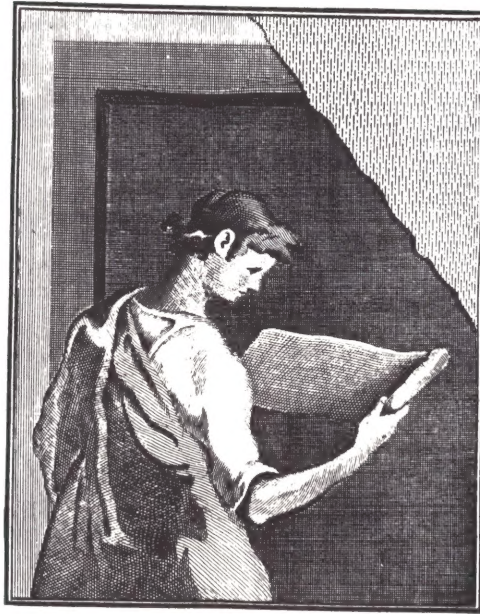
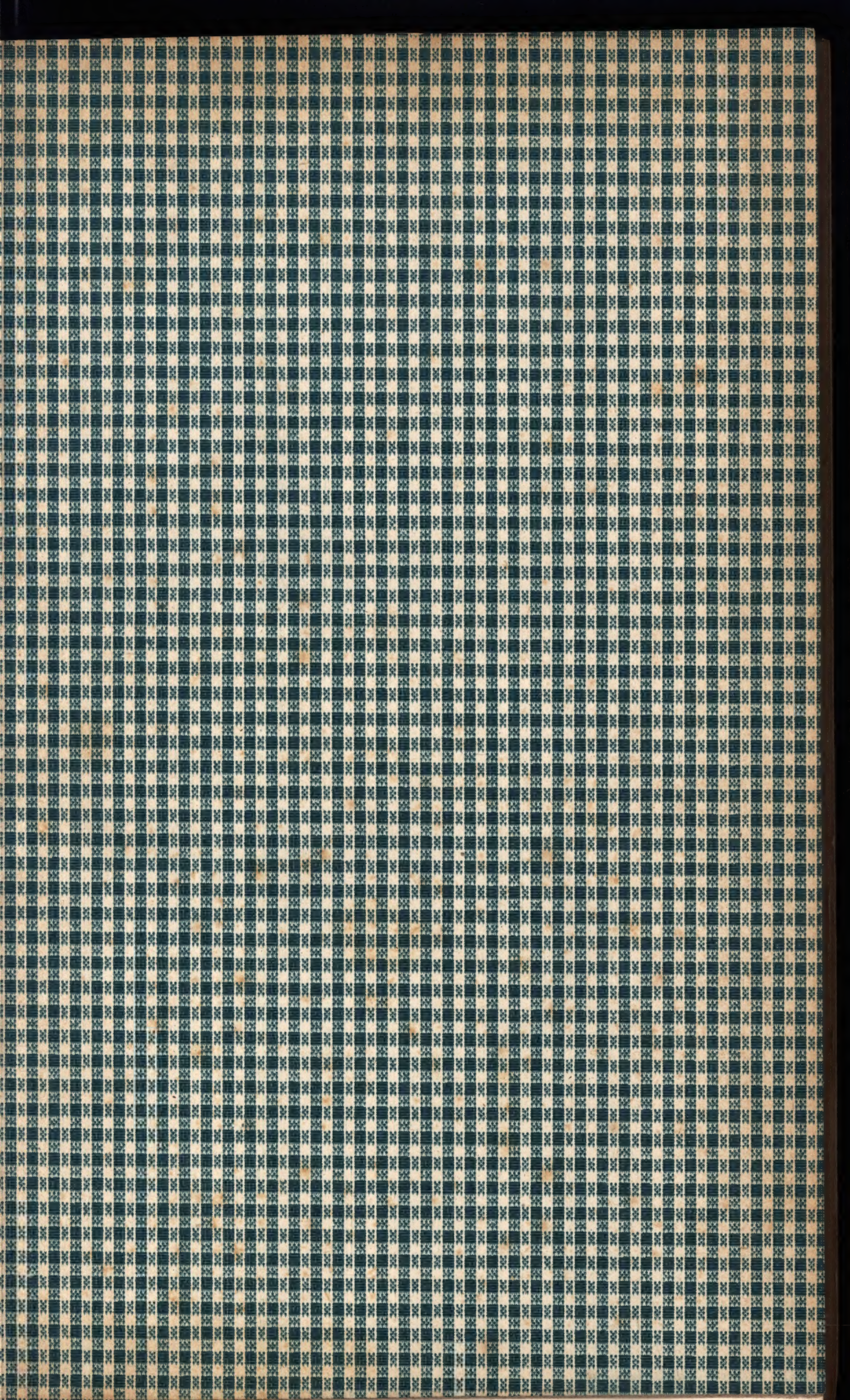

96 RUE DES PEIGNES 96
IMPRIMERIE
LITHOGRAPHIE
J. DE MARVEN
BEECKMAN
RELIURE
FOURNITURES DE BUREAU
ANVERS

ANTWERPSCH ARCHIEVENBLAD.

BULLETIN DES ARCHIVES D'ANVERS.

ANTWERPSCH
ARCHIEVENBLAD

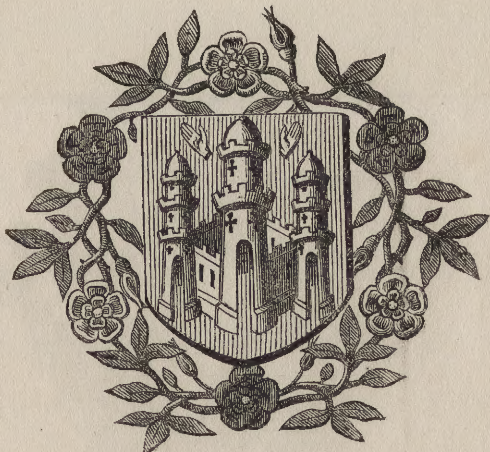
UITGEGEVEN

Op last van het Gemeente-Bestuur,

DOOR

P. GÉNARD, Bibliothecaris-Archivaris.

DERDE DEEL.

ANTWERPEN,
GUIL. VAN MERLEN, STADSDRUKKER, GROOTE PIETER POTSTRAAT, 24.

BULLETIN
DES ARCHIVES
d'Anvers,

PUBLIÉ

Par ordre de l'Administration Communale,

PAR

P. GÉNARD, BIBLIOTHÉCAIRE-ARCHIVISTE.

TOME TROISIÈME.

ANVERS,

GUIL. VAN MERLEN, IMPRIMEUR DE LA VILLE, GRANDE RUE PIERRE POT, 24.

INHOUDSTAFEL.

TABLE DES MATIÈRES.

HET	BULLETIN
ARCHIEVENBLAD	**DES ARCHIVES**
VAN ANTWERPEN.	D'ANVERS.
Ordonnantien van het Antwerpsch Magistraat, rakende de godsdienstige geschillen der XVIe eeuw. (*Vervolg.*)	**Ordonnances du Magistrat d'Anvers, concernant les troubles religieux du XVIe siècle.** (*Suite.*)

N° 130.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth; Burghmeesteren, Scepenen ende Raedt vander stadt van Antwerpen, opten thiensten Decembris XVc eenentseventich.

Men roept voorts, van wegen myns Heeren des Schouteth deser stadt ende Marcgrave des Lants van Ryen, als handadich ende hem gevonden te hebben by het moordadich feyt tsavonts opden Paeschdach tot Berchem, inden persoon vanden Lantdeken geschiet, namentlyck: eenen genaempt Hans Dullebotere, outschoenlapper, van hier binnen; Willem ende Lucas Regenboge, gebruerderen, van Berchem; Staesen, ombegrepen syns toenaems, geboren van Diest; Henrick metten Bellen, van sHertogenbossche; ende Jan van Audernade, genaempt inde wandelinge: *Wilt Guesken;* ten eynde dat sy ende eeniegelyck van hen

daeraff commen verantwoorden voer mynen Heere den Gouverneur ende Raedt van justicien, alhier geordonneert, van heden en acht daegen, goets tyts, voer der noenen, opder stadthuys alhier, oft anderssins salmen, dyen tyt overstreken synde, tegens deselve procederen, soomen tegens sulckdanige persoonen schuldich is van doene (1).

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 156.)

N° 131.

*Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet, Burgemeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten VII*en *February* 1571. *(Oude stijl.)*

Alzoe de Heere ende stadt volcomelyck geinformeert zyn dátmen hier, in deser stadt, eenige vervoirderen te brengen, venten ende vercoopen seker boecxken, nu onlancx in Franchois vuytgegaen, geintituleert : *La vraye et enthière histoire de ces derniers troubles advenuz tant en France que Flandres et Pays circonvoisins comprinse en dix livres, dédiée à la noblesse de France*, staende oick voer int selve boecxken : *A Cologne par Aernoult Birckman, anno* 1571; daermen nochtans verstaet tselve valsch te wesen ende aldaer nyet gedruckt te zyne, inhoudende tselve boecxken veel schandaleuse dingen ende onwaerachticheden, waerdeur, nyet alleenlyck de leser soude ontsticht ende geschandaliseert wesene, maer oick de voirs. Birckmans, wiens naem valschelyck gebruyct is, gediffameert ende hy ende oick mede zyne facteurs ofte gecommitteerden lichtelyck comen beschadicht te wordden; waerom Soe eest datmen gebiedt, van Heer Frederick Perrenotz, Heer van Saint Loup, Champagney, Ronse, etc. Gouverneur-Capiteyn; Schoutet, Borgemeesteren ende Scepenen wegen, dat nyemant hem en vervoirdere den voirs. boecke alhier te vercoopen, lesen oft onder te houdene opde pene inden placcaeten, nopende den verboden boecken gemaect, begrepen.

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 158 *v/o*.)

---

(1) Evocati die XVII^a Decembris, sed nemo comparuit.

Proclamati pro 2^a vice die XIX Decembris 1571, ut compareant die sabbati proximo ad octo.

N° 132.

Geboden ende vuytgeroepen by Heeren Janne van Ymmersseel, Riddere, Heere van Boudriez, etc., Schouteth; van wegen mynen Heere den Gouverneur, Burgmeesteren, Schepenen ende Raedt vander stadt van Antwerpen, opten derthiensten dach van Junio anno XV^c tweentseventich.

Alsoe de Heeren ende de stadt volcomelyck gheinformeert zyn dat diversse borgeren ende ingesetene op hunne solders hebben geleeght gehadt cassysteenen, careelen ende andere diergelycken, mette welcke men bevonden heeft vuyt de vensteren geworpen te syne, dwelck veel quaets, ende inconvenienten soude mogen causeren, Soe eest dat, omme sulcx te verhuedene, men, van sHeeren ende vander stadt weghen, gebiet ende ordonneert eenenjegelycken wel scherpelyck die eenighe cassysteenen, careelen oft diergelycke, binnen synen huyse oft op syne solders heeft liggende, hy van stonden ane van daer doene, ende dat hem voorts eenjegelyck vermyde die op solders te leggene, wetende dat, ingevalle iemant, desen volgende, binnen den derden daeghe, deselve cassysteenen, careelen ende diergelycke van syne solders nyet en sal hebben gedaen, men denselven sal affnemen de pene van tweelff Carolusguldenen eens, te bekeeren in dryen, deen deel daeraff den Heere, dandere der stadt, ende tderde den aenbringere; ende overmits dien de Heeren ende de stadt insgelycx syn geinformeert, dat sommighe quaetwillighen hen vervoirderen des nachts met cassysteenen ende diergelycke verboden wapenen achter straeten te gaen, ten grooten achterdeele ende verdriete vanden goeden poorteren ende ingesetene deser stadt ende andere, Soe eest datmen gebiedt, van wegen als voere, dat van nu voirdaene nyemant, wie hy zy, by daeghe noch by nachte, hem en voordere met eenighe steenen oft diergelycke verboden wapenen achter straeten te gaene oft met eenigerhande steenen te worpene nae de goede luyden oft iemant anders, opte pene ende verbeurte, soe wie bevonden werdde met eenige steenen oft dyergelycke verboden wapenen te gaene oft over hem te draeghen, van syn vorste lith oft vyffentwintich Carolusguldenen daer voere; ende soe wie bevonden sal wordden met eenigerhande steenen nae iemande oft anderssins geworpen te hebbene (al waert oyck dat hy nyemande daer mede en geraecte,) dat die verbueren sal syn hant ofte tnegentich Carolusguldenen

daer voere; ende oft hy iemanden daer mede hadde geraect ende misdaen oft gequetst, dat hy daer en boven gecorrigeert zal wordden, naer gelegentheyt van het misdaet; te bekeeren de voers. penningen als voere (1).

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 166.)

N° 133.

Gheboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Dierïcke vander Meeren, Onder-Schouteth, van weghen mynen Heere den Gouverneur, Burgmeesteren, Schepenen ende Raedt vander stadt van Antwerpen, opten sevenentwintichsten dach van Junio 1572.

Alsoe de Heeren de Gouverneur ende Raedt, Schouteth, Burgemeesteren ende Schepenen deser stadt, volcomelyck geinformeert syn dat diversse persoonen, wesende vander secten vande Calvenisten, binnen deser stadt, heymelycke ende ombehoirlycke vergaderinghen ende conventiculen houdende ende diversche ordonnantien ende statuten onder hen, int heymelyck, syn maekende, waer vuyt ontwyffelyck soude mogen comen, onder het gemeyn volck, eenich quaet, soe tselve directelyck (is) contrarie den gescreven rechten, placcaten ende ordonnantie vande Coninck-lycke Majesteyt, oyck van deser stadt, tot diversse tyden gepubliceert, sulcx dat in desen nootelycken is, met alder ernste versien te worddene; ende want bevonden is onder dyen eenen by name Meester Noel, geboren van Sint Omer, Minister oft leeraer vande Calvinisten, Soe eest datmen cundicht ende laet weten eeneniegelycken, dat soe wie den voers. Noel can geapprehenderen ende leveren in handen vander justicien, oft oyck wysen de plaetse daermen hem soude mogen apprehenderen ende vangen, ende doer deselve bewysinghe gevangen werdt, dat indyen deselve dat soe effectuerende is, salmen den voers.

(1) Renovatum die XVII Martii 1576, hac adjecta clausula :

Men condicht ende gebiedt, van weghen als vore, dat alle ouders ende meesters zelen scherpelyck toesicht nemen op hunne kinderen ende jongers, opdat deselve hen nyet en vervorderen met steenen te werpen noch en delinqueren als boven, opde voers. penen, aen henlieden te verhalen, indyen de voers. jongers oft kinderen bevonden waren mindere te wesen van jaren.

persoon oft persoonen, die den voers. Noel in handen brochten oft oirsaeck waeren dat hy in handen quame, van stadts wegen vuytgereyct wordden vyftich Carolusguldenen; ende overmits de voers. Heeren verstaen hebben dat de naevolgende persoonen hen gemoeyt hebben mette voers. secte, namelyck : Jehan Plume, geboren van Berghen Henegouw, lakenbereydere; Niclaes Plume, synen broedere; Clara, ombegrepen haers toenaems, geboren van Engen; eenen genaempt Calis, passementhier van synen handel, hebbende alhier gewoont opden Cleynen Goddaert; Lion le Macle, geboren van Doernick, gewoont hebbende alhier byde Nieuwe Waghe; Franchois Auxie, passementhier, geboren van Sint Omer; ende eene genaempt Jehenne, ombegrepen haers toenaems, ende haeren man, genaempt Jehan, sonder synen toenaem te weten; Soo ist datmen deselve, van weghen als voere, voortsroept ende proclameert dat zy hen daeraff commen verantwoorden van op heden en vierthien daeghen, goets tyts, ten negen uren, voer der noenen, op de Puyckcamere, voer mynen Heeren voers., oft anderssins salmen, huere non comparitie nyettegenstaende, inde voers. saeke voorts procederen, soot behoort (1).

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 168.)

N° 134.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth; Burgmeesteren, Schepenen ende Raedt vander stadt van Antwerpen, opten tweelfsten Augusti 1572.

Alsoe mynen Heere de Gouverneur ende Raedt, Schouteth, Burgmeesteren ende Schepenen deser stadt volcomelyck geinformeert syn dat diversse persoonen, wesende vander secten vande Calvinisten, binnen deser stadt heymelycke ende ombehoirlycke vergaderinghen ende conventiculen houdende, ende diversse ordonnantien ende statuten onder hen int heymelyck

(1) Evocati die XI Julii 1572, sed nemo comparuit.

D. VANDER NEESEN.

Proclamati pro 2a, die 14 Julii 1572, ut compareant die ad 15am.
Evocati die XXVIIIa Julij 1572, nemo comparuit.
Proclamati pro 3a vice, die ultima Julii 1572, ut compareant ad 14am.
Evocati die XI Augusti 1572, nemo comparuit.

syn maekende, waer vuyt ontwyffelyck soude moghen comen, onder het ghemeyn volck, eenich quaet, soe tselve is directelyck contrarie den gescreven rechten, placcaten ende ordinantien vande Coninckiycke Majesteyt, oyck van deser stadt, tot diversse tyden gepubliceert, sulcx dat in desen nootelycken is, met alder ernste versien te worddene; ende want bevonden is onder dyen eenen by name Meester Noel, geboren van Sint Omer, Minister oft leeraer vande Calvinisten, Soe est datmen cundicht ende laet weten eeneniegelycken, dat soe wie den voers. Noel can geapprehenderen ende leveren in handen vander justicien, oft oyck wysen de plaetse daermen hem soude moghen apprehenderen ende vanghen, ende doer deselve bewysinghe gevangen werdt, dat, indyen deselve dat soe effectuerende is, salmen den voers. persoon oft persoonen, die den voers. Noel in handen brochten oft oirsaeck waeren dat hy in handen quame, van stadts weghen, vuytgereyct wordden vyftich Carolusguldenen; ende overmits de voers. Heeren verstaen hebben dat de naevolgende persoonen hen gemoet hebben mette voers. secte, namelyck : Jehan Plume, geboren van Berghen Henegouw, lakenbereydere; Niclaes Plume, synen broedere; Clara, ombegrepen haers toenaems, geboren van Enghen; eenen genaempt Calis, passementhier van synen handel, hebbende alhier gewoont opden Cleynen Goddaert; Lion le Macle, geboren van Dornick, gewoont hebbende alhier byde Nieuwe Waghe; Franchois Auxie, passementier, geboren van Sint Omer; ende eene genaempt Jehenne, ombegrepen haers toenaems, ende haeren man, genaempt Jehan, sonder synen toenaem te weten; synde alle deselve persoonen, tot dry distincte reysen, alhier voortsgeroepen, ten eynde sy hen daeraff souden comen verantwoorden voer mynen Heere den Gouverneur ende Raedt van justicien; ende, dyen al nyettegenstaende, nyemant gecompareert en is, Soe eest datmen, van weghen als voere, de voers. persoonen, ende elcken van hen, bant vuyt alle de Rycken, Provincien ende Landen ons genadichs Heeren sConincx, huer leefdaeghe lanck geduerende, sonder daer weder binnen te comene, op haer lyff; verclaerende alle de goeden der selver te syne ende te blyven geconfisqueert tot proffyt van Syne Majesteyt.

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 171.)

N° 135.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth; Burgmeesteren, Scepenen ende Raedt vander stadt van Antwerpen, opten XXIII^en Augusti 1572.

Alsoe onsen heylighen Vader den Paus, aenmerckende in soe grooten peryckel dat de Christenheyt gebrocht is, deur het voortstel vanden ketters ende hereticquen, die hen vervoirdert hebben met crachte van wapenen ende menichte van volcke opte worpen ende te velde te comene ende het lant aff te loopen ende te bederven, wesende een merckelycke straffinghe van God almachtich, ende men met gheen saecke de gramschap Gods beter en can vermorwen oft versoent worden, dan met hem selven te bekennen, aelmoessen te doene, vasten ende bidden; ende opdat God almachtich de christelycke Princen, verbandt gemaect hebbende tegens den Turck, erffvyant vanden christelycken geloove, victorie wil verleenen; Soe heeft Zyne Heylicheyt gegundt ende verleent een Jubilee ende afflaet, ende daerinne, onder andere, goet gevonden ende vermaent te gaen processie, om God almachtich te bidden, Syn gratie ende bermherticheyt neder te willen storten over de kerstenheyt ende Syn volck bewaren, ende het kersten catholicq geloove beschudden ende vermeerderen, nae Syn ontsprekelycke goedertierentheyt ende ghenaede; Soe eest datmen condicht ende laet weten, van sHeeren ende der stadt weghen, datmen op morghen, naeder hoochmissen, sal gaen processie generael, den cleynen circkel metten eerweerdigen heylighen Sacrament, om God van Hemelryck voer de voers. saecken te bidden, gebiedende voirts, van sHeeren ende stadts weghen, dat eenyeghelyck voor syn deure, daer de processie voor by gaen zal, de straten schoonmaken ende de voers. processie met devotien nae te volghen; ende dat nyemant voor en gae, voor dat de Heeren gepasseert zyn; ende dat de taverniers, herbergiers ende pasteybackers, daer de processie voorby sal gaen, heure deuren gesloten houden, tot dat allet volck voor by zal wesen, ende dit opde pene van outs daer toe staende.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 172.)

N° 136.

XXVII Augusti 1572 (1).

Alsoot wel te beduchten is dat eenighe quaetwillighe ende oproerighe gheesten, die nemmermeer en cesseren, noch op en houden heure quaede practycken ende aenslaeghen te verspreyen, maer daghelycx meer ende meer zouden moghen verstroyen heur quaet om de ghemeyne ruste te meer te turberene.

Ende omme tselve gevuechelycker te mogen voercomen, ende beletten alle nyeuwicheden, quaede aenslaeghen ende besundere om de goede ghemeynte, borgeren ende inwoonderen deser stadt, te beter te mogen houden versekert, ende in hen oude ruste, vrede ende tranquilliteyt te conserveren, ende oyck om de goede cooplieden van buyten hier comende, nyet moyelyck te vallen noch te molesteren, ende om de quaede vremdelingen ende wtlandige te beter te mogen ontdecken ende decouvreren, Soe eest dat by mynen Heere den Gouverneur, Schoutet, Burgemeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen, is geordonneert ende opgestelt zekere wachte aende poorten deser stadt, diemen voertaene open houden zal, boven ende totte ordinarise wachte vanden soldaten, die dagelycx aende poorten worden gestelt, te wetene : Hooftlieden, Wyckmeesteren ende andere zekere goede borgeren deser stadt, die vanden goeden cooplieden, alhier ter mert comende, beter kennisse ende noticie selen mogen hebben, dan de vremde soldaten aende zelve poorten staende, de welcke hen selen reguleren achtervolgende den poincten ende articlen hier naer volgende :

I.

Inden iersten, dat de voirs. Ghecommitteerden, by ordre ende op heuren thour, zelen compareren aende poorten deser stadt dyen dach openstaende, inder vuegen ende manieren, gelyck hen zal worden geordonneert by mynen Heere den Gouverneur deser stadt, ende dat smorgens ter poorten opganck, ende van daer nyet scheyden, voor ende aleer deselve gesloten zal zyn, wesende geassisteert met eenen clerck, die hen tot heurder commoditeyt zal worden toegevuecht.

(1) Nota. Dat dit gebodt nopende de wachte aende poorten, etc., nyet en is gepubliceert, maer den Hooftlieden ende Gecommitteerde gecommuniceert.

II.

Welcke Gecommitteerden, geduerende huere wachte, egeene vremdelingen (daer tegens eenige merckelycke suspitie zoude mogen vallen, van dat zy der stadt oft der gemeynten hinderlyck souden moghen wesen, als : vremt crysvolck, lantloopers, oft dierghelycke onnutte persoonen), gheenssins en zelen moghen ter stadtwaerts inne laten passeren, maer zelen dezelve weder terugge doen keeren, ofte doen aentasten, soe dezelve gecommitteerden naer heurder discretien zouden moghen vinden te behoorene.

III.

Item dat de voirs. Ghecommitteerden van alle andere wtlanderen, gheen borgers wesende, binnen deser stadt comende, noch by yemanden vander wacht bekendt, daerop eenige cleyne suspicie zoude mogen vallen, als bussen, pistoletten, hellebaerden oft diergelycke wapenen met hen vuerende, de naemen ende toenamen selen byden voirs. clerck doen opteeckenen, ende dezelve ondervragen van wat natie zy syn, waer zy woonen, van waer zy comen, waer zy henen trecken, wat zy alhier comen doen, hoe langen tyt zy binnen deser stadt begeren te blyven ende in wat herberghe, oft tot wiens huyse zy gaen logeren; dwelck insgelycx, int corte byden voers. clerck, by ordre opgeteeckent zynde, zal het dobbel vanden liste van dyen daghe, des anderendaechs, ten acht uren, voer noene, opt stadthuys gesonden werden, in handen vande Commissarisen daertoe tordineren, ten waere datter merckelycke suspicie viele op eenen oft meer persoonen die alhier zouden moghen voirtstellen eenige nyeuwicheden, dat alsdan, die vander voers. wachte daeraff zullen van stonden aene adverteren mynen Heere den Gouverneur, oft in absentie van dyen, den Marckgrave oft den Borgemeestere van Buyten, om daerinne versien te worddene, ghelyck naer ghelegentheyt vander zaecken zal behooren.

IIII.

Item datmen mette persoonen die nyet en selen weten oft willen noemen hen herberge oft huys, zal seynden eenen oft twee soldaten totter plaetsen oft herbergen, daer zy selen seggen willen te blyven, dewelcke herberge alsdan oyck zal opgeteeckent worden.

V.

Item datmen gheene wtlanderen, die alhier seggen te willen comen omme te woonen nyet en zal laten innecomen, sonder ierst gesien te hebben heure certificatie oft attestatie, tsy vander Weth of heuren Pastoor, achtervolgende dordonnantien ende placcaten daervan eertyts gepubliceert.

VI.

Selen oyck de voirs. Ghecommitteerden toesicht nemen opde wagenen die van buyten comen, met huyven oft anderssins overdect wesende, ende deselve moghen visiteren ende ondersoecken.

VII.

Selen insghelycx de Ghecommitteerden aende poorten scherpe toesicht nemen ofter yemant van binnen deser stadt, dicwils ende buyten maniere van doene, met eenich gheweir zoude van hier vertrecken, meer dan zyn neringhe zoude mogen verheysschen, omme te weten van hem, int wederkeeren, waer hy zoude mogen gheweest hebben; ende ingevalle deselve wederomme binnen deser stadt quame, sonder het voirs. gheweer, te weten waer hy tselve gedaen heeft.

Aldus geordonneert ende gesloten by mynen Heere den Gouverneur, Schoutet, Borgemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, des goensdaechs, sevenentwintich daegen in Augusto, XV^c jaer ende tweentzeventich.

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 175.)

N° 137.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; van wegen mynen Heere den Gouverneur, Scoutet, Borgemeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten VI^en Septembris XV^c ende LXXII, post prandium hora IIII^a.

Alsoe te beduchten ende men geinformeert is dat de vyanden ende rebellen sLants, dagelycx alhier binnen ende omtrent deser

stadt, scicken ende seynden heur bespieders, gedeguiseert ende anderssins, om tsecreet vanden lande ende vander stadt den selven vyanden ende rebellen te openbaren, waerdore nyet alleene dese stadt, dingesetene der selver, maer oick ander plaetsen ende vlecken gescapen waren te commen in grooten verdriete ende inconvenienten, indyen daerop nyet terstont versien en werde, Soe eest datmen condicht ende gebiedt, van wegen mynen Heere den Gouverneur, Scoutet, Borgemeesteren ende Schepenen, dat alle dieghene die dairaff met des dien aenclevende is, eenighe kennisse oft wete zoude moegen hebben, van stonden ane tselve kundigen ende te kennen geven mynen Heeren voirs., opte pene ende verbeurte van lyve ende goet, ende dat insgelycx nyemant, wy hy sy, deselve bespieders, die zulcx weten, en logere in huyse ende hove, noch metten selven egeen communicatie en houden, int secrete oft int openbaer, opte pene als vore. Ende indyen yemant van sulcdanige persoonen, bespieders wesende, wiste te sprekene, ende die den Heeren aenbringen conste, sulcx dat die in handen quamen ende, nae gelegentheyt vander saken ende huerer misdaet, geexecuteert werdden, datmen dien persoon, vander stadt goeden, geven ende betalen sal hondert Carolusguldenen, tot XX stuyvers den gulden; ende indien oick men, metter waerheyt, namaels conste bevinden dat yemant dairaff geweten hadde, ende tselve nyet voortgebracht, datmen dien corrigeren sal als verraders tsLants, aen lyve ende goet. Voirts gebietmen zeer scherpelyck, van sHeeren ende vander stadt wegen, dat nyemant, wy hy sy, jonck oft oudt, hem en voirdere oft en pyne, te gane oft te stane opte vesten deser stadt, dan deghene daertoe geordineert selen zyn, oft oyck yemanden eenich belet, daertoe gecommitteert zynde, doe, oft andere op hare wachten staende, opde pene van arbitralyck gecorrigeert te worddene, naer gelegentheyt vander zaken.

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 173 *v*/°.)

N° 138.

*Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth; van wegen mynen Heere den Gouverneur, Scoutet; Borgemeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten VI*en *Septembris XV*c *ende LXXII, post prandium hora IIII*ta.

Alsoo het dangereux ende sorchelyck is voer den coopman ende den scipper, buyten deser stadt, aenden cayen te laden coopmansgoet

op Ghendt, Brussel oft elders, willende, overmits de jegenwoirdige troublen, ende dat de rebellen zoe naer deser stadt dagelycx met heuren scepen zyn comende, ende mits zeker ander redenen ende consideratien den Heeren daertoe moverende, Soe eest datmen gebiedt, van wegen mynen Heeren des Gouverneur, Schoutet, Borgemeesteren ende Scepenen, dat vordane, ommers duerende dese troublen, alle scepen, willende laden op eenige steden, sullen sculdich wesen te laden binnen inde vlieten deser stadt, te weten : die willen laden op Ghendt, in Sint Jansvliet, op haren tour, achtervolgende douder costumen ende ordonnancie dairaff synde ; ende scepen willende laden op Brussel oft Aelst, datse sullen sculdich syn oyck te moeten commen in eenige vlieten, tsy inden Harinckvliet oft Sinte Peetersvliet oft Boterruye, ende laden op heuren gewoonlycken tour ; insgelycx die op Baesrode ende Denremonde, van meyningen syn te laden.

Item alle scepen geladen wesende, int geheele oft deele, willende vuyte vlieten, ruyen oft grachte halen, ende daer vuyt gehaelt wesende, sullen sculdich syn, van stonden ane, tzeyl te gaen metten eersten getyde (1), sonder voer de stadt oft opden stroom met coopmansgoet te mogen blyven liggen, maer terstont heur aengenomen reyse te moeten vorderen, ten gerievene *(ende verseekerheyt)* (2) vanden coopman *(ende scippers)* (3).

Verbiedende oyck eenenjegelycken, zoe wel den Veermeester als andere, eenich goet te voeren aent boort van eenige scepen oft eervelders, liggende onder Vlaenderen opden stroom, waer die willen wesen, dan alleenlyck goet dat over tveer wilt wesen, om van daer te wagene gevoert te worddene, al opde pene, wy contrarie bevonden wordt gedaen te hebbene, vande schade die daerop zoude moegen commen, aen haer te verhalen, oft anderssins arbitralyck gecorrigeert te wordene, naer gelegentheyt vander zaken.

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 174.)

---

(1) Renovatum hoc edictum cum additione marginali de die XIIII[a] Januarii anno 1572. *(Oude stijl.)* Presente Schulteto vander Meeren.

J. VAN ASSELIERS.

Kantteekening : Ende oock dye aencommen, sullen schuldich wesen, ter eerster getyde, inde vlieten te scieten.

(2 en 3) Deze woorden zijn, even als de voorgaande, ter gelegenheid van de tweede afkondiging bij het *Gebod* gevoegd.

N° 139.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckheeren Dierick vander Meren, Onder-Schoutet; van wegen mynen Heeren den Gouverneur, Schouteth, Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen, opden IX^en dach Septembris anno XV^c LXXII^tich.

Alsoe in voerleden tyden, inden jare van LXVII, men heeft verboden, van sHeeren ende stadtswegen, dat nyemant hem en soude vervoirderen eenige cassyn oft kareelsteenen op hennen solders, in henne huysen te houdene, ende alsoo eenighe, onder tpretext van heurer defensie, yegenwoirdelyck hen souden moegen advanceren van gelycke provisie van steene te doene, wesende al tselve van zeer sorchelycken respecte ende tenderende tot quaden eynde, alsoo men alreede heeft verstaen dat eenighe hen hebben vervoirdert vuyt hennen vensteren te worpene, Soe eest, om alle desordre ende inconvenienten, die daerdeur souden moegen reysen, te versiene, datmen, van wegen myns Heeren des Gouverneur, Schoutet, Borgemeesteren ende Scepenen, gebiedt ende ordonneert, zeer scherpelyck, eenenyegelycken die ennighe cassysteenen, careelen oft diergelycke binnen synen huyse oft solders heeft liggende, hy die van stonden ane van daer doe ende ewech, ende dat hem voirts eenyegelyck vermyde gelycke steenen op soldere te leggen, wetende dat, ingevalle yemant desen volgende, binnen vierentwintich uren, deselve cassysteenen, careelen ende diergelycke van syne solders nyet en sal hebben ewech gedaen, men denselven sal afnemen de pene van vyftich Carolusguldenen eens, te bekeeren in dryen, deen deel dairaff den Heere, dander der stadt ende tderde den aenbrengere; ende daerenboven dat deselve voirts sal gecorrigeert worden als perturbateur vanden ruste ende tranquilliteyt deser stadt, ordonnerende den Officier de visite dairaff te doene in huysen daer suspitie soude moegen vallen, ende eenenyegelycken denselven, te dyen eynde, toeganck ende acces in syn huys te gevene, op pene van gestraft te worddene voer perturbateur, als vore.

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 174 *v/o.*)

N° 140.

*Geboden ende vuytgeroepen by Jonckheeren Dierické vander Meren, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XIII*en *Septembris XV*c *LXXII*tich.

Men cundicht ende laet weten eenenyegelycken, datmen op morgen, nae der hoochmisse, gaen sal processie (1), den cleynen circkel, om Godt almachtich te bidden, dat Hy wille dese stadt ende landen, duer zyn barmharticheyt, verlossen vander invasien, troublen ende benautheden daer sy jegenwoirdelyck in syn, ende voerspoet ende victorie geven tegens des Majesteyts ende landen vyanden, ende het Catholyck geloove bescudden ende vermeerderen naer syn onsprekelycke goedertierenheyt, gebiedende voirts, van sHeeren ende stadts wegen, dat eenyegelyck deselve met devotien naervolge ende voer de voirs. saken vierichlyck bidde, ende dat nyemant voer en gae, voer dat de Heeren gepasseert syn, ende dat de taverniers, herbergiers ende pasteybackers, daer de processie voerby sal gaen, heure deuren gesloten houden, tot dat alle het volck voerby sal wesen, opde pene van oudts daertoe staende.

(*Gebodboeck*, *vol. C, fol.* 176 *v/o.*)

N° 141.

*Geboden ende vuytgeroepen, ter presentien van Hans van Duerne, gesworen colfdrager deser stadt van Antwerpen, van wegen myns Heeren des Gouverneur, Schouteth, Borgemeesteren, Scepenen, ende Raidt der voerseyde stadt, opten XX*en *Septembris XV*c *LXXII*tich.

Om alle inconvenienten ende foulen te schouwen, die tusschen den borgheren ende knechten, hier in garnisoen liggende, zouden

(1) Renovata die XIX Aprilis 1573, cum adjunctione hujus clausulæ : metten Eerweerdigen Heyligen Sacramente, om, etc.

H. DE MOY.

Renovata die XXVIIIa Novembris 1573, cum adjunctione hujus clausulæ : metten Eerweerdigen Heylighen Sacramente, om, etc.

G. MARTINI.

Renovatum die IX Januarii 1573, adjecta hac clausula : metten Eerweerdigen Heyligen Sacramente, om. . . .

D. VANDER NEESEN.

moeghen geschieden, Soo eest datmen gebiedt, van wegen als vore (1), dat, zoe wanneer men allarm slaet, eenyegelyck borger ende ingesetene, wy ende van wat qualiteyt hy sy, hem binnen synen huyse houde, zonder opt strate te commene, ommers totter tyt ende wylen datmen hen anders sal belasten ende bevelen, op arbitrale correctie; ende ingevalle dat hen eenige fortse van stooten oft quetsen gedaen sal moegen worden, datmen daerover gheen recht doen en sal.

Voirts gebiedtmen, van wegen als vore, dat hem nyemant en vervoirdere, binnen oft buyten synen huyse, des avonts oft snachts, naerdyen dat de wacht gestelt sal wesen, eenige bussen oft roeren af te schietene, op arbitrale correctie, naer gelegentheyt vander zaken.

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 176 *v/o.*)

N° 142.

Geboden ende vuytgeroepen ter presentien van Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth der stadt van Antwerpen, van wegen myns Heeren des Gouverneurs der voirs. stadt, opten sevensten dach Octobris XVc LXXII.

Alsoe, by brieven van Syne Excellencie, belast is mynen Heere den Gouverneur deser stadt, datmen goede toesicht soude nemen dat hier egeen kelcken oft andere silvere ende ornamenten vander kercken, byden soldaten genomen, alhier gebrocht, gevent oft vercocht souden wordden, maer alle diligentie doen om deselve te becommen, opdat se wederomme mochten gerestitueert wordden den kercken daer se behoiren, ende die sy afgenomen syn, Soe eest datmen zeer scherpelyck gebiedt, van wegen als voren, allen soldaten, silversmeden, wisseleers, lombaerden, oudecleercoopers oft andere persoonen, van wat qualiteyt dat se syn, dat se de voirs. ornamenten nyet onderhouden, en coopen oft en aenveerden, wetende dat, ingevalle zy bevonden wordden tselfde te doene, zy de voirs. ornamenten verbeuren sullen oft de rechte weerde van dyen, ende daerenboven arbitralyck gecorrigeert

(1) Vernyeut, ter presentien van mynen Heere den Marckgrave, den XIIIIen Octobris 1573.
Bij deze vernieuwing werd, op de plaats van het verwijzingsteeken, het volgende bijgevoegd : gelyck andere tyden noch geboden is geweest.

wordden naer gelegentheyt vander saken, ende naer vuytwysen den last die Zyne Excellencie, dyen aengaende, mynen voirs. Heere den Gouverneur heeft gegeven. Ende ingevalle yemant vanden selven ornamenten aenveerdt, gecocht oft by hem heeft, als tselfde wesende ombehoirlyck ende ongoddelyck gedaen, overmits deselve ornamenten totten dienst Goidts eens gededicheert zyn geweest, nyemandt tselfde en kan oft en behoirt te ignoren, sullen deselve schuldich syn te brengen in handen vanden voirs. Heer Gouverneur, om deselve voirts bestelt te wordden ter plaetsen daer se behoiren, op arbitrale correctie; ende indyen yemant weet eenige soldaten oft andere die eenige vanden voirs. ornamenten onder heeft, dat se schuldich sullen wesen tselfde te denuncieren ende te kennen gheven mynen voirs. Heere den Gouverneur, om tegens deselve persoonen die de voirs. ornamenten vander kercken hebben ondergehouden ende nyet overgebrocht, geprocedeert te worddene tot castyemente vanden selven, naer vermoegen ende vuytwysen vanden brieven ende bevele aenden voirs. Heere Gouverneur van Zyne Excellencie gegeven.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 178.)

N° 143.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; van wegen mynen Heere den Gouverneur, Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten VIII^en Octobris XV^c LXXII^tich.

Men gebiedt van wegen myns Heeren des Gouverneurs, Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt, dat alle schippers, hier inde stadt liggende, tsy suppoesten ofte nyet, ofte weder deselve hier schepen hebben ofte nyet, nyet vertrecken en selen vuyter stadt, noch met heure schepen noch oick persoonen, ten sy dat sy hebben consent van mynen Heere den Gouverneur voirs., opde pene vande verbuerte vanden schepen ende voirts arbitralyck gecorrigeert te zyne; ende selen de voirs. schippers heur op morgen vinden opde Schipperscamer, ten VII^en uren, voerder noenen. Aldus gedaen den VIII^en Octobris 1572.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 179.)

N° 144.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; van wegen myns Heeren des Gouverneurs, Schouteth, Borgemeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten X^en^ dach Octobris XV^c^ LXXII^tich^.

Men gebiedt, van wegen myns Heeren des Gouverneurs, Scouteth, Borgemeesteren, Scepenen ende Raidt der voirs. stadt, alle scippers ende bootsgeselle, datse hun vinden desen avont opde schepen die geordonneert syn, vander Majesteyts wegen, om soldaten te voeren, elck op alsulcken schip daer hy toe gestelt ende geordonneert is, opdat den dienst vander Majesteyt deur hen nyet en wordde verachtert, opde pene van aen lyff ende goet gecorrigeert te worddene die daer in zal bevonden wordden gebreckelyck te syne.

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 179.)

N° 145.

Geboden ende vuytgeroepen van wegen Heer Fredericx Perrenot, Riddere, Baenderheere van Ronce, van Aspermont, Heere van Sint Loup, Champaigny, etc., als Gouverneur, Hooft ende Capiteyn der stadt van Antwerpen, ende van wegen des Schouteth, Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt der zelver stadt, opten XX^en^ Novembris 1572.

Alzoo mynen Heere de Schoutet deser stadt, opten XVII^en^ deser tegenwoirdiger maent, opgehouden ende ghearresteert heeft twee groote gepacte manden, een cleyn gepact mandeken ende een toegenaghelt tonneken, gevonden ten huyse van Hans Quirincx, woonende inde Claverstrate, in *de Borcht van Leyden*, aldaer gelaten synde ende toebehoorende eenen ghenaemt Peeter Goyvaerts, schippere, woonende ende syne residentie houdende binnen der steden van Delft, welcke stede byde rebelle van Zyne Majesteyt wort gheoccupeert, ende dat, by informatie, gebleken is dat de voirs. Peeter met deselve rebelle is handelende, over ende wedergaende, waer deure te vermoeden is dat hy de voirs. gepacte goeden in meyninge is geweest te zeynden oft te schickene naer de voers. stadt van Delft, oft aen eenighe persoonen, houdende, met de voirs. rebelle, de teghenpartie van

Zyne Majesteyt, contrarie den placcaete vander selver Zynder Majesteyt, alhier gepubliceert opten XXI[en] dach der voirledene maent van Octobri, Soe eest datmen voirtsroept alle deghene die eenich recht oft actie aende goeden die inde voirs. twee gepacte manden, een cleyn mandeken, ende toegenaghelt tonneken zyn pretenderende, dat zy compareren voir mynen Heere den Gouverneur ende Raedt by Zyne Majesteyt geordonneert opt feyt van justicien binnen deser stadt, omme aldaer heur recht te voorderen, ende vervolghen dat zy aende voirs. partyen van goeden, zouden willen pretenderen, ende dat van op heden in acht daegen, tegen neghen uren voir der noenen, wel wetende, zoe verre nyemant en compareert, datmen alsdan in deser zaecken zal voirts procederen, soo men bevinden zal navolghende denzelven placcate behoorende (1).

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 180 *v/o*.)

N° 146.

Gepubliceert ende vuytgeroepen by Heeren Janne van Immersseel, Riddere, Heere van Bouldriez, etc., Schouteth; Burgmeesteren, Schepenen ende Raedt vander stadt van Antwerpen, opten IX[en] Decembris XV[c] LXXII[tich].

Alsoe myn Heere de Schouteth deser stadt, opten XVII[en] deser tegenwoordiger maent, opgehouden ende gearresteert heeft twee groote gepacte manden, een cleyn gepact mandeken, ende een toegenagelt tonneken, gevonden ten huyse van Hans Quirincx, woonende inde Claverstraete, in *de Borcht van Leyden*, aldaer gelaten synde ende toebehoirende eenen genaempt Peeter Goevaerts, schippere, woonende ende syne residentie houdende binnen der stede van Delft, welcke stede byde rebelle van Syne Majesteyt wordt geoccupeert, ende dat, by informatie, gebleken is dat de voers. Peeter mette selve rebelle is handelende, over ende

(1) Evocati die XXVII Novembris 1572, et nemo comparuit.

D. vander Neesen.

Die XXVIII Novembris anno 1572, anderwerven voortsgeroepen ut compareant ad octo.

H. de Moy.

Evocati 5[a] Decembris 1572, nemo comparuit.

D. vander Neesen.

Proclamati, pro tertia et ultima vice, die IX Decembris, ut compareant ad octo.

wedergaende, waer duer te vermoeden is dat hy de voers. gepacte goeden in meyninghe is geweest te seynden oft te schickene naer de voers. stadt van Delft, oft aen eenige persoonen, houdende, mette voers. rebelle, de tegenpartye van Syne Majesteyt, contrarie den placcaete vander selver Syne Majesteyt, alhier gepubliceert opten XXIen dach der voerledene maent van Octobri, ende wantmen, tot twee distincte reysen, voortsgeroepen heeft allen denghenen die eenich recht oft actie aende voers. goeden souden willen pretenderen, welcken nyettegenstaende, nyemant en is gecompareert, Soe eest datmen, voer de derde ende leste reyse, voortsroept denghenen die eenich recht oft actie aende voers. goeden syn pretenderende, ten eynde zy comen ende compareren voer mynen Heere den Gouverneur ende Raet van justicien by Syne Majesteyt binnen deser stadt geordonneert op het feyt van justicien, om aldaer hen recht te vervolgen ende te verantwoorden van op heden en acht daeghen, ten negen uren, voer der noenen, wel wetende, soe verre nyemant en compareert, ende denselven tyt overstreken synde, men deselve goeden, nu voer alsdan, hout voer geconfisqueert, tot behoeff van Syne Majesteyt.

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 181.)

N° 147.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierick vander Meeren, Onder-Schouteth; van weghen myn Heere den Gouverneur, Schouteth, Borgemeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XIXen Decembris 1572.

Alsoo men, by experientie, bevindt dat alderhande soerte van volcke, soe lancx soe meer, hen vervoorderen dagelycx binnen der kercken te gaen wandelen over ende weder, al oft dezelve plaetse een gemeyn wandelplaetse waere, voer allen persoonen, merckelycken oick op Sondaghen ende heylighe daghen, ende besundere geduerende den tyt datmen de missen, sermoonen, loff, vesperen, ende andere Godsdiensten daerinne is doende, ende gemerct tselve is een groote irreverentie tegens God almachtich ende Zyne heylighen, besundere dat deselve plaetsen alleenlycken zyn geerigeert, gededicheert ende gheechent tottten dienst Gods, als van God zelve daertoe geinstitueert wesende, ende nyet en behoort gehouden te worden voer eenige, tsy publycke

oft particuliere wandelplaetse, ende want eenenyegelycken genoech is kennelyck in wat eeren ende reverentie men deselve plaetse behoort te houden, ende hoe grouwelycken ende ververveerlycken God almachtich is straffende ende punierende deghene die Zyn huys ende woonplaetse, daeraff Hy Hem zoo zeer jalours altyts heeft gethoont, zyn oneerende ofte violerende, ende met wat diversche plaegen die moghende hant Gods is vervolgende de persoonen ende plaetsen daer alsulcken oneere ende irreverentie geschieden ende voortsgekeert wordden, behalvens noch de groote onstichtinge ende beleth van deuchden, die alsulcken wandelers den anderen goeden lieden in heure devotien syn aendoende, ende de verachtinge vande Godsdiensten, die daerdeur heuren oorspronck zyn nemende, ende om allen tselve te verhueden, ende daerinne beter ordre te mogen gestelt worden, Soe eest datmen, van wegen Heeren Fredericx Perrenot, Heere van Sint Loup, Champaigney, Ronce, etc., Hooft, Gouverneur ende Capiteyn; Schoutet, Borgemeesteren ende Scepenen deser stadt, geordonneert ende gestatueert heeft, ordonneren ende statueren by desen, dat nyemant, van wat qualiteyt hy zy, gheestelyck noch weerlyck, van nu voirdane en zal mogen wandelen in eenige kercken geduerende den tyt inder zelver kercken de misse, sermoon, loven, vesperen oft andere Godsdiensten gedaen worden, ofte buyten dyen, opte pene, van wie contrarie van dyen bevonden worden gedaen te hebben, ende daeraff nyet op en liet, noch en desisteerde naerdyen hy daeraff by zekere persoonen daertoe expresselycken gecommitteert ende gheeedt wesende, selen minnelycken veradverteert ende vermaent wesen, van XX stuyvers eens, telcker reysen hy bevonden zal worden contrarie van desen gedaen te hebben, te bekeeren in dryen: deen derdendeel den Heere, dander den Aelmoesseniers deser stadt, ende tderde den aenbringere, welcke penen reelycken ende de facto den contraventeurs selen afgenomen worden, alleen op het relaes ende te kennen geven van een vande twee voirs. persoonen daertoe gecommitteert ende gheeedt wesende, sonder ander forme van rechte daerinne te derven observeren, ende daervore zy de facto sullen geexecuteert worden, zonder oyck daer tegens in rechte te mogen gehoort worden, aleer sy deselve penen zullen hebben de facto genamptiseert (1).

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 181 *v/o*.)

---

(1) 19 Decembris 1572 proclamatum pro secunda vice.

N° 148.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; van wegen myns Heeren des Gouverneurs, Schoutet, Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden XXXen dach Decembris LXXIItich.

Alsoe hem en Sondage lestleden, gevoirdert heeft sekere persoon, comende deur de Keyserspoorte, te quetsene in syn aensicht, den clerck by name Dierick van Warrady, aldaer gestelt by mynen Heere den Gouverneur, Borgemeesteren ende Schepenen, om regard te nemen opde persoonen die hier int stadt comen ende deselve op te teeckenen, met eenen opsteker syn kake opsnydende, meynende denselven clerck te evelen vanden lyve ende syn keel aff te snyden, overmits dat hy, vuyt crachte van synder officien ende achtervolgende synen last, begeerde den naem vanden selven persoon te weten, om dyen op te teeckenen, Soe eest datmen denselven persoon, die de voirs. quetsure gegeven heeft, voortsroept dat hy, van tgene voirs. is, hem come verantwoirden alhier opter stadthuys, voer mynen Heere den Gouverneur ende Raedt binnen deser stadt opt feyt van justicien by Syne Majesteyt geordineert, van heden en acht dagen, goets tyts voer der noenen, wetende datmen, dien tyt overstreken synde, ingevalle hy nyet en compareert, sal tegens hem procederen gelyckmen, naer recht, tegens sulckdanige persoonen schuldich is van doene, gebiedende voirts eenenyegelycken die eenich bescheet oft bewys vanden voirs. persoon, die het voirs. feyt gedaen heeft, weet te doene oft eenige kennisse daeraff heeft, dat hy tselffde van stonden aene ende sonder vertreck come denuncieren mynen Heere den Gouverneur, Schoutet oft Onder-Schoutet, wetende, dat soo wy(e) den voirs. persoon sulcx aenbrengen sal, dat hy in handen come ende geapprehendeert wordde, men hem van stadts wegen geven sal hondert gulden eens, gebiedende oick voorts eenenyegelycken wel scherpelyck dat hem nyemant, van wat conditie oft qualiteyt hy sy, hem en vervoordere tegens de Officiers oft Commissarisen aende poorte van deser stadt, van wegen mynen Heere den Gouverneur, Borgemeesteren ende Schepenen gestelt, eenige wederspannicheyt oft resistentie te doene, oft oick met woorden oft wercken eenichssins te misseggen oft misdoene, maer laeten vryelyck ende sonder stoornisse heur officie, last ende commissie exploicteren, op lyffstraffinge, oft

anderssins arbitralyck gecorrigeert te worddene, naer gelegentheyt vander saecken.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 182 *v*/o.)

N° 149.

*Geboden ende wtgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth; van wegen myns Heeren des Gouverneurs, Burgmeesteren, Schepenen ende Raedt vander stadt van Antwerpen, den XXV*en *February* 1572, *stilo Brabantiæ.*

Alsoo tot oprustinghe vander Armeyen, die Zyne Majesteyt jegenwoirdichlyck te water heeft opgerust, van noode ende gerequireert is groote quantiteyt van artillerye ende geschut, ende datmen verstaet dat onder diversche borgheren ende inghesetenen deser stadt zyn berustende diversche stucken van gelycke artillerye ende geschut, Soe eest datmen, van weghen mynen Heeren den Gouverneur, Schoutet, Borgermeesteren ende Schepenen deser stadt, gebiedt dat allen ende jegelycke borgheren ende inghesetenen deser stadt, van wat qualiteyt oft conditie die zyn, binnen XXIIII uren zullen schuldich wesen te commen vercleren, aen mynen Heere den Merckgreve, den nombre, quantiteyt ende ghetal van allen alsulcken, tsy metaelen oft andere, hoedanich die zouden moghen wesen, die sy zouden moghen onder hebben, tsy die henlieden toebehooren oft yemanden anders, opte verbeurte vande zelve stucken, ende daertoe noch den prys ende weerde van dyen.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 183 *v*/o.)

N° 150.

*Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; van wegen myns Heeren des Gouverneurs, Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXV*en *February* 1572, *stilo Brabantiæ.*

Alsoe myn Heer de Schouteth deser stadt, opten VIIen February lestleden, opgehouden ende gearresteert heeft alsulcken

XLIX guldenen eens, als hy bevonden heeft dat Cornelis Verhagen, schippere van Mechelen, schuldich ende ten achtere is aen sekeren schipper van Delft, over de reste vanden coop van dry hondert ende dryentsestich veertelen haveren, dewelcke de voers. Cornelis Verhagen, vanden voernoemden schippere van Delft, gecocht hadde, neffens oft omtrent Liefkens-Hoeck, die de voers. schippere van Delft aldaer te coope gebrocht hadde, in een schipken, genaempt een dobbel caechschuyte, ende want de voers. stede van Delft byden rebellen van Syne Majesteyt wordt geoccupeert, alwaer de voernoempde schipper (de voergenoempde schult toebehoirende), syne residentie ende wooninge houdende is, ende met de voers. rebellen de tegenpartye van Syne Majesteyt houdende is, contrarie den placcate vander selver Zyne Majesteyt, alhier gepubliceert opten XXI[en] dach van Octobris lestleden, Soe eest datmen voortsroept alle deghene die eenich recht oft actie aende voers. XLIX guldenen eens pretenderen, dat sy compareren voer mynen Heere den Gouverneur ende Raet by Syne Majesteyt geordonneert opt feyt van justicien binnen deser stadt, ende dat van op heden en acht daegen, ten negen uren voer der noenen, wel wetende, soe verre nyemant en compareert, datmen alsdan in deser saeken sal voorts varen, soe men bevinden sal naervolgende denselven placcaet te behoirene (1).
(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 184 *v/°*.)

N° 151.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; van wegen myns Heeren des Gouverneurs, Burgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXVI[en] dach February 1572, *stilo Brabantiæ.*

Alzoe tegenwoirdelycken geordonneert, belast ende bevolen is allen schippers, bootsgesellen ende soldaten, die opde schepen

(1) Evocati die XIIII Martii 1572, ut compareant, et nemo comparuit.
D. VANDER NEESEN.

Proclamati, pro 2[a] vice, 17 Martii, ut compareant ad 15[am] quod erit penultima Martii proxima.
D. VANDER NEESEN.

Evocati die penultima Martii 1573, post Pascha, nemo comparuit.
H. DE MOY.

Proclamati tertia et ultima vice p[a] Aprilis 1573, post Pascha.
G. MARTINI.

van Syne Majesteyt souden dienen, van stonden aene te embarqueren ende opde schepen heur te vinden, ende opdat tselve te beter soude mogen volbracht ende volvuert wordden, opdat den dienst van Syne Majesteyt, deur der absentien vanden voirs. schippers ende bootsgesellen ende soldaten, nyet en soude comen verachtert oft verhindert te wordene, Soe eest datmen, van wegen myns Heeren des Gouverneurs, Schoutet, Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt, wel scherpelycken gebiedt ende beveelt allen herbergiers, taverniers ende oick allen anderen borgeren ende innegesetenen deser stadt, wie oft van wat natie ofte qualiteyt die syn, dat nyemant, binnen deser stadt, desen avont ofte daer naer, meer en logere ofte herberge ofte hier laete vernachten eenige vanden voirs. schippers, bootsgesellen ofte soldaten die gedestineert syn om te dienen opde schepen alhier ten dienste van Zyne Majesteyt toegerust, ende tegenwoirdelycken op veerden om aff te steken, opde pene, wie contrarie deser ordonnantie ende verbode sal bevonden wordden gedaen te hebbene, van aen lyff ende goet gestraft te wordden, ende ingevalle de voirs. soldaten, schippers ofte bootsgesellen ter vermaninge ende seggene vande voirs. herbergiers, taverniers, borgers ofte innegeseten deser stadt, vuyt heuren huysen nyet en wilden vertrecken, maer daer souden willen blyven logeren, sullen tselve terstont schuldich syn te comen te kennen geven ende adverteren den voirs. Heere Gouverneur, die daerinne sal versien naer behooren (1).

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 184.)

---

(1) Renovatum XVIa Aprilis 1573, post Pascha.

G. Martini.

Renovatum IIIa Augusti anno 1573.

J. van Asseliers.

Renovatum die Xa Novembris 1573, excepto : *soldaten.*

D. vander Neesen.

Renovatum XIIa Novembris anno 1573.

J. van Asseliers.

Renovatum den XIIIen Novembris anno 1573.

J. van Asseliers.

Renovatum XXIa Januarii 1573.

G. Martini.

N° 152.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; van wegen myns Heeren des Gouverneurs, Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten sevenentwintichsten dach February 1572, *stilo Brabantiæ.*

Men gebiet, van wegen mynen Heere den Gouverneur, Schoutet, Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt, wel scherpelyck allen ende eenenyegelycken schippers ende bootsgesellen, inden dienst vander Conincklycke Majesteyt nyet wesende, tsamen ende elcken besundere, soe wel buyten-schippers, van wat plaetsen die zyn, als innegesetenen deser stadt, weder deselve eenige schepen hebben heur eygen toebehoirende ofte datse alleenlycken syn dienende op eenige schepen binnen deser stadt tegenwoirdelyck liggende, dat sy, van stonden aene ende sonder vertreck, ten lancxten twee uren naer de publicatie van desen, hen selen laeten vinden opde voirs. schepen ende hen continuelycken desen geheelen dach daerop houden, sonder daeraff te vertrecken tertyt toe sy selen hebben aenhoort tgene denselven, van wegen als voere, ende tot dienst van Syne Majesteyt, sal te voeren gehouden ende geordineert wordden, daer naer sy schuldich selen wesen hen te regulerene, op pene ende verbuerte vanden selven schepen, soe verre hen deselve toebehooren, ofte aen lyff ofte goet gecorrigeert te wordden, soo men bevinden sal te behooren.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 184.)

N° 153.

Geboden ende vuytgeroepen by Gielise de Bode, gesworen colfdragere; Burgermeesteren, Scepenen ende Rade vander stadt van Antwerpen, prima Aprilis XVc LXXIII, nae Paesschen.

Alzoe by mynen Heere den Schouteth, opten XIIIIen der maent van Meerte lestleden, aengehouden ende gearresteert geweest

is zeker bossche kiste ende een groot pack, toegepact wesende, deselve open gedaen ende gevisiteert, in presentien van Schepenen, mitsgaders oyck vier bundels yseren plaeten met yseren banden toegeslaegen, houdende elcke zes stucken, gereet vuyten rauwen gemaect wesende, soot schynt, omme corsseletten oft wapenen daeraf te maeckene, met noch acht ronde stucken ysers, om rondeelen af te maeckene, soot schynt, ende noch thien yseren platte stucken, met eenen grooten dobbelen blaesbalck, dwelck al tsamen gelaeden is geweest, opde Peerdemerct, op zekeren waghene, gebruyckende de bane naer Breda, nabuere oft frontierstede van eenighe steden die geoccupeert worden byden rebellen, houdende de tegenpartye van Syne Majesteyt, naer dewelcke, zoe te presumeren is, de voers. partyen souden geschict ende gesonden geweest hebben, omme, inden feyte van oirloghen, by deselve rebellen heurlieden mede te behulpene, contrarie den placcaten van Syne Majesteyt, alhier gepubliceert opten XXIen dach der voirledene maent van Octobri, Soe eest datmen voortsroept alle deghene die eenich recht oft actie aende voirs. partyen pretenderen, dat zy compareren voer mynen Heere den Gouverneur ende Raedt by Zyne Majesteyt geordineert opt feyt van justicien binnen deser stadt, omme aldaer heur recht te voirderen ende vervolghen dat zy aende voirs. partyen van goeden souden willen pretenderen, ende dat van op heden in acht daegen, tegen negen uren voir der noenen; wel wetende, zoe verre nyemant en compareert, datmen alsdan in deser zaecken voirts procederen zal, soo men bevinden zal naevolgende denselven placcate te behoorene (1).

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 185 *v/o*.)

---

(1) Proclamati prima Aprilis, ut compareant pro prima vice.
G. Martini.

Evocati den VIIIen Aprilis 1573, post Pasca, et nemo comparuit.
D. vander Neesen.

Proclamati, pro 2a vice, die 9 Aprilis, ut compareant ad octo.
D. vander Neesen.

Evocati XVIa Aprilis 1573, post Pascha, et nemo comparuit.
G. Martini.

N° 154.

Geboden ende vuytgeroepen by Gielise de Bode, gesworen colfdragere; Burgermeesteren, Scepenen ende Rade vander stadt van Antwerpen, prima Aprilis XVc LXXIII, post Pascha.

Alzoe van weghen myns Heeren des Schoutets deser stadt, opten VIIen February lestleden, opgehouden ende gearresteert zyn alsulcken XLIX guldenen eens, als hy bevonden heeft dat Cornelis Verhagen, schippere van Mechelen, schuldich ende ten achter is aen zekeren schipper van Delft, over de reste vanden coop van dry hondert ende dryentzestich veertelen haveren, dewelcke de voers. Cornelis Verhagen vanden voernoemden schipper van Delft gecocht hadde, neffens oft omtrent Liefkens-Hoeck, die de voers. schipper van Delft aldaer te coope gebrocht hadde, in een schipken, genaempt een dobbel caechschuyte, ende want de voers. stede van Delft byden rebellen van Zyne Majesteyt wort geoccupeert, alwaer de voernoemde schipper (de voergenoemde schult toebehoorende,) zyne residentie ende wooninge houdende is, ende met de voers. rebellen de tegenpartye van Zyne Majesteyt houdende is, contrarie den placcaten vander selve Zyne Majesteyt, alhier gepubliceert opten XXIen dach Octobris lestleden, ende men, tot twee distincte reysen, voortsgeroepen heeft allen denghenen die eenich recht oft actie aende voirs. negenenveertich guldenen souden willen pretenderen, welcken nyettegenstaende, nyemant en is gecompareert, Soe eest datmen, voer de derde ende leste reyse, voortsroept die eenich recht oft actie aende voirs. XLIX guldenen pretenderen, dat zy commen ende compareren, voer mynen Heere den Gouverneur ende Raedt van justicien by Zyne Majesteyt binnen deser stadt geordonneert, om aldaer hun recht te vervolgen ende vervoirderen dat zy aende selve XLIX guldenen souden willen pretenderen, ende dat van op heden ende acht daghen, ten negen uren voer der noenen; wel wetende, zoe verre nyemant en compareert, ende denselven tyt overstreken zynde, men dezelve XLIX guldenen, nu voer alsdan, houdt voer geconfisqueert, tot behoef van Zyne Majesteyt.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 186 *v/o*.)

N° 155.

*Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth; van weghen mynen Heere den Gouverneur, Raet van justicie, Burgmeesteren, Schepenen ende Raet vander stadt van Antwerpen, opten XVII*en *Aprilis XV*c *LXXIII, post Pasca.*

Alsoe by mynen Heere den Schouteth, opten XIIIIen Martii lestleden, aengehouden ende gearresteert is geweest seker bossche kiste ende een groot pack toegepact wesende, deselve open gedaen ende gevisiteert, in presentie van Schepenen, mitsgaders oyck vier bundels yseren platen met yseren banden toegeslagen, houdende elcke ses stucken, gereet vuyten rouwen gemaect wesende, soot schynt, omme corsseletten oft wapenen daeraff te maeckene, met noch acht ronde stucken ysers, omme rondeelen aff te maeckene, soot schynt, ende noch thien yseren platte stucken, met eenen grooten dobbelen blaesbalck, dwelck al te samen geladen is geweest, opde Peerdemerct, op sekeren wagen, gebruyckende de bane naer Breda, naerbuere oft frontierstede van eenige steden die geoccupeert wordden byde rebellen, houdende de tegenpartye van Syne Majesteyt, naer dewelcke, soe te presumeren is, de voers. partyen souden geschict ende gesonden geweest hebben, omme inden feyte van oirlogen, bydeselve rebellen henlieden mede te behulpene, contrarie den placcaten van Syne Majesteyt, alhier gepubliceert opten XXIen dach der voerledene maent van Octobri, Soe eest datmen, voer de derde ende leste reyse voortsroept alle deghene die eenich recht oft actie aende voers. partyen pretenderen, dat zy compareren voer mynen Heere den Gouverneur ende Raet by Syne Majesteyt geordonneert opt feyt van justicien binnen deser stadt, van op heden in acht daeghen, tegen negen uren voor der noenen, omme aldaer hun recht, dat zy aende voers. partyen van goeden souden willen pretenderen, te voorderen ende vervolgen; wel wetende, soe verre nyemant en compareert, ende denselven tyt overstreken zynde, men deselve partyen van goeden, nu voer alsdan hout voer geconfisqueert, tot behoeff van Syne Majesteyt.

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 187 *v/o*.)

N° 156.

*Geboden ende vuytgeroepen van wegen Heer Fredericx Perrenot, Riddere, Baenderheere van Ronst, etc., van Aspermont, Heere van Sint Loup, Champagney, als Gouverneur, Hooft ende Capitain der stadt van Antwerpen, van wegen des Schoutets, Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der selver stadt, by Joncker Dierick vander Meeren, Onder-Schoutet, opten XXII Aprilis XV*c *LXXIII, post Pasca.*

Alsoe mynen Heeren de Gouverneur, Schouteth, Burgmeesteren ende Schepenen deser stadt geinformeert syn hoe dat tot Nieuwpoorten, in Vlaenderen, onlancx aengehouden is een schip met dry coffers ende een mande, waerinne bevonden syn twee hondert haken oft roers, met haeren toebehoirten, ende poyer daertoe dienende, welck schip alhier geladen is geweest by Franchois Stevens, lakenvercoopere, gewoont hebbende op Peeter Potsplaetse, byde Hoochstraete alhier, hebbende hem met dyer ende dyergelycke saeken grootelycx gemoet ende verstandt gehadt met de tegenpartye van Syne Majesteyt, Soe eest datmen den voers. Franchois Stevens, van wegen als voere, voortsroept ten eynde hy, van tgene voers. is, hem come verantwoorden, voer mynen Heere den Gouverneur ende Raet van justicien, alhier by Syne Majesteyt geordonneert, van heden en acht daegen, ten negen uren voer den noene; wel wetende, soe verre deselve nyet en compareert, datmen tegens hem sal procederen gelyckmen in sulckdanige saeken gewoonlyck is te doene.
(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 188.)

N° 157.

Geboden ende vuytgeroepen van wegen Heer Fredericx Perrenot, Riddere, Baenreheere van Ronce, van Aspermont, Heere Sint Loup, Champagney, etc., als Gouverneur, Hooft ende Capitain der stadt van Antwerpen, opten vierden dach July 1573.

Alsoe tot toerustinge vande schepen van oorloge, die tegenwoirdelyck binnen deser stadt tot dienst van Zyne Majesteyt

gearm wordden, van noode is te hebben seker quantiteyt, soe wel van timmerhout als andere hout, ende daerenboven van noode is dat deselve schepen ende oick mede dese stadt vorsien ende geprovideert wordden van alderhande soorte van victuaillie, nochtans te beduchten is dat eenige in meyninge wesende alhier te arriveren ende aen te brengen, tsy schiptimmerhout ofte andere beeringhe, hout oft oick eenige victuaillie, vivres ofte gelycke provisie, tselve soude mogen laten te doene, van vreesen dat sy souden gearresteert oft aengehouden wordden, ende om hen daeraff te bevryen, Soe eest datmen condicht ende laet weten eenenyegelycken, van wegen myns Heeren des Gouverneurs deser stadt, dat soe wie van nu voordane alhier sal comen te arriveren, met schiptimmerhout oft andere berringe ofte oick geladen sal hebben eenige vivres, victualie ofte provanden, dat deselve met heure schepen selen bevryt syn ende ongemolesteert blyven, gaens ende comens, sonder deselve te arresteren ofte laeten becommeren in eeniger manieren, gelyck oick de Heere van Beauvoir, Admirael vanden voirs. schepenen, opentlyck verclaert heeft egeene andere schepen te arresteren, noch tot dienst van Syne Majesteyt te willen employeren, dan degene die alreede feytelycken toegerust zyn ende worden, ende die jegenwoirdelyck totten voirs. dienst aengehouden ende opgeteeckent syn.

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 190 *v/o.*)

N° 158.

Geboden ende vuytgeroepen, ter puyen aff vanden stadthuyse, van wegen Heere Frederick Perrenot, Riddere, Baenderheere van Sint Loup, Champaigney, Ronse, etc., Capiteyn, Hooft ende Gouverneur; Scouteth, Borgemeesteren ende Scepenen der stadt van Antwerpen, ende dat ter begeerten van mynen Heere den Admirael, vuyten name van Syne Majesteyt, opten XX^en July XV^c jaer ende dryentseventich.

Alzoo men verstaet, dat diversche scippers, hyer int ambacht wesende, hen syn absenterende ende vuyter stadt makende, oock vande ghene die op eergisteren opde Scipperscamer ontboden zyn geweest, wesende van quader exempel ende quade consequentien, Soe eest datmen scerpelycken gebiedt ende ordonneert,

van wegen ende vuyt laste als vore, dat alle die scippers, die hyer int ambacht zyn, zonder eenige excuse oft verdrach, hen op morgen, voer noene, ten negen uren, vinden opde Scipperscamer, voer zeker Commissarisen, die aldaer vande Majesteyt, Admiraels ende deser stadts wegen sullen zyn, om taenhooren tgene hen byde voirs. Commissarisen sal voergehouden wordden, ende hen daerinne nyet soecken en maecken, oft absenteren, oft andersins, als quaetwillige ende verachterende den dienst vande Majesteyt, salmen hun aen lyff ende goet straffen.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 191 *v/o*.)

N° 159.

Geboden ende vuytgeroepen, ter puyen aff vanden stadthuyse, van wegen myns Heeren des Gouverneurs, Scoutet, Borgemeesteren ende Scepenen der stadt van Antwerpen, opden Ven Augusti 1573.

Alsoo, op eergisteren, belast is geweest ende bevolen allen scippers, bootsgesellen ende soldaten, die opde scepen van Zyne Majesteyt zouden dienen, van stonden ane te embarqueren, ende opde scepen heur te vindene, ende opdat tselve te beter zoude moegen volbracht ende volvuert wordden, ende den dienst van Zyne Majesteyt nyet verachtert, deur dabsentie vanden selven scippers, bootsgesellen ende soldaten, verboden allen herbergiers, taverniers ende allen anderen borgeren ende ingesetenen, wy(e) oft van wat natie dye ware, van dyen avont aff meer te logeren oft herbergen eenige vanden voirs. scippers, bootsgesellen oft soldaten, gedestineert om te dienen opde voirs. scepen tot dienste van Zyne Majesteyt toegerust ende tegenwoirdelyck afgeseylt; ende de Heere ende de stadt geinformeert zyn dat eenige soldaten, inden voirs. dienste wesende, hen vervoirderen hier te blyvene, onder tdecxel oft datse inden voirs. dienste vande scepen nyet en souden wesen, oft datse, mits heurder indispositien oft anderssins, zouden verlof hebben, om mette selve scepen nyet te varene, waerdeure den dienst vande Majesteyt zoude moegen verachtert wordden, Soe eest datmen gebiedt ende beveelt, van wegen als vore, dat nyemant, van wat qualiteyt hy zy, tzy herbergier oft andere, en logere, herberge oft late vernachten eenige soldaten, Spaengiaerden oft Wale, in huere huysen, ten sy datse

hun doen blycken van consent ende ordonnantie van mynen Heere den Gouverneur deser stadt, by billiette byde eygen hant vanden voirs. Heere Gouverneur geteeckent, van hier te moegen blyven ende vernachten, opde pene van vyftich guldens, te bekeeren in dryen : deen derdendeel den Heer, dander der stadt ende tderde den aenbrenger, ende ingevalle de voirs. soldaten, ter vermaningen ende seggen vanden voirs. herbergiers, borgers oft ingesetenen deser stadt, vuyt hueren huysen nyet en vertrecken, maer daer souden willen blyven logeren, sullen tselve terstont sculdich syn te commen te kennen geven ende adverteren den voirs. Heere Gouverneur, die daerinne sal verstaen zoo behoiren sal.

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 192.)

N° 160.

Geboden ende vuytgeroepen van wegen Heer Fredericx Perrenot, Riddere, Baendreheere van Ronce, van Aspermont, Heere van Sint Loup, Champagney, etc., als Gouverneur, Hooft ende Capitain der stadt van Antwerpen, Schoutet, Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der selver stadt, opten XX^en^ Augusti XV^c^ LXXIII^tich^.

Alsoe myn Heer de Gouverneur ende Raedt, Schouteth, Burgermeesteren ende Schepenen deser stadt, geinformeert syn, hoe dat eenen genaempt Jan Perman, gewoont hebbende alhier, tusschen de Croonenborchpoorte was ende de Vlierstege, hem vervoirdert heeft tot synen huyse te laeten exerceren de verboden secte vande Calvinisten, als aldaer hebbende laeten doopen by sekeren Minister, op het Heylich Sacramentsdach lestleden, een kint, waeraff hy peter is geweest, synde oyck tot desselffs huys bevonden diversse verboden boecken, al contrarie den gescreven rechten, placcaten ende ordonnantien vande Conincklycke Majesteyt, Soe eest datmen, van wegen als voere, voortsroept ende proclameert den voers. Jan Perman, ten eynde hy hem come verantwoorden, van tgene voers. is, voer mynen Heere den Gouverneur ende Raedt van justicien by Syne Majesteyt alhier opt feyt van justicien geordonneert, van op heden ende vierthien daegen, goets tyts, voer den noene, oft anderssins salmen, syne

noncomparitie nyettegenstaende, in dese saeke voortsprocederen, soemen, nae gelegentheyt vande saeken, sal bevinden te behoirene (1).

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 192 *v/o*.)

N° 161.

*Geboden ende vuytgeroepen van wegen Heer Fredericx Perrenot, Riddere, Baendreheere van Ronce, van Aspermont, Heere van Sint Loup, Champagney, etc., als Gouverneur, Hooft ende Capitain der stadt van Antwerpen, Schoutet, Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der selver stadt, opten XXVIII*en *dach Augusti XV*c *LXXIII*tich.

Alzoe mynen Heere den Gouverneur ende Raedt by Syne Majesteyt geordonneert op het feyt van justicien binnen Antwerpen, volcomelycken geinformeert zyn hoe dat eenen, hem noemende te wesen knecht van Jan de Vos, hem vervoirdert heeft sekere wagens te huren, ten Ouwenbossche, den XXIen Augusti lestleden, om van daer te voeren naer Antwerpen, ten huyse vanden voirs. Jan de Vos, sekere tonnen harincx, van welcken harinck eenige tonnen gebrocht ende bevonden syn geweest ten voirs. huyse, synde daer naer, tot Bergen-opten-Zoom aengehaelt drye wagenen, gehuert byden voirs. knecht, ende gedestineert tot den voirs. Jan de Vos, waeroppe bevonden syn geweest vier grootachtige leeren sacken, daer wel blyckt poyer in geweest te syne, dwelck is een merckelycke suspitie dat de voirs. Jan de Vos daerinne wederomme aen dengene, daer hy den voirs. harinck aff hadde ontfangen, soude poyer gesonden hebben, ende gemerct den

(1) Evocatus die IIa Septembris 1573, et non comparuit.
D. vander Neesen.

Proclamatio facta ut compareant ad 15am, idque pro 2 vice, die IIII Septembris 1573.
H. de Moy.

Evocatus, pro 2a vice, XVIIIa Septembris 1573, et nemo comparuit.
G. Martini.

Proclamati, pro tertia vice, ut compareant ad 15am, die XXIIII Septembris 1573.
D. vander Neesen.

Evocati die 26 Septembris 1573, et nemo comparuit.
D. vander Neesen.

voirs. herinck is gecomen van Dordrecht, wesende geoccupeert byde rebelle van Syne Majesteyt, contrarie den placcaeten nu onlancx gepubliceert, Soe eest datmen, van wegen als boven, den voirs. Jan de Vos voirtsroept ende allen dengenen die eenich recht souden willen pretenderen totten voirs. harinck, ten eynde sy den voirs. harinck ende diesser aencleeft, comen verantwoirden, voer mynen Heere den Gouverneur ende Raedt van justicien, van op heden ende acht dagen, goets tyts voer der noenen, wel wetende, ingevalle nyemant en compareert, men voirts daerinne procederen sal naer behoiren (1).

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 193.)

N° 162.

*Geboden ende vuytgeroepen van wegen Heer Fredericx Perrenot, Riddere, Baenderheere van Ronse, van Aspermont, van Sint Loup, Champagney, etc., als Gouverneur, Hooft ende Capitain der stadt van Antwerpen; Schoutet, Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der selver stadt, opten XXVIII*en *dach Augusti* 1573.

Alsoe de Heere van Beauvoir, Admirael vande schepen ende armee ter see, onlancx toegerust met deselve schepen, opter rivieren is liggende, ende diversche schippers, bootsgesellen ende soldaten in dienst van Syne Majesteyt op deselve schepen wesende, deselve schepen verlaeten, ende comen alhier binnen deser stadt, sonder consent oft passepoort vanden Heere den Admirael voirs., waerdeure den dienst van Synder Majesteyt soude mogen verachtert ende verhindert wordden, ende om tselve te verhueden, Soe eest datmen, van wegen myns Heeren des Gouverneurs, Schoutet, Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt, gebiedt ende beveelt, wel scherpelycken, allen herbergiers, taverniers ende allen anderen borgeren ende innegesetenen

(1) Evocati die IIa Septembris 1573, et nemo comparuit.

D. VANDER NEESEN.

Proclamatio facta, pro 2 vice, die IIII Septembris 1573, ut compareant ad octo.

H. DE MOY.

Evocati, pro 2 vice, die XI Septembris 1573.

H. DE MOY.

Proclamatio facta, pro 3 vice, die XII Septembris, ut compareant ad 8am.

H. DE MOY.

Evocati die XIX Septembris 1573, et comparuit (*sic*).

deser stadt, hoedanich die wesen, eenige vande voirs. schippers, bootsgesellen ofte soldaten meer te logeren, herbergen oft in heure huysen te laeten vernachten, ten sy deselve brengen ende thoonen daertoe passepoort ofte consent, geteeckent byde eygene hant vanden voirs. Heere Admirael ofte van mynen Heere den Gouverneur deser stadt, opde pene van vyftich Carolusguldenen eens, te bekeeren naer luyt vande voergaende ordonnantie daerop eertyden gepubliceert.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 193.)

N° 163.

Geboden ende vuytgeroepen van wegen Heer Fredericx Perrenot, Heere van Sint Loup, Champagney, Ronche, etc., als Gouverneur, Hooft ende Capitain der stadt van Antwerpen, ende van wegen Schoutet, Borgemeesteren ende Schepenen der selver stadt, opten XXIIII^en Septembris XV^c dryentseventich.

Alsoe, van wegen myns Heeren de Gouverneur ende Raet van justicien, alhier binnen Antwerpen by Syne Majesteyt geordonneert, tot dry distincte reysen, voortsgeroepen is Jan de Vos ende allen deghene die eenich recht oft actie souden willen pretenderen tot sekere tonnen harinckx, dewelcke van Dordrecht gedestineert ende geschickt syn gheweest ten huyse vanden voers. Jan de Vos, ende gemerct de voers. stadt van Dordrecht geoccupeert is byde rebellen van Syne Majesteyt, ende byden placcate ons genadichs Heeren sConincx verboden is mette selve te tracteren oft te handelen, ende gemerct, dyen nyettegenstaende, nyemant en is gecompareert, Soe eest datmen, voer de vierde ende leste reyse, voortsroept den voers. Janne de Vos ende eenenjegelycken die eenich recht souden willen pretenderen totten voers. harinck, dat zy comen ende compareren voer mynen Heeren voers. om aldaer hun recht te vervolgen ende vervoorderen opden voers. harinck, ende dat van op heden ende vierthien daeghen, ten negen uren voer der noenen, wel wetende, soe verre nyemant en compareert, ende denselven tyt overstreken synde, men denselven harinck, nu voer alsdan, houdt voer geconfisqueert tot behoeff van Syne Majesteyt.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 197.)

N° 164.

Geboden ende vuytgeroepen van wegen Heer Fredericx Perrenot, Heere van Sint Loup, Champagney, Ronche, etc., als Gouverneur, Hooft ende Capitain der stadt van Antwerpen, ende van wegen Schoutet, Borgemeesteren ende Schepenen der selver stadt, opden lesten Septembris XVc LXXIII.

Alsoe myn Heer de Gouverneur ende Raet van justicien, by Syne Majesteyt alhier binnen deser stadt van Antwerpen geordonneert, volcomelyck geinformeert syn dat eenen genaempt Jan de Vos, hem vervoirdert heeft seker wagens tot Oudenbossche te doen hueren, dewelcke tot Bergen-opden-Zoom syn aengehouden geweest, synde daerop gevonden geweest vier grootachtighe leeren sacken, daer wel blyckt poeyer inne geweest te syne, dwelck is een merckelycke suspitie dat de voers. Jan de Vos daerinne wederom poeyer soude gesonden hebben aende ghene die de sacken van Dordrecht, wesende nu geoccupeert byde rebellen van Syne Majesteyt, geschickt hadden, contrarie den placcate van Syne Majesteyt, byden welcken verboden is eenige munitie te seynden aende rebellen van Syne Majesteyt, wesende oyck ten huyse desselffs Jans de Vos bevonden sekere verboden boecken, Soe eest datmen, van weghen als voere, den voers. Jan de Vos voortsroept, ten eynde hy hem, van tgene voers. is, come verantwoorden alhier voer mynen Heeren voers., opder stadthuys alhier, ten neghen uren voer der noenen, van heden en vierthien daeghen, wel wetende datmen, dyen tyt overstreken synde, ende deselve nyet en compareert, tegens hem sal procederen gelyckmen in sulckdaenighe saeken gewoonlyck is van doene (1).

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 197 *v/o.*)

---

(1) Evocatus die XIIII Octobris 1573, et nemo comparuit.
D. VANDER NEESEN.

Proclamatus, pro 2a vice, ut compareat ad 15am, die XV Octobris 1573.
D. VANDER NEESEN.

Evocatus die XXX Octobris 1573, et nemo comparuit.
D. VANDER NEESEN.

Proclamatio facta, pro 3a vice, ut compareat ad 15am, die ultima Octobris 1573.
D. VANDER NEESEN.

Evocatus die XIII Novembris, 1573, et nemo comparuit.
D. VANDER NEESEN.

N° 165.

Geboden ende vuytgeroepen van wegen Heer Fredericx Perrenot, Heere van Sint Loup, Champagney, Ronche, etc., als Gouverneur, Hooft ende Capitain der stadt van Antwerpen, ende van wegen Schoutet, Borgemeesteren ende Schepenen der selver stadt, opten sesten Octobris 1573.

Alsoo myn Heer de Gouverneur ende Raet, Schouteth, Burgmeesteren ende Schepenen deser stadt geinformeert syn hoe dat eenen genaempt Jan Perman, gewoont hebbende alhier tusschen de Crooneburchpoorte was ende de Vliersteghe, hem vervoirdert heeft, tot synen huyse, te laeten exerceren de verboden secte vande Calvinisten, als aldaer hebbende laeten doopen, by sekeren Minister, op het Heylich Sacramentsdach lestleden, een kint waeraff hy peter is geweest, synde oyck tot desselffs huys bevonden diversche verboden boecken, al contrarie den gescreven rechten, placcaten ende ordonnatien vande Conincklycke Majesteyt, ende men denselven, tot dry distincte reysen, voortsgeroepen heeft, ten eynde hy hem, van tgene voers. is, soude comen verantwoorden voer mynen Heeren voers. ende, dyen nyettegenstaende, nyet en is gecompareert geweest, Soe eest datmen den voers. Jan Perman bant vuyt allen de Rycken, Provincien ende Landen ons genadichs Heeren sConincx, syn leeffdaeghe lanck geduerende, sonder daer weder binnen te comen, op syn lyff, vercleerende alle de goeden desselffs te syne ende te blyven geconfisqueert, tot proffyt van Syne Majesteyt.

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 197 *v/o*.)

N° 166.

*Geboden ende vuytgeroepen van wegen Heer Frederickx Perrenot, Riddere, Baenderheere van Ronchen, van Aspermont, Heere van Sint Loup, Champaigney, etc., als Gouverneur, Hooft ende Cappiteyn der stadt van Antwerpen, ende van wegen des Schouteths, Burgmeesteren, Schepenen ende Raedt der selver stadt, opten XX*en *Novembris XV*c *LXXIII.*

Alsoe myn Heer de Gouverneur ende Raet van justicien, by Syne Majesteyt alhier geordonneert, volcomelyck geinformeert

syn dat eenen genaempt Jan de Vos hem vervoirdert heeft sekere wagens ten Oudenbossche te doen hueren, dewelcke tot Bergen-opden-Zoom syn aengehouden geweest, synde daerop gevonden geweest vier grootachtige leeren sacken, daer wel blyckt poyer inne geweest te syne, dwelck is een merckelycke suspitie dat de voers. Jan de Vos daerinne wederomme poeyer soude gesonden hebben aen deghene die de sacken van Dordrecht, wesende nu geoccupeert byde rebelle van Syne Majesteyt, geschickt hadden, contrarie den placcate van Syne Majesteyt, byden welcken verboden is eenighe munitie te seynden aende rebelle van Syne Majesteyt, wesende oyck ten huyse desselffs Jans bevonden sekere verboden boecken, ende men denselven, tot dry distincte reysen, voortsgeroepen heeft, ten eynde hy hem, van tgene voers. is, soude comen verantwoorden voer mynen Heeren voers. ende, dyen nyettegenstaende, nyet en is gecompareert, Soe eest datmen den voers. Jan de Vos bant vuyt alle de Rycken, Provincien ende Landen ons genadichs Heeren sConincx, syn leefdaege lanck geduerende, sonder daer weder binnen te comen, op syn lyff, vercleerende alle de goeden desselffs te syne ende te blyven geconfisqueert tot behoeff van Syne Majesteyt.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 199.)

N° 163.

Geboden ende vuytgeroepen, van wegen Heer Frederickx Perrenot, Riddere, Baenderheere van Ronchen, van Aspermont, Heere van Sint Loup, Champaigney, etc., als Gouverneur, Hooft ende Cappiteyn der stadt van Antwerpen, ende van wegen des Schouteths, Burgmeesteren, Schepenen ende Raedt der selver stadt, opten XXen Novembris XVc LXXIII.

Alsoe myn Heer de Gouverneur, Raedt van justicien, alhier binnen Antwerpen by Syne Majesteyt geordonneert, Schouteth, Burgmeesteren ende Schepenen der selver stadt, volcomelyck geinformeert syn dat diversse persoonen, wesende vander secte vande herdoopers, binnen deser stadt heymelycke vergaderinghen ende conventiculen syn houdende, ende diversse ordonnantien ende statuten onder hen int heymelyck syn maekende, waer vuyt ontwyffelyck soude mogen comen, onder het gemeyn volck, eenich quaet, soe tselve is directelyck contrarie den gescreven

rechten, placcaten ende ordonnantien ons genadichs Heeren sConincx, oyck van deser stadt, tot diversse tyden gepubliceert, sulcx dat in desen seer nootelyck is, met alder ernste versien te worddene, ende want bevonden is onder dien te wesene eenen by name Hans N. *(sic)*, middelbaer van persoone, met een swert grysachtich baerdeken, hem geneerende met goude huyven te maekene, leeraer vande voers. secte, Soe eest datmen cundicht ende laet weten eenenjegelyck, dat soe wie den voers. Hans oft oyck iemant vande ghene die hen metter ordonnantien, statuten ende ceremonien der voers. ombehoirlycke vergaederinge gemoet ende offitie daerinne bedient hebben, oft bedienende syn, can oft cunnen gevangen, geapprehenderen ende leveren in handen vander justicie, oft oyck wysen de plaetse daermen iemant van hen soude mogen apprehenderen ende vangen, ende, doer deselve bewysinghe, gevanghen werdt, dat indien die tselve alsoe effectuerende is, sal den voers. persoon oft persoonen, die den voers. Hans in handen brochten, oft oirsaeke waere dat hy in handen quame, van stadts wegen vuytgereyckt wordden hondert Carolusguldenen eens, ende, voer elcken vande naegenoempde andere persoonen, in dienste ende offitie geweest hebbende, die se, als boven, in handen van justicie bringen sullen, vyftich dergelycken Karolusguldenen eens, soe verre zy, int apprehenderen oft denuntieren vanden selven, weten sulcx te syne: Ende overmits de voers. Heeren verstaen hebben dat de naevolgende persoonen eenige vander voers. diensten ende offitien onder die vande vergaederinghe gehadt ende gedraegen hebben oft noch hebbende syn, ende onder andere noch eenen genaempt Coenraert, ombegrepen syns toenaems, vanden ouderdom van omtrent XXX jaeren, middelbaer persoon, met een swert baerdeken, wesende een cleermaekere van synen ambachte; Thomas N., een schoenmaekere, middelbaer van staturen, vanden ouderdom van omtrent de XXXIII jaeren, met eenen rossen baert; Hans N., een cleermakere, lanck jonckman, met luttel baerts; Joris N., een outcleercoopere, vanden ouderdom van XXXV jaeren, vet ende middelbaer persoon, met eenen blonten baert; ende Aert N., droochscheerdere van synen ambachte, lanck mager man; alle geweest hebbende dienaers oft diakenen vander voers. secten; Jacques N., jonckgeselle, vanden ouderdom van omtrent XXV jaeren, weetdoender; Symon Schee, metsersdienaer, als hebbende toegelaeten ende geconsenteert in synen huyse de voers. verboden ende ombehoirlycke vergaederinghe te geschieden; Soe eest datmen deselve, van wegen als voere, voorts-

roept ende proclameert dat zy daeraff hen comen verantwoorden, van op heden en XIIII daegen, goets tyts, voer der noenen, opder stadthuys alhier, voer mynen Heere den Gouverneur ende Raet van justicien voers., oft anderssins salmen, dyen tyt overstreken synde, tegens deselve procederen soomen tegens sulckdaenige persoonen behoirt ende schuldich is van doene, daer toe oyck voortsroepende, mits desen, de persoonen naegenoempt, als vande selve vergaderinge ende over sulcx befaempt wesende, ende soomen verstaet gheenen dienst oft offitie gevuert hebbende, namentlyck: Loys Sallemon, borduerwerckere van synen ambachte, van Gendt; Gillis N., een cleermaekere, wewener, middelbaer van statueren, met eenen swerten corten baert, dragende eenen swerten mantele ende eenen grauwen casack; Geeraert de Vriese; Beyken N.; Symon ende Cornelis Symons; Andries N., hoymakere, gewoont hebbende in Borgerhout; Hans N., cousmaekere van synen ambachte; Hans van Obbergen, geboren van Bruessel; Jacob, ende Saerken syne huysvrouwe, gewoont hebbende tot Berchem; Lynken N., gewoont hebbende int Craenstraetken, op eene camere, vroedevrouwe onder de voers. secte; Engelbert N., ende Janneken syne huysvrouwe, passementwerckere, gewoont hebbende inde huyvetterstraete naest *den Gulden Nobel;* Aert Terwe, gewoont hebbende int Vuylstraetken, ende Ghysbrecht Jacobs, van Cortryck, pasteybackere, gewoont hebbende in Borgerhout; ten eynde zy ende elck huerder hen daeraff oyck comen verantwoorden, van heden ende vierthien daegen, voer der noenen, opder stadthuys alhier, voer mynen Heeren den Gouverneur ende Raet van justicien voers., oft anderssins salmen, dien tyt overstreken synde, teghens deselve procederen, gelyckmen sal bevinden te behoiren (1).

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 199 *v/o*).

---

(1) Evocati die III Decembris 1573, et nemo comparuit.

D. VANDER NEESEN.

Proclamati ut compareant die XVII^a Decembris 1573.

G. MARTINI.

Evocati die XXX Decembris anno 1573, nemo comparuit.

D. VANDER NEESEN.

Proclamati, pro 3^a vice, ut compareant ad 15^am, die ultima Decembris 1573.

D. VANDER NEESEN.

Evocati die XVI^a Januarii 1573, et nemo comparuit.

D. VANDER NEESEN.

N° 168.

Geboden ende vuytgeroepen by Hanzen van Kempen, sHeeren dienaer; Borgmeesteren, Scepenen ende Raide vander stadt van Antwerpen, opden XV^en Decembris anno XV^c LXXIII.

Alsoo men verstaet dat hun diversche schippers, in dienste van Syne Majesteyt wesende ende dienende opde schepen, liggende tot Berghen-op-Soom, hen syn van daer absenterende ende verlatende deselve scepen, binnen deser stad comende, Soo eest datmen gebiet, van sHeeren ende vander stadt weghen, dat alle schippers opde voors. scepen tot Berghen liggende, dienende, binne deser stadt wesende, hen sonder vertreck, derwaerts maken ende op hare scepe vinden, sonder binnen deser stadt in heur huysen oft elders te vernachten, verbiedende allen herbergiers, taverniers, oock alle andere borgers ende ingeseten deser stadt, wie oft van wat qualiteyt die syn, dat nyemant binnen deser stadt, desen avont oft daer naer, en logere oft herherghe, oft laten vernachten eenighe vande voors. schippers oft bootgesellen, opde voors. schepen tot Bergen liggende, dienende, opte pene van aen lyff ende goet gestraft te wordene.

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 201.)

N° 169.

Geboden ende vuytgeroepen van wegen Heeren Fredericx Perrenot, Riddere, Baenreheere van Ronse, Aspermont, Heere van Sint Loup, Champagney, etc., Gouverneur, Hooft ende Capitain der stadt van Antwerpen, ende van wegen myns Heeren des Schoutets, Borgemeesteren, Scepenen ende Raedt der selver stadt, ter presentien van Heer Janne van Ymmerseele, Marcgrave der voirs. stadt, opten IIII^en January anno 1573, *stilo Brabantiæ.*

Alsoo hen diversche Capiteynen, schippers ende bootsgesellen, in dienst ende soldye wesende opde schepen van orloghen van Zyne Majesteyt, hen zyn van daer absenterende ende logeren binnen de huysen vande goede luyden ende ingesetenen deser

stadt, Soo eest datmen verbiet, van weghen mynen Heere den Gouverneur, Borgmeesteren ende Schepenen deser stadt, allen herbergiers, taverniers, oock alle andere borgers ende ingheseten deser stadt, wie oft van wat qualiteyt die zyn, datse nyemant binnen deser stadt, desen avont oft daernae, en logeren oft herberghen, oft laten vernachten, eenighen vanden voirs. Capiteynen, schippers ende bootsgesellen, opte voers. schepen van oorloghen dienende, ende gebietmen voorts, van weghen als vore, ingevalle dezelve Capiteynen, schippers oft bootsgesellen, ten zeggen van heuren weerden, nyet en willen vertrecken oft delogeren, maer daer willen blyven vernachten, datse tselfde schuldich zullen wesen aen te ghevene mynen Heere den Gouverneur, die daerin zal versien nae behooren; opde pene, zoo wie ter contrarien dade, van vyftich Karolusguldenen, deen deel daeraf den Heere, dander der stadt ende tderde den aenbringhere te bekeerene.

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 202 *v/o*.)

N° 170.

Geboden ende vuytgeroepen van wegen Heeren Fredericx Perrenot, Riddere, Baenreheere van Ronse, Aspermont, Heere van Sint Loup, Champagney, etc., Gouverneur, Hooft ende Capitain der stadt van Antwerpen, ende van wegen myns Heeren des Schoutets, Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der selver stadt, ter presentien van Heer Janne van Ymmerseele, Marcgrave der voirs. stadt, opten XIX January 1573, *stilo Brabantiæ.*

Alsoe myn Heer de Gouverneur, Raet van justicien, alhier binnen Antwerpen by Syne Majesteyt geordonneert, Schouteth, Burgmeesteren ende Schepenen der selver stadt, volcomelyck geinformeert syn dat diversse persoonen, wesende vande secte vande herdoopers, binnen deser stadt heymelycke ende onbehoirlycke vergaderingen ende conventiculen syn houdende, ende diversse ordinantien ende statuten onder hen int heymelyck syn maekende, waer vuyt ontwyffelyck soude mogen comen, onder het gemeyn volck, eenich quaet, soe tselve is directelyck contrarie den gescreven rechten, placcaten ende ordinancien ons genadichs Heeren sConincx, oyck van deser stadt, tot diversse

tyden gepubliceert, sulcx dat in desen seer nootelycken is met alder ernste versien te worddene, ende want bevonden is onder dien te wesene eenen by name Hans N. *(sic)*, middelbaer van persoon, met een swert grysachtich baerdeken, hem gheneerende met goude huyven.

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 202 *v*/°.)

N° 171.

*Geboden ende wtgeroepen van weghen Heer Fredericx Perrenot, Riddere, Heere van Sint Loup, Champaigney, Ronche, etc., Gouverneur, Hooft ende Capitain der stadt van Antwerpen, ende van weghen Schoutet, Borgermeesteren ende Scepenen der selver stadt, opten XXII*en *January XV*c *LXXIII*tich. *(Oude stijl.)*

Alsoo men tegenwoordelicken geordineert, belast ende bevolen heeft alle schippers ende bootsgesellen die opde schepen van Syne Majesteyt dienen, van stonden aene tembarcqueren ende opde schepen heur te vinden, opdat tselve te beter soude moghen geeffectueert ende volbracht worden, ende den dienst vande Majesteyt nyet verachtert, Soo eest datmen, van wegen als vore, seer scherpelicken gebiedt ende bevelt alle herbergiers, taverniers ende oock alle andere borgeren ende ingeseten deser stadt, wy(e) oft van wat natie oft qualiteyt die syn, dat nyemant en sette teten, oft te drincken geve, logere, herberge oft late blyven in huere huysen, maer die terstont daervuyt doen vertrecken, ende delogeren, opde pene, wie contrarie deser ordonnantie ende verbode sal bevonden worden gedaen te hebbene, van aen lyff ende goet gestraeft te worden; ende ingevalle de voors. schippers oft bootsgesellen, ter vermaninge ende seggen vande voors. herbergiers, taverniers, borgers oft ingeseten deser stadt, wt heuren huyse nyet en wilden vertrecken, maer daer souden willen blyven logeren, sullen tselve terstont schuldich syn te comen te kennen geven ende adverteren den voors. Heere Gouverneur, die daerinne sal versien naer behoiren.

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 203 *v*/°.)

N° 172.

Geboden ende wtgeroepen van weghen Heer Fredericx Perrenot, Riddere, Heere van Sint Loup, Champaigney, Ronche, etc., Gouverneur ende Capitain der stadt van Antwerpen, ende van weghen Schoutet, Borgermeesteren ende Scepenen der selver stadt, opten XXIII^en January XV^c LXXIII, stilo Brabantiæ.

Men cundicht ende laet weten eenenjegelycken, datmen op morghen zal gaen processie generael, metten Eerweerdigen Heylighen Sacramente, den grooten circkel, naer de hoochmisse, om God almachtich te bidden dat alsoo tegenwoordichlyck de armeye van Zyne Majesteyt, tseyle gaet, tot onderstant ende secours vande getrouwe ondersaten van Zyne Majesteyt, wesende in groote benautheyt binnen der stadt van Middelborch, ende dat allomme dese Nederlanden, mits de tegenwoordighe troublen zyn in groote benautheyt, opdat Zynder Godlycker genaden ghelieve der voers. armeyen goeden voorspoet te gheven, ende dese landen, tot Zynder eeren, in peyse, vrede, tranquilliteyt ende eendrachticheyt te versamen, mits den welcken men gebiedt, van weghen mynen Heere den Gouverneur, Schoutet, Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt deser stadt, dat eenyeghelyck hem vueghe devotelyck metter voers. processie te gane ende te volghene, doende den Eerweerdigen Heylighen Sacramente alle eere ende reverentie met tortsen, keerssen ende ander waslicht, naer ouder costuymen, ende eenjeghelyck de straten voor zyn deure, daer de processie lyden ende passeren zal, schoonmaecke, ende de vuylnisse wech doe, ende eenjeghelyck zyn winckels gesloten houde, ende oock taverniers egheen gasten en zetten, tot dat de processie inne is, ende nyemant vore de processie en gae, tot dat de Heere ende stadt gepasseert zyn, al opde pene van outs daer toe staende.

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 204.)

N° 173.

Geboden ende wtgeroepen van weghen Heer Fredericx Perrenot, Riddere, Heere van Sint Loup, Champaigney, Ronche, etc., Gouverneur, Hooft ende Capitain der stadt van Antwerpen, ende van weghen Schoutet, Borgermeesteren ende Scepenen der selver stadt, opten XXXen January 1573. *(Oude stijl.)*

Men condicht ende laet weten datmen op morghen, naer de hoochmisse, zal gaen processie, den cleynen circkel, om God almachtich te bidden dat Zynder Goddelycker ghenaden ghelieve (1) der armeyen vander Conincklycke Majesteyt voorspoet te gheven ende dese stadt ende landen, tot Zynder eeren, in peyse, vrede, ruste ende in eendrachticheyt te versamen, mits welcken hem eenjeghelyck zal vueghen de voers. processie met devotie naer te volghen, ende God almachtich voir de voers. saecken vierichlycken te bidden, ende eenjeghelyck de straten voor zyn deure, daer de processie lyden ende passeren zal, schoonmaecke ende de vuylnisse wech doe, ende eenjeghelyck zyn winckels gesloten houde, ende oock taverniers gheen gasten en zetten, tot dat de processie inne is, ende nyemant vore de processie en gae, tot dat de Heere ende stadt ghepasseert zyn, ende dat opte pene van outs daer toe staende.

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 204 *v/o*.)

N° 174.

Geboden ende vuytgeroepen van wegen myns Heeren des Gouverneurs, Scouteth, Borgemeesteren ende Scepenen der stadt van Antwerpen, ter presentien van Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth der selver stadt, ende meer andere ommestaenders, opten vyfden February XVc LXXIIItich, stilo Brabantiæ.

Alzoo van wegen Zyns Majesteyts belast is allen scippers ende bootsgesellen, inden dienst van Zyne Majesteyt opde arme wesende,

(1) Renovatum VIa Februarii 1573. Omissa clausula: der armeyen vander Conincklycke Majesteyt voerspoet te geven.

G. MARTINI.

Renovatum XIIIIa Augusti 1574: darmeyen vander Conincklycke Majesteyt voerspoet te gheven.

G. MARTINI.

te blyven opde scepen daer sy op dienen, ende opdat tzelfde te beter gesciede ende te gevoechelycker geeffectueert wordde, Soo eest datmen, vuyt laste van Syne Exellencie, van wegen als vore, wel scerpelyck gebiedt ende beveelt, allen herbergiers, taverniers ende oock allen anderen borgeren ende ingesetenen deser stadt, wy(e) dat hy zy, datse in hare huysen nyet en ontfangen, en herbergen oft en logeré eenige vanden voirs. scippers oft bootsgesellen, dye dienen opde scepen, alhier tot dienste van Syne Majesteyt toegerust ende tegenwoirdelyck hier opde riviere liggende, opde pene, wy(e) contrarie deser ordonnantien ende vèrbode sal bevonden wordden gedaen te hebben, van vyftich Carolusguldenen, ende voirts arbitralyck gecorrigeert te worddene naer gelegentheyt vander zaken, wel verstaende dat de scippers dye hyer in haer eygen huysen gaen logeren, inde voirs. penen oock vallen sullen; te bekeeren, de voirs. vyftich guldens, in dryen : deen deel den Heere, dander den Officier diet executeren sal, het derde den aenbringer.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 203.)

N° 175.

*Geboden ende wtgeroepen van weghen Heer Fredericx Perrenot, Riddere, Heere van Sint Loup, Champaigney, Ronche, etc., Gouverneur, Hooft ende Capitain der stadt van Antwerpen, ende van weghen Schoutet, Borgermeesteren ende Scepenen der selver stadt, opten XXVI*en *Martii XV*c *LXXIII. (Oude stijl.)*

Alsoe ter kennisse vanden Heere ende der stadt gecomen is, dat de sommighe hen vervoirdert hebben, by nachte ende ontyden, opde kerckhoven alhier, doode kinderen ende andere lichamen te bringen, sonder eenichsins tselfste aen haeren Pastoir oft Overheyt te kennen te gheven, dwelck vuyt armoede oft in versmadenisse vanden gheestelycken ende weerlycke rechten ende doverheyt is gebuerende, wesende alsoe en saeke van grooter schandale ende quade consequentie, Soe eest datmen, van wegen als voere, wel scherpelycken gebiedt, dat nyemant hem voerdaene sulcx en vervoordere te doene, ende indien iemant is die de macht nyet en heeft de kerckerechten te betaelen, dat hy tselve synen Prochiaen, daer onder hy is resorterende, te kennen gheve;

ende soe verre synen Pastoir tselfste nyet en remediere, sullen alsdan tselfste te kennen gheve den Eerweerden Heere den Bisschop, dewelcke alsoe daerinne versien sal dat eenjegelyck daeraff sal hebben goet contentement, wel wetende, soe verre men naemaels bevindt eenighe lichamen alsoe opder gewyder eerden, alsoe by nachte ende ontyde gebrocht oft gegraven te syne, sonder consent als voere, datmen deselve lichamen sal van daer nemen oft ontgraven, ende die vueren buyten der stadt, ende aldaer op andere ongewyde plaetsen graven; ende deghene die sulcx gedaen sullen hebben, salmen corrigeren, tsy by lyfstraffen, bannissemente, schavotteringe oft anderssins, gelyckmen bevinden sal te behoirene, gebiedende voorts wel scherpelyck eenenjegelycken die eenighe kennisse oft wetenschap sullen hebben, die ter contrarien van tghene voers. is, gedaen sal hebben, tselfste den Heere ende der stadt te kennen te gheven, opde pene van arbitralyck gecorrigeert te wordden.

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 205.)

N° 176.

Geboden ende vuytgeroepen van wegen Heeren Fredericx Perrenot, Riddere, Baenreheere van Ronse, Aspremont, Heere van Sint Loup, Champaigney, etc., Hooft, Gouverneur ende Capitain deser stadt van Antwerpen, ende van wegen mynen Heeren den Scoutet, Borgmeesteren ende Scepenen der selver stadt, opten XIIen Juny anno 1574.

Alzoo daghelycx questien vallen tusschen de soldaten, alhier int garnisoen liggende, ende den borgeren ende ingesetenen deser stadt, daer wt geschapen ware vele inconvenienten te rysen, ende datmen verstaet tselfde oock eensdeels toe tecomen deur eenige injurieuse woorden ende toenamen, die denzelven soldaten naegeseyt ende geroepen worden, zoo by eenighe borgers, als jongers opder straten, Soo eest datmen gebiedt, van sHeeren ende der stadt wegen, seer scherpelyck, eenenyegelycken, van wat conditie ende qualiteyt hy zy, jonck oft oudt, dat nyemant de lantsknechten oft soldaten, van wat natie die zouden mogen wesen, alhier tot bewaernisse vander stadt zynde, hem en vervoordere met eenigerlye injurieuse oft beschimpighe

woorden te bespotten oft beghecken, in eeniger manieren, dat tselve zoude moghen geschieden, opde pene, wie contrarie bevonden wort gedaen te hebben, van lyfstraffinghe, oft anderssins arbitralyck gecorrigeert te wordene, nae gelegentheyt vander zaecken; ende indyen dat jonghers, kinderen oft mindere van jaren waren, die daerinne gebreckelyck bevonden werden, omme de voers. pene aen henlieden ouders oft meesters te verhalen, dewelcke respective sullen schuldich zyn daervore te verantwoorden ende daervan inne te staene.

Men gebiedt voorts, van sHeeren ende der stadts wegen, zeer scherpelyck, dat nyemant, van wat conditie oft qualiteyt hy zy, hem en vervoordere den voirs. soldaten, op haer waecke oft elders wesende, eenighen overloop te doene, met woorden oft met wercken te injurieren, oft oock te beletten in hare wachten, op lyfstraffinghe.

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 208 *v/o.*)

N° 172.

Geboden ende vuytgeroepen van wegen Heeren Fredericx Perrenot, Riddere, Baenreheere van Ronse, Aspremont, Heere van Sint Loup, Champaigney, etc., Hooft, Gouverneur ende Capitain deser stadt van Antwerpen, ende van wegen mynen Heeren den Scoutet, Borgmeesteren ende Scepenen der selver stadt, opten XVIen Juny 1574.

Men cundicht ende laet weten van sHeeren ende der stadt weghen, hoe datmen, op heden ten elf uren, alhier ter puyen zal publiceren ende aflesen het generael pardoen by onsen genadighen Heere den Coninck alle staten, steden, vlecken ende perticuliere persoonen verleent ende gegundt, mitsgaders het Jubilee, pardoen ende den aflaet van alle misdaden ons by den Heylighen Vadere den Paus daertoe verleent, om de welcke met danckbaerheyt ende weerdicheyt te ontfanghen, men zal, van stonden aene, in Onser Liever Vrouwen kercke, gaen celebreren een solemnele misse van devotien.

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 208 *v/o.*)

N° 178.

Geboden ende vuytgeroepen van weghen Heeren Fredericx Perrenot, etc., ende van weghen des Schouteth, Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt der selver stadt, opten VI July 74.

Alsoe, van wegen myns Heeren des Schouteths, alhier, den V[en] Juny lestleden, binnen deser stadt, opde Peerdemerct, aengehouden ende gearresteert is sekeren sack met goet, daerinne bevonden syn geweest twee pacxkens met riemhanghsels, twee dosynen gepacte vilte hoeyen, een sacxken met ghimbeer, twee stucken boccraels, twee stucken fusteyns, een stuck canifas, ende sekere vrouwehuyven, alle welcke goeden gedestineert waeren om nae Dordrecht gesonden te worddene, oft eenighe andere steden byde rebellen geoccupeert, vuyt dyen de persoonen de welcke opden wagen by 'tvoers. goet waeren, haer residentie syn houdende binnen der stadt van Dordrecht, synde deselve persoonen, te dyer oirsaek, byden Drossart van Brabant geapprehendeert, Soe eest datmen, van sHeeren ende der stadt wegen, proclameert ende voortsroept alle deghene die eenighe actie oft recht willen pretenderen totte voers. goeden, dat zy compareren voer mynen Heeren den Gouverneur ende Raedt, etc., van heden en acht daeghen, wel wetende soe verre nyemant en compareert, datmen in dese saeke voerts sal varen, gelyckmen gewoonlyck in gelycke saeken is van doene (1).

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 212 *v/o*.)

N° 179.

Geboden ende vuytgeroepen by Heeren Janne van Ymmerseel, Riddere, Heere van Boudries, etc., Marcgrave sLants van Ryen, Scouteth, Borgemeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XIIII[en] dach July XV[c] jaer ende LXXIIII.

Alzoo men, nu zeker dagen herrewaerts, gesien heeft dat, mits de questien die onder de soldaten, bootsgesellen ende andere

(1) Evocati die XIIII Julii et nemo comparuit.
Anderwerven proclamati ut compareant ad 8[am], die XIX Julii anno 1574.
H. DE MOY.

Evocati 26 Julii 74 et nemo comparuit.

vrempdelingen geresen zyn, onrust oock tusschen de borgheren ende soldaten gecommen ende dootslagen, quetsuren ende diergelycke ongevallen geschiet zyn, waerdeur meerder inconvenienten gescapen souden wesen te gerysene, ingevalle daer in tyts nyet in versien en ware, Soo eest datmen, van ons genadichs Heeren sConincx ende stadts wegen, gebiedt, cundicht ende laet weten dat egeen borger oft ingesetene, van wat qualiteyt oft conditie hy zy, eenige questien oft geschillen met eenige soldaten oft knechten en zal moegen nemen, noch oock eenige injurieuse woorden, tzy : *mofmaff, oft andere spreken*, tware binnen oft buyten hunnen huysen, noch oock deselve oploopen, invaderen oft vuyteysschen, noch tot balginghen oft vechten beroepen oft provoceren; ende ingevalle hem yemant vande soldaten overlast doen, tselfde te kennen geven den Officier oft mynen Heeren Borgemeesteren ende Scepenen, die daerinne byde Capiteynen sullen doen versien, ende de soldaten doen straffen naer gelegentheyt vander zaken; dat oock egeen borgeren oft ingesetenen hen en moeyen oft onderwinden met woorden oft wercken, met eenige twisten, questien, gevechten oft balginghen, die tusschen de soldaten, onder wat Capiteynen oft van wat natien die zyn, eenichsins souden moegen gerysen, noch yemanden oproyen tot tgene des voirs. is, met woorden oft anderssins, noch oock egeen vergaderinge en maecken, noch steenen en worpen oft eenige andere diergelycke insolentien en doen, opte pene van als seditieuse ende opruerighe aen lyff ende goet gestraft te worddene, oft anderssins arbitralyck gecorrigeert, gelyck naer gelegentheyt vander saken, anderen ten exemple, soo bevonden sal wordden te behoiren.

Gelyck oock van gelycke publicatie, vuyt laste vande Capiteynen, onder de soldaten alreede gedaen is (1).

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 213 *v/o.*)

---

(1) Renovatum IX Augusti 1575, excepta clausula finali : gelyck, etc. Exceptis etiam verbis subvirgulatis : *tsy moefmaff oft andere.*

D. VANDER NEESEN.

N° 180.

Geboden ende vuytgeroepen van wegen Heer Frederick Perrenot, Riddere, Baenreheere van Ronse, Aspermont, etc., Heere van Sint Loup, Champaigney, etc., Gouverneur, Hooft ende Capiteyn der stadt van Antwerpen, ende van wegen Schouteths, Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt der selver stadt, by Jonckeren Dierick vander Meeren, Onder-Schouteth der voors. stadt, opten VIen Augusti XVc LXXIIII.

Al eest wel zoo dat, op Sondagen ende heylighe dagen, byder Heyliger Kercken geboden te vieren, ende die in eeren ende reverentie behooren gehouden te worden, nyemanden en is toegelaten noch ghepermitteert syn ambacht, hantwerck ofte neringhe te doene, oft te exercerene, gelyck al tselve by voorgaende ordonnantien, soo wel vander Heyliger Kercken als oock van weghen deser stadt gepubliceert, wel expresselycken is verboden ende geordonneert, soo is nochtans datmen by experientie bevint dat diversche persoonen hen vervoorderen op Sondagen ende heylige dagen voers., nyettegenstaende de voers. ordonnantien ende gheboden, heur hantwerck ende neringhe te exerceren, andere met cramen, tafletten, boecken, brieven, liedekens, salven, olien, quacsalveryen ende dyerghelycke cremeryen ende merseryen, op kerckhoven, aende Borse, oft elders voorts te staene, de brouwerscnapen metten bierwagenen achter straten te ryden, de vuyliskerren het slyck ende vuylicheyt, opde voers. daghen, vander straten te halen; van gelycken die heur generen met speck, boter, kese, eyeren ende dyerghelycke waeren te vercoopen, hen zyn vervoorderende, opde zelve verboden daghen, voorts te doene ghelyck op wercdagen, ende oock de backers, pasteybackers, ende diversche andere ambachtslieden voor heurder deuren syn voortdoende, ghelyck op werckdagen, al tot schandalisatie vanden goeden lieden ende tot verachtinge vanden geboden Gods ende der Heyliger Kercken, ende den ordonnantien deser stadt, ende om tselve ende dyergelycke saecken te verhueden ende te remedieren, Soo eest datmen gebiedt, van wegen als vore, dat nyemant, wie dat hy sy, hem en pyne oft en vervoordere, van nu voordane eenichsins te wercken, te doen oft laten wercken, int heymelycken noch int openbaer, op Sondagen ofte heylighe daghen byder Heyliger Kercken nyet toegelaten om te wercken, als vore. Insgelycx dat hem nyemant en ver-

voordere noch en pyne, opte voers. daghen, huere winckels open te doene, voorts te staene met cramen, tafeletten oft anderssins, in egheender manieren, met eenige boecken, brieven, liedekens, met salven, olien ende dyerghelycke quacsalveryen, noch met eenigerhande ander diergelycke cremeryen ofte meerseryen, op kerckhoven, straten, aende borse oft andere plaetssen binnen deser stadt; dat oock egeene backers opde voors. dagen egeen broot en selen op heur voorbert oft voor der deuren stellen oft doen stellen, ende dat die hen gheneren met boter, kese, speck, sout, gebranden wyn, ende diergelycke waren te vercoopene, hen selen vermyden, op dezelve daghen, alsulcken waren, tsy voor heurder doren oft inde vensters te stellen; insgelycx egeene pasteybackers en selen mogen, opte voers. dagen, eenighe pasteyen, venoisoen, oft eenige andere eetwaren voor heurder doren oft inde vensters hangen, opde pene van dry Carolusguldenen voor deerste reyse, dat zy respective daer op bevonden selen worden; van zesse Carolusguldenen voor de tweede reyse ende van XII guldenen voor de derde reyse, ende daerenboven noch arbitralycken gecorrigeert te worden, anderen ten exemple, te bekeeren in dryen, deen deel den Heere, dander der stadt, ende het derde den Dekens vanden ambachte oft neringhe die de calengieringe doen zal, diemen mits desen respective scherpelyck is bevelende daerop scherpe ooghe ende regard te nemene, om te calengieren allen den ghenen die zy van heurder neringen selen bevinden contrarie van desen te doene, oft, by gebreke van dyen, den denunciateur oft die dexploict daeraf gedaen zal hebben. Ende indien de contraventeurs, gesellen oft leerjongers zyn, salmen de penen daeraf realycken verhalen op henne ouders oft meesters respective in wyens bedwanck, macht oft bevel die zyn; wel verstaende dat de moesmeyere oft zyne dienaers, ten eynde de straten te beter ende gevuechlycker souden mogen gereynicht ende gecuyst worden vanden vuylicheyt, die sdaechs te voren byeen overhoop wort gekert, selen, opde voers. dagen, met de vuyliskerren het slyck ende vuylicheyt vander straten mogen halen, ende dat alleenlycken tot zekere gesette ure, te weten, des somerdaechs tot Bamisse, van des morgens vroech totten acht uren voer der noene, ende, des winterdaechs, totten negen uren voer der noene, opde pene als boven.

Insgelycx de brouwersdienaers, ten eynde sy de ydel tonnen te beter ende gevuechlycker souden mogen thuys halen, diemen gewoonlycken is op saterdagen ofte heylige dagen avonden opter straten te setten om ewech gehaelt te worden, selen, opde voers.

dagen, met huere waghens ofte sledden de voers. ydel tonnen mogen vander straten thuys halen, ende dat alleenlycken vanden elf uren af opter noene, tot den twe uren naer der noene ende nyet langer, al opte penen voers.

Ende aengaende diversche andere neringen oft ambachten, die by tyden toegelaten ende gepermitteert worden, om te moghen wercken oock opde voers. dagen, deur den subiten oft onversienighen noot, is gestatueert ende geordonneert dat tselve voordane sal moeten geschieden ende gedaen worden met alsulcke goede discretie als tselve best zal doenlyck wesen, om te eviteren alle schandalen ende quade exempelen, hebbende daertoe verworven het consent van mynen Heere den Bisschop ofte zynen officiael, daer tselve van noode wesen zal, die sulcx des versocht zynde, alst van noode wesen sal, heur consent daertoe gheerne selen gedragen.

Blyvende alle andere ordonnantien, dese nyet contrarierende, in heuren vigeure ende crachte, om ter executien gestelt te worden naer teneur, luyt ende inhoudt vanden selven, desen nyettegenstaende.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 216.)

N° 181.

Geboden ende vuytgeroepen van wegen myns Heeren des Gouverneurs, Schouteth, Burgermeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, by Joncheeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth der voors. stadt, opten XIIIIen Octobris anno 1574.

Alsoe mynen Heere de Schoutet deser stadt, opten VIIIen Octobris lestleden, in arreste genomen heeft zeker schipken, genaemt eenen damlooper, liggende in Sint-Jansvliet alhier, hetwelcke toebehoort heeft eenen Hollander van boven der Goude, die tselve heeft laten liggen ende geabandonneert, binnen der stadt van Liere, onlancx voor de revolte van Mechelen, vertreckende alsdoen wt Liere voers., te voete, naer Hollant, sonder oyt meer daernae wtgesien oft wedergekeert te zyne, dwelck eene groote ende merckelycke suspicie is dat hy tsedert aldeure byden rebellen Zynder Majesteyt ende inde plaetsen by dezelve

geoccupeert, hem onthouden heeft, Soo eest datmen, van weghen myns Heeren des Gouverneurs ende Raet van justicien deser stadt, voortsroept, alle deghene die eenich recht oft actie opt voers. schipken zouden willen pretenderen, dat zy compareren ende hun funderen inden Raet van justicien alhier, van heden in acht dagen, wetende zoo verre nyemant en compareert, datmen voirts inde zaecke ordineren zal, soomen zal bevinden te behoorene (1).

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 219 *v/o.*)

N° 182.

Gheboden ende vuytgeroepen van wegen Heer Fredericx Perrenot, Riddere, Baenderheere van Ronse, Aspremont, etc., Heere van Sint Loup, Champagney, etc., Gouverneur, Hooft ende Capitain der stadt van Antwerpen, ende van weghen Schoutet, Borghemeesteren ende Schepenen der selver stadt, opten vyfthiensten dach Octobris XVc vierentseventich, by Jonckeren Dierick vander Meeren, Onder-Schouteth der selver stadt.

Alsoo, tot diversche reysen ende meer stonden, sekere publicatien ende ordonnantien sijn gedaen geweest nopende de vremdelingen, die niet soo wel en sijn achtervolght alst wel behoorde, Soo eest, dat omme daer inne te versiene, men gebiedt seer scherpelijcken, van wegen als voren, dat volgende den ordinancien ende placcaten van Zijnder Majesteyt ende van sHeeren ende der stadt wegen, te meer stonden daeraf gepubliceert, eenyegelijck die wt eenige steden oft plaetsen binnen den landen van herwaertsovere gelegen, aldaer geresideert hebbende, binnen deser stadt sal willen comen wonen, oft alhier eenige huysen, cameren oft winckelen hueren, gehouden ende schuldich sal wesen, hem eerst ende al voren te verthoonen ende presenteren

(1) Voortsgeroepen, non comparuerunt, die XXI Octobris 1574.
H. DE MOY.

Proclamati, pro 2a vice, ut compareant ad octo, die XXIII Octobris 1574.
D. VANDER NEESEN.

Voortgeroepen die XXX Octobris 1574, et nemo comparuit.
D. VANDER NEESEN.

Proclamati, pro tertia vice, die III Novembris, ut compareant ad octo.
D. VANDER NEESEN.

voor den principalen Officier deser stadt, te weten den Schoutet oft Onder-Schoutet, ende daeraf behoorlijck bescheet ende bilget van hem nemen. Ende dat elckerlijck vanden inwoonderen ende ondersaten vanden landen van Zijnder Majesteyt van herwaertsovere, hem metter woonsteden vander plaetsen, daer hy laest geresideert heeft, vertreckende, ende hier willende comen wonen als voren, boven die voors. verthooninghe, oock schuldich sal wesen in handen vanden voors. Officier, over te brenghen ende te leveren behoorlijcke certificatie van zijnen leven, goeden name ende fame, aleer hem toegelaten sal wesen alhier te mogen resideren. Ende ten eynde tzelve te beter geeffectueert worde, soo ordonneert ende beveelt men, van wegen als vore, allen proprietarisen, tochtenaers oft huerlingen van huysen binnen deser stadt gestaen, die eenige vanden voors. persoonen alhier comende wonen, verhueren sullen willen eenige huysen, cameren, winckelen oft kelders, tselve niet en sullen mogen doen, hen en blijcke eerst bij den bilgette vanden voorseyden Officier, dat sy de voorseyde verthooninge gedaen hebben, allet opte pene van thien Carolusguldenen voor deerste reyse, van twintich Carolusguldenen voor de tweede reyse, ende van dertich Carolusguldenen, ende daerenboven arbitralijck gecorrigeert te worden, voor de derde reyse, ende voort noch daerenboven, van elcker reysen byden verhuerdere te verbeuren de huere vanden selven huyse, camere, winckele oft kelder, te bekeeren in drijen, deen deel den Heere, dandere den Officier, ende het derde den aenbringer. Ende dit al met sulcken verstande, dat in desen niet begrepen en sullen sijn deghene die deser stadt poorters zijn, ende van welcker hunder poorterije gebleken sal zijn, by goeden bescheede van brieven, oft by attestatie van geloofweerdige persoonen. Noch oock eenighe persoonen van buyten slants onder eenighe natien resorterende, ende die oversulcx gheacht ende ghehouden worden. Van ghelycken oock die gene, die zedert den achtiensten Novembris anno XV^c LXIII laestleden, alhier gewoont, ende hen bescheyt daerafby gebracht, oft by geloofweerdighe attestatie van twee oft dry persoonen, sullen hebben gethoont ende gedoceert, dat sy zedert den jare XV^c LXIII alhier ghewoont hebben.

Item wantmen bevint dat diversche vremde ende ongheschickte persoonen van alrehande natien, hen voorderen dagelijckx binnen deser voors. stadt te comen, ende midts de neeringhe binnen derselver gelegen, heure wooninge alhier te nemene, oock de poorterije te versoeckene, Soo eest datmen insghelijckx condicht

datmen voortaen niemant vande selve vremde persoonen, die poorterije vander selver stadt verleenen en sal, dan den ghenen die staen sal tot goeden name ende fame, ende daeraf brenghende behoorlicke certificatie vanden Prochiaen, Officier oft vander Wet vander plaetsen van heurlieder lester vaster wooninghen, oft die hier diversche jaren gewoont sullen hebben, ende daeraf by ghebrocht goede gheloofweerdighe persoonen, die van hunder woonsteden, leven ende conditie attesteren sullen.

Item dat oock de meesters voortaen gheen vremde ambachtsghesellen en sullen moghen aenveerden, te wercke stellen, noch te wercken gheven, tsy om thunnen huyse te wercken oft elders, voor ende aleer de voorseyde vremde ambachtsghesellen verclaert sullen hebben die plaetse van hunder woonstadt, ende den eedt ghedaen in handen vanden voorseyden Schoutet, Onder-Schoutet, oft yemant van hen daertoe ghecommitteert, dat sy, soo langhe als sy alhier blijven sullen, onsen ghenadighen Heere als Hertoghe voors., ende deser stadt goet ende ghetrow sullen zijn, ende die gheboden, bevelen ende ordinantien binnen der voors. stadt ghemaeckt, ende al noch te makene, onderhouden ende achtervolghen, ende sal (tselve gheregistreert) den voorseyden knechten wten selven registere sekere declaratie ende briefken autentick, sonder heuren cost ghegheven worden, ende midts dien sullen also bijde meesteren in dienste moghen ontfanghen worden, ende anderssins niet, opte pene van twintich Carolusguldens, bijdeselve meesteren te verbeuren, te wetene : deen derdendeel tot profijte vanden Heere, ende dander derdendeel tot profijte vander stadt, ende dleste derdendeel tot behoef vanden aenbrenghere.

Item sullen oock de voors. Dekens vanden ambachten van nu voortane niemande int ambachte nemen oft aenveerden, ten sy hen eerst ende al voren by goeden bescheede ghebleken sal wesen, dat sy binnen deser stadt gheboren, oft poorters gheworden zijn, ende sullen hen dienvolghende den behoorlijcken eedt vanden ambachte afnemen, opte pene van twintich Carolusguldenen eens, te verbeuren telcken dat ghebeurde bijden Deken oft Dekens, die yemande ter contrarien van desen aenghenomen sal hebben.

Item wantmen daghelijckx siet dat vele ende diversche persoonen hen vervorderen hunne ambachten oft neeringhen secretelijcken te doene, in sijdenstraten, in ganghen, op cameren, in achterhuysen ende dierghelijcke abstracte plaetsen, ende midts sekere redenen goet ware sulcx belet ende daerinne versien, So eest datmen ghebiet ende beveelt seer scherpelijck, van weghen

als vore, dat niemant, wie oft van wat qualiteyt hy sy, doende eenich ambacht, datmen secretelijck sonder groot gheluyt soude cunnen ghedoen, tselve en sal moghen doen oft exerceren, met beslotene deuren, noch oock in eenighe ganghen, sijdeweghen, sijdestraten, in achterhuysen, in kelders oft cameren, ten sy hy voor den huyse van zijnder woonsteden wtsteke seker teecken, daertoe by mijn Heeren voorghenoemde gheordonneert, ende den Dekens van elcker gulden ende ambachte ghegheven, om die den natien onder hen resorterende wt te deylen, als namelijck : de schilders, een schilderswapen; riembeslagers ende nestelmakers, eenen riem met een dosyne nestelen; tesringmakers ende damaskineerders, eenen tesring vergult; vergulders, een vergult cruyswerk van een rappiere; horenbeslagers, eenen horen; cleermakers, een cleermakersscheere; passementiers, legwerckers ende satijnwerckers, een weefgetouwe; cousmakers, een cousmakersscheere; haeckmakers, haecken ende ghespen; spellemakers, eenen spellenbrief; hantschoenmakers, een paer hantschoenen; tesmakers, een tesse; hoeymakers, eenen hoet; borduerwerckers, een rame met borduerwerck; cnopmakers, eenen brief met gestertte cnoppen. Ende voorts alle andere die hier niet ghenoemt en worden, ende die secretelijcken sullen moghen wercken, sullen van ghelijcken alsulcken teeckenen moeten voor haer deure hanghen oft wtsteken, als hen metter tijt gheordonneert sullen worden. Door welcke voors. teeckenen openbaerlijck blijken sal, wat ambachte oft neeringhe eenyeghelijck doende is, tghene elckerlijck ghehouden sal zijn te achtervolgen, al waert wel alsoo, dat twee, drije oft vier, ja oock meer oft min huysghesinnen oft familien, van een oft diverschen ambachten oft neeringhen, binnen eenen huyse gheseten, hunne wooninghen hadden. Ende wordt voorts tot dien eynde bevolen, belast ende gheordonneert, den proprietarisen oft verhuerders vanden huysen, dat sy niemanden, die eenich sulcken ambacht oft neeringhe sullen willen doen, in achterhuysen, camers, kelders oft in ganghen, ende niet openbaerlijck, hunne huysen in al oft in deele en verhueren, ten sy, dat de voors. hun huerlinghen, tselve teecken eerst wtghesteken sullen hebben, eer sy hen ambacht oft neeringhe sullen moghen exerceren, opte pene voor deerste reyse, van vier Carolusguldenen, voor de tweede reyse van achte, ende voor de derde reyse van tweelf ghelijcke Carolusguldenen, soo wel te verbeuren byden verhuerdere als byden huerlinck, te bekeeren als boven, ende voorts van arbitralijck ghecorrigeert te wordene.

Ende om dieswille dat mijne Heeren voorghenoempt van meyninghen ende intentien zijn, dese ordinantie onderhouden ende achtervolcht te worden, Soo laetmen eenenyeghelijcken weten, datmen die van nu voortane, alle halve jare, namelijck te half Meerte ende te Bamisse, oft daer omtrent, sal doen condighen ende publiceren, ten eynde eenyeghelijck hem daernae vueghe ende regulere.

Blijvende dese niettegenstaende alle andere placcaten ende ordinantien in heuren vigeure ende macht.

H. DE MOY.

(*Gedrukt plakkaatboek* 1542-1599. Zie ook : *Gebodboeck, vol. C, fol.* 227 *v/o*.)

N° 183.

*Geboden ende wtgeroepen van wegen Heeren Fredericx Perrenot, Riddere, Baenderheere van Ronse, Aspremont, Heere van Sint Loup, Champaigney, etc., Gouverneur, Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt deser stadt, opten XIII*en *Novembris* 1574, *by Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet der zelver stadt.*

Alsoo mynen Heere de Schoutet deser stadt, opten VIIIen Octobris lestleden, in arreste genomen heeft zeker schipken, genaemt eenen damlooper, liggende in Sint Jansvliet alhier, hetwelcke toebehoort heeft eenen Hollander van boven de Goude, die tselve heeft laten liggen ende geabandonneert, binnen der stadt van Liere, onlancx voer de revolte van Mechelen, vertreckende alsdoen wt Liere voers., te voete naer Hollant, sonder oyt meer daernae wtgesien oft wedergekeert te zyne, dwelck eene groote ende merckelycke suspicie is dat hy tsedert al deure by den rebellen Zynder Majesteyt ende inde plaetsen by hen geoccupeert, hem onthouden heeft; ende gemerct dat, drye distincte reysen, alhier voortsgeroepen syn geweest alle deghene die eenich recht souden willen pretenderen op het voers. schip, ende nyemant en is gecompareert geweest, Soo eest datmen tselfde schip hout voor geconfisqueert tot behoef van Zyne Majesteyt.

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 221.)

N° 184.

*Geboden ende vuytgeroepen van wegen Heer Frederick Perrenot, Riddere, Baenderheere van Ronse, Aspermont, Heere van Sint Loup, Champaigney, etc., Gouverneur; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt deser stadt van Antwerpen, ter presentien van Geleyn de le Cygni ende Lucas de Meere, Scepenen der selver stadt, opten XIIII*en *Decembris anno XV*c *vierentseventich, ende eenen gesworen colfdragher inde plaetsen vanden Schouteth, ende dat ierst ter puyen aff, daer naer opde Melcbrugge, op Sinte Catlynenbrugge, inde Lange Nieustrate, voer de Borsse, ende inde Meer, voer de Borssestrate.*

Om te voorcommen ende obvieren alle vrempde aenslagen ende voornemen, die eenige souden mogen aenrichten, tot achterdeel ende prejudicie van deser stadt ende den borgers ende inwoonders der selver, ende omme andere saecken de Heeren daertoe moverende, Soo eest datmen gebiedt, van wegen myns Heeren des Gouverneurs, Schouteth, Borgermeesteren ende Scepenen deser stadt, dat alle ende eenenyegelyck persoonen, borgers oft inwoonders deser stadt, ende namentlycken allen herbergiers, tafelhouders, hostelrye houdende, ende oock allen andere borgers ende innegesetenen deser stadt, hoedanich die zyn, daer eenige vrempdelinge oft buytelingen, niet geboren oft over de dry (1) jaren gewoont hebbende in deser stadt, souden mogen gelogeert ofte thuys wesen ende die souden mogen over ende weder keeren, van twee oft dry maenden, ende andere, dat deselve van stonden ane, naer de publicatie van desen, selen deselve commen overbrengen ende denuncieren aen mynen Heeren Borgermeesteren ende Scepenen deser stadt, opter stadthuys alhier wesende, oft aende gedeputeerde van mynen Heere den Gouverneur, Borgermeesteren ende Scepenen deser stadt, wesende opter stadthuys tot dyen eynde, opde pene van gestraft te worden, aen lyff ende goet, gelyckmen, naer gelegentheyt vander saecken, sal bevinden te behoiren. Ende sal eenyegelyck binnen synen huyse, de clocke van vyven geslagen synde, licht ende lanternen vuyt steken, omme de straten

(1) Renovatum XV Decembris anno 1574, cum renovatione clausulæ in margine positæ. (*Deze verandering, welke op de plaats van het verwijzingsteeken is geschied, luidt:*) Bonum : sesse maenden stedevast.

te voorsiene van lichte, ende te bewaerene van allen inconvenienten, gelyck alle goede borgers ende getrouwe ingesetenen deser stadt schuldig zyn van doene.

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 222.)

N° 185.

*Geboden ende vuytgeroepen van weghen Heer Frederickx Perrenot, Riddere, Baenderheere van Ronse, Aspermont, Heere van Sint Loup, Champaigney, etc., Gouverneur; Burgmeesteren, Schepenen ende Raedt deser stadt van Antwerpen, ter presentien van Heer Jan vanden Werve, Riddere, ende Jonckheer Marten van Ranst, Schepenen der selver stadt ende eenen gesworen colffdragere, inde plaetse vanden Schouteth, ierst ter puyen aff ende daernae opte Vrydaechsmerct, opten XVI*en *Decembris anno XV*c *LXXIIII*tich.

Alsoe ter kennissen vande Heeren gecomen is dat de soldaten, alhier int garnisoen liggende, sommige huysen syn spolierende ende de gespolieerde meublen vercoopende aende oudecleercoopers ende andere ingesetene, Soe eest datmen, van wegen myns Heeren des Gouverneurs, Schouteth, Burgermeesteren ende Schepenen deser stadt, wel scherpelyck gebiet dat nyemant vande oudecleercooperen oft ingesetene deser stadt, wie dat het zy, hem en vervoordere van eenige soldaten te coopen oft aenveerden eenige van alsulcke gespolieerde meublegoeden, opde pene van aen lyff ende goet gestraft te wordden, gebiedende voorts, wel scherpelyck, allen denghenen die eenighe goeden van deselve soldaten gecocht oft aenveert hebben, deselve, van stonden aene, bringen opder stadthuys alhier, in handen van mynen Heeren Burgmeesteren oft hueren Gecommitteerden, ende dat opte pene als boven.

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 223.)

N° 186.

Geboden ende vuytgeroepen van wegen Heer Fredericx Perrenot, Riddere, Baenderheere van Ronse, Aspermont, Heere van Sint Loup, Champaigney, etc., Gouverneur der stadt van Antwerpen; Schouteth, Burgmeesteren, Schepenen ende Raedt der selver stadt, ter presentien van Jonckheeren Janne vander Meere, Binnen-Burgmeestere, ende Heeren Janne vanden Werve, Riddere, Schepenen der voers. stadt, ende eenen gesworen colffdragere, in plaetse vanden Schouteth, ierst ter puyen aff, ende daernae op andere diversse plaetsen binnen der voers. stadt, opten XVIIIen Decembris anno XVc LXXIIIItich.

Alsoe de Heere ende de stadt volcomelyck geinformeert syn van alsulcken aenslach ende conspiratie als nu onlancx byde rebellen van syne Majesteyt binnen deser stadt voortsgestelt is, ende opdat deselve geheelyck werdde ontdeckt, ende alle deghene die hen daermede eenichssins gemoet hebben, werden gestraft, opdat oyck de borgers ende ingesetene in tranquilliteyt ende ruste werden gestelt, Soe eest datmen cundicht ende laet weten eenenjegelycken, van wegen myns Heeren des Gouverneurs, Schouteth, Burgmeesteren, Schepenen ende Raet deser stadt, dat de Hooftlieden ende Wyckmeesters, geassisteert mette Raetslieden, selen ommegaen, elck in hunnen wyck, ende aldaer doen behoirlycke visitatie oft huyssueckinge, achtervolgende den last ende commissie die hen, tot dyen fyne, byde Heeren is gegeven.

Tot effectuatie vanden welcken, men gebiet, van wegen als voere, dat alle proprietarisen ende huerlingen van huysen, kelders oft andere wooninghe sullen hen vertrecken, binnen een ure naede publicatie van desen, in haere logisten oft wooningen, ende hen aldaer houden, ter tyt ende wylen de voers. visitatie oft huyssuekinghe gedaen ende volbracht sal wesen.

Item dat eenjegelyck sal schuldich wesen open te doene alle ydele huysen, packhuysen, logien, kelders, oft andere diergelycke beslotene plaetsen, op pene datmen anderssins ende by faulte van dyen, de selve huysinghen sal open slaen.

Item dat de voers. visitatie oft huyssoeckinghe sal geschieden in allen huysen, herinckhangen, ende alle beslotene plaetsen, van huyse tot huyse, geestelyck ende weerlyck, godshuysen ende gasthuysen, natien ende andere, van wat qualiteyt die syn, gheene vuytgenomen oft gereserveert.

Item dat alle deghene die versien syn van wapenen, boven den ordinaris, sullen schuldich wesen de quantiteyt vanden selve wapenen te vercleeren, ende deselve aen mynen Heere den Gouverneur oft zynen Gecommitteerden, opder stadthuys alhier, doen overbringen, by specificatie, doer hunne huysvrouwen, kinders, henne jonckwyffs ofte meysens, ende dat zy deselve wapenen sullen laeten in huere huysen, sonder die eenichssins te versteken, ofte wech te dra eghen.

Item aengaende de geinfecteerde huysen, sullen de voers. Hooftlieden ende Wyckmeesters, mette Raetslieden, daeraff note houden ende opteeckenen, ende deselve terstont overseynden aende Cellebroeders alhier, om bydeselve gevisiteert te wordden.

Item dat eenjegelyck die, binnen synen huyse, heeft eenige persoonen daeraff men eenighe suspitie soude moghen hebben oft achterdencken culpabel te syne vander voers. conspiratie, sal schuldich syn, aende voers. Hooftlieden ende Wyckmeesters, deselve te mellen ende verclaeren, opde pene dat, ingevalle men naemaels bevonde deselve by hen onthouden te syne, dat aldusdanighe sullen gehouden ende gestraft wordden als culpable ende complicen vanden selven delicte ende als verraders.

Item dat nyemant, wie hy zy, eenige vander voers. conspirateurs en logere oft metten selven eenige communicatie en houde int secreet oft openbaer, op pene als voere.

Ende indien iemant van sulckdanighe persoonen wiste te sprekene ende die den Heere aenbrochte, sulcx dat die in handen quamen ende, nae gelegentheyt vander saeken ende huerder misdaet, geexecuteert wordden, datmen dien persoon, vander stadt wegen, sal gheven hondert Karolusguldenen, van twintich stuvers tstuck.

Item ingevalle iemant is vanden complicen vander conspirateurs, ende soe verre hy aenbringe eenige vander hoofden vander voers. conspiratie, sulcx dat deselve in handen come ende achtervolgende syn misdaet geexecuteert wordde, sal deselve vry ende vranck syn van syn misdaet.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 223 *v/o*.)

N° 187.

Geboden ende vuytgeroepen van weghen Heer Frederickx Perrenot, Riddere, Baenderheere van Ronse, Aspermont, Heere van Sint Loup, Champaigney, etc., Gouverneur; Burgmeesteren, Schepenen ende Raedt deser stadt van Antwerpen, ter presentien van Heer Jan vanden Werve, Riddere, ende Jonckheere Marten van Ranst, Schepenen der selver stadt, ende eenen gesworen colffdragere, inde plaetse vanden Schouteth, ierst ter puyen aff ende daernae opte Vrydaechsmerct, opten XIXen Decembris 1574.

Alsoo den XIIIIen deser maent by myn Heeren den Gouverneur, Schoutet, Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt, onder andere poincten, geboden is geweest, dat eenjegelyck voor zynen huyse, de clocke van vyf uren geslagen zynde, licht ende lanternen wtsteken souden, om de straten te versiene van lichte, ende te bewaerne van allen inconvenienten, dwelck zeer qualycken is onderhouden is geweest, Soo eest datmen anderwerf, van wegen als vore, zeer scherpelyck gebiedt, dat eenjeghelyck zal schuldich wesen, ten minsten den tyt van dry toecomende nachten, licht ende lanterne wt te steken, opte correctie vanden Heeren deser stadt.

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 223.)

N° 188.

Geboden ende vuytgeroepen van wegen Heere Fredericx Perrenot, Riddere, Baenderheere van Ronse, Aspermont, Heere van Sint Loup, Champaigney, etc., Gouverneur der stadt van Antwerpen; Schouteth, Burgmeesteren, Schepenen ende Raedt der selver stadt, ter presentien van Jonckheeren Janne vander Meere, Binnen-Burgmeestere, ende Heeren Janne vanden Werve, Riddere, Schepenen der voers. stadt, ende eenen gesworen colffdragere, in plaetse vanden Schouteth, ierst ter puyen aff, ende daernae op andere diversse plaetsen binnen der voers. stadt, opden twintichsten Decembris XVc LXXIIII.

Alzoe ter kennissen van mynen Heeren den Gouverneur, Raidt van justicien, Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt, commen

is dat diversche quade gheesten, tenderende om met ganssche ruyne ende bederffenisse vande heele stadt, ende moort vande goede poirteren ende ingesetenen, saccagement, beroovinge ende pilleringe van huere huysen, hun ryck te maken, hebben hen vervoirdert de stadt te willen verraden ende den rebellen overleveren, van welcken feyte zy verstaen ende by informatie bevinden, dat, onder andere hooffden ende beleyders, souden geweest hebben : eenen die genaempt is geweest Adriaen, ende onder henlieden geheeten *Monsieur de Crassonnier,* van Artois, cleynachtich van persoon, met een cleyn swert baerdeken, ende eenen grooten knevel, vanden ouderdom (soot scheen,) van XXXI oft XXXII jaren; noch eenen Niclaes Voisin oft *groot Colyn* genaempt, een grootachtich man, met eenen rooden oft blonden baert, hem gedragen hebbende als coopman; eenen Jacques Tainctuurier, trypwevere, hebbende, aen deen hant, egeenen duym, geboren van Lannoy, by Ryssel, gewoont hebbende byde verwerye vande *Blau Hant;* Bartholomeus vander Heggen, suyckerbackere geweest hebbende, die woonde achter tstadthuys, int huys daer *dOude Wynaccyse* vuythangt, ende Merten Neyen, gewoont hebbende naest *den Valck*, opde Peerdemerct; Soe eest, datmen deselve voirtsroept, om hen vande voirs. feyte te commen verantwoirden, ende gebiedt eenenyegelycken, dat die vande selve persoonen weet te spreken, waer se syn oft hen nu ter tyt onthouden, dat se tselfde terstont commen cundigen myn voirs. Heeren, ende deselve nyemant in zynen huyse en houde, ontfange oft en logere, verborge oft versteke, helpe verborgen oft versteken, oft anderssins, ingevalle zy deselve logeren, verborgen, versteken, oft daertoe helpen, oft oyck vande selve weten, ende dat nyet terstont aen en geven, zoo wanneer tzelfde tot kennisse vande Heeren commen zal, zoo langen tyt dat het oock mach geleden wesen, datmen hun als fauteurs ende onderhouders van alsulcke verraders ende als medeplegers van tzelfde verraedt, in lyff ende goet sal straffen, ende, ingevalle yemant deselve oft eenige andere vande hooffden denuncieert ende aenbrenght, zoe dat eenige van hen, doer hennen toedoen, in handen commen, salmen deselve, vande stadts goede, geven dry hondert Keysersgulden, ende zoe verre zy mede van heuren complicen zyn geweest, sullen vande voirs. delicte ontslegen wesen ende dairaff gelibereert, ten eeuwigen dagen.

(*Gebodboeck, vol. C fol. 224 v/o.*)

N° 189.

Gheboden ende vuytgheroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth; Borghemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden XXX dach van Mey (December) 1574.

Alsoo men, volghende d'oude costume, ghewoon is gheweest, van dry maenden te dry maenden, te verstane tot het visiteren vande wycken deser stadt, ende het hermaken vande cohieren vande selve, ende midts tselve sekeren tijt gheomitteert is te doene, ende datmen by experientien bevonden heeft dattet veel vremts volcx, vagebonden ende andere in dienste van Zynder Majesteyt niet wesende, noch oock binnen deser stadt woonende, binner deser stadt zijn ghecomen, omme alle quaet voorstel te volbringhen : Soo eest datmen den Hooft-lieden, Wijck-meesters ende Raets-lieden van elcken wijck met heure clercken gheordineert heeft (tot ruste ende tranquilliteyt deser stadt, cooplieden ende inghesetene der selver) de visitatie te doene in elcken wijc ende aldaer op te teeckenen, by name ende toename allen deser stadt inwoonderen, ende inghesetenen, midtsgaders alle vremdelinghen binnen deser stadt logerende, daeraff datmen eenyeghelijck heeft willen waerschouwen ende adverteren, ten eynde zy hun reguleren naer d'inhout der instructie tot dien eynde in handen vande voors. Hooft-lieden, Wijck-meesters ende Raedtslieden gegheven.

Bevelende eenenyeghelijcken by goede rechtveerdighe declaratie te aennoemen de persoonen die elck binnen zijnen huyse ghelogeert oft wonende heeft, mitsgaders van wat neringe, handel oft ambacht zy zijn, hoe langhe dat zy hier ghewoont oft ghelogeert hebben, van waer zy gheboren zijn ende ghecomen, ende voorts generalijck dat eenyeghelijck openinghe ende verclaringhe sal doen, van tghene hem byder Hooft-lieden, Wijckmeesters oft Raets-lieden sal voorghehouden worden, nae vuytwijsen der voors. instructie : Wetende in soo verre men naemaels bevinden sal by yemanden sulcx versweghen te zijne, dat deselve sal worden arbitralijc ghecorrigeert, anderen ten exempel nade gelegenheyt vander saken, ende malitie die bevonden sal worden daerinne ghebruyckt te syne.

H. de Moy.

(*Gedrukt plakkaatboek* 1542-1599. Zie ook : *Gebodboeck, vol. C, fol.* 225. 31 *December* 1574.)

N° 190.

Gheboden ende vuytgheroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth; Borghemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden XXX dach van Mey (December) 1574.

Op heden den XXX Decembris anno M.D. ende LXXIIII sijn by mijnen Heeren Borghemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, ghecommitteert de Hooftlieden, Wijcmeesters ende Raedtslieden deser stadt, omme volghende d'oude coustuyme in hunne wijcken omme te gaene ende te maken nieuwe pertinente cohieren vande inwoonderen van elcken wijcke, ende dat doende op te teeckenen, by namen ende toenamen, de proprietarisen ende huerlinghen van elcken huyse, tsy deselve thuys gheheel oft in deele bewoonen, oft op cameren, winckelen, oft in kelderen hen houden, in deselve huysen, cameren, winckelen ende kelderen te gane ende neerstelijck te ondersoecken ende ondervragen naer d'innewoonderen, heure familien, boden ende van waer ende wanneer zy daer zyn commen woonen oft logeren, van waer dat zy gheboren zijn, waer zy lest hebben geresideert, van wat ambachte, neeringe oft handel zy sijn, oft zy poorters zyn oft niet, hen bescheet daeraff ende vande leste plaetse heurder residentie te siene, ende den datum daeraff op te teeckenen metten namen vande Officiers, Pastoors ende attestanten inden selven bescheede ghenoempt, ende indien zy vercleeren gheen bescheet te hebben tselve oock op te teeckenen, mitsgaders te ondervragen wie dat inde selve huysen, sedert drye maenden herwaerts gewoont heeft, den tijt opt nauste te wetene, wanneer ende waer die vertrocken zijn, van wat qualiteyt, natie, ambachte oft neeringhe die waren : totten dien alle proprietarisen, tochteneers ende huerlinghen neerstelijck tondervraghene, oft zy int verhueren van heure huysen, cameren, winckelen oft kelderen, oft int voorts verhueren vande selve, hen hebben gereguleert volghende d'ordonnancie, ghepubliceert den vierden Aprilis, anno LXX voor Paesschen, te wetene oft hen ghebleken is, aengaende de huerlinghen die van buyten hier zijn commen resideren, oft deselve voor den Officier van deser stadt hen verthoont hebben, ende oft zy tbescheet vanden selven Officier ghesien hebben met declaratie vanden tijde wanneer zy hetselve bescheet segghen ghesien te hebben, tselve op te teeckenen, ende die vercleeren sullen sulcx niet gedaen te hebben, daeraff ooc

note te houden, ende daer zy de proprietarisen, oft huerlinghen niet thuys en vinden, sullen daer ten huyse oft aende ghebueren belasten dat zy denselven proprietaris oft huerlinck adverteren, dat hy van stonden aene van zyne qualiteyt, leste residentie, handel, neeringhe ende anderssints goet bescheet commen doen aende Hooft-lieden, Wijck-meesters ofte Raedts-lieden vanden selven wijcken, die daeraff oock note sullen houden : Sullen oock opteeckenen de namen van elcken huyse, watter wthanght, oft inden muere gheteeckent is, ende daer niet wt en hanght oft dat gheen teecken en heeft, daeraff oock note te houden : Sullen van ghelijcken opteeckenen byde selve henne cohieren, de slapers die van buyten daer zijn commen slapen, met declaratie van tijde wanneer, van waer ende hoe langhe zy daer zijn commen slapen, de leste plaetse van heure woonstede oft slaepstede, hoe dickwils zy van wooninghe oft slaepstede verandert hebben, van wat plaetse zy gheboren zijn, van wat neeringe, handel oft ambachte die zijn, by wien zy lest ghewrocht ofte heure neeringhe ghedaen hebben, te siene hen bescheet ende den datum daeraff op te teeckenen metten namen van d'attestanten als vooren : Sullen oock annoteren de ydel huysen, metten namen, toenamen ende qualiteyt van dieghene die daerinne te vooren ende lest ghewoont hebben, wanneer zy daer vuyt vertrocken zijn ende waer, ende te ondervragen naerstelijc waerop zy den cost zijn winnende : Sullen oock annoteren, opte marge vande cohieren, de qualiteyt vanden inwoonders, te weten, die ghezwooren Guldebroeders zijn int Heylich Sacraments loff, Onser Liever Vrouwen loff, oft eenige Rhetoryckcamere, vrijmunters, vande Tolcamere, oft van eenighe andere ghepreviligeerde natie, ende generalycken sonderlinghe regardt ende toesicht te nemen, ende ondersueck doen op alle vremdelinghen, ende buytenlanders, ende van als goede ende pertinente note te houdene.

H. de Moy.

(*Gedrukt plakkaatboek* 1542-1599.)

N° 191.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierick vander Meere, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten sessentwintichsten February LXXIIII, stilo Brabantiæ.

Al eest soo dat, tot anderen tyden, alhier is geboden ende gepubliceert geweest dat nyemant, wye dat hy waer, hem en soude

vervoorderen inde kercke te gaen wandelen, maer datmen deselve soude houden in goeder eeren ende reverentien, gelyck dat behoorde, ende gemerct deselve geboden nyet soo wel en syn achtervolcht ende geobserveert geweest, alst wel behoorde, tot grooter onstichtinge ende beleth van deuchden vande goede lieden, heur devotie inder kercken doende, ende tot verrachteringe vande Goedts diensten, ende omme allen tselve te verhueden, Soo eest datmen van nyeuws gebiedt, van sHeeren ende der stadt wegen, dat nyemant, van wat qualiteyte hy sy, hem en vervoordere voordaene binnen eenighe kercken, geduerende den tyt aldaer de missen gedaen wordden, te gaen wandelen over ende weder, opte pene van wye bevonden wordden contrarie gedaen te hebben ende daeraff nyet op en liet noch en desisteerde (naer dyen hem daeraff, by sekeren persoonen daertoe expresselyck gecommitteert ende geedt, selen minlyck veradverteert ende vermaent wesen,) van twintich stuvers eens, telcker reysen hy bevonden sal wordden contrarie van desen gedaen te hebben, te bekeeren in dryen : deen deel den Heer, dander tot prouffyte vander kercken, ende het derde tot behoeff vande exploicteur. Welcke penen reelyck ende de facto, den contraventeurs selen affgenomen wordden, alleen op het relaes ende onder den eedt van een vande voors. twee persoonen daertoe gecommitteert ende geedt wesende, sonder ander forme van rechte daerinne te derven observeren ende sonder daer tegens in rechte te mogen gehoort wordden, aleer sy deselve penen selen hebben de facto genamptiseert (1).

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 231.)

N° 192.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierick vander Meere, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten sessentwintichsten February LXXIIII, stilo Brabantiæ.

Men cundicht ende laet weeten eenenyegelyck, van sHeeren ende vander stadt wegen, datmen op morgen, naeder Hoogmissen, sal gaen processie generael, metten Eerweerdigen Heyligen Sacramente, om den grooten circle, om Godt almachtich

(1) Anderwerven vuytgeroepen, opten XXII Octobris 1575.
H. DE MOY.

te bidden, dat alsoo alomme kerstenryck seer beroert ende benaut is deur de tegenwordige troublen, ende dat de gecommitteerde, van weder syden, tegenwordelyck vergadert ende versaempt syn om de tegenwordige troublen ende beruerten te mogen brengen tot peys, vrede ende eendrachticheyt, dat Synder Godlycke genaden gelieve der christelycke Princen herten te inspireren metter gaven van Synen Heyligen Geest, ende de saeken derigeren tot Synder eeren ende tot tranquilliteyt ende gemeyne unie ende eendrachticheyt inde kerstenryck, ende tot voorderinge van onsen heyligen kerstelycken ende catolycken geloove, tot prosperiteyt ende voorspoet van ondersaten van Syne Majesteyt, midts welcken hem eenyegelyck sal vuegen de voors. processie met devotie naer te volgen, ende Godt almachtich voor de voors. saeken vreuchlyck te bidden, ende eenyegelyck, etc. (1).

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 231.)

N° 193.

Geboden ende wtgheroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXI[en] *Mey, anno XV*[c] *LXXV.*

Alsoo men bevonden heeft dat eenighe heur ghehouden hebbende binnen deser stadt, heur vervoirdert hebben den rebellen van Zijnder Majesteyt, inde voorleden conspiratie teghens dese stadt ghedaen, deselve rebellen te assisteren met bussen, poeder, wapenen ende andere munitie van oirloghen, die zy bedectelijck binnen heuren huysen hadden doen brenghen, ghelijck die daer oock metter daet zyn bevonden gheweest, nietteghenstaende huere neeringhe, handtwerck oft ambacht niet en was, met zulcke munitie omme te gaen, ende om tselve ende ghelijcke saecken in toecommenden tijde te voircomen, ende ten eynde binnen deser stadt oft daer buyten niet en soude worden secretelijcken gheherbercht ende verborgen eenighe wapenen, poeder, bussen, pistoletten oft andere ghelijcke munitie van oirloghe,

(1) Renovatum die XIX Martii 1574.

D. VANDER NEESEN.

daermede de quaetwillighe in eenighe bedecte ende secrete aenslagen hen souden moghen behelpen, oft den anderen quaetwillighen daermede behulpen oft assistentie doen, ende dat het soude moghen gheschieden als dat, onder het decxsel van coopmanschap van dien, ofte overneminghe vanden selven, in mangelinghe ofte betalinghe van ander goet ofte schult, eenighe persoonen sekere groote quantiteyt souden moghen onderhouden, tzy in packhuysen, kelders oft solders, soo datmen qualijck daer tusschen soude connen gheraecken, ofte deselve sulcke wapenen ende munitie van oirloghe onder hebbende van eenigher quader intentie oft voornemen waren gheweest oft niet, ende omme tselve te voorcommen ende remedieren : Soo eest datmen gebiedt, van sHeeren ende der stadt wegen, dat alle deghene die heur sullen willen voortane generen met bussen, pistoletten, maillyen, rinckcraghen, mourlioenen, spiessen, hellebaerden, poeder, clooten oft andere wapenen ende munitie van oirloghe te vercoopen, selen sculdich ende ghehouden wesen, binnen XIIII daghen naer de publicatie van desen, te comen by mijnen Heere den Merckgrave deser stadt, ende aldaer heur te doen ende laeten inrolleren, ende heur namen ende toenamen opschrijven, op dat men mach sekerlijcken weeten, wie hem met de voors. munitie te vercoopene zyn ghenerende, ende wie niet, midtgaders te verclaren van wat quantiteyt van wapenen zy binnen dry maenden herwaerts inneghecocht oft vercocht hebben, ende aen wien oft van wien, soo verre zy tselve weten. Opde pene, wie hem, binnen den tijde voors., niet en sal hebben laeten oft doen opschryven, vande voorseyde neeringhe niet te moghen doene, ende datmen denselven de voors. neeringhe sal verbieden, ende zynen winckel doen toesluiten. Ende soo wie, inder manieren voors., zal wesen gheinrolleert ende opgheschreven, sal insghelijcx ghehouden wesen, soo wanneer hen voorhanden coempt eenighe merckelijcke quantiteyt van wapenen oft munitie van oirlogen te vercoopen, tselve ende den coopman daeraf op te teeckenen in zynen boeck, ende daeraf notitie te doene aen mijnen den Heere Merckgrave deser stadt, verbiedende ende interdicerende voorts allen anderen persoonen, niet gheinrolleert noch opgheschreven wesende, inder manieren voors., van wat qualiteyt oft conditie die oock zyn, eenighe merckelijcke quantiteyt van wapenen oft munitie van oirloghen, meer dan zy behoeven voor heur, ofte bewaernisse van heure huyse, by heur te houden, oft die op ander waeren oft coopmanschappen te vermanghelen oft te verwisselen, ofte oock voor schult over

te nemen, oft eenichsins in heure huysen, packhuysen, kelders, camers, winckels oft solders te logeren, sonder voorgaende weet ende consent van mijnen Heere den Merckgrave, opde verbuerte vande selve wapenen ende XX guldens eens, voor d'eerste reyse, ende daerenboven arbitralijck gecorrigeert te worden, soo verre daer eenighe suspitie op soude moghen vallen, oft anderssins naer gheleghentheyt vande saecken, den voors. brueck te bekeeren in dryen, d'een derdendeel den Heer, d'ander der stadt, ende het derde den aenbrenger. Ende die hen gheneren met buscruyt oft poeder te vercoopen, selen schuldich ende gehouden wesen heur oock te reguleren naer den ordinancien van outs daerop gestatueert, opde penen daertoe staende.

H. de Moy.

(*Gedrukt plakkaatboek* 1542-1599. Zie ook de ordonnantie van 8 Maart 1576 : *Gebodboeck, vol. C, fol.* 250.)

N° 194.

*Geboden ende wtgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXVII*en *Augusti* 1575.

Men condicht ende laet weten eenenyegelycken, datmen op morghen, naer de hoochmisse, sal gaen processie, den cleynen circkel, om God almachtich te loven ende dancken vande goede victorie die Hy Syne Majesteyt heeft nu onlancx verleent voor de stadt van Schoonhoven, ende te bidden, opdat Zyne Majesteyt inde victorie mach continueren, ten eynde dat dese landen mogen comen tot vrede, eendracht ende eenen geduerigen peys; mits welcken hem eenyegelyck zal vueghen de voers. processie met devotie naer te volgen, ende God almachtich voor de voers. saecken vierichlycken te bidden, ende eenjegelyck de straten voor zyn dore, daer de processie lyden ende passeren sal, schoon maecke, ende de vuylnisse wech doe, ende eenjegelyck syn winckels gesloten houde, ende oock taverniers gheen gasten en setten, tot dat de processie inne is, ende nyemant voor de processie en gae, tot dat de Heere ende stadt gepasseert syn; ende dat opte pene van outs daertoe staende.

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 235 *v/o.*)

N° 195.

Geboden ende wtgeroepen by Joncker Dierick vander Meeren, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten Xen Septembris 1575.

Alsoo byden Capitaine vander justitien Camergo, opten sesten dach Augusti lestleden, op sekere keerre, tusschen dese stadt ende Turnhout syn aengehouden geweest, twintich halff stucken Hollants lywaet, ende twelff versche Hollantsche keesen, comende, soot te presumeren is, vuyt eenige steden oft vlecken gerebellieert wesende, daeraff den wageman, denselven goeden ontladen hebbende, seyde te gaen halen den coopman, dewelcke naerderhant met kerre ende met peerden is ewech gereden, sonder weder keeren, Soo eest datmen, van sHeeren ende der stadt wegen, voortsroept allen dengene die eenich recht oft actie soude mogen pretenderen aende voors. goeden ende coopmanschappen, ten eynde sy hen daeraff comen funderen, van heden ende acht dagen, goets tyts, voor der noenen, voor mynen Heeren Borgermeesteren ende Schepenen deser stadt, wetende dat, syne absentie nyettegenstaende, men tegens denselven sal procederen, gelyckmen sal vinden te behoorene.

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 236 *v/o*.)

N° 196.

Geboden ende wtgeroepen by Joncker Dierick vander Meeren, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten Xen Septembris 1575.

Men condicht ende laet weten eeneniegelycken, datmen op morgen, naer der hoochmissen, sal gaen processie, om den cleynen cirkel, metten eerweerdigen, Heyligen Sacramente, om Gode almachtich vierichlyken te bidden voor eendrachticheyt, peys ende vrede, ende dat Hem gelieven wille, deur Syn Godlyke gratie, dese stadt te suyveren ende preserveren van alle contagieuse siekten, ende de kerstenen Princen te geven eendrachticheyt ende deselve daerinne te conserveren, om te mogen comen tot ruste, vrede ende eenen geduerigen peys (1).

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 236 *v/o*.)

---

(1) Renovatum 4a Augusti 1576.

G. Martini.

N° 197.

Geboden ende wtgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XVII^en Septembris 1575.

Alzoo ter kennissen van mynen Heere den Schoutet deser stadt gecomen is, dat Hans Henricxssone, van Luyth, diemen gemeynlyck noempt Hans Vlamincx, cleermakere, ende zyne huysvrou, genaemt Lisken, woonende in zeker achterhuys, opte Minnebruersruye, daer int voorhuys vuythangt *Sinte Cathelyne vander tSinnen,* waren besmet ende geinfecteert van heresie, gelyck oock, binnen hunnen huyse, diversche verbodene ende gereprobeerde boecken zyn bevonden geweest, ende dat zy over sulcx gesocht wesende vanden Officiers, hun hebben vluchtich gemaect, ende blyven alnoch fugityf oft latiterende, hebbende inden zelven huyse verlaten ende geabandonneert hunne vier levende kinderkens, Soo eest datmen, van sHeeren ende deser stadt wegen, voortsroept de voers. Hans Vlamincx ende Lisken, zyne huysvrouwe, ten eynde zy ende elck van hen, vanden feyten voorgenoemt, hen comen verantwoirden, voor mynen Heeren den Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt, op heden ende acht dagen, ten negen uren voor der noene, wel wetende datmen teghen de non comparanten zal procederen, gelyckmen in sulckdanige saecken gewoonlyck is. Mitsgaders oock alle deghene die eenich recht oft actie, nu oft hier naemaels souden mogen pretenderen aende goeden ende lynwaet, bevonden inden packhuyse, byden voers. Hansse, in hueringe gebruyct, gestaen int Kipdorp alhier, ten eynde zy compareren als vore (1).

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 236 *v/o*.)

---

(1) XXIIII^a Septembris 1575, secundo proclamatus et nemo comparuit.
G. MARTINI.

Renovatum XXVI^a Septembris 1575.
G. MARTINI.

Renovatum die 4^a Octobris 1575 ut compareant ad octo.
D. VANDER NEESEN.

Proclamatus non comparuit die 3 Novembris 1575.
H. DE MOY.

N° 198.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth; Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XIXen Septembris XVc LXXVtich.

Alsoe den leger vander Majesteyt, geconduiseert by Syne Excellence, tegenwoordelyck is tot Bergen-opden-Zoom ende ter Tholen, daermen van hier, soe te water als te lande, lichtelyck ende sonder peryckel van inde handen vanden vyanden te vallen, can gecomen, Soe eest datmen gebiet, ordonneert ende versueckt allen cooplieden, vivandiers, provandiers, taverniers, herbergiers, cabarettiers ende allen anderen, hen met gelycken handel ende negotiatie generende, inden voers. leger, ter plaetsen voers., oft daer dExcellence denselven leger soude mogen transfereren, willen vueren oft seynden, tsy te water oft te lande, alderhande maniere oft sorte van victualie, provande, fouragie, wyn, bier ende diergelycke waeren ende noottecheden, ende sal hen alle hulp, bystant, addres ende voorderinghe gedaen wordden, mogelyck zynde, ende voorts van hunnen waeren ende provisien wel betaelt wordden, gelyck myn Heer de Commissaris Naves, Generael-Provandeur, als daertoe by Syne Excellence gecommitteert, oyck beloeft heeft de hant daeraen te willen houden, ende sullen voorts alle vryicheyt ende immuniteyten van tollen, ongelde ende andere breedere inden placcate, van wegen de Majesteyt daeraff eertyts gepubliceert, genieten ende daerenboven doen eenen aengenamen dienst der Majesteyt, Syne Excellence ende dese Landen.

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 237 *v/o.*)

N° 199.

Geboden ende wtgheroepen by Jeronimus Michiels, Onder-Schouteth; Burghermeesteren, Schepenen ende Raidt der stede van Antwerpen, opden twintichsten dach der maent Septembris anno XVc vyventseventich.

Alsoe de leger ende darmeyde van onsen genadigen Heere den Coninck nu tegenwoordelyck is tot Bergen-opten-Zoom ende daeromtrent, om wederom te recupereren de plaetsen byde rebellen van Syne Majesteyt geoccupeert, Soe eest datmen, van sHeeren ende stadts weghen, cundicht ende laet weten eenenjegelyck,

datmen morgen, naede hoochmisse, sal processie gaen, metten Eerweerdigen Heyligen Sacramente, den cleynen circkel, om God almachtich vierichlycken te bidden voer prosperiteyt ende victorie vande voers. armeye, ruste, eendrachticheyt ende welvaert vanden Lande; van gelycken salmen oyck in alle kercken processie gaen, ten eynde als voere, nu en Donderdaeghe, Vrydaghe ende Saterdaghe naestcomende.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 238.)

N° 200.

Geboden ende wtgeroepen by Jeronimus Michiels, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXIIIIeu Septembris anno XVc LXXV.

Men condicht ende ghebiedt, van wegen mynen Heere den Gouverneur, Schoutet, Borgermeesteren ende Schepenen deser stadt, dat alle schippers, bootsgesellen, schippersknechten oft dienaers, van wat plaetssen, conditie oft qualiteyt die syn, die tegenwoirdichlycken henne schepen oft schuyten alhier buyten oft binnen der stadt, riviere, vlieten, aende kaeyen oft daeromtrent hebben liggende, dat zy, van stonden aene, selen gehouden wesen, oft ten lancsten tusschen dit ende den vier uren naer noene, te comen in persoone met henne knapen ende bootsgesellen, opter stadthuys alhier, voor den Officier ende Commissarisen daertoe geordonneert, om aldaer, by name ende toename, opgeteeckent te wordene, opde verbeurte van henne schepen ende schuyten, soo wie vanden voers. schippers oft bootsgesellen in faulte oft gebreke van desen gebode bevonden selen worden, ende de schippersknechten die gheen schepen oft schuyten en hebben, arbitralycken gecorrigeert te werden, nae gelegentheyt vander zaecken.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 239.)

N° 201.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielsens, Onder-Schouteth; Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXVIIIen Septembris 1575.

Alsoe eenen Anthonie Foucquier, geboren van Atrecht, riembeslachmaker, gewoont hebbende binnen deser stadt, inde Schuyt-

strate, aldernaest *den Bonten Os*, int huys daer vuyt te steken plach *de Galleye*, grootelyck suspect was van heresye ende over sulcx, van weghen myns Heeren des Schouteths deser stadt, int beginssel van Augusto lestleden, gesocht wesende, hem heeft fugityff gemaect, sonder dat hy tot noch toe hem heeft comen verthoonen, oft nae syne huysvrouwe vuytsien, die sedert continuelyck inde gevanckenisse heeft gedetineert geweest ende alnoch is, Soe eest datmen, van sHeeren ende stadts weghen, denselven Anthoni voortsroept, ten eynde hy hem, van tghene voers. is, come verantwoorden, opder stadthuys alhier, van heden ende acht daeghen, goets tyts voer der noenen, oft by gebreke van dien, salmen tegens denselven procederen, gelyckmen in sulcke ende diergelycke zaeken gewoonlyck is van doene (1).

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 240.)

N° 202.

Geboden ende wtgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; Borgermeesteren, Schepenen ende Raet der stadt van Antwerpen, opten XXXen Septembris anno XVcLXXV.

Alzoo de armeye ons ghenadichs Heeren des Conincx met goeden voorspoede, victorieuselyck is gepasseert in Duyvelant, om aldaer wt te rechten seker goet exploict, grootelyck dienende tot vorderinge vanden Heyligen Catholicken geloove, ten dienste vander Majesteyt ende welvaren vanden Lande, Soo eest datmen, nade hoochmisse, zal processie gaen, metten Heyligen Sacramente, den cleynen circkel, om God almachtich te loven ende te dancken vande voers. victorie, ende hem vierichlyck te bidden voor de prosperiteyt vander voers. armeyen, ruste, eendracht ende welvaren vanden Lande.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 240 *v/o*.)

---

(1) Va Octobris 1575. Proclamatus primo... et nemo comparuit.
G. Martini.
Renovatum VIa Octobris 75, pro secunda vice.
G. Martini.
XIIIa Octobris 1575. Proclamatus et nemo comparuit.
G. Martini.
Proclamatus, pro tertia vice, die XXII Octobris anno 1575.
H. de Moy.

N° 203.

*Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielsens, Onder-Schouteth; Burgermeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen, opten XII*en *dach Octobris anno XV*c *LXXV.*

Alsoe, tot drye diversse reysen, openbaerlicken ter puyen aff zyn geproclameert ende voortsgeroepen geweest Hans Hendricxssone van Luith, diemen gemeynlyck noempt Hans Vlamincx, ende zyne huysvrouwe, Lisken genaempt, gewoont hebbende in seker achterhuyse, opte Minnebruedersruye, daerint voerhuys vuythanght *Sinte Cataryne vander Sinnen*, besmet wesende van heresie, gelyck oock tot hueren huyse diversche verboden ende gedeprobeerde boecken syn bevonden geweest, ten eynde zy hen daeraff hadden commen verantwoirden, voer mynen Heeren Schouteth, Burgermeesteren ende Schepenen deser stadt, ende gemerct nyemant van hen en is gecompareert, Soe eest datmen deselve twee persoonen, voer de vierde ende de leste reyse, voortsroept, ten eynde zy ende elck van hen, van tghene voers. is, hen commen verantwoirden, voer mynen voers. Heeren Schouteth, Burgermeesteren ende Schepenen deser stadt, van op heden ende vierthien daghen naestcomende, goets tyts voer der noenen, wel wetende, dat denselven tyt overstreken wesende ende nyet wesende gecompareert, men deselve twee persoonen ende elck van hen, van weghen als voere, van nu voer alsdan bant vuyter stadt ende vryheyt ende Marckgraeffschape van Antwerpen, ende selen dyen achtervolgende, denselven tyt overstreken wesende, porren, binnen sonnenschyn, vuyter stadt ende vryheyt, ende, binnen den derden daghe, vuyten Marckgraefschap van Antwerpen, ende blyven daer ten eeuwighen daghe vuyte, sonder daerinne te mogen commen, op lyff ende goet. Men roept oock voorts, voer de vierde ende leste reyse, van weghen als voere, alle deghene die eenich recht oft actie souden willen pretenderen aende goeden ende lynwaet, bevonden inden packhuyse, byden voers. Hanse in hueringhen gebruyct, gestaen int Kipdorp alhier, ten eynde zy compareren, als voere, wel wetende, indyen ten voers. daghe nyemant en compareert, datmen de voers., nu voer alsdan, versteect van alle gerechtichden ende actien die zy eenichssins daerane souden in toecomende tyden mogen pretenderen.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 241 *v/o.*)

N° 204.

*Geboden ende vuytgeroepen by Hieronimus Michielssens, Onder-Schouteth ; Borgemeesteren , Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXII*en *dach Octobris* 1575.

Men cundicht ende laet weten eenenyegelycken, hoe dat op morghen, naer den middach, ten een ure, sullen opgaen ende begost worden vyff sondaechsche scholen voer de jongers, ryck ende arm, om geleert ende geinstrueert te worden in tgene allen kersten menschen schuldich syn te weten. Deen schole sal wesen inde cathedrale kercke van Onser Vrouwen, de tweede in die abdye van Sinte Michiels, die derde inde Borchtkercke, de vierde in Sint Andrieskercke, ende de vyfde ten Jesuiten; dwelck men cundicht ende laet weten eenenyegelycken, ten eynde hy syn jongers mach scicken in een vande vyff scholen daer hy naest is geleghen, om aldaer, sonder hueren cost, geinstrueert ende geleert te worden inde saecken voers.

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 243.)

N° 205.

*Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielssens, Onder-Schouteth; Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXVII*en *Octobris* 1575.

Alsoo ter kennissen vande Heer ende de stadt gecomen is geweest dat eenen Christoffel Gremers, goutsmit syns ambachts, alhier lestwerff gewoont hebbende, inden Cattenstraete, opten hoeck vanden Swanenganck, onder de consistorie vande Calvenisten bedient hadde doffitie vanden diaken, ende dat aldaer oock met hem waeren inwoonende : Frans Gremers, oock goutsmit; Tanneken ende Betteken Gremers, altsamen susters ende broeders, ongehuwet wesende, die oock respective waeren vander voors. secte vanden Calvinisten, gelyck oock binnen den huyse vande voors. Christoffels, doen sy woonden opten hoeck vanden Roosenstraete, naer dOssemerct toe, in hunlieder presentie, diversche secrete predicatien ende onbehoorlycken conventiculen syn gedaen ende gehouden geweest; dat oock Neelken

Gremers, hunlieder suster, onder de voors. secte hadde haer begeven tot trouwen met eenen Jan Cloutier; dat oock insgelyck eenen Herman vanden Bossche, Henricxsone, jonckgesel, perssementwercker van synen ambachte, hem inder voors. conventiculen hadde gevonden, met wylen Henrick vanden Bossche, synen vader (alhier inder gevanckenissen, opten Steen, gestorven); ende Martha vanden Bossche, des voors. Hermans sustere, omtrent vier jaeren alsnu geleden, haer hadde begeven ende laten trouwen onder de Calvinisten, met eenen Matheeus Brootsaerts, persementwercker, geboren in Westvlaenderen, ende dat by eenen Ministre, wesende eenen Engelsman, oudt tusschen de LX ende LXX jaeren, cort van stature, onbegrepen syns naems, ende dat oversulcx alle deselve persoonen van hier vervlucht ende verloopen syn, hebbende hun vertreck ende refugie genomen in Hollant ende Zeelant, namentlyck binnen Dordrecht, Middelborch ende andere plaetsen, byde rebellen Syner Majesteyt geoccupeert, sulcx datmen deselve nyet en heeft cunnen achterhalen oft in apprehensien becomen, om daer over recht ende justitie gedaen te worden naer behooren; Soo eest datmen, van sHeeren ende der stadt wegen, voortsroept allen de voors. persoonen, ten eynde sy ende elck van hen, hen daeraff comen verantworden, van op heden en XIIII dagen, goets tyts voor der noenen, voor mynen Heeren Borgermeesteren ende Schepenen deser stadt, wel wetende, datmen tegens de non comparanten sal procederen, gelyckmen in sulckdanige saecke gewoonlyken is van doene (1).

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 244.)

---

(1) Voertsgeroepen den XVI[sten] Novembris, nemo comparuit.
H. DE MOY.

Evocati ante Collegium, non comparuerunt die 1[a] Decembris 1575.
H. DE MOY.

Voertsgeroepen, pro 3[a] vice, die III[a] Decembris 1575, ut compareant ad 15[nam].
H. DE MOY.

Evocati ante Collegium, die XXX Decembris, non comparuerunt.
H. DE MOY.

N° 206.

*Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielssens, Onder-Schoutet; Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten X*en *Novembris* 1575.

Alsoe, tot drye distincte reysen, openbaerlyck ter puyen aff is geproclameert ende voertsgeroepen geweest Anthonie Foucquier, geboren van Atrecht, riembeslachmaeckere, gewoont hebbende binnen deser stadt, inde Schoytstraete, aldernaest *den Bonten Os*, int huys daer vuyt te steken plach *de Galeye*, grootelycx suspect wesende van heresie, ende oversulcx, van weghen myns Heeren des Schouteths deser stadt, int beghinsel van Augusto lestleden, gesocht wesende, hem hebbende fugityff gemaect, nyet en is gecompareert, So eest dat (men) denselven Anthonie Foucquier, van weghen myns Heeren des Schouteth, Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt deser stadt, bant vuyter stadt ende vryheyt ende Marckgraefschap deser stadt van Antwerpen, sonder daerinne te mogen commen ten eeuwigen daghen, op lyff ende goet.
(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 244.)

N° 207.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Dierick vander Meeren, Onder-Schoutet; Burgermeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, opten IIII January 1576, *stilo novo.*

Alsoe, tot drye distincte reysen, openbaerlyck ter puyen aff, zyn geproclameert ende voortsgeroepen geweest: Christoffel Gremers, goutsmit; Frans Gremers, oock goutsmit; Tanneken ende Betteken Gremers, altsamen broeders ende zusters; Jan Cloutier ende Neelken Gremers, zyne huysvrouwe; Herman vanden Bossche, passementwerckere; Martha vanden Bossche ende Matheeus Broosaerts *(sic)*, oock passementwerckere, geweest hebbende respective vanden consistorie ende secte vanden Calvenisten, ende in heure conventiculén, ten eynde zy hen daeraff hadden commen verantwoirden, voer mynen Heeren den Schouteth, Burgermeesteren ende Schepenen deser stadt, ende gemerct nyemant

van hen en is gecompareert, Soe eest datmen alle de voors. persoonen, voer de vierde ende leste reyse, voertsroept, ten eynde zy ende elck van hen, van tghene des voers. is, hen commen verantwoirden, voer mynen voers. Heeren Schouteth, Burgermeesteren ende Schepenen deser stadt, van op heden ende veerthien daghen, naestcomende, goets tyts voer der noenen, wel wetende, dat den voers. tyt overstreken, ende nyet wesende gecompareert, men alle de voers. persoonen ende elck van hen, van wegen als voere, van nu voer alsdan bant vuyter stadt, vryheyt ende Marckgraefschap van Antwerpen, ende selen dyen achtervolgende, den voers. tyt overstreken wesende, porren, binnen sonnenschyne, vuyter stadt ende vryheyt, ende, binnen den derden daghe, vuyten Marckgraefschape van Antwerpen, ende blyven daer ten eeuwigen daghe vuyte, sonder daerinne te mogen commen, op lyff ende goet.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 245 *v/o*.)

N° 208.

Geboden ende wtgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; Borgemeesteren, Schepenen ende Raede der stadt van Antwerpen, opten iersten February anno XVc LXXVI.

Alsoo aen mynen Heere den Schoutet deser stadt te kennen gegeven is geweest, dat eenen Henrick Kesecum, buffelskoldermaker, woonende in seker achtercamere in *den Rooden Brack*, op Sint Jansvliet, byden Oevere, ende eenen Willem oft Guillame Cremers, ommegaende met lynwade, woonende in zeker achterhuys, naest *het Sermoon*, inde Wygaertstrate alhier, met hunne huysvrouwen respective geinfecteert ofte besmet waren metter secte vanden herdoope, ende dat zy oversulcx, opten XIIIIen Novembris lestleden, van des voers. Schoutets ende offitie wegen, binnen hunne huyse syn gesocht, ende allegader absent bevonden geweest ende verloopen, hebbende oock meestendeel hunne meublen gevlucht, sonder datmen dezelve, oft yemant van hunne familie, sedert heeft cunnen becomen oft achterhalen, Soo eest datmen, van sHeeren ende deser stadt wegen, voortsroept de voergenoemde persoonen, ten eynde zy ende elck van

hen, vanden feyte voors., hen comen verantwoorden, voor myne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt, op heden ende acht daghen, voor der noene, wel wetende, datmen tegen de non comparanten sal procederen gelyckmen in sulckdanighe saecken gewoonlyck is (1).

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 247.)

N° 209.

*Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth; Borgmeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XIII*en *February anno* 1576.

Alzoo hier voortyts, tot diversche reysen, besundere in periculose tyden, is verboden geweest in maskere of mommen te gane, ende datmen is onderricht, dat, dyen nyettegenstaende, diversche persoonen, sonder aenschou te nemene opden tegenwoirdighen periculosen saison vanden tyt, hun vervorderen, snachts ende by ontyden, in maskere ende vermomt achter straten te gaene, ende inde goede lieden huysen te comene, jae, oock inne te dringhene, onder tdecxele vande welcke men hier voirtyden bevonden heeft dat diversche misbruycken ende misdaden syn gecommitteert geweest, ende, zoo staet te beduchtene, noch soude moghen worden gecommitteert, ende besundere dat daer vuyt oyck soude moghen naevolghen questien ende geschillen, ende andere inconvenienten, tusschen denselven vermompt gaende ende den crychslieden, die de wacht opde straten syn houdende, Soe eest datmen, om tselve te verhueden ende voircomen, van Zyne Excellencie ende van weghen mynen Heeren voers. den Schoutet, Borgermeesteren ende Schepenen deser stadt, heeft verboden ende gheinterdiceert, verbiedt ende

(1) Evocati die IX Februarii 1576, et nemo comparuit.
D. vander Neesen.
Evocati den XXVIII^{en} Februarii 1576, et nemo comparuit.
D. vander Neesen.
Renovatum die III Martii 1576, ut compareant ad octo.
D. vander Neesen.
Evocati die X Martii 1576, et nemo comparuit.
D. vander Neesen.

interdiceert by desen, eenenyegelycken, van wat qualiteyt, condicie oft neringhe hy zy, desen tegenwoirdighen vastelavont, in egheender manieren, vermompt oft ghemaskert achter straten te gaene, by daghe oft by nachte, noch hem te voirderen sulcx in eenighe huysen te gane oft hem te vinden, opde pene van twelf Carolusguldenen eens, ende voorts arbitralycken gecorrigeert te wordene, eenen anderen ten exemple.

Wert insgelycx verboden allen oblyroepers ende anderen dyerghelycke persoonen, by avonden oft nachten, achter straten te gaen roepen, opte pene als vore.

Ende alsoo, tot meer stonden, is verboden ende gepubliceert geweest, dat nyemant, by daghe ofte nachte, hem en soude vervoorderen te gaen met verboden wapenen, op sekere penen daertoe staende, dan alleenlycken met poingaerden ende rappieren, voor deghene die licht by hem hebben, ende anders nyet, ende dat, ouder tdecxel van dyen, eenighe hen vervorderen des nachts ofte avonts te gaene met blooten rappieren ofte poingaerden, Soe eest datmen gebiedt, van sHeeren ende der stadt weghen, dat eenyegelyck hem sal schuldich ende gehouden wesen te reguleren, op het draghen vanden verboden wapenen, naer luydt vande voorgaende ordonnantien ende publicatien hier voortyden daer af ghedaen, ende voorts, dat nyemant hem en vervordere, by daghe oft by nachte, achter straten te gaene met bloote rappieren oft poingaerden, opde pene vande selve rappieren ende poingaerden te verbeuren, ende daertoe ses guldenen eens.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 247 *v/o*.)

N° 210.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Dierické vander Meeren, Onder-Schouteth; Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden VIIIen dach Martii anno 1576.

(Dezelfde ordonnancie als die van 21 Mei 1575, met deze enkele veranderingen :

Op bladzijde 70, regel 17, in plaats van.... *binnen XIIII daghen*,.... *binnen acht dagen*....

Op bladzijde 70, regel 18, in plaats van.... *mijnen Heere den Merckgrave*, ... *mynen Heere den* { *Gouverneur* / *Marckgrave*}....
Hetzelfde op bladzijde 70, regel 35.
» » » 71, » 3).
(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 250.)

N° 211.

Geboden ende wtgeroepen by Jeronimus Michielssen, Onder-Schoutet; Borgermeesteren, Scepenen ende Raet der stadt van Antwerpen, opten XVIIen Marty anno XVc LXXVI.

Alsoo, tot drye distincte reysen, openbaerlyck ter puyen af, zyn geproclameert ende voortsgeroepen geweest : Henrick van Kiesecom, buffelscoldermakere, ende Willem oft Guillame Cremers, gewoont hebbende binnen deser stadt, besmet wesende vander heresye ende herdooperschape, als zynde van henne complicien daervan bedragen geweest, ten eynde zy hen daeraf hadden comen verantwoorden, voor myne Heeren den Schoutet, Borgermeesteren ende Schepenen deser stadt, ende ghemerct nyemant van hen en is gecompareert, Soe eest datmen deselve persoonen, voor de vierde ende leste reyse, voortsroept, ten eynde zy ende elck van hen, van tgene des voers. is, hen comen verantwoorden, voor myne voers. Heeren Schoutet, Burgermeesteren ende Schepenen deser stadt, van op heden en veerthien daghen naestcomende, goets tyts voor der noenen, wel wetende, dat denzelven tyt overstreken ende nyet wesende gecompareert, men deselve persoonen ende elcken van hen, van weghen als vore, van nu voor alsdan bant wter stadt, vryheyt ende Marcgraefschap van Antwerpen, ende selen, dyen achtervolgende, denselven tyt overstreken wesende, porren, binnen sonneschyne, wter stadt ende vryheyt, ende, binnen den derden daghe, wten Marcgraefschape van Antwerpen, ende blyen daer ten eeuwigen daghe vuyte, sonder daerinne te mogen comen, op lyff ende goet.
(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 251.)

N° 212.

Gheboden ende wtgeroepen by Jeronimus Michielssen, Onder-Schoutet; Borgermeesteren, Scepenen ende Raet der stadt van Antwerpen, opten XVII^en Marty, anno XV^c LXXVI.

Men cundicht ende laet weten, van sHeeren ende der stadt weghen, datmen morghen, nae de hoochmisse, zal gaen processie generael, den cleynen circkel, metten Eerweerdighen Heylighen Sacramente, om God almachtich te bidden voor de ghemeyne welvaert, peys ende vrede deser Nederlanden, ende generalyck van heel Christenryck, mits welcken eenjegelyck hem zal vuegen de voirs. processie met devotie nae te volgen, ende God almachtich voor de voirs. saken te bidden; ende dat nyemant vore en gae, voor dat de Heeren gepasseert syn, ende dat de taverniers, daer de processie voorby sal gaen, heur doren gesloten houden ende nyemant en setten, tot dat de processie voorby sal syn, opde correctie daertoe staende.

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 251.)

N° 213.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielssen, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten lesten dach Marty 1576, *stilo novo.*

Alsoo men by experientie bevonden heeft dat diversche borgers ende ingesetene deser stadt, soo wanneer binnen deser stadt eenich gevechte, rumoer oft twist is tusschen den soldaeten, alhier in garnisoene liggende, deselve borgers oft innegesetene hen des syn moyende ende aendraegende, eenige oock hen vervoorderen met steenen te worpen oft met bloot geweer hen daer tusschen te mengelen, waerdeur lichtelyken eenich groot rumoer, geschil, disordre oft gevechte soude comen te gereysen, tusschen deselve innegesetene ende den soldaeten alhier in garnisoene liggende, tot grooten confusien ende disordre deser stadt, ende om tselve te eviteren ende te schouwen, Soo eest datmen, van sHeeren ende der stadt wegen, wel scherpelyken gebiedt, alle borgers ende innegesetenen deser stadt, dat nyemandt, wye

dat hy sy, soo wanneer alhier eenigen twist, gevechte oft rumoer opryst, tusschen de soldaeten, hen en vervoorderen hen des te moyen oft aen te dragen, tsy met steenen te worpen, met messen oft ander geweer tegens deselve te trecken oft smyten, opde correctie vande Heere ende de stadt; maer sal eenjegelyck schuldich ende gehouden syn tselve terstont ende sonder vertreck te kennen te geven den Heer Grave Hannibal van Altemps, Coronel binnen deser stadt, synen oppersten Lieutenant, oft andere syne Cappiteynen oft Bevelshebberen, hen naest gelegen, oft het cors vanden Guardyen daeromtrent gestelt, die deur expressen last vanden voors. Heer Coronel (heur alreede gegeven,) heur terstont selen present vinden ter plaetsen vanden geruchte oft gevechte, om hetselve te stiellen ende den soldaeten overlast doende te apprehenderen, om daerover justitie te doene naer behooren, gelyck de voors. Heer Coronel van gelyken gebodt sal doen doen onder syn volck, om de borgers ende innegesetene deser stadt geen ongelyck ofte overlast te doene, cundigende ende laeten wetende, allen borgers ende innegesetenen diemen contrarie van desen sal bevinden te doene, datmen deselve sal arbitralyken corrigeren, anderen ten exemple, naer gelegentheyt vander saeken.

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 251 *v/o*.)

N° 214.

Gebodenende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XIIIIen Aprilis anno XVc LXXVI.

Alsoo byden brieven vande Heeren vanden Raide van Staten, byden Coninckłycke Majesteyt tegenwoirdelycken gecommitteert tot het generael Gouvernement van dese Nederlanden, Schouteth, Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt deser stadt van Antwerpen, geordonneert ende bevolen is, te cundigen ende publiceren dat, alzoo deur diversche clachten vanden borgeren ende ingesetenen deser stadt ende anderssints, den voors. Raidt van Staten geinformeert was hoe dat, nyettegenstaende de voorgaende bevelen, van wegen Zyne Exellencie, naer zyn vertreck vuyt deser stadt gedaen, sommige persoonen, zoo hovelingen als andere, hen vervoirderen te occuperen ende besitten diversche der voors. borgeren ende ingesetenen huysen, soo binnen den welcken zy

waren gefouriert geweest te wylen tvoors. Hoff alhier was, al tot groote subjectie, ongemaeck, schade ende achterdeel vanden voors. borgeren ende ingesetenen, wyens huysen daerdeur hen tongerieff ende tongebruyck gemaeckt werden, gelyck oft gemeyn herbergen waren, om waerinne te versiene, Soo eest datmen, van wegen den voors. Raidt van Staten, Schouteth, Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt deser stadt, gebiet ende bevelt, wel expresselicken, dat van nu voordaene nyemandt, van wat conditie oft qualiteyt hy soude mogen wesen, in egeene huysen vanden voors. borgeren oft ingesetenen en blyve logeren, gebruycken oft occuperen, het ware onder tdecxsele van aldaer gefouriert geweest te zyne oft anderssints; maer ingevalle eenige vande voors. persoonen, tware Courtisanen, Colonellen, Capiteynen oft andere, begeerden binnen deser stadt te blyven, dat zy zelen schuldich zyn hen te vertrecken in gemeyne, openbare herbergen deser stadt, om aldaer te logeren ende te theren op haren penninck, naer ouder coustuyme ende maniere van doene, sonder eenige voordere ordonnantie te verwachten, opte pene datmen tegens hen sal procederen alsoo men sal bevinden te behoirene; gereserveert ende vuytgenomen nochtans de soldaten oft den volcke van wapenen, die, tot bewaernisse deser stadt, by expresse ordonnantie van Zynder Majesteyt, alhier in garnisoen zyn liggende.

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 253.)

N° 215.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielssen, Onder-Schouteth; Burgermeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen, opten XVen dach Aprilis 1576.

Alsoe ter kennissen van mynen Heeren den Schouteth gecommen is, hoe dat Lysbeth Ribbaerts, huysvrouwe was Cornelis Rosseau, gebannen ter causen vanden jegenwoirdige troubelen, in Engelant afflyvich is gewordden, achterlatende eene dochtere, die jegenwoirdelyck is woonende tot Dordrecht, in Hollant, ende dat de voors. Lysbeth naer heur gelaten heeft sekere twee renten, de eene van twelff royalen staende gehypothiceert opt huys genaemt *den Gulden Voet*, inde Keesroye alhier gestaen, ende

noch twelff guldenen erflyck, staende op dese stadt, opten naem van Aerdt van Corck ende Lysbeth Swilden, Soe eest datmen, van sHeeren ende vander stadt wegen, voortsroepts alle dieghene die eenich recht oft actie weten oft in toecomende tyden souden willen pretenderen totte voors. twee renten metten verloopen van dyen, ten eynde dat zy compareren van op heden in acht daghen, voer der noenen, int Collegie, voer myne Eerweerde Heeren Borgermeesteren ende Schepenen deser stadt, ende hen aldaer behoorlyck daeraff funderen, wetende datmen, henne absentie nyettegenstaende, opde voors. renten voorts procederen sal naer behooren (1).

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 252.)

N° 216.

Geboden ende wtgeroepen by Jeronimus Michielssen, Onder-Schoutet; Borgemeesteren, Schepenen ende Raet der stadt van Antwerpen, opten XX[en] *Aprilis anno* 1576.

Men condicht ende laet weten datmen opten tweeden Paeschdach, dwelck syn zal en maendaghe naestcomende, sal gaen processie generael, metten Eerweerdigen Heyligen Sacramente, den grooten circkel, naer de hoochmisse, om God almachtich te bidden, dat alsoo men dagelycx vander Conincklycke Majesteyt verwachtende is naerdere resolutie opt feyt vanden Gouvernemente vanden landen van herwaertsover, dat Zyne Goddelycke genade believe te inspireren syne voers. Majesteyt daerinne alsulcken raet ende resolutie te nemen, dewelcke keeren ende redunderen mach tot der gemeynder welvaert, peys ende ruste der voers. landen, ende binnen middelen tyde Syne Goddelycke gracie te verleenen denghenen die dadministracie hebben vanden

(1) Evocati die XVIII[a] Aprilis 1576, et nemo comparuit.
D. VANDER NEESEN.

Pro 2[a] vice, proclamati, die XXVIII[a] Aprilis, ut compareant die 8[a].
D. VANDER NEESEN.

Evocati non comparuerunt die IIII Maii 1576.
H. DE MOY.

Proclamati, pro 3[a] vice, die X[a] Maii 1576, ut compareant.
G. MARTINI.

zaecken van herwaertsover, opdat de voers. landen ende de goede ingesetene desselfs verhuedt ende bewaert werden van alle vremde ende quade aenslagen ende invasien, mits den welcken men gebiedt, van weghen als vore, dat eenyegelyck hem vueghe devotelyck metter voers. processie te gane ende te volghene, doende den heylighen Sacramente alle eere ende reverentie, met tortssen, keerssen ende ander waslicht, naer ouder costumen, ende dat eenyegelyck de straten voor syn deure, daer de processie lyden ende passeren sal, schoonmaecke, ende de vuylnisse wech doe, ende eeniegelyck syn winckels gesloten houde, ende oock de taverniers gheen gasten en setten tot dat de processie inne is, ende nyemant voor de processie en gae tot dat de Heere ende stadt gepasseert syn, al opte pene van outs daertoe staende.

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 254 *v/o*.)

N° 217.

Geboden ende wtgeroepen by Jeronimus Michielssen, Onder-Schoutet; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXXen May anno 1576.

Alzoo ter kennisse van mynen Heere den Schoutet gecomen is, hoe dat eenen genaempt Marck, zone Meesteren Niclaes, Pestmeester, tegens over het Gasthuys woonende; eenen genaempt Guillame van Hulten, woonende inde Schuttershofstrate; ende noch eenen genaempt Pauwels Ruppel, wesende een cleermakere, woonende inde Breedestrate, hen souden hebben vervordert, opten XXIIen deser maent, inden nacht, inde Huyvettersstrate, te vechten ende strytgierich te zyne, met sekere duytsche soldaten, alhier in garnisoene liggende, waervan zy den eenen van levende lyve ter doot souden hebben gebracht, Soo eest datmen, van sHeeren ende deser stadt weghen, voirtsroept de voers. dry persoonen, ten eynde zy ende elck van hen, vanden feyten voers. hen comen verantwoorden, voor myne Heeren Borgermeesteren ende Schepenen deser stadt, op heden ende acht dagen, voor den noene, wel wetende datmen tegens de non comparanten zal procederen gelyckmen in sulckdanige saecken gewoonlyck is.

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 255.)

N° 218.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielssen, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXX^en May anno 1576.

Alzoo Lysbeth Ribbarts, huysvrouwe was Cornelis Rosseau, gebannen ter cause vande tegenwoirdige trouble, in Engelant afflyvich geworden is, achterlatende eene dochter, die tegenwoirdelyck is woonende tot Dordrecht, in Hollant, ende hebbende deselve Lysbeth naer haer gelaten sekere twee renten, de eene van twaelff realen, staende gehypoticheert op het huys genaempt *den Gulden Voet*, inde Keesroye alhier gestaen, ende nog twaelff guldenen erffelyck, staende op dese stadt, opden naem van Aert van Corck ende Lysbeth Swilden, zynde daer, van weghen myns Heeren des Schouteths, alhier voertsgeroepen geweest, tot drye distincte reysen, allen denghenen die eenich recht oft actie souden willen pretenderen totte voors. twee renthen metten verloop van dyen, ten eynde dat zy zouden, voer mynen Heeren den Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt, compareren ende hen daeraff behoirlyck funderen; ende gemerct nyemant en is gecompareert geweest, Soe eest datmen, voer de vierde ende leste reyse, van sHeeren ende van stadts weghen, deselve voertsroept, dat zy compareren, voer de voors. Heeren, van heden ende XIIII daghen, goets tyt voer der noenen, int Collegie, ende soe verre alsdan nyemant en comparere, datmen die voors. twee renthen metten verloope van dyen, nu voer alsdan, volgende den vonnisse op heden daeraff by mynen Heeren Borgemeesteren ende Schepenen alhier gegeven, houdt voer geconfisqueert tot behoeff van Zyne Majesteyt (1).

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 255.)

N° 219.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michiels, Onder-Schouteth; Borgermeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, opten VII Junii 1576.

Alsoe ter kennissen vanden Schouteth deser stadt gecommen is, dat wylen Meester Reynier Mahieu, eertyden chirurgyn binnen

(1) Evocati den XIII Junii 1576, et nemo comparuit.

D. VANDER NEESEN.

deser stadt is geweest, ende afflyvich ghewordden is, geinfecteerd zynde metter secte vande heresie vande herdoopers, ende dat overzulcx de goeden by hem achtergelaten zyn geadministreert geweest, ende zyne kinderen onderhouden, by gelycke sectarisen vanden doope, daeraff een vande voers. administrateurs is geexecuteert geweest metten brande; ende wantmen, onder andere, bevint dat den voors. zyn toebehoorende een huys gestaen inde Bocxsteghe alhier, tegens over de Witsusteren, tusschen *de Sterre van Tricht* ende *den Badeldragere*, twee renten gheypotticheert opt *Vlies* inde Reynerstraete, deene van achthien guldenen ende dandere van vier guldenen erffelyck; item vier hondert guldenen eens, berustende onder Jouffrouwe Marie vanden Hare, weduwe Merten Peeters, doude, ende Merten Peeters, de jonghe; ende eene rente van veertich guldenen erffelyck, opten *Hert* inde voers. Reynerstraete alhier; Soe eest datmen, van sHeeren ende vander stadt weghen, voortsgeroept alle deghene die eenich actie oft recht totte voers. huyse, renten ende penningen, mitsgaders alle andere goeden diemen in toecomende tyden soude mogen becommen, byden voers. wylen Meesteren Reyniere achtergelaten, souden willen pretenderen, ende dat zy, dyen volgende, commen ende compareren voer myne Eerweerde Heeren Borgermeesteren ende Schepenen alhier, int Collegie, van op heden in acht daghen, goets tyts voer der noenen, omme aldaer henne te fonderen vanden heysch by hen te doene, wel verstaende, datmen alsdan, hunne absentie nyettegenstaende, inder voers. saecken voorts varen sal, gelyckmen in gelycke saecken gewoonelyck is te doene (1).

(*Gebodboeck*, *vol. C*, *fol.* 255 *v/o*.)

---

(1) Evocati die XIIII Junii 1576, nemo comparuit.

D. vander Neesen.

Renovatum, pro secunda vice, presente Sculteto vander Meren, ultima Junii 1576.

G. Martini.

Evocati die VII Julii 1576, et nemo comparuit.

D. vander Neesen.

Renovatum, pro tertia vice, die XIIa Julii anno 1576, presente Machielsens, Schulteto.

J. van Asseliers.

Evocati die XIX Julii 1576, et nemo comparuit.

D. vander Neesen.

N° 220.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Dierieken vander Meeren, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen. (Zonder dagteekening.)

Alsoo onsen heyligen Vader den Paus heeft gegunt ende verleent den Jubilee ende Afflaet (dwelck inden voorleden jaere is tot Roomen gehouden geweest,) te mogen verdient wordden, bynnen deser stadt, om Godt almachtich vierichlycken te bidden, dat Syne Godlycke bermherticheyt believe den kersten Princen te brengen tot eendracht ende concordie, ende het kersten geloove beschudden ende vermeerderen, ende de landen te stellen in peys ende vrede, ende om het voors. Jubilee bequaemelycken ende te beter mogen genyeten ende verdient wordden, Soo eest datmen cundicht ende laet weten, van sHeeren ende der stadt wegen, hoe datmen, op morgen, ten acht uren, in Onser Liever Vrouwen kercke sal doen een solempnele misse, ende onder de misse salmen prediken van het voors. Jubileeren ende Afflaet, ende dyen oock aldaer vercundigen, ende, naer de misse, salmen gaen processie generael, metten Eerweerdigen, Heyligen Sacramente, om den grooten cirkel, om Godt almachtich voor de voors. saeken te bidden, gebiedende voorts, van sHeeren ende der stadt wegen, dat eeneniegeliken voor syn deure, daer de processie voorby gaen sal, de straeten schoonmaken, ende de voors. processie met devotien nae te volgen; ende dat nyemant voor en gae voor dat de Heeren gepasseert syn; ende dat de taverniers, herbergiers ende pasteybackers, daer de processie voorby gaen sal, heuren deuren gesloten houden, tot dat allet volck voorby sal wesen, ende dit opde pene van oudt daertoe staende.

(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 255 *v/o.*)

N° 221.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michiels, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten vierden July anno 1576.

Men condicht ende laet weten, eenenyegelycken, dat op huyden affgedanct worden de negen vendelen vanden regimente van Grave Hannibal van Altaempst, tot noch toe hier in garnisoene geleght hebbende, ende dat deselve morghen wel vroech buyten

der stadt vertrecken sullen ; ende alsoo men verstaet dat de crygsluyden, soeteleers ende andere vande selve vendelen, aen vele diversche borgheren ende inwoonderen deser stadt, diversche sommen van penninghen schuldich ende ten achteren zyn, van leveringe van broot, bier, vleesch ende anderssints, dewelcke, midts hunnen vertrecke, nademael van hunne duechdelycke schult ende tachterheyt souden gefrustreert blyven, Zoe gebiedt men ende ordonneert men, van weghen des Heeren ende vander stadt, dat eenyegelyck borgere oft inwoondere, die, vuyt oirsaecke voors., aenden voors. vendelen yedt ten achtere is, tselve van stonden ane, sonder eenich vertreck, desen voernoene, brenghe, by goede specificatie, op het stadthuys, in handen vanden ghenen die, vander Wets weghen gecommitteert zynde, aldaer inde stadtcamere sitten sullen, om tselve op te teeckenen ende daeraff de specificatie te ontfanghene, ten eynde, tselve gedaen synde, men aende penninghen van hunne solt ende gaigen, die tegenwoirdelyck hun betaelt worden, zoe vele mach doen innehouden, als tselve bevonden sal worden te bedraghene.

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 256.)

N° 222.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michiels, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten vierden July anno 1576.

Alsoe de knechten vanden regimente vanden Grave Hannibal op morghen haer betalinge sullen ontfangen, ende van hier vertrecken, ende men verstaet dat soe backers, brouwers ende andere aende selve sekere merckelycke somme ten achteren zyn, Soe eest datmen eenenyegelycken, cundicht ende laet weten, die aende selve ten achteren syn, soe wel deghene die heden op der stadthuys tot dyen eynde gecompareert hebben, als alle andere dye hen aldaer noch nyet verthoont en hebben, dat sy hen op morgen vroech, ten vyff uren, anderwerff vynden op tvoers. stadthuys, met goede specificatie van hare tachterheyt, alwaer zyn sullen de Commissarisen, soe van stadts wegen als vande Hoplieden desselffs regiments daertoe gedeputeert, om eenenyegelyck goet contentement ende addres van hunne betalinge te doene.

(*Gebodboeck*, *vol.* *C*, *fol.* 256.)

N° 223.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielssen, Onder-Schoutèth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden VIen July XVc LXXVI.

Alsoe diversche borgers, tot stofferinghe vande ydel huysen, daer soldaten gelogeert zyn gheweest, bedden ende anderen huysraet gedaen ende gelevert hebben, ende mits den welcke vande soldaten onder het regiment vanden Grave Hanibal hier in garnisoen geleghen hebbende, deselve huysen nu geydelt sullen woirden, Soe eest datmen cundicht ende adverteert alle ende eenenyeghelycken van borghers, eenighe bedden oft anderen huysraet tot gebruycke vande voirs. soldaten in ydele huysen gedaen oft geleent hebbende, denselven huysraet wederomme halen ende naer hun nemen; ende inghevalle den voirs. borgeren daer eenich obstakel oft zwaricheyt inne gedaen woirdt, tware byden soldaten oft andere, tselfde mynen Heeren Borghemeesteren ende Schepenen te kennen gegeven, sullen daerinne versien gelyck zy sullen in rechte ende redenen vinden te behoiren.
(*Gebodboeck, vol. C, fol.* 256 *v/o.*)

N° 224.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierickén vander Meeren, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten sevensten Augusti anno XVc ende sessentzeventich.

Men gebiet seer scherpelyck, van sHeeren ende vander stadt wegen, dat nyemant, tsy edeleman, coopman, poorter, ingeseten, vremdelinghe, vrouwe oft man, jonck ende out, van wat qualiteyt ende conditie hy zy, hem en vervoirdere, van nu voerdane, des avonts achter straten te gane, nae de negen uren, sonder bernende torse, lanteerne oft licht by hem te hebbene oft te dragene, noch met bloote messen oft verboden wapenen en gaen, opde pene van ses Carolusguldenen, ende boven dyen, soe verre zy egeen goede kennisse en cunnen gedoen, van gevangen gestelt te worden te water ende te broode, oft anderssints arbitralyck

gecorrigeert te worden, sonder eenige dissimulatie ter discretien vanden Heere ende vander stadt; ende indyen zy eenich geweer by hen hebben, dat sullen zy daer en boven verbeuren.

Item alsoo men bevindt dat diversche persoonen hen vervoirderen opter straten, by avont ende ontyde, te dansen ende, tot dyen eynde, hoyen, hanen oft andere prysen op te hanghen, om daer naer te laten dansen, ende men, by experiencie, bevonden heeft, dat daerdeure groote meenichte van volcke tseffens op diversche plaetsen zyn vergaderende ende confluerende, waerdore alreede diversche inconvenienten syn toegecomen, eensdeels vuyt dyen het quaet geboefte vander straten hen in sulcke confluentie is mengelende, ende hare quade feyten syn voertstellende ende oyck anderssints, dat de soldaten, alhier in garnisoene liggende, by tyden daer oyck zyn aenloopende, ende hen in sulcke vergaderingen vindende, waerdeure de ommestaenders somtyden oyck heur des zyn moeyende, ende soe comen te vallen tsamen in ommin, twist ende tweedracht, ende, by consequente, in groot perycle van meerder quaet, desordre ende inconvenienten; ten anderen alsoe de haestighe siecten in desen weecken tyt heur begint te verspreyen, ende dat deur de voors. vergaderinghen ende oyck mede deur de verhitticheyt vanden voors. dansen, deselve siecte haer lichtelycken soude meer ende meer comen te ontsteken ende te grasseren, ende om allen tselve te verhueden, besundere in desen tyt ende saisoene, dye nyet en permitteert noch toe en laet sulcxdanighe lichtveerdighe ydelheyt, Soo eest datmen gebiedt, van weghen als voer, dat hem, van nu voertane ende ter tyt toe anders daerinne sal wesen versien, nyemant en vervoirdere opter straten dansen ende tot dyen eynde eenighe hoyen, hanen oft andere prysen opte hangen, opte pene van XII guldenen eens, te verbeurene by denghene die alsulcken prysen vuythanghen oft aen heure huysen laten vastmaecken hebben, ende eenen Carolusgulden van elcken persoon die alsoe sullen bevonden zyn gedanst te hebben, ende arbitralycken gecorrigeert worden, te bekeeren in dryen : deen deel tot behoeff vanden Officier, dander tot behoeff vanden aenbringere, ende het derde tot behoeff vanden huysarmen deser stadt.

Item alsoo men bevindt hoe dat de jongers ende kinderen opte straten dagelicx ende besundere op Sondaghen ende heylighe dagen, hen vervoirderen met groote hoopen te vergaderen ende met vaenkens, stocken ende oyck mede met buskens van sleutels ofte coten onder malcanderen lancxter straten oft vuyt heure vensters te schieten, smyten ende vechten, waer doer het gemeyn

volck als aensienders met hoopen ende onder malcanderen byeen doen vergaderen, waeraff eenige ondertusschen oyck heur zyn aendragende ende moyende van tgene byden kinderen int vechten ende smyten wordt voertsgestelt, ende wantmen allen tselve, besundere in desen jegenwoirdighen tyt, nu de soldaten bynnen deser stadt syn liggende, soude moghen causeren ende oirsaecke geven, ende oyck alreede gecauseert heeft, van eenigen desordre oft inconvenienten die tusschen de kinderen ende jongers, oft oyck mede tusschen de borgers, soldaten oft andere soude moghen overcomen, ende omme alle tselve te verhueden, Soo eest datmen, van weghen als voer, gebiet ende beveelt wel expresselyck allen ouders ende meesters, die eenighe jongers oft kinders oft dieneers in heure huysgesinne zyn hebbende, dat zy van nu voerdtane heure kinders ende jongers, indyen hebben, dat zy hen nyet meer en vervoirderen opter straten oft eenige andere openbare oft publicque plaetsen, eenige vergaderinge te maecken, om onder malcanderen ofte jegens den anderen te vechten, te smyten oft maniere te maecken van vechten, oft smyten oft met buskens van sleutels, coten oft andere, tsy lancxter straten, vuyten vensteren oft anderssints te schieten oft met vaenkens ende stocken achter de straten tsamen te gaene ofte te trecken, opde pene van sesse guldenen eens, te bekeeren in dryen : deen derdendeel den Heere, dandere der stadt ende het derde den aenbringere, te verbeuren by denghenen die contrarie van tghene voors. is, bevonden selen zyn gedaen te hebben, welcke penen men sal promptelyck affnemen ende executeren tegens den ouders ofte meesters vanden voors. jongers ofte kinderen.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 1.)

N° 225.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Diericken vander Meeren, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden negensten dach Augusti.

Also men dagelycx bevindt dat, soo wanneer de rebellen van Syne Majesteyt met heuren schepen heur syn verthoonende opter rivieren, voor dese stadt, dat diversche borgers ende inwoonders deser stadt, sommige vuyt curieusheydt oft nyeuwsghiericheydt, ende eenige andere oock vuyt quaetheydt, doende den rebellen

teeckenen metter hant oft ander signalen, heur met groote hoopen ende troupen syn loopende ende transporterende naer de dycken, alwaer deselve staen, overhoop sien, eenige tot aende schepen ende oock eenighe semblant makende van daer ontrent te willen gaen visschen, hoe wel deselve daer nyet en hebben te doene, noch derwaerts en syn gesonden, dewelcke soude mogen wesen oorsaeke van eenich quaet, oft beletten dat de soldaeten die derwaerts gescict wordden, om te reprimeren ende bedwingen de fortsen vande voors. rebellen, tselve niet soo wel en souden cunnen gedoen, oft oock de vleeschouwers ende anderen, die heure beesten int lant hebben weyende, souden mogen empescheren, dat sy heure beesten nyet soo wel en souden cunnen gesalveren, ende in tyde van noode ewech dryven; ende omme tselve te verhueden ende voercomen, Soo eest datmen gebiedt, van sHeeren ende vander stadt wegen, dat nyemant vande poorters oft innewoonders deser stadt, soo wanneer de rebellen met heure schepen voordaene selen comen opter rivieren, naer deser stadt toe, en selen mogen buyten de poorten opde dycken gaen, dan alleenliken de vleeschouwers oft andere, die heure beesten int lant daer omtrent hebben weyende, oft andere die, van sHeeren oft der stadt wegen, aldaer gescict oft gesonden syn, opde pene van wye men alsdan opde dycken sal vinden te verbeuren sesse guldenen eens, welcke men den contraventeurs de facto affnemen ende daer voere executeren sal, alleenliken op het naect vercleeren ende te kennen geven vanden dienaer die de calingieringe doen sal, sonder dat deselve, also gecalengierde persoonen in rechte selen mogen verhoort wordden, aleer sy de voors. pene selen hebben de facto genamptiseert ende getelt; voor de tweede reyse op dobbel ende arbitrale correctie, te bekeeren in dryen : deen deel den Heere, dander der stadt ende het derde die dexploict doen sal.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 3.)

N° 226.

*Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielssen, Onder-Schouteth; Burgermeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, opten XXVII*en *dach der maent Augusti anno XV*c *LXXVI.*

Alsoe wylen Meester Reynier Mahieu, eertyden cyrurgyn binnen deser stadt, afflyvich gewordden wesende, is geinfecteert

geweest metter secte vande heresie vande herdoopers, ende dat overzulcx de goeden, by hem achtergelaten, zyn geadministreert geweest ende zyne kinderen ouderhouden by gelycke sectarissen vanden doope, daeraff eene vande voors. administrateurs is geexecuteert geweest metten brande, ende datmen, onder anderen, bevonden heeft, dat den voors. zyn toebehoorende een huys, gestaen inde Bocxstege alhier, tegens over de Witsusters, tusschen *de Sterre van Tricht* ende *den Buedeldrageren*. Item twee renten gehypothiceert opt *Vlies*, inde Reynerstraete, deene vande achthien guldenen ende dandere van IIII guldenen erflick. Item vier hondert guldenen eens, berustende onder Jouffrouwe Marie vanden Hare, weduwe Merten Peeters, doude, ende Merten Peeters, de jonghe; ende eene rente van veertien guldenen erflick, opten *Hert*, inde voers. Reynerstrate alhier; zynde daeromme, van wegen myns Heeren den Schouteth, alhier voertgeroepen geweest, tot drye distincte reysen, alle deghene die totte bovengescrevene goeden, mitsgaders deghene die ter kennisse van mynen voers. Heere den Schouteth alnoch selen mogen commen, toebehoort hebbende den voors. wylen Meester Reyniere, eenich recht oft actie soude willen pretenderen, ten eynde dat zy voer myne voers. Heeren Borgermeesteren ende Schepenen deser stadt compareren ende hen daeraff behoorlyck funderen; ende gemerct nyemant en is gecompareert geweest, Soe eest datmen, voer de vierde ende leste reyse, van sHeeren ende vander stadts weghen, de voors. voertsroept, dat zy compareren voer de voers. Heeren, van heden ende XIIII daghen, goets ter tyt voer der noenen, int Collegie; ende so verre alsdan nyemandt en comparere, datmen de voers. goeden ende penningen, nu voer alsdan, volgende den vonnisse op heden daeraff by mynen voers. Heeren Borgermeesteren ende Schepenen gegeven, houdt voer geconfisqueert tot behoeff van Zyne Majesteyt (1).

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 5.)

---

(1) Evocati die X Septembris 1576, non comparuerunt.

N° 227.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierick vander Meeren, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden VII^en dach Septembris, inden jaere sessentseventich.

Men gebiedt, van wegen myns Heeren des Gouverneurs, Schouteth, Borgermeesteren ende Schepenen deser stadt, dat alle borgers ende innegesetenen deser stadt, tusschen dit ende avont, selen schuldich syn over te brengen, met naeme ende toename, allen den soldaeten ende vreempt volck, dat sy binnen heuren huyse hebben gelogeert, nyet wesende van desen garnisoene, noch cooplieden; ende dat in handen van mynen Heere den Gouverneur deser stadt, opde pene van arbitralyck gecorrigeert te wordden.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 6.)

N° 228.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Jan vander Meren, Onder-Schouteth; Burgermeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden X^en dach der maent Septembris anno XV^c LXXVI.

Alsoe men bevint dat, zoe wanneer daer eenige beruerte, vergaderinge oft alarm onder de soldaten is, dat daer groote menichte van kinderen, jongers ende andere borgers hen, duer nieuwicheyt ende anderssins, onder deselve soldaten mengelen, ende in grooten getale daer onder loopen, roepende ende sprekende opruerige woorden, daerduere dat eenige vande voirs. borgeren dickwyls comen gequetst, gestooten ende geslagen te woirden, ende dat oyck daervuyt souden mogen geraecken te commen andere grooten inconvenienten, Soe eest datmen gebiet, van sHeren ende stadts wegen, dat soe wanneer datter eenich ramour, misverstant oft questie onder de soldaten compt te gerysene, egeen kinderen, jongers oft andere borgers hen onder deselve soldaten en mengele oft met hoopen oft anderssins daertoe en loopen, oft daer onder en vinden, oft eenige opruerige acte doen, op datse niet en comen te vallen in eenigh ongeval oft dangiere van hueren lyven,

dwelcken qualyck alsdan soude cunnen verhoeden, opde pene dat ingevalle daer eenich inconvenient duer deselve kinderen, jongers oft borgers compt, tselfde op hen oft heure ouders te verhaelen, oft deselve anderssins arbitralyck gestraft te woirdene, soe men, naer gelegentheyt vander saecken, sal bevinden te behoiren.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 7.)

N° 229.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielssen, Onder-Schout; Borgemeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, ter puyen aff vanden stadthuyse, opden XXen Septembris XVc LXXVI.

Alsoe ter kennissen vanden Heeren ende stadt gecommen is, dat diversch cryschvolck ende soldaten vanden ordinarise garnisoene, hier inde stadt liggende, niet wesende, hen vervoirderen hier inde stadt te commen logeren ende vernachten, waerduere tusschen den soldaten hier in garnisoen liggende ende dandere, by nachte ende ontyde oft anderssins, soude mogen eenich misverstant geraecken te commene, ende andere inconvenienten te gerysene, om tselfde te verhuedene, ende op dat alle cryschvolck ende soldaten, onder dese vendelen vanden Grave van Oversteyn, hier in garnisoen liggende, niet wesende, hen mogen, onder henne vendelen ende Capiteynen oft elders daert hen geordonneert is, vertrecken, men wel scherpelycken gebiedt, van sHeeren ende stadts wegen, alle taverniers, herbergiers ende alle andere, tzy poirteren oft ingesetene, van wat conditie oft qualiteyt dat zy zyn, datse egeen vrempde soldaten oft cryschluyden vande ordinarise garnisoen deser stadt, als voire, niet wesende, nyet en herbergen oft logeren, om in haer huysen te vernachten noch deselve eenige bedden decken, opde pene van twelff Karolusguldenen, by hen telcker nacht, ende van elcken persoone te verbuerene, dat zy bevonden sullen woirden, contrarie deser ordonnancien, de voirs. soldaten oft cryschvolck gelogeert te hebben, ende anderssins arbitralyck gecorrigeert te woirden, nae gelegentheyt vander saecken; te bekeerene de voirs. pene, nae ouder costuyme.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 9.)

N° 230.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Diericke vander Meren, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten iersten Octobris XVc LXXVI.

Alsoe men bevint dat, nyettegenstaende de verboden onlancx gedaen, soe wanneer daer eenige beruerte oft vergaderinge, onder de soldaten hier in garnisoen liggende, is, dat daer groote menichte van kinderen, jongers ende andere borgers, hen duer nyeuwicheyt ende anderssins, onder deselve soldaten mengelen, ende in grooten getalle daer onder loopen ende by malcanderen vergaderen, sommige onder henluyden roepende ende sprekende opruerige woirden, daerduere dat twist ende twedracht inde stadt soude mogen verwect woirden, ende de goede borgeren commen in verdriete van gequetst, gestooten ende geslagen te woirden, ende oyck andere groote inconvenienten geraecken te gerysene; Soe ist dat, om daerinne te versiene, men gebiet, van sHeren ende stats wegen, dat soe wanneer datter eenich misverstant oft questie onder deselve soldaten compt te gerysene, oft eenich rumoer inde stadt is, datter egeen kinderen, jongers oft andere borgers hen onder deselve soldaten en mengelen, oft met hoopen oft anderssins daertoe en loopen, oft daer onder hen en vinden, ende met hen saecken en moeyen, oft eenige opruerige acten dôen, opdat se nyet en commen te vallen in eenich ongeval oft dangier van heuren lyven, dwelcke men qualyck alsdan soude connen verhoeden, opde pene dat, ingevalle daer eenich inconvenient, duer deselve kinderen, jongers oft borgers, oft onbehoirlycke vergaderinge compt te geschiedene, tselfde op hen oft heure ouders te verhalen, oft deselve anderssins arbitralyck gestraft te woirdene, soemen, naer gelegentheyt vander saecken, sal bevinden te behoirene.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 9.)

N° 231.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielssens, Borgemeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten IIIIen Octobris XVc zessentzeventich.

Alsoe men bevint dat dagelycx eenige quaetwillige ende opruerige persoonen, nyettegenstaende tot diversche reysen ver-

boden is geweest over een te loopen oft eenige opruerige acten te doene, hen vervoirderen den soldaten ende andere van buyten bynnen deser stadt commende, vuyt hun eygen authoriteyt ende moetwillicheyt, opte loopende ende denselven, soe met woirden als met wercken, te injurieren, te quetsen ende oyck vanden lyve te evelen, wesende tegens alle recht ende redene, daer vuyt oyck groote onrust, tweedracht ende andere inconvenienten inde stadt souden geraecken te commen, ende omme daerinne te versiene, ende de stadt te houdene in eendrachtigcheyt, ruste ende vrede, soe het heel welvaren der selver nu in desen sorchelycken tyt daeraen is hangende, Soe eest datmen gebiet, van sHeeren ende vander stadts wegen, dat nyemant hem en vervoirdere yemant, van wat natie oft qualiteyt hy zy, opte loopen, te injurieren oft hinderen, met woirden oft wercken, in zynen persoon oft goeden, in eeniger manieren, vuyt wat oirsaecke tzelve oyck soude mogen wesen; maer ingevalle yemant op eenige persoonen yet weten te queruleren oft seggen, hy schuldich zal wesen tzelffde aen te geven den Officiers oft Wethouderen deser stadt, die daerinne sullen versien, soe zy naer gelegentheyt sullen bevinden te behoiren, opde pene, wy(e) contrarie bevonden zal worden te doene, van aen lyff ende goet arbitralycken ende naer exigentie vanden delicte gestrafft te wordene.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 10.)

N° 232.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Diericke vander Meren, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten Xen Octobris 76.

Alzoe men bevonden heeft dat eenige borgers oft ingesetenen, tegens alle gewoonlycke maniere van doene, daer cryschvolck ende wachten zyn, hen vervoirderen, by nachte ende ontyde, naer dat de wacht overal inde stadt geset is, roeren oft bussen aff te schietene, waerdeure souden geraecken te commen groote inconvenienten, als wesende onder den cryschluyden teeken van onraet oft alarm, Soe eest datmen wel scherpelyck, van sHeren ende stadts wegen, gebiet, dat nyemant, tzy poorter oft ingesetene, van wat conditie oft qualiteyt hy zy, hem en vervoirdere

des avonts oft snachts, naer dyen dordinarise wacht gestelt sal zyn, tot dat deselve wacht weder afftrecken sal, eenige roeren oft bussen, binnen deser stadt, tzy binnen oft buyten haeren huysen, aff te schietene; wetende dat daermen tselve sal hooren gedaen te wordden, soe verre het in huys is geschiet, men sal in huys, daer tselve geschiet, vallen, om naer hen oude crysch-gebruyck tondersoecken wat daer schuylt, ende den persoon die geschoten sal hebben, gevangen nemen, om denselven daer naer te straffen, arbitralyck, naer gelegentheyt vander saecken.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 10.)

N° 233.

Geboden ende vuytgeroepen van Zyne Majesteyt wegen, ter presentien van Joncker Dierick vander Meeren, Onder-Schoutet der stadt van Antwerpen, opden VIIIen Novembris, anno XVc LXXVI.

Men gebiet, van wegen als voor, dat nyemandt en houde oft versteke eenige gevangenen, van wat natie dat die zy, maer dat hy denzelven van stonden ane sal moeten commen openbaren, ende die daer oppe oft aen eenige gerechticheyt zal hebben, deselve en sal hem nyet benomen wordden, ende diet selve nyet en sal doen bynnen desen tegenwoirdigen dach, sal daer aen verbeuren zyn lyff ende goet.

Item dat nyemandt vande soldaten, die van buyten commen, oft eenich ander persoone, hem vervoirdere te pilleren, ransoenen oft nemen yet ter weerelt, int huys van eenigen borger deser stadt, noch oock elders.

Dat egeen coopman oft ander persoon en coope vande soldaten eenigerhande soerten van coopmanschappen oft victuaillien, oft nootelycke onderhoudenisse, vuytgesteken alleenlyck dat de borgers oft vrempdelingen zullen mogen lossen ende ransoenen tgene dat huerlieden toebehoirt, opde pene dat die tzelve coopt, tzelve sal verliesen ende geconfisqueert wordden tot behoeve van Zyne Majesteyt.

Item dat egeen soldaet oft ander persoon en zal mogen verslaen, transporteren oft veranderen het gepilleert goet van deen huys in dandere, maer daer die zelve zullen wesen, zullen die zelve mogen veransoenen oft lossen, ende anderssints nyet.

Item dat eenjegelyck soldaet schuldich sal zyn te leven op zynen penningen, sonder yet te mogen heysschen aenden heere oft patroon vanden huyse, allet opde pene voorseyt.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 11.)

N° 234.

(Gebod van 9 *November* 1576, *in het* Gebodboeck *vermeld, zonder de gewone formule van afkondiging.)*

Vuyt dyen datmen nyet en verstaet de stadt te belasten met meerderen garnisoene dan de nootsaeckelycke wacht ende beschermenisse der selver en soude hebben van doene, ende datmen die in dyen respecte grootelyck soude mogen soulagieren ende verlichten, soe verre men nyet en dorste vreesen van bynnen der stadt, besundere vande gemeynte, die welcke men vint gewapènt te syne sonder propoest, daerby willende verlichten de voors. stadt, voer alsoe vele als gedaen can worden, hebben geordonneert ende ordonneren midts desen, alle de Suppoosten vande Gulden, Wyckmeesters, honderste ende thiende lieden, ende alle andere borgeren ende ingesetene, dat zy, bynnen XXIIII uren naer de publicatie van dese, overleveren ende bringen alle alsulcke wapenen als sy selen mogen hebben, van wat soerte die zyn, vuytgenomen rappier ende poingnart, ende tot sulcken eynde die consigneren, gemarct met heuren name int cloostere van Sinte Michiels, van waer zy daernae gesonden selen worden int Casteel, ende aldaer bewaert ende gedepositeert, omme wederomme gegeven te wordene alsmen die van noode sal mogen hebben; wel verstaende nochtans, dat onder dese ordonnantie men nyet en verstaet te begrypen de Magistraet noch de edelluyden vander stadt, noch oyck de Suppoosten vande natien oft cooplieden van wapenen, den welcken, desen nyettegenstaende, die selen blyven, gelyck oyck insgelicx men stelt ter discretien vanden Gouverneur, Casteleyn ende vanden voors. Magistraet vander stadt, van die wederomme te geven, naer de overleveringe, den principaelsten vande inwoondere, borgeren ende vande welcke zy hen selen versekert houden, dat zy die nyet en selen employeren dan tot goet, allet tselve opde pene, in respecte

vanden ghenen die bevonden sal worden in gebreke te wesene, van arbitralycken aen lyff ende goet gecorrigeert te wordene. Gedaen tAntwerpen, den IXen dach van November anno XVc LXXVI.

Onderteeckent : Geronimo de Roda.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 12.)

N° 235.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierick vander Meren, Onder-Schouteth der stadt van Antwerpen, opten XIIIen Novembris 1576.

Alsoe de Heer ende de stadt geinformeert zyn dat sommige vande borgers ende ingesetenen deser stadt ende andere gecocht hebben, ende dagelicx zyn coopende, vande soldaten, gespolieerde meublengoeden, dwelck hen eyghen nyet en heeft toebehoort, sulcx dat daer doer deghene die berooft zyn, benomen wordt de commoditeyt om deselve goeden te lossen ende wederom inne te coopen, al tot grooten achterdeele ende schade vande ghene die gespolieert syn, ende haere goeden verloren hebben; Ende opdat daerinne versien worde, Soe eest datmen, van sHeeren ende der stadt wegen, wel scherpelyck verbiet eenenyegelyck, van wat qualiteyt hy zy, gheene coopmanschappen oft goeden te coopen vanden soldaten oft anderen, dan zyn eyghen goet, ten ware dat de borger syn goet nyet en begeerde te coopen, in welcken gevalle eenenyegelycken geoirloft zal syn deselve goeden te mogen coopen, ende die alreede eenige gecocht hebben, dat zy die sullen laten volgen denghenen die deselve toebehoort hebben, midts hen restituerende den prys die zy daervoer gegeven oft geloeft hebben, welcken prys de cooper schuldich sal zyn by synen eede (des versocht synde,) te gewarigen, ende dit al op de verbeurte vande gecochte goeden ende daer en boven noch arbitralyck gecorrigeert te worden, ende soo verre, dyen aengaende, eenige questie oft geschil gerese tusschen de borgers ende soldaten, sullen deselve compareren ten huyse daer de Heeren vande stadt dagelicx syn vergaderende, wesende nu ter tyt het stadthuys, voer den generalen Auditeur ende Joncker

Philips Veusels, Schepen deser stadt, om by hen tselve geslicht te worden, ende ingeval tusschen de borgers questie is, sullen compareren voer de Weth alhier, ten eynde als voer.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 13.)

N° 236.

*Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierick vander Meren, Onder-Schouteth der stadt van Antwerpen, opten XIII*en *Novembris* 1576.

Alsoe vuyt den brande van het stadthuys alhier, gesalveert syn sekere boecken, brieven, sacken, stucken, ende andere munimenten die de stadt ende de gemeynte syn aengaende ende concernerende, ende midts der meynichfuldicheyt der selver, ende oyck de perplexiteyt vande ghene die deselve boecken ende brieven gesalveert hebben, men nyet en weet alle deselve boecken te becommen, Soo eest datmen, van sHeeren ende stadts wegen, wel scherpelyck, gebiet allen denghenen die eenighe vande voors. boecken, brieven, sacken, stucken oft munimenten onder is hebbende oft daeraff weet te spreken, dat zy tselve van stonden ane ende sonder vertreck comen denunchieren ende vercundighen aenden Greffier Dyck oft aenden Secretaris vander Neesen, om by hen deselve boecken, brieven, sacken ende pampieren, tot stadts ende der gemeynte prouffict, taenveerden ende die deselve gesalveert ende bewaert hebben redelyck te contenteren; ende soe verre yemant deselve frauduleuselyck is onderhoudende ende nyet overbringen, salmen denselven corrigeren, nae gelegentheyt vander saecken.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 14.)

N° 237.

*Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierick vander Meren, Onder-Schouteth der stadt van Antwerpen, opten XV*en *Novembris XV*c *LXXVI.*

Alsoe Jan du Caerne *(sic)*, nu int voerleden saccagement, verloren heeft sekere obligatien, namentlyck, onder andere, eene luydende

ten laste van Fernando de Cuellar, waervoer borge gebleven is Jan Pedro Floriaen, sprekende van sekere groote merckelycke somme, welcke somme men nyet specialycken en weet te noemen, midts der absentie vanden voors. du Carne, ende men verstaet dat deselve obligatie gecomen is in handen vanden soldaten, die deselve geenssints en willen restitueren, hoewel sy van het ransoen vande meublen des voors. du Carne ende anderssints syn gecontenteert, waeromme Soe eest datmen, van sHeeren ende vander stadts wegen, cundicht, laet weten ende gebiet, seer scherpelyck, dat deghene die deselve obligatien soude mogen in handen hebben, die terstont brengen in handen vander Weth alhier, interdicerende ende verbiedende voerts eenenyegelycken de voors. obligatien ende alle andere diergelycke te coopen, vercoopen, vermangelen oft alieneren, wetende soe wye de contrarie dede, dat tselve in recht ende daer buyten sal gehouden worden voer nul, machteloos ende van onweerden.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 15.)

N° 238.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierick vander Meren, Onder-Schouteth der stadt van Antwerpen, opten XV^en^ Novembris XV^c^ LXXVI.

Overmidts dyen datter op dese tegenwoirdighe tyt, (Godt betert,) onder de poorteren ende gemeyne ingeseten deser stadt, groote dierte van grane ende hout is, ende alsoe grootelyck broots gebreck is, ende om daerop te versiene ende provisie te doene, Soo eest datmen cundicht, van sHeeren ende stadts wegen, datmen geconsenteert heeft ende toelaet, by desen, dat eenyegelyck, van bynnen als buyten deser stadt geseten oft woonachtich, sal mogen broot backen, op syn behoorlyck ende gerecht gewicht, gelyck dat byden Kuermeesters deser stadt alle weken voer der stadthuys alhier gestelt sal worden, ende tselve broot alhier dagelicx ter merct ende ter venten brengen, sonder tegenseggen van yemant, ende dat by maniere van provisien ter tyt anders hierinne sal worden geordonneert.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 15.)

N° 239.

Geboden ende wtgeroepen by Joncker Dierick vander Meren, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XVIen Novembris, anno XVc LXXVI.

Alsoo men gewaerschouwt is, dat bynnen deser stadt gebleven syn vele wapenen, als spicien, bussen ende andere die de vyanden hebben verlaten, Soe gebiet men, van sHeeren ende vander stadts weghen, dat alle borgeren ende inwoonderen deser, die eenighe hebben oft weten sullen, gehouden syn, van stonden ane, deselve te bringene opde plaine voer het Casteel, op pene van arbitrale correctie, voer deghene die, desen aengaende, gebreckelyck gevonden sal worden.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 18.)

N° 240.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierick vander Meren, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XVIen Novembris, anno XVc LXXVI.

Alsoe, midts desen jegenwoirdigen tyt, vele ende verscheide brieven, obligatien ende andere documenten verloren ende demanieert, ende oick eenighe daeraff in onbehoirlycke handen gecommen syn, sulcx dat de Heeren ende Meesters daeraff worden gedefrustreert ende op dat daerinne worde versien, Soe eest datmen gebiedt, van sHeeren ende vander stadt wegen, dat nyemant, van wat natie oft qualiteyt hy zy, eenighe vander voors. brieven, obligatien oft documenten en coope, vercoope, verandere, overgevé, transportere, vermangele oft in eeniger manieren daeraff en disponere, alwaert oyck soe dat die luyden bringer brieffs, ten zy gebleken vande duechdelycken ende oprechten tytele oft transporte van dyer, wetende dat, soe verre ter contrarien van dyen gedaen worde, datmen daerover egheen recht noch justitie doen, noch administreren en sal, maer selen die geacht ende gehouden worden voer nul ende van onweerden.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 19.)

N° 241.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierick vander Meren, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XIX^en Novembris anno XV^c LXXVI.

Men gebiet, van sHeeren ende stadts weghen, dat egheene borger voertane en geve eenige soldaten den cost, ende soe verre yemant daertoe byden voors. soldaten bewonghen worde, sullen deshalven haer clachten doen aende Officiers vanden Regimente, daeronder deselve soldaten subject zyn, ten eynde zy daerinne versien soo behooren sal.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 19.)

N° 242.

(*Gebod van* 19 *November* 1576, *in het* Gebodboeck *vermeld, zonder de formule van afkondiging.*)

Alsoo Borgemeesteren ende Schepenen ons clagelycken te kennen gegeven hebben, dat de borgeren en de andere ingesetenen deser stadt, hen houden in groote perplexiteyt, als verloren hebbende, int saccageren vande stadt, alle hen gereet, ende daerenboven bedwonghen ende geforceert geweest groote excessive sommen van penninghen, den soldaten te beloven, voer het ransonneren van heure persoonen ende goeden, Ende datse nu jegenwoirdelyck getravailleert ende gedrongen worden vande voors. soldaten totter betalingen van heur obligatien, ende daerenboven by heur andere crediteurs gemaent van betalinge van wisselbrieven, pollicen, obligatien ende andere schulden, die zy deen ende dandere schuldich zyn, om dewelcke te voldoene zy egeen middel ter werelt en hadden, te min dat wesende de passagien allomme gesloten, en consten nyet gaen ende reysen, om huere schulden, die zy hangende ende vuytstaende hebben in andere steden ende plaetsen van desen lande, te recouvreren, inder vuegen dat, willende laten de voors. borgeren ende innegesetenen overvallen by de voors. crediteurs ende soldaten, veel cooplieden ende borgeren souden bedwongen wesen te failleren, tot groote schade ende achterdeel van het gemeyn beste, ende geheele desolatie vande stadt, ten waere dat, deur middel

van eenige gracelycke prolongatie ende termyn van betalinge vande voors. schulden, daerinne werde ordre gestelt; Waeromme Soo eest dat wy, daerinne willende versien, hebben van weghen ende vuyten name van Syne Majesteyt geprolongueert ende prolongueren midts desen, de betalinge van alle obligatien, pollicen, wisselbrieven ende andere schulden, gevallen ende noch te vervallen, dye de borgeren, cooplieden ende inwoonders vande stadt eenichssints moghen schuldich zyn, tware aen soldaten oft andere credituеren, hoedanich die wesen moghen, voer den tyt ende termyn van een maent, innegaende van dato van deser. Verbiedende alle ende eeneyegelycke, soldaten, cooplieden ende andere nyet te manen oft eysschen de betalinge van heur schulden, ende den Rechteren egeen recht te doene ende den Notarisen nyet te passeren eenige protesten duerende den voors. termyn, ende in prejudice van deser verleeninghe, blyvende nyettemin de partyen op hen geheel, nopende alle hen voirdere actie ende gerechticheyt die sy van deen oft andere zyden souden mogen pretenteren.

Gedaen tAntwerpen, den XIXen Novembris 1576.

Onderteeckent : JERONIMO DE RODA.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 20.)

N° 243.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierick vander Meren, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXen Novembris, anno XVc LXXVI.

Alsoo opten vierden dach deser tegenwoirdiger maent, ten huyse van Gillis Vrancx, gedemanieert ende verloren zyn sekere twee obligatien, deene luydende ten laste van Jacques van Garbeele, vande somme van LXXXV ℔, XVI stuyvers, VI deniers Vlaems, ende ten prouffyte van Jan de Bla, te betalene per touto Augusto lestleden, waeroppe betaelt staet, in twee payementen, XLI ℔, XII stuyvers; ende de andere ten laste van Jacques Rychman, vander daten den 24 Juny 1576 ende ten prouffyte van Jan Poquer, vande somme van LXXVII ℔ Vlaems, te betalen in drye maenden, alsdoen naestcomende, innehoudende beyde : bringer des brieffs; ende wat diligentie gedaen is geworden byden voors. Gillis Vrancx, en can deselve nyet becommen,

waeromme Zoe eest datmen gebiet, van sHeeren ende vande stadt wegen, dat soe wye de voors. twee obligatien in handen heeft, dat hy deselve bringhe in handen van mynen Heeren Janne Wolffart, Riddere, interdicerende ende verbiedende eenenyegelycken, deselve twee obligatien te coopen, vercoopen, alieneren, transporteren, vermangelen oft, in eeniger manieren, daeraff disponeren, wetende, zoe verre ter contrarien gedaen wordt, dat tselve in rechte ende daer buyten geacht ende gehouden sal worden voer nul, machteloos ende van onweerden.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 19.)

N° 244.

Geboden ende wtgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XXIIIen dach Novembris, anno XVc sessentseventich.

Alzoe naer dinnenemen van deser stadt, onlancx geleden geschiet, Janne Godin, coopmanne, wt zynen huyse, onder ander, byden spaenschen soldaten afhendich gemaect ende genomen is geweest sekere obligatie oft hantschrift, luydende ten laste van Christoffel Calberner, coopman, als genomineerde debiteur ende ten prouffyte vanden voors. Janne Godin, vander sommen van twee hondert XXXV ponden, XV schellingen Vlems, te betalen aenden selven Godin oft aenden brenghere, binnen drye maenden naer date der voors. obligatien, die gedeteert is den derden Octobris 1576, Soe eest datmen gebiet, van sHeeren ende der stadt weghen, dat deghene die de voors. obligatie onder oft in handen mach hebben, deselve brenghe in handen vanden Secretaris deser stadt, Meester Denys vander Neesen, verbiedende ende interdicerende eenenyegelicken, de voorgeruerde obligatie te coopene oft vercoopene, te vermangelen oft anderssints te alieneren, noch oic de schult ende somme daerinne begrepen yemanden anders te betalene dan den voors. Janne Godin oft specialen last van hem hebbende, wetende oft contrarie van dyen gedaen werde, dat altzelve in rechte ende dair buyten, geacht ende gehouden zal worden voor nul, machteloos ende van onweerden.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 21.)

N° 245.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Scoutet, Borgemeesteren ende Scepenen der stadt van Antwerpen, opten XXVIII^en Novembris XV^c LXXVI.

Alzoe ter kennisse vanden Heere ende stadt gecomen is dat vuyt den brande van het stadthuys alhier, gesalveert zyn sekere juweelen, silverwerck, tapitseryen, lynwaert, tennewerck ende anderen huysraet, ende oock boecken, brieven, sacken, stucken ende munimenten, die de stadt ende de gemeynte syn aengaende ende concernerende, dewelcke sommige persoonen, zoo vande ghene dye dyeselve gesalveert hebben, als dye se vanden selven vercregen hebben, syn onderhoudende, sonder over- oft te voerschynen te bringene, tot grooten achterdeel vander stadt ende de geinterresseerde partyen, Soo eest datmen, vanden voirs. Heeren ende stads wegen, wel scerpelyck gebiedt allen poorteren, ingesetenen, cooplieden ende andere persoonen, van wat natie oft conditie die souden moegen syn, die eenige vanden voirs. goeden, huysraet, brieven, sacken, stucken ende munimenten in hen huys oft onder hebben, oft dairaff weten te spreken, dat sy deselve, bynnen den derden dagen nade publicatie van desen, brengen in handen vanden Tresorier oft Secretarisen deser stadt, om by hem tot stadts ende der gemeynte prouffyt aenveert te wordene, wetende datmen deselve, die die voirs. goeden oft stucken gesalveert ende bewaert sullen hebben ende die overbringen, inde redelicheyt sal contenteren, ende zoe verre yemant deselve is onderhoudende ende bynnen den voirs. tyde nyet over en brenge, sal verbeuren tgene hy van salveren soude moegen verdient hebben, oft daervoer moeten geven, ende daer en boven noch arbitralyck gecorrigeert worden, naer gelegentheyt vander zaken.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 22.)

N° 246.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Janne vander Meeren, Onder-Schouteth; Borgermeesteren ende Scepenen der stadt van Antwerpen, opten iersten dach Decembris, anno XV^c ende sessentseventich.

Alsoe naer dinnemen van deser stadt, onlancx geleden alhier geschiet, Meesteren Daniele de Kempeneer, vuyt synen huyse, onder andere, byde spaensche soldaten, affhendich gemaect ende

genomen hebben, inden iersten : een obligatie by Jan van Brecht, principael debiteur, onderteeckent, luydende vander somme van vier hondert Carolusguldenen, te betalene aenden selven Meesteren Daniele de Kempeneer, originael crediteur; in Meerte naestcomende, met noch een Scepene obligatie, verleden by Diericke Ingenrame, met speciale hypotheque, luydende vander somme van vierhondert Carolusguldenen, te betalene aenden voers. Meesteren Daniele ende verschenen synde te Bamisse, anno XVc ende vyventseventich, Soe eest datmen gebiet, van sHeeren ende vander stadt wegen, dat deghene die de voers. obligatie in handen oft onder hebben oft alnoch selen moegen crygen, deselve brengen in handen vanden Secretaris Meesteren Dionyse vander Neesen, verbiedende ende interdicerende eenenyegelycken de voirgeruerde obligatien te coopene, vercoopene te vermangelen oft anderssins te alieneren, noch oock de schulden ende sommen daerinne begrepen yemanden anders en betalen dan den voers. Meesteren Danielen de Kempener oft specialen last van hem hebbende, wetende oft contrarie van dien gedaen werde, dat de obligacien in rechte ende daer buyten sullen geacht ende gehouden worden voer nul ende van onweerden.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 22.)

N° 247.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Dierick vander Meren, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten eersten Decembris XVc LXXVI.

Men cundicht ende laet weten, van sHeeren ende der stadt wegen, datmen *op morgen* (*a.*), na de hoochmisse, sal gaen processie generael, den grooten circkel, metten Eerweerdigen Heyligen Sacramente, om Godt almachtich vierichlyck te bidden, ten eynde Hy, doer Zyne grondeloose barmharticheyt, den tegenwoirdigen trouble wilt doen cesseren, *ende alle saecken tot eenen goeden eynde bringen ende appayseren* (*b.*) (1). Gebiedende eenenyegelyck

(1) De *onderlijnde* woorden zijn, bij de hernieuwing dezer ordonnantie, vervangen als volgt : *a. op en donderdage, wesende Sint Jansdach, naestcommende. — b. ons verleent eenen geduerigen peys tot Gods eere, dienste vande Majesteyt ende welvaren van desen Lande, bezundere van dese gedesoleerde stadt, opdat de neeringe, trafficque ende navigatie mach wedercommen ende haren ouden gewoonlycken cours hebben.*

Actum XXIIIIen Decembris 1576.

de straten voer syne duere schoon te maecken, daer de voors. processie sal passeren, ende allen herbergiers, taverniers, backers ende pasteybackers, daer de voors. processie sal voerby gaen, hare dueren toe te houden, ter tyt deselve sal zyn gepasseert, opde pene van outs daertoe staende.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 26.)

N° 249.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; Borgemeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten iersten dach Decembris XV^c LXXVI.

Alzoe opden vierden dach der voerleder maendt Novembris, naer dinnemen van deser stadt, int spolieren vanden gemeynen borgeren ende ingesetenen alhier, Arnoult Loeverval is, onder andere, afgenomen ende afhendich gemaect, byden spaenschen soldaten, zekere tafelboecxken, met eenen wisselbrief daerinne wesende, toebehoorende Jacobe Segaert, des voirs. Arnoults behoudt sone, die hem tselve boecxken metten voirs. wisselbrief, ten voirs. tyde, te bewaren gegeven hadde, wesende denselven wisselbrieff gemaect bynnen der stede van Dansicke, by Arnoult Cleynvelt, daerby bleke dat Wernaert Honsbeke, van Hattingen, heeft, bynnen der voirs. stede van Dansicke, inde maendt van Augusto lestleden, gegeven op wissel aenden voirs. Aernoult Cleynvelt de somme van II^c ponden grooten vlems, omme bynnen deser stadt, bynnen ses weken naer sicht desselfs wisselbrief, by Michiel ende Jacob Baers betaelt te worddene aenden voirs. Jacob Zegaert *(sic)*, dewelcke denselven wisselbrief alhier, opden IIII^en Septembris lestleden, aenden voirs. Jacobe Baers heeft gepresenteert, ende is by denselven Jacob Baers geaccepteert, ende heeft denselven tzynen verschyndage geloeft te betalene, gelyck deselve Jacob Baers oock opden voirs. wisselbrief heeft betaelt vyftich ponden grooten vlems, die opten selven wisselbrief by des voirs. Jacobs eygen hant geteeckent staen; Soe eest datmen gebiedt, van sHeeren ende stadts wegen, dat deghene die den voirs. wisselbrieff in handen oft onder hebben oft alnoch selen moegen crygen, die selve brenge in handen

vanden Secretaris Meesteren Janne van Asseliers, verbiedende ende interdicerende eenenyegelycken den voergeruerden wisselbrief te coopene, vercoopene, te vermangelen oft anderssins te alieneren, noch oock de sculden ende sommen daerinne begrepen yemanden anders en betalen dan den voirs. Jacobe Zegaert, oft specialen last van hem hebbende, wetende oft contrarie van dyen gedaen werde, dat de voirs. wisselbrief in rechte ende daer buyten sullen geacht ende gehouden worden nul ende van onweerden.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 26.)

N° 249.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Scoutet; Borgemeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten iersten dach Decembris XVc LXXVI.

Alzoo de coopluyden vander natien van Genuen, Florencien ende Luca, binnen deser stadt residerende, mynen Heeren Borgemeesteren ende Scepenen te kennen gegeven hebben dat, al ist zoo dat zy nyet en weten oft en geloeven dat eenige vande suppoesten van heure voirs. natien hen eenichsins vervoirdert hebben vanden goeden oft coopmanscappen, byden soldaten oft andere, vuyten borgeren oft ingesetenen deser stadts huysen, onlancx gerooft oft genomen, innetecoopen, deur hen selven oft yemanden anders van hennen twegen, dat nochtans, om dairaff te beter versekert zy syne, ende dat het selfde eenyegelyck mochte blycken, om hen daermede te moegen behelpen, daer ende soo zy souden vinden van noode te wesene, aenden voirs. Borgemeesteren ende Scepenen hadden versocht datmen, by openbaren edicte, soude laten weten ende cundigen allen borgeren ende ingesetenen deser stadt, dat zoe verre zy yemant vanden voirs. suppoesten vander voirs. natien wisten die eenige van heuren goeden ingecocht oft onder hadden, dat zy tselfde te kennen souden geven aen mynen voirs. Heeren, zy souden hen deselve goeden doen restitueren ende wederomme geven, Soo eest dat, alzoo tgene voirs. is, redelyck ende tot vordeel vanden voirs. borgeren ende ingesetenen is, achtervolgende de

begeerte van dye vander voirs. natien, ende om hen daer oock inne te believen, men cundicht ende laet weten eenenyegelycken, die dat eenichsins aengaen mach, dat ingevalle zy yemant vanden suppoesten vander voirs. natien van Genuen, Florentien ende Luca, weten hen goeden, deur hen selven oft yemanden anders, ingecocht te zyne oft onder te hebben, zy tselfde, bynnen acht dagen nade publicatie van desen, mynen voirs. Heeren Borgemeesteren ende Scepenen aengeven; men sal deselve hen by die vander voirs. natien, achtervolgende hen beloefte, terstont doen restitueren.

(*Gebodboeck, vol. D, fol. 27.*)

N° 250.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericken vander Meeren, Onder-Scoutet; Borgemeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten iersten dach Decembris XVc LXXVI.

Alzoo de coopluyden vander natien van Lombardyen ende Venetien, binnen deser stadt residerende, mynen Heeren Borgemeesteren ende Scepenen te kennen gegeven hebben dat, al ist zoo dat zy nyet en weten oft en gelooven dat eenige vanden suppoesten van heure voirs. natien hen eenichsins vervoirdert hebben vanden goeden oft coopmanscappen, byden soldaten oft andere, vuyten borgeren oft ingesetenen deser stadts huysen onlancx gerooft oft genomen, innetecoopen, deur hen selven oft yemanden anders van hennen twegen, dat nochtans, om dairaff te beter versekert te zyne, ende dat het selfde eenyegelycke mochte blycken, om hen daermede te behelpen, daer ende zoe sy souden vinden van noode te wesene, aenden voirs. Borgemeesteren ende Scepenen versocht hadden, datmen, by openbaren edicte, soude laten weten ende cundigen allen borgeren ende ingesetenen deser stadt, dat zoe verre zy yemant vande voirs. suppoesten vander voirs. natien wisten, die eenige van heuren goeden ingecocht oft onder hadde, dat sy tselfde te kennen souden geven aen mynen voirs. Heeren, sy souden hen deselve goeden doen restitueren ende wederomme geven; Soo eest, alzoe tgene voirs. is, redelyck ende tot vordeel vanden voirs. borgeren

ende ingesetenen is, achtervolgende de begeerte van die vander voirs. natien, ende om hen daer oock inne te believen, men cundicht ende laet weten eenenyegelycken die dat eenichsins aengaen mach, dat ingevalle zy yemant vanden suppoesten vander voirs. natien van Lombardyen ende Venegien weten hen goeden deur hen selven oft yemanden anders ingecocht te zyne oft onder te hebben, zy tselfde, bynnen een maent nade publicatie van desen, mynen voirs. Heeren Borgemeesteren ende Scepenen aengeven; men sal deselve hen by die vander voors. natien, achtervolgende hen beloefte, terstont doen restitueren.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 28.)

N° 251.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Scoutet; Borgemeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten iersten dach Decembris XV^c LXXVI.

Alzoe de cooplieden vander natien van Portugal mynen Heeren Borgemeesteren ende Scepenen te kennen gegeven hebben, hoe dat, al ist zoe dat zy over acht dagen by requeste geremonstreert hebben, hoe dat zy hun nyet en hadden gemoeyt met het saccageren van deser stadt, maer selfs heur huysen ende goeden hadden, gelyck andere borgers ende ingesetene, gespolieert ende gesaccageert geweest, ende dairaff versocht wettelycke certificatie, om hem daermede te behelpen, daer ende zoo zy souden vinden geraden, dwelcke hun oock was geaccordeert (1) ende zy

(1) Zie hier deze stukken welke deel maken der verzameling, gekend onder den titel van *Certificatieboecken*.

Aen myne Eerweerde Heeren Burgemeesteren ende Scepenen der stadt van Antwerpen,

Geven oytmoedelyck te kennen die Consuls ende andere Supposten, cooplieden vander Natie van Portugal, binnen deser stadt residerende, hoe dat tot heurlieder kennisse gecomen is, dat de goeden ende coopmanschappen, eenighe van hen supplianten toebehoirende, worden in Vlaenderen ende elders binnen dese Nederlanden in arreste gehouden by tvolck van oirlogen, aldaer.

nochtans syn sorgende, dat hen daerenboven eenige souden moegen naergeven, dat sommige van henne suppoesten souden gespolieerde goeden hebben innegecocht, ende geroofde goeden waren inhoudende, wairaf al ist zoe dat zy nyet en weten te sprekene, ende wel meynen dat de cooplieden vande Portugaelsche natie ontsculdich syn, om nochtans dairaff beter versekert te zyne, ende om te thoonen dat zy niet en begeren dat de borgeren ende ingesetenen deser stadt van heure goeden wordden gefrustreert, hebben aenden voirs. Borgemeesteren ende Scepenen versocht, datmen, by openbaren edicte, soude laten weten ende cundigen allen borgeren ende ingesetenen deser stadt, dat zoo verre zy yemant vanden voirs. suppoesten vander voirs. natie wisten, die eenige van heuren goeden ingecocht oft onder hadden, dat zy tselfde te kennen souden geven aen mynen voors. Heeren, zy souden hen deselve goeden doen restitueren ende wederomme

onder het decxel, dat deselve pretenderen de supplianten te belasten met het saccagement, onlancx byde spaensche soldaten alhier gedaen, al oft de supplianten tselve feyt hadden gevoirdert ende de voors. spaensche soldaten daerinne behulpich geweest, hoe wel dat myne Eerweerde Heeren ende allen anderen, ter contrarien, genoech kennelyck ende notoir is, dat die vander voors. Natie van Portugal hun der voors. saecke, noch hetghene des daeraen cleeft, egheenssins en hebben onderwonden, maer, ter contrarien, deser stadt ende de gemeyne borgers meer gefavoriseert dan anderssins, Bidden daeromme de supplianten oytmoedelyck, dat uwen Eerweerden gelieve henlieden opene certificatien onder den segel deser stadt te verleenen, met insertie van requisitorien, daerby alle Gouverneurs, Capiteynen, Officieren, Justicieren ende allen anderen, worde gecertificeert hoe dat die vande voors. Natie van Portugal, binnen dese stadt residerende, duerende dese troublen ende sunderlinge oyck ten tyde vander invasie ende saccagement deser stadt, hun egheenssins tot faveur vande voors. spaensche soldaten onderwonden, noch anderssints gemoeyt en hebben, ten achterdeele deser stadt, noch vande gemeyne borgers ende ingesetene derselver, maer altyts deselve stadt, borgeren ende ingesetenen, ter contraryen, bygestaen ende gefavoriseert hebben, versoeckende daeromme deselve Uwe Eerweerden, aen alle de voors. Gouverneurs, Capiteynen, etc., dat hun believe de voors. portugaelsche cooplieden ende heurlieder goeden, vry, vranck ende onbecommert te laeten passeren, sonder hun eenich empeschement te doene oft te laeten geschieden, ende deghene dyer alreede souden moeghen becommert oft gearresteert wesen, vuyt denselven arrest te doene ende tontslaene, dwelck doende, etc.

P^s. Mallerij.

Wy Burgemeesteren, Schepenen ende Rade der stadt van Antwerpen doen condt ende kenlyck, allen deghene die dese letteren sullen sien oft hooren lesen, hoe dat alsoe die Consuls ende andere Suppoesten, coopluyden vander

geven; Soo eest dat alzoo tgene voirs. is, redelyck ende tot voordeel vanden voirs. borgeren ende ingesetenen is, men, achtervolgende de begeerte van dye vander voirs. natien, ende om hen daer oock inne te believen, cundicht ende laet weten eenenyegelycken die dat eenichsins aengaen mach, dat ingevalle zy yemant vande suppoesten vande voirs. natie van Portugal weten hun goeden deur hen selven oft yemanden anders ingecocht te zyne oft onder te hebben, zy tselfde bynnen een maendt nade publicatie van desen, mynen voirs. Heeren Borgemeesteren ende Scepenen sullen moegen aengeven, ende men sal deselve hen by die vander voirs. natie, achtervolgende hen beloefte, terstont doen restitueren.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 28.)

---

portugaelscher Natien, residerende binnen deser stadt van Antwerpen, ons hadden, by requeste, te kennen gegeven, dat de goeden ende coopmanscappen eenige van hun toebehoorende, warrden, soe in Vlaenderen, als elders binnen dese Nederlanden, in arreste gehouden, onder het dexele dat dieselve souden hebben behulpich geweest den spaensche soldaten in het feyt van saccagement, nu onlancx binnen deser voirs. stadt toegecomen, ende want het nyet billich noch redelyck en ware, dat hunne goeden, vuyt dyer oirsaecken, die hen egheensins en raeckt noch aen en gaet, souden wordden gearresteert, becommert oft anderssins aengehaelt, hebben daeromme gecertificeert ende certificeren mits desen, dat wy nyet en bevinden dat die vande voirs. Natie hun het feyt vanden voirs. saccagemente in eeniger manieren hebben aengedragen ende vele min tselve helpen voirderen, maer hebben, ter contrarien, selfs heure huysen ende familie, die zy hier inde stadt, gelyck andere borgeren, syn houdende, vanden Spaignaerden ende duytschen gesaccageert, gepilleert ende geransonneert geweest, hebbende daerenboven den borgeren ende inwoonderen vander stadt altyts voorgestaen ende gefavoriseert, versuecken daeromme alle Gouverneurs, Capiteynen, Bevelsluyden, Richteren ende Officieren, dyen dese tegenwoirdige gethoont sullen wordden, dat zy de waren, goeden ende coopmanscappen vanden voirs. Natie, willen laten vry ende ombecommert deurgaen ende passeren, sonder deselve eenich beletsele te gevene, ende dieghene die tegenwoirdelyck becommert ende gearresteert moegen wesen, deselve dairaff te ontlastene ende te ontslane. Sonder argelist.

Anno 1576, XXVI[a] Novembris.

(*Certificatieboeck vander jaeren* 1577 *ende* 1578, *sub Moy et vander Neesen, fol.* 119[a].)

N° 252.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Scoutet; Borgemeesteren, Scepenen ende Rade der stadt van Antwerpen, opden IIII^en dach Decembris XV^c LXXVI.

Alzoo diversche coopluyden vander spaenscher natien, binnen deser stadt residerende, namentlyck: Marcus Nunnez Perez; Diego Dayala, met syn sonen; Juan de Cuellar; Luis Perez; Fernando de Sevillia; Diego de Chavari; Alonso de Palma; Pedro Dyssonza; Francisco Ruis de Vergara; Diego de Osina; Diego de Villalobos; Fernando Perez; Jeronimo del Rio; Martin de Barron; Rodrigo de Marchena; Fernando Perez de Montalluan; Geronimo Lopes de Gauna; Niclaes et Lopes de Gauna; Pedro de Tolassa; Martin de Yssunsa; Diego Pardo; Andrea de Burgos; Francisco de Agreda; Alonzo de Palma Carillo; Martin Alonzo Lopes; Fernando de Palma; Juan Garcia; Diego de Quesada; Juan de Baeza; Alonso Ruiz; Fernando de Robilledo; Fernando de Montalban; Juan Castellanos; Juan Lopes de Carrion; Rodrigo de Brizuella; Jan Perez Florian; Francisco ende Alonzo Despinosa; Francisco Aguillar Porrez; Diego Manricques; Francisco Ramirez; Juan Sanchez; Gomes Juan de Castro; Balthazar de Roa; Fernando de Naguera; Christpoval Gonsales; Pedro de los Olmos; Gregorio Ruis de Juramendi; Diego Derrojas; Juan de la Barzena; Geronimo de Sotto; Rodrigo Paez; Pedro de Montoya; Pedro Rodrigues de Malvenda; Martin Alonso de Sancta Cruz; Diego de Fantona; mynen Heeren Borgemeesteren ende Scepenen te kennen gegeven hebben, dat, al ist zoo dat zy egeen vande goeden inden sack van deser stadt, by de soldaten gepillyeert ende genomen, ingecocht, onder oft dairaff geproffiteert en hadden, dat nochtans sorgende datmen hun tselfde soude, zoo hier als buyten, in andere steden ende landen, tonrecht moegen naergeven, ende hen dairaff culperen, waerdeur zy, nyet alleenlyck heure eere ende goede reputatie souden commen te verliesen, als daerinne gediffameert wordende, dat zy met scade vande goede borgeren ende ingesetenen in sulcke calamiteyt souden hebben willen proffiteren, maer oock tselfde tenderen tot achterdeel van heure persoonen oft goeden, *gelyckse verstaen hadden, dat alreede onder gelycke decxele ende oorsaecke, men in andere steden ende landen vrempde coopluyden goeden hadde begonst aentehoudene, sorgende*

dat tselfde nu oft in toecomende tyden hen oock soude moegen ge scieden (1), om tselfde te verhuedene, ende dat de waerheyt vander saken, mitsgaders heure innocentie te beter tot kennisse van eenenyegelycken soude commen, vercleerende ende affirmerende dat zy directelyck noch indirectelyck hun met sulcken incoopen van goeden, int sack gerooft ende genomen, nyet gemoeyt en hadden, maer dat selfs heure huysen, als van andere poorters ende ingesetene, waren berooft ende gerantsonneert geweest, ende zy nyetemin vele officien denselven borgeren ende ingesetenen, duerende den voirs. sack, hadden gedaen, gelyckmen, by informatie, zoo verre dat noot ware, dat soude vinden, ende alzoo egeene redene en ware dat de voirs. persoonen tonrechte werde geculpeert ende daerdeur souden commen in scade oft verdriete; wesende oock hen versueck redelyck ende tot voordeel vander gemeynten ende republicquen, Soo eest dat mynen voirs. Heeren Borgemeesteren ende Scepenen, ten versuecke ende ernstelyck begeerte vande voirgenoempde persoonen, cundigen ende laten weten alle ende yegelycke borgeren ende ingesetenen deser stadt, oft andere dyen dat eenichsins aengaen oft raecken mach, dat zoo verre zy weten oft kunnen vernemen dat yemant vande bovengenoempde persoonen eenige van heure goeden, waren oft coopmanscappen, by hem selven oft yemant anders van zynen twegen, directelyck oft indirectelyck, vanden soldaten oft andere persoonen, die hun het saccagement deser stadt hebben gemoeyt *(sic)*, ingecocht, onder, oft daermede geproffiteert souden hebben, dat zy tselfde, bynnen een maent naer de publicatie van desen, mynen voirs. Heeren aengeven; men sal hun deselve goeden, by denselven dyet vanden bovengenoempden persoonen soude moegen gecocht oft onder hebben, doen wederomme geven, zonder yet voert lossen derselver te dorven oft gehouden te zyne te betalene, tware vanden incoop derselver goeden oft anderssins; daerenboven sal den voirs. persoon sculdich syn het dobbel vande weerde van denselven goeden den Aelmoeseniers, tot behoef vanden armen deser stadt, te gevene, naervolgende de beloefte byden voirgenoempden persoonen ende elcken van hen, in heure requeste by hen eygen hant onderteeckent (2), gedaen.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 30.)

---

(1) In aliquibus copiis, petente parte, subvirgulata omissa.

(2) Hier volgt het getuigschrift van het Magistraat, op 11 Januari 1577 afgeleverd:

Nous Bourgmestres, Éschevins, etc., scavoir faisons et certifions pour la

N° 252.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierick vander Meren, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten VIen Decembris 1576.

Alsoo men bevindt dat sommige borgers ende ingeseten deser stadt, haren huysraet hebben versteken ende in andere huysen getransporteert, ende de huysinge, daer sy woonende waren, geheel ledich gemaect, waerdoer men nyet gevuechelyck en can gelogieren de soldaten, alhier in garnisoen liggende, ende om tselve te verhueden, Soe eest datmen, van sHeeren ende der stadt wegen, wel scherpelyck gebiet eenenyegelyck, van wat qualiteyt oft conditie hy zy, dat hy bynnen XXIIII uren naerde publicatie van desen, denunchieren ende te kennen geven, aenden Schouteth vander Meren, wat ende van wyens hy dye is onderhebbende, ende dat opde pene van arbitralyck gecorrigeert te worden.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 32.)

---

droicte vérité, comme puisnaguères, nous at esté remonstré, par plusieurs marchans de la nation d'Espaigne, résidens en ceste ville d'Anvers, que encoires qu'ilz n'avoient achapté ny tenoient soubz eulx ou auroient proffité d'aulcuns biens, pillées par les soldatz au sacq naguères advenu en ceste ville, mesmes que leurs maisons et biens, comme d'aultres bourgeois et inhabitans auroient esté pillées et ransçonnées, toutesfois craignans que de ce tant icy que en aultres villes et pays, on les pourroit tacher et à tort culper, parquoy ilz viendroient non seulement à perdre leur honneur et réputation, estans diffamez, qu'en telle calamité, ils vouldroient proffiter du dommaige des bourgeois et inhabitans, ains aussi tenderoit ce au désadvantaige et préjudice de leurs personnes et biens, ou du futur pourroit advenir, pour lequel éviter et que la vérité ensemble leur innocence pourroit mieulx venir à la cognossance d'ung chacun, nous auroient requis de notifier et faire publier par cry publicque, que en cas il eust ou on pourroit scavoir quelcun desditz marchans espaignols, qui auroit achapté par luy ou aultre en son nom, ou tiendroit chez luy directement ou indirectement aulcuns biens, denrées ou marchandises par lesditz soldatz pillées et prinses, qu'ilz nous le denunceroient endedans le terme d'ung mois après la publication, affin de les leur faire rendre et restituer, libre et francement, sans pour ce riens payer et oultre ce seroient contens donner au proffict des povres de ceste ville le double de la valeur de telz biens, denrées et marchandises, que on trouveroit par

N° 254.

*Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierick vander Meren, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten VI*en *Decembris* 1576.

Alsoe ter kennisse vanden Heere ende de stadt gecomen is, dat sommige persoonen zyn onderhebbende sekere geschut, wapenen ende andere gereetschap, dienende tot equipaigie vanden schepen van oirloge, Soe eest datmen, van wegen als voer, wel scherpelyck gebiet dat hy deselve bringe, in Sinte Michielscloostere, alhier, ende die levere in handen van Willem Schoyt, Commissaris, van stadts wegen daertoe gedeputeert, bynnen XXIIII uren naede publicatie van desen, opde pene van arbitralyck gecorrigeert te worden.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 32.)

---

eulx ainsy achapté ou aultrement prouffité, laquelle dicte publication at esté faicte et publié, tant à la Maison Éschevinalle, que à la nouvelle Bourse de ceste ville, à l'assemblée des marchans, à l'heure ordinaire, le IIIIe jour de Décembre dernier passé, apparant par copie auctenticque, transféré hors du th(i)ois en langue franchoise, icy transfixe, et comme le jour de la dicte publication préfigé, est desja quelques jours expiré, et n'est personne comparu, ne aussy venu à notre cognoissance choze à la charge des dictes personnes, nommément de Diego Manricque, entre les autres dénommé au dict édict et publication, lequel nous at instamment requis d'en luy vouloir donner attestation pour s'en servir là et où que luy seroit de besoing, et trouvant sa requeste raisonnable et en oultre nous estant apparu, par information, sur ce à son instance deuement prinse, que le dict Manricque se trouvant en ceste ville, avant l'entrée des gens des Estatz, est demoré en sa maison, sans nullement se vouloir retirer au chasteau, ny ailleurs et y estant au temps du dict sacq, at plusieurs bourgeois et inhabitans assisté, et faict divers bons services et commoditez, les ungs en prest d'argent, responsions ou pleigerie, et saulvant en sa maison leurs personnes et biens; aultres les défendant en leurs maisons contre les forces et oultraiges des soldatz, mesmes les aydant à modérer leur rançon et accordz et aultrement, ayans aussy le dict Manricque passé loingtemps bien cogneu pour homme de bien, de bonne fame et renommé; Prions partant à tous Seigneurs Gens de loy, Justiciers, Officiers et aultres, à cui ce appartiendra, qu'ilz ne veullent ledict Manricque, charger à tort, ne luy donner, ne permectre estre faict, mis ou donné quelque empeschement, ne molesté, sur pretext de ce que dessus en

N° 255.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Dierick vander Meeren, Onder-Schouteth; Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XII^en Decembris XV^c LXXVI.

Alsoe Andries Xcimenes, coopman, nae dinnemen deser stadt, onlancx geschiet, inden brant verloren heeft sekere obligatie daermede Hans Putz hem bekent schuldich te zyne de somme van sessendertich ponden, neghenthien schellingen, seven grooten Vlemsch, ter causen van geleverden endago, vanden daten den XII^en Octobris, ende te betalene den XXVI^en Novembris, beyde lestleden, Soe eest datmen gebiet, van sHeeren ende deser stadt weghen, dat deghene die deselve obligatie in handen oft onder mach hebben, deselve van stonden aene bringhe in handen

corps ou biens, ains luy fassent et prestent toute ayde, faveur, et assistence possible en cas de besoing. Le tout sans fraude ny malengien. En tesmoing, etc.

Anno 1577, XI^a Januarii.

(*Scabinale protocollen*, *sub* MARTINI *et* KIEFFEL, *vol.* 2, *bl.* 528.)

Een getuigschrift nagenoeg in dezelfde bewoordingen opgesteld, werd op 26 Januari 1577 afgeleverd aan Jeronimo del Rio, van wien in het gebod van 4 December gewag wordt gemaakt. De formuul zal waarschijnlijk ook voor andere kooplieden gediend hebben. Zie *Scabinale protocollen* van het jaar 1577, *sub* MARTINI *et* KIEFFEL, vol. 2, bl. 555.

Hetzelfde boekdeel bevat op bl. 560 de minuut van een getuigschrift af te leveren aan de kooplieden der natie van Florenciën; dit stuk in het vlaamsch, is wederom nagenoeg in dezelfde bewoordingen als dat voor de kooplieden van Spanje opgesteld.

Op 19 Maart 1577 werd de volgende verklaring door het Magistraat van Antwerpen gedaan:

A la requeste de Aernoudt van Eede, comme Procureur de Pierre Johan Boutel, Marchant d'Amyens.

Sr Soniga Maldonado, soldato Espaniol, soubz le Capitein Ortyz, d'aige environ 25 ans, a dict et déclaré, par son serment, estre vray et véritable qu'estant prins au sacq de ceste ville, huict sacques de concenille, en certaine maison, par quatre soldatz, lesquelz après avoir esté repartiz entre eulx, est par sorte venu prez de luy déponant, (estant là devisant avecques troys aultres soldatz), ung des dits quatre soldatz qui avoynt gaigné et prins ladicte conchenille, se pleignant à luy déponant de ces aultres, que ses compaignons ne le vouloint donner sa part en ce qu'ilz avoynt prins, les priant qu'ilz

vanden Burgermeesteren deser stadt, verbiedende ende interdicerende eenenjegelycken die te coopene, vercoopene, transporteren, vermangelen oft anderssins te alieneren, noch oyck de schult, daerinne begrepen, iemanden anders te betalen, dan den voers. Andries Xcimenes oft specialen last van hem hebbende, wetende, soo wie contrarie van desen gedaen sal hebben, allen tselve gehouden sal wordden voor nul, machteloos ende van onweerden.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 32.)

---

le vouldroint assister, leur promectant les donner ungne part; et est ainsi allé luy déponant avecques les aultres ses compaignons, vers les troys qui avoynt ladicte conchenille, et firent tant qu'ilz donnoynt audict soldat sa part, à scavoir : ses deux sacques, lesquelz sacques, après luy déponent, par charge de ses compaignons, a vendu à ung cassyer de Sr Fernando Sivillia, nommé Bertholomeo de Chain, lequel luy déponent dict avoir cogneu paravant, et ce pour la somme de cinq cens ducatz, venant à chascun de ses compaignons et à luy déponant estant en nombre de cinq, cent ducatz, et après avoir achapté, disoyt qu'il vouloit faire peser lesdicts deux sacques, seulement pour, ensuivant ce, soy régler quant à l'achapt des aultres sacques répartiz, les autres soldatz faisant lesdicts deux sacques porter en la maison de Sr Alonso Ruiz, là où furent pesez, en absence de luy déponent; entendoit après dudit Bartholomeo, qu'ils ne pesoynt quatre cent livres, mais sept ou huict livres moyns, requérant aussi qu'il vouldroit parler aulx aultres qui avoient les aultres sacques de conchenille, afin qu'ilz les vouldroient vendre aussi pour le mesme pris à luy, ce que luy déponent fist, disant ausdicts soldatz, qu'ilz vouldroint vendre audict Bartholomeo, puisqu'ilz les vendroint à aultres, tellement que à la fin vendoynt les quatre sacques de conchenille audict Bertholomeo pour mille 25 ducatz, et ainsi 12 1/2 ducatz d'avantaige que ses deux sacques avoit paravant esté vendu, et après comme le maistre de ladicte conchenille d'où elle estoyt prinse, alloyt cherchant et demandant après icelle, pour la pouvoir mesmes rachapter, disoit ledict Bertholomeo a luy déponent, qu'il ne diroit en cas qu'on luy demanderoit à qui elle estoyt vendu; et depuis requéroit ledict Bertholomeo a luy déponent que luy déponent vouldroit dire qu'il auroit réprins à luy la conchenille et la porté au chasteau, et que si ceulx à qui la conchenille avoit appartenu venoynt pour la réavoir, qu'il la doneroit en remboursant le pris de ce qu'il avoit vendu. Et venant après à luy déponent Aernoudt van Eede demandant après ledict conchenille, a luy déponent dict à luy qu'en cas qu'il luy vouloit rendre pour les six sacques ce qu'ilz luy avoint cousté, à scavoir 1525 ducatz, qu'il estoyt content de les rendre, en payant aussi l'argent à tel pris comme valoit alors, quant il les achapta. Et est luy déponent en compaignie du dict Bertholomeo, ainsi allé avecques ledict van Eede, vers le chasteau, et là voyans la conchenille, la firent porter à la maison de Alonzo Ruiz, et disoit alors ledict Bertholomeo

N° 256.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckheer Dierick vander Meeren, Onder-Schouteth ; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XIIen Decembris XVc LXXVI.

Alsoo men den Hooftluyden ende Wyckmeesters, met seker persoonen, daertoe van sHooffs wegen gedeputeert, geordonneert heeft, elck in heure wycken, omme te gaene, om, achtervolgende henne instructie, zoo int opteeckenen vande persoonen, victuaillen als anderssints, te besougneren, ende datmen verstaet diversche ende vele huysen toegesloten ende toegevettert te staene, sonder datter yemant inne woont, ende men nochtans nootelyck vindt dat

à luy déponent qu'il laisseroit peser lesdicts sacques, et aloyt luy déponent après avecques ledict Bertholomeo et van Eede en certaine maison pour recepvoir lesdicts deniers; depuis ayant ledict van Eede pesé lesdicts sacques de conchenille en la maison de Alonso Ruiz, ce pendant qu'ilz comptoint ledict argent, revint ledict van Eede vers eulcx disant qu'il ne vouloit avoir lesdicts sacques de conchenille pour ledict pris, considéré qu'il avoit trouvé bien trente livres ou environ en chiascun sacq moyns, et retint ainsi ledict Bertholomeo lesdicts six sacques de conchenille. Et quelques jours depuis est venu aultrefoys vers luy ledict Bertholomeo disant qu'on luy vouloit pour ladicte conchenille faire procès devant l'auditeur, et que estant luy déponent mandé devant ledict auditeur, qu'il voudroit dire qu'il avoit audict déponent rendu les deux sacques qu'il avoit achapté de luy, et comme luy déponent disoyt que ce seroit fraude, disoit : non, je vous donnerai les sacques absolutement pour en faire vostre volunté. Et mesnoit ledict Bartholomeo luy déponent en certaine maison où les deux sacques estoynt disant qu'il en fairoit sa volunté, sans toutesfoys avoir veu depuis lesdicts deux sacques ou avoir aussi esté à cause de ce appellé vers ledict auditeur, ny aussi scavoir où sont devenuz les quatre aultres sacques. Et depuis a Sieur Fernando Sevillia dict à luy déponent que ledict Bertholomeo estoyt allé hors de la ville et qu'il avoit là rencontré le maistre de la conchenille, et qu'il avoit mandé qu'on prieroit luy déponent que si aulcun luy venoit à demander quelque chose de la conchenille, qu'il voudroit dire qu'il ne scavoit rien, ny où elle estoyt devenue.

Disant aussi que les aultres deux sacques de conchenille desdicts huict sacques furent venduz à ung marchant, nommé Matheo Fernandes, selon son meieulx souvenir, pour quatre centz ducatz d'or, disant pour raison de science avoir veu contracter sur ce le soldat qui estoyt du chasteau, avecques ledict Matheo Fernandes, et aussi, après veu venir ledict soldat à la maison dudict Matheo Fernandes, pour recepvoir là lesdicts deniers, comme le mesme souldact allant vers là disoyt à luy déponent.

Anno 1577 XIXa Martii.

(Scabinale protocollen, sub MARTINI *et* KIEFFEL, *vol.* 2, *bl.* 557.)

deselve huysen oock opengedaen ende gevisiteert worden, Soo eest datmen gebiet, van sHeeren ende stadts wegen, alle ende eeneyegelycke vande persoonen die eenige huysen toegesloten hebben, oft de goeden daerinne wesende aengaen, dat sy deselve huysen, tegens dat de Commissarisen hen daer vinden, open doen oft doen doen, om gevisiteert ende de granen, victuaillen ende andere saecken, byde voors. Commissarisen, achtervolgende henne commissie, opgeteeckent te mogen wordene, wetende dat ingevalle daer nyemant en is, last hebbende om de voors. toegevetterde, geslotene ende onbewoonde huysen open te doene, men deselve sal moeten openbreken, dwelck men nochtans liever verhuet sage, overmidts daerdeur de goeden, in deselve huysen wesende, souden mogen commen verbaelmont ende gedissipeert te wordene (1).

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 33.)

---

(1) Op 17 December 1577, verscheen te Brussel het volgende placcaat welk met de *Spaansche furie* in verband staat :

> *Placcaet Ons sHeeren des Conincx, daerby allen coopluyden, burgeren ende ingesetenen der stadt van Antwerpen wordt geaccordeert, heure goeden, byde gemutineerde Spaengnaerden ende heuren aenhangerēn gerooft ende geplundert, te moghen vendiceren, voirts inhoudende andere poincten ende articulen, om voir te commen ende verhueden die geheele bederffenisse vander voirs. stadt ende ingesetenen derselver.*

BYDEN CONINCK.

Onsen lieven ende getrouwen die Cancellier ende Luyden van onsen Rade in Brabant, saluyt ende dilectie. Alsoe de generale Staten van onse Landen van herwertsovere, jegenwoirdelijck vergadert binnen dese onse stadt van Bruessele, ten versuecke vande drye Staten van onsen Lande ende Hertochdomme van Brabant, ons hebben wel particulierlijcken doen verthoonen, het groot misval, ongeluck, ende depopulatie van onser stadt van Antwerpen. Ende dat om te verhueden de geheele bederffenisse, desolatie ende ruyne vanden coopluyden, burgers ende ingesetene van diere, gantzlijcken van noode was, daerinne te versien, by publicatie van eenige puncten ende articlen, in heure remonstrancie begrepen, ende onder anderen, dat alle goeden, waren ende coopmanschepen, procederende vanden roof ende plunderinge binnen de voirs. stadt, byde gemutineerde Spaengnaerden ende heure aenhengeren, onlancx gedaen, onder wyen deselve bevonden souden worden, soo wel in heure eerste vorme als verandert wesende, souden mogen byden proprietaris gevendiceert, gerepeteert, ende weder geeyscht worden in specie oft weerde, mitz doende daervan blijcken, sonder den prijs van heuren coop weder te keeren oft restitueren. Oick dat alle obligatien ende beloeften, zoe

N° 255.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierick vander Meeren, Onder-Schoutet ; Borgermeesteren , Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XVIII^{en} dach January anno XV^{c} LXXVII.

Alsoe, nae dinnemen van deser stadt, onlancx geschiet, Niclaes Cocquiel, vuyt synen huyse, onder andere, byde spaensche soldaten, affhendich gemaect ende genomen is geweest sekere obligatie oft hantschrift, luydende ten laste van Laureys Rycx, van Loo, als genomineerde debiteur, ende ten proffyte vanden voors. Niclaes Cocquiel, vander sommen van twee hondert ponden vlems, te betalen aenden selven Cocquiel oft aenden brengere, binnen drye maenden nae date der voers. obligatien, die gedateert is den II^{en} Octobris XV^{c} LXXVI, Soe eest datmen gebiet, van sHeeren

principale als op borchtocht oft fidejussoire, wisselingen oft wederwisselingen, byde voirs. burgers oft ingesetenen, geduerende de fortze, gewelt, rooff ende plunderinge voirs. oft naderhant gedaen, onder wat name, tijtle, verwe oft decxsel deselve souden gemaect oft geinventeert wesen, gecasseert, geannulleert ende te nyete gedaen souden worden. Verbiedende eenenyegelijcken, daervan den plundereers oft actie van hen hebbende, oft andere eenige betalinge oft vernuegen te doen, op pene van geacht te worden als faulteurs van dien. Ende alsoo vele der voirs. plundereers, oft andere van heuren twegen die penningen tAntwerpen geroeft ende gestolen, alreede by wisselinge ende wederwisselinge vuytgegheven hebben, om die in Spaengnyen, Italien, Vranckrijcke ende elders, oft anderssins gerestitueert te worden, hebbende sulcke penninngen geleyt oft gedepositeert op eenige comptoiren oft bancken, om deselve binnen dese Landen oft elders te mogen vinden, datmen ordineren soude allen coopluyden, soo wel vremde als andere, die eenige penningen by wissel oft wederwissel, leeninge oft depost ontfangen hebben, zedert den vierden dach van Novembri lestleden, dat zy tselve souden moeten verclaeren ende te kennen geven aen zekere Commissarisen, daertoe gedeputeert, om aldaer ende voir deselve Commissarisen gedebateert te worden vande qualiteyt vande schult binnen zekeren dage, ende oft die originele penningen vanden voirs. rooff eenichssins geprocedeert zijn oft niet, op pene als boven. Belastende wel expresselijcken allen coopluyden ende andere, die zedert den voirs. tijt eenige penningen, by wissel, leeninge oft depost ontfangen hebben, daervan zy heure briefven souden mogen gesonden hebben om die te betalen in andere Landen, Provincien, mercten oft plaetsen, dat zy deselve briefven, van stonden aen, wederroepen ende revoceren, doende daer van dinsinuatie aen heure facteurs, agenten oft andere, aende welcke de voirs. wisselbriefven oft obligatien souden moghen

ende der stadt wegen, dat degene die de voers. obligatie onder oft in handen mach hebben, deselve brengen in handen vanden Secretaris deser stadt, Meester Dionys vander Neesen, verbiedende ende interdicerende eenenyegelycken de voergenoempde obligatie te coopene oft vercoopene, te vermangelen oft anderssins te alieneren, oft oock de schult ende somme daerinne begrepen yemanden anders te betalene dan den voors. Cocquiel, oft specialyck last van hem hebbende, wetende oft ter contrarien van dien gedaen werde, dat al tselve, in rechte ende daer buyten, geacht ende gehouden sal worden voer nul, machteloos ende van onweerden.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 34.)

---

geadresseert oft geschickt zijn, tzy dat deselve geaccepteert waren oft niet, de voirs. briefven niet te betalen. Op pene vande originele penningen te moeten wederkeeren en restitueren. Dat insgelijcx verboden soude worden vuyt de Landen van herwertsovere, te mogen vueren, te lande oft te watere, eenige gepackte oft ongepacte goeden oft waren, onder tdecxsel van coopmanschap oft anderssins, sonder eerst ende alvoiren gevisiteert te zijn byde gecommitteerde vande thollen, oft Officiers, om te besien oft onder de voirs. goeden ende waren yet soude mogen wesen, dat inden rooff ende plunderinge van Antwerpen gestolen soude wesen. Van gelijcken dat deghene die huns wetens eenige hulpe gedaen souden hebben, om zulcke transporten oft vuytvueringe te doen oft hun namen daertoe geleent, gestrafft ende gepunyeert souden worden als faulteurs, te wat tijde men tselve naderhandt soude mogen weten oft doen blijcken. Ende dat deghene heuren naem daertoe geleent hebbende, oft die huns wetens sulcke geroofde goeden mitten heuren souden hebben laten packen, al hadden deselve in derderhandt geweest, hun eygen goet souden verliesen, ende dat zy daerenboven arbitralijcken gestraeft ende gepunieert souden worden. Ende dat boven het ondersoeck vande packen, 't welck indifferentelijcken gedaen sal worden, om te bezien oft daer eenich gerooft goet inne ware, den proprietaris des versocht zynde, gehouden soude wesen zijnen eedt te doene, dat deselve goeden vanden voirs. rooff niet en commen, ende dat hy egeen deel oft part gehadt en heeft inden selven rooff, directelijck noch indirectelijck, by coope, wisselinge oft andersins, in wat manieren tselve soude mogen wesen. Ende dat hen daerop souden worden geexpedieert onse opene briefven van Placcate daertoe dienende.

Soe eest, dat wy de zaecken voirs. overgemerct, genegen wesende ter bede ende begeerte vande voirs. generale Staten, ende begeerende te verhueden de gantsche ruyne ende bederffenisse vande goede coopluyden, burgeren ende ingesetene van onse voirs. stadt van Antwerpen, soe grootelijcx beschadicht deur den rooff ende plunderinge derselver stadt, Tot onsen groot leetwesen ende mishagen, Wy om dese ende andere redenen ons daertoe bewegende, hebben by advijse ende deliberatie van onse seer lieve ende getrouwe die Luyden van onsen Rade van State, by ons gecommiteert, totten

N° 258.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierick vander Meeren, Onder-Schouteth; Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt vander stadt van Antwerpen, opten XXIII^en January XV^c LXXVII.

Alsoe ten huyse van Jacques du Molyn, ten tyde van dinnemen deser stadt, onder andere, byde soldaten, vuyten comptoire aldaer, genomen syn twee diversse obligatien, aende huysvrouw des voers. du Molyn, by Hansen van Onchen, haeren broedere, gegeven, wesende deene vander sommen van twee hondert ses ponden, scellingen ende deniers Vlems, te betalene binnen deser maent van Januario, aenden voers. Hansen van Onchen oft bringere derselver, ende onderteeckent by Aert Vogel, Jan Lucas ende Hansen Houtom,

gouvernemente generael van onse voirs. Landen van herwertsovere, mitzgaders vande Hooft-President ende Luyden van onsen secreten Rade, Geordineert ende gestatueert, ordineren ende statueren by desen, de puncten ende articulen hiernaevolgende. Inden eersten : dat alle goeden, waren ende coopmanschepen, procederende vanden rooff ende plunderinge voirs., onder wyen deselve bevonden sullen worden, soe wel in heure eerste vorme als verandert zijnde, sullen byden proprietaris gevendiceert, gerepeteert, ende wederom geeyscht mogen worden, in specie oft in weerde, mitz daervan deuchdelijck doende blijcken, zonder den prijs vanden coop daeraff te moeten restitueren, behoudelijck nochtans dat de Jugen ende Rechteren daervan sommierlijck recht doende, zulck ende zoe goet regard daerop sullen nemen, als zy nae redene ende billicheyt bevinden sullen te behoiren. Dat alle obligatien ende beloeften zoe principale als fidejussoire, wisselingen oft wederwisselingen, die geduerende de fortze, ghewelt ende rooff voirs. oft daernae byde voirs. burgers oft ingesetene gedaen zijn geweest, onder wat naem, verwe oft tijtel deselve souden moghen geemaneert, gemaeckt, gecoloreert oft geinventeert wesen, sullen gecasseert, geannulleert ende te nyete gedaen word den, gelyck wy oyck deselve casseren ende annulleren by desen. Verbiedende eenenyegelijcken, daervan eenige betalinge oft vernuegen te doen aenden voirs. plundereers, oft actie van hun hebbende oft andere, op pene van geacht te worden als faulteurs van dien. Ende op datmen des te beter soude moghen achterhalen die penningen binnen Antwerpen gerooft, die de plundereers oft andere van heuren twegen alreede by wisselinge ende wederwisselinge vuytgegeven mogen hebben, soe voirs. is, hebben wy geordineert ende ordineren by desen, allen coopluyden, soe vremde, vuytheemsche als onse ondersaten, die zedert den voirs. vierden dach van Novembri lestleden, eenige penningen by wisselinge oft wederwisselinge, leeninge oft depost ontfangen sullen hebben, dat zy tselve commen verclaren aenden Commissarisen daertoe van onsen 'twegen gedeputeert binnen onse steden van Mechelen, Ghendt,

ende dandere van vier hondert ponden Vlems eens, te betalene aen des voers. Jacques du Molyn huysvrouwe, onderteeckent by denselven Hansen van Onchen, Soe eest datmen gebiet, van sHeeren ende deser stadt weghen, dat soe wie deselve obligatien onder oft in handen heeft, die van stonden aene bringhe in handen vanden Burgermeesteren deser stadt; verbiedende ende interdicerende eenenjegelycken die te coopene, vercoopene, vermangelen oft te alieneren, noch oyck de schult daerinne begrepen aen iemanden anders te betalene, dan aende huysvrouwe des voers. de Molyn oft last van haer hebbende, wetende, soe wie contrarie van desen gedaen sal hebben, allen tselve gehouden sal wordden voer nul, machteloos ende van onweerden, in rechte ende daer buyten.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 34.)

Vlissinghen ende andere. Te weten : Meester Jan de Pape ende Nicolaes de Vooght, Schepenen van onse voirs. stadt van Antwerpen, ende Meester Willem Martini, Greffier der selver stadt, oft de twee van henluyden, oft sulcke andere als deselve Commissarisen te dien eynde sullen mogen denomineren ende subdelegueren, inde voirs. steden, om voir de voirs. Commissarisen gedebatteert te worden vande qualiteyt vande schult, ende off de originele penningen eenichssins geprocedeert zijn vanden voirs. rooff ofte niet. Ende dat tot zekeren dage die de voirs. Commissarisen daertoe stellen ende prefigeren sullen. Op de pene als boven. Belastende wel expresselijcken allen coopluyden ende andere die zedert den voirs. tijt eenige penningen by wisselinge, leeninge oft depost ontfangen sullen hebben, daervan zy heure briefven gesonden mogen hebben, om die in andere Landen, Provincien, mercten oft plaetsen te betalen, dat zy terstont deselve briefven wederroepen ende revoceren, doende dinsinuatie aen heure facteurs, agenten oft andere, aende welcke de voirs. wisselbriefven oft obligatien geadresseert oft geschickt mogen wesen, 'tzy dat deselve geaccepteert zijn oft niet, de voirs. briefven niet te betalen, op pene van doriginele penningen te moeten wederkeeren ende restitueren. Verbieden ende interdiceren voirts eenenyegelijcken, by desen, vuyt onse voirs. Landen van herwertsovere te vueren, ter zee, te lande oft over soete wateren, eenige gepackte oft ongepackte goeden ende waren, onder tdecxsel van coopmanscap oft anderssins, sonder eerst ende al voiren gevisiteert te zijn byde gecommitteerde vande thollen oft Officiers, om te bezien off onder de voirs. goeden yet ware dat inde plunderinge van Antwerpen gestolen oft gerooft soude mogen sijn. Willende ende ordinerende dat degene die huns wetens eenige hulpe gedaen sullen hebben, om gelijcken transporten oft vuytvueringen te doen als voiren, oft daertoe heuren naem geleent sullen hebben, gestraeft ende gepunyeert sullen worden als faulteurs, tot wat tijde men tselve hiernaemaels sal kunnen weten oft doen blycken. Ende degene die heuren naem geleent oft sulcke geroofde goeden, huns wetens, byden heuren sullen hebben laten packen, al waert dat deselve goeden in derder handt hadden geweest, sullen hen eygen goet

N° 259.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckheer Dierick vander Meeren, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXVI^en January, anno XV^c LXXVII.

Men cundicht ende laet weten, van sHeeren ende der stadt wegen, datmen op morgen, nade hoochmisse, sal gaen processie generael, den grooten circkel, metten Eerweerden Heyligen Sacramente, om Godt almachtich vierichlyck te bidden, dat Hy, door Zyn grondeloose barmherticheyt, Synen Heyligen Geest wilt seynden inde herten vanden Princen, opdat dese tegenwoirdige trouble ter neder worde geleyt, ende eenen goeden geduerigen peys mocht gesloten worden, tot Godts eere, dienste van Syne Majesteyt en welvaren van desen lande, besundere van dese

verliesen. Ende daerenboven sullen arbitralijcken gestraefft ende gecorrigeert worden, deselve goeden te appliceren, deen derdendeel tonsen proffyte, dander derdendeel tot proffyt vanden aenbringer, ende tderde derdendeel tot proffyte vanden Officier die daervan dexecutie doen sal. Willende ende ordinerende voirtsmeer, dat boven tondersoecken vande packen, twelck indifferentelijck gedaen sal worden, om te besien off daer onder geroofde goeden zijn, den proprietaris des versocht zijnde, gehouden sal wesen eedt te doen, dat de voirs. goeden vanden voirs. rooff niet en commen oft procederen, ende dat hy inden selven rooff egeen deel oft part gehadt en heeft, directelijck noch indirectelijck, by coope, wisselinge noch anderssins in geenderhande manieren. Ende ten eynde dat van onse jegenwoirdige ordinancie, interdictie ende verbot, niemant ignorantie en soude mogen pretenderen, ontbieden ende bevele wy u, Dat ghy terstont ende sonder vertreck, dese jegenwoirdige doet kundigen, vuytroepen ende publiceren, alomme binnen de steden ende plaetsen van onsen Lande ende Hertochdomme van Brabant ende van Overmaze, daermen gewoenlijck is vuytroepingen ende publicatien te doene, ende tot onderhoudenisse ende observatie van diere, procedeert ende doet procederen, tegens den overtreders ende ongehoirsame, by executie vande penen boven gementionneert, sonder eenige gunste, dissimulatie oft verdrach. Des te doene mit diesser aencleeft, geven wy u volcommen macht, auctoriteyt ende sunderling bevel. Ontbieden ende bevelen eenenyegelijcken, dat sy u tselve doende ernstelijcken verstaen ende obedieren. Want ons alsoe gelieft.

Gegeven in onser stadt van Bruessele, onder onsen contresegel hier op gedruct in placcate, den XVIII^ten dach van Decembri. Int jaer XV^c sessentzeventich.

Byden Coninck, In zynen Raede,

D'OVERLOEPE.

gedesoleerde stadt, opdat de neeringe, trafficque ende navigatie mach wederom comen ende haren gewoonelycken loop hebben; Gebiedende eenenyegelycke de straten voer syne duere schoon te maecken daer de voerseyde processie sal passeren, ende allen herbergiers, taverniers, backers ende pasteybackers, daer de voors. processie sal voerby gaen, hare dueren toe te houden ter tyt deselve zal zyn gepasseert, opde pene van outs daertoe staende.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 36.)

N° 260.

*Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; Burgermeesteren, Scepenen ende Raide der stadt van Antwerpen, den XXVIII*en *January anno XV*c *ende LXXVII.*

Alzoe, nae dinnemen van deser stadt, nu onlancx geleden geschiet, ten huyse van wylen Robert Philips, aldair doot gebleven synde, *in den Criecboem*, opten grooten Goddaert alhier, facteur ende dienaer was van Willeme Hobbs ende Ritzaert Goddaert, beyde cooplieden van Londen, in Engelant, onder andere genomen ende verloren syn zekere twee obligatien oft hantschriften, luydende deene ten laste van Leenaerde Zilvesters, als genomineerde debiteur, ende tot prouffyte vanden voors. Willeme Hobbs ende Ritzaerde Goddaert, sprekende van drientnegentich ponden, XVI stuyvers, VI deniers grooten Vlems eens, gevallen ende verschenen den XXen Octobris lestleden, ende dander obligatie, ten laste van Melchior de Lichte, als debiteur ende tot prouffite vanden selven Willeme Hobbs ende Ritzaerde Goddaert oft brengere sbrieffs, sprekende van sessentwintich ponden grooten Vlems, verschenen ende gevallen den XXIIen December lestleden, Soe eest dat men gebiet, van sHeeren ende vander stadt weghen, dat zoe wie de voors. twee obligatien in handen hebbende is, dat zy dieselve brengen, van stonden ane, in handen van Meesteren Dionyse vander Neesen, Secretaris deser stadt, oft in handen van Cornelise Pot, woonende in de Hoochstrate alhier, naest *het Wit Peerdeken*, tegens over *den Helm;* Verbiedende ende interdicerende

eenenyegelycken de voors. twee obligatien te coopene oft vercoopene, te vermangelen oft anderssins te alieneeren oft oic deselve sommen daerinne begrepen, iemanden anders te betalene, dan den voors. Willeme ende Ritzaerde oft den voors. Cornelise Pot, tot dien eynde specialen last hebbende, wetende oft ter contrarie van dien gedaen werde, dat al tzelve, in rechte ende daer buyten, gehouden sal worden voer nul, machteloos ende van onweerden.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 35.)

N° 261.

Geboden ende wtgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raide der stadt van Antwerpen, opten neghensten dach February, anno XVc ende sevenentseventich.

Alzoe, ten tyde dese stadt byde spaensche soldaten innegenomen, berooft ende geplundert werdt, ten huyse . . . . *(sic)* verloren is sekere police oft cedulle van asseurantien, daerby Luys Fernandes, Bizente Dacosta, Francisco Antonio, Enrrique Nuñez ende Alonzo de Palma Carillo, versekert ende gheasseureert hebben gehadt, inde maent van Meerte lestleden, sekere goeden ende coopmanschappen, toebehoorende Melchiore sGrevens oft yemanden anders, alsdoen geladen oft te ladene by Janne van Onche oft Hans Escot, oft by yemanden anders, inden name des voors. Melchiors sGrevens, inden schepe genaemt *tCleyn Galeon*, dair meester op was Peter Lones oft ander, van Calais, in Vranckryck, op Lisbonen, ter sommen toe van hondert dryendertich ponden, sesse schellingen, acht penningen Vlems, wesende de voorgeruerde police, in date des XXXen Marty XVc zessentseventich; Ende alzoe tvoors. schip gebleven is, ende de voornoemde asseureurs de voors. gheasseureerde somme schuldich zyn te betalene, zoe eenige van hen, hen part ende deel oic alreede betaelt hebben, ende men nyet sekerlyck en weet, weder de voorgeruerde police inden voors. huyse mede verbrant oft byde soldaten oft eenige andere genomen ende wechgedraghen is geweest, Soe eest datmen gebiet, van sHeeren ende vander stadt weghen, dat deghene die de voors. police soude moghen onder oft in handen hebben, deselve van stonden

ane brenghe ende levere in handen van mynen Heere den Borgermeestere deser stadt, verbiedende ende interdicerende eenenyegelicken deselve police te coopen oft vercoopen, verhandelen, vermangelen oft anderssints te alieneren, noch oick de sommen die dairop alnoch resteren te betalene, te weten : vyftich ponden die Luys Fernandes; sestien ponden, derthien schellingen, vier penningen, die Bizente de Acosta, ende gelycke sestien ponden, derthien schellingen, vier penningen, die Francisco Antonio; respective, ter saken vander voors. asseurantien, alnoch schuldich zyn, nyemanden anders en betalen dan den voors. Melchiore Sgrevens oft specialen last ende procuratie van hem hebbende; wetende, zoo verre yemant contrarie dairaf dede, dat altzelve, in rechte ende daer buyten, gheacht ende gehouden zal worden voor nul, machteloos ende van onweerden.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 37.)

N° 262.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckere Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten negensten Februarii, anno XVc sevenentseventich.

Alzoo Pedro de Quintanadoignes Torre, Coopman vuyt Spaignien, bynnen deser stadt residerende, by requeste, mynen Heeren Borgermeesteren ende Scepenen te kennen gegeven heeft, dat al ist zoo dat hy, ten tyde vanden saccagemente ende plunderinge van deser stadt, ende oock drye oft vier dagen daernae, hy bynnen derselver stadt nyet en is geweest, maer hem gehouden bynnen der stadt van Liere, ende zoo vele te min hy egeene goeden, inden zelven byden soldaten gepilleert ende genomen, en heeft innegecocht, ondergehouden oft daeraff geproffiteert, dat nochtans sorgende datmen hem tselfde, zoo hier als buyten in andere steden ende landen, tonrecht zoude moghen naergeven ende hem daeraff culperen, waerdeur hy nyet alleenlyck en soude commen te verliesen zyne eere ende goede reputatie, als daerinne gediffameert worddende, dat hy, in zulcke calamiteyt, met scade vanden goeden borgeren ende ingesetenen, zoude willen proffiteren, maer oock tselffde tenderen tot achterdeel van zynen persoon ende goeden, ende omme tselfde te verhuedene ende dat de waerheyt vander zaken, mitsgaders zyne innocentie te beter tot kennisse van

eenenjegelycken zoude commen, seggende ende verclarende dezelve demonstrant, dat hy directelyck noch indirectelyck hem met zulcken incoopen van goeden, int sack gerooft ende genomen, nyet gemoeyt en hadde, maer dat hy van Lyere voors. wedergecommen wesende, den borgeren ende ingesetenen, geduerende desen voors. sack, heeft diversche diensten ende officien gedaen, ende alzoo egeene redene en ware, dat de voors. remonstrant tonrechte werdde geculpeert ende daerdeure zoude commen in schade oft verdriete, wesende oock zyn versueck redelyk ende tot voordeel vande gemeynte ende Republicq, Soo eest, dat mynen voors. Heeren Borgermeesteren ende Schepenen, ten versuecke ende ernstelyck begeerte vanden voorgenoempden Pedro de Quintanadoignes Torre, cundigen ende laten weten, alle ende jegelycke borgeren dyen dat eenichssints aengaen ende raecken mach, dat zoo verre zy weten oft cunnen vernemen, dat de voors. Pedro eenige van heure goeden, waren oft coopmanschappen, by hem selven oft iemandt anders van zynen twegen, directelyck oft indirectelyck, vanden soldaten oft andere persoonen, die hun het saccagemente deser stadt hebben gemoeyt, ingecocht, onder oft daermede geproffiteert soude hebben, dat se tselffde, bynnen veerthien dagen nade publicatie van desen, mynen voors. Heeren aengeven; men sal hen deselve goeden, indient sulcx bevonden wordt, doen wederomme geven, zonder yet voor lossen derselver te dorven oft gehouden te zyne te betalene, tware vanden incoop derselver goeden oft anderssints; daerenboven zal den voors. Pedro de Quintanadoignes schuldich zyn het dobbel vande weerde vanden zelven goeden den Aelmoesseniers, tot behoeff vanden armen deser stadt, te gevene, naevolgende de beloefte byden voorgenoempden Pedro de Quintanadoignes, in zyne requeste, met zyn eygen hant onderteeckent, gedaen.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 38.)

N° 263.

Geboden ende vuytgheroepen by Jonckeren Dierick vander Meeren, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XVIIIen February, anno XVc LXXVII.

Alsoo ter kennisse van den Heer ende de stadt gecomen is, dat nu onlancx, heymelyck by avont, sekere doode kinderen

gebrocht zyn geweest op het kerckhoff van Sinte Andries alhier, sonder alvoer daeraff den Pastoor oft yemanden anders van geestelyckheyt insinuatie oft wete gedaen te hebben, wesende een sake van zeer quader exemple ende consequentien, Soe eest dat men, van sHeeren ende deser stadt wegen, wel scherpelyck gebiedt, dat hem nyemant voortaen en vervoirdere eenige doode lichamen, tzy deselve levendich ter werelt comen oft nyet, by dage oft nachte, te bringen op eenige kerckhoven oft geweyde plaetsen, ten zy met voergaende consente vande Pastoors oft andere overheyt daertoe gequalificeert zynde; ende ingevalle yemant ter contrarie dede, salmen tegens denselven procederen, gelyckmen in sulcke ende dyer gelycke saken gewoonelyck is van doene.

Gebiedende voerts wel scerpelyck alle vroevrouwen over te bringen, binnen XXIIII uren, aende Pastoors, alle de kinderen die zy voertaen sullen ontfangen, tzy levende oft doot, ende dat opde verbeurte van haer offitie, ende daerenboven arbitralyck gecorrigeert te worden.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 39.)

N° 264.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; Borgemeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opden XXVen dach February XVc LXXVII.

Alzoe Pedro de Arcanti, Contador vander armeye van Zyne Majesteyt, by requeste, ons te kennen gegeven heeft, hoe dat al ist zoo dat geduerende den tyde dat hy in dese landen geweest is, inden dienste van Zyne Majesteyt, hy hem altyts gedragen heeft, gelyck een man van eeren sculdich is te doene, sonder eenige reproche, nochtans hem beduchtende, aengesien hy ten tyde van het innemen ende pilleren van deser stadt was opt Casteel alhier, dat eenige souden moegen suspiceren ende quaet vermoeyen hebben, dat de voirs. Arcanti hem eenichsins mette selve pillagie soude moegen gemoeyt oft oock eenige goeden, inden selven sacq by de soldaten gepilleert ende genomen, ingecocht, onder oft dairaff geproffiteert hebben, ende men hem soude, zoo hier als buyten in andere steden ende landen, tonrecht mogen naergeven,

ende hem dairaff culperen, waerdeur hy nyet alleenlyck syne eere ende goede reputatie soude comen te verliesen, als daerinne gediffameert wordende, dat hy met scade vande goede borgeren ende ingesetenen, in sulcke calamiteyt soude hebben willen proffiteren, maer oock tselfde tenderen tot achterdeel van synen persoon oft goeden, ende om tselfde te verhuedene, ende dat de waerheyt vande zaken, mitsgaders zyne innocentie te beter tot kennisse van eenenyegelycken soude commen, vercleerende dat hy directelyck noch indirectelyck hem met sulcken incoopen van goeden, int sacq gerooft ende genomen, nyet gemoeyt en hadde, ende alzoo egeene redene en ware, dat de voirs. Arcanti tonrechte werde geculpeert, ende daerdeur soude commen in schade oft verdriete, wesende oock syn versueck redelyck ende tot voordeel vande gemeynte ende republicque, versueckende datmen tzelfde by openbaren edicte ende vuytroepinge soude laten weten ende cundigen eenenyegelycken, dat soe verre daer iemant ware, van wat conditie oft qualiteyt hy sy, die can bethoonen oft seggen metter waerheyt, dat de voirs. Arcanti eenige van hunne goeden onder gehadt heeft oft alnoch te hebbene, vande ghene alhier gepilleert wesende, datmen tselfde soude commen denuncieren ende aengeven, hy soude se terstont restitueren ende wederomme geven, sonder yet daervoer te dorven geven, Soo eest dat mynen voirs. Heeren Borgemeesteren ende Schepenen cundigen ende laten weten alle ende yegelycke borgeren ende ingesetenen deser stadt, oft andere dyen dit eenichsins aengaen oft raken mach, dat zoe verre zy weten oft cunnen vernemen dat de voirgenoempde Pedro de Arcanti, eenige van hunne goeden, waren oft coopmanscappen, by hem selven oft yemant anders van synen twegen, directelyck oft indirectelyck vanden soldaten oft andere persoonen, die hun het saccagement deser stadt hebben gemoeyt, ingecocht, onder oft daermede geproffiteert soude hebben, dat zy tzelfde bynnen veerthien dagen naer de publicatie van desen, mynen voirs. Heeren aengeven; men sal hun deselve goeden wederomme geven, zonder yet voert lossen derselver te dorven oft gehouden te zyne te betalene, tware vanden incoop derselver goeden oft anderssins, naervolgende de beloefte byden voirgenoempden Arcanti in zyne requeste, by syn eygen hant onderteeckent, gedaen.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 42.)

N° 265.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Scouteth; Borgemeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opden XXV^{en} dach February XV^{c} LXXVII.

Alzoo Diego de Guevara, diener van Zyne Majesteyt, by requeste, ons te kennen heeft gegeven, hoe dat hy in dese landen gewoont heeft bat dan XXII jaren, wesende gehout, ende gedaen hebbende zyne affairen ende negotien, sonder eenige reproche, ende alzoo hy, ten tyde van het innemen van deser stadt, geweest is opt Casteel, ende hy hem beduchtende, dat eenige souden willen seggen dat de voirs. Diego de Guevara hem eenichssins mette selve pillagie soude moegen gemoeyt oft oock eenige goeden, inden selven sacq byde soldaten gepilleert ende genomen, ingecocht, onder oft dairaff geproffiteert hebben, ende men hem soude, zoe hier als buyten, ut ante, mutando nomen et cognomen ad finem usque.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 43.)

N° 266.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Scouteth; Borgemeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opden XXV^{en} dach February XV^{c} LXXVII.

Alzoo Michiel de Villa Real, Spaignaert, borger van Brugghe, by requeste, ons te kennen gegeven heeft, hoe dat hy, zoo tot Brugge als alhier geresideert heeft den tyt van XXXII jaren, hebbende aldaer gedaen syne affairen ende negotien, sonder eenige reproche, ende hoe wel hy hem nyet gemoeyt en heeft met het sack ende pilleren van deser stadt, int innemen derselver byden soldaten, nochtans hem beduchtende dat eenige souden moegen suspicie ende quaet vermoeyen hebben dat de voirs. Michiel de Villa Real hem eenichsins mette selve pillagie soude moegen gemoeyt oft oock eenige goeden, inden selven sack byden soldaten gepilleert ende genomen, ingecocht, onder oft dairaff geproffiteert hebben, ende men hem soude, soe hier als buyten in andere

steden ende landen, tonrecht moegen naergeven, ende hem dairaff culperen, waerdeur hy nyet alleenlyck syne eere ende goede reputatie soude commen te verliesen, als daerinne gediffameert wordende, dat hy, etc., ut supra ad finem usque.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 43.)

N° 267.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Dierické vander Meeren, Onder-Scouteth; Borgemeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opden tweeden dach Marty XV^c LXXVII.

Alzoo Jan Martines de Recalde, General vander Armeyen van Zyne Majesteyt, ons, by requeste, te kennen gegeven heeft, dat al eest zoo dat hy geduerende den tyt van zyne residentie in dese Nederlanden, te wetene sedert de compste alhier vanden Hertoch van Medina Celi, hem altyts in zyne offitie van generaelschap ende anderssins gedragen heeft sonder reproche, ende hoe wel hy hem nyet gemoeyt en heeft met het pilleren van deser stadt, int innemen derselver byde soldaten, nochtans hem beduchtende dat eenige soude moegen quaet vermoeyen hebben, dat de voirs. Jan Martines de Recalde hem eenichsins mette selve pillagie soude moegen gemoeyt, oft oock eenige goeden, inden selven sacq byde soldaten gepilleert ende genomen, ingecocht, onder, oft dairaff geproffiteert hebben, ende men hem soude, zoo hier als buyten in andere steden ende landen, tonrecht moegen naergeven ende hem dairaff etc., mutando nomen ad finem usque (1).

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 46.)

---

(1) Op 6 Meert werd het volgende getuigschrift door het Magistraat aan den Spanjaard Juan de Paregia afgeleverd :

Akt voor Schepenen.

Certificamus clarissimum ornatissimumque virum Dominum Joannem de Paregia supremi Judicis officio authoritate a rege ipso concessa, in Hispanorum exercitu fungentem, eo tempore quo Hispani milites hanc civitatem invasêre domos ac bona civium diripuêre spoliavêreque totoque postea tempore quo hanc civitatem Hispani tenuêre summa cum equitate dissidia inter ipsos milites ac nostros cives decidisse, civesque nostros quantum equitas pateretur ab injuria militum summa cum ipsorum civium gratia ac benevolentia tutatum

N° 268.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Scouteth; Borgemeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten VIII^en dach Marty XV^c LXXVII.

Alzoo Bartholome de Planes, Spaignaert ende soeteler, jegenwoirdelyck bynnen deser stadt residerende, by requeste, ons te kennen gegeven heeft, hoe dat hy in dese landen gehouwt wesende ende hebbende kinderen, zedert twee jaren, herwaerts gevolght heeft den leeger van Zyne Majesteyt, vercoopende aldaer alderhande waren ende coopmanscappe, ende hoewel hy geduerende denselven tyde, ende oock te voren hy hem anders nyet gedragen en heeft dan gelyck een man van eeren behoirt ende sculdich is te doene, nochtans hem beduchtende, aengesien hy, ten tyde van

fuisse; plurima ablata bona ipsis restitui curasse, chirographa civibus a milite avaro extorta cancellasse ac irrita judicasse magnumque ea in re huic reipublicæ præstitisse officium; Et ne cum aliquorum nostrorum civium jactura locupletaretur si quæ ex rebus spoliatis ex dono militum aut aliunde ad eum pervenirent, eadem nobis reddidisse ut iis a quibus ablata erant civibus restituerentur; res profecto viro integerrimo ac probissimo digna et a nobis in hac republica ubi se oportunitas occasioque offerret rependenda, et quia æquum et justum est veritati testimonium hoc requisiti præstare, has literas testimoniales illi præstitimus easque sigillo nostro consueto ad causas muniri curavimus, die VI^a mensis Martii, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo septimo.

(Scabinale protocollen van het jaar 1577, *vol.* 2, *fol.* 561 *v/°*, *sub* Martini *et* Kieffel.)

Den volgenden dag teekende het Magistraat naastgaande getuigschrift:

Akt voor Schepenen.

Certificamus dat alzoo wy tegenwoordelyck seyndende zyn naer Brussel, om zake der welvaert deser stadt raeckende, Mr Engelbert Masius, pensionaris der selver stadt, Soo eest dat wy begeeren, aen allen Heeren Gouverneurs, Colonellen, Capiteynen ende aen die bevelsluyden, dat zy den voors. onsen pensionaris willen vry ende vranck ende ongemolesteert laten passeren, zonder den selven te doen oft laten gescieden eenich beletsel oft empeschement, maer den selven willen doen alle behulp, addres ende assistentie tot voorderinge van syne voors. reyse. Sonder argelist.

7 Martii.

(Scabinale protocollen van het jaar 1577, *vol.* 2, *fol.* 561 *v/°*, *sub* Martini *et* Kieffel.)

het innemen ende pilleren van deser stadt, was opt Casteel alhier, dat eenige soude moegen suspiceren ende quaet vermoeyen hebben, dat de voirs. Bartholome de Planes hem eenichsins mette selve pillagie soude moegen gemoeyt, oft oock eenige goeden, inden selven sacq byde soldaten gepilleert ende genomen, ingecocht, onder oft dairaff geproffiteert hebben, ende men hem soude, soo hier als buyten in andere steden ende landen, tonrecht moegen naergeven ende hem dairaff culperen, waerdeur hy nyet alleenlyck syne eere ende goede reputatie soude commen te verliesen, als daerinne gediffameert worddende, dat hy met schade vande goede borgeren ende ingesetenen in sulcke calamiteyt soude hebben willen proffiteren, maer oock tselfde tenderen tot achterdeel van synen persoon oft goeden, ende om tzelfde te verhuedene, ende dat de waerheyt vander zaken mitsgaders zyne innocentie te beter tot kennisse van eenenyegelycken soude commen, verclee-rende dat hy, directelyck noch indirectelyck, hem met sulcken incoopen van goeden, int sacq gerooft ende genomen, nyet gemoeyt enhadde, ende alzoo egeene redene en ware dat de voirs. de Planes tonrecht werde geculpeert, ende daerdeur zoude commen in schade ende verdriete, wesende oock syn versueck redelyck ende tot voordeel vande gemeynte ende republicque, versueckende datmen tzelfde by openbaren edict ende vuytroepinge soude laten weten ende cundigen eenenyegelycken, dat zoeverre daer yemant ware, van wat conditie oft qualiteyt hy zy, die can bethoonen oft seggen, metter waerheyt, dat de voirs. de Planes eenige van hunne goeden onder gehadt heeft oft alnoch te hebbene, vande ghene alhier gepilleert wesende, datmen tzelfde soude commen denuncieren ende aengeven, hy soude se terstont restitueren ende wederomme geven, sonder yet daervoer te dorven geven, Soo eest dat mynen voirs. Heeren Borgemeesteren ende Scepenen cundigen ende laten weten, alle ende yegelycke borgeren ende ingesetenen deser stadt, oft andere dyen dit eenichsins aengaen oft raken mach, dat zoeverre zy weten oft kunnen vernemen dat de voirgenoemde Bartholome de Planes eenige van henne goeden, waren oft coopmanscappen, by hem selven oft yemant anders van synen twegen, directelyck oft indirectelyck, vanden soldaten oft andere persoonen die hun het saccagement deser stadt hebben gemoeyt, ingecocht, onder oft daermede geproffiteert soude hebben, dat zy tzelfde, bynnen veerthien dagen nade publicatie van desen, mynen voirs. Heeren aengeven, men sal hun deselve goeden wederomme geven, zonder yet voert lossen derselver te dorven oft gehouden te zyne te betalene, tware vanden incoop

derselver goeden oft anderssins, naervolgende de beloefte byden voirgenoempden de Planes in syne requeste, by syn eygen hant onderteeckent, gedaen.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 45.)

N° 269.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Scouteth; Borgemeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opden XV^en Martii XV^c LXXVII^tich.

Alzoo, om alle tweedracht ende andere inconvenienten te scouwen, zoo vande Hoocheyt van Don Joan als van der Staten wegen, verboden is geweest dat egeen soldaten, van deen ende dander zyde, met malcanderen eenige comunicatie houden en souden, noch by malcanderen comen, Soo eest datmen, vuyt laste van Zyne voirs. Hoocheyt, cundicht ende laet weten eenenyegelycken, dat alle Capiteynen, Officiers, soldaten, bootsgesellen, die inden dienst vande Staten oft Heere Prince van Orangien syn, bynnen sonnenschyn vuyt deser stadt vertrecken, ende oock nyemanden eenige vande selve hier inde stadt en logere, opde pene, dat wy(e) hier naer den sonnenschyn bevonden wordt, oft eenige vande voirs. persoonen naer den voirs. sonnenschyn gelogeert te hebbene, zonder tzelfde aen te geven, vanden hals.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 47.)

N° 270.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XXI Meerte, anno XV^c LXXVII.

Men cundicht ende laet weten eeneniegelycken, soeteleer, boter- ende caesvercoopers, vettewarier ende andere, datse gaen met heure waren op het Casteel, om de victuaile ende andere nootelyckheyt aende soldaten, aldaer in garnisoen wesende, te

vercoopen; sy zullen daeraff tot heuren contentemente geconten-teert ende betaelt wordden, ende vryelyck ende zonder beletsel daer mogen gaen ende keeren.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 48.)

N° 231.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XXI Meerte, anno XV^c LXXVII.

Alzoo het zoo den Rade van Staten als den Staten Generael belieft heeft, om sekere goede consideratien, dat noch voor eenen tyt hyer inde stadt in garnisoen soude blyven de vier vendelen duytsche knechten hyer nu wesende, ende den voirs. Raidt van Staten ende Staten deselve, mits der Majesteyt ende heurlieden doende den eedt van getrouwicheyt, hebben genomen in heur protectie, ende dat deur intercessie vanden ambassadeurs vander Keyserlycke Majesteyt ende den duytsche Colonnels belooft hebben henne crysluyden te houden in goede discipline, zonder dat se yemant vanden borgeren sullen moegen overlasten, met woorden oft wercken, dwelck sy oock hen by openbaren edicte ende op lyfstraffinge op heden hebben doen gebieden, ende om alle rust in dese stadt te houden, tweedracht ende rumoer te scouwen, Soo eest datmen insgelycx, van sHeeren ende stadt wegen gebiedt, dat nyemant vanden borgeren ende ingesetenen den Duytschen, hier in garnisoen liggende, met woorden oft wercken oploop en doe oft en injuriere, ende ingevalle yemant vande voirs. soldaten den borgeren oft ingesetenen injurieert oft overlast doet, dat sy dat terstont aengeven denghenen die daertoe vander Weth wegen gecommitteert sullen zyn, sy sullen alle dage opden Raidthuys, des smorgens, ten negen uren, tot dyen eynde sitten, en sulcx daerinne versiene dat, zonder vertreck, ordre gestelt zal wordden ende eenyegelyck naer syn verdienste gestraft.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 48.)

N° 232.

*Geboden ende wtgeroepen by Hieronimus Michielssen, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXIII*en *Martii, anno XV*c *LXXVII.*

Men condicht ende laet weten, van sHeeren ende der stadt wegen, datmen en Maendage naestcomende, nade hoochmisse, sal gaen processie generale, den grooten circkele, metten Eerweerdighen Heyligen Sacramente, omme Godt almachtich te danckene vanden peys, ende vierichlick te biddene dat hy denselven wille conserveren, onderhouden ende alle saken dirigeren, tot voorderinge ende voirspoet vande Heylige Catholicke Religie, ende eendrachticheyt van allen Heeren ende Princen ende gemeyne ondersaten, ende besundere dat hy dese stadt voirdane wille geven voirspoet, neeringe ende welvaert, Gebiedende eenenie-gelicken de straten voir zyne doere schoon te maken, daer de voirs. processie sal passeren, ende allen herbergiers, taverniers, backers ende pasteybackers haere doeren toe te houden ter tyt toe de voirs. processie, als voere, zal syn gepasseert, opde pene van outs daertoe staende.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 49.)

N° 233.

*Geboden ende vuytgeroepen ter presentien van Jeronimus Michielssen, Onder-Scouteth; Borgemeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opden XXVI Martii XV*c *LXXVII.*

Alzoo ter kennisse vanden Heere ende stadt gecomen is, dat hem eenige persoonen, dese voerleden dagen, vervoirdert hebben, vuyt hun eygen authoriteyt, goet vuyten luyden huysen te halene ende den persoonen toverlasten, daertoe oock verweckende eenige soldaten, ende dat onder decxel dat se souden besitten oft onder hebben geroofde goeden, hen oft andere toebehoirende, ende want tselfde is van seer quader consequentien ende exemple, daerdeur eenyegelycke soude oorsaeck gegeven wordden om deen

den anderen toverlasten ende andere meerdere inconvenienten te commene, wesende oock tegens alle recht ende redene, zoo nyemant geconsenteert en is hem selven te rechten; Soo eest datmen gebiedt, van sHeeren ende stadts wegen, wel scerpelyck, dat nyemant, tzy poorters oft ingesetene, van wat conditie oft qualiteyt zy syn, hen en vervoirderen feytelyck te invaderen oft doen invaderen (1), toverlasten, taenveerden oft te nemene, eenige persoonen oft goeden, onder tdecxel van dat zy souden mede gerooft hebben, oft onder hebben eenige geroofde oft genomene goeden, noch oock eenige goeden oft waren, alwaert dat sy wilden seggen die hen toe te behoiren, yemant geweldichlyck afnemen, opde pene van arbitralycken aen lyff oft goet, naer gelegentheyt vander zaken, gestraft te worddene; maer ingevalle yemant weet oft kunnen achterhalen eenige syne geroofde oft genomene goeden, dat zy deselve rechtelyck doen beslaen ende met kennisse van saken eysschen; men sal hen goet, cort ende onvertogen recht doen.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 49.)

N° 234.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diricken vander Meeren, Onder-Schouteth; Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXVIen Meerte, anno XVc LXXVII.

Alzoo Jan Hibon, int saccagement deser stadt, verloren heeft oft vuyt zyn coffer genomen is zekere syne obligatie, luydende ten laste van Gillis de Craen, vander sommen van vyffhondert guldenen eens, te betaelen tesselfs Jans Hibon contentemente, Soo eest datmen gebiet, van sHeeren ende der stadt wegen, soo wye de voors. obligatie gevonden oft in handen mach hebben, dat hy die van stonden ane brenge in handen vanden Secretaris vander Neesen, interdicerende ende verbiedende eenenyegelicken deselve obligatie te coopen, vercoopen, vermangelen oft alieneren, in eeniger manieren, wetende, zoo wye de contrarie dede,

(1) Vernyeut die XXVIIIa Martii, anno 1577, cum hac clausula : by soldaten, bootsgesellen oft andere.

dat tselve in rechte ende daerbuyten geacht ende gehouden sal worden voor nul, machteloos ende van onweerden.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 50.)

N° 275.

*Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielssen, Onder-Scouteth; Borgemeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XXVIII*en *Martii XV*c *LXXVII.*

Alzoo hen op gister avont, naer den seven uren, eenige persoonen, bootsgesellen, walsche soldaten oft andere, vervoirdert hebben zeker huysen oploop te doene, den persoonen daerinne woonende toverlasten, goet daervuyt te roovene ende nemene, namelyck in seker huys opt hoecxken van dEyckstraetken, tegen over de Lombaerde, ende noch seker huys opde Paddegracht gestaen, tegens over *den Granaet Appel*, wesende van zeer quader exemple ende consequentien, ende directelyck tegens dordonnancie op eergisteren gepubliceert; Soo eest datmen deselve persoonen, die de voirs. overlasten gedaen hebben, voirts roept, ten eynde zy hen dairaff commen verantwoirden, alhier opt stadthuys, voor mynen Heeren Scouteth, Borgemeesteren ende Scepenen, bynnen den derden dage, wetende datmen, dyen tyt overstreken zynde, ingevalle zy nyet en compareren, men tegens de voirs. persoonen sal procederen, gelyckmen tegens straetscheynders ende brekers vande gemeyne ruste sculdich is te doene; gebiedende voorts eenenyegelycken die eenich bescheet oft bewys vande voirs. persoonen, die het voirs. feyt gedaen heeft, weet te doene oft eenige kennisse dairaff heeft, dat hy tzelfde van stonden aen ende sonder vertreck comme denuncieren den Scouteth deser stadt, wetende dat zoo wy(e) den voirs. persoon sulcx aenbrengen sal, dat zy *(sic.)* in handen commen ende geapprehendeert wordden, men hem vande stadts wegen sal geven vyventwintich gulden eens; Ende alzoe vuyten voirs. huysen, gestaen int Eyckstraetken, genomen is zeker nat lywaet, vuyten waschtobbe, een silvere schale, eenen vrouwenrock, een bonette, drye paer sinckroers, eenen langen roumantel, onder aen deen zyde verbernt, een groen fluweelen borsse; ende vuyten huyse opde Paddegracht: twee swerte armosyne gueuxcousens, eenen

armosyn wambeys oft kolderken, gestickt keperwys, vier oft vyff swerte vilten hoeyen, ende noch eenen hoet met armosyn overtrocken, ende andere cleeren; soe verre yemant vande voirs. persoonen weet te sprekene oft eenige goeden onder heeft, oft dairaff weet te sprekene, dat zy tselfde aengeven, ende de voirs. parceelen brengen opt stadthuys alhier, oft anders ende ingevalle men bevindt datse deselve onderhouden oft verswygen, datmen hen als fauteurs van alsulcke quaetdoenders straffen sal; Ende ingevalle yemant vordane eenigen overlast gedaen wordt, tware in haer huys oft daer buyten, dat sy hen terstont vinden oft seynden daermen nu het Raethuys is houdende (1); zy sullen aldaer Officiers gereet vinden, die hun sullen alle hulp ende assistentie doen.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 50.)

N° 376.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielssens, Onder-Schouteth; Burgermeesteren ende Schepenen deser stadt van van Antwerpen, opten iersten dach Aprilis, anno 1577.

Alzoo men bevindt dat de jongers oft kinderen opde straten dagelycx ende besundere des sondaechs oft heyligendaechs, hen vervoirderen met groote hoopen te vergaderen, ende met vaenkens, stocken ende oock mede met buskens van sleutels ofte coten, onder malcanderen, lancx ter straten, te schieten, smyten ende vechten, waerdeur groote inconvenienten souden moegen overcommen, bezundere in desen jegenwoirdigen tyt ende om alle tselve te verhueden, Soo eest datmen, van sHeeren ende stadts wegen, gebiedt ende bevelt wel scerpelyck allen ouders ende meesters die eenige jongers oft kinders oft dieneers in huere huysgesinne zyn hebbende, dat zy, van nu vordane, huere kinders ende jongers, indyen hebben, dat zy hen nyet meer en vervoirderen, opter straten oft eenige andere openbare oft publicque plaetsen, eenige vergaderinge te maecken, smyten ende vechten, oft maniere te maecken van vechten ofte smyten met buskens van sluetels, coten oft andere, tsy lancxter straten oft anderssints te schieten, oft met vaenkens ende stocken achter straten te gane,

(1) Het S[t] *Bernaardshof.*

opde pene vande geesselinge, oft zesse guldenen eens, daervoer te bekeeren in dryen : deen deel den Heere, dander der stadt ende het derde den aenbrenger, te verbeuren by denghenen die contrarie van tgene voirs. is bevonden selen syn gedaen te hebbene, welcke pene men sal promptelyck executeren ofte affnemen vander ouders oft meesters vanden voirs. jongers oft kinderen.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 52.)

N° 277.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutteth; Burgemeesteren, Scepenen ende Raedt vander stadt van Antwerpen, opten derden dach Aprilis, anno XV^c LXXVII.

Alsoo, sekere maenden geleden, men, deur benautheyt vanden tyde, eenenyegelycken, soo wel onvryen als vryen, toegelaten heeft alhier te mogen opter merct te coope brengen alderhande broot, op syn behoorlyck gewichte, dwelck byde Keurmeesters alle weken wordde gestelt, ende dat totten tyt toe andersints byde Wet soude wesen geordinneert, ende datmen verstaet, dat hun sommige lieden, soo van buyten als van binnen deser stadt, hen vervoorderen dagelycx voor hun deure ende elders met alderhande broot voort te staene, sonder dat hetselve broot is gebacken op syn gewichte, byden Ceurmeesters gestelt, al contrarie denselven gebode ende ordonnantie, ende ten grooter achterdeele deser stadt, Soo eest datmen gebiet, van sHeeren ende van stadt wegen, dat van nu voordaene (niemant), wie hy sy, onvry ende nyet inden ambachte vande backers wesende, en sal mogen met geenderheyt broot voortstaen oft tselve te coope brengen, dan op synen behoorlycken tyt ende mercktdach, ende op syn behoorlyck gewicht ende prys, endat ter selver plaetsen, daer hetselve gewoonlyck is te commen ende te coope te staene, te wetene : opde groote Merct alhier, opde pene van oudts daertoe gestelt.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 52.)

N° 278.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierick vander Meeren, Onder-Schoutet; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XXIIII^en^ Aprilis, anno XV^c^ LXXVII.

Alzoo men bevindt dat dagelycx alhier bynnen deser stadt zyn commende ende confluerende diversche vrempde soldaten, nyet wesende vanden garnisoene vanden Casteele, noch oock vanden duytschen soldaten, in deser stadt in garnisoene liggende, ende gemerckt het egeenssints en betaempt dat de vrempde soldaten heure vendelen ofte Capiteynen verlatende, heur souden commen houden bynnen deser stadt; dat oock daerdeur eenigen twist, tweedracht oft misverstandt zoude mogen gebeuren ende geschieden, soo wel tusschen de vrempde soldaten ende den borgeren oft inwoonderen deser stadt, als oock ondere de soldaten alhier inde stadt oft op het Casteel in garnisoene liggende ende den voors. vrempden soldaten; ende om alle disordre te beletten ende dese stadt heure borgers ende inwoonders te houden in ruste ende eendrachticheyt, Soo eest datmen gebiet, van wegen Syne Excellencie de Prince van Chimay, dat allen de vrempde soldaten, zoowel bevelthebbers als andere, tsy duytsche, waelen ofte andere, dewelcke nyet en zyn binnen den Casteele noch bynnen deser stadt in garnisoene liggende, noch oock en hebben behoirlycke passepoirt van Synder Excellencien voors., dat alle deselve vrempde soldaten selen schuldich ende gehouden wesen noch desen avont, voor het sluyten vander poorten, heur te vertrecken buyten deser stadt ende daer niet wederinne te commen sonder behoirlycke licentie ende passepoirte, op lyffstraffinge.

Ende om de ruste ende eendrachticheyt te beter onder den borgeren ende den soldaten, hier in garnisoene liggende, te onderhouden ende alle desordre ende rumoer te schouwen, Soo eest datmen gebiedt, van wegen Syne Excellencie de Prince van Chimay ende den Coronnel Fruntsberch, dat nyemant vanden soldaten, binnen den Casteele ofte deser stadt in garnisoene liggende, den borgeren oft ingesetenen, met woirden oft wercken, oploop en doen oft en injuriere, opde pene van arbitralick gecorrigeert te worden; ende ingevalle iemant vanden voors. soldaten den borgeren ofte inwoonderen injurieerde ofte overlast dede, dat zy dat terstont aengeven dengenen die daertoe vander Wet

gecommitteert zyn, om tselve met alder diligentien geremedieert ende oock gestrafft te worden, achtervolgende den ordonnancien ende bevelen den borgeren daeraff op heden, van wegen deser stadt, gedaen.

Om te beter de rust ende eendrachticheyt onder de borgeren ende den soldaten, alhier in garnisoene liggende, te onderhouden, tweedracht, disordre ende rumoer te schouwene, Soo eest datmen anderwerven, van sHeeren ende der stadt wegen gebiedt, dat nyemant vanden borgeren ende innegeseten deser stadt den soldaten alhier inden Casteele oft binnen der stadt in garnisoene liggende, met woirden oft met wercken, en misdoe oft en injuriere, opde pene van arbitralycken gecorrigeert te worden; maer ingevalle iemant vanden voors. soldaten geinjurieert oft overlast aengedaen werde, dat zy dat terstont comen aengeven aende Commissarisen byder Wet daertoe gecommitteert, om tselve geremedieert ende oock gestraft te worden, achtervolgende den ordonnantien ende bevelen den soldaten daeraff op heden, van wegen Syne Excellencie den Prince van Chimay etc., ende den Coronnel Fruntsberch, gedaen.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 54.)

N° 279.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierick vander Meeren, Onder-Schouteth; Burgmeesteren, Schepenen ende Raedt vander stadt van Antwerpen, opten vierden dach van Meye, int jaer XV^c LXXVII^tich.

Alsoe Andries Xcimenes, coopman, alhier residerende, ten tyde van dinnemen deser stadt, verloren ende hem affhendicht gemaect zyn diversse obligatien, luydende tsynen ende Fernando de Ximenes ende Ruy Nunez, syne broeders behoeve, inhoudende bringere des brieffs, ende ten diverssen termynen te betalene: ierst eene obligatie van Andries van Brueseghem, vander sommen van hondert eenentwintich ponden, vier schellingen, thien grooten Vleems, te betalene den vyfsten January lestleden. Item een van Peeter Smissaert, vander sommen van twee hondert vierentachtentich ponden, oyck te betalene den vyfsten January lestleden. Item een van Peeter Stoppaert, vander sommen van vier

hondert vierendertich ponden, derthien schellingen, elff grooten Vleems, te betalene den XVIII^en Meert lestleden. Item een van Helias Boudaens, van twee hondert ponden, eenen schelling, acht grooten Vleems, te betalen den XVI^en Decembris lestleden. Item een van Johan Baptista Bosco, van hondert twintich pont, VI schellingen, VIII deniers, te betalen den XXX Novembris lestleden. Item een van Franchois de Cater, vander sommen van hondert eenendertich pont, XIX schellingen, III deniers Vleems, te betalen den XVI Januari lestleden. Item een van Peeter Hausmans, vander sommen van hondert dryentnegentich ponden, XVII schellingen, ses grooten Vleems, te betalen de helft den XXI July, ende dander helft den XXI January, beyde lestleden. Ende noch een van Matheeus van Ysberch, van hondert vierentwintich ponden, elff schellingen, ses grooten Vleems, te betalen den XX Aprilis lestleden; Soe eest datmen gebiet, van sHeeren ende deser stadt weghen, dat deghene die deselve obligatien in handen mach hebben, deselve van stonden ane bringhe in handen vanden Binnen-Burgermeestere deser stadt, verbiedende ende interdicerende eeneniegelycken die te coopene, vercoopene, cederene, transporterene oft anderssins te veralieneren oft te vermangelen, noch oyck de schult daerinne begrepen aen iemanden anders te betalen dan den voors. Andries Xcimenes oft syne brueders, wetende, soe wie ter contrarien van desen gedaen sal hebben, allen tselve gehouden sal wesen voer nul, machteloos ende van onweerden in rechte ende daer buyten.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 55.)

N° 280.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XVII^en dach Meye, anno XV^c LXXVII.

Alzoo tot diversche reysen, alhier binnen deser stadt, is wtgeroepen ende geboden, ende metter trommelen den soldaten is bevolen geweest, dat egeene soldaten den borgers noch oock de borgers den soldaten egeenen overlast en souden aendoen, met worden oft met wercken, ende gemerct tzelve qualycken werdt

onderhouden, Soo eest datmen, om ruste ende eendrachticheyt, tusschen den borgeren ende den voors. soldaten, alhier in garnisoen liggende, te houwen, ende alle inconvenienten te schouwen, anderwerven, van sHeeren ende der stadt wegen, wel scerpelyck gebiedt dat nyemant vanden borgeren ende ingesetenen deser stadt den voors. soldaten, met woirden oft met wercken, en misdoe oft en injuriere, opde pene van arbitralyck gecorrigeert te worden, maer ingevalle byden voors. soldaten iemanden geinjurieert oft overlast aengedaen werde, dat zy dat terstont commen aengeven aenden Commissarisen byder Weth daertoe gecommitteert, omme tselve geremedieert ende gestraft te worden, achtervolgende de ordonnantien ende bevelen den soldaten daeraff, van wegen den Prince van Chimay ende den Colonnel Frontsberch, eertyts gedaen.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 56.)

N° 281.

*Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten VIII*en *Juny, anno* 1577.

Alsoo men bevindt hoe dat, nyet tegenstaende diversche verboden, van sHeeren ende stadts wegen gedaen, eenige quaetwillige ende oproërighe persoonen, soo bootsgesellen, knechts, jongers ende kinderen, vergaderende met grooten hoopen, hen vervoirderen met steenen te worpen, malcanderen oploop te doene, te vechten ende te smyten, gelyck nu onlancx, soo inde Meere, Melckmerct ende Nyeuwstadt geschiet is, daerdoere oock dootslagen ende andere inconvenienten geschiet zyn, ende, dat erger is, de justicie geforceert ende gevioleert, waerdeure noch meerder inconvenienten souden gescapen wesen te gerysen, ten waere daer promptelyck in versien werdde; Soo ist datmen wel scerpelycken gebiedt, van sHeeren ende stadts wegen, dat hem nyemant en vervoirdere iemanden op te loopen, met steenen te worpen, vergaderinge met stocken oft anderssints te maecken, oft eenige oproerige acten te doene, opde pene van aen lyff ende goet gestraft te worden, naer gelegenheyt vander saecken. Gebiedende oock allen meesters ende ouders, dat zy hen jongers ende kinders vander straten houden ende, indyen hebben, dat

zy hen in sulcke vergaderingen ende oproeren nyet en vinden, opde pene van tselve op hen te verhaelen.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 56.)

N° 282.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Symone vanden Werve, Scouteth; Borgemeesteren ende Scepenen vander stadt van Antwerpen, opden Xen Juny XVc LXXVII.

Alzoo hem eenige quaetwillige ende opruerige persoonen vervoirdert hebben, nu onlancx, de justicie te forceren, ende eenen persoon, diemen bevonden heeft, by informatie, onnosel te zyne, in handen vander justicien doot te smytene, wesende van zeer quaden exemple ende smakende *crimen lese Majestatis*, Soo eest datmen voirtsroept alle deghene die int voirs. feyt hantdadich hebben geweest, dat zy hen dairaff comen verantwoirden tegens en donderdach smorgens, voer noene, opden Raidthuyse alhier, voor mynen Heeren Schoutet, Borgemeesteren ende Scepenen, wetende, ingevalle zy ten voirs. dage nyet en compareren, datmen, dyen nyettegenstaende, tegens hem sal procederen gelyckmen tegens alsulcke opruerige persoonen, violateurs vander justicien, sculdich is ende behoirt te doene (1).

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 57.)

N° 283.

Gheboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Symone vanden Werve, Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XVIIen Juny, anno XVc sevenentseventich.

Alsoot Zynder Majesteyt heeft gelieft gehadt, by iterative brieven, te ordonneren, dat allen degene die pretenderen dat de duytsche

(1) Proclamati pro 2 vice, die XV Junii 1577, ut compareant ad octo.
H. de Moy.
Proclamati pro 3 vice, 26 Junii 1577, ut compareant ad octo.
G. Martini.

knechten ende ander volck van oirlogen (dwelckmen inde meyningen is te licencieren ende aff te dancken,) hen iet schuldich ende ten achter zyn, tzy by obligatien, recipissen oft anderssints, van stonden ane souden seynden de voors. heure obligatien, recipissen ende staet, in handen vanden Commissarisen byden Hove gedeputeert tot de affrekeninge metten zelven, om hen daermede te behelpen inde selve affrekeninge ende daervan daernaer te proffiteren byden steden oft particuliere persoonen, soo dat behoorde. Ende datmen soude, sonder vertreck, seynden, in handen vanden Tresorier vander oirlogen, Aert Molckman, allen die obligatien, recipissen ende bescheet, die iemant soude mogen onder hebben van tgene zy pretenderen aende voors. duytsche knechten ende ander volck van oirlogen, ten achter te wesen, gebruyckende daerinne alle vlieticheyt ende diligentie mogelyck wesende, ofte anderssints, dat diegene die daerinne gebreckelycken vielen, souden verliesen dactie by hen gepretendeert, volgende dinhouden vanden placcaten ende den brieven daeraff onlancx, van wegen Zyne Majesteyt, alhier gepubliceert; ende gemerct den goeden lieden nyet zoo wel en is gelegen heure obligatien, recipissen, specificatien, staet, rekeningen ende ander bescheet over te dragen byden Commissaris ten Hove wesende ende aldaer residerende, Soo eest dat, tot meerder gerieff ende commoditeyt vanden goeden lieden, byden Heere ende de stadt gecommitteert zyn Meester Michiel Cnobbaert, Scepen, ende Joncker Jan van Brecht, Out-Scepen deser stadt, volgende den bevelen vanden Hove, om te ontfangen ende naer hen te nemen de voors. obligatien, recipissen, specificatien, rekeninge, staet ende ander bescheet, daermede iemant hem soude pretenderen te behelpen, om syne schult, cost, tachterheyt, aende duytsche knechten oft ander volck van oirlogen, te gewaergen, die hen tot dyen eynde alhier opter stadthuys dagelycx selen laten vinden. Ordonnerende ende gebiedende daerom eeneniegelycken, dat zy heure obligatien, recipissen, specificatien, rekeninge, staet oft ander bescheet van heure schulden voors., sonder vertreck, maken, over te brengen ende over te leveren, in handen vander voors. Commissarisen, opdat zy niet en commen te verliesen ofte gefrustreert te worden vander actien by hen, als voors. is, gepretendeert.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 57.)

N° 284.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth ; Borgermeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten sesten July XV^c jaer LXXVII.

Alsoo, in dinnemen ende berooven van dese stadt, onlanx geschiet, verloren ende ontvreempt is sekere obligatie, vander daten des achthiensten Octobris anno XV^c LXXVI, vander sommen van dryendertich ponden, sesthien scellingen, vier penningen Vleems, staende te betalene bynnen sekeren tyt daernae, nu lange overstreken, luydende ten laste van Fernando Perez Montalban, ende ten profyte van Janne vander Meeren oft brengere sbriefs, daeroppe betaelt syn ontrent derthien oft veerthien ponden Vleems, Soo eest datmen gebiet, van sHeeren ende der stadt wegen, dat deghene die deselve obligatie gevonden ende onder oft in handen mach hebben, deselve brenge in handen van Meesteren Gielise Martini, Secretaris deser stadt; verbiedende ende interdicerende eeneniegelicken de voirgeruerde obligatie te coopene oft vercoopene, te vermangelen oft andersins te alieneren, noch oick de schult ende somme daerinne begrepen yemanden anders te betalene dan den voirs. Janne vander Meeren oft specialen last van hem hebbende, wetende oft contrarie van dyen gedaen werde, dat al tselve, in rechte ende daer buyten, geacht ende gehouden sal worden voer nul, machteloos ende van onweerden.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 58.)

N° 285.

Geboden ende wtgeroepen by (Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth ; Borgermeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten sesten July XV^c jaer LXXVII?)

Alsoe eenighe quaetwillige ende opruerighe persoonen die hen vervoordert hebben nu onlancx de justitie te fortseren ende eenen persoon, diemen bevonden heeft, by informatie, onnoosel te zyne,

in handen vander justitie doot te smytene, wesende een saecke van seer quaden exemple, ende smaeckende *crimen lese Majestatis*, tot drye distincte reysen, voortsgeroepen zyn geweest alle deghene die int voers. feyt handadich zyn geweest, ten eynde dat zy hen souden daeraff, voer mynen Heeren Bourgemeesteren ende Schepenen, commen verantwoirden, ende gemerct nyemandt en is gecompareert, So eest datmen, voerde vierde ende leste reyse, van sHeeren ende der stadt weghen, alle de voors. persoonen voertsroept, ten eynde dat zy, van op heden in veerthien daghen, goets tyts, voer der noenen, commen ende compareren, voer de voers. Heeren, op den Raedtshuyse, int Collegie, omme hen vanden voers. feyte ende delicte te verantwoirden, ende zo verre alsdan nyet en compareert, datmen deselve persoonen, nu voer alsdan, ende ter contrarien, bant vuyt deser stadt ende den Marckgraeffschap van Antwerpen, ten eeuwigen daghe, sonder meer daer te moghen innecommen; opde ghalghe.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 58.)

N° 286.

Geboden ende vuytgeroepen by . . . . (sic) Onder-Schouteth; Burgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten III^en Augusti, anno XV^c LXXVII^tich.

Men cundicht ende laet weten eenenyegelycken, datmen op morghen, naer der hoochmissen, gaen zal processie generael, metten Eerweerdigen Heyligen Sacramente, den grooten circkel, om Godt almachtich te dancken, dat, naer zoo langduerige tribulatie, verdruckinghe ende lasten van garnisoene, Hy, aensiende deser stadt met Zyne oogen der bermherticheyt, heeft deselve daeraff verlost. Ende oock te bidden dat Hy voordane deser voors. stadt wilt bewaren ende beschermen van tegenspoet, ende voorts bewaren in ruste, peys ende vrede, tot conservatie van ons oude Catholicque Religie, gehoirsaemheyt van Syne Majesteyt ende voorspoet vanden treyn van coopmanschap. Sal hem daeromme eenyegelyck voegen om devotelyck mede te gane

ende met torsen, waslicht ende anderssints te eeren ende vergeselschappen, ende voer de voers. saecken te bidden.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 59.)

N° 287.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten vyffden Augusti 1577.

Ten eynde de gemeyne ruste deser stadt ende de generale pacificatie vanden gemeynen landen te beter soude mogen onderhouden ende geobserveert worden, ende allen de inwoonders, tzy geestelycke persoonen oft weerlycke natien oft andere, hoedanich die oock zyn, geprotegeert ende beschermt vanden oploopen, injurien oft ongelyck dat hen byde quaetwillige soude mogen aengedaen worden, tegens recht ende redene; Soo eest datmen gebiedt, van wegen als voor, wel expresselycken eeneniegelycken, van wat qualiteyt oft conditien hy oock zy, dat hem nyemant en vervoordere eenige geestelycke persoonen, godshuysen, heure goeden, cooplieden vander natien oft andere binnen deser stadt geseten, met woirden oft wercken, iet te misseggen, misdoen oft te mishandelen, in wat manieren oft vuyt wat oirsaecken het oock zy, opde pene van gestraft te worden als perturbateurs vande gemeyne ruste ende infracteurs vande pacificatie vanden gemeynen landen, tsy aen lyff oft goet, naer gelegentheyt vander saecken, eenen anderen ten exemple. Ende zoo verre daer iemant den voors. persoonen iet is heysschende, van wat qualiteyt zy oock zyn, tsy natien oft andere, sal tselve met rechte vermogen te doene gelyck dat behoirt ende anderssints nyet. Item dat nyemant hem en sal mogen vervoirderen, by dage oft by nachte, eenige conventiculen ende ongeoirloofde vergaderinge, tsy gewapent oft ongewapent, te houden, oft eenige Hoofden, Capiteynen, Vendrechts oft andere Bevelhebbers, onder heurlieden te kiesen oft secretelyck, ende sonder consent vanden Magistraet, te ordonneren, oft eenige secrete loopplaetsen onder hen lieden te designeren, opde pene ende correctie als voirens. Ende zoo wie sal cunnen ontdecken dat iemant hem soude vervoirdert hebben eenige verboden vergaderinge oft conventiculen, perturberende

de gemeyne ruste, gehouden te hebben oft Capiteynen, Hoofden oft andere Officieren secretelycken, sonder consent als voirens, gemaect te hebben, sal hebben van deser stadt wegen vyftich guldenen eens.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 60.)

N° 288.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielssen, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten sevensten Augusti 1577.

Al eest zoo dat, achtervolgende de voorgaende ende oude ordonnancien, belast, bevolen ende geordonneert is allen degene die hen zyn generende met buspoeder ende ander munitie van oirlogen te vercoopen, niet meer buspoeders binnen heuren huyse te mogen hebben dan twee ponden tsmaels, nochtans, mits de tegenwoirdige occurentien, zulcx zyn dat de quantiteyt van twee ponden poeders te weynich ende te luttel is om eeneniegelycken te moghen gerieven, ende dat onder sulcken dexsel, die munitievercoopers hen vervoirderen vele grootere ende meerdere quantiteyt van poeder tseffens in heur huys te houden, waerdeur lichtelycken eenigen brant oft ongeluck inder stadt zoude mogen commen, ende om allen inconvenienten te verhueden ende dat oock de gemeynte in desen saisoene zouden mogen worden gerieft ende geaccommodeert; Soo is by mynen Heeren Schouteth, Borgermeesteren ende Scepenen deser stadt, by provisien ende tot dat anderssints sal wesen gestatueert, geordonneert ende belast eeneniegelycken, wie dat hy zy, ende besundere allen denghenen die heur zyn generende met buspoeder ende munitie van oirloge te vercoopen, niet te mogen tsamen in heuren huyse hebben, dan de quantiteyt van XXX ponden tsmaels, sonder meer, opte pene inde voorgaende placcaten ende ordonnantien begrepen, ende voorts arbitralyck gecorrigeert te worden, naer gelegentheyt vander zaecken. Gebiedende voorts eeneniegelycken, die heur niet en zyn generende met munitie van oirloge te vercoopen, die eenige merckelycke quantiteyt van buspoeder, te weten : over de XXX ponden buspoeders, oft eenige andere merckelycke quantiteyt van wapenen, spisien, roeren,

bussen, rincragen oft andere munitie van oirloge, onder hen oft in heure huysen, winckels, kelders oft packhuysen zyn hebbende, dat zy tselve van stonden ane myn Heer den Merckgreve selen commen aengeven, opde verbeurte vande selve wapenen ende munitie ende daerenboven arbitralyck gecorrigeert te worden. Gebiedende insgelycx allen denghenen die heur generen met munitie te vercoopen, dat zoo wanneer zy eenige groote quantiteyt van wapenen oft munitie selen vercocht hebben, om buytenwaerts gevuert te worden, dat zy tselve voor de leveringe selen commen aengeven mynen Heere den Merckgrave deser stadt opde pene als boven. Ende alsoo te beduchten is, datmen vuyt deser stadt in tonnen, kisten, coffers oft andere packen, eenige munitie van oirloge soude mogen transporteren aen eenige die tselve qualycken souden willen gebruycken, ende om te voorcommen dat dieghene die dese stadt souden willen crencken, niet en souden van hier geassisteert worden, Soo eest datmen gebiedt, van wegen als vore, dat alle packers, van stonden ane, selen gehouden syn eedt te doene egeene buspoeder, lonten, bussen, roeren oft andere wapenen ende munitie te mogen oppacken, sonder tselve myn Heer den Merckgrave aen te geven, opde pene vande verbuerte van heurder poorteryen ende arbitralycken gecorrigeert te worden, ende dieghene die eenige packen oft coffers selen willen vuyter stadt transporteren, opdat de coffers oft packen aende poorte oft elders niet en souden commen gevisiteert te worden, selen, mits thoonende behoorlycke attestatie, wyen tgoet is toebehoirende, ende waer tselve wordt gedestineert, ende datter geen munitie van oirloge inne is, selen, indyen gevalle, die ongevisiteert mogen vuyt doen vueren ende anders nyet.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 60.)

N° 289.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten negensten dach Augusti XV^c sevenentseventich.

Alsoo men verstaet dat dagelicx, in groote menichte, vuyter stadt geveurt wordden diversche soorten van wapenen ende

munitien, als van bussen, hellebaerden, spicien, knevelstocken, poyer, lonten ende clooten, ende ander diergelycke, ende daertoe oick diversche soorten van victualien, rys, terwe, coren, hammen ende speck, der stadt tegenwoirdelick nootelick synde, sonder dat de coopluyden oft vuytvuerders van dien te kennen geven waer, tot wat plaetsen ende tot wiens behoeve sy die syn vuerende, Soo ist datmen, mits desen, verbiet ende interdiceert eenenyegelicken, dat, van nu voordane, hem nyemant en vervoirdere eenige soorten van wapenen, munitien oft victualien vuyter stadt te vueren, sonder daertoe te hebbene behoirlicke paspoort ende consent vanden Secretaris Martini, die daertoe, vande Weth ende stadts wegen, is gecommitteert, opte verbuerte vande voirs. goeden die, in prejudicie van desen, selen bevonden wordden vuytgevuert te syne.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 62.)

N° 290.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten negensten dach Augusti XV^c sevenentseventich.

Alsoe den vierden van deser jegenwoirdiger maent van Augusto, de leden deser stadt hebben geconsenteert gehadt sekere hooftsettinge oft capitale impositie, gewillichlycken opte brengen, by alle borgers ende ingesetenen deser stadt, Soe ist datmen, tot dien eynde, condicht ende publiceert de liste ende specificatie hier naer volgende, ordonnerende eenenyegelicken, hen dien volgende te reguleren :

Liste ende specificatie vande tauxen oft settingen, die welcke alle borgers ende inwoonders deser stadt, geestelick ende weerlick, gehouden syn opte brengene, omme te becomene de penningen geconsenteert byden Breeden Raedt, gehouden den vierden dach Augusti, anno LXXVII^tich, lestleden.

Ierst het vacerende Bisdom : III^c ℔ Arthois; de Vicarisen Generaels : XXIIII ℔; voer elck van hunnen dienaren ende

maerten : XX schellingen; dOfficiaels : XVI ℔ ; Promoteurs : VI pont; de Abten, die hebbende syn Vm ℔ tsjaers, oft daer onder: Ic ℔; Religieusen van alle qualiteyten, ten laste van heur Prelaten : XL schellingen; Archidiakenen : XXIIII ℔; de Dekens, Tresoriers, Scholasters ende Canters in digniteyt oft officie, elck : XII ℔; Canonicken van Cathedrale- oft Domkercken : XII ℔; Groot Vicarisen vande Canonicken der voirs. Cathedrale- oft Domkercken : IIII ℔; Canonicken van Collegiale kercken : VI ℔; voer elck vanden dieners ende maerten van alle de voergaende : XX schellingen; elck Capellaen, hebbende benefitie inde Cathedrale oft Collegialekercken van hondert ponden incomens : XL schellingen; de andere van minder incomen : XX schellingen; erffachtige Pasteurs oft cureyten : XL schellingen; alle dieneers ende maerten van dien, elck : X schellingen; Prothonotarisen, elck : VI ℔; voor elck van hun dieneers ende maerten : XX schellingen; Capellanen ende Costers, in steden : XX schellingen; Proosten ende Prieurs, in digniteyt, Proostinnen ende Priorinnen van vyff duysent pont tsjaers oft daeronder : Ic ℔; heur Religieusen, soe mans- als vrouwenpersoonen, elck : XXX schellingen; alle dieneers ende maerten vande voirs. Proosten ende Prieurs, Prostinnen ende Priorinnen : XX schellingen; alle Religieusen, soe mans- als vrouwenpersoonen, van andere cloosters, nyet actuelick mendicerende : XX schellingen; elck vande Begynen opt heur levende : XX schellingen; elck vande andere Begynen : VI schellingen; ende alle andere, geestelicke oft weerlicke, nae advenant, vuytgenomen die mendicerende oft biddende ordinen, als boven, alsoe nyemant vry oft exempt en behoirt te wesen van dese contributie, nae syne qualiteyt, om de redenen, boven verhaelt, ende nyettemin alle degene die diversche benefitien hebben ende gebruycken, daervan sy de prouffyten trecken, sullen betalen den taux op elcke qualiteyt van dien gestelt. Alle principale Ontfangers ende Secretarisen vande voirs. Bisschoppen, Abdyen, geestelicke Collegien ende Capittelen, heure huysvrouwen oft weduwen, sullen betalen voer hun selfs : VIII ℔; voer elck van heure kinderen : XL schellingen; voer elck van heure dieneers ende maerten : X schellingen. Weerlicke Ridders, Marckgrave, Amptman, Ontfangers vande Demeynen ende Beden, het sy van sConincx oft vande Staten oft Stadts wegen, hunne huysvrouwen oft weduwen : XII ℔; voer elck van heure kinderen : IIII ℔; voer elcken edelman oft andere hem voer sulcx houdende; Jouffrouwe oft jonge dochters, als boven : XXV schellingen; voer heur dieneers

ende maerten, elck : XX schellingen; Heeren van dorpen, hebbende clockethoren, heur huysvrouwen oft weduwen : XV ℔; voer heure kinderen : XL schellingen; voer elck van heure dieneers ende maerten : XX schellingen. Alle andere dragende eenigen anderen tytel van heerlicheyt, heure huysvrouwen oft weduwen : VI ℔; voer elck van heure kinderen : XXX schellingen. Voer elcken edelman oft andere hem voer sulcx houdende; Jouffrouwe oft jonge dochtere, als boven : XX schellingen; voer elck van heure dieneers oft maerten : XV schellingen; edelmans, egeenen tytel hebbende, Docteurs oft Professeurs inder Godtheyt, inden rechten ende inde medecynen, heure huysvrouwen oft weduwen : IIII ℔; voer elck van heur kinderen, nyet gehout oft gebeneficieert, als boven : XL schellingen; voer elck van heure dieneers ende maerten : X schellingen; andere Edelmans oft Jonckfrouwen, ongehout oft egeenen tytel hebbende, sonder vader ende moeder, oft vuyten broot ende last van dien wesende, in dienst oft nyet : IIII ℔; voer elck van heure dieneers ende maerten : X schellingen; Pensionarisen, Secretarisen, Greffiers vander stadt ende vande subalterne bancken, heure huysvrouwen oft weduwen : IIII ℔; voer elck van heure kinderen : XX schellingen; voer de dieneers ende maerten : X schellingen; Advocaten, Greffiers oft Secretarisen van andere hoven, soe geestelick als weerlick, Medecyns, Practisyns, heur huysvrouwen oft weduwen: IIII ℔; voer elck van heurlieder kinderen : XX schellingen; voer elck van heure dieneers oft maerten : X schellingen; Borgers, levende op hen renten ende incomen, herbergiers ende taverniers van wynen, heure huysvrouwen oft weduwen : IIII ℔; voer elck van heure kinderen : XX schellingen; voer elck van heure dieneers ende maerten : X schellingen. Procureurs, Huyssiers, Corte ende Lange Roeden, clercken van Rentmeesters, Notarisen, Chirurgyns ende andere van gelycke conditien, heur huysvrouwen oft weduwen : LX schellingen; voer elck van heure kinderen : X schellingen; voer elck van heure dieneeren ende maerten : V schellingen; cooplieden, gehandelt hebbende oft noch handelende int grosse, (1) mitsgaders cooplieden ende andere persoonen van machte, dragende de rappiere, oft wiens huysvrouwe draecht den caproen, huyve oft ketene, goutdraet oft van gesteenten aenden hals dragende, heure voirs. huysvrouwen

(1) Dit article wordt gestelt ter discretien ende arbitragien vanden Commissarisen, die tselve sullen mogen modereren tot der helft, in respecte van cooplieden, handelende int grosse, wesende van mindere qualiteyt.

oft weduwen : XX ℔; voer elck van heur kinderen : VI ℔; voer elck van heur dieneers ende maerten : XX schellingen. De Cassiers van sulcke cooplieden ende makelaers, heure huysvrouwen oft weduwen, elck : XL schellingen; voer elck van heure kinderen : X schellingen. Principale cooplieden, (1) houdende winckel van syden lakenen, wollen lakenen, tapisseryen, lywaet, speceryen, cremeryen, apothecarien, vettewarien ende andere van gelycke qualiteyt, heur huysvrouwe oft weduwe, elck : LX schellingen; voer elck van heure kinderen : XX schellingen; voer elck van heure dieneers ende maerten : XV schellingen; de andere cooplieden, oick winckel houdende, van mindere qualiteyt, vande voirs. coopmanschappe ende van alle andere, heure huysvrouwe oft weduwe : XXX schellingen; voer elck van heure kinderen : X schellingen; voer elck van heure dieneren ende maerten : V schellingen; alle generale meesters, prevosten ende wardeyns vande munten; heure huysvrouwe ende weduwe, elck : VI ℔; voer elck van heure kinderen : XXX schellingen; voer elck van heure dieneeren ende maerten : X schellingen. Alle munters, muntslagers ende werckluyden vande munten, heure huysvrouwe oft weduwe : X schellingen; voer heure kinderen : nyet. Alle dieneers oft maerten vande voirs. Heeren, Vrouwen ende Jouffrouwen, ende andere, winnende jaerlicx voer gagie achtien guldenen oft meer, boven heuren cost, sullen betalen, in hun particulier : X schellingen. Alle artisanen oft ambachtsluyden houdende winckel ende medeleveringe doende van stoffe oft anderssins, gehouden synde voer wel gestade luyden, hun huysvrouwen oft weduwen : XXX schellingen; voer elck van heure kinderen : X schellingen; voer elck van heure dienaers ende maerten V schellingen. Deselve artisanen oft ambachtsluyden, houdende winckel, wesende van minder qualiteyte, heure huysvrouwen oft weduwen : X schellingen; voer heure kinderen : nyet. De cabarettiers (2), bier tappende, speellieden, heure huysvrouwen oft weduwen : XX schellingen; voer elck van heure kinderen : V schellingen; voer

(1) Dit article wordt insgelycx gestelt ter discretien ende arbitragien vanden Commissarisen, die tselve in respecte vande cooplieden, hier genoempt, wesende van gelycke qualiteyt ende macht als cooplieden, handelende int grosse, sullen mogen meerderen, stellen ende tauxeren op gelycke somme oft anderssins, nae advenant van hunne faculteyt; en voer soe vele raect de vettewariers, salmen hunnen taux oick mogen minderen na advenant van hunne qualiteyt.

(2) Fiat met discretie van tselve te mogen minderen.

heure dieneeren ende maerten : nyet. Andere artisanen oft ambachtslieden, geenen winckel houdende, hantwerckers oft wercklieden, nyet levende op aelmoessen noch opden Heyligen Geest oft tafel vanden armen : VII schellingen. Alle hoveniers (1) ende pachters, geseten binnen den drayboom, heure huysvrouwen oft weduwen : XXX schellingen; voer elck van heure kinderen : XX schellingen; voer elck van heure dieneers ende maerten : X schellingen. Alle degene houdende tafel van leeninge oft deselve doende bedienen, sullen betalen, voer elcke tafel : L ℔; voer heure dieneeren ende maerten : X schellingen; heure facteurs, huysvrouwen oft weduwen vande selve facteurs sullen betalen, voer huns selffs : XL schellingen; welverstaende dat voer de kinderen van elck huysgesinne oft familie, van wat qualiteyt die syn, excederende tgetal van vier, nyet betaelt en sal wordden. Voirts alle onbejaerde kinderen, vader noch moeder hebbende, sullen betalen, by handen van heure voochden oft curateurs, nae conditie, qualiteyt oft staet, nae advenant vanden voirs. taux. Gehoude luyden oft weduwen, tsy mans oft vrouwen, geen kinders hebbende, als hebbende minderen lasten, sullen betalen tdubbel vanden anderen, van gelycke qualiteyt, kinderen hebbende. Insgelycx alle jonghe luyden, boven de dertich jaren; tsy mans- oft vrouwenpersoonen, vader noch moeder hebbende, sullen betalen tdubbel van heuren taux, gelyck de gehoude oft weduwen, geen kinders hebbende. Alle geestelicke ende weerlicke persoonen, hebbende diversche qualiteyten, sullen moeten betalen den taux hierboven, nae advenant van heuren principalen tytel ende qualiteyt, blyvende mits dien ontlast van alle andere qualiteyten, vuytgenomen voor pluraliteyt van benefitien, soe hier vore verhaelt ende verclaert is. Ende omme die collectatie ende opheve vande voirs. taxatie te faciliteren, soe sullen, vander Leden wegen, gecommitteert wordden sesse persoonen, te wetene : twee vander Weth oft Oude-Schepenen, twee vander Poorterye ende twee vanden ambachten, die de toesicht ende superintendentie hebben sullen om de penningen van deser Beden, met aldervlieticheyt, te doen innen ende opbrengen, daertoe gebruyckende sulcke middelen als sy, by gemeynen advyse, sullen bevinden te behoirene. De collecteur vander voirs. Bede en sal nyet gehouden syn ten huyse vande voirs. persoonen meer te gane, dan een reyse alleene, maer sullen alle degene die

(1) Ter discretien vande Commissarisen cum authoritate moderandi.

heuren taux nyet en sullen hebben betaelt, gehouden wordden tselve tsynen huyse te dragen, binnen de acht dagen daertoe gelimiteert, op pene van een sestedeel van heuren tauxe gerenchargeert te worddene, wel verstaende, dat nyemant, wie hy sy, tsy van groote oft cleyne authoriteyt oft qualiteyt, en sal mogen in betalinge geven oft allouueren eenige schult die de stadt hen soude mogen schuldich syn, van wat natuere oft conditie die sy, maer sal eenyegelyck gehouden wesen synen taux ende quote promptelick, in gereeden ende baren gelde te betalen, gemerct dat anderssins de stadt gefrustreert soude wesen vande vruchten diemen van dese Bede verhoept. Alle degene die abuseren souden van heure qualiteyt, tsy int verswygen van getal van heuren kinderen, dieneers oft maerten, sullen vallen inde pene van dobbelen tauxe, van tgene datter verswegen soude wesen, ende sullen de penningen vande selve settinge ende Bede, geprevilegeert syn als sPrincen penningen ende vande Demeynen van Syne Majesteyt, ende voer sulcx realycken ende metter daet geexecuteert wordden; ende indien daerinne eenige swaricheyt oft geschille rese, sullen de Wethouders oft Magistraten vande stadt daervan de kennisse hebben, ende sullen tselve opden staenden voet purgeren, namptissement ierst ende alvoren gedaen vande sommen in queste oft geschille wesende.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 62.)

N° 291.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten Xen Augusti, anno 1577.

Men gebiedt, van sHeeren ende vander stadt wegen, dat eeniegelycken, wie hy zy, die aerde ende gruys, zoo deur den brant als anderssints, opter straten voor de doren heeft liggende, gehouden sal zyn tselve te doen vueren opte vesten, aende Bagynepoorte ende daer omtrent, daermen de fortificatie deser stadt heeft begonst, opte pene van drye Carolusguldenen eens, ende anderssints gehouden te wesen voor onghehoorsame tot deser stadt dienst ende welvaert derzelver.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 62.)

N° 292.

Geboden ende wtgheroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth ; Borgemeesteren , Schepenen ende Raet der stadt van Antwerpen, opden XI Augusti, anno XV^c LXXVII.

Ten eynde dese stadt soude mogen worden verhuedt ende beschermt van allen oproer, troubelen ende inconvenienten, versamelingen ende andere onghelucken, eensamentlijck den ghewoonlijcken treyn ende negotiatie conserveren, insghelijcx het vertreck vanden Coopman ende diversie vanden handel beletten, mitsgaders oock de goede borgheren ende inghesetenen houden in henne oude ruste ende tranquilliteyt, ende daer neffens oock verhueden, voorcommen ende beletten alle onbehoorlijcke nieuwicheden, ende voorts generalijck in ende over altoe te siene ende sulcken ordre te stellen, dat dese stadt wederomme mocht commen in heure prosperiteyt, tot dienste van Zijne Majesteyt, voorderinge vande selve stadt, versekeringhe vanden coopman, ende gherusticheyt vanden borgheren ende inghesetenen ende bewaernisse van haren goeden,

Soo is by mijnen Heeren Schouteth, Borgemeesteren, Schepenen ende Raet deser stadt gheadviseert ende geraempt, datmen voortaene binnen deser stadt sal houden, so by nachte als by daghe, een goede scherpe wachte ende wake, by ende wt den borgheren ende inghesetenen deser stadt, ten eynde voors., ende dat inder manieren naervolghende :

1.

Inden eersten zelen alle deghene die tot deser stadt waken genomen, gestelt ende geordineert worden, verbonden ende ghehouden wesen, hen daerinne wel ende getrouwelijck te quijten, ghelijck als goede borgheren ende ingesetenen schuldich ende gehouden sijn te doene, volghende den eede van onderdanichede ende getrouwicheyt, die de gheboren poorteren (int hulden van onsen genadigen Heere, ende van wter natueren, ende der gecochte poorteren int aenveerden heurder poorterijen) gedaen wort, ende welcken eedt dergene der ingesetenen, gheen poorters sijnde, ter waken comende, voor dierste reyse specialijcken hiertoe selen moeten eet doen in handen vanden Capiteyn die daeraf note

ende registere sal moeten houden, wel verstaende dat sy metten selven eedt maer en selen verplicht blijven, so langhe sy hier selen blijven woonen, ende langer oft voorder niet, ende oft yemant sulcken ingesetene, ter wake comende, den voors. eedt weygherde te doene, sal deselve wt deser stadt moeten vertrecken.

II.

Item selen de Capiteynen, Bevelhebbers ende Toesienders vande selve wacht altijt gehoorich ende onderdanich moeten wesen, in allen tghene sy hen tot dienste van Sijne Majesteyt ende der Generalen Staten vanden Lande, versekerheyt, bewaringhe ende welvaren vander stadt, ende ruste vande ingesetenen, belasten ende bevelen selen binnen derselver stadt te doene ende effectueren, sonder tselve te mogen weygeren oft hen daerinne ongehoorich oft in eeniger manieren ongewillich te thoonen, opte pene van als ongehoorsaem gestraft te worden, naer ghelegentheyt ende exigentie vande misdaet ende inobedientie.

III.

Item selen oock int waken ende bewaren deser stadt, ende in allen tghene hen geordonneert sal worden ende tot hennen laste ende dienste staen sal, moeten dienen, waken ende in wapenen hem vinden selve in persoone, ten waere dat den persoon diens ghebeurte waer te waken, des wettelijcke onschult hadde, ende daertoe voor die reyse consent verworven van zijnen Capiteyn oft Bevelhebbere vander waken, opde pene van dry Carolusguldenen, te verbeuren byden genen die hem tsijnen tijde op sijne wake niet en vonde oft achterbleve, voor dierste reyse, ende van het dobbel voor de tweede reyse, ende van arbitrale correctie voor de derde reyse, de voors. pene pecuniarie, te bekeeren in tween, deen helft daeraf tot behoef vanden armen huysarmen deser stadt, ende dander helft tot behoef vanden exploicteur.

IIII.

Item, elckerlijck diens behoorte het wesen sal, sal hem tallen tijden ende stonden alst hem sal bevolen worden, moeten vinden

wel gerust, ghewapent ende met behoorlijck gheweer, op alsulcken plaetsen binnen deser stadt, ende aen alsulcken poorten, ende op alsulcken brugghen ende straten, ende voor sulcken tijt, ende met sulcken ghetal als hem telcken sal worden geordineert, sonder eenige swaricheyt oft weygeringe daerinne te maken, opde pene van dry guldenen, te verbeuren telcker reysen, te bekeeren als vore, ende daerenboven arbitralycken als ongehoorsame gestraft te worden, naer gelegentheyt ende importancie vander saken ende tijde.

V.

Item dat sy wt hen waken oft vander plaetsen daer sy ghestelt ende geordonneert selen worden, niet en selen mogen vertrecken oft daer van scheyden dan ten behoorlijcken tijde, noch van deen wake op dandere moghen gaen, ten waer by consente vanden Capiteyn oft vanden Bevelhebberen van dier waken, opde pene ende correctie als voore.

VI.

Item dat sy opde selve wake ende wachte, ende gedurende derselver, niet en selen mogen droncken drincken, noch hem stellen tot slapen, ooc geen roer oft pistollet, sonder nootsake, aldaer, by nachte noch by dage, mogen afschieten, noch by drancke moghen zijn als zy ter wachte comen selen, opde pene ende correctie als voore.

VII.

Item selen oock hen waken ende wachten moeten houden ende volbrengen met alle neersticheyt ende stillicheyt sonder onder malcanderen oft met andere te moghen twisten, kijven oft rumoer oft eenighe ongeregeltheyt voortstellen, noch en sullen, so wel ter waken comende als opde wake sijnde, oft oock van daer thuyswaert gaende, malcanderen oft deen den anderen niet moghen beschimpen, injurieren oft dreyghen, noch eenighe quade eeden sweeren, vloecken noch bannen, oock geenen overlast, ghewelt oft onghelijck met woorden oft wercken, yemanden aendoen, opde pene pecuniaire voors., ende daerenboven van in persoone oft andersins arbitralijck daeraf ghestraft te worden, na gelegentheyt vander saken ende tijde.

VIII.

Bovendien, so wie opter waken oft onder wegen eenen anderen oploop dede, ende sijn mes oft stock wt trock oft velde op yemanden, in evelen moede, die sal verbeuren sesse Carolusguldenen, ende so wie eenen anderen met de vuyst oft handt sloege oft wt gramschap stiete, sal verbeuren negen gulden. So wie yemant quetste oft wonde, in evelen moede, met wat wapenen dat het waer, sal verbeuren twelf Carolusguldenen, te bekeeren als voore, ende bovendien noch in sijnen persoon oft andersins gecorrigeert te wordene naer gelegentheyt der misdaet, eenen andere ten exempel.

IX.

Item dat sy geen vergaderinge, ghemeynte oft alarm en selen mogen maken, sonder expres consent ende voorweten van heuren Capiteyn oft Bevelhebbere vander wachten, ten waere in grooten nootweere oft overlast, ende dan noch by orlove vanden Hoofde ende Bevelhebbere van heurder wake, opde pene vanden ban, verbeurte vanden ambachte, poorterije oft andere arbitrale correctie, na exigentie ende gheleghentheyt der saken.

X.

Item in tijde van alarme sullen allen de poorteren, cooplieden ende ingesetenen onder de vendelen oft vande wachte niet zijnde, tallen uren moeten gewillich ende bereet wesen om hem inder wapenen te vinden ende temployeren daert hen belast sal worden binnen deser stadt, ende tot dien fijne sal elc wachten terstont, so haest de stormclocke (waertoe men gebruycken sal de groote clocke) sal cleppen, oft by eenen anderen teecken, dwelckmen by tyde daertoe soude mogen ordonneren, alarme geslagen sal worden, hem in sijne rustinghe moeten stellen, ende voort met zijnen thienden man gewapent ende met gheweer hem moeten vinden onder ende by zijnen Hooftman, ter plaetsen voor sijnen wijck hier naer geordineert, al waert oock buyten den tijt van zijne gewoonlijcke wachte, tot welcken fijne, hy sijn geweer altijt gereet sal moeten hebben, opde pene van dry guldenen, te bekeeren als voore, ende op arbitrale correctie.

De loopplaetsen oft vergaderingen.

Te weten : opde groote Merct, de sesse ghesworen Gulden deser stadt.

Op Ons Lieve Vrouwen kerckhof, die vanden I. II. ende III. wijck.

Opde Veemerct, die vanden IIII. V. ende VI. wijck.

Opden Oever, die vanden VII. ende VIII. wijck.

Aenden Tappitsierspant, die vanden IX. ende X. wijck.

Opde Peerdemerct, die vanden XI. XII. ende XIII. wijck.

XI.

Item dat de honderste ende thiende lieden goede scherpe toesicht ende regard selen moeten nemen, ende besorgen dat in elck vanden rotten, onder hen wesende, den thienden persoon vande selve opgerust sy in tijde van noode oft alarm, in deser naervolgende manieren, te weten : ten minsten de dry daeraf met lange roeren, versien van morlioenen, dander dry met rustinghe ende spicien, ende de resterende vier met ander lanck geweer, so sy best sullen cunnen, waer na elck hem sal schuldich sijn te vuegen, ende daerinne wel te quyten, besundere die des van macht sijn, ende die andere ten iersten sy middele selen hebben.

XII.

Item ten eynde die selve wachte in beter ordre gehouden ende op al goede toesicht genomen, ende alle saken te bet versekert worden, sijn gheordineert ende gestelt eenen Wachtmeester ende eenen Provost, om die wachten in goede ordre ende regule te houden, ende voort opsicht te nemen, wie dat vande wake soude mogen gebreken, ende hen naer deser ordinancien niet en is regulerende, welcken Wachtmeester ende Provost, men op hen verclaren onder eedt sal geloove geven, ende dienvolgende den gebrekelijcken de voors. pene afnemen sonder eenich vertreck oft dissimulatie, ende sonder figure van processe moeten immers altijt namptiseren, eer sy selen mogen ghehoort worden in rechte.

XIII.

Item dat voortaen aen elcke lantpoorte ende waterpoorte sal worden gestelt eenen clerck die teeckenen sal in eenen boeck oft cohiere, by naeme ende toename, alle deghene die vremdelingen schijnen te sijne, ter deser stadt innecomende, ende die indien nootelijc sal worden bevonden, doen volgen, om te besiene ende weten waer sy sullen logeren, waeraf deselve clerc allen avonden sal moeten overbrengen een billet in handen vanden Commissarisen, dien de herbergiers hun gasten moeten overbrengen, opde pene ende correctie als voore.

XIIII.

Item dat voort, so wanneer eenich geruchte oft beruerte inde stadt soude moghen opstaen door brande (dwelc God verhuede), eeniegelijck borger, coopman ende inghesetene, vande wachte niet wesende, sal schuldich ende gehouden wesen sijne dore op te stellen, ende de manspersoonen hen met hunne rustinge ende geweer voor hen doere vinden ende moeten houden, ende aldaer so lange blijven, tot dat hen van hennen Hooftman, Wijckmeestere, hondertste ende thienden mannen, oft andere des bevel hebbende, geordonneert sal worden met hen te gane na de plaetse ende vergaderinghe van synen wijck, boven gedesigneert, opde pene ende correctie als voore.

XV.

Item tot meerdere besorge ende bewarenisse van dese stadt ende vande coopliedens ende inghesetenen derselver, so sal elc manspersoon (so wel poortere als inghesetene) van stonden aen hem moeten versien van wapenen ende stocken, elck na sijn qualiteyt, ende so hy sijnen eyghenen persoon sal willen verweeren.

XVI.

Item dat in tyde van brande hem sal voort moeten reguleren, nade ordonnantie op stuc vanden brande gemaect, gepubliceert,

ende in printe wtghegeven den VI Octobris, anno LXV, welcke ordonnancie oock in allen heuren poincten (so der ordre van waken, als andere saken aengaende, ende dese niet contrarierende) onderhouden ende achtervolcht sal moeten worden.

XVII.

Item opdat dese stadt te bet versekert sy van allen periculen van brande, ooc alle verscricken van bevruchte vrouwen, ende andere inconvenienten bet mogen verhuet worden, is ooc geordonneert dat voortaene niemant, wie hy sy (vande wake niet wesende) geen bussen oft roeren en sal mogen afschieten ergens binnen der stadt, na dat de wacht gheset sal sijn, noch andersins by nachte. Insghelijckx oock gheen jongers, kinderen oft andere moghen schieten met eenige instrumenten van slotelen, coten oft andere, opde pene ende correctie als voore, ende sijnt kinderen oft boden, dat salmen opde ouders oft meesters verhalen.

XVIII.

Item tot noch meerder versekertheyt van dese stadt ende gerusticheyt vanden coopman ende ingesetenen, insgelijcx om alle oorsaken van inconvenienten bet te voorcomen, is mede geordonneert, dat niemant wie ende van wat qualiteyt hy sy, en sal voortaene binnen deser stadt by hem achterstraten mogen hebben oft dragen by nachte, eenighe verboden wapenen, als bussen, sinckroeren, hellebaerden, swijnsprieten oft andere diergelijck verboden geweer, opde pene voors. ende opde verbeurte vanden selven verboden wapenen, dan alleenlijck die vander waken sijn, ten tijde alst hen behoorte van waken is, tot welcken eynde die vander waken hen selen employeren nae hen vermoghen, om dit poinct binnen deser stadt te doen onderhouden ende effectueren, wel verstaende dat hieronder niet en selen zijn begrepen de reysveerdighe persoonen, noch die in dienste vande Majesteyt, van Syne Hoocheyt, oft van deser stadt dienst moghen wesen.

G. Martiny.

(Gedrukt plakkaatboek 1542-99.)

N° 293.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michiels, Onder-Schoutet; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XIII^en Augusti, anno XV^c LXXVII.

Alzoo eenige vanden borgers ende inwoonders deser stadt, by henne supplicatie, den Wethouderen alhier hebben verthoont, als dat zy groote merckelycke sommen van penningen aende Colonnellen Foucker ende Fruntsberger ten achter waeren, zoo ter causen van eetelycke, drinckelycke ende oock andere dyergelycke waeren, Soo ist datmen, van sHeeren ende der stadt wegen, wel scerpelyck gebiedt eeneniegelycken, van wat conditie oft qualiteyt hy zy, die eenige goeden, juweelen, brieven oft meubelen, den voors. Foucker ende Fruntsberger toebehoirende, in bewaernisse heeft, oft oock andere, hen berustende als pant metter minnen, oft eenichsints weet te bewysen dat hy alsulcken goeden sal, van stonden ane, commen te kennen geven Meesteren Janne de Pape ende Meester Niclaes de Voocht, Scepenen, opde pene, soo wie daerinne sal gebreckelycken bevonden wesen, achtervolgende dordonnantie tegens den pranckdieven gemaect, oft anderssints, naer gelegentheyt vander saecken arbitralycken gecorrigeert te worden.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 67.)

N° 294.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michiels, Onder-Schoutet; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XIII^en Augusti, anno XV^c LXXVII.

Alsoo nu onlancx eenige inwoonders deser stadt gestelt opde wachte ende ander hun hebben vervoirdert, vuyt henne eygene aucthoriteyt, ende sonder des last te hebben vanden overheyt, hun te doen openen de huysen van eenige cooplieden ende deselve van boven tot onder te ondersoecken ende te visiteren, ende de wapenen, daer gevonden, wech te dragen, wesende een saecke van seer quader consenquentie, ende welcke de cooplieden

souden moegen vervrempden van hier langere henne residentie te willen continueren, tot generalen achterdeele vande stadt, Soo eest datmen, van des Heeren ende stadtswegen, wel scherpelyck verbiet ende interdiceert, eenjegelyck, borgere ende inwoonder, vander wacht oft ander, dat van nu voordane nyemandt hem vervoordert eenige huysen inne te loopen, oft te visiteren, vuyt syn eygen aucthoriteyt; maer soe verre iemant eenige huysen weet daer tegens eenige rechtveerdige suspitie oft vermoeyen soude wesen, sullen tselve den Officier alhier terstondt moegen aene geven, die daerinne sal versien ende doen naer behoiren, sonder eenige dissimulatie, op pene van arbitralycken gecorigeert te wordene, ten anderen ten exemple, soo wy(e) bevonden sal worden contrarie gedaen te hebbene.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 67.)

N° 295.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Symon vanden Werve, Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XVIIen Augusti, anno 1577.

Alzoo diversche vagabonden, ledichgangers, crychsluyden, wesende in geenen dienste, ende andere onnutte persoonen, hen dagelycx vervoirderen meer ende meer, in grooten getale, binnen deser stadt te commen, causerende groote alteratie onder de gemeynte ende beruerte vanden gemeynen vrede ende ruste deser stadt, wesende zeer dangereux, in desen tyde, deselve binnen der stadt langer te houden, Soo ist datmen, van des Heeren ende der stadt wegen ordonneert, dat alle vagabonden, ledichgangers, soldaten, nyet wesende inden dienste vanden Casteele oft nyet, hebbende particuliere oirloff ende consent vanden Heere van hier te mogen blijven, selen schuldich ende gehouden zyn, binnen XXIIII uren, hen te vertrecken vuyter stadt, sonder weder te keeren opde pene van gestraeft ende gecorrigeert te worden, naervolgende de placcaten ende ordonnantien op tstuck vanden vagabonden gemaect, soo wye vande voors. onnutte persoonen oft soldaten sal worden binnen deser stadt, naerde expiratie vande voors. XXIIII uren, bevonden.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 68.)

N° 296.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielssen, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXII[en] *Augusti* 1577.

Alsoo tot versekerheyt ende bewaernisse van deser stadt tegens alle invasien ende overvallingen nootelyck is, in alder vliet ende neersticheyt, de vesten ende wallen, loopende vande Keyserspoorte naden Casteele ende andere te meerderen ende stercken, daertoe groot getal van persoonen van doen is ende terstont moet geemployeert worden, Soo is, by mynen Heeren Borgermeesteren, Scepenen, Oude-Scepenen ende dander Leden vander stadt, eendrachtelick Breedenraetsgewyse vergadert synde, geraempt ende gesloten, dat opden voet die nu geraempt ende genomen is van dagelix te stellen met Honderstelieden het getal van sesthienhondert mannen opde wacht, men insgelix stellen sal ende ordonneren metten Honderstelieden, de huysen, die elck een persoon bequaem om te graven oft eerde te dragen, oick tot sesthienhondert alle dage, sullen schuldich wesen wt te doene, dwelck sal alle vyf dagen de geheele stadt ommegaen, soo dat den vyfden dach diemen hem sal laten weten deur den Honderstelieden, elck huys eenen persoon, als voere, sal schuldich wesen wt te doene, behoudelick, dat deghene die selve nyet en cunnen gewercken oft nyemanden en seynden om te wercken, sullen gehouden syn daer voere te betalen ende brengen in handen vanden Wyckmeesters oft andere die daertoe geordonneert selen wesen, vier stuvers, telcken dage als hunnen tour soude wesen te werckene, mits denwelcken men gebiet ende beveelt, van sHeeren ende vander stadt wegen, dat eenjegelick hem hiernae voege ende regulere, ende elck opt werck comende, medebrenge een mande oft schuppe, ende hem stelle te wercken, op alsulcke plaetse als de toesienders vanden wercke hen sullen ordonneren, opde pene ende verbeurte, soo wie daerinne gebreckelick waere, van drye guldenen, te bekeeren in dryen, deen deel den Heere, dander der stadt ende het derde den aenbrengere.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 68.)

N° 297.

Geboden ende wtgeroepen by Jonckeren Symone vanden Werve, Schouteth ; Borgermeesteren , Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen , opten lesten Augusti 1577.

Alsoo men verstaet dat diversche vagabonden, quaetdoenders ende andere onnutte persoonen, namentlick oick vande ghene die mede hantdadich geweest zyn in het plonderen ende saccageren deser stadt, dagelix hier bynnen comen, ende hen houden op secrete plaetsen of andersins verborgen, Soo eest datmen, van sHeeren ende der stadts wegen, verbiet ende ordonneert, dat deselve van stonden ane, voir der sonnen onderganck, wter stadt verstrecken, sonder weder in te keeren. Ende soo verre iemant eenige weet vanden voirs. persoonen hier binnen comen ende latiteren, dat hy gehouden sal syn deselve den Officier aentebrengen, om by hem tegens denselven geprocedeert te wordene, soo naer recht behooren sal.

Verbiedende van nu voirdane alle particuliere persoonen, in eenige huysen te vallen oft selve dexecutie vander justitien te usurperene, ende dit al op arbitrale correctie, sulx als men, naer gelegentheyt vander saken, sal bevinden te behoorene.

Men gebiedt voirts, van wegen als voere, allen schippers, bootsgesellen ende andere, dat nyemant hem en vervoirdere, te misseggen oft misdoene, in eeniger manieren, den Pensionaris Hammez; den Commissaris Tyras; Frederick vander Zande ende eenen genaempt de Deckere, Commissarisen, van wegen den Staten Generael, hier bynnen der stadt besoignerende, tot exploicte van henne commissie, op pene van arbitrale correctie.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 69.)

N° 298.

Geboden ende vuytgeroepen by . . . . (sic) Onder-Schouteth ; Borgermeesteren , Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten VIIen Septembris 1577.

Men cundicht ende laet weten eeneniegelyck, datmen op morgen, naerder hoochmisse, sal gaen processe generael, metten

Eerweerdigen, Heyligen Sacramente, den cleynen circkel, om God almachtich te biddene, dat Hy ons wille verleenen eendrachticheyt, peys ende vrede, tot conservatie van onse catholicke religie ende de gehoorsaemheyt van Zynder Majesteyt, ende dese stadts saken in goede ruste voirderen, ende oock bewaren van peste ende andere besmettelycke sieckten; sal hem daerom eeniegelyck voegen om mede te gaen, ende devotelyck ende vierchlyck voor de voors. saken te biddene, ende dat nyemant voer en gaen voor dat de Heeren gepasseert zyn, opde correctie van oudts daertoe staende.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 69.)

N° 299.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielssens, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten IXen Septembris 1577.

Alsoe het crysvolck vanden Staten nu tegenwoirdelyck syn voor de stadt van Breda ende sHertogen Bossche, ende men aldaer grootelyck van doene heeft alderhande victualie, Soe eest datmen gebiet, ordonneert ende versueckt, allen cooplieden, vivanders, provandiers, taverniers, herbergiers, caberettiers ende allen andere, hen met gelycken handel ende negociatie generende, ter voors. plaetsen oft daer het crysvolck hen sal transfereren, willen vueren oft seynden, tsy te water oft te lande, alderrande maniere oft soerte van victualie, provande, fornagie, wyn, bier ende diergelycke waren oft nootruft; Ende sal hen, by de Commissarisen daertoe geordonneert, alle hulp, bystandt, addres ende voorderinge gedaen worden moegelyck zynde; ende voorts van henne waren ende coopmanschappen wel betaelt worden. Ende sullen voorts alle vryheyt ende immuniteyten van tollen, ongelde genieten, gelyck men van outs gewoonlyck is geweest te gevene, ende voorts daerenboven eenen aengenamen dienst aenden voors. Staten ende desen Lande doen. Desen IXen Septembris 1577.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 70.)

N° 300.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielssens, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten X[en] *Septembris* 1577.

Alsoo tot voorderinghe, zoo vande afbrekinge vanden Casteele als der fortificatien deser stadt, besunder vanden nieuwen eerden wal, streckende naerde Keyserspoorte, nootelyck is datmen, nu den tyt noch bequam is, ende eer den winter opde hant compt, hem met alle vliet ende neersticheyt tot hetselve werck voege, ende eenyegelyck hen daertoe employere, Soo eest datmen, van sHeeren ende stadts wegen, ordonneert ende bevelt eenenyelycken, bynnen deser stadt oft byvanck derselver woonachtich, treckpeert oft peerden houdende, van wat qualiteyt oft conditie die syn, datse gehouden sullen wesen met heure voirs. peerden, ten minsten eenen dach ter weken, te commen dienen, tzy aen het afbreken vanden Casteele oft aende voirs. fortificatie, daer hun de Gecommitteerden totten voirs. wercken designeren sullen, ende dat opde pene van drye Carolusguldenen, telcker reysen, te verbeurene byde gheene die daerinne gebreckelyck bevonden sullen wordden; ende sullen de voirs. persoonen, met heure peerden, als boven, eens ter weken werckende, daermede gestaen, sonder gehouden te wesen met heure Wycken te gaen graven.

Wel verstaende dat de brouwers sullen ten minsten gehouden syn twee daghen ter weken aen het voirs. werck als voire te werckene, opde pene voirs.

Voirts gebietmen, van wegen als voire, dat alle schippers, liggende hier met heure schepen aende kaye, vlieten oft ruyen deser stadt, met hout, torf, colen ende dyergelycken waeren geladen, comende van boven, sullen schuldich wesen metten borgers te gaen wercken aen tCasteel, daertoe metten trommelslager geroepen ende ontboden synde, opde pene van drye Carolusguldenen byden gebreckelycken te verbueren; te bekeeren alle de voirs. penen: halff tot behoeff vande oncosten vanden Wycke ende halff tot behoeff vanden Heere.

Ende mits de groote ongeregeltheyt onder de Wycken als die te wercken comen, zoo int laueyen, op ende aff te gaen vanden wercke, als anderssins, werckende sonder ordre ende

daert hun belieft, seggende oock dat deen nyet en wilt vanden andere gaene, om in alle tselfde te versiene, is geordonneert ende bevolen, dat alle dage, des smorgens, ten seven uren preciselyck, sullen compareren ende te wercke comen acht hondert persoonen, die de Honderstelieden de wete in tyts sullen schuldich wesen te doene, soo wanneer hennen tour sal wesen, comende heur Honderstelieden met hunne Thiendelieden mede in persoone, met henne Rotten opt werck, hun presenterende voirde Gecomitteerden totten voirs. wercke oft eenighe van hen, om heur gethoont ende gedesignueert te worddene de plaetse daer sy sullen wercken, ende int wercken gestelt synde, sullen continuelycken blyven wercken, sonder lauweyen oft aff te gaene totten.... (1).

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 71.)

N° 301.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Symon vanden Werve, Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XIen Septembris 1577.

Alzoo diversche clachten gecommen zyn aen mynen Heeren Borgermeesteren ende Scepenen, vande cooplieden, dat hen belet gedaen wordt byden borgers, de wacht aende poorten hebbende, in heur goet, dat zy willen vuytseynden, alsdat de wacht de packen met hen geweer deursteken, hen tonnen oft coffers opslaen ende hen goet ende coopmanscap bederven, nyettegenstaende dat zy, achtervolgende de publicatie, den VIIen Augusti lestleden gedaen, deden, by behoorlycke attestatie, blycken geen verboden goeden oft waeren inde selve packen, coffers oft tonnen te syne, altot der voors. cooplieden groote schade ende verdriet, daerdeur zy oock geoirsaect souden wesen van hier te vertrecken ende heuren handel schorssen ende by consequentie de neeringe commen te cesseren, tot grooten achterdeele vande geheele ge-

(1) Aldus afgebroken.

meynte, commende ende gebeurende tselve meestendeel deur dyen degene die de wacht aende poorten hebben, droncken zyn, ende dat hem oock eeniegelyck aende poorten vande wacht zynde, met het vuytgaen ende innecommen vanden persoonen ende goeden, (weder zy Bevelsluyden, Honderste- oft Thiendeluyden zyn oft nyet,) vervoirdert te moeyen, waerdeur oock confusie ende tweedracht geraect onderlinge onder hen te spruytene, om op al tselfde te versien, Soo eest datmen, van sHeeren ende stadts wegen, met advyse vanden Heere van Liedekercke, als Overste ende Superintendent vande wacht, ende bewaernis deser stadt, ordonneert ende gebiedt, dat alle cooplieden oft andere die eenige coopmanscap sullen willen vuytschicken, zullen (achtervolgende de voors. publicatie den VII[en] Augusti gedaen,) by behoorlycke attestatie, byeen vande vier Secretarisen onderteeckent, moeten doen blycken wien tgoet, dat zy willen vuytschicken, toebehoirt, waer tselfde wordt gesonden, ende wat goet dat het is, oft oock (ten keuse vanden coopman,) het goet dat hy wilt vuytschicken, by de persoonen, daertoe in elcken Wycke te stellene, ende by den Wyckmeesters taenoemene, eer zy de packen, kisten oft coffers met goede toebinden oft sluyten, deselve laten visiteren ende gevisiteert zynde, deselve die se gevisiteert zullen hebben, ende daertoe als boven geordonneert sullen wesen, daerop drucken in was, eenen segel met het teecken van een gecroonde handt, dwelck tot verlichtinge vande cooplieden ende voorderinge vande coopmanscap sal gedaen worden, sonder hunnen cost oft iet daeraff te nemene. Ende sullen de persoonen, als boven daertoe geordonneert, goede toesicht nemen, dat inde voors. packen, coffers oft kisten geen geroofde oft gespolieerde oft anderssints suspecte goeden en zyn, noch oock munitie van oirloge, huysraedt, gereet gelt, oft silver oft gout, twaere gemunt oft ongemunt, emmers in merckelycke quantiteyt. Maer ingevalle iemant iet sulcx pretendeert vuyt te vueren oft te schicken, sal daeraff moeten hebben behoorlycke passepoirt, ende den voors. borgers, de wacht aende poorten hebbende, (blyckende vande voors. attestatie oft visitatie als boven geschiet,) sullen schuldich wesen deselve goeden, packen, kisten oft tonnen te laten passeren, sonder den cooplieden eenich empeschement oft beletsel daer meer inne te doen, verbiedende oock eenenjegelycken, de wacht aende poorten hebbende, dat zy nyet droncken en drincken, maer alleenlyck voor hen nootdruft ende dorst den dranck gebruycken; dat oock hem vande ghene, die de wacht aende poorten hebben,

nyemant anders en vervoirdere kennisse te nemen vande persoonen ende goeden die dagelycx in ende vuyter stadt gaen, dan de Capiteynen, die vanden Gulden oft de Honderste- oft Thiendeluyden vanden anderen borgeren daer opde wacht zynde, opdat alle saecken met stillicheyt ende ordre mogen toegaen, al opde pene, wie contrarie van tgene voors. is, bevonden wordt te doene, van vier guldens te verbeurene, te bekeeren een deel tot behoeff vande Gulden oft Wyck daer den gebreckelycken onder sal wesen, danderdeel tot behoeff vanden Heere, ende voorts arbitralycken gecorrigeert te worden, naer gelegentheyt vander saecken.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 75.)

N° 302.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Symon vanden Werve, Schouteth; Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XIIIIen Septembris 1577.

Alsoe, ten aengeven van eenighe persoonen, opten Steen alhier gevanghen syn de naegenoemde persoonen, te wetene : Anna Berty, huysvrouwe van Robert le Febure, passementier; Geeraert Bruynseels, woonende inde Everdeystrate; Henrick van Hamme, alias Luchtmaeker, van Mechelen; Obert Bruneel, van Bruessele; Abraham vanden Broecke; Andries de Gousman, Spaegnaert, woonende int Meystraetken; George Michaul, Savoyen, gevonden *int Wit Cruys*, opte Meerbrugge; Jehan Martin; Franchois, ende Benedicto Signetz, woonende in sMargravelye; ende men deselve, achtervolgende de privilegien deser stadt, schuldich is, binnen den derden daeghe, ticht ende aenspraeke te doene, ende de Heeren oft de stadt nyet en syn geinformeert watmen deselve persoonen soude willen oft cunnen opseggen, Soe eest datmen cundicht ende laet weten eeneniegelycken die tselve aengaen mach, dat, ingevalle zy iet weten te seggen opte voers. persoonen, sy tselve comen cundighen ende aengeven mynen Heere den Marcgrave oft iemanden vanden Schouteten alhier, tusschen dit ende morgen avont, om dien volgende tegens de voers. persoonen hen te moghen comen funderen, wetende indien binnen middelen tyde nyemant en compt, die eenighe clachten

over de voers. persoonen en doet, datmen die, nae deser stadt recht, sal moeten ontslaen (1).

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 72.)

N° 303.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielssens, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XXIIII^en Septembris 1577.

Alsoo dese voorleden nacht gevonden syn sekere casacken, in manden, ten huyse van Carolo la Francqui, diemen verstaet toetebehoirene George Dayala, bastaertsone van Diego Dayala, gemaeckt om pioniers te cleederen, van over twee jaeren, zoe de voirs. Diego heeft vercleert, ende dat nochtans achterdencken

(1) Eene proclamatie van den zelfden aard had op 12 Augusti 1577 plaats gehad; zij luidde als volgt:

Geboden ende wtgeroepen by Joncheeren Symon vanden Werve, Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XII^en Augusti 1577.

Alsoo, ten aengevene van eenige persoonen, opt Steen alhier gevangen syn de nagenoemde persoonen, te wetene: Aert Meynaerts; Pierre Ricart; Jehan de Retomble; Willem Grey; Hilleken Ghysen; Pedro de la Carrera; Diego de Gomez; Guillaume Boulengier; Jan Herreboer; Nicolas Molleta; Carel Pfeffleyn; Every Philips ende Pedro de Sommariba; ende men deselve, achtervolgende de previlegien deser stadt, schuldich is, bynnen den derden dage, ticht ende aensprake te doene, ende de Heeren oft de stadt nyet en syn geinformeert watmen deselve persoonen soude willen oft kunnen opseggen, Soo eest datmen cundicht ende laet weten eeneniegelycken die tselve aengaen mach, dat, ingevalle sy wat weten opde voirs. persoonen te seggen, sy dat comen cundigen ende aengeven mynen Heere den Marcgrave oft iemanden vanden Schoutetten alhier, tusschen dit ende morgen avont, om dyen volgende tegens de voirs. persoonen hen te mogen comen funderen, wetende dat, ingevalle nyemandt bynnen middelen tyde en compt, die eenige clachten over de voirs. persoonen doet, datmen die, naer deser stadt recht, sal moeten ontslaen.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 66.)

soude mogen hebben datmen met deselve casacken eenige enterprinse oft aenslach soude voer handen hebben gehadt, ende dat alreede by mynen Heere Borgermeesteren ende Schepenen gecommitteert syn geweest twee Schepene vuyter Weth, die op tvoirs. stuck met mynen Heere den Merckgrave, ter presentien vanden Capiteyn Muet ende twee Hondersteluyden, begonst hebben informatie te nemene ende tzedert noch dairtoe gecommitteert twee Oude Schepenen, twee vande Poorteryen ende vier vande ambachten, omme gesamenderhandt de voirs. informatie te volbringene ende te waerheyt te vernemen, Soo ist datmen, van sHeeren ende stadt wegen, ordonneert dat soo wy(e) vande voirs. casacke weet te sprekene, in eeniger manieren, tsy cleermacker, oucleercoopere, cousmaker oft andere, van wat qualiteyt hy sy, dat die schuldich sal syn terstont te compareren voir de voirs. Commissarisen, omme syn kenlycheyt te seggen ende getuygenisse der waerheyt te gevene, op pene van gestraft te woirdene.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 72.)

N° 304.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielssen, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten IIIen Octobris, anno 1577.

Alzoo der dagelycx verscheyden goede persoonen ende inwoonders deser stadt werden aen henne leden gelempt, verbrant, gequetst, deurschoten ende jammerlyck vanden levenden lyve ter doot gebracht by die vander wacht, deur hen ongeregelt geschiet ende mishandel van hunne bussen oft roeren, mits welcken de stadt, boven de sware schade vanden particulieren, soude lichtelyck geraken te vallen in groote inconvenienten, Soo ist datmen, van sHeeren ende der stadt wegen, wel scerpelyck gebiedt eeneniegelycken, van wat conditie oft qualiteyt hy zy, op oft vander wacht treckende, oft opter straten gaende, hem vermyde deur tontlossen oft affschieten van henne roeren oft bussen, sonder scherp oft met scerp geladen wesende, iemanden te verbranden, aen zyne leden te crencken, te quetsen

oft doot te schieten, by wat manieren oft ingevalle tselve oock soude moghen geschieden, opte pene van aen lyff ende goet gestraeft te werden, naer gelegentheyt vander saecken ende naer recht, ende min oft meer, oft tselve met opsetten wille geschiet waere.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 73.)

N° 305.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielssen, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten thienden Octobris, anno XV^c LXXVII^tich.

Alsoo dese voerleden daghen, met advyse van allen den Leden deser stadt, men heeft geordonneert dat men doen soude een generale visitatie van allen den huysen gestaen bynnen deser stadt, om by dyen middele, te becommen ende achterhalen die gerooffde goeden dye yevers geborgen oft versteken ende tot noch toe nyet en souden moghen gevonden syn, ende datmen verhoept met alsulcken nerstigen ondersoeck daerinne geprocedeert te syne byden Wyckmeesters, Dekens vanden Ambachten ende Guldebrueders, diemen daertoe gebruyct heeft, datter egeen voordere ondersueck toe en staet, Soo ist nochtans dat, om egeen middele achter te laten daer by deselve noch in eeniger manieren souden moghen achterhaelt worden, soo verre daer noch eenige resteren, men, van sHeeren ende vander stadt wegen, gebiet ende ordonneert, met voergaende advyse vande voers. Leden, dat zoo verre yemant eenige gerooffde goeden, syns wetens, noch onder heeft, dat hy tselve denunchiere ende ane geve mynen Heeren den Schouteth, Borgemeesteren ende Schepenen, bynnen de XXIIII uren naer de publicatie van desen, opde pene van arbitrale correctie, boven de verbeurte vande selve goeden, oft oyck, zoo verre daer yemant is die eenige persoonen weet die alsulcke goeden tegenwoirdelyck noch soude zyn onder houdende oft oyck handadich geweest zyn oft anderssints hen gemoyt oft onderwonden hebben den rooff ende plunderinge vande borgeren ende ingesetenen, ten tyde vanden saccagemente vande stadt, dat hy gehouden sal zyn het zelve te denuncieren ende aene te gevene den voors., binnen de acht naestcommende dagen, metten redenen van zyne kennelycheyt,

om tegens denzelven geprocedeert te wordene, zoe men naer gelegentheyt vander zaken ende d'inhoudt vande placcaeten Zynder Majesteyt zal bevinden te behoirene. Ende op dat de stadt eens mach gestilt worden, ende de goede borgers ende innewoonders hun wederomme mogen begeven tot het exercitie van hunne neringe, sonder eenich achterdencken, ende die coopmanshandele hersticht ende versekert, soo dat tot het gemeyn welvaren vande stadt behoirt, Soo verbiet men eenenjegelycken, borgere oft inwoondere, den voorseyden tyt van acht dagen overstreken zynde, ter saecken voors., nyemanden voordere te injurieren oft infameren noch oock onder het dexele van dyen, van nu voordane, eenige huysen meer te invaderen, opde pene van gestraft ende gepunieert te wordene als opruerich ende perturbateurs vande gemeyne ruste; maer zoo verre iemandt, desen oft andere zaken aengaende, iet tot des anders last pretendeert, van wat qualiteyt oft conditie oft natie deselve oock zy, dat hy tselve gehouden zal zyn te doene byden ordinarisen wech van justicien, tot dyen eynde dezelve te rechte betreckende voor Borgermeesteren ende Scepenen, wesende ordinarise ende competente rechteren van alle borgeren ende ingesetenen deser stadt.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 74.)

N° 306.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vanden Werve, Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XIXen dach Octobris 1577.

Alsoo den XXII dach der maent van Augustus, de Leden deser stadt Breedenraedtgewyse vergadert zynde, hebben geconsenteert gehadt eenen thienden penninck van allen huysen ende gronden van erven, gestaen ende gelegen binnen deser stadt, cuype ende vryheyt der selver, om daer mede te vervallen d'oncosten nootelyck zynde totte fortificatie ende versekerheyt vander stadt, denselven thienden penninck te dragene, deen helft daeraff byden proprietaris, ende dander helft byden huerlinck, ende byden zelven proprietaris te corttene aenden rentieren, behalvens dat daeraff zoude vry ende exempt zyn de gebrande huysen, noch nyet opgebout zynde, allen tselve breeder blyckende byder

acten daeraff zynde, Soo eest datmen cundicht ende laet weten eenenyegelycken, dat de Commissarissen geordonneert totten ontfanck vanden zelven thienden penninck, sullen beginnen te sitten en maendage naestcommende, ten negen uren totten elven, voor middach, ende vanden twee uren totten vieren naer middach, ende zoo voorts continueren van dage tot dage, in het huys, eertyden toebehoirt hebbende wylen Jasparen Douchy, gestaen inde Huydevetterstrate, Gebiedende ende bevelende allen huerlingen ofte proprietarisen, inwoonderen vanden huysen, in handen vanden selven Commissarisen, terstont ende sonder vertreck, te brengene ende te betalene den voors. X^en^ penninck, daeraff zy deen helft daer naer den proprietaris ende rentieren, als voren, sullen mogen corten, op pene van reelycken daervore te worden geexecuteert, sonder dissimulatie oft verdrach.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 77.)

N° 307.

Geboden ende vuytgeroepen by Dierick vander Meeren, Onder-Schouteth; Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XIIII^en^ Novembris XV^c^ LXXVII^tich^.

Alsoe, ten tyde van dinnemen deser stadt, Andries Xcimenes, coopman, inden brant verloren heeft sekere obligatie, daermede Loys du Boys bekent schuldich te syne, ende geloeft heeft te betalene Hans Putz oft den bringere van dien, de somme van hondert negentnegentich ponden, ses schellingen ende acht grooten Vleems, vanden daten den XXVIII^en^ May, anno LXXVII^tich^, ende te voldoene inde maent van December daer naestvolgende, Soe eest datmen gebiet, van sHeeren ende deser stadt weghen, dat deghene die de voers. obligatie in handen oft onder mach hebben, deselve van stonden aene bringhe in handen van mynen Heere den Binnen-Burgmeester deser stadt, verbiedende ende interdicerende eenenjegelycken, de voers. obligatie te vercoopen, cederen, transporteren oft anderssints te alieneren, noch oyck de schult daerinne begrepen aen iemanden anders te betalen dan den voors. Andries Xcimenes, als bringere sbrieffs, oft specialen last van hem hebbende, wetende, soe wie contrarie

van desen gedaen sal hebben, allen tselve gehouden sal wordden voer nul, machteloos ende van onweerden, in rechte ende daer buyten.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 70.)

N° 308.

*Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericken vander Meeren, Onder-Schouteth; Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt deser stadt van Antwerpen, opten XIIII*en *Novembris* 1577.

Alsoo Bertram Bady, coopman, woonende tot Chastelet, int lant van Luyck, voor het berooven deser stadt, in handen van Jannen Thibaut, coopman, ingeseten deser stadt, gegeven hadde eene obligatie, luydende tesselfs Bertrams behoef ende ten laste van Geerart Corbet, coopman, vander sommen van hondert XLIII ponden, schellingen ende penningen Vlaems, welcke obligatie den voors. Jannen Thibaut, ten tyde van tsaccageren deser stadt, berooft geweest is, zonder datmen die obligatie tot noch toe heeft cunnen gerecouvreren, Soo eest, etc., ut in precedenti.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 80.)

N° 309.

*Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Symon vanden Werve, Schouteth; Burgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten vyffden Decembris, anno XV*c *LXXVII*tich.

Alsoo ter kennissen vanden Heeren ende stadt gecomen is, hoe dat sommighe quaetwillighe hen vervoirderen, by nacht ende daghe, te beroovene ende aff te breken dyser, loot, gelasen, dueren, vensteren ende solderinge vande huysinghen bynnen den Casteele, als oyck van deser stadt fortificatie te ontvueren ende ontvrempden diversche huere instrumenten : als kerren,

pypegalen, manden, schuppen, picken, plancken, delen ende andere instrumenten totte voors. fortificatie dienende, ende dit al tot verachteringhe vande selve fortificatie ende tot groote schade deser stadt, Soo eest datmen, van weghen als voer, wel scerpelyck verbiet eenenyegelick, wie dattet oyck sy, voortaen meer eenighe vande voors. materialen vande voors. huysen, oft oyck eenighe palisaden oft vande voors. instrumenten te nemen oft vervrempden, in eeniger manieren, opde pene van gestrafft te worden als dieven.

Is voerts, van weghen als voer, geordonneert, dat alle die ghene die aende voors. fortificatie zyn werckende, ende gebruycken by maniere van leeninghe, de kerren ende andere instrumenten, totte voors. fortificatie dienende, sullen gehouden syn deselve kerren oft instrumenten, by oft opt werck te laeten, soo wel des snoenens als des avonts, sonder die met hen thuyswaerts te moghen vervueren oft draghen, en eeniger manieren, opde pene van XII Carolusguldenen, deen helft tot behoeve vande voors. fortificatie ende dander helft voer den executeur ende aenbringere.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 82.)

N° 310.

Ordonnantie vander waken, ghemaeckt tot versekerheyt vanden ingesetenen deser stadt. Ghepubliceert den twelfsten dach Decembris 1577.

Alsoo geheelijck nootelijck is, tot bewaernisse vander stadt, ende tot versekeringhe van alle borghers ende inwoonders der selver, ende oock tot het onderhoudt vanden coopmanshandele ende gemeyne neringhe, dat promptelijck ende sonder eenich vertreck, goede orden ende polycie ghestelt worde op het stuck vander wachte, dewelcke men is benoodicht tegenwoordelijck binnen der stadt te houdene.

Soo ist dat mijnen Heere de Schouteth, Borghemeesteren ende Schepenen, int lange dien aengaende ghecommuniceert hebbende met mijnen Heere den Prince van Orangien, Erf-Borchgrave

der voers. stadt, als van wegen mijnen Heeren den Staten generael versocht geweest zijnde, om daertoe metten selven te willen verstaen ende oock met mijnen Heere den Baenreheere van Liedekercke, als Superintendent vande wachte vander stadt, ende daertoe oock ghehadt hebbende het advijs vanden drye Leden der selver stadt, tot dien eynde Breedenraetsgewijse vergadert geweest zijnde, hebben gheraempt, ghesloten ende geresolveert de puncten ende artickelen hier naer volgende, willende ende ordonnerende eenenyegelijcken, wel scherpelijck, hem dienvolgende te vueghen ende te reguleren, opde penen ende boeten daertoe staende.

I.

Inden eersten : dat alle de borghers, inghesetenen ende inwoonderen deser stadt, het sy ghehoudt oft onghehoudt, oft zijne eyghene affairen doende oft niet, van ontrent twintich jaren tot tsestich toe excluys oudt wesende, sullen terstont worden gheinrolleert ende opgheteeckent byden Wijckmeesters ende Honderstelieden vande wijcken, die welcke ghehouden sullen zijn de rolle oft lyste, soo gheringe die by hun ghemaect sullen zijn, over te brengene in handen vanden Commissarisen vander Weth daertoe gheordonneert, ende dat deselve gheinrolleerde oft opgheteeckende borgers ende innewoonders egeene Guldebruers noch onder het Vendele vanden jongesellen wesende, sullen worden ghedeylt in tachtentich vendelen, oft in soo veel vendelen als het corpus vande stadt dragen mach, elck vendel tot twee hondert hoofden.

II.

Item dat eenyegelijc sal schuldich zijn int opschrijven vande persoonen, te verclaren aende Commissarissen alle de manspersoonen, die zijn woonende binnen zijnen huyse, twintich jaeren oft daer omtrent oudt wesende, ende niet zijnde over die tsestich jaren, al wel rechtveerdelijck ende sonder eenighe fraude oft simulatie, opde pene van XII gulden van elcken persoon die sy alsoo versweghen sullen hebben, ende voort arbitralijck ghecorrigeert te worden.

III.

Item dat elck vendele, verdeylt zijnde als voore, sal hebben eenen Capiteyn, Lieutenant, Vendrich, Corporaels, twee Bevelhebbers, Voerder, Schrijver oft Tresorier ende Prevost, alle tsamen van goeden name ende fame ende wel ter talen zijnde, dewelcke zelen gehouden zijn henlieden ampt te bedienen sonder eenige gagie; ende voor soo vele raeckt het maecken vanden Capiteyn, sullen de wijcken oft vendelen moghen nomineren ende overgheven aen mijnen Heere den Superintendent, Borgemeesteren ende Schepenen, drye persoonen die sy daertoe best bequaem ende ghequalificeert sullen houden, daer vuyt deselve Heer Superintendent, Borghemeesteren ende Schepenen, eenen sullen mogen kiezene, om te wesen Capiteyn vanden vendele.

IIII.

Item selen deselve Bevelhebbers, ende eenyegelijck ander poorter ende ingeseten deser stadt, schuldich zijn alle tghene dwelck soude wesen teghens de welvaert deser stadt ende landen tot hender kennisse ghecomen zynde, terstont te waerschouwen aenden Heere Superintendent, Borgemeesteren ende Schepenen voornoemt, oft aen heuren Coronel, Capiteyn, ende tselve weeren naer haer vermoghen, opde verbeurte van gestraft te worden, nae ghelegentheyt vander saken.

V.

Item de voors. vendelen zelen worden verdeylt in soo vele hoopen als men sal bevinden vendelen van noode te zijne tot de ordinarise daghelijcxsche wachten deser stadt, welcke hoopen zelen ghestelt worden onder Coronels oft Overste.

VI.

Men sal alle daghe totter wachten stellen ende nemen een vendel van elcken Coronel, dwelck sal schuldich zijn te trecken ter plaetsen, daeroppe tselve by lotinghe sal ghevallen zijn.

VII.

Item dat alle nachten vuyt elck vendel, weder tselve de wachte heeft oft niet, sal gestelt worden een wachte van een Roth mannen, houdende wachte soo verre als het begrijp van eenyegelijcks vendel is streckende ende niet voorder, waertoe eenyeghelijck rotghesel sal terstont moeten gereet wesen, des by zijnen Thiendeman versocht zijnde, opde pene van VI stuvers, ende die vuyt blijft tot middernacht van XX stuvers, ende die den heelen nacht vuyt blijft van twee gulden.

VIII.

Item datter sal wesen eenen Wachtmeester, ende eenen Luytenant omme de wachten in goede ordre ende regel te houden.

IX.

Item elck Roth van yeghelijck vendel tot elf persoonen, sal hebben acht langhe bussen, twee spiessen ende een hellebarde oft knevelstock, ende sal eenyegelijck noch daerenboven wesen versien van een rappier oft sweert.

X.

Item deghene die spiessen, hellebarden oft ander cort gheweer draghen, selen moeten ter wacht comen ghewapent met goede rustinghe oft harnas, opte pene van drye Carolusgulden.

XI.

Item eenyeghelijck sal schuldich zijn hem te rusten ende te stellen in sulcke wapen ende rustinghe, als hem by zijnen Coronel oft Capiteyn sal gheordineert wesen, op sulcke pene, als den Colonel, nae ghelegentheyt vander saecken ende qualiteyt vanden persoon, sal bevinden te behooren, by advijs van mijnen Heere den Superintendent voornoemt.

XII.

Item dat niemant zijn geweer, dwelck hy eens aenghenomen heeft, ende daeroppe hy ghemonstert sal wesen, en sal moghen verlaten oft eenichsins veranderen, sonder voorgaende consent van zijnen Capiteyn, opte pene van thien stuvers, telcker reysen.

XIII.

Item sal den Provost met den Schrijver oft Thresorier wesen executeur vanden penen ende breucken onder elck vendel vallende.

XIIII.

Item niemant en sal vermeughen den voors. executeur int executeren vande penen, eenich belet te doen, maer sal eenenyeghelijck denselven daerinne schuldich zijn te helpen ende te assisteren, des versocht zijnde, op ghelijcke pene, daer vore d'executie ghedaen oft versocht sal wesen.

XV.

Item de voors. executeurs selen schuldich zijn in heure exploiten ende apprehensien, civilijcken ende met discretie te procederen ende hen oock te vermijden eenighe oproerighe, afdragende oft smadighe woorden int executeren oft andersins te spreken, opde pene van ghestraft te worden ter discretie vanden Superintendent, Coronel ende Capiteyn, naer gheleghentheyt vander saecken.

XVI.

Item de Provost oft Executeur yemandt geapprehendeert hebbende van saecken smakende criem, sal schuldich ende ghehouden zijn den gevanghen, binnen vierentwintich uren, met behoirlijcke informatie te leveren in handen vanden Schouteth.

XVII.

Item indien yemandt wederspannich ware de penen, hem opgheleyt te betalen, sal ghehouden zijn, boven de vervallen amende, noch te betalen de somme van twelf stuvers, ende indien hy daerenboven noch hertneckich bleve, sal den Provost denselven moghen stellen in ghevanckenisse te water ende te broode, naer gelegentheyt vander saken, ten seggen vanden Capiteyn.

XVIII.

Item egheen Capiteyn en sal moghen accorderen nopende eenighe bruecken, dan ten byzijne ende met consente van zijnen officialen oft emmers den meesten deel der selver.

XIX.

Item selen onder elck vendel moeten wesen twee trommelslaghers, woonachtich onder tselve Vendel, de welcke selen altijt moeten gereet zijn, opde pene van XII stuvers.

XX.

Item selen de trommelslagers henne trommelen moeten laeten d'eene ten huyse vanden Capiteyn, ende dander ten huyse vanden vaendrager, opde verbeurte van ses stuvers.

XXI.

Item en sal deen Vendel noch Gulde, sonder wettige oirsake, deen vanden anderen, eenighen tromslager moghen ontleenen, opde pene van, telcker reysen, soo wel byde Gulden, Vendels als trommelslagers, te verbeuren XII stuvers.

XXII.

Item men sal binnen deser stadt over al ghebruycken sulcken trommelslach als den Coronnellen ende Capiteynen, midtsgaders die vander Gulden, ghelieven sal te ordonneren, opde pene van arbitralijck gecorrigeert te worden.

XXIII.

Item alle bevelhebbers selen moeten alle Sondage, te neghen uren voor noene, gaen ten huyse van heuren Capiteyn, ende den Capiteyn terstont tot zijnen Coronel, ende den Coronel tot mijnen Heere den Superintendent voernoemt, denselven adverterende van tgene datter omme gaet ende zijne toesicht eenichsins soude moghen vereyschen.

XXIIII.

Item elck Thiendeman oft andere Officiers, selen schuldich zijn alle penen, binnen hen Vendel vallende, binnen vierentwintich uren, heuren Provost te kennen te gheven nae dien deselve selen ghecomen wesen tot heurlieder kennisse, sonder eenige dissimulatie oft oogluyckinge daerinne te gebruycken, op gelijcke pene, als syt verswegen ende niet aengegeven selen hebben.

XXV.

Item dat niemant vande voors. wachte vry en sal zijn, dan alle geestelijcke personen, Schouteth, Amptman, Borghemeesteren, Schepenen, Raedt deser stadt, ende de Natien, als Hoochduytschen, Oosterlinghen, Engelschen, Italianen, Porteguesen ende Spaegnaerden, wel verstaende dat deselve, inde plaetse vant waken, sullen contribueren ter weken, ter discretie vande Wijckmeesters.

XXVI.

Item alle welgestade personen, over de sestich jaren oudt, ende niet bequaem totter wacht zijnde, ende alle ghestaede weduwen selen moeten contribueren tot behoeve vande Vendelen.

XXVII.

Tot welcken ontfanck sal ghecommitteert worden eenen oft meer ghequalificeerden persoon oft persoonen vuyten ghemeynte, die deselve penninghen oock sal vuytreycken ter ordonnantie van mijnen Heere den Superintendent, Coronels ende Capiteynen, ende soo, tot onderhout vande wachte ende meeste verlichtinghe vander gemeynten, sal bevonden worden te behooren.

XXVIII.

Item sal eenyegelijck zijne wapene suyver ende net houden, tsy bussen, corseletten, morlioenen, spiessen oft ander gheweer, dwelck hy ghewoon is te voeren opte pene van, telcker reysen, te verbeuren drye stuvers.

XXIX.

Item indien yemandt zijne wapenen, daermede hem gheordineert is ter wacht te comen, vercoopt, verset oft vermangelt, sonder van betere hem te versiene, sal verbeuren, elcke reyse, thien stuvers.

XXX.

Item niemant en sal hem mogen vervoorderen vuyter stadt te reysen, ende alsoo vande wacht te blyven, sonder consent van zijnen Capiteyn ende Thiendeman, opde pene van XVI stuvers, behoudelijck dat alsulck reysende ghestaen sal, midts doende de weete ten huyse vanden Capiteyn ofte Thiendeman.

XXXI.

Item soo wie vuyter stadt om zijne affairen, met consent van zijnen Capiteyn ende Thiendeman, reyst, sal telcker wachten moeten contribueren ses stuvers oft minder, tot discretie vanden Capiteyn, oft stellen eenen in zijn plaetse.

XXXII.

Item soo wie op zyn te kennen gheven, oorloff crycht vuyter stadt te reysen ende daerenboven noch blijft ende hem vande wachte absenteert, sal verbeuren telcken dry gulden.

XXXIII.

Item elck Vendel sal opbrenghen ende becostighen twelf leren eemers, die selen blyven ten huyse vanden Capiteyn, tot behoef van het quartier van tselve Vendel, teghen allen noot van brande.

XXXIIII.

Item indien datter eenich ongheluck quame van brande, sal eenyeghelijck inghesetene voor zijn deure ghereet stellen eenen tobbe met water, ende een leere, volghende den ordonnancien, eertijden daerop ghemaeckt, ende opde pene daertoe staende, ende dit al achtervolghende d'ordonnantie vanden brande.

XXXV.

Item in tyde van eenighen brant, sal eenyeghelijck met zijn gheweer hem terstont ghereet vinden aen zijn deure. Ende selen die van het Vendel daeronder den brant soude moghen wesen, met hen gheweer de straten tot oft omtrent den brant leydende, vry ende veylich houden voor den assistenten.

XXXVI.

Item selen totten brant oock acces hebben die ghene die van outs daertoe zijn gheordonneert.

XXXVII.

Item sullen oock in sulcken tijt van brande vuyter wacht, met consente van heuren Capiteyn, moghen gaen : metsers, timmerlieden, schalideckers ende schippers, om den brand te helpen bluschen, vuytghenomen die onder eenighe vande ses Gulden zijn.

XXXVIII.

Item selen in tyde van alarme, op alle sercken, terstont de ketenen gespannen, ende met maelsloten gesloten ende anderssins vast gemaeckt worden, by degene die daeraff den last sullen hebben, opde pene van vijftich gulden, ende noch van arbitrale correctie.

XXXIX.

Item in tijden van eenighen alarme, sal eenyeghelijck schuldich zijn hem met zijne rustinghe ende geweer terstont te vinden by zijnen Thiendeman, ende met hem te gane naer het Vendel, ende daer mede ghelijcker hant aenden Capiteyn ende Coronel, die alle zijne Vendelen tsamen sal voeren ter loopplaetsen, die terstont, naer het verdeylen vanden Vendelen, volghende dese ordinantie, eenenyegelijcken Coronnel sal toegeschict worden, opde pene van XXV gulden, ende arbitrale correctie.

XL.

Item dat egheen vrouwen oft kinderen oft oock manspersoonen, niet gheinrolleert oft anderssints, in dienste vande stadt niet wesende, ten tijde van eenighen alarme, sonder eenighe wettighe oirsake en selen moghen comen by oft opde vesten deser stadt, maer selen deselve blijven elck in heuren wijck, opde pene van het opperste cleet.

XLI.

Item niemant, vande wachte niet wesende, en sal moghen het gheschut, opde vesten staende, handelen, opde pene van twintich stuvers.

XLII.

Item dat niemant en sal moghen eenighe berders, stijlen oft bancken van eenighe waeckhuysen afbreken, opde pene van tselve, op zijnen cost wederom te repareren, ende daerenboven noch te betalen vier gulden.

XLIII.

Item niemant en sal mogen ronden, dan de voors. Heere Superintendent, die vanden Magistraet metten Gulden, Wachtmeester ende Coronnels int generael, ende de andere Capiteynen, elck soo verre als de wacht van zijn Vendel streckt, ende niet voorder.

XLIIII.

Item eenyegelijck ingerolleerde, gaende achter straten met een cappe oft mantel, sal moeten dragen een rappiere oft sweert, opte verbeurte van eenen stuver, tot behoeve vanden ghenen die, van tselve Vendel wesende, hem daervan sal ghecalengiert hebben.

XLV.

Item soo wie hem selven in persoone onder zijn Vendel ter gherechter uren niet en laet vinden, maer eerst comt ter wylen alst Vendel treckt, sal telcken verbeuren eenen stuver.

XLVI.

Item soo wie eerst ter wachte comen sal, nae dien het Vendele in het corps-de-garde is gestelt, sal, telcker reysen, verbeuren ses stuvers.

XLVII.

Item die zijn nachtwachte niet en hout, sal telcken verbeuren XXX stuvers, ende die teenemale achter blijft, sal verbeuren de somme van twee guldenen.

XLVIII.

Item indien eenighen Thiendeman, sonder oorloff van zijnen Capiteyn, teenemale achter blijft, sonder opde wachte te comen ende sonder een ander van zijn rot in zijn plaetse ghestelt te hebben, sal verbeuren vier guldenen.

XLIX.

Item soo wie zijn busse int op- oft aftrecken vander wacht, anders laeyt oft gheladen hout dan met enckel poeder, sal, telcker reysen, verbeuren eenen gulden, ten waere nochtans dat den noot anders vereyschten.

L.

Item soo wie ter wacht compt sonder in zijn flessche een halff pont poeders, ende by hem vier ellen lonten ende twelff clooten te hebben, sal, telcker reysen, verbeuren vier stuvers, oft anderssins ter discretien vanden Capiteyn.

LI.

Item dat niemant zijn roer en sal moghen afschieten, ten tijde den Capiteyn sal staen inden rinck, ende de namen selen opghelesen worden, tot het besetten vande wachten oft anderssints, opde pene van twee stuvers.

LII.

Item niemandt en sal mogen met zijn busse, spiesse oft hellebarde, ter Borse tijt, over de Borse trecken, opde pene van drye stuvers, soo dickmaels als tgebeurde.

LIII.

Item sal den Schrijver van elck Vendel gehouden zijn, soo haest alst Vendel nae de wacht treckt, onder het Vendel te wesen, omme die Thiendelieden opte roepen, opde verbeurte van thien stuvers, telcke reyse.

LIIII.

Item sal eenyeghelijck, opde wacht wesende, zijn lanck geweer buyten het wachthuys setten, opde verbeurte van eenen stuver.

LV.

Item die zijn busse in het corps de garde nederset, oft daer mede op schiltwacht gaet, sonder scherp gheladen te zijn, sal verbeuren telcker reysen thien stuvers.

LVI.

Item soo wie yemants wapenen, mantel oft cleet, op de wacht zijnde, bercht, gebruyckt oft ontset van deen plaetse in dandere, het sy in spel, schamp oft anderssints, sal verbeuren thien stuvers.

LVII.

Item soo wie eenich schade oft hinder compt te doene aen yemants wapenen, opde wacht zijnde, sal verbeuren de somme van thien stuvers, ende deselve schade repareren.

LVIII.

Item soo wie opde wacht eens anders busse, in absentie desselfs oft sonder zijn consent affschiet, sal verbeuren vijf stuvers.

LIX.

Item dat egheen corps de garde en sal moghen verlaten de plaetse van zijne wachte oft garde, voor dat dander wacht daeroppe ghecomen is, opde verbeurte van vier gulden, te verbeuren byden Capiteyn ende elcken officiael.

LX.

Item de Capiteynen, Vendragers ende andere Officiers, sullen int corps de garde blijven, ten waere omme de ronde te gaen oft eenich exploict te doen, als wanneer dan sy een ander in hen plaetse selen moeten stellen, opde pene van ses gulden.

LXI.

Item dat egheen Capiteynen, Lieutenanten oft Bevelhebbers, en selen des morgens mogen vande wachte laten afftrecken yemant van haeren volcke, dan nae dien sy de weete selen hebben gehadt vande openinghe vander poorten, opde pene van drye guldenen.

LXII.

Item degene die nae de openinge vande poorten, met consent als vooren, sal vertrocken wesen vander wacht, die sal ghehouden wesen tot sulcker uren hem weder aldaer te laten vinden als hem by zijnen Capiteyn, Lieutenant oft Thiendeman sal ghestelt zijn, ende voor elcke ure die hy langher aff blijft, sal hy verbeuren twee stuvers oft andersins ter discretien vanden Capiteyn.

LXIII.

Item soo wie vande wacht treckt, sonder consent van zijnen Capiteyn oft ghesubstitueerde desselfs, sal verbeuren thien stuvers, telcker reysen.

LXIIII.

Item indien yemandt, opder wacht wesende, deur nootsaecke van zijnen Capiteyn oft Bevelhebber ghesonden wordt van deen corps de garde in dandere, sal deselve terstont moeten wederkeeren op zijn wachte, opde pene van vijf stuvers.

LXV.

Item oft ghebeurde dat yemant vande wacht ware ghegaen, met consent van zijnen Capiteyn, ende eenich rumoer oft teecken van alarme opstonde, soo sal deselve terstont wederkeeren op zijn wacht daer hy van gescheyden is, opde pene van XXX stuvers.

LXVI.

Item indien yemant, met consent van zijnen Capiteyn, Lieutenant oft Thiendelieden, vander wacht waren ghegaen, sal sulcken

persoon ghehouden wesen, teghen dat tVendel affcompt, wederomme opde wacht te comen ende tselve Vendel met zijne rustinghe ende geweer te vergheselschappen, opde pene van ses stuvers.

LXVII.

Item eenyegelijck vande wacht sal zijn Capiteyn, Lieutenant ende andere Officiers moeten onderdanich wesen, ende gaen op alsulcken schiltwacht, oft in sulcken ghelith ende ronde als hen bevolen sal wesen, opte pene van drye gulden, ende arbitrale correctie.

LXVIII.

Item niemant en sal opde wachte moghen vloecken, bannen oft sweeren, oft eenighe oneerbare oft schandeleuse woorden spreken, opte verbeurte van eenen stuver telcke reyse.

LXIX.

Item niemant en sal moghen opde wachte spelen met eenighe teerlinghen, dan int verkeer oft dambert, oft metter caerten, opte verbeurte van eenen gulden.

LXX.

Item niemant en sal telcken spele opte wachte meer moghen insetten oft verspelen dan eenen halven stuver, opde pene van telcker reysen te verbeuren drye stuvers.

LXXI.

Item niemant en sal mogen op credit spelen, opte pene van XXX stuvers, telcker reysen te verbeuren.

LXXII.

Item indien datter yemant, opde wachte spelende, meer wint dan twee gulden, sal het surplus, dat hy meer wint, verbeuren voor amende.

LXXIII.

Item soo wie opde wacht meer verspeelt ende verliest dan twee gulden, sal daerenboven noch verbeuren, voor amende, eenen gulden.

LXXIIII.

Item niemant en sal moghen droncken opde wacht comen, noch opde wacht zijnde hem droncken drincken, opde pene van telcken te verbeuren twee gulden.

LXXV.

Item egeen herbergiers en selen eenich bier oft wijn moghen tappen voor die vander wacht zijn, naer den neghen urèn tsavonts, ende daer voore oock niet anders dan alleenlijcken voor den dorst, opde pene van twintich stuvers, elcke reyse byden herbergier te verbeuren.

LXXVI.

Item soo wie by zijnen Thiendeman int corps de garde dryemael opgheroepen zijnde ende niet en antwoort oft te voorschyne en compt, sal verbeuren twee stuvers, ende sal des nietemin gehouden wesen alsulcken ronde te doen oft op sulcke schiltwachte te gaen, daer hem tselve by zijnen Thiendeman gheordonneert sal worden.

LXXVII.

Item eenyeghelijck sal ghehouden wesen de schiltwachte te houden in persoone, opde pene : voor d'eerste reyse van twintich stuvers, voor de tweede reyse op dobbel, ende voor die derde reyse, op arbitrale correctie.

LXXVIII.

Item die opde schiltwacht gestelt wordt, sal deselve moeten houden met zijn volle rustinghe, ende en sal niemants gheweer, dan met consent, moghen met hem draghen, dan zijn eyghen, opde verbeurte van vier stuvers.

LXXIX.

Item soo wie opde schiltwacht is, ende daer heymelijcken aff gaet, tsy naer huys oft elders, al quame hy terstont weder, sal verbeuren drye gulden, ende arbitralijck ghecorrigeert worden.

LXXX.

Item niemant, opte schiltwacht geset zijnde, en sal de lose mogen vergeten, noch oock van hem geven, opde pene, telcker reyse, van drye gulden, ende arbitrale correctie.

LXXXI.

Item die de lose niet en heeft, en mach deselve van een anderen niet eysschen, opde pene van drye gulden, ende arbitrale correctie.

LXXXII.

Item soo wie opde schiltwacht slaept oft zijn gheweer verlaet, soo datmen hem tselve sonder zijnen weete can affnemen, sal verbeuren zijn wapenen ende daerenboven voor amende moeten betalen de somme van drye gulden alsoot snachts ghebeurt, en sdaechs XXX. stuvers, en arbitrale correctie.

LXXXIII.

Item sal deghene die zijn wapenen alsoo genomen worden deselve moeten lossen, ende daervoore betalen XX stuvers, sonder aen te siene eenige weerde der selver.

LXXXIIII.

Item alle Thiendelieden selen heure schiltwachten ten lancksten alle uren onbegrepen versetten, opde pene van telcken te verbeuren ses stuvers.

LXXXV.

Item selen oock de schiltwachten hen stille moeten draghen sonder gheruchte te maecken, oft bier oft wijn doen halen oft eenighe ongheregeltheyt voorts te stellen, opde pene van drye gulden.

LXXXVI.

Item soo wie, vande wachte wesende, eenighe twiste oft querele begint tegen eenen anderen vande wachte, oft denselven byvalt ende met hem hout, sal verbeuren VI gulden, ende indien tselve geschiet tegen een Capiteyn, Lieutenant, Vendrich oft andere Officiers, sal verbeuren XII gulden, ende daerenboven noch arbitralijken gecorrigeert worden, naer gelegentheyt vander saecken.

LXXXVII.

Item daer twee oft meer, vande wacht wesende, malcanderen willen slaen, tsy buyten oft binnen der wachte, daer en sal hem niemandt by voeghen om quaet te stoocken, maer wel om vrede te maken, ten eersten, tweeden ende derdemael, ende die dan den vrede niet aen en is nemende, sal verbeuren ses gulden, ende noch arbitralijck ghestraft worden.

LXXXVIII.

Item soo wie nae de wacht gaende oft opde wacht zijnde, oft oock daer van comende, zijn gheweer velde oft sweert, poengiart oft opsteker trocke in evelen moede, tegen eenen anderen vande wacht zijnde oft niet, ende oock deghene die vande wacht niet zijnde, sulcx dede teghen eenen vande wachte, sal verbeuren twelf gulden, ende daerenboven arbitralijck ghecorrigeert worden.

LXXXIX.

Item dat niemandt vande wachte niet zijnde, hem en sal vervoorderen de wachte, soo inde wycken als inde poorten, oft oock in het op- oft afftrecken, eenichsints te turberen, oft

deselve oft yemandt van dien met woorden te injurieren oft provoceren, dat oock niemant vande wachte tselve en sal moghen doen teghen een andere die vande wacht niet en is, opte pene van ses gulden ende daerenboven noch arbitralijck gecorrigeert te worden, nae gheleghentheyt vander saken.

XC.

Item soo wie, vande wachte zijnde, yemanden, oock vande wacht wesende, slaet oft stoot, oft maniere maect metter bussen te schieten, tsy datter lonte met vier aen sy oft niet, sal verbeuren de somme van twelf guldens, als boven, ende noch arbitralijcken gestraft ende ghecorrigeert worden.

XCI.

Item die naer zijn ghesel oft yemanden anders, tsy opter wachten oft oock daer buyten schiet vuyt boerde, sal verbeuren, telcker reyse, X stuvers, ende indien hy yemant quetst, sal ghestraft worden, nae gelegentheyt vander saecken.

XCII.

Item indien eenighen Coronel, oft Capiteyn oft Bevelhebbers deur eenige andere wacht passerende, daer twist vonde, ende hy den twistigen bevole vrede te houden, salmen denselven ghehoorsaem zijn als zijn eygen Capiteyn oft Bevelhebber, opte verbeurte van drye gulden ende arbitrale correctie.

XCIII.

Item oft eenich rumoer quame, en salmen niet tseffens overhoop loopen, maer salmen alleenlijck tselve laten besichtighen den Capiteyn, Lieutenant oft ghecommitteerden, ende selen deghene die tot sulcx niet ghecommitteert en zijn, by haere wacht, sonder eenich rumoer te maeken, stille blyven, opde pene van seven stuvers, soo wie ter contrarie dede.

XCIIII.

Item dat aen elcke landt- ende waterpoorte deser stadt sal wesen eenen Clerck, die teeckenen sal in eenen boeck oft cohier, by name ende toenaeme, alle deghene die vremdelinghen schijnen te zijn ter stadt incomende, met declaratie van henlieden logemente, waeraff deselve Clerck alle avonden sal moeten overbringhen een billet in handen vanden Commissarisen, ende een in handen vander Gulden, hebbende de wacht opt stadthuys, dien de herbergiers hunnen gasten moeten overbringhen, opde pene van drye Carolusgulden.

XCV.

Item alsmen yemanden aende stadt-poorten binnen der stadt oft elders ondersueckt, soo selen de suppoosten vander wacht, op beyde de zijden in heure wapenen staen ende goede toesicht hebben, dat duerende de visitatie, niemant en passere met geschriften oft anderssins, sonder overhoop te loopen, ende de behoorlijcke toesicht te verlaten, opde pene van VII stuvers, by elcken de contrarie doende te verbeuren.

XCVI.

Item dat oock niemandt de wacht eerst en sal moghen doen afslaen, dan deur bevel vanden Capiteyn oft zijnen Bevelhebbere, op arbitrale correctie.

XCVII.

Item dat niemandt vande wacht oft yemandt anders vande wacht niet synde, inde stadt nae de poort-clocke tsavonts, de wacht gestelt zijnde, noch oock voor de poort-clocke smorghens, en sal moghen affschieten eenighe bussen oft roeren, oft eenich ander teecken doen van alarme, sonder wettige oorsake, noch oock achter straten droncken loopen, danssen, singhen, ruysschen oft eenich rumoer oft gherucht maken, opde pene van drye Rinsgulden, ende arbitrale correctie, nae gelegentheyt vander

saecken, behoudelijck dat eerlijcke borgeren ende andere noot-saecke hebbende, selen heuren wech moghen gaen daert hem belieft met licht, sonder datmen hen sal moghen vraghen naer de lose oft eenich beleth doen.

XCVIII.

Item soo wanneer des avonts als het Vendel vande wacht treckt, een ander Vendel opcompt, soo en sal niemandt vande Schilt-wacht moghen trecken, ten ware deselve eerst van ander volck versien ware, dwelck het nyeuwe opcomende Vendel van stonden aen sal schuldich zijn te doene, opde pene van X stuvers, te verbeuren vanden genen diens behoorte is de wacht te stellen.

XCIX.

Item niemandt en sal moghen naer eenighe wallen vande stadt, nyeuwe wercken, gevels, canteelen, ciraten, hanghe-berden van huysen oft eenige andere teeckenen schieten, opde pene van X stuvers, ende daerenboven te repareren de schade die daerdeure sal gheschiet zijn.

C.

Item de *stadtpoort-sluetelen selen, soo* int sluyten als open doen vande poorte, ende int bewaren gestelt worden, ende blijven daer, ende soo in tijde van oorloghe van oudts in dese stadt is ghebruyckt.

CI.

Dat elck Coronel ende Deken vanden Gulde, weder hy vander wachte is oft niet, sal moghen de lose hebben om by zijn volck te comen ende te trecken in tijde van noode.

CII.

Item dat niemant, wie oft van wat qualiteyt hy zij, niet wesende vander wachten, en sal binnen dese stadt by avont oft by nachte achterstraten gaende, by hem moghen hebben

oft draghen eenighe verboden wapenen, als sinckroeren, bussen, hellebarden, swijnsprieten oft andere diergelijcke verboden geweer, opde pene ende verbuerte vande selve wapenen, ende noch daerenboven van III gulden ende arbitrale correctie, behoudelijck dat Officiers vande Majesteyt ende dese stadt hier inne zijn ghereserveert.

CIII.

Item alle die gelt-penen, onder elck Vendel vallende, volghende dese ordonnantie, selen worden geexecuteert ende geemployeert ter discretien vanden Coronel, Capiteyn, Lieutenant, Vendrich ende andere Officiers, tot behoeff van elck Vendel, daer onder de breucken gevallen selen zijn, oft andersins daert van noode wesen sal.

CIIII.

Wel verstaende dat de sesse gheseworene Gulden, ende oock het Vendel vanden Jonghen Ghesellen, selen, in heuren respecte, de penen in dese ordonnantie begrepen, mogen vermeerderen, maer egheensints verminderen.

CV.

Item alle Officieren vande voors. wachte, ende eenyegelijck ander, van wat staete oft qualiteyt sy zijn, geinrolleert wesende, selen gehouden zijn dese tegenwoordighe ordonnantie te besweeren, ende den Eedt van poorterye deser stadt te doene, vanden Coninck Hertoge van Brabant als Marckgrave, goet ende ghetrouwe te zijn, ende dese stadt ende Burcht metten Burchtgrave ende Burchtlieden, nae elcx beste vermoghen te helpen hoeden ende wachten, midsgaders oock te onderhouden de Pacificatie, ghesloten tot Gendt, den achsten Novembris, anno M.D.LXXVI. Ende denselven Eedt wel ende ghetrouwelijcken te achtervolghen ende te doen onderhouden sonder eenighe simulatie.

Reserverende niet te min de voorghenoemde mijne Heeren in alle desen, hen veranderen, corrigeren, meerderen ende minderen, gelijck sy naer gelegentheyt tot oorbare welvaren ende

versekerheyt vande stadt selen bevinden te behooren, ende dat Breedenraedts ghewijs (1).

FINIS.

(Gedrukt plakkaatboek 1542-99. Zie ook : *Gebodboeck, vol. D, fol.* 84.)

N° 311.

De Ghecommitteerde vande Staten van Brabant, totte vercoopinghe ende beleeninghe vande Gheestelijcke goeden, sullen vercoopen oft beleenen nae vermoghen vanden Octroye ende consente vande voors. Staten, daeraff zijnde, de goeden hier onder vercleert, die welcke voor de ierste myninghe sal begost worden den (sic) Februarij naestcomende, opde Meirenbrugge, in Swaen, in Borgerhout.

WILMARSDONCK.

Inden eersten dese naevolghende partyen ghecompeteert hebbende het Capittel alhier in hueren ghehouden, by Adriaen Hendricx ende Willem Adriaenssens tot Wilmarsdonck.

I.

Inden Huysigenberch, drye quaert ghemeten weylants, zuytwaerts aenden waterganck van Outserweele, ende west aen derfgenaemen Jans van Halle . . . . III vierendeelen.

II.

Noch in dNoulant, een ghemet weylants, oost aen den Schenkelendijck, ende noort derfghenamen Aerts Huyghen . . I ghemet.

(1) Zie het aanhangsel dezer ordonnantie op het einde van het jaar 1579.

III.

Noch opden worp, een halff gemet, int land van Gerlich te Hellen . . . . II quart.

IIII.

Noch aldaer, dry ghemeten I 1/2 vierendeel weylants, oost : Mattheeus Peeters, ende west Meester Peeter van Dale . . . . III gemeten I 1/2 vierendeel.

V.

Noch aldaer, achthien roeden weylants, in Huybrecht Lucas lant, de voors. Matheeus Peeters oost, ende Jacques van Ywerven west . . . . XVIII roeden.

VI.

Noch aldaer, anderhalff gemet weylants, oost aenden somerwech, ende west den waterganck van Outserweele . I 1/2 ghemet.

VII.

Noch opten Nerensomhoeck, vijftich roeden weylants, oost derfghenamen Gillis Hofmans, west Adriaen Hendricx . L roeden.

VIII.

Noch aldaer, vier ghemeten weylants, oost : 't lant vande Capelrye van Wilmarsdonck, ende westen van Adriaen Hendricx. . . . . IIII ghemeten.

IX.

Noch aldaer, twee gemeten, vijftich roeden weylants, oost Gillis Hofman, west : Jacob Peeters tot Outserweele. . . . . II gemeten I roeden.

X.

Noch aldaer, een ghemet, ende een half vierendeel weylants, aen sHeerenstrate oost, ende Jan Nonts west. . . . . I gemet een half quaert.

XI.

Noch in Westpalanen, twee ghemeten weylants aen Christina Goris oost, ende Anthoni de la Croix west . . . . . II ghemeten.

XII.

Noch aldaer, een ghemet, twee hondert roeden weylants aen Adriaen Hendricx lant. . . . . I gemet II^c roeden.

Item dese naevolghende partyen ghecompeteert hebbende de Cappelrye Petri ende Pauli.

XIII.

Inden Huysigenberch, een quaert ghemets weylants, in Matthijs vanden Broeckens lant, in hueren by Gabriel Cornelissen. . . . . I quaert.

XIIII.

Noch aldaer, twee ghemeten, een quaert weylants, gelegen oost aen den Schenckelendijck, suyt aen Claes Goris erfghenamen, te hueren by Anthuenis Cornelissens. . . . . . II 1/4 ghemeten.

XV.

Noch aldaer, hondert roeyen weylants, gheleghen int lant van Gerlich te Hellen, in hueren byden selven. . . . . . I^c roeden.

XVI.

Noch in Oostpalanen, een halff ghemet saeylants, in Jan Nonts lants, in hueren byden selven Jan Nonts. . . . . een halff ghemet.

XVII.

Noch aldaer, een halff gemet weylants, Hendrick Aerts lant, oost, Gillis Hofman ende Adriaen Hendricx west, in hueren by Laureys Goyvaers. . . . . een halff gemet.

XVIII.

Noch in Westpalanen, twee hondert roeden weylants, in derfghenamen Peeter Wouters lant, in hueren by Jan Peeters. . . . . IIc roeden.

XIX.

Item inden Huysigenberch, een ende dry quaert gemeten weylants, tusschen Meester Peeters van Dale oost, ende derfghenamen Elizabeth Francken west, te hueren by Laureys Goyvaerts, ghecompeteert hebbende de Cappelrye van Sinte Catherine. . . . . I ghemet III quaert.

Item dese naevolghende partyen ghecompeteert hebbende de Cappellanen van Sint Joris, in hueren by Marten Butz.

XX.

Inden Huysigenberch voors., anderhalff ghemet weylants, de erfgenamen Hendricx van Tygelt oost, ende Jan van Hove, inde Schupstrate, west . . . . I 1/2 ghemet.

XXI.

Noch op de hondert roeyen, een ghemet, ende een achtstedeel weylants, Dimgna *(sic)*, Michiel Mercx dochter oost, ende Bertel Guens erfgenamen west. . . . . . . I gemet XXXVII 1/2 roeden.

XXII.

Noch aldaer, een ghemet min een achtstedeel weylants comende oost ende west aen Dingna, Michiel Mercx dochtere. . . . . I gemet min I achtstedeel.

XXIII.

Noch aldaer, een ghemet saeylant, oost ende noort Gillis Hofman ende west sHertoghen lant, in hueren by Jan Roelants.

Item desc naevolgende partyen ghecompeteert hebbende de ghemeyn Cappellanen alhier.

XXIIII.

Inden Huysigenberch, seven ende een quaert ghemeten weylants, comende oost aen Meester Peeter van Dale, west Willem de Laet, vleeschouwer, in hueren by Willem Willemsens in Borgherhout. . . . . VII gemeten een quaert.

XXV.

Noch aldaer, twee ende een halff ghemeten weylants, oost: den Schenkelendijck, ende west: de Cappellanen van Sint Joris, in hueren by Peeter Willemsens van Wilmarsdonck. . . . . II 1/2 gemeten.

XXVI.

Noch een ghemet weylants in dNoulant, oost den Schenkelendijck, ende zuyt derfgenamen Elizabeth Francken, in hueren by Huybrecht Lucas van Wilmarsdonck . . . . I ghemet.

XXVII.

Noch in Oostpalanen, vier ghemeten een achtstedeel, de dry ghemeten daeraff saeylant, ende de reste weylant, oost Matthijs vanden Broecke, ende westen Gillis Hofman, in hueren by Huybrechts Lucas voors. . . . . . IIII gemeten een achstedeel.

XXVIII.

Noch, aldaer, een achtstedeel ghemets saeylans, in derfghenamen Gillis Hofmans lant, nu ter tijt onverhuert. . . . . een achtstedeel.

XXIX.

Noch op Papendonck, een ghemet, hondert royen saeylants, zuyt Jan Nuyts, west Francoys vanden Cruyce, noort der Sieckeren, in hueren by Huybrecht Lucas. . . . een ghemet, C royen.

XXX.

Noch opde tsestich roeyen, een ghemet ende seven achtstedeelen weylants, oost derfghenamen Adriaen Symons, ende west Jan Gheerts . . . . I gemet VII achtstedeelen.

XXXI.

Noch aldaer, een ghemet weylants, oost derfghenamen Claes Janssens, west Nijs de Laet . . . . een ghemet.

XXXII.

Noch aldaer, dry ghemeten weylants, oost derfghenamen Gillis Hofman, ende west derfghenamen Claes Janssens; dese drye voorgaende partyen, in hueren by Willem Symons ende Pauwels vanden Bogaerde. . . . . III ghemeten.

XXXIII.

Noch opde hondert roeyen, twee ende een halff ghemeten, ende XVII roeden saeylants, oost de kinderen Cornelis Symons, zuyt Frans de Laet, west den waterganck, in hueren by Huybrecht Lucas. . . . . II 1/2 ghemeten XVII roeden.

XXXIIII.

Noch op d'Noulant een gemet, ende een quaert saeylants, oost Gillis Hofman, west sHertoghen lant, in hueren byden selven . . . . I gemet I quaet *(sic)*.

XXXV.

Noch in Wilmarsdonck, Leyerwijck, seven achtstedeel ghemeten, in hueren by Huybrecht Lucas . . . VII achtstedeelen.

XXXVI.

Item inden Huysighenberch, vier ghemeten, daeraff drye ghemeten weylants, een ghemet saeylants, oost Jan Heyn Peeters, west de gemeyn Cappellanen, in hueren by Casus Huybrechts tot Hoochboom, ghecompeteert hebbende den Pensier van Sinte Michiels . . . . IIII ghemeten.

Item dese naevolghende partyen, ghecompeteert hebbende de Sielmisse Cappelrye.

XXXVII.

Inden Huysighenberch, een achtstedeel ghemets weylants, in Thomas Basyns lant, in hueren by Adriaen Meeus tot Outserweel . . . . I achtstedeel.

XXXVIII.

Noch opten worp, een ghemet ende drye quaert weylants, oost de Sieckeren, west ende noort Meester Peeter van Dale, in hueren by Willem de Laet van Antwerpen. . I gemet III quaert.

XXXIX.

Noch aldaer, opten Nerensomhoeck, twee ende een halff gemeten weylants, oost derfghenamen Jan Martens, ende west Meester Hendrick de Moy, in hueren by Jan Martens. . . . . II 1/2 ghemeten.

Item dese twee naevolghende partyen, ghecompeteert hebbende de Vicarisen alhier.

XL.

Int Noulant, twee ende een halff ghemeten weylants, oost Adriaen Goossens, west Laureys Goeyvaerts, in hueren by Adriaen Vervloet. . . . . II 1/2 ghemeten.

XLI.

Noch in Westpallanen, een halff ghemet weylants, gheleghen in Peeter Wouters lant, in hueren by Jan Peers tot Hoochboom. . . . . een halff gemet.

XLII.

Item opden worp, twee ghemeten weylants, oost den Somerwech, west den Waterganck van Outserweel, in hueren by Huybrecht Lucas, ghecompeteert hebbende de Misse van Digne tSlaets. . . . . twee gemeten.

XLIII.

Item opten Nerensomhoecken, veerthien ghemeten weylants, oost den ghemetsten wech, ende west Willem de Laet, in hueren byden selven Willem de Laet, vleeschouwer, ghenaempt de Papenhoecken. . . . . XIIII gemets.

XLIIII.

Noch in Oostpalanen, II[c] XXVI roeden saeylants, int lant vande Sieckeren, in hueren by Peeter Smit, ghecompeteert hebbende de Bogaerden. II[c] XXVI roeden.

XLV.

Item in Oostpalanen, een ende drye quaert ghemeten weylants, oost Hendrick Aerts, suyt Gillis Hofman, ende noort Adriaen Hendricx, in hueren by Laureys Goyvaerts, gecompeteert hebbende Jan Schoenmakers Cappelrye. . I gemet III quaert.

Item dese naevolghende partyen ghecompeteert hebbende de Canterye alhier, in hueren ghehouden by Lambrecht Anthuenissens tot Wilmarsdonck.

XLVI.

In Schelthoeck, een ghemet weylants, in Jan Thomas lant. . . . . I ghemet.

XLVII.

Noch in Craendoeck, een quaert weylants, in Adriaen Anthuenis lant . . . . I quaert.

XLVIII.

Noch op Papendonck, vijftich roeden saeylants, oosten Jan Gheerts, ende west Adriaen Hendricx . . . . L roeyen.

XLIX.

Noch aldaer een ghemet saeylants, oost Cornelis Joos, suyt Michiel Mercx dochter. . . . . I ghemet.

L.

Noch aldaer drye ghemeten saeylants, oost Dimpna, Michiel Mercx dochter, west Gillis Hofman. . . . . . . III ghemeten.

LI.

Noch opde hondert roeyen, een achtstedeel weylants, in Frans de Laets lant . . . . een achtstedeel.

LII.

Noch aldaer een ghemet, een halff vierendeel weylants, in Lambrecht Anthuenissens lant . . . een ghemet een halff quaert.

LIII.

Noch int groot Zuylant, III quaert saeylants, oost Jaques van Ywerven, ende westen het Crommaey weegsken. . . III quaert.

LIIII.

Noch aldaer een ghemet, een halff vierendeel saeylants, oost Willem Adriaenssens erfghenaemen, ende west Jaques van Ywerven . . . . I gemet, I halff vierendeel.

LV.

Noch aldaer, vier ghemeten weylants, oost Gillis Hofman, ende westen het weeskint Gheerts Vermuyen. . . IIII gemeten.

LVI.

Item opt Scheetbroeck, drye ghemeten ende I 1/2 quaert weylants, oost Adriaen Anthuenissens, west de Capelrye van Wilmarsdonck, nu ter tijt onverhuert, ghecompeteert hebbende de Gulde van Sinte Laureys. . . III gemeten I 1/2 vierendeel.

LVII.

Item noch aldaer, vijf ghemeten XXXI roeden saeylants, oost Francoys vanden Cruyce, ende west Jan Thomas, nu onverhuert, ghecompeteert hebbende de Gulde vanden Sacramente . . . . V ghemeten XXXI roeden.

LVIII.

Item opde t'sestich roeyen, twee ghemeten, twee hondert roeden weylants, oost Jacob Peeters, west Gillis Hofman, in hueren byde erfghenamen Jacobs Nijs, ghecompeteert hebbende de Cappellanen tOnser Liever Vrouwen. . . . II gemeten II^c roeden.

LIX.

Item in t'cleyn Zuylant, een ghemet ende een vierendeel saeylants, oost Gillis Hofman, ende west de weduwe Lucas Hoon, in hueren by Huybrecht Lucas van Wilmarsdonck, ghecompeteert hebbende de Misse van Sinte Anna . I gemet I vierendeel.

LX.

Item in t'groot Zuylant, II^c L roeden, gheleghen in Gheerts Vermuyen kints lant, ghecompeteert hebbende de Heeren van Sinte Michiels, in hueren by Jan Michiels van Wilmarsdonck. . . . . II^c L roeden.

Oirderen.

Inden eersten dese naevolghende partyen, gecompeteert hebbende eender Cappelryen van Onser Liever Vrouwen tOirderen, in hueren by Marten Willemssen.

I.

Ierst opden Brant, drye ende een halff gemeten saeylants, XVIII roeden, oostwaerts Adriaen Claes, west Peeters Janssens ende noort s'Heerenstrate. . . . III 1/2 gemeten XVIII roeden.

II.

Noch opt Sant, een ghemet min XX roeden saeylants, zuyt s'Heerenstrate, west den waterganc, noort Claes Adriaenssens, oost Hendrick de Greve . . . . I gemet min XX roeden.

III.

Noch opt Hoochlant, seven vierendeelen weylants, met Peeteren Claessens inligghende. . . . . VII vierendeelen.

IIII.

Noch int weylant, een ghemet een half vierendeel weylants, oost Jan Tnens erve, zuyt den wech, ende west Matthijs Adriaenssens. . . . . I gemet een halff vierendeel.

V.

Noch inden Boonhoeck, een ghemet weylants, oost Peeter Jacops, zuyt Claes Peeters, west Bernaert Mertens, ende noort den wech. . . . . , ... I ghemet.

VI.

Noch beneden boven Dilve, anderhalff ghemet weylants, oost seker Papenlant hiernae volghende, zuyt den wech, west Hendrick de Greve ende noort Jan Claessens . . I 1/2 ghemet.

VII.

Noch in Saenstoopen, drye vierendeelen weylants, west ende zuyt Ghijsbrecht Cornelissens ende oost Jeronymus Joos . . . . drye vierendeelen.

VIII.

Noch aenden Dorpwech, I vierendeel weylants met Jan Claes inliggende . . . . I vierendeel.

IX.

Noch aenden langhen middelwech, III vierendeelen weylants, west Robrecht Cools, oost Claes Jacops, noort den Moer, zuyt den voors. langhen middelwech. . . . . . . drye vierendeelen.

X.

Noch aenden corten middelwech, twee gemeten weylants, noort den Moer, oost ende west Ghijsbrecht Cools, ende zuyt s'Heerenstrate. . . . . twee ghemeten.

XI.

Noch int Zuylant, een halff ghemet weylants, met Aelbrecht van Hooghendorp inligghende . . . . een halff ghemet.

XII.

Noch inden Ampershoeck, een hondert roeden weylants, met Adriaen Claes inligghende . . . . een hondert roeden.

XIII.

Noch in Duelbos, L roeden weylants, met Vincent de Smit inliggende . . . . L roeden.

XIIII.

Noch in Duelbos anderhalff ghemet weylants, west den waterganck, noort de Hofsteden, oost Vincent de Smit ende zuyt Marten Willems erve. . . . . I 1/2 ghemet.

Item dese naevolghende partyen ghecompeteert hebbende t' Convent van Sinte Michiels, onverhuert.

XV.

Int Noortlant, twintich gemeten een vierendeel weylants, zuyt s'Heerenstrate, west den Moerwech, noort den langhen Middelwech. . . . . XX ghemeten.

XVI.

Noch int Zuylant, thien gemeten min een half vierendeel weylants, west Marcelis van Soetendale, noort den Zuytlantschen wech. . . . . X gemeten min een halff quaert.

XVII.

Noch aldaer, IX vierendeelen weylants, met Aelbert van Hooghendorp inligghende. . . . . IX virendeelen *(sic)*.

XVIII.

Item int Westlant, vier ende een half ghemeten weylants, oost de Cappelryen hier naevolgende, west Adriaen Claes, noort den Westlantschen wech . . . . IIII 1/2 gemeten.

Item dese naevolghende partyen ghecompeteert hebbende sekere Cappelryen, in Onser Vrouwen ende Borchtkercke, in hueren gehouden by Peeteren de Lichte, ende Jeronymus Wouters.

XIX.

Boven Dilve, drye ghemeten weylants, inligghende met Peeteren Claes, de kercke van Oirdam zuyt, Claes Gillis kinderen west, comende noort aen s'Heerenstrate . . . . . III gemeten.

XX.

Noch aldaer anderhalff gemet weylant, west Adriaen Wijns, oost Peeter van Molle, suyt de erfgenamen Matheeus Claes, ende noort s'Heerenstrate. . . . . I 1/2 gemet.

XXI.

Noch boven Dilve, drye ghemeten weylants, inligghende met den H. Geest goeden, oost ende zuyt; derfghenamen H. Peeters van Dale, west; s'Heerenstraete noort . . . . . III ghemeten.

XXII.

Noch aldaer, III 1/2 vierendeelen weylants met Hoogendorp, oost ende west inliggende, Hendrick de Greve; zuyt den waterganck ende de strate noort . . . . III 1/2 vierendeelen.

XXIII.

Noch beneden boven Dilve, anderhalff gemet weylants, Hendrick de Greve, oost; den H. Geest van Oirderen, west ende noort; ende s'Heerenstrate zuytwaerts . . . . I 1/2 gemet.

XXIIII.

Noch int Westlant, twee gemeten weylants, oost ende noort, Jan Janssens Nuyts; west, Peeter Adriaenssen; zuyt s'Heerenstrate. . . . . II ghemeten.

XXV.

Noch int Westlant, III vierendeelen weylants met Jan Claessens inliggende . . . . III vierendeelen.

XXVI.

Noch daerby liggende, neghen vierendeelen weylants, oost, Hendrick Hofmans erfghenamen; zuyt den waterganck; west zeker Cappittel lant; noorden s'Heerenstrate . IX vierendeelen.

XXVII.

Noch tot Oirdamme, drye vierendeelen weylants, met Cornelis Claes inligghende . . . . III vierendeelen.

XXVIII.

Noch beneden boven Dilve, drye vierendeelen weylants inligligghende, oost ende noortwaerts, met Mattheeus Claessens erfgenamen, west Mattheus Peeters . . . . III vierendeelen.

XXIX.

Noch aldaer, neghen vierendeelen weylants, oist, de kercke van Oirdam, zuyt, s'Heerenstrate; west, de Cappelrye van Onser Liever Vrouwen, tOirderen; noort, Claes Gillis kinderen. . . . . IX vierendeelen.

XXX.

Noch den Cloetshoeck, drye gemeten weylants, zuyt, Aernout kint; west, Vincent de Smit; noort, s'Heerenstrate; oost, Frans Wouters. . . . . III ghemeten.

XXXI.

Item in Ampershoeck, een gemet saeylants, tusschen Peeter Jacops, noort; Hans Moerman, west; Pauwels . . . . . zuyt; ende oost Guillaume Perteleer ende s'Heerenstrate, ghecompeteert hebbende de Cappelrye van Sinte Barbara, in Sint Joris kercke, in hueren byden selven Perteleer. . . . . een ghemet.

(Gedrukt plakkaatboek 1542-99.)

N° 312.

*Geboden ende vuytgeroepen by . . . . (sic) Borgemeesteren, Schepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XXIIII*en *Decembris* 1577.

Men vermaent eenenyegelicken die zyn jaerlicx verloop van den hondersten chyspenninck schuldich is, dat zy tselve, naer costuyme, comme betalen nu Vrydach, Zaturdach ende Sondach naestcomende, wesende den XXVIIen, XXVIIIen, ende XXIXen deser loopender maent van December, ende dat opt stadthuys alhier, boven, neffens der Rentmeesters camere, wel wetende, dyen

tyt overstreken synde, datmen dieghene die in gebreke sullen wesen daer voiren reelycken ende metter daet sal executeren, opde pene van dobbele, volgende de acten vanden Breeden Rade daeraff synde.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 94.)

N° 313.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Symon vanden Werve, Schouteth; Burgmeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XXX^en dach Decembris 1577.

Alzoo den XI^en Decembris, van sHeeren ende der stadts wegen, gepubliceert ende geboden is geweest eenenyegelycken den Thiendenpenninck van alle huysen ende gronden van erven, gestaen binnen deser stadt ende vryheyt der selver, onlancx byden Breeden Raedt geconsenteert, op te moeten brengen voir kersavont lestleden, opte pene, zoo wy(e) daerinne gebreckelyck ware bevonden, van het dobbel van dyen te betalen, achtervolgende den welcken gebode eenighe qualycken hen hebben gequeten, Soo ist datmen anderwerven, van wegen als voore, wel scherpelycken gebiedt eenenyegelycken dye hennen voirs. Thienden penninck alnoch nyet betaelt en hebben, dat zy dyen comen betalen ende voldoen van heden op vierthien daghen naestcomende, opte pene van dobbele, als vore, ende van daervore realycken geexecuteert te werden, sonder dissimulatie ende verdrach.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 95.)

N° 314.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierick vander Meren, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten IIII^en January, anno XV^c LXXVII^tich.

Men laet weten, van sHeeren ende der stadt weghen, hoe datmen morghen, naer der hoochmisse, sal gaen processie generael,

den grooten circkel, metten Eerweerdigen Heyligen Sacramente, om Godt almachtich zeer viericklycken te bidden dat Hy Zyne hoochheyt den Eertshertoge Mathias wille inspireren ende Zyne godlycke gratie geven opdat de gemeyne saeke van dese landen mogen comen tot eenen goeden eynde, tot eendrachticheyt, paeis ende vrede, ende besunder dat Hy voertane dese stadt wilt bewaren ende beschermen van tegenspoet; zal hem daeromme eenyegelyck vuegen devotelyck mede te gane ende met torssen, waslicht ende anderssints, te eeren ende vergeselschappen, ende voer de voors. saken te bidden. Gebiedende voerts, dat nyemant voer en gae, te zy de Heeren ierst gepasseert zyn, opde correctie van outs daertoe staende.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 95.)

N° 315.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth; Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten VIen January, anno XVc LXXVIII.

Alzoo Peeter Pauwelssens, coopman, alhier residerende, nu onlancx gheleden van hier naer Parys, metten ordinarisen bode, hadde ghesonden twee diverse obligatien, deene vander sommen van twelff hondert guldenen, luydende ten laste van Jehan Cadet ende dandere van twee dusent guldenen, luydende ten laste van Lyon le Saige, alle cooplieden van Paris, ende beyde tot prouffyte vanden voers. Peeter Pauwelssens, ende want de voers. twee obligatien denselven bode met diverse brieven byde vrybuters vande Spaegnaerden, onse vyanden, zyn affgenomen geweest, Ende dat dezelve oyck syn innehoudende declaratie oft brenger sbrieff, sulcx dat de betalinghe soude geraken te vallen ende te gheschieden in onrechtveerdiger handt, tot grooten achterdeele des voers. Peeter Pauwelssens, Soo eest datmen ghebiedt, van sHeeren ende der stadt weghen, eenenyegelycken wie dezelve obligatien in handen zoude moghen hebben oft cryghen, die van stonden aene te brenghen in handen van Meester Jannen de Pape, Schepenen deser stadt, verbiedende ende interdicerende eenenyegelycken, dezelve aen nyemanden te vercoopen, cederen, transporteren oft in betalinge te geven, oft anderssints

te veralieneren, wel wetende dat zoe verre contrarie desen gedaen wordde, dat hetzelve in rechte ende daer buyten gheacht ende gehouden zal wordden voer nul, machteloos ende van onweerden.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 95.)

N° 316.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierick vander Meeren, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten IIIen February 1578.

Alsoo de Heer ende de stadt volcomelyck geinformeert zyn dat dagelicx, bynnen stadt, syn comende ende haer hier houdende diversche soldaten, verlatende alsoo huer vendels ende Capiteynen, wesende een sake van zeer quader consequentie, ende omme tselve te verhueden, Soo eest datmen, van wegen als voer, wel scherpelyck gebiedt, dat alle soldaten, tsy Walen oft andere, wie dattet sy, selen schuldich ende gehouden zyn, noch desen avont, voer het sluyten vande poorten, heur vuyt deser stadt, elck nae syn vendel ende onder synen Capiteyn, te vertrecken, sonder wederomme hier bynnen te moghen comen, ten ware met behoirlycke licentie ende paspoort, op lyffstraffinge.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 98.)

N° 317.

Geboden ende vuytgeroepen by Jeronimus Michielssens, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten IIIen February 1578.

Men gebiedt, van sHeeren ende der stadts wegen, alle kerluyden ende andere persoonen dyet aengaen mach, dat zy alle het gruys, liggende den wyck vanden Merct ende elders, tzelfste zelen vueren ende doen vueren aende Keyserspoorte ende aldaer storten, ter plaetsen de Fortificatiemeesters hen dat zelen ordonneren, opte pene, zoo wy(e) contrarie van desen gebode zal

doen, dat de kerreluyden met henne peerden ende kerren aende fortificatie zelen moeten wercken dry dagen, ende de persoonen dye tzelve hebben doen oft hebben laten vervueren in andere plaetsen, te verbeuren dry Karolusgulden voor elcke reyse, te bekeeren tot proffyte der voors. fortificatie, al totter tyt toe daerinne ander zal werden versien.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 98.)

N° 318.

*Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth; Borgemeester, Schepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten vyffden February, anno XV*c *LXXVIII*tich.

Men gebiet, van sHeeren ende stadtswegen, dat alle persoonen : als metsers, tymmerlieden ende hare dieneers, mitsgaders alle deghene die hen bynnen deser stadt met peerden, wagenen ende kerren syn generende, selen gehouden wesen te commen wercken, metten selven hueren peerden ende gereetschappen, aende fortificatie deser stadt, daer de Fortificatiemeesters hen sullen ordonneren, den tyt van acht continuele daghen, op alsulcken redelycken loon als de Fortificatiemeesters sullen hen toeleggen, daer mede zy sullen hen moeten te vreden houden, beginnende te seven uren totten elven, ende vander eender uren totten vyffven tsavonts, tot dat de vertreckclocke sal syn geluydt, interdicerende denselven kerreluyden, wageluyden, metsers, tymmerlieden ende haere dieneers, ende andere hen met gelycke saecken geneerende, bynnen denselven tyt eenich ander werck bynnen oft buyten deser stadt te mogen doene, Ordonnerende den Officier deser stadt, ingevalle van contraventie, de peerden vuyt te spannen ende peerden te employeren totten dienst deser fortificatien, den tyt van andere acht daghen, boven de voors. acht daghen, sonder eenighen loon daeraff te verwachten, al ter discretie vande voors. Fortificatiemeesters, ende voerts op arbitrale correctie vande weygeraerts ende contraventeurs in desen te doene, als versmaders vander justitien ende wederspannighe teghens de gemeyne welvaert.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 98.)

N° 319.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth; Borgemeester, Schepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten vyffden February, anno XV[c] LXXVIII[tich].

Men gebiet, van weghen als voer wel scherpelyck, dat alle persoonen die haer graeffgelt noch nyet en hebben betaelt, dat zy tselve doen tusschen dit ende morghen avondt, brengende tselve in handen vande Fortificatiemeesters, ten huyse van Revelasca *(sic)*, op pene van voer dobbel van dyen geexecuteert te wordene, metter daet, den voors. tyt overstreken synde, sonder eenighe dissimulatie.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 99.)

N° 320.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth; Borgemeester, Schepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten vyffden February, anno XV[c] LXXVIII[tich].

Men ordonneert, van weghen als voer, dat, van nu voerdane, acht vendelen vande borghers sullen gaen aende fortificatie wercken aende wallen, soo ende gelyck hen de plaetse byden selven fortificatiemeesters sal worden geordonneert, Verbiedende wel scherpelyck, dat nyemant totten selven wercke en seynde eenighe jonge meyskens, jongers oft kinderen, opde pene van drye guldenen voer dierste, ses guldenen voer de II[e] reyse ende, voer de derde reyse, daerenboven noch gecorrigeert te worden, arbitralyck, te bekeeren de voors. penen, volgende dordonnantie vande voors. Fortificatiemeesters.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 99.)

N° 321.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Dierick vander Meren, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten VIII[en] dach February 1578.

Men cundicht ende laet weten, van sHeeren ende stadts weghen, dat alle cloosters ende gheestelycke persoonen, int generael ende int particulier, van wat qualiteyt zy zyn, mitsgaders alle de suppoosten van de Hoochduytschen, Oosterlingen,

Engelsche, Spaensche, Italiaensche ende Portogiesche natien, bynnen deser stadt, ende den gebiede derselver residerende ende pretenderende vry te syne vander wachten deser stadt gemaect ende gepubliceert den XII[en] Decembris lestleden, ende alle andere die van henlieden oft eenich van hen, eenige geweren nabeschreven, aengenomen oft ontfangen hebben, tsy by title van leeninghe, ghifte, gedoochsaemheyt oft andersints, sedert den eersten Augusti lestleden, selen schuldich zyn te comen verclaren, bynnen den derden daghe, met goede pertinentie specificatie, aenden Coronels deser stadt ter plaetsen van heurlieder ordinarise vergaderinge, wesende ten huyse van wylen Jan de Lantmeter, opde Catelyneveste, alle ende yegelycke der munitien van oorloghe, geweren, soo offensive als defensive, die sy bynnen haren huyse oft onder heurlieder gebiede ende gewelt syn hebbende, vuytgenomen rappier ende pongiart, als te weten van lange oft corte roeren, lonten, buspoeder, salpeter, solffer, spiessen, hellebaerden, knevelstaven, harnassen, morlionen, ronddeelen ende alle andere diergelycke, mitsgaders trommelen, pypen, vendelen ende alle andere acoutrementen ende preparementen eenichsints dienende tot den chryschandel, egeene vuytgescheyden, om tot meerdere versekerheyt ende contentemente vanden goeden borgeren ende ingesetenen deser stadt, sonder prejuditie van eensyegelycx recht, van alle deselve note ende inventaris gemaect te worden, opde pene van, soe wie bevonden werde daerinne eenichsints gebreckelyck te wesen, voor gehouden te worden, als ongehoorsaem ende fauteurs vanden vyant ende syne adherenten, ende dien achtervolgende gestrafft te worden, naer vermogen van rechte, ende den placcaten, dien aengaende gepubliceert.

Voerts men condicht ende laet weten, van weghen als voere, dat alle deghene die niet en zyn bekent, geinrolleert oft overgegeven byde natien deser stadt, mitsgaders alle andere vreemdelinghen, oneerlycke plaetsen oft tuyschscholen onderhoudende, van wat qualiteyt sy syn, selen schuldich wesen bynnen XXIIII uren naer de publicatie van desen, vuyt deser stadt te vertrecken, opde pene dat deselve selen worden gehouden voer vagabonden ende vore sulcx gecorrigeert.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 102 *en* 103.)

N° 322.

*Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Symon vanden Werve, Schouteth; Burgermeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XIII*en *February* 1578.

Alzoo men verstaet dat eenighe geneycht tot oproer, hen vervoorderen de cooplieden, soo wel vander Portegiescher als andere natien, binnen deser stadt trafficquerende, te injurieren, zoo met affdragende woorden als met dreygementen van feyte ende wille, wesende nochtans dye vander zelver natien, de stadt zeer nut ende bequaem ende deur middele vanden welcken den coopmanshandele binnen deser stadt veel meer werdt gedreven ende gevoordert, Soo ist dat, om daerinne te versiene, met advyse van Zyne Hoocheyt ende Exellencie vanden Prince van Oraignien, sHeeren ende der stadts wegen, men verbiet eenenyegelycken, poortere ende ingesetene, van wat staet, qualiteyt ende conditie hy zy, de voors. cooplieden ende dye vander Portegiesscher ende andere natien nyet te misdoen oft te messegghen, op lyfstraffinghe oft anderssins, als perturbateurs vande gemeyne ruste ende welvaert, naer gelegentheyt vander saecken, sonder dissimulatie, gecorrigeert te wordden.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 100.)

N° 323.

*Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Symon vanden Werve, Schouteth; Burgermeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XIII*en *February* 1578.

Men condicht ende laet weten, van sHeeren ende vander stadt wegen, dat alzoo, opten VIIIen deser tegenwoordigher maent, by publicatie ende vuytroepinghe, allen cloosters ende geestelycke persoonen, int generael ende particulier, midtsgaders den natien binnen deser stadt ende den gebiede der selver residerende,

ende pretenderende vry te zyne vander wachten ende allen anderen, dye van henlieden eenige geweeren oft munitie van oorloghe aengenomen oft ontfanghen hebben, tzy by titule van leeninge, ghifte, gedoochsaemheyt oft anderssints, zedert den 1en deser maendt, is geboden ende geordineert geweest, binnen den derden daghe, te verclaeren aende Coronels deser stadt, met goede specificatie alle ende yegelycke der voors. munitien van oorloge, geweeren, zoo offensive als deffensive, mitsgaders alle accoustrementen ende preparamenten eenichsints dyenende totten cryghshandel, egeene vuytgescheyden, dye zy binnen heuren huyse oft onder henlieden gebiedt zyne hebbende, op de pene inde zelve publicatie begrepen, ende datmen bevindt dezelve alleenelyck by luttel persoonen voldaen te wesene ende het meestendeel vande zelve tot noch toe gebleven te zyne in gebreke, Soo eest datmen wel scherpelyck gebiedt, van wegen als vooren, dat al ende eenyegelyck vande persoonen, inde voors. publicatie gespecificeert, mitsgaders alle degene dye, zedert den voors. 1en deser maendt, eenighe vande wapenen oft munitien van oorloghen aldaer geroert van hen zelven, by wat titule tselve oyck zoude mogen eenichssints onder hebben, oft van hen gedaen, onder wat titule tzelve zoude mogen wesen, twaere by leeninge, gifte, gedoochsaemheyt oft anderssints, zullen schuldich wesen, binnen XXIIII uren, alle ende eenyegelycke de voors. wapenen ende munitie, vuytgenomen rappier ende poignaert, te brenghen oft doen brengen ten huyse van wylen Fernando Bernoille, int Beddestraetken alhier, omme alle dezelve sonder prejuditie van eenyegelyck, recht geinventorieert ende bewaert te worddene. Ende zoo verre iemandt, tzy vander voors. persoonen oft vander borgeren ende ingesetenen deser stadt, metten handel van wapenen hen geneerende oft nyet, zoude moghen pretenderen de voors. munitien ende wapenen verhandelt te zyne, is geordonneert, dat alle ende eenyegelycken vande borgeren ende ingesetenen deser stadt, van wat conditie oft qualiteyt zy zyn, sullen schuldich wesen, binnen de voors. XXIIII uren, by pertinente specificatie, te commen vercleeren als boven, alle de voors. munitien dye zy zedert den voors. 1en deser maendt vande voors. persoonen zouden mogen gecocht, overgenomen oft anderssints ontfangen hebben, weder zy dezelve tegenwoordichlyck zyn onderhebbende oft nyet, al op de pene, dat zoo wye van tzelve te doene zal bevonden wordden in gebreke, voor gehouden te worden als rebellige ende faulteurs vanden gemeynen vyant, ende dyen volgende, naer vermogen van

rechte ende den placcate daeraff zynde, zonder eenich port oft simulatie, gestraft te worddene (1).
(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 101.)

N° 324.

*Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XX*en *February, anno* 1578.

Men gebied, van sHeeren ende der stadt wegen, allen den genen die eenige Vendelen vander stadt onder hen zyn hebbende, dat zy zelen schuldich ende gehouden wesen deselve terstont ende sonder vertreck, binnen X *(sic)* uren, over te brengen, ten huyse van wylen Fernando de Bernoy *(sic)*, gestaen opt dEyermerct, opde pene van te verbeuren vijftich guldenen eens.
(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 103.)

---

(1) Op 17 Februari 1578, had omtrent het antwerpsch burgerrecht door het Magistraat eene hoogstgewichtige beraadslaging plaats. Inderdaad niet alleen de oudere costumen van Antwerpen, maar ook die van het jaar 1570 luiden als volgt :

« Art. 15. Inden iersten de Schouteth van Antwerpen en mach egeene » poorters vangen oft aentasten alwaer hy by yemanden bedraeghen, soo » verre hy staende is tot goeden naeme ende faeme, ten sy midts redenen » ende dat by consente van Borgemeesteren ende Schepenen der selver stadt.

» Art. 25. De Schouteth van Antwerpen oft eenigen anderen Officier en » *mogen eenen poirtere van Antwerpen, het sy buyten- of binnenpoirtere,* » *egeensindts ter bancken oft ter scherper examinatien leggen oft brengen,* » *ten sy dat ierst en al voiren byden gemeynen Breeden Raedt vander stadt* » *daerinne worde geconsenteert ende daernaer met Schepenen vonnisse inder* » *hooger gebannender vierschaeren gewesen, den gevangene ter bancken geleeght* » *te wordene.*

» Art. 26. Ende den Schouteth en mach *nyemanden ter bancken brengen* » *oft pynen, al en is hy egeen poirter vander stadt, sonder consent vanden* » *Borgemeestere ende Schepenen* vander stadt van Antwerpen, de welcke, eer » sy tselve den Schouteth moegen consenteren, moeten sommierlyck geinformeert zyn vanden delicte die de geaccuseerde soude moegen hebben » gedaen. Ende soo verre zy sufficiente indicien tegens den geaccuseerden » bevinden, soo willecoren ende accorderen de Wethouderen den Schouteth

N° 325.

*Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Diericke vander Meeren, Onder-Schoutet; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XX*en *February*, *anno* 1578.

Men gebiet, van sHeeren ende der stadt wegen, dat alle degeene die vuyt de stadt van Loeven, zedert den dach dat die nu lestmael is gecommen onder het gewelt vanden gemeynen viant vanden vaderlanden, henlieden hebben vertrocken ende zyn houdende binnen dese stadt, van wat qualiteyt, natie oft conditie zy zyn, selen schuldich zyn, binnen XXIIII uren, henlieden te commen vercleeren, by name ende toename, aende Coronnels deser stadt, ten huyse van wylen Fernando de Bernoille, in doude Lombaertstrate, die men heet het Beddestraetken, met declaratie waer ende in wat huys zy alhier zyn gelogeert oft woonachtich, omme daervan, byden zelven Coronnels, note gemaect te wordene, Gebiedende insgelycx den Commisarisen ende die vande wacht aende poorten ende den clercken aldaer, dat zy, van nu voordane, egeene vagabonden, bedelaers, bedelerssen, mendianten, tzy geestelycke oft weerlycke persoonen, noch oock eenige andere persoonen, woonende in eenige steden

» alsdan dat hy dyen mach pynigen ende bringen ter scherper examinatien
» ende wort tselve consent gehouden als oft dat met vonnisse van Schepenen
» alsoo gewesen waer.

» Art. 27. Item al eest dat eenich persoon poirter synde oft andere, gewesen
» is ter scherper examinatien oft dat de Schouteth vanden Wethouderen als
» boven, eenich consent heeft geobtineert om eenige misdadigen te moeghen
» pynigen, dyen vonnisse oft consent nyetjegenstaende en mach den Schouteth
» dyen persoon nyet pynigen oft scherpelyck examineren in geender manieren,
» dan ter presentien vanden Wethouderen, emmers ten minsten van twee
» Schepenen daertoe byder Weth gecommitteert, ende de Schouteth en mach
» den persoon nyet anders oft nyet langer pynen dan den Wethouderen, daer
» present zynde, goetdunckt.

» Art. 28. Item de confessien ende bekentenissen die eenige misdadige
» gedaen heeft inder torturen, oft daer buyten inder gevanckenisse, soo verre
» hy die doet in strickter hachten synde, oft elders binnen den Steene, al eest
» oock in presentie van Schepenen, alle de confessien by hem alsoo gedaen
» en cunnen oft en moeghen hem nyet prejudicieren, ten zy dat hy com-
» parere voor Schepenen vander stadt, buyten den Steen oft gevanckenisse,
» ende oock buyten der Borcht aldaer ende doe die confessie voor Schepenen
» onder den blauwen hemel ende buyten alle hachten ende banden van ysere,

oft plaetsen, geoccupeert byden gemeynen viant van het vaderlant, en selen innelaeten noch binnen deser stadt laten commen, opde pene van aen hen tselve verhaelt ende gestraft te wordene, eenen anderen ten exempele.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 103-104.)

N° 326.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vanden Werve, Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXVIIIen February 1578.

Men cundicht ende laet weten eenenyegelyck, van sHeeren ende stadts weghen, dat alle ende yegelycke persoonen, zoo van herwaerts over als van eenighe andere natien, van wat qualiteyt oft conditie alle dezelve moghen syn, de welcke in eenighe andere steden oft vlecken moghen vuytgeseet oft vuytgeweken syn, sedert de maent van Januario herwaerts, selen schuldich ende gehouden syn, van stonden aen, over te brenghen ende te geven in handen vanden Capiteyn, onder den welcken zy

» maer die confessien ende verlyden die de misdadighe aldaer soo buyten
» der Borcht doet voor Schepenen, wordden geacht ende gehouden voor
» wettige bekentenisse ende doetmen daervuyt recht ende justitie na gele-
» gentheyt der saecken, behoudelyck in crimine Sodomitico, ende datmen
» oock int feyt vanden contraventien vande placcaten vander Majesteyt aen-
» gaende der heresien, sindert sekere jaeren herrewaerts, nyet meer en heeft
» geuseert de confessien vande contraventeurs te doen reitereren onder den
» blauwen hemel buyten der Borcht. »

Aan deze wetten werd op gezegden dag eene merkwaardige wijziging gebracht; het Magistraat vroeg namelijk : *dat het alle poorters*, suspect wesende van verradery, *sonder consent van den Breedenraad*, ter scherper examinatie zou kunnen brengen. De dekens der ambachten bestreden aanvanklijk dit voorstel, dat zij echter voorwaardelijk op 22 Februari stemden. Zie hier het verslag der zitting, getrokken uit de *Breedenraadboeken* :

Extract uit het « verbaal van den *Breedenraedt*, gehouden den XVIIen Fe-
» bruarij 1578.

» Noch is versocht geweest by mynen Heeren vander Weth, dat sy souden
» vermeugen ter scherper examinatie te brengen alle poorters, suspect wesende
» van verraderye, sonder consent vanden Breedenraedt, daerop d'Oude Schepenen
» ende Wyckmeesters hun consent gaven sonder prejudicie vande privilegien,

syn woonende oft resorterende, heure namen ende toenamen, met annominatie vande plaetse vuyt de welcke sy liedens vuytgeseet oft getrocken zyn, overleverende behoirlycke attestatie vander Weth vander plaetsen daer sy lestwerven woonende vertrocken zyn, ende dit al opde pene vanden Schouteth voors. arbitralyck ende naer gelegentheyt vander saecken, sonder simulatie, gecorrigeert ende gestrafft te wordene.

Men ordineert ende statueert, van weghen als voer, dat de Colonellen ende Capiteynen deser stadt ende eenenyegelyck van henlieden in zyn quartier ende bewindt, selen, van stonden ane, ommegaen in alle de huysen ende wooninghen van heuren voors. bewinde, ende aldaer te doen opteeckenen alle de persoonen de welcke daer eenichssints syn oft woonende, met specificatie hoe langhe sy van heure leste woonstede vertrocken syn ende hoe langhe dat sylieden bynnen dese stadt geweest zyn, om tselve gesien ende indyen men bevonde eenighe defaillanten oft andere suspecte persoonen, tegens deselve geprocedeert te wordene tot confiscatie van heure goeden oft anderssints, naer gelegentheyt ende de meriten van misbruycke.

Blyvende niettemin alle andere voergaende ordonnancien, desen aengaende gepubliceert, overal in heure crachte ende vigeur.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 109.)

» ende wy vanden ambachten begeirden achterraedt, dwelck ons nyet geconsenteert en werdt; daeromme begeirden wy dat mynen Heeren soude believen te vertrecken, ende insgelycx d'Oude Schepenen ende Wyckmeesters ende wy hebben onse opinie gemaeckt als hier volght :

» EERWEERDE EDELE WYSE, etc.

» De goede mannen vanden ambachten hebben geleth op het punct hunlieden byde Heeren voorgehouden, nopende dat de goede mannen souden willen accorderen, dat soo wanneer men van nu voortaene eenige poorteren soude apprehenderen, suspect van verraderye, datmen deselve soude brengen ter scherper examinatie, sonder den Breedenraedt daerop te hooren.

» Seggen daerop, onder correctie van uwe Eerweerde, dat indyen nu ter tyt eenige suspecte persoonen gevangen syn, men die wil annomineren, present de Leden alhier vergadert synde, sy daerop sullen resolveren naer behooren.

» Ende voor soo vele aengaet het toecommende, begeiren de goede mannen achterraedt om daerop te antwoorden.

» Ende alsoo de goede mannen vander poorterye ende ambachten hun hebben partye gemaeckt tegens de twee Onder-Schoutetten, persisteren dat deselve sullen wordden affgestelt, ende andere, van goeden naeme ende

N° 327.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Symon vanden Werve, Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten VIII^en dach van Meerte 1578.

Alsoo men bevindt dordonnantie vande wacht, opten XII^en Decembris lestleden alhier gepubliceert, in verscheyden poincten alreede geinfringeert te wordene, waerdeur deselve wacht nyet zoo behoorlyck en wordt gedaen als den tegenwoirdigen perplexiteyt van tyde wel is verheysschende ende daerdeure eenige inconvenienten alreede zyn geresen ende alnoch zouden mogen rysen, wordt geordonneert by mynen Heeren den Schouteth, Burgermeesteren ende Scepenen, dat de Capiteynen, Corporalen, Chergeanten ende andere Officieren vanden Vendel, mitsgaders de hooffden vande schutteryen, de voors. ordonnantie in alle heure puncten ende besundere nopende den LXXIIII articule der selver, mentionnerende van opde wacht nyet droncken te comen noch, daer wesende, nyet droncken te drincken, sullen strictelyck doen onderhouden ende alle de amenden ende penen inde selve begrepen, sonder eenige simulatie, den overtreders affnemen ende doen executeren, opde pene datmen die aen henlieden persoonen selver sal verhaelen. Gebiedende ende ordonne-

» faeme geinstitueert, om te eviteren, dat deur de aengevangen partyschap
» geenen borgeren en wordden verongelyckt, dwelck myne Eerweerde Heeren,
» nu ter tyt, gevuechelyck cunnen doen, gemerckt den Gouverneur ende
» Raedt van Staete hier present syn. »

Naerdere antwoorde vanden ambachten overgebrocht den XXII^en February 1578.

« De goede mannen vanden ambachten hebben geleth op tversueck by uwe
» Eerweerde hunlieden, opden XVII^en deser tegenwoordiger maendt voor-
» gehouden, nopende *tgenerael ontpoorteren* der borgeren deser stadt.

» Conformeren hun de goede mannen met d'opinie van uwe Eerweerde
» ende syn te vreden voor soo vele in hun is, gemerckt desen troublen
» tydt, men alle borgeren oft poorteren geapprehendeert, suspect synde
» van verraderye, deselve sal vermogen te brengen tot scherper examinatie,
» sonder de Leden deser stadt daerop te dorven hooren, behoudelyck
» alvooren acte dat dit nyet en sal getrocken wordden in consequentie,
» met conditie nochtans, dat soo wanneer sulckx soude geschieden, myne Eer-
» weerde Heeren gehouden sullen syn daer present te doen roepen de drye
» Dekens vande ambachten, ende in hunne absentie, den Mededeken
» namentlyck vanden schipper, meersche ende bereyder, ende dat dit
» voors. consent nyet langer dienen en sal dan tot wederseggen vande
» bovengenoempde drye Dekens. »

rende insgelycx, van sHeeren ende der stadt wegen, dat nyemant binnen deser stadt, wie hy zy, tzy Capiteynen, Officier oft iemant anders vande Gulden ende borgeren, hem en sal vervoirderen, vuyt wat pretext oft onder wat titule tselve soude mogen wesen, in eenige huysen, packhuysen, winckelen oft andere dyergelycke plaetsen binnen deser stadt feytelyck inne te commen ende eenige meublen, coopmanscappen, penningen ende andere goeden, hoedanich die zyn, daer vuyt te haelen in eeniger manieren; maer soo verre iemant vande voors. borgeren ende schutteryen vername eenige goeden suspect wesende oft eenige suspecte persoonen competerende, zal gehouden zyn dezelve zynen Capiteyn oft Deken respective te kennen te geven, omme voorts by ordonnantien ende advuyse van mynen Heeren Burgermeesteren ende Scepenen deser stadt daerinne gedaen te wordene soo behooren zal; ten waere men bevonde eenige vande voors. goeden, de welcke men soude vreesen dat terstont soude mogen versteken oft wech gevuert worden, in welcken gevalle men de voors. goeden alleenlyck zal mogen civilycken ende in stillicheyt doen arresteren oft by goede middelen doen bewaeren, omme terstont daerna, by ordonnantie als voren, daerinne gedaen te wordene naer behoiren, opde pene die contrarie dede, van arbitralyck, naer gelegentheyt vande saecke gecorrigeert te wordene. Item dat eenjegelyck der voors. Capiteynen, Officieren, Schutters ende alle andere, die eenige persoonen zullen hebben geapprehendeert oft doen apprehenderen, sullen schuldich wesen, binnen XXIIII uren daernaer de redenen van hender apprehensien, de voors. Coronnellen behoorlyck aen te geve, omme byden selven heur kennisse concernerende ende volgende de ordonnancien vande wacht ende nyet criminele wesende geordonneert te wordene soo zy zullen bevinden te behoirene, opde pene, dat die eenige persoonen sal hebben geapprehendeert ende den voors. tyt sal laten overstrycken, van gehouden wesen te betaelene doncosten vander apprehensien. Item wordt noch geordonneert datmen aende poorten sal laten passeren alle packen gesegelt metten segel vande packers, sonder voorder passepoirt te heysschen, ten waere van munitie oft van eenigerhande eedtwaeren oft victuaillie, ende namentlyck van soute, opde pene van dat zy het verleth van partyen ende oncosten sullen schuldich zyn te betaelen.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 112-113.)

N° 328.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Symon vanden Werve, Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten VIIIen dach van Meerte 1578.

Alsoo men metter daet bevindt dat eenige poorters ende ingesetenen, soo vande hondert twintich persoonen genomineert byden Leden deser stadt, opden XIIen February lestleden, Breeden Raidtsgewyse vergadert zynde, tot het promptelyck opbrengen vande hondert en twintich duysent guldenen, geconsenteert te leenen aende Generalen Staten als vande vier hondert ende tachentich genomineerde tot assistentie vande selve, zyn weygerende henne quote ende contingent promptelyck opte brengene, ende andere hen vervoorderen dagelycks tabsenteren buyten deser stadt oft beroemen sulcx te willen doene, in prejudicie nyet alleenlyck vanden voors. consente ende leeninge (in dese tegenwoirdige conjuncture soo zeer van noode, als eenenjegelycken mach wesen kennelyck,) maer oock tot grooten achterdeel ende interreste vande goetwilligen persoonen die de duysent guldenen daer zy op waren gestelt comptant opgebrocht ende gedebourseert hebben, die daer deur sylieden hen rembourserende (dat eenenjegelycken vande vier hondert tachtentich persoonen schuldich is promptelyck wederom te geven,) nyet en connen becomen volgende de resolutie, opden XIIen ende XVIIen February lestleden daerop genomen, ende oock anderssints in vilipendie ende versmadenisse vanden consente vanden Breedenraide, dwelck daerdore, soo te beduchten waere, voor een groot deel soude geraken te blyven ongeeffectueert ende over sulcx illusoir, tot groote bitter schade ende achterdeel vanden gemeynen bedructen vaderlande, tot deffensie ende onderstande vanden welcken dese leeninge by Zyne Hoocheyt is aengegeven, ende byden Leden deser stadt is geaccordeert ende geconsenteert, Soo ist datmen, van sHeeren ende vander stadt wegen, wel scerpelyck gebiet dat eenenjegelycken die zyn contingent noch ter tyt nyet en hebben betaelt oft overgebrocht, dat zy tselve terstont ende sonder voorder wtstel commen betalen in handen vande Gecommitteerden oft aenden geenen die tselve voorden gebreckelycken hebben gedebourseert ende dat ten lancxsten binnen den derden dage, opde pene van sesse guldenen, in respecte vande vier

hondert ende tachtentich persoonen, ende van XX guldenen in respecte vande hondert ende XX persoonen, by eenenjegelycken betaelt te moeten worden, boven het voors. hen contingent, die men daer vore de facto in heuren gereetsten goeden sal executeren. Ordonnerende alle facteurs, compaignons, dieneers oft bewinthebbers, in dienste geweest hebbende ten tyde vanden voors. consente, vande absente persoonen, dat zy promptelyck namptiseren de zomme daer heur meesters oft compaignons byden Leden deser stadt op zyn gestelt oft anderssints exhiberen oft designeren de goeden, actien oft crediten den selven heuren meesters oft compaignons competerende, sonder weygeringe, opde pene van in heure particuliere goeden oft persoonen geexecuteert te wordden voorde selve somme, met de voors. pene, soo ende gelyckmen nae recht sal bevinden te behoirene.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 113.)

N° 329.

*Geboden ende wtgeroepen by Franchoys Braems, Colffdrager; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XIII*en *Martii* 1578.

Men gebiet ende ordonneert, van sHeeren ende der stadt wegen, dat eeniegelyck, onder den Vendelen alhier resorterende, wie hy zy, sal schuldich wesen, op zynen tour, hem in persoone ende sonder iemant anders in zyne plaetse te mogen stellen, te vinden onder zyn Vendel, des morgens, te sesse uren, omme te trecken ter gravinge, ende van daer nyet scheyden dan opde behoorlycke uren, opde verbeurte, dat soo verre iemant voor de seven uren hem nyet en vindt ter plaetse vande gravinge voors., te moeten terstont betalen vier stuyvers, tot behoeve der selver gravinge. Item dat de geene die ordinarise ronden inde Wycken houdende, sullen schuldich wesen deselve te beginnen terstont als de wacht sal wesen gestelt ende vande selve nyet te scheyden voor ende aleer de poorten deser stadt en sullen open syn; dat oock deselve ronden niet en sullen mogen verder gaen dan in henne wycken ende hen vermyden te commen int corps-de-garde van andere wachten, al opde pene van XX stuyvers, te verbeuren by elcken der geenre die contrarie

van dyen sal gedaen hebben. Insgelycks gebiedt men alle Capiteynen ende Officiers vande Vendelen nyet eer des morgens haer matinee te doen oft de trommelen te doen slaen, oft te laten lossen ende affschieten voor de poort-clocke alhier en sal verlaten wesen, opde verbeurte van XX stuyvers voor elcken Capiteyn ende Officier, ende van vier stuyvers voor elcken vande borgers die contrarie sullen doen.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 114.)

N° 330.

Geboden ende vuytgeroepen by . . . . (sic); Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt Antwerpen, opten XXIIen Marty 1578.

Alsoo tot diversche reysen geboden is geweest, dat alle kerlieden, wagenlieden ende andere treckpeert oft peerden bynnen deser stadt oft den byvanck der selver houdende, van wat qualiteyt oft conditie die soude moghen zyn, gehouden souden zyn ten minsten eenen heelen dach ter weken te comen dienen, tzy aen het affbreken vanden Casteele oft aende fortificatie deser stadt, ende dat het voors. gebot nyet en wordt onderhouden, Soo eest datmen wederom wel scherpelyck gebiedt, van sHeeren ende vander stadt weghen, dat alle die ghene die als vore eenighe treckpeert oft peerden bynnen deser stadt syn houdende, van nu voerdane gehouden ende schuldich selen syn, eens ter weken, voer elck paert, elck opden dach volgende de cavelinge hen byde Gedeputeerde totter fortificatien gegeven, te comen wercken aende voors. fortificatie, ter plaetsen diemen hen ordonneren sal, opde pene datmen den gebreckelycken, byde gesworen dieneers deser stadt, zyn peert sal doen vuytspannen, ende voer elcken dach die hy in gebreke sal zyn geweest, drye daghen continuelyck sal doen wercken aende voors. fortificatie, sonder eenige simulatie oft verdrach; gebiedende alle wachten aende poorten ende bynnen deser stadt, dat zy den dieneers die de voors. executie selen doen, des versocht synde, doen alle bystant ende assistentie.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 116.)

N° 331.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schoutet; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XII^{en} Aprilis, anno XV^{c} LXXVIII.

Alzoo diversche soldaten ende volck van oirloge dagelycx in grooten nombre commen logeren ende liggen, zoo wel binnen deser stadt als inde voorbuchten ende naerliggende dorpen, onder dese stadt resorterende, wesende zeer dangereux ende van grooter cost, last ende schade vanden ermen huyslieden ende pachters, ende daerenboven causerende groot achterdencken ende opspraecke onder de gemeynte, dat de voors. soldaten, verlatende heur Vendelen ende Compaignien, heur begeven tot ledicheyt, den huysman lastich vallende ende affterende ende huere soudee ende payen soo onnuttelycke zyn verdienende, ende om daerinne te remedieren ende alle jalousien ende opspraecke dwech te nemen, Soo eest datmen van wegen Zynder Hoocheyt, Schouteth, Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt deser stadt, wel expresselyck gebiedt ende ordonneert dat alle soldaten ende volck van orlogen, wesende oft liggende binnen deser stadt oft inde dorpen hier omtrent, selen schuldich ende gehouden zyn van stonden ane te delogeren ende van daer te vertrecken onder heur Vendelen; bevelende insgelycx den huyslieden hier omtrent van egeen soldaten oft volck van oirlogen te mogen ontfangen oft logeren binnen heuren limiten, dan alleenlyck deghene die deur expresse ordonnantien van Syne Hoocheyt oft Zynen Lieutenant, mynen Heere den Prince van Oraengen, daer zelen gelecht worden. Verbiedende wel expresselyck, vuyt last ende ordonnantien als boven, allen soldaten oft volcke van orlogen heur ergens te fourieren, logeren oft te doen logeren oft fourieren, zonder te hebben expres bevel ende ordonnancie als vore, op pene alles van gestraft ende gecorrigeert te worden, eenen anderen ten exemple.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 120.)

N° 332.

(*Gebod zonder de gewone formule van afkondiging of dagteekening, doch van* 5 *Mei* 1578, *zoo als blijkt door de ordonnantie n*° 337.)

Alsoo by mynen Heeren Borgemeesters, Schepenen ende Raedt deser stadt geordonneert ende gecommitteert syn, tottten ontfange

vanden IIIen hondersten penninck vande onruerende goeden bynnen deser stadt ende vryheyt der selver, geconsenteert byde Generale Staten, in Novembri, anno LXXVI, ende daernae byde Leden deser stadt geconfirmeert den IXen ende lesten Meye, anno LXXVIItich, Willem Schoyt, Out-Schepen der voors. stadt, ende Anthoni le Muet, Soo eest datmen cundicht ende laet weten eenenyegelyck, dat de voors. Gecommitteerden tot dyen eynde sullen sitten, alle daghe, ten huyse vanden Welzeres, gestaen ende gelegen alhier inde Kerckhoffstrate, genaempt *de Roose* (1), waertoe deselve sullen sitten van smorgens ten acht uren totten elff uren, ende naerder noene vanden twee uren totte vyff uren. Gebiedende ende bevelende allen huerlingen oft proprietarisen, van stonden aen ende sonder vertreck, te bringen ende te betalen in handen vande voors. Commissarisen den voors. Ic en penninck, opde pene van reelyck, by affpandinge van hare meublen, daer voer geexecuteert te worden, sonder eenige dissimulatie oft verdrach.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 121.)

N° 333.

Geboden ende vuytgeroepen by Jonckeren Symon vanden Werve, Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten thienden dach Meye, anno XVcLXXVIIItich.

Alsoo men bevindt datter sekere swaricheden geresen zyn ende noch souden moghen rysen, tusschen de Vendelen bynnen deser stadt, nopende de trommelslagers der selver Vendelen, overmidts deselve inde gaige der voors. trommelslagers niet en syn accorderende, Soo ist dat, omme int selve sekere ordre te stellene, ende regarde nemende dat deselve trommelslagers innegesetene syn deser stadt, ende anderssints inden dienst der selfder gehouden, men gebiedt ende ordonneert, van wegen mynen Heeren des Schouteths, Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt, met advys vande Coronellen deser stadt, dat niemant vande Capitainen oft Officialen alhier, deselve trommelslagers en sal moghen hooger aennemen, sonder consent vanden leden

(1) Dit huis werd in de XVIIIe eeuw het *Bisschoppelijk Seminarie*, thans het *Paleis van Justicie*, toegevoegd.

der voors. Vendelen, dan voer vier gulden ter maent. Ende dat insgelicx niemant vande voors. Vendelen en sal moghen deen den anderen eenige trommelslagers onderhueren, oft oyck deselve eenichssints aennemen, voor hen en sal gebleken zyn van pasport ende bescheydt, dat alsulcken trommelslager van zynen dienst behoorlick is gescheyden.

Ende omme op die lasten ende oncosten, dagelicx vallende, behoorlick te versien, wordt geordonneert, als boven, dat alle de Capitainen bynnen deser stadt, sullen, bynnen acht daghen naede publicatie van desen, overbringen in handen ende inde camere vanden Coronellen alhier, behoorlycke specificatie ende liste van allen den persoonen die onder henne Vendelen respectivelyck zyn contribuerende, met declaratie vande sommen die deselve ter weken syn gevende, oft yemant van hen eenichssints soude mogen gegeven hebben, ende dat vanden eersten Martii lestleden, totten tyde vant voors. overbrenghen, ende voerts vervolgende van maent tot maent, omme deselve specificatie ende staet gesien, daerinne geordonneert ende gedaen te wordene, soo men, tot den gemeynen oorboire ende proffyt vander wacht, sal bevinden te behoirene.

Item alsoo men bevindt, dat bynnen deser stadt verscheyden persoonen, egeen huyshoudende, ende alleenlycken eenige cameren oft andere plaetsen hebbende, omme te slapen, hen deur sulcke middel vande wacht versteken, vuyt dien de Capiteynen, daer onder sy souden moghen resideren, opde selve, midts henne onsekere domicilie, egeen behoirlycke ordre en connen gestellen, ende dat soo wanneer men deselve slapers totter voors. wachte oft anderssints wil doen comen, sy hen in andere wycken vertrecken, waerdeur de wacht wordt onsterct ende den dienst deser stadt gepostponeert, Soo ist datmen gebiet, van weghen als voere, dat niemant vanden borgeren ende ingesetenen deser stadt, wye hy zy, van nu voertane en sal moghen yemanden in synen huyse ontfanghen oft logieren, als slapers oft anderssints, ten sy eerst ende al voren, soo verre de voors. persoon bynnen deser stadt noch heeft gewoont, hem blycke vande behoirlycke pasport ende consent vanden Capiteyn, daer onder hy te voren soude moghen geresideert hebben, dat hy met synen wille van daer is vertrocken, ende het Vendel in al(le)s genoech gedaen heeft, ende soo verre de voors. persoon oft slaper eest van buyten hier is comen woonen, dat de meester oft meestersse vanden huyse, daer deselve sal willen logieren, sal schuldich wesen, binnen XXIIII uren, naer dat deselve tsynen huyse sal gecomen syn,

den Capiteyn van syne Wyck aen te geven, dat hy alsulcke persoon binnen synen huyse heeft ontfanghen, opde pene van telcker reysen ende voor elcken persoon te verbeuren twee gulden, het welck van gelycken sal moeten geschieden vande ghene die van binnen deser stadt van deen huys in dander vertrecken, ende sullen insgelicx de voors. persoonen oft slapers gehouden syn, deerste reyse het Vendel (daer onder sy syn comen resideren,) ter wachte oft ter gravinge sal trecken, hen onder tselve met behoirlicke wapenen ende anderssints te vynden, sonder dat het van noode wesen sal, dat zy daertoe byden Capiteyn oft anderen sullen dienen vermaent worden, ende hen voerts in al(le)s reguleren, achtervolgende dordonnantie vande wacht, alhier gepubliceert, opde pene inde selve begrepen.

Item ende omme te voorsien dat deur de herberghen, closbanen ende andere plaetsen, die gehouden worden ontrent de corps de guarde vande wachten deser stadt, deselve wachten niet en worden verlaten ende haer vynden onversien van behoirlycke provisie van volck, Soo ist datmen gebiet ende ordonneert, als boven, dat niemant van eenighe herbergiers, taverniers, tafelhouders oft andere dyergelycke bynnen deser stadt, hoedanich de selffde souden moghen wesen, ende sullen moghen yemanden vander wacht wesende, oft vuyt de corps de guarde hem vertreckende, te drincken tappen, teten oft tontbyten voer setten, dan alleenlyck des morghens, vanden acht tot ontrent den negen uren, ende vanden twelff tot ontrent den een uren, ende des achternoens vanden vier tot ontrent den vyff uren, ende sullen den Capiteynen ende andere Officialen gehouden syn goede toesicht ende regarde te nemene, dat geduerende de voors. uren, ten hoochsten nyet meer dan het vierendeel vande corps de guarde, teenemale daervuyt en vertrecke, maer dat deen den anderen met behoirten sublevere ende verschare, ende dat, de voors. uren geexpireert synde, sy hen wederomme vynden tot heurlieder gedestineerde plaetse, ende sullen voerts de voors. herbergiers niemanden vande wacht synde, bynnen heuren huyse, opde closbanen, met teerlingen, quaertspelen oft anderssints laten spelen, al opde verbeurte by elcken vande voors. herbergiers ende taverniers te verbeuren, voor elcker reysen dat hy contrarie van dyen sal gedaen hebben, drye guldenen, te bekeeren in dryen, deen deel den Heere, dander tot behoeff van tVendel, ende het derde tot behoeff vanden exploicteur ende vanden ghenen vander wacht wesende, twintich stuvers, ende dit al boven der dispositien vande voors. ordonnantien vande wacht.

Item omme te versiene ende obvieren duer het drincken, dwelck men bevindt ten tyde vande wacht ombehoirlyck te geschiedene, daer vuyt alle de andere inconvenienten meest zyn rysende, worde bevolen, als boven, tsy mans- oft vrouwepersoonen, hoedanich die zyn, en sullen moghen int corps de guarde van eenige wacht, tsy des smorgens oft anderssints, vercoopen oft bringen te coope eenigen gebranden wyn, in geender manieren, opde pene van te verbeuren, voer elcke reyse, twee guldenen, te bekeeren als boven.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 122.)

N° 334.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XIIII^en^ May, anno XV^c^ LXXVIII^tich^.

Alsoo diverse clachten aenden Heere ende stadt gecomen syn als dat de kerlieden binnen deser stadt hen vervoirderen dagelicx te halen leem ende savel alomme inde conterscerpen vanden Casteele ende de gordyne deser stadt, ende oyck bynnen den Casteele, op onbehoirlycke plaetsen, scheyndende alsoo deselve conterscherpen ende de wegen ende plaetsen inden Casteele, tot grooten achterdeele vander stadt, ende dat zy hen oyck vervoirderen hen gruys te storten alomme inde stadt, daert hen best te passe compt, al contrarie den geboden tot diversche tyden daeraff gedaen, Soo eest datmen wederomme wel scherpelyck gebiedt, van sHeeren ende vander stadt wegen, dat alle kerlieden oft andere, van wat qualiteyt oft conditie die zyn, van nu voordane hen vermyden eenich leem oft savel te halen, oft oyck eenich gruys te storten op eenige andere plaetsen dan hen byde Gedeputeerde totter fortificatien sal bewesen ende gedesigneert worden, opde pene van telcker reysen heure peerden, byde Prevosten vander fortificatie oft gesworen dieneers byden Fortificatiemeesters daertoe temployerene, vuytgespannen ende promptelycken geexecuteert te worden voer de somme van sesse Carolusguldenen, te bekeerene in dryen, deen derden deel tot behoeff vanden Heere, het ander tot behoeff vander voors. fortificatie ende tresterende tot behoeff vanden executeur.

Item dat nyemant vande wachten bynnen deser stadt oft andere, van wat qualiteyt oft conditie die zyn, hen en vervoirderen voordane te schietene in eenige vesten, wallen oft borstweiren, oft eenige gaten te maken oft te clymmen opde voors. borstweiren, in oft aen deser stadt, waer deur sy de voors. vesten oft borstweiren scheynden ende bederven, noch oyck eenige vuylicheyt te worpen oft te storten oft oyck hen gevoech te doene op eenige vesten oft inde loopschansen deser stadt, opde pene van drye gelycke Carolusguldenen, telcker reysen, te verbeurene ende te bekeeren als voire, wel verstaende, dat tghene by eenige jongers sal worden misdaen, men tselve op henne ouders oft meesters sal verhalen.

Ende dat nyemant, van wat conditie oft qualiteyt die zy, hen en vervoirderen den voirs. Prevosten vander fortificatie eenichssints te misseggen oft misdoene, met woirden oft met wercken, int exerceren van hennen dienst, in eeniger manieren, opde pene van arbitralycken te worden gecorrigeert ter discretien vanden Heere; ordonnerende allen Capitainen ende wachten bynnen deser stadt dat zy den voors. Prevosten, int exerceren van hennen dienst, des versocht synde, doen alle hulpe, bystant, addres ende assistentie.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 124.)

N° 335.

*Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vanden Werve, Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XXI*en *May* 1578.

Alzoo men by experiencie bevindt ende noch onlancx geleden geschiet is, dat soo wanneer binnen deser stadt eenich beruerte, rumoer oft gevechte is, ende dat die vande Magistraet, Coronnels, Capiteynen, die vanden Gulden oft andere borgers vanden wachten, besich ende sorchfuldich zyn, om het selve te slissen ende ter neder te leggen, tot ruste ende tranquilliteyt vande gemeynten ende deser stadt, dat alsdan eenige quaetwillige heur daer omtrent laten vinden oft daertoe commen geloopen, nyet soeckende dan eenige plunderinge oft ander commotie, ende om heure quade meyninge te bat te mogen bedecken, deur

alsulcken rumoer ende beruerte ende om noch meerder confusie ende tweedracht te stichten, heur met hoopen ende in troupen onder alsulcken rumoer zyn mengelende ende deur huere moetwillicheyt alsulcken dissensien ende twist syn voedende, ende vermeerderende ende omme eenich nieut rumoer aen te richten, hen met hoopen ende cudden zyn vergaderende, op hoecken van straten, bruggen, cloosteren, poorten ende anderssints zyn cuddende, ende hoewel hen byder Magistraet, Coronels, Capiteynen, die vander Gulden oft anderen borgers vander wacht belast ende bevolen wordt vandaer te vertrecken, om te beter ordre te mogen stellen aen alsulcken beruerte ende commotie ter neder te leggen, soo zyn alsulcken quaetwillige, in hueren hoochmoet persisterende, ende hen meer ende meer daer onder voeyerende, sonder van daer te willen wycken oft vertrecken, onder het decksel dat zy op sHeerenstraten zyn staende oft, deur dyergelycke propoosten, meer ende meer de gemeynte ende andere commoverende ende tot quaet instigerende ende verweckende, waerdeur dauthoriteyt vande Magistraet wordt veracht, ende daerdeur lichtelyck souden commen te geschieden dat dese stadt ende de goede borgers derzelver souden commen te vallen in eenich groot inconvenient, ende dat men de Pacificatie van Ghendt, zoo solempnelyck besworen ende bevesticht, by allen de landen, zoo de geestelyckheyt als weerlyckheyt, nyet en soude commen volcomelyck onderhouden noch achtervolghen, ende by consequente souden ons commen aff te snyden vanden gemeynen ende generalen verbande vande landen ende den gemeynen viant (die anders nyet en is soeckende dan twist ende tweedracht onder ons te verwecken,) te verstercken, ende zyn prouffyt daermede te mogen doene, tot groot achterdeel vande geheelder stadt ende den inwoonderen der zelver. Ende om daerinne te versiene ende te verhueden dat zulcx nyet en geschiede, ende opdat alle beruerten, commotien, twisten ende gevechten binnen deser stadt te beter ende met goeden middele souden mogen gestilt ende ter neder gelecht worden, Soo eest datmen, van sHeeren ende der stadt wegen, wel scerpelycken gebiet ende ordonneert dat nyemant, van wat qualiteyt oft conditie die zyn, hem en vervoirdere eenige vergaderinge van troupen oft hoopen, op eenige plaetsen, tzy aende poorten, opde meret, aen eenige cloosters, kercken, opter Borssen, aende hoecken vande straten oft eenighe andere plaetsen te maecken oft aldaer te versamelen, maer dat eeniegelycken sal gehouden zyn synder verden deur te gaen ende te lyden, soo dat behoort. Gebiedende

insgelycx dat zoo wanneer eenich rumoer, geruchte oft gevechte binnen deser stadt is ende dat dOfficier, Magistraet, Coronnels, Capiteynen, die vander Gulden oft andere vander wacht besich ende sorchfuldich zyn, om het selve te slissen ende ter neder te leggen, dan alsdan nyemant, nyet wesende vande Magistraet, Coronels, Capiteynen, vander Gulden oft der wachten, hem en sal vervoirderen daer by te staen gapen oft overhoop te loopen, maer dat eeniegelyck zal schuldich ende gehouden wesen, ter vermaningen vanden Officier, Magistraet, Coronels, Capiteynen die vander Gulden oft die vander wacht, daer omtrent wesende, hem terstont van daer te vertrecken ende zynder verden deur te gaene, opde pene dat die sulcx vermaent wesende, niet terstont hen en vertrecken, van gehouden te worden als oproerige persoonen ende als perturbateurs vander gemeynder rusten, ende overzulcx aen lyff ende goet ofte anderssints, arbitralyck gecorrigeert te worden, eenen anderen ten exemple, naer de gelegentheyt vander zaecken. Ende opdat het generael verbant, in de Pacificatie van Ghendt begrepen, over allen de landen, soo wel byde geestelyckheyt als weerlyckheyt, zoo solempnelyck bevesticht ende besworen te beter soude mogen worden onderhouden ende geobserveert, Soo eest datmen, van weghen als voor, seer scerpelycken gebiedt ende beveelt, dat nyemant, wie hy sy, hem en pyne oft en vervoirdere eenige persoonen, tzy geestelyck oft weerlyck, geordent oft ongeordent, die alhier zyn noch gebleven, eenige molestatie aen te doen, te injurieren oft irriteren, naer te roepen met woirden oft met wercken, oft met gelycke acten te scandalizeren, opde pene van gestraft te worden als perturbateurs vande gemeyne ruste, anderen ten exemple, achtervolgende ende naer vermellen vande voors. Pacificatie van Ghendt. Ende om te beter alle onbehoorlycke vergaderinge te beletten, Soo eest, datmen, van nyeuws gebiedt ende ordonneert, dat nyemant hem en vervoordere eenige liedekens opde hoecken vande straten oft andere publicque plaetsen te singen ofte refereynen oft andere compositien overluyt te lesen oft te pronuncieren, noch oock eenige salven, olyen, quacksalven oft dyergelycke zaecken te vercoopen, opde penen van outs daertoe staende, ende daerenboven vuyter stadt ende vryheyt gebannen te worden.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 125.)

N° 336.

*Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vanden Werve, Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten V*en *Juny* 1578.

Alzoo diversche soldaten, in grooten getale, heur dagelycx binnen deser stadt laten vinden, ende ten eynde men te bat soude mogen vande selve versekert wesen ende oock geinformeert vanden nombre ende qualiteyt derselver ende oock ordre stellen datter egeene inconvenienten oft disordre deur de confluentie der selver binnen deser stadt en soude mogen geschieden, Soo eest datmen, van sHeeren ende der stadt wegen, cundicht ende laet weten eeneniegelycken, datmen, van nu voordane, egeene soldaten binnen deser stadt en sal laten innecommen, dan alleenlyck die te lande commen, deur de Keyserpoorte, ende die te water commen, deur de poorte van het Bierhooft. Ordonnerende ende gebiedende allen den ghenen die de wachte aende poorten deser stadt zyn houdende, dat zy van nu voordane egeene vagabonden oft bedeleers binnen deser stadt te laten comen. Ende aengaende de vrempde soldaten, die binnen deser stadt selen begeeren te commen, datmen dezelve nergens en sal laten passeren oft hier binnen comen, dan alleenlyck deur de Keyserpoorte oft het Bierhooft, alwaermen deselve soldaten met naem ende toenaem sal opscryven, mitsgaders de plaetse daer deselve selen gaen logeren, alwaer oock de voors. soldaten selen schuldich ende gehouden wesen te laten alle heure wapenen, vuytgenomen alleenlycken rappier ende poingnaert. Ende ten eynde men te badt mochte wesen geinformeert ende versekert hoe vele vremps volcx dagelycx inde stadt is commende ende wie aldaer zyn vernachtende oft nyet, Soo is, by mynen Heeren voors., geordonneert datmen alle soldaten, binnen deser stadt commende, zal geven, aende poorte voors., seker billet oft mercke, daertoe te ordonneren, hetwelck deselve soldaet sal schuldich wesen weder te brengen aende selve poorte int vuytgaen deser stadt, dyen selven dach oft avont. Ende zoo wat soldaten binnen deser stadt commende alhier zelen willen vernachten, zelen schuldich wesen tselve aende poorte incommende te vercleeren, ende het billiet hem gegeven aende poorte des avonts over te geven aen heuren weerdt daer zy zelen logeren, die welcke weerden

gehouden zelen zyn tselve billiet oft mercke te thoonen, noch dyen avont, ter plaetsen daer zy gehouden syn heure gasten over te brengen, opde pene van outs daertoe staende.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 127.)

N° 337.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth der stadt van Antwerpen, van wegen de Staten van Brabant, Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen. (Zonder dagteekening. Zie n° 332.)

Alzoo men bevindt dat niettegenstaende byder ordonnantie gepubliceert ende vuytgeroepen den vyften May lestleden, was geboden ende bevolen dat alle proprietarisen oft huerlinghen vanden onruerende goeden, bynnen deser voors. stadt ende vryheyt derzelver gelegen, souden van stonden ane ende sonder vertreck, promptelyck commen betalen, in handen vanden Commissarisen oft hunne gesubstitueerden, sittende int huys vande Welsers, geheeten *de Roose*, gestaen alhier inde Kerckhoffstrate by het stadthuys (1), den derden hondersten penninck van hennen huysen ende erven, volgende den consente inder voors. ordonnantie vermelt, ende dat nochtans egeene oft zeer luttel vanden selve proprietarisen oft huerlingen dezelve ordonnantie en volcoemen, maer zyn des alnoch in gebreke, ende midts tzelve is grootelyck tenderende tot achterdeele vande gemeene saecken, aengesien den tegenwoirdighen grooten noot ende gebreck van gelde, Soo eest datmen, van nieuws ende iterativelyck, wel ende scherpelyck gebiedt ende beveelt, den voors. proprietarisen oft huerlingen, dat zy, van stonden aen ende sonder voirder vertreck, comen betalen den voors. hondersten penninck, in handen als boven, ende alsoo breerder voors. voergaende ordonnantien bevolen wordt, op pene datmen den defaillanten, die hier en tusschen Sint Jansmisse naestcomende, hen quote ende contingent nyet betaelt en sullen hebben, zal terstont executeren

(1) Zoo als op bl. 148 is gezegd, werden alsdan, ten gevolge van den brand van het Stadhuis, de zaken der gemeente in het S[t] *Bernaardshof*, in de Kerkhofstraat, verhandeld.

tot hunnen coste, reelyck ende de facto, volgende den executoriale byden drye Staten des Lants van Brabant daertoe gedepescheert, sonder datmen hen voorder insinuatie oft inthimatie sal gehouden syn te doene, ende oock sonder eenige dissimulatie oft verdrach.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 128.)

N° 338.

*Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXV*en *Juny* 1578.

Alsoe de Heer ende stadt volcomelyck geinformeert zyn, dat, sedert Kersmisse lestleden, diverse borgeren ende ingesetenen metter woonen vuyt deser stadt zyn vertrocken, omme tontgaene de contrebutien ende lasten, de welcke sy saghen nakende ende nootelyck gerequireert om te wederstaen den vyant van dese landen, laetende alhier inden noot ende last alle andere goetwillighe henne medeborgeren ende ingesetenen, nyettegenstaende nochtans, dat dezelve lasten behooren gelyckelyck gedraghen te wordden, nae eensyegelyckx qualiteyt ende macht, als aengaende de welvaert ende de liberteyt van dese landen, de welcke eenenyegelyck met goet ende bloet behoort voor te staene, Soo eest datmen, van wegen als voore, wel scherpelyck gebiedt, dat alle deghene dye hen zyn absent houdende ende gehouden hebben, sedert Kersmisse lestleden, zullen binnen den tyt van een maendt wederkeeren binnen deser stadt, ende hen alhier houden gelyck zy gewoonlyck zyn te doene, oft andersints ende by gebreke van dyen, zalmen tegens dezelve procederen gelyckmen, nae recht ende gelegentheyt vander saecken, sal bevinden te behoorene, ende binnen middelen tyde sullen nyet te min getaxeert ende gestelt wordden op dobbel soe hooghe als andere borgers, van henne qualiteyt wesende, zullen zyn gestelt. Ende aengaende degene dye nu onlancx vuyt deser stadt zyn vertrocken, omme tontgaene de leeningen waerop zy met meer ander, byde Leden deser stadt, waeren gestelt, namentlyck tot het opbrenghen vande hondert ende twintich duysenden, als vande hondert ende vierenviertich duysent gulden, sullen schuldich ende gehouden zyn, binnen den tyt van vier daghen naer

de publicatie van desen, tzy in persoone oft doer anderen van hennen twegen, te doen opbrengen de somme ende impositie daer zy respectivelyck op zyn gestelt, opde pene ende verbeurte van gehouden te zyne noch eens zoe veel als zy gestelt zyn, te moeten, by maniere als boven, opbrenghen, deen helft daeraff te employeren tot behoeve vande munitien binnen deser stadt, ende dander tot advancement vande fortificatie der zelver, wel verstaende nochtans dat dezelve oock zullen gehouden syn, binnen den voors. tyt van een maendt, wederom te keeren binnen deser stadt metter woonen, opte pene als boven. Item dat eenenyegelycken binnen deser stadt, van wat staet, qualiteyt oft conditie hy zy, dye eenichsins aenden persoon, inder manieren als boven gestelt ende getauxeert, dye hem daeromme buyten deser stadt is houdende, soude mogen schuldich wesen oft eenighe crediten hen competerende souden moegen weten, sullen schuldich zyn, binnen vierentwintich uren naer de publicatie van desen, te coemen verclaeren ende aengeven aende Gecommitteerden totter ontfanghe der voors. penninghen, alle de voors. schulden ende crediten, opde pene van te moeten, tot behoeve als boven, opbrenghen dobbel van tgene sy niet aengebracht oft te kennen gegeven en zullen hebben.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 129.)

N° 339.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXVIIIen Juny 1578.

Alsoo, om te vervallen de groote excessive oncosten vander oirlogen, tot wederstant vanden gemeynen vyant ende voorts om andere extraordinarise costen ende lasten deser stadt aengaende, was byden Leden deser stadt, Breedenraetsgewyse vergadert zynde, respective opden XVIIIen XXVen ende XXVIIen dach January lestleden, geconsenteert seker weeckgelt, voorden tyt van drye maenden, innegegaen wesende den iersten dach February lestleden, ende geexpireert prima May daer naer, ende hoe wel eenighe persoonen tvoors. weeckgelt hebben voldaen

ende betaelt (1), Soo ist nochtans, dat diversche hen daerinne maecken te soecken, ende de voors. contributie nyet en betalen, ende hoe wel den grooten excessiven noot wel is requirerende, dat eenyegelick promptelick zoude opbringen ende betalen zyn contingent, daer op hy, volgende de quohieren daeraff gemaect, is gestelt geweest, nyettegenstaende de collecteurs, gecommitteert totten ontfange vander selver contributie, in elcken wyck,

(1) Over dit weekgeld, vindt men het volgende in de stedelijke *Breederaadboeken.*

Extract uit het verbaal van den *Breedenraedt* gehouden den 18 Januari 1578.

. . . .

XXVIII.

Ten lesten is de Leden voorgehouden dat myne Heeren vander Weth, by Tresoriers ende Rentmeestere, sommierlyck geinformeert geweest synde vanden staet ende gelegentheyt vande cassen vande stadt, bevonden het ordinaris vuytgeven ongelyck meer te bedragen dan het incommen, sulckx dat soo verre men daerinne nyet promptelycken versaege, het onmogelyck was de casse langer te houden staende; dat oock de middelen die geconsenteert waeren, soo van capitale impositie, X[e] penningen, gewillige contributie ende anderssints, geenssints en waeren genoechsaem noch sufficient om te vervallen de lasten daertoe sy gedestineert ende daeromme sy gelicht werdden, sulckx datmen alomme te cort quam ende merckelycke sommen van penningen te buyten stondt; daerenboven soo myne Heeren de Staeten Generael, geleden eenige daegen, de Wethouderen hadden versocht dat sy, tot dienste van syne Hoocheyt ende voorderinge van syne reyse naer Bruessel, souden willen verschieten ende leenen II[m] guldens, te vinden op de Beden, geconsenteert oft noch te consenteren, ende alsoo deselve oock hadden geaccordeert, tot onderstandt vanden leger, die anderssints apparent was te muyten, ende voorts voor het aenryt gelt van peerdevolck, promptelyck op te brengen de somme van twee hondert duysent guldens, dat de Wethouderen by hun oock ernstelyck waeren aensocht geweest, tot dyen eynde, te willen opbrengen de somme van XII[m] guldens binnen vier daegen, ende hun resterende aendeel binnen cortte daegen daernaer, ende dat om tselve te furneren sy egeen ander middel en hadden cunnen gevinden, dan dat sy hadden moeten verwilligen eenige treffelycke borgers, soo vande gene die inde Weth saeten als de adjoincten, ten eynde sy die op hun particulier crediet souden willen lichten ende de stadt leenen, onder geloefte van daeraff terstont metten iersten Breedenraedt geindemneert te wordden, boven dyen, dat oock by de Staten Generael was geresolveert datmen, tot het onderhoudt vanden leger, by middele van alle de landen soude moeten opbrengen de somme van VI[c] duysent guldens ter maendt, daerinne dese stadt, voor haer aendeel ende contingent, merckelycke somme soude hebben te gelden, Soo ist dat de voors. Heeren, int lange ende breet gelet hebbende op eenich bequaem middele te vinden daermede men de voors. lasten ende oncosten soude mogen vervallen, ende, by successie van tyde, oock vinden tgene dwelck nootelyck moest opgebrocht wordden, tot ontlastinge vande stadt, in respecte vande gene die

tot diversche reysen, hebben ommegegaen, om tselve weeckgelt te ontfangen, ten eynde, by faulte vande voors. betalinge, dese stadt nyet voorder en commen beswaert ende belast te worden, Soo is by mynen Heeren Schouteth, Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt, geordineert ende belast, gelyck

sy gehouden was te indemneren oft daeraene sy anderssints verbonden stondt, sonder, van nu voortaene, soo dicwils ende menichwerven de gemeynte te importuneren ende moeyelyck te vallen, gelyckmen tot noch toe benoodicht was geweest te moeten doen, soo hadden ten lesten eenige goetwillige aengegeven het middel hiernaer volgende, te weten datmen, tandere tyden, hadde bevonden dat binnen de stadt waeren XIII^{m} huysgesinnen, waeraff men drye duysent soude mogen bevryden voor degene die arm syn ende geen middelen hebben om yet te contribueren, ende de resterende thien duysent belasten ter weken, op te brengen soo ende gelyck hiernaer volght, te weten :

Een duysent huysgesinnen tot eenen stuyver ter weken . . . . facit : L guldens ter weken.
Een duysent tot II stuyvers . . . . facit : C guldens.
Een duysent tot III stuyvers. . . . . . . facit : CL guldens.
Een duysent tot IIII stuyvers . . . . . . facit : II^{c} guldens.
Een duysent tot ses stuyvers. . . . . . . facit : III^{c} guldens.
Een duysent tot VIII stuyvers . . . . . . facit : IIII^{c} guldens.
Een duysent tot X stuyvers. . . . . facit : V^{c} guldens.
Een duysent tot XII stuyvers . . . . . . facit : VI^{c} guldens.
Een duysent tot XIIII stuyvers . . . . . facit : VII^{c} guldens.
Een duysent tot XVI stuyvers . . . . . . facit : VIII^{c} guldens.
Dwelck beloopt tsaemen ter sommen van . . . III^{m} VIII^{c} guldens ter weken.

Ende gerekent het jaer tegens XIII maenden, soude vuytbrengen sjaers de somme van. . . . . C.XCVII^{m} VI^{c} guldens.

Ende want de Heeren egeen bequaemer middel ten fyne voors. en vonden, sulckx als den noot vander saecken, hier voore gespecificeert, verheyschten, dwelck tot mindere belastinge continuelyck soude mogen loopen, soo en consten deselve nyet gelaeten de Leden de voorderinge van dyen ernstelyck te recommanderen, ende deselve te versuecken, dat sy daertoe hun consent willen draegen, immers voor eenigen tydt, ende tselve geaccordeert synde ende gestelt in treyne, soo verhoepten de Heeren dat sy daermede de borgeren ende inwoonderen souden mogen ontlasten vande swaere imposten diemen was geldende vande wynen ende bieren ende andere lasten die de gemeynte moeyelyck ende quellyck vielen.

Ende naerdyen mynen Heere den Borgemeestere hier naer de Leden hadde verthoont het groot leetwesen dwelck hy hadde, de Leden voorhoudende gelycke belastingen, ende deselve hadde geexcuseert opden vuyttersten noot ende necessiteyt, daer hem soo wel het landt als de stadt inne vondt, ende voorts de Leden hadde versocht dat sy de gemeyne saecken souden willen helpen voorderen, met alsulcke vlieticheyt ende neersticheyt als sy tot noch toe gedaen hadden, oft meerdere, soo verre het mogelyck waere, soo de Heeren insgelyckx doen souden van hunder syde sonder hun tyeuwers inne te spaeren,

zy ordineren ende belasten midts desen, wel scherpelyck eenyegelick die noch in gebreke syn van heur weeckgelt te betalen, dat zy, sonder voorder vuytstel ofte dilay, hetselve maken op te brengen ende te betalene in handen vande collecteurs, gecommitteert totten ontfange vande selve contributie, volgende de

soo is den Breedenraedt daermede gescheyden ende is de Leden dach geset om op dese ende de puncten vanden voorgaenden Breedenraedt, te commen openen hunne opinie ende resolutie tegens en saterdaeghe naestcommende met alsulcke vruchte, alsmen van hun verhoepte ende de saecken vanden lande ende vande stadt dat verheyschten.

XXV[a] Januarii 1578.

In desen Breedenraedt heeft mynen Heere den Borgemeestere Stralen het verbael gedaen seggende dat de Wyckmeesters ende de Goede Mannen vande Ambachten soude believen te antwoorden opde propositien vande Breederaeden vanden date XIX Decembris ende 18 Januarii, dwelck de Wyckmeesters hebben gedaen schriftelyck blyckende by een memoriael.

In desen Breedenraedt is geconsenteert het weeckgelt by Borgemeesteren ende Schepenen, Oude-Schepenen ende Wyckmeesters als hier volght:

Te weten dat, verdeylende de stadt in XIII[m] huysgesinnen, de drye duysent daeraff sullen vry ende exempt gehouden wordden van dese contributie voor aerme ende onmachtige persoonen geen middel hebbende om yet te contribueren, ende de resterende X[m] huysgesinnen sullen hun aendeel opbrengen, van weke tot weke, soo hiernaer volght:

Te weten : een duysent huysgesinnen tot . . .	I	stuyver ter weken.
Een duysent tot.	II	stuyvers.
Een duysent tot.	III	stuyvers.
Een duysent tot.	IIII	stuyvers.
Een duysent tot.	VI	stuyvers.
Een duysent tot.	VIII	stuyvers.
Een duysent tot.	X	stuyvers.
Een duysent tot.	XV	stuyvers.
Een duysent tot.	XX	stuyvers.
Vyff hondert tot.	XXX	stuyvers.
Vier hondert tot.	XL	stuyvers.
Een hondert tot.	LX	stuyvers.

. . . .

Extract uit het verbael van den *Breedenraedt* van 27 Januari 1578.

Commende tot het XXVIII[e] article, hebben de Goede Mannen gelet opde nyeuwe middelen by uwe Eerweerde aengegeven, breeder inden verbaele gementioneert, desgelyckx oock opde verthooninge by den Pensionaris Maes, inden lesten Breedenraedt, den Leden voorgehouden, desgelyckx oock vande verhooginge totte selve middelen gevueght, dunckt de Goede Mannen, onder correctie van uwe Eerweerde, dat deselve middelen swaer ende de gemeynte lastich vallen soude, maer considererende den extremen noot die voor handen is, desgelyckx oock de groote tachterheyt deser stadt,

quohieren byden Leden deser stadt daeraff gemaect, ende dat tusschen dit ende den XVen July naestcomende, tot welcken eynde de voors. collecteurs noch eens, voorde leste reyse, in allen wycken sullen ommegaen, opde pene dat zoo wie den selven collecteurs de voors. contributie tusschen dit ende den

syn de Goede Mannen te vreden ende conformeren hun met d'opinie vande Heeren Oude-Schepenen ende Wyckmeesters deser stadt, mits hebbende acte, behoudelyck nochtans ende op alsulcke conditie, dat myne Eerweerde Heeren hun debvoir sullen doen, om mette Staeten Generael, vuytten naeme vande Majesteyt, te verwerven dat dese stadt mach gestelt wordden op mindere quotisatie, gemerckt de lasten diese tot noch toe gedragen heeft ende voortaen nyet en can noch en mach gelden inde contributie, als sy hier voortyts gedaen heeft, ende alsdan de quotisatie promptelyck gemaeckt synde, men onse quote van dese middelen alle maenden promptelyck betaelen sal, desgelycx oock dat myne Eerweerde Heeren sullen verwerven byde Staeten Generael volcommen acte daer by men ons toeseggen ende beloven sal dat van nu voortaene de omliggende dorpen sorterende onder het Marcgraeffschap van Antwerpen, men sal houden ende doen houden vry ende exempt van alle vuytteiringe van soldaten met macht ende aucthoriteyt, mits opbrengende onse quote, als boven verhaelt, om deselve te mogen doen oplichten, by middel vanden clockslach oft anderssints met hulpe ende assistentie vande naeste steden vanden selven dorpe.

Ende want dese voors. middelen groote merckelycke somme vuytbrengen sullen ende dat de Goede Mannen verstaen dat de casse van reductie ten achter is van gedebourseerde penningen tot behoeff vande fortifficatie ende anderssints als namentlyck aen Syne Hoocheyt ende d'Exellencie vanden Prince van Oragnien, begeiren de Goede Mannen datmen van dese voors. middelen den Rentmeester sal rembourseren, behoudelyck dat als voore den voors. Rentmeestere sal doen behoorlycke rekeninge ende bewys aen vier persoonen vande geassumeerde, ende wesmen bevindt aen Syne Hoocheyt desgelycx aen d'Exellencie gedebourseert te syne, salmen cortten aen onse quote, byde ierste betalinge aende Staeten te doen.

Desgelyckx oock datmen sal met het innecommen vande selve middelen betaelen ende lossen alsulcke obligatien als hebbende syn Peeter vander Goes ende Jan vander Meerssen, mitsgaders oock te ontlasten de gearresteerde van Francfort, ende dat metten alderiersten, gemerckt den tydt van hunne reyse voor handen is, van gelycken oock de penningen nu onlanckx byde adjoincten verschoten.

Wel verstaende dat het innecommen ende vuytgeven van dese bovenverhaelde middelen sal wordden geadministreert by eenige, vuytte Weth met assistentie vande XIIII adjoincten, die daeraff sullen houden een casse apaert ende daeraff doende rekenschap aende Leden deser stadt.

Ende dese middelen in treyn synde, terstont sullen cesseren de nyeuwe imposten, ende sullen in dese middelen nyemant bevrydt wordden, noch geestelyck noch weirlyck, dan dat eenyegelyck sal contribueren naer syne qualiteyt; ende sullen alleenelyck exempt syn degene die byde aelmoessen syn levende, sonder te conditioneren eenich getal van huysen.

XV^en July voors. nyet en betaelde, datmen den gebreckelycken oft weygeraerts tot hennen coste daer voren reelycken ende metter daet sal executeren met duerweerders vanden Hove. Gebiedende insgelicx eenenyegelycken, dat nyemant hem en vervoirdere de voors. collecteurs, int ommegaen oft anderssints int exploicteren van hueren last, te injurieren, te misseggen oft misdoen, met woorden oft met wercken, opte pene van arbitralyck gecorrigeert te wordene, nae gelegentheyt vander saecken eenen anderen ten exempel.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 130.)

N° 340.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten 5^en *July* 1578.

Alsoe ter kennisse vanden Heer ende der stadt gecomen is, dat, gister avont, eenen genaempt Heynrick Snyders, gaende ter wacht ende affschietende syn busse, heeft met synen opsetten wille dootgeschoten eenen anderen voer hem gaenden, geheeten Huybrecht Sampson, ende dat de voors. Heyndrick, ter causen van dyen, hem is absenterende oft latiterende, Soo eest datmen, van wegen als boven, voortsroept den voors. Heynrick Snyders, ten eynde hy, binnen den derden dage, comparere voor mynen Heer den Borgermeesteren ende Schepenen deser stadt, hem dien aengaenden te verantwoorden, oft anderssints salmen tegen hem procederen gelyckmen gewoonlyck is te doene.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 131.)

N° 341.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten 5^en *July* 1578.

Alsoe ter kennisse vanden Heer ende der stadt gecomen is, dat Jan van Selle hem is houdende buyten deser stadt ende

dat hy soude dienen Don Jan oft zynen aenganck, Soe eest datmen, van wegen als voere, den voors. Jan van Selle voortsroept, ten eynde hy, binnen acht dagen, comparere voor mynen Heeren Borgermeesteren ende Schepenen, om hem dyen aengaenden te verantwoirden, oft anderssints salmen tegen hem procederen, gelyckmen gewoonlyck is te doene (1).

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 131.)

N° 342.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgemeesters, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten VIIIen July, anno XVc ende achtenzeventich.

Alsoo, nu desen avont, de leger vande generale Staten sal vergadert wesen tot Santhoven ende deselve alle provisie van victuaillen, grootelick van doene heeft, om dyen tonderhouden, Soo eest datmen cundicht ende laet weten allen vivandiers oft soeteleers ende vande selven versuect dat sy den voors. leger aenvueren alle victuaillen ende andere provisie, dwelck sy vryelyck ende ombeleth sullen moghen doen, gaende ende wederom keerende, onder alsulcken vrydom, exemptie ende privilegien, gelyck het placcaet nu den XXIen Juny lestleden alhier gepubliceert, is inhoudende.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 132.)

N° 343.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth; Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt, opten XIIen dach July 1578.

Achtervolgende den bevelen ende ordonnantien van Syne Hoocheyt, aen Borgemeesteren ende Schepenen, op heden ge-

(1) Voortsgeroepen voer de IIe reyse opten tweeden Augusti 1578. Ut compareat ad octo.

H. DE MOY.

Voortsgeroepen voer de derde reyse opten VIIIen Augusti lestleden. Ut compareat ad octo.

G. KIEFFEL.

daen, Soo eest datmen, van wegen als voer, gebiedt ende beveelt eenenyegelycken, dat van nu voordane niemant hem en vervoirdere te seynden noch te brouwen om gesonden te worden, van deser stadt naer den leger, eenige bieren, dan alleenlyck van ses, acht ende thien schellingen Vlaemsch, elcke ame, waeraff elcke ame sal moeten op hebben het teecken vanden selven prys, opde verbeurte vande selve bieren ende daertoe arbitralycken gecorrigeert te wordenen.

Ende alsoo men verstaet dat diversche soldaten hen vervoirderen, opde dorpen ende ten platten lande, den huyslieden hueren beesten, graen, coren, voyeringe, huysraet ende goeden affhendich te makene ende te nemen, welcke gerooffde goeden eenige zoeteleers heur avanceren ende vervoirderen aff te coopen, ende die wederomme den anderen lieden te vercoopen, al tegens recht ende redene, Soo eest datmen gebiedt, van sHeeren ende der stadt weghen, dat gheen soeteleers ofte eenige andere persoonen huer en vervoirderen eenige sulcken gerooffden goeden, beesten, graen oft voeyeringe den soldaten aff te coopene. Ende generalycken verbiedende insgelicx allen anderen persoonen, eenige goeden, tsy gerooffde oft nyet, den soeteleers aff te coopen, opde pene van gestrafft ende gepunieert te worden als aenhangers ende fauteurs van dieven ende roovers, eenen anderen ten exemple.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 132.)

N° 344.

*Geboden ende vuytgeroepen by mynen Heeren Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XVII*en *dach July* 1578.

Alsoo de Leden deser stadt, Breedenraedtsgewyse vergadert, opden XXIIIIen Juny lestleden, geconsenteert hebben, tot opmaecken vander dyckagie van Borgerweerdt, by maniere van leeninghe, gelicht te worden drye ende zes guldens respectivelyck opde huysen ende erven, geldende vyftich ende hondert guldens jaerlicx, ende alsoo voorts vande vyftich guldens opwaerts naer de proportie vander huere oft weerde vanden voorseyden huysen ende erven, ende men tot noch toe besich ende

geoccupeert is geweest omme te maecken ende dresseren de cohieren tot inninge ende ontfanghe vanden voorseyden onghelde gerequireert, die als nu geprepareert zyn, hebbende alsoo mynen Heeren Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt deser voorseyder stadt ghecommitteert ende geordonneert Anthoine le Muet ende Jan de Weynssone, Gecommitteerde totten ontfange vanden derden hondersten penninck, omme, met aller vlyticheyt ende nersticheyt het voorseyde ongelt te ontfanghen, opdat tzelve terstont mach gemployeert worden totten effecte vanden voorseyden consente, volgende den grooten noot die het volmaecken vanden voorseyde dyckagie vuyteysschende is, Soo eest datmen, van weghen Schouteth, Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt voorseyt, wel expresselyck bevelt ende gebiedt alle huerlingen oft proprietarisen vanden huysen ende erven gelegen binnen deser voorseyder stadt ende vryheyt der selver, geldende oft weerdich synde vyftich guldens jaerlyckx, oft daer boven, dat sy van stonden aen ende sonder voirder vertreck coemen opbringen ende promptelyck betaelen, in handen vanden voorseyden Gecommitteerden, sittende tot dien eynde inde huysinge vanden Welsers, genaempt *de Roose*, by het kerckhoff, tgeene zy ter causen vande voorseyde huere oft estimatie inden voorseyden ongelde moeten gelden ende leenen; wel verstaende dat de huerlinghen het voorseyde ongelt gehouden zyn te verschieten, ende moegen tselve afcorten aenden propri(e)tarissen vanden penningen van heurlieder huere. Gebiedende wederomme eenenyegelycken van des voorseyt is, niet te zyn in gebreecke, op pene datmen den defaillanten, die binnen den derden daeghe naer de publicatie ende insinuatie van desen niet voldaen en sullen hebben, sal doen, tot hune coste, reelycken ende metter daet executeren, al sonder dissimulatie oft verdrach.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 134.)

N° 245.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgemeesters, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXVIen July, anno XVc LXXVIII.

Alsoo alhier, inden schepe van Jan Jacobs, aengehouden ende in arrest genomen syn XXIIII slecken of blocken loots, toebe-

hoorende Jan Brickwater, de welcke hem is houdende byde vianden vande Generale Staten, ende sustinerende de partye der selver, Soo eest datmen, van sHeeren ende stadts weghen, voertsroept den voors. Jan Brickwater oft actie tottet voors. loot hebbende, ten eynde hy comparere voer mynen Heeren Borgemeester ende Schepenen deser stadt, in Collegio alhier, van heden ende acht daghen, voerden noene, ten negen uren, oft anderssints ende by gebreke van dyen, salmen in dese sake procederen gelyckmen in sulcke gelycke saecken van outs gewoonelyck is van doene (1).

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 133.)

N° 346.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelise van Mansdale, Onder-Schouteth; Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten Ven dach Augusti, anno XVc LXXVIII.

Men adverteert ende laet weten eenenyegelicken, dat zo wie eenighe actien ende crediten, roerende ende onroerende, hoedanich die wesen moghen, competerende deghene die de tegenpartie vanden vaderlande zyn houdende, of heure aenhangeren ende fauteurs, soe wel die toebehooren de steden, dorpen ende gemeynten als particuliere persoonen, sullen schuldich ende gehouden wesen deselve, van stonden ane te denonchieren ende aen te brenghen aen Jan Andriessen, Rentmeester vande geasagierde ende aengeslagene goeden int quartier van Antwerpen, woonende inde Coloveniersstraete, volgende zynder Commissie hem daerop geexpediecrt, opde pene, te verbeuren achtervolgende den placate vanden VIIen dach Decembris, anno XVc ende LXXVII, daerop gemaect, welcke penen men sal executeren sonder eenighe dissimulatie oft verdrach diemen namaels bevinden sal contrarie gedaen te hebbene.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 133.)

---

(1) Renovatum den 20 Augusti 1578.

G. KIEFFEL.

De voors. Jan Brickwater is voerde derdde reyse voirtsgeroepen geweest den XIIIen Septembris 1578 et non comparuit.

G. KIEFFEL.

N° 347.

Geboden ende vuytgeroepen by mynen Heeren Schouteth, Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten V^en^ *Augusti* 1578.

Alsoo de Leden deser stadt, Breedenraedtsghewyse vergadert, opden XXIIII^en^ Juny lestleden, geconsenteert hebben tot het opmaecken vander dycagie van Borgerweerdt, by maniere van leeninghe, gelicht te wordden drye ende ses guldens respectivelyck opde huysen ende erven geldende vyftich ende hondert guldens jaerlicx, ende alsoo voorts, vande vyftich guldens opwaerts, naer de proportie vander huere oft weerde vanden voorseyden huysen ende erven, ende men tot noch toe besich ende geoccupeert is geweest omme te maecken ende dresseren de cohieren tot inninghe ende ontfange vanden voorseyden ongelde gerequireert, die alsnu geprepareert zyn, hebbende alsoo mynen Heeren Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt deser voorseyder stadt gecommitteert ende geordonneert Anthoine le Muet ende Jan de Weynssone, gecommitteerde totten ontfanghe vanden derden Hondersten penninck, omme, met aller vlyticheyt ende nersticheyt, het voorseyde ongelt te ontfanghen, opdat tzelve terstont mach gheemployeert worden totten effecte vanden voorseyden consente, volgende den grooten noot die het volmaecken vander voorseyde dyckagie vuyteysschende is, Soo eest datmen, van weghen Schouteth, Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt voorseyt, wel expresselyck bevolen ende geboden hadde alle huerlingen oft proprietarisen vanden huysen ende erven, gelegen binnen deser voorseyder stadt ende vryheyt der zelver, geldende oft weerdich synde vyftich guldens jaerlycx oft daer boven, dat zy van stonden aen ende sonder voirder vertreck souden coemen opbringen ende promptelyck betaelen, in handen vanden voorseyden Gecommitteerden, sittende tot dien eynde inde huysinghe vanden Welsers, genaempt *de Roose*, by het kerckhoff, tgeene zy ter causen vande voorseyde huere oft estimatie inden voorseyden onghelde moeten gelden ende leenen, welverstaende dat de huerlinghen het voorseyde onghelt gehouden zyn te verschieten, ende moegen tzelve afcorten aenden proprietarisen vanden penningen van heurlieder huere, ende overmidts dyen datter seer luttel syn die het voors. gebodt ende

ordonnantien hebben achtervolcht ende voldaen, gelyck dat wel behoorden ende de importantie vanden dycaigien dat wel verheyscht, wesende van sulcken gewichte, als eenenyegelycken genoech is kennelycken, ende opdat de begoste dyckaigie duer falte van gelde niet en soude worden interrupt oft onvolmaeckt blyven, Soo eest datmen anderwerven, van weghen als boven, is gebiedende eenenyegelycken van des voorseyt is, niet te zyn in gebrecke, op pene datmen den defaillanten, die binnen den derden daege naer de publicatie ende insinuatie van desen, niet voldaen en sullen hebben, sal doen, tot hunne coste, reelycken ende metter daet executeren, al sonder dissimulatie oft verdrach.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 134.)

N° 348.

*Gheboden ende wtgheroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schoutet; Borgemeesteren, Schepenen ende Raet der stadt van Antwerpen, opten XIIII*en *dach Augusti, anno* 1578.

Alsoo aen mijne Heeren Borgemeesteren ende Schepenen deser stadt van Antwerpen, gecomen zijn diversche clachten, van dat ettelijcke borgheren ter wacht treckende, ende daeraff comende, deur moetwillicheyt, ongeregeltheyt oft anderssints, daghelijcx committeren ende ghecommitteert hebben diversche neerslaghen, sonder dat d'Officier daerinne behoorlijck can versien, midts dien de voors. delinquanten vande andere suppoesten vande Vendelen daer sy onder resorteren, worden versteken ende verborghen, sulcx dat daer deur deselve ongheregeltheyt ende moetwil van daghe te daghe meer ende meer is groeyende ende wassende, saeke van quade consequentie, ende tot groote opspraeke ende schande vande wacht deser stadt. Ende hoe wel, by voorgaende ordonnantien ende gheboden, daer teghens gepubliceert, deselve soo wel niet en connen worden gheobserveert alst wel behoorde, Soo ist dat, van nieuws, by mijnen Heeren Schouteth, Borghemeesteren, Schepenen ende Raedt deser stadt, is gheordineert ende gestatueert dat soo wie van nu voortaene yemanden, vander wacht wesende, oft int marcheren op oft vander wacht,

oft anderssints sal gheraeken te quetsen oft te schieten, sulcx dat hy van tselve come van levende lijff ter doot, hoe ende in wat manieren tselve soude moghen geschiet zijn, dat deselve met ghelijcke pene, sonder eenighe dissimulatie, ghestraft sal worden, mitsgaders dat deghene die int gheleth oft ontrent den selven sullen marcheren, schuldich ende gehouden sullen zijn den selven te houden ende te leveren in bewaernisse ende gevanghender handt, ende te verhoeden dat deselve niet versteken oft verborghen en worde, op de pene vanden Banne, oft anderssints, eenen anderen ten exempel, gestraft ende ghepunieert te wordene, naer ghelegentheyt vander saeken.

H. DE MOY.

(*Gedruktplakkaatboek* 1542-99. Zie ook: *Gebodboeck, vol. D, fol.* 136.)

N° 349.

Ordre ende maniere die men onderhouden sal int ommedraghen vande Stocken.

Inden eersten, dat de Colonnellen ende Wachtmeesters, te weten allen avondt een van hun, by behoorte, sullen de Nachtwacht houden inde camer vande Colonnellen.

Alwaer sy ghestadelijck den gheheelen nacht sullen blyven tot smorgens dat der stadtpoorten sullen gheopent wesen, dan sullen ronden doen tot alsulcker uren, ende soo dickwils, als hun, naer ghelegentheyt des tijdts, goet duncken sal, ende dit alles, op dat des te beter ende gereeder snachs ordre gestelt werde in alle voorvallende saecken.

Ende salmen alle nacht, behalvens de voors. ronden, ten minsten moeten omme seynden drye Stocken, den eenen voor middernacht, ende dandere twee naer middernacht, oft meer, naer dat de noot eyschen sal.

Welcken stock den Colonnel oft Wachtmeester, diens wacht het zijn sal, oft zijn Sergeant-Maior, schuldich sal zijn te draghen aende eerste Corps de Guarde, opde Meere oft Merct, ende dien leveren aende Capiteyn, Lieutenant, Vaendragher, Sergeant oft Corporael, maer aen niemant anders, die terstont, sonder

eenich vertreck, den selven stock sullen moeten draghen naer het naeste Corps de Guarde, het sy naer het Bierhooft, Mayegadt, Sanders-gadt ende voorts nae den Oever, oft naer de Werf-poorte, sulcx als hen sal gheordineert worden, ende sal den voors. stock, ghecomen zijnde opden Oever, van daer by een van ghelijcke Officiers, als voors. is, gedragen worden naer de Corps de Guarde van Sinte Michiels aende Catte, ende van daer soo hier nae volcht :

Vanden Oever opde	Kipdorp.
Houtkaey.	Roypoorte.
Beerpoort.	Pesthuys.
Hoykay.	Slijckpoorte.
S. Michielskatte.	Kattenberch.
Croonenborch.	Seuschemerckt.
Deerste Blockhuys opt Casteel.	Meekay.
Tweede.	Steenecraenken.
Tderde.	Beerpoorte.
Logie.	Werf.
Baghynepoort.	Vischmerckt.
Sint Joris.	Groote merckt.
Huyvetterstoren.	Huys van Aken.

Anderssins, alsmen den stock vande Werfpoorte naer de Beerpoorte omseyndt, soo salmen de voorgaende liste van achter voorwaerts volghen.

Des soo sullen de voorgaende omdraghers schuldich zijn wel gade te slaen of de schildtwachten over al wel hun devoir doen, ende oftse op heur behoorlijcke plaetsen, ende in heur overspringende sentinel-huyskens staen.

Item sal eenyeghelijck vande voors. ommedraghers schuldich wesen wel gade te slaen wien hy den stock overlevert, om daer van rekeninghe te gheven, indien den stock yeuwers versuymt werde oft achter bleve : want die den stock stil hout oft versuymt, sal betalen, voor breucke, drye guldens.

Ende die den stock sal verliesen oft niet ter handt leveren, ten ware den selven hem ontweldicht werde, sal verbeuren vyfentwintich Rinsch guldens, ende daerenboven noch arbitralijck ghestraft worden.

Item den omdragher, bevindende eenighe faute op de wacht oft schildtwacht sal deselve, midsgaders alle andere swaricheden,

moeten aengheven ter naester Corps de Guarde oft aende Colonnellen, naer gheleghentheyt vande saecke, ten eynde daerinne versien werde.

Item sullen de Colonnellen, Guldebroeders oft andere, de generale ronde doende, alsse den omdrager vanden voorseyden stock ontmoeten, schuldich zijn den selven omdragher de lose te gheven.

Ter ordonnancie vande Colonnellen
der stadt Antwerpen,
C. Baccart.

(Gedrukt plakkaatboek 1542-99.)

N° 250.

Gheboden ende wtgheroepen by Joncker Symon vanden Werve, Schouteth; Borghemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XVI dach Augusti M. D. LXXVIII.

Ordonnantie opt stuck vander wachte vande sesse gesworen Gulden der stadt van Antwerpen.

I.

Inden iersten is geordoneert, dat so wanneer den knape, deur bevel vande Dekens, omgaen sal, om de Guldebroeders ende Wepelaers te ontbieden totter wachte, dat sylieden alsdan selfs in persoone sullen moeten compareren, ter ghesetter uren, daer sy bescheyden zijn, ende sonder mantel gaen alsmen metten Vendel trect, ten ware in tijde van regen, sneuwe oft hagel, opte verbeurte van . . . . II stuyvers.

II.

Item die niet en is int optrecken vander wachte, maer onderwegen onder tVendel in quame, sal verbeuren . . IIII stuyvers.

III.

Item so wie op de wachte niet en comt al eer de eerste sentinel gestelt is, sal verbeuren. . . . . VIII stuyvers.

IIII.

Item so wie niet en compareert eermen de eerste ronde gaet, sal verbeuren . . . . X stuyvers.

V.

Item so wie den geheelen nacht achter blijft, ende op de wacht niet en comt, sal verbeuren . . . . XX stuyvers.

VI.

Item so wie den geheelen nacht ende dach achter bleve, sonder de wacht te houden, die sal verbeuren. . . II gulden.

VII.

Item sal eenyegelijc, Guldebroeder ende Wepeler, met zyn wapen schoon ende reyn, op de wacht moeten comen, op verbeurte van. . . . . IIII stuyvers.

VIII.

Item sullen de Guldebroeders ende Wepelaers die bussen vueren, ter wacht comende, moeten geprovideert zijn, ten minsten met een half pont poyers, drye oft vier ellen lonten, ende thien oft twelf clooten, in het corps de garde wesende, op de verbeurte van . . . . VI stuyvers.

IX.

Item sullen deghene die de spiessen, hellebaerden oft slachsweerden vueren, moeten in heur harnas ter wacht comen, op de verbeurte van . . . . VI stuyvers.

X.

Item sal eenyeder busse vuerende, deselve by nachte moeten gheladen hebben, ende op de schiltwacht met scherp, opde verbeurte van. . . . . X stuyvers.

XI.

Item dat niemant op de wacht en sal mogen sweeren, onnuttelijc spreken, deen den anderen injurieren oft eenighe questien moveren, oft disputatie houden, op de pene die gestelt wort ter discretie vanden Hooftman oft Deken ende Ouders.

XII.

Item dat eenyeghelijck sal moeten gaen in alsulcken gelit, schiltwachte oft ronde daert den Deken ofte Bevelhebbers ordonneren sullen, oft hem by lotinghe gevallen is, op de verbeurte van . . . . III gulden.

XIII.

Item sullen de Rotmeesters ghehouden syn, voor heur cordegarde, opte roepen heur rotghesellen, ende die achterblijven, deselve den Deken oft sijne Ghecommitteerde aen te gheven, op de verbeurte van . . . . VI stuyvers.

XIIII.

Item wanneer den Rotmeester sijn rotghesellen oproept, om schiltwacht oft ronde te gaen, ende te derder reysen niet en compareert, sal verbeuren, telcker reysen. . . . IIII stuyvers.

XV.

Item die sijn schiltwacht oft ronde overliet gaen ende deselve niet en voldede, sal, telcker reyse, verbeuren . . XII stuyvers.

XVI.

Item en sal niemant mogen schieten, als de wacht gestelt, ende de namen opgelesen sijn, sonder noot, op verbeurte van . . . . XXX stuyvers.

XVII.

Insghelijckx inden morghenstont en sal niemant moghen schieten, oft naer huys gaen al eer het opghetrommelt is, op de verbeurte van . . . . XXX stuyvers.

XVIII.

Item so wie opde schiltwachte staet, en sal niemant van sijn confrerie laten naer huys gaen, op de verbeurte van. . . X stuyvers.

XIX.

Item en sal hem niemant vervorderen te passeren tegen den wille ofte danck vande schiltwachte, op de verbeurte van . XX stuyvers.

XX.

Item die op de schiltwacht staet, ende bevonden wort te slapen, sal verbeuren (boven sijn gheweer, dwelck hy met twintich stuyvers sal moghen lossen), de somme van. . . . III gulden.

XXI.

Item dat niemant vande schiltwachte en sal moghen vertrecken, sonder daer vanden Bevelhebber ghehaelt te worden, op de verbuerte van. . . . . III gulden.

XXII.

Item die op de schiltwachte staet, ende sijn lose vergate, oft oock eenen anderen voort gave, sal verbeuren . . . I gulden.

XXIII.

Item en sal hem niemant wter wacht mogen absenteren, het sy by dage oft by nachte, om te gaen in wijn- oft bierherbergen, oft oock tot Vrients huyse, sonder consent vanden Deken oft sijne Gecommitteerde, op de verbuerte van . . X stuyvers.

XXIIII.

Item so wie droncken ter wacht comt, oft opde wacht droncken drinckt, dwelc occasie geeft van schandale, sal verbeuren. . . . . II gulden.

XXV.

Item dat hem niemant en vervordere te schieten dan om hooge, tsy in wat manieren hy geladen is, op de verbeurte van. . . . . III gulden.

XXVI.

Item niemant en sal sijn geweer mogen veranderen, daerop hy byden Deken ghestelt is, op de verbeurte van. . XX stuyvers.

XXVII.

Item dat niemant lancx der straten sonder rapier en sal moghen gaen, wtgenomen degene die over heur tsestich jaeren zyn, de welcke sulcx toegelaten wort tot heurder discretie, op de verbeurte van . . . . II stuyvers.

XXVIII.

Item dat niemant hem en vervoordere een anders gheweer te versetten oft ghebruycken, oft oock mantels, oft sonder expres consent vanden genen dien tselve toebehoort, op de verbeurte van . . . . X stuyvers.

XXIX.

Item opde wacht sijnde, en sal niemant zijn rapier mogen afleggen, op de verbuerte van . . . . IIII stuyvers.

XXX.

Item dat niemant zyn geweer inde cordegarde oft aende poorte en sal laten, daer van vertreckende, op de verbeurte van . I gulden.

XXXI.

Item dat hem niemant en sal onderwinden oft spreken in eens anders redene, tware int verantwoorden vande breucken oft andersins, op de verbeurte van . . . . X stuyvers.

XXXII.

Item dat niemant en sal mogen wter stadt reysen sonder wete ende consent vanden Deken, op de verbeurte van dry gulden, ende tselve consent hebbende, sal telcker wachte als hy absent is, moeten betalen. . . . . VI stuyvers.

XXXIII.

Item datmen op de wacht niet hooger en sal mogen spelen dan ten hoochsten voor eenen stuyver, ende oock niet langher dan den Deken oft Bevelhebber en belieft, op de verbuerte van . . . . XX stuyvers.

XXXIIII.

Item dat alle Guldebroeders ende Wepelaers, ten tijde van noode (weder sy wete hebben oft niet) sullen comen met heure rustinge, op heure gewoonlijcke loopplaetse, namelijc op de groote mert, op de pene, van so wie achterbleve, van . . . XV gulden.

XXXV.

Item niemant en sal mogen aende poorte eenich ondersoec doen, dan alleenlijc den Rotmeester, Bevelhebber oft yemanden van sijnen tweghen, op de pene van . . . . VI stuyvers.

XXXVI.

Item dat de knapen vander voors. Gulden gehouden sullen wesen heure Guldebroeders ende Wepelaers, goetstijts de wete te doen, den gesetten tijt ende ure van heurlieder vergaderinge, met verstande oft sy des in gebreke waren, dat sy sullen moeten betalen de breuke die deur heur versuymenisse ghevallen is.

XXXVII.

Item sullen alle dese voors. breucken bekeert worden, te wetene : deen helft daeraf tot behoef vander Cameren, ende half tot behoef vanden poeyer, ende die terstont moeten opgheleet ende voldaen wesen sonder daer tegen te querelleren, en indien hem daer teghens yemant partije maeckte, dat de Dekens oft Gecommitteerde tselfde sullen moghen afpanden, tot voldoeninghe vande voors. boeten.

XXXVIII.

Item alle andere questien der wachte aengaende, sullen byden Dekens ende Ouders worden ghedecideert, sonder daer van in rechte te treden, op de pene van . . . . VI gulden.

XXXIX.

Item dat alle Wachtmeesters oft Corporaels sullen by haer volck blijven aende poorte, op de verbeurte van . . XX stuyvers.

XL.

Item dat gheen Thiendelieden haer volc de helft af en sullen laten gaen, tsy by lotinge ofte andersins, maer sullen moeten blijven VI oft acht mannen in heur cordegarde, den heelen dach lanc, ende sullen alle uren een schiltwacht buyten de poorte setten, op de verbeurte van. . . . . XX stuyvers.

XLI.

Item dat de Bevelhebbers, te weten : Corporaels oft Thiendelieden de schiltwachten alle uren onbegrepen niet en versetten, ende deselve langher lieten staen dan die gheordineert is, die sullen telcker reyse verbeuren. . . . . X stuyvers.

XLII.

Item indien de Dekens oft Bevelhebbers in enighe breucken vielen, sullen schuldich sijn die dobbel te betalen.

XLIII.

Item dat alle breucken, die aende poorten onder de Guldebroeders vallen sullen, daerse de Dekens niet mede en sullen moeyen, dat deselve by hen onder hen Rot aldaer sullen worden verteert, ende alleene daeraf gheniet hebben.

Finis.

Onderteeckent : H. de Moy.

(*Gedrukt plakkaatboek* 1542-99.)

N° 351.

Geboden ende vuytgeroepen by mynen Heeren Schouteth ; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXen dach Augusty 1578.

Alzoo Jan Zelle, tot drye diverse reysen, is voortsgeroepen geweest om te compareren voor mynen Heeren Borgermeesteren ende Schepenen deser stadt, ende hem te verantwoorden van dat hem nageseet wordde, dat hy Don Jan oft zyne adherenten was aenhangende, ende want hy nyet en is gecompareert, Soo eest datmen den selven, voor de leste reyse, voortsroept, ten eynde hy hem, van tgene voors. is, comme verantwoorden op en Saterdage naestcomende, goets tyts voerden noene, voor mynen Heeren Borgermeesteren ende Schepenen, ten Raedtshuyse alhier, oft by gebreke van dien, wordt deselve van nu

voer alsdan ende alsdan voer alsnu, gebannen den tyt van ses jaeren vuyt deser stadt ende Merckgraeffschap der zelver, sonder daer meer inne te moegen comen, opte pene van andere ses jaeren gebannen te worddene.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 136.)

N° 352.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schoutet; Borgemeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden (sic).

Alsoo desen voerleden nacht, tusschen den thien ende XI uren, inde Cellebruersstrate, binnen deser stadt, eenen genaempt Dierick van Merlen, Procureur ende Vendrich vanden Capiteyn Glaude de Herlin, hem heeft vervoordert met syne complicien, den Thiendenman, genaempt Hans van Hoven, soo deselve de ronde was houdende, inde selve Cellebruersstrate, te invaderen ende denselven soo te quetsen inden erm ende zyde, ende aent hooft, dat deselve persoon is in dangier van te commen van levenden lyve ter doot, ende gemerct het selve feyt is tegens de gemeyne ruste deser stadt, tegens de expresse ordonnancie opder wacht gestatueert, ende anderssints van seer quaeder consequentie, Soo ist datmen, van sHeeren ende der stadt wegen, den voers. Dierick van Merlen, ende andere dyer mede by ende aen geweest syn, voortsroept ende proclameert, ten eynde sy hen vanden feyte voers. commen verantwoorden voer mynen Heeren Borgemeesteren ende Scepenen deser stadt, op en Dysendage naestcommende, voer den noene, int Collegie alhier, wetende dat syne absencie nyettegenstaende men tegens den selven sal procederen, gelyckmen tegens sulcke quaetdoenders schuldich is van doene. Gebiedende voorts eenyegelycken die vanden voers. van Merlen weet te sprekene, waer deselve soude moegen wesen, dat hy sal schuldich wesen het selve den Heer te denuncieren ende hem nyet te logeren, nyet te herbergen ofte helpen versteken, op pene van gestraft te worden als fauteurs van sulcken delicten.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 137.)

N° 353.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schoutet; Borgemeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden (sic).

Al eest soo dat, tot meer reysen ende stonden, van sHeeren ende der stadt wegen, is geordonneert ende gestatueert dat alle soldaten, soo wel te voete als te peerde, alhier binnen deser stadt sonder behoorlycke passepoort wesende, midtsgaders alle vagabunden ofte andere vrempdelingen die van henne compste oft stillig(g)en binnen deser stadt eegene wettige redenen en souden weten te geven, met oyck alle degeene, van wadt qualiteyt sy syn, die vuyt andere steden oft plaetsen syn vuytgeseyt, souden schuldich ende gehouden wesen hen te vertrecken vuyt deser stadt, binnen sonneschyn, ende dat het selve gebot nyet soo wel en is onderhouden alst wel behoorde, Soo eest datmen tselve anderwerven, van sHeeren ende stadt wegen, gebiet ende bevelt, wel expresselycken, opde pene van aen lyff ende goet, naer gelegentheyt vander saeken, gestrafft te wordene. Ende dat voorts nyemandt vande boergeren oft ingesetenen deser stadt deselve en sal moegen logeren oft verswygen, opde pene als voren. Gebiedende insgelycx den schutters ende borgers, de wacht aende poorten houdende, eegeene soldaeten inne te laetene egeene behoorlycke passepoorte hebbende, om de stadt in beter ruste te moegen houden.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 138.)

N° 354.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten IXen dach Septembris, anno XVc achtentzeventich.

Ien.

Alsoo binnen deser stadt ende vryheyt daghelycx soo lancx soo meer diversche vrempde ende wtlandighe bedelaers, vaga-

bonden ende leechganghers, met wyfs ende kinderen, in grooten getale, overcomen, onder de welcke vele groote ende stercke rabauwen ende rabelsters zyn, sterck genoech wesende om (sonder te bedelen), hunnen cost te winnen, soo dat den last vanden poorteren, Aelmoesseniers ende ingesetenen deser stadt te swaer valt, ende nyet moghelyck en ware dezelve metter dagelycxscher aelmoessen ende gemeynder charitaten vanden goeden lieden tonderhouden, den welcken zy oock opter straten, in kercken, cluysen ende anderssints grootelycken zyn travaillerende, ende veel fauten ende mesusen men daer deure daghelycx siet gebeuren, om dieswille dat zy hen opt bedelen betrouwende, hen geheelyck stellen tot ledicheyt, ende dat zy ende heure kinderen egheen ambacht noch neeringhe ter hant en trecken, om haer broot anderssints te moghen winnen, maer hen begheven tot snooden leven, onder tdexele van armoede ende groote miserie. Ende al ist zoo dat voortyden diversche statuyten ende ordinancien daer op gemaect ende gepubliceert zyn geweest, zoo wel van weghen ons genadichs Heeren des Conincx, als Hertoghe van Brabant, als van deser stadts weghen, alsdat egheen mans- noch vrouwenpersoonen alhier en zouden moghen mendiceren oft bedelen, dan die voor dezelve ordonnancien zekeren merckelycken tydt alhier gewoont hadden, contrarie vanden welcken nochtans te meer stonden ware gedaen geweest.

IIen.

Waeromme soo eest dat, om daerinne te versiene, men zeer scerpelyck gebiedt, van wegen als voore, dat alle ende yegelycke alsulcken bedelaers, vagabonden, ende ledichgangers, mans- ende vrouwenpersoonen, groot ende cleyn, jonck ende oudt, soo wel blinde als andere, van deser stadt nyet geboren, oft poorters wesende, hen met bedelen generende oft alhier zedert den jare LXX continuelyck buyckvast nyet gewoont hebbende, zy ende elck van hen met heuren wyfs, kinderen ende familien schuldich zullen zyn van hier te vertreckene, binnen den derden daghe, vuyter stadt ende vryheyt, ende daer vuyt te blyven sonder wederomme te keeren, om alhier te mendiceren, opte pene vander geesselinghe oft te moeten arbeyden aende fortificatie deser stadt, opde galeyen oft anderssins gecorrigeert te wordene.

IIIen.

Ende ten eynde tzelve wel ende onverbrekelycken onderhouden wordde, is voorts geordineert ende gesloten, dat nyemandt, wie hy zy, hy sy proprietaris oft huerlinck, van nu voortane eenich vande voorseyde vremden bedelaers, vagabonden ende ledichgangers ende blinden dier nu zyn, oft die noch naemaels van buyten zullen willen innecomen, alhier, noch oock binnen der vryheyt der zelver, en sullen moghen logeren, herberghen, oft met daghen, nachten, weken ende andere termynen, huysen, cameren oft bedden verhueren, noch dezelve by daghe oft by nachte innemen, in eenigher manieren, opte pene van twelf Carolusguldenen, te bekeeren in dryen, deen deel den Heere, tweede den Aelmoesseniers, totter armen behoeff, ende tderde den aenbrenghere, ende voorts arbitralycken gecorrigeert te worddene, als vore.

IIIIen.

Ende op dat de goede lieden moghen tot charitaten verwect wordden, ende weten wien zy selen moghen aelmoessen gheven, soo is gestatueert dat niemant en sal moghen bedelen, dan hy en hebbe seker teecken vanden Aelmoesseniers deser stadt oft alsulcken consent, dat tzelve zal moghen eenenyegelycken blycken de welcke alleenlycken selen moghen bedelen vanden XII uren opter noenen totten twee uren naer der noenen, ende dat alleenlycken staende voor die goede lieden deuren, om die overgeschoten spyse te ontfanghen, maer nergens el, ten waer op ordinaris ghemeyn deelen, lyckhuysen ende diergelycke publicque distributien, opte pene, van wie contrarie daeraff dede, voor deerste reyse ghevanghen gestelt te wordene te watere ende te broode, ende voorts gecorrigeert te wordene naer d'inhoudt van dese ordinancie.

Ven.

Item dat die binnenarmen, die de gemeyne distribucie genieten zullen, voortaen nyet en zelen moghen gaen drincken tot eenighe plaetsen buyten deser stadt noch oock converseren in tavernen, cabaretten, noch andere gelycke plecken, binnen noch buyten deser stadt, noch oock moghen hanteren opte vesten, borsen oft elders, het spel vanden kegel, bollen, teerlinghen, quaertspelen oft andere gelycke verboden spelen. Sullen hen oock

verdragen te frequenteren suspecten ende oneerlycke plaetsen oft huysen oft eenichssints droncken te drincken, opte pene van ter discretien vande Heeren ende der stadt, scherpelyck gecorrigeert te worddene, anderen ten exemple.

VIen.

Ende ten eynde dese ende andere voorgaende ordinancien te beter souden moghen worden onderhóuden ende volbracht, Soo eest dat de Onder-Schouteth zal voortaen met zyne dienaers scherpe toesicht, ooghe ende regard nemen op allen de bedelaers, vagabonden ende ledichgangers die zy contrarie van desen sullen vinden doene, dat zy terstont ende sonder dissimulatie dezelve sullen aentasten ende apprehenderen, ende oock deghene die hen byden Aelmoesseniers deser stadt, ofte heure knapen, zullen aengenoempt ofte gewesen worden, insgelycx zullen vanghen ende apprehenderen, om die gecorrigeert te worddene nae inhoudt van dese ordinantie.

VIIen.

Item zoo wanneer soo te passe soude mogen comen dat yemant der Aelmoesseniers opt strate, in kercken oft andere plaetsen vonde eenighe bedelaers, ende egheen van hunnen dyenaers hebbende by hun, zy yemanden van sHeeren dyenaers sullen moghen te wercke stellen ende employeren tot het apprehenderen vanden zelven bedelaer ende bedelers, ende volgende welcken hunnen bevele ende laste dezelve sHeeren dienaers hen zullen moeten vuegen ende reguleren op hunnen naervolgenden salaris.

VIIIen.

Item is voorts gestatueert ende geordineert dat soo wat bedelaers oft leechganghers van buyten, oft van binnen, men binnen drye daghen naestcomende binnen deser stadt, zal vinden bedelende, hetzy gaende, staende, sittende oft liggende opter straten, inder kercken oft elders binnen deser stadt ende vryheyt, sonder consent vanden Aelmoesseniers, te wat uren, tyden oft stonden dattet zy, oft attempteerden te bedelen, in wat manieren dattet ware, buyten den gheoorloofden tyde ende uren voors., datmen de bedelaers ende bedelerssen, oudt ende jonck, nyemandt vuytgenomen, als dan terstont byden dyenaren, soo wel vanden Heere, als vanden Aelmoesseniers sal doen apprehenderen,

ende opleyden inde gevanckenisse daertoe geordineert ende te ordineren, ende zalmen die alsdan corrigeren ende daeraff straffen, in maten voors., ende oock anderssins, ter ordonnancien vanden Heeren. Van welcke bedelaers oft bedelerssen alsoo te vangene, tapprehenderene ende opte leydene, soo wel vander straten, vuyten kercken, cloosteren ende andere plaetsen, des Heeren dienaren vander stadt tzelve doende, hebben zullen van elcken vagabond, bedelaer ende leechgangher, tzy man oft wyff, oudt oft jonck, die zy alzoo geapprehendeert, ende inde voors. gevanckenisse gebrocht zullen hebben, ende bevonden worden wel ende te recht geapprehendeert te wesen, thien stuyvers eens, ende de dienaers vanden Aelmoesseniers acht stuyvers.

IXen.

Ende opdat dese jegenwoordighe ordonnancie te badt volbrocht, ende ter executien gestelt mach wordden, Soo beveelt men eenenyegelycken, dat nyemandt, wye hy sy, den voors. Schouteth, zynen dyenaren, noch dezelve Aelmoesseniers, hunnen knapen, int exploicteren van deser heurer officien ende dienste, en misdoe oft en misseggbe, in woorden noch in wercken, by hem selven oft anderen, int heymelyck oft int openbaer, opte correctie vanden Heere, ende vander stadt, als voore, ende bovendyen gepunieert te zyne naer gelegentheyt der misdaet.

Xen.

Ende ten eynde deselve Onder-Schouteth, ende heure dienaren, d'Aelmoesseniers ende heur knapen respective hierinne te badt provideren moghen ende den armen miserablen menschen vryelyck subvenieren, by daghe ende by nachte, vroech ende spade, sonder vreese vanden quaetwillighen ende sonder naergeroepen, bespot oft misdaen te wordene, is verclaert, ende byden Heere ende der stadt overdraghen, dat, aengaende den oploop, dreygementen, mesusen, affnemen ende ontweldighen, die de quaetwillighe op henlieden oft heurer eenich zullen moghen doen oft attempteren te doene, in versmadenisse vander Justicien, oock tgene des contrarie van deser ordonnancie soude moghen wordden gedaen, de voors. Onder-Schouteth ende sHeeren dyenaren, d'Almoesseniers ende heure knapen daer inne, (op heuren eede alleene,) volcomen geloove hebben zullen, sonder eenighen anderen thoon oft proeve daertoe te moeten hebben, ende men zal alsulcken oproerighe ende quaetwillighe persoonen opt naect

verclaren by eede der voors. Onder-Schoutets, sHeerendyenaren, der Aelmoesseniers ofte heuren knapen, straffen ende corrigeren, ende tegens denselven seer scherpelyck procederen, tot irrogatie vanden penen ende mulcten, daertoe byden Heere te ordonneren, naer gelegentheyt vander misdaet, allen anderen ten exemple.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 139.)

N° 355.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten IX^en dach Septembris, anno XV^c achtentzeventich.

Alsoo tot diversche reysen ende meer stonden seker publicatien ende ordonnantien syn gedaen geweest, nopende de vrempdelinghen, die nyet soo wel en zyn achtervolcht, alst wel behoorde, Soo eest dat, omme te verhueden alsulcken schade ende ongeluck als binnen deser stadt soude moghen geschieden, deur den vrempdelinghen ende den onbekenden persoonen die dagelycx in grooten getale binnen deser stadt comen, men gebiedt, seer scerpelyck, van wegen als vooren, dat, volgende den ordonnantien ende placcaten van Zynder Majesteyt ende van sHeeren ende der stadt wegen, te meer stonden daeraff gepubliceert, eenenyegelyck die vuyt eenighe steden oft plaetsen *binnen den Landen van herwaertsovere gelegen*, *aldaer geresideert hebbende* (*a.*), binnen deser stadt zal willen comen woonen *oft* (*b.*) (1) alhier eenighe huysen, cameren oft winckelen hueren, gehouden ende schuldich zal wesen hem eerst ende al voren te verthoonen ende presenteren voor den Principalen Officier deser stadt, te weten den Schouteth oft Onder-Schouteth, ende daeraff behoorlyck bescheet ende billet van hem te nemen, ende dat elckerlyck vanden inwoonderen ende ondersaten vanden Landen van Zynder

(1) Bij de hernieuwing van gemelde ordonnantie, op 1 October 1585, zijn deze *onderlijnde* woorden vervangen als volgt : *a. van buyten. — b. Nederslaen oft.*

Majesteyt van herwaertsovere (1) hem metter woonsteden vander plaetsen daer hy laest geresideert heeft, vertreckende ende hier willende comen woonen, als vooren, boven de voors. verthooninghe, oock schuldich sal wesen in handen vanden voors. Officier over te brenghen ende te leveren behoorlycke certificatie van zynen leven, goeden name ende fame, al eer hem toegelaten sal wesen alhier te moghen resideren (2).

Ende ten eynde tselve te beter gheeffectueert wordde, soo ordonneert ende beveelt men, van wegen als voor, allen proprietarisen, tochtenaers oft huerlinghen van huysen binnen deser stadt gestaen, die eenighe vanden voors. persoonen alhier comende woonen, verhueren sullen willen eenighe huysen, cameren, winckelen oft kelders, tzelve nyet en sullen moghen doen, hen en blycke eerst byden billette vanden voors. Officier, dat zy de voors. verthooninghe gedaen hebben, alles opde pene van thien Carolusguldenen, voor deerste reyse, van twintich Carolusguldenen, voor de tweede reyse, ende van dertich Carolusguldenen ende daer en boven arbitralyck gecorrigeert te wordden, voor de derde reyse, ende voort noch daer en boven, van elcker reysen, byden verhuerder te verbeuren de huere vanden zelven huyse, camere, winckele oft keldere, te bekeeren in dryen, deen deel den Heere, dandere den Officier ende het derde den aenbrengher.

*Ende dit al met sulcken verstande dat in desen nyet begrepen en zullen syn deghene die deser stadt Poorters zyn, ende van welcker hunder poorterye gebleken sal zyn by goeden bescheede van brieven, oft by attestatie van geloofweerdighe persoonen, noch oock eenighe persoonen van buyten slants onder eenighe natien resorterende, ende die voer sulcx geacht ende gehouden wordden; van gelycken oock deghene die zedert den XVIII*en *Novembris anno XV*c *LXX lestleden alhier gewoont ende hun bescheet daeraff by gebracht, oft by geloofweerdighe attestatien van twee oft dry persoonen zullen hebben gethoont ende ghedoceert dat zy sedert den jare XV*c *LXX alhier gewoont hebben* (3).

Item wantmen bevindt dat diversche vrempde ende ongeschicte persoonen

(1) *Ende mere.* (Bemerking als vroeger.)

(2) Renovatum die prima Octobris 1585, cum adjecta clausula : Sullen van gelycken gehouden syn te doene, die zedert de reductie deser stadt hier syn comen woonen.

D. VANDER NEESEN.

(3) Hæc clausula est omissa, in publicatione facta die prima Octobris 1585.

D. VANDER NEESEN.

van alrehande natien , hen voorderen daghelycx binnen deser voors. stadt te comen ende mits de neeringhe binnen der zelver gheleghen, heure wooninghe alhier te nemene , oock de poorterye te versoeckene , Soo eest datmen insgelycx condicht , datmen voortaen niemant vande zelve vrempde persoonen de poorterye vander zelver stadt verleenen en sal, dan denghenen die staen sal tot goeden name ende fame ende daeraff brenghende behoorlycke certificatie vanden Officier oft vander Weth vander plaetsen van heurlieder lester vaster wooninghen , oft die hier diversche jaren gewoont zullen hebben , ende daeraff by gebrocht goede geloofweerdighe persoonen, die van hunder woonsteden, leven ende conditie attesteren sullen.

Item dat oock de meesters voortaen geen vrempde ambachts-gesellen en sullen moghen aenveerden , te wercke stellen , noch te wercken gheven , tsy om thunnen huyse te wercken oft elders, voor ende al eer de voors. vrempde ambachtsgesellen verclaert zullen hebben de plaetse van hunder woonstadt, ende den eedt gedaen in handen vanden voors. Schouteth, Onder-Schouteth oft yemandt van hen daertoe gecommitteert, dat zy, soo langhe als zy alhier blyven sullen onsen Genadighen Heere , als Hertoghe van Brabant ende deser stadt goet ende getrouwe zullen syn, ende die geboden , bevelen ende ordonnantien , binnen der voors. stadt gemaect ende alnoch te maecken, onderhouden ende achtervolghen, ende sal tzelve (geregistreert zynde,) den voors. knechten , wten zelven registere , sekere declaratie ende brieffken autentyck , sonder heuren cost, ghegeven worden , ende mitsdyen sullen alzoo byde meesteren in dienste moghen ontfanghen worden, ende anderssins nyet, opte pene van twintich Carolusguldenen by de zelve meesteren te verbeuren, te wetene deen derdendeel tot profyte vanden Heere ende dander derdendeel tot profyte vander stadt, ende dleste derdendeel tot behoef vanden aenbrenghere.

Item sullen oock de voors. Dekens vanden Ambachten, van nu voortane, nyemanden int ambacht nemen oft aenveerden, tenzy hen eerst ende alvoren , by goeden bescheede , gebleken zal wesen, dat zy binnen deser stadt geboren oft poorters geworden zyn , ende zullen hen dyen volgende den behoorlycken eedt vanden Ambachte afnemen, opde pene van XX Carolusguldenen eens, te verbeuren telcken dat gebeurde byden Deken oft Dekens , dye yemande, ten contrarien van desen, aengenomen sal hebben.

Item wantmen dagelycx siet dat vele ende diversche persoonen , hen vervoorderen hunne ambachten oft neeringhen secretelyck te doene in zydestraten , in ganghen , op cameren , in achterhuysen , ende

dyergelycke abstracte plaetsen , ende midts zekere redenen goet ware sulck belet ende daerinne versien te worden, Soo eest datmen gebiedt ende beveelt seer scherpelyck, van wegen als voore, dat nyemandt, wie oft van wat qualiteyt hy zy, doende eenich ambacht, datmen secretelyck sonder groot geluyt soude connen gedoen, tselve en sal moghen doen oft exerceren, met beslotene deuren, noch oock in eenighe ganghen, sydewegen, sydestraten, in achterhuysen, in kelders oft cameren, ten zy hy, voor den huyse van zynder woonstede, wtsteke zeker teecken, daertoe by myn Heeren voorgenoempt geordonneert ende de Dekens van elcker Gulden ende ambachte gegeven, om die den nacien, onder hen resorterende, wt te deylen, als namelyck : de schilders, een schilders-wapen; riembeslagers ende nestelmakers, eenen riem met een dozyne nestelen; tesringmakers ende damaskeniers, eenen tesrinck vergult; vergulders, een vergult cruyswerck van een rappier; horenbeslagers, eenen horen; cleermakers, een cleermakersscheere; passementiers, leghwerckers ende sattynwerckers, een weefgetouwe; cousmakers, een cousmakersscheere; haeckmakers, haken ende gespen; spellemakers, eenen spellenbrief; hantschoenmakers, een paer hantschoenen; tesmakers, een tesse; hoeymakers, eenen hoet; borduerwerckers, een rame met borduerwercke; ende knopmakers, eenen brief met gesterte cnoppen. Ende voorts alle andere, dye hier niet genoempt en wordden, ende die secretelyck sullen moghen wercken, zullen van gelycken alsulcken teecken moeten voor haer doere hanghen oft wtsteken, als hen metter tyt geordonneert sullen worden, door welcke voors. teeckenen openbaerlyck blycken zal wat ambacht oft neeringhe eenyegelyck doende is, tgene elckerlyck gehouden zal syn te achtervolghen, alwaert wel alsoo dat twee, drye, vier, jae oock meer oft min huysgesinnen oft familien, van een oft diversche ambachten oft neeringhen, binnen eenen huyse geseten, hunne wooninghe hadden (1).

Ende wordt voorts, tot dyen eynde, bevolen, belast ende geordonneert den proprietarisen oft verhuerders vanden huysen, dat zy nyemandt, die eenich sulcken ambacht oft neeringhe zullen willen doen in achter-huysen, camers, kelders oft in ganghen, ende nyet openbaerlyck, hunne huysen in al oft in deele en verhueren, ten zy dat de voors. hun huerlinghen tzelve teecken eerst wtgesteken zullen hebben eer zy hun ambacht oft neeringhe sullen moghen exerceren, opte pene, voor deerste reyse, van vier Carolusguldenen; voorde tweede reyse, van achte, ende voorde derde reyse, van twelf gelycke Carolusgul-denen, zoo wel te verbeuren byden verhuerder als byden huerlinck, te

(1) Omissa.

bekeeren als boven, ende voorts van arbitralycken gecorrigeert te wordene (1).

Ende om dieswille dat myne Heeren voorgenoempt van meyninghen ende intentien zyn dese ordonnancie onderhouden ende achtervolght te wordden, Soo laetmen eenyeghelyck weten datmen die van nu voortaene alle halve jare, namelyck te half Meerte ende te Bamisse, oft daer ontrent, sal doen condighen ende publiceren, ten eynde eenyegelyck hem daernae vueghe ende regulere.

Blyvende dese, nyettegenstaende alle ander placcaten ende ordonnantien, in heuren vigeure ende macht (2).

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 142.)

N° 356.

*Geboden ende vuytgeroepen by Cornelise van Mansdale, Onder-Schouteth; Burgmeesteren, Schepenen ende Raedt vander stadt van Antwerpen, opten XXIII*en *Octobris, anno XV*c *LXXVIII*tich.

Alzoe de Heeren ende stadt verstaen hebben dat daeghelycx, binnen deser stadt, vele ende diversche vuytlandighe persoonen zyn commende, gaende alhier achter straeten, gedegiseert, nyet wesende, midts deser troubelen, sonder suspicie van eenich quaet voornemen ende machinatie teghens de ruste ende welvaert deser stadt; Ende opdat mynen Heeren wel moghen geinformeert zyn vanden staet ende qualiteyt vande persoonen die alhier converseren oft woonen, insgelycx omme alle wantrouwicheyt ende achterdencken te schouwen ende alle inconvenienten, die daer vuyt souden moghen commen, te verhueden, Soe eest datmen, van sHeeren ende der stadt weghen, beveelt ende ordonneert, wel scherpelyck, dat alle de ghene, van wat conditie oft qualiteyt die zyn, die binnen deser stadt is oft soude begheeren te commen, het zy Capiteyns, Soldaten,

(1) Omissa.
(2) Renovata die XXa Novembris 1593, exceptis articulis signatis linea.
H. DE MOY.

Coopluyden oft andere, zoe wel gheestelycke als weerlycke, zullen schuldich zyn hen te draghen, aengaende henne habiten ende cleederen, gelyck hennen staet, qualiteyt ende conditie verheyscht oft verdraecht, sonder hen in eenighe ongewoonlycke ende suspecte cleederen te draghen, ende dat alle de ghene die van andere plaetssen vertrocken om alhier te commen woonen oft voor eenighen tyt te resideren, dat de selve persoonen hen sullen commen presenteren aenden Officier deser stadt, om in zynen handen eedt te doene van hen te reguleren volghende dordonnantie vanden IX^{en} Septembris, alhier gepubliceert, opte pene van arbitralyck gecorrigeert te worddene, verbiedende alle herbergiers ende ingesetene deser egheene vrempde persoonen, van wat conditie die zyn, te logeren ten zy de selve bringhen ende thoonen attestatie van henne verthooninghe aenden Officier gedaen, opte pene van arbitralyck gecorrigeert te worddene inder voors. placcarte vanden IX^{en} Septembris geruert, wel verstaende dat hieronder nyet en zyn noch en wordden begrepen de Heeren gedeputeerde, tzy gheestelycke oft andere persoonen, opten Raedt van Staeten, Staten Generael besoingnerende oft andere gedeputeerde Commissarissen.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 157.)

N° 357.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelise van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt vander stadt van Antwerpen, opten XXIII^{en} Octobris, anno XV^{c} LXXVIII^{tich}.

Alzoe de Grave van Bossu, Capiteyn Generael vander Statenleger, heeft gescreven aen myne Heeren Borgmeesteren ende Schepenen deser stadt, dat alhier vele ende diversche soldaten vagabond zyn, gaende achter de straten, zonder zynen consente ende verloff, onder tpretext van sieck oft gequetst te zyne, hebbende daeromme versocht dat mynen voors. Heeren zouden gelieven alle dezelve van hier te doen vertrecken, Soe eest datmen, van sHeeren ende der stadtweghen, wel scherpelyck

gebiet alle soldaten, in dienst vande Generale Staeten wesende, vuyt dese stadt te vertrecken, binnen sonneschijn, opt lyffstraffinghe. Verbiedende voorts alle herbergiers ende ander ingesetenen deser stadt egheene soldaten, in dienst wesende, langer te herbergen oft logeren, opte pene van arbitralyck gestraft te worddene.

(Gebodboeck, vol. D, fol. 158).

N° 358.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXXen Octobris 1578.

Alzoo eertyden alhier gestatueert ende tot meer reyse geboden is geweest dat geen proprietarisen oft huerlingen alhier en souden verhueren, persoonen alhier van buyten comende, eenige huysen, cameren oft kelders, ten ware dat hen eerst gebleken ware dat deselve hen gepresenteert hadden voerden Officier deser stadt, ende in synen handen den eedt gedaen, ende alsoo tzelve, tot noch toe, nyet en is onderhouden oft volbracht geweest, waerdoer binnen deser stadt eenich quaet soude mogen aencomen, Soo eest datmen, van sHeeren ende der stadtwegen, anderwerff, wel scherpelick, gebiet dat geen proprietarisen oft huerlingen en sullen mogen verhueren aen yemanden van buyten hier comende, eenige huysen, cameren oft kelders, ten zy hem eerst ende al voer gebleken is dat alsulcken persoon hem gepresenteert ende verthoont heeft den Officier deser stadt ende aenden selven den eedt gedaen; ende zoo wie vande proprietarisen ende huerlingen ter contrarie dede, zal telcke reyse verbeuren XXV Carolusguldenen, te bekeeren in dryen, deen deel den Heere, het tweede der stadt, ende het derde den aenbringer. Gebiedende voerts, van wegen als voer, allen proprietarisen ende huerlingen die, sedert sint Jansmisse, herwaerts hen huysen, cameren oft kelders verhuert hebben aen buytenpersoonen, ende hen nyet gebleken en is dat alsulcken persoonen hen nyet verhoont en hebben aenden Officier, als voer, dat zy tselve comen aengeven ende

denuntieren aenden Officier, binnen den derden daghe naer de publicatie van desen, opde voors. pene van XXV gulden, te bekeeren als voer.

Ende nyettegenstaende diversche ende menichfuldige publicatien ende geboden diemen alhier gedaen heeft van dat alle soldaten, vremde ende vuytlandige bedeleers, vagabonden ende leechgangers van hier souden vertrecken, ende dyen nyettegenstaende alhier noch dagelicx syn confluerende ende comende, met groote hoopen, alle sorte, zoo van soldaten als bedeleers, ende siecke persoonen, waer doer de stadt geheelick wordt geinfecteert, ende noch meer geinfecteert soude worden, ten waer hierinne in tyts waer versien, Soo eest datmen gebiet, van wegen als voer, allen Dekens, Guldebroeders, Capiteynen, Lieutenanten, Sergeanten ende alle andere borgers, de wacht aende poorten deser stadt hebbende, dat zy goede toesicht sullen hebben, ten eynde geen soldaten, bedeleers noch siecke persoonen hier bynnen en laten comen. Ende soo wye daerinne negligent bevonden worde, dat de selve telcke reyse zal verbeuren drye Carolusgulden, tot behoeve vande Guldebroeders ende Borgersvendel respective die de wacht houden.

Gebodboeck, vol. D, fol. 160.

N° 359.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, den X Novembris 1578.

Men gebiet, van wegen den Raedt van Staten, Generale Staten ende der stadt wegen, dat eenenyegelycken die geconsenteert hebben, op rente oft anderssints, te leenen, tot behoeve vande voors. Generale Staten, dat sy dezelve somme, sonder eenich vuytstel oft dilay, sullen bringen in handen vanden Collecteur, tot dyen eynde sittende inde Huydevetterstrate, tot Jacques de la Faille.

(Gebodboeck, vol. D, fol. 160).

N° 360.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XIXen Novembris, 1578.

Alzoo, van Syne Hoocheyt ende der stadt weghen, nu onlancx gepubliceert is dat eenyegelyck, van stonden aen, soude opbringen alsulcke somme van penningen als hy op rente geconsenteert heeft te leenen, ende dyen nyettegenstaende alnoch in gebreke zyn tzelve te doen, al tot groote achterdeele vande gemeyne zaken, Soo eest datmen, anderwerff, van weghen als voer, wel scherpelyck gebiet dat eenyegelyck die de somme by hem beloeft ende geteeckent heeft, van stonden aen, te brengen in handen vande Collecteurs, sittende, tot dyen eynde, inde Huyvetterstrate, ten huyse van Jacques de la Faille (1).

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 161).

N° 361.

*Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vande Werve, Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XIIen Decembris, anno XVc LXXVIII*tich.

Alzoo diversche clachten aenden Heer ende stadt gecomen zyn dat sommighe hen vervoirderen gruys ende aerde te vueren buyten deser stadt, ende tselve te storten buyten aende dycken ende int Schelt, al contrarie de geboden dyen aengaende, tot diversche reysen gedaen, Soo eest datmen wel scherpelyck, van sHeeren ende der stadt weghen, verbiedt eenenyegelyck, wie dattet zy, eenich gruys oft eerde te vueren, tzy schepe, met kerren oft anderssints, buyten oft binnen deser stadt, dan ter plaetsen daert eenenyegelyck zal

(1) Renovatum XXVIII Januarii 1579.

G. Kieffel.

gedesigneert worden by de Fortificatiemeesters deser stadt, opde pene, telcke reyse, te verbeuren, wie bevonden zal worden contrarie van desen gedaen te hebben, van ses Carolusgulden te bekeeren in dryen, deen deel den Heer, het andere der Fortificatie ende het derde deel tot behoeff vanden exploicteur.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 161.)

N° 362.

*Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Simon vanden Werve, Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XVIII*en *dach Decembris* 1578.

Alzoo de Wyckmeesteren deser stadt, elck in synen wycke respectivelyck, ontvanghen hebbende het ongelt, geconsenteert opt draghen van de goude ende syde lakenen, hebben overgeleyt hunne cohieren ende de voirdere executie van hunne commissie nopende het innen vanden restanten, geremitteert in handen van mynen Heeren Burgemeesteren ende Schepenen, ende dat mynen Heeren voors. bevindende de selve restanten te beloopen tot groote ende merckelycke somme, tot grooten achterdeel vanden gemeene saecke, ende grootelyck in prejuditie vanden geene dye alreede opden selven ongelde syn geassigneert, hebben, in plaetsche vanden voors. Wyckmeesteren, gesurrogeert ende gedeputeert Anthonie le Muet ende Jannen Weynssone, jegenwoordelyck gecommitteert totten ontfanghe vanden derden Hondersten penninck, omme met alder niersticheyt te procederen ter inninghen vanden voors. restanten, Soo eest datmen, van wegen mynen Heeren Schouteth, Burgmeesteren ende Schepenen voors., wel expresselyck beveelt ende belast allen den ghene dye alnoch schuldich zyn ende nyet betaelt en hebben, hen quote ende tgene daer zy, ter causen van tdraghen vanden voors. goude, fluweele ende syde lakenen, opgestelt ende getauxeert syn, tselve, van stonden aen ende sonder voirder vertreck, commen opbrenghen ende betaelen, in handen vanden voors. Gecommitteerden, sittende int huys vanden Welsers, genaemt *de Rooze*, gelegen inde Kerckhoffstrate alhyer, opte pene datmen alle de ghene dye tuchschen (*sic*)

dit ende kermisse naestcommende nyet voldaen en sullen hebben, sal doen reelycken ende metter daet executeren, sonder voorder verdrach.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 162.)

N° 363.

Gheboden ende wtgheroepen by Joncker Symon vanden Werve, Schouteth; Borghemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden XVIII dach Decembris M.D.LXXVIII.

Alsoo de Fortificatiemeesters deser stadt, begonst hebben te maken sekere plantagie van lynden, ende andere boomen, boven ende beneden de wallen deser stadt, tot grooten coste, stercte, ende cieraete der selver, die zy van meyninghe sijn desen winter te volmaken, soo verre het mogelijck is. Ende om te beletten datter gheen vande voors. boomen en worden beschadicht, gescheynt oft bedorven, dat oock de borstweiren rontsomme op de wallen mogen worden geconserveert in heuren behoorlijcken stant; Soo eest datmen wel scherpelijck ghebiedt, van s'Heeren ende vander stadt weghen, dat niemant van wat conditie oft qualiteyt hy sy, hem eenichsins en vervoordere te houwen, te blecken, te crencken, oft eenichsins te beschadighen, oft te quetsen eenighe vande voorseyde boomen, latende deselve stillijcken staen wassen, sonder daer aen te schudden, oft in te worpen met steenen, stocken oft andersins, op de pene telcker reysen van ses Karolus gulden eens, ende soo verre yemandt eenige boomen geheel afhiel, sal boven de pene van ses gulden, voor eenen boom twee moeten in plaetse van dien coopen, wel verstande dat de ouders oft meesters selen moeten verantwoorden ende betalen, tghene by henne kinderen oft iongers misdaen oft verbeurt sal zyn.

Item dat gheen passementwerckers oft andere lint oft coordemakers, op oft beneden de wallen ontrent de voors. boomen en selen moghen comen draeyen eenighe syde oft andere coorden oft passementen, op gelycke pene van ses Karolus gulden als voore.

Item dat een yegelijck hem vermijde opde voors. wallen oft

borstweiren der selver te laten comen oft gaen eenige beesten, tzy schapen, geyten, verckens, koeyen, ossen, peerden oft andere hoedanich die souden moghen sijn, opde pene (inghevalle het ware schaep, geyte, oft vercken) vande verbeurte vande selve, ende daer toe noch vande ghelijcke ses Karolus gulden : ende waert koeye, osse oft peert, van tselve in haechten ghehouden ende gheexecuteert te worden voor de somme van XII Karolus gulden als voore. Tot welcken eynde men committeren sal sekeren wachtere oft wachters vande voors. wallen, boomen ende borstweiren, die de voors. beesten die hy aldaer bevinden sal terstont sal moghen schutten, ende de voors. penen tot sijnen eyghenen behoeve ende profijte afnemen. Ghebiedende eenenyegelijcken, dat sy den voors. wachter oft wachters, int bedienen van hennen dienst, doen alle hulpe ende assistentie, sonder die eenichsins te misseghhen oft te misdoen, op arbitrale correctie.

Item dat oock niemant hem en vervoordere te climmen op eenige borstweiren, oft daer op te gaen plucken eenich cruyt oft vruchten dier op souden mogen wassen, noch oock eenige vuylicheyt te brengen oft te worpen op de voors. wallen oft borstweiren, oft hen ghevoech daer op te doen, opde pene van ses Karolus gulden, als voore.

Dat oock niemant hem en vervoordere eenighe steenen, clotten, stocken oft andere vuylicheyt te worpen in deser stadt vesten, noch oock des winters op d'ijs als die toeghevrosen sijn, opde pene ende te bekeeren als voore.

Ende omdat tvoors. ghebot te bat soude moghen worden onderhouden : Soo gebietmen van wegen als voore eenenyeghelijcken, ende besondere alle wachten ende ronden deser stadt, oock alle de ghene die staen op eenige schiltwachten, dat sy goede ende neerstige toesicht nemen op d'onderhouden van dese voors. geboden, autoriserende den selven ende eenenyegelijcken van hen, dat zy alle de voors. beesten die zy alsoo op de voors. wallen oft borstweiren selen bevinden, ingevalle het als voore ware schaep, geyte oft vercken, selen mogen aenveerden voor buyt tot hennen eyghenen particulieren profijte : ende waert koeye, osse oft peert, die feytelijck mogen aenveerden ende houden, totte voldoeninghe vande voors. tweelff Karolus gulden : ende oft sy yemanden bevonden die de voors. boomen, als voore eenichsins quetste oft beschadichde, oft in eenighe puncten dese ordonnantien contrarieerde, die moghen afnemen zyn opperste kleet : ende warent eenighe iongers,

die te setten opden Backerstoren, totter tijt toe henne ouders oft meesters selen hebben voldaen de ses Karolus gulden by hen als voore verbeurt.

Ende alsoomen bevindt dat vele ende diversche persoonen, hen vervoorderen binnen de plaetse vanden Casteel, ende elders binnen deser stadt, aende voet, ende boven opde wallen te maken ende te stellen diversche schutselen ende afheymingen van hoven oft andere plaetsen, oock inde straten binnen de voors. Casteel-plaetse loopende naede voors. wallen, belettende alsoo den vrijen toeganck om ende opganck vande selve wallen, die oock ende de platte formen der selver minerende naer hender gelieften, contrarie onser Ordonnantien ende der natueren van alle Fortificatien. Soo eest datmen ghebiedt wel scherpelijck van weghen als voore, dat alle de ghene die als voore ghemaeckt hebben eenighe heyminghen oft schutselen aen den voet oft op de voors. wallen, oft oock inde voors. straeten, schuldich ende ghehouden sullen sijn binnen den derden daghe ten bevele vande voors. Fortificatie-meesters, deselve af te doen ende te amoveren, op de pene dat zy die selve selen mogen feytelijcken afbreken ende afdoen, sonder respect van yemanden in eenigher manieren.

D. VANDER NEESEN.

(Gedrukt plakkaatboek, 1542-99. Zie ook : *Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 163).

N° 364.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten Ven January 1579.

Hoewel eertyden alhier, by Schouteth, Borgemeesters ende Schepenen deser stadt, wel loffelyck is geordineert ende gestatueert geweest, dat nyemant hem en soude vervoorderen oft onderwinden de neeringe der boeckdruckers ende boeckvercoopers te exerceren, te wetene eenige boecken te drucken oft gedruct synde, te vercoopen, openbaerlick winckel van boeckvercoopen te houdene oft daermede voortstestane, oft oock achterstraten te coop te draghen oft anderssints, in eeniger manieren te vercoopene, ten ware dat hy alvoer by

Syne Majesteyt oft zynen Rade in Brabant ware bevonden nut ende bequaem ende voer sulcx specialyck daer toe geadmitteert ende toegelaten, allet welck nochtans nyet alleenlyck nu nyet en wordt onderhouden, maer oock geheel onder de voeten getreden als eenenyegelyck hem vervoerderende, vuyt zyne eygen autoriteyt, bynnen deser stadt, alderley boecken te druckene ende buyten gedruct synde, binnen deser stadt te bringen, ende te vercoopene, openbaerlyck winckel van boeckvercoopen optestellen ende daermede voerts te stane, ende oyck achterstraten die te vercoopen, tot grooten achterdeel ende in vilipendentie vande ordinantie ende statuyt daeraff synde, wesende tselve daer en boven van zeer quader consequentie; Soo eest datmen, van sHeeren ende vander stadt wegen, anderwerff wel scherpelyck gebiet, ordonneert ende statueert, midts desen, dat nyemant van buyten oft van binnen voortaen en sal mogen eenige boecken oft diergelyck binnen deser stadt oft vryheyt drucken, brengen, vercoopen, noch daermede voortstaen oft achterstraten gaen, int openbaer oft int secreet, ten sy hy eerst ende alvoren by Syne Majesteyt oft synen Raedt in Brabant, daertoe sy geadmitteert ende in Sint Lucas oft Schildersgulde sy ontfangen, ende hem regulere achtervolgende der ordonnantien de voors. Gulde alhier verleent, opde verbeurte vande selve boecken, ende daerenboven opde pene van ses Carolusguldenen voer dierste reyse, op gelycke verbeurte vande boecken ende opde pene van XX Carolusguldenen, voer de II[e] reyse, ende opde selve verbeurte vande boecken ende voerts arbitralyck gecorrigeert te worden, nae gelegentheyt vande saken, voer de derde reyse, te bekeeren, de voors. penen, in dryen, deen deel den Heer, dander der stadt en tderde der voors. Gulden.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 165.)

N° 365.

Gheboden ende wtgheroepen by Cornelise van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden XIII[en] dach Januarii, anno XV[c] ende neghenentzeventich.

Alzoo Jacques Valckenborch den voors. Heeren Borgmeesteren ende Schepenen deser stadt, by supplicatie, vertoocht ende te

kennen gegeven heeft hoe dat hy alhier, voorde Commissarisen vande gespolieerde goeden, te rechte betrocken is by eenen Peteren Verbraken, heysschende aldair sekere twee bagghen, die de voornoemde Falckenborch onder soude hebben ende den voors. Peteren inde Furie gerooft souden zyn by den Spaenschen soldaten, in welcker saken, zoo verre ware geprocedeert, dat, opden XVen Januarii anno achtenzeventich, byden voors. Commissarisen is geseegt dat de voors. twee bagghen souden worden gesequestreert in handen Meesters Jans de Pape, Schepene, ende dat sonder prejuditie van yemandts recht, ende alsoo de voornoemde Falckenborch daer by hem bevondt beswaert, gemerct dat hy de voors. twee baggen hadde gecocht ende den prys dairaff gheloeft te betalene tot sekeren alsdoen toecommenden daghe, ende dairaff ghelevert twee syne obligatien met clausule van brengher sbriefs, beyde tot behoeve van Hans oft Jan Balay, innehoudende deene dertich ponden ende dander viertich ponden vlems, ende dat hy Falckenborch ydelende syne handen vande voors. twee bagghen, hy evenwel noch bleef verbonden byde voors. zyne twee obligatien, die hem schier oft morghen by eenen vrempden persoone, als brengher sbriefs oft anderssints, soude mogen geheyscht ende daerinne gecondempueert worden, sonder nochtans de weerde noch tgoet, daeromme hy deselve twee obligatien van hem gegeven heeft, te hebben mogen behouden, ende dat wel redelick ware, dat hy suppliant, dervende de voors. twee bagghen, hem in stede derselver werde gerestitueert zyne voors. twee obligatien ende wandt hy de voors. twee bagghen den voornoemden Meesteren Janne de Pape in handen gestelt heeft, onder geloefte, byden selven de Pape ghedaen, van deselve in zynen handen te houdene tot dat hy, Falckenborch voornoemd, soude hebben restitutie vande voors. twee obligatien, oft dat anderssints met rechte soude wesen gheordonneert, ende het nu zoo sy, dat de voorgeruerde twee obligatien alnoch nyet en syn te voorschyne gecomen, ende vele min den voornoemden Falckenborch gerestitueert, ende dat deselve souden moghen *dolose* achterwairts gehouden worden, ende de voors. Falckenborch onversiens, tzy alhier oft elders, in ander steden ende plaetsen daervore soude moghen aengesproken, gearresteert ende met rechte gemolesteert ende tot betalinge van dyer bedwongen worden by eenigen pretensen, brengher der selver, daerby nochtans de weerde van dyen nyet en heeft moghen behouden, maer die moeten sequesteren onder den voors. Meesteren Janne de Pape, zoo voors.

is, Soo eest datmen, achtervolghende den versuecke des voors. Jacques Falckenborch, byde voorgeruerde supplicatie gedaen, ende den appoinctemente oft appostille dairop gegeven ende gestelt, beveelt ende ghebiet, van sHeeren ende der stadt wegen, dat de ghenc die de voorgeruerde obligatien oft eenighe van dyen, onder oft in handen heeft, deselve van stonden ane brenghe ende levere in handen des voors. Meesters Jans de Pape, omme den voors. Jacobe Falckenborch gerestitueert te wordene, oft dat anderssints, by myne Heeren voors., sal wesen geordineert. Verbiedende ende interdicerende eenenyegelycken deselve twee obligatien, te verhandelen, coopen oft vercoopen, te wisselen, vermangelen oft andersints dairaff te disponerene opde pene dat al tselve sal wesen nul ende van onweerden, ende datmen dairoppe alhier gheen recht doen en sal, emmers totter tydt ende wylen toe dat tvoors. proces, tusschen den voors. Peteren Verbraken ende Jacques Falckenborch in desen alnoch onbeslicht hangende, ten principalen zal syn gedecideert oft anderssints dairinne by den Heeren Wethouderen deser stadt zal syn versien.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 166.)

N° 366.

Geboden ende vuytgeroepen by mynen Heere den Schouteth; Burgermeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten lesten February 1579.

Alsoo de Heere ende de stadt geinformeert zyn alsdat eenighe persoonen ommegaende ende hanteringhe doende van buscruyt oft buspoeyer ende lonten te vercoopen, hen vervoorderen tzelve op te steken tot excessiven hooghen pryse, tot achterdeele vande borgheren ende ingesetenen deser stadt, ende ongerieve ter defensien der selver, Soo ist datmen, van sHeeren ende der stadts wegen, gebiedt, wel scherpelyck, allen den ghenen dye hen gheneeren metten voors. buscruyt oft lonten te vercoopen, tzy int gros oft cleyn, mitsgaders allen anderen persoonen, dat zy tzelve buscruyt nyet hoogher en selen en moghen loven, vercoopen noch venten, dan teghens acht, neghen, oft thien stuyvers, ten hoochsten, het pont,

ende de voors. lonten naerden gewoonlycken pryse, opde pene, soo wie contrarie sal bevonden gedaen te hebben, voor deerste reyse, van XXV gulden eens, ende voorde tweede reyse, opte verbeurte van allet buscruyt, dat alsulcken vercoopers binnen heuren huyse oft winckele zelen hebben, ende daertoe arbitralycken gecorrigeert te werden; te bekeeren tvoors. buscruyt in dryen, deen deel den Heere, tweede totter munitien ende behoeve deser stadt, ende tderde voorden aenbrenger. Ordonnerende ende verbiedende oock, van weghen als vore, dat nyemandt vande voors. buscruytvercoopers hen buscruyt en selen moghen valschen oft menghen metten anderen, hoogher oft minder van pryse, ende alsoo den coopers verabuseren in eenigher manieren, opte pene, als voiren.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 182.)

N° 367.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vande Werve, Schouteth; Borgemeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, den IX^{en} Meerte XV^{c} LXXIX.

Alzoe ter kennissen vanden Heer ende stadt is gecommen dat, naer tvertreck vanden vyanden, diverse soldaten, ingesetenen ende poorteren deser stadt, hen hebben vervoirdert, buyten ende ontrent deser stadt, eenighe kercken ende huysen aen te stekene, te rantsoenieren, berooven ende te spolieren van alle meublen, clocken, huysraet, yser ende loot, ende dat diverse de zelve gerooffde goeden alhier hebben innegecocht ende noch dagelycx syn doende, teghen alle recht, policie ende natuerlycke redenen, Soe eest datmen, van wegen als voere, wel scherpelycken gebiedt eenenyegelyck die alsulcke gerooffde goeden is onderhebbende, tzy onder title van coope oft anderssints, dat hy deselve brenge ende restituere ter plaetssen ende aenden ghenen daer die behoiren, oft in handen vanden Schouteth oft Onder-Schoutet deser stadt, opte pene van gestraft te worddene als dieven, brantstichters ende straetschynders. Ghebiedende voirts dat nyemandt voirtaene hem en vervoirdere dusdanighe gerooffde goeden inne te coopene, opte pene

van gestraft te worddene alsoft zy deselve goeden hadden gestolen ende gerooft.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 183.)

N° 368.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelise van Mansdale, Onder-Schoutet; Burgermeesteren, Scepenen ende Raide der stadt van Antwerpen, den IXen Meerte 1579.

Alzoe het gemeyn plat lant van alderhande gedierte van vee ende gevochels, deur de continuele ende lancduerighe tochten, zoo wel vanden ruyteren als andere soldaten, gelegen hebbende op het plat lant ende besundere deur de spolatie ende rooff byde Spaenssche soldaten ten platte lande nou onlancx gedaen, alderhande gedierte van vee ende gevochels is grootelycken vermindert ende ganselycken vernielt geworden; dat oick den saisoen van het jonck gedierte ende tvee opte vueden nou is aenstaende, inder vuegen, datmen, achtervolgende alle goede policie ende om te voercomen de groote dierte die gescapen soude wesen onder de voors. beesten ende vee te comen, van noode is goede ordre ende regle te stellen dat hetzelve soo overhoop ende sonder noot, besundere in desen aenstaenden groeyende saisoene, nyet en worde gedoot, geslagen ofte vernielt, sonder merckelycke oirsake, Soe eest datmen, van sHeeren ende vander stadt wege, gebiet, wel scherpelycken, allen vleeschouders, taverniers, carberettiers, tafelhouders, gastweerders, hoenvercoopers ende alle andere, wie dat sy syn (dien hetselve byden Officier ende Magistraet nyet en is expresselyck toegelaten,) egheenderhande vee ofte gevochels te slaene, te dooden noch eenich vleesch oft spyse van vleesch gemaict te vercoopen oft in heure oepene huysen ofte winckele, oft opter straten te venten ter stellen, opde verbeurte vanden selven vleessche, pasteyen ende diergelycke vleeschspyse, ende XXIIII guldenen, telcker reysen men bevinden sal contrarie van desen by hen gedaen te syne, te bekeeren naer ouder costuyme.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 183.)

N° 369.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Simon Vande Werve, Schouteth; Borgermeesteren ende Schepen deser stadt, opten thienden dach Marty 1579.

Alsoo dagelycx binnen deser stadt diversche soorten van soldaten, zoo Franchoysen, Schotten, Engelsche ende andere in grooten getale zyn confluerende ende sonder ordre binnen deser stadt dagelycx commen, blyvende dairinne logeren ende vernachten, naer heurder geliefLen, waerdeure lichtelycken eenich misverstandt tusschen deselve soldaten ende borgeren, soude moegen commen, ende oyck causeren eenige dissidentie tusschen deselve borgeren ende innegesetenen deser stadt ende deselve soldaten; ende omme dairinne te versiene ende verhueden allen disorderen ende inconvenienten dyer souden mogen vuytrysen, Soo eest datmen, van wegen Synder Hoocheyt Excellencie vanden Prince van Oraengien, sHeeren ende der stadt wegen, ordonneert ende beveelt den voors. soldaten, binnen sonnenschyn, vuyt deser stadt te vertrecken, ten sy deselve hebben, omme alhier te mogen blyven, verworven, van Syne Excellencie, behoorlyck bescheet; Ordonnerende ende gebiedende voorts allen herbergiers, taverniers, tafelhouders ende andere borgers ende innegesetenen deser stadt, eegeene vande voors. soldaten te logeren, te herbergen, bedden te decken, ofte binnen heure huysen te laten vernachten, ten sy deselve daertoe hebben het bescheet van Zyne Excellencie, hier vorens vermaendt, opde pene van XII guldenen die bevonden sal wordden contrairie van desen gedaen te hebben, te bekeeren in dryen, deen deel den Heere, dander der stadt ende het derde den aenbrengher.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 184.)

N° 370.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vande Werve, Schouteth; Borgermeesteren ende Schepenen deser stadt, opten XXIen Meerte 1579, *post prandium.*

Alsoe, op heden voorden noene, Gheert vanden Linden, int feyt van executie, vuyt handen vander justitie ontweldicht

ende versteken is, onder tdecxel van eenige, contrarie der waerheyt, geroepen hebben dat hy gratie hadde geobtineert, sulcx dat daerdeur de justitie is beleth geweest, wesende een saecke van zeer quader consequentie, tenderende tot oproere ende seditie, Soe eest datmen, van tsHeeren ende der stadt wegen, wel scherpelycken verbiedt, dat nyemant hem en vervoordere den voors. Gheert te logeren, huysen ofte hoven, te versteken oft helpen versteken, te vervueren oft anderssints wech te helpen, oft daertoe raet oft daet te geven, in eeniger manieren, opde pene van gehouden te zyne als fauteur vanden selven delicte ende voorts gestraft te worden als violateurs vander justitie, een ander ten exemple. Ende zoe wie vanden voors. Geert weet te spreken ende zoe veel can gedoen dat hy come in handen vander justitie, sal denselven vuytgereyckt ende betaelt worden de somme van een hondert guldenen eens.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 185.)

N° 371.

*Geboden ende vuytgeroepen by Cornelisen van Mansdale, Onder-Schoutet; Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt deser stadt, den XXVI*en *Meerte* 1579.

Men gebiedt, van Zynder Hoocheyt Excellencien vanden Prince van Oraengnien, sHeeren ende der stadt weghen, alle Franchoisen oft andere soldaten vande fransche regimenten, vuyt deser stadt te vertrecken, voer de vyff uren van desen toecommenden avont, Ordonnerende ende gebiedende voirts allen herbergiers, taverniers, tafelhouders ende andere borgers ende ingesetenen deser stadt, egheene vande voors. soldaten, naer de vyff uren, te logeren, te herberghen, bedden te decken oft binnen heure huysen tontfangen, oft te laeten vernachten, opte pene van XXV guldenen, die bevonden sal wordden van desen gedaen te hebbene, te bekeeren in dryen, naer costume.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 185.)

N° 372.

Gheboden ende vuytgeroepen by Cornelisen van Mansdale, Onder-Schoutet; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt deser stadt, den XXXen dach Marty 1579.

Alsoo, inde nieuwe liste vande generale middelen, soo opde innecomende ende vuytvarende coopmanschap als op die vande consumptien, gedresseert by resolutie van Zyne Hoocheyt, myn Heere den Prince van Oraengien, die vande Rade van Staten ende den Generalen Staten, om te vervallen de groote costen deser jegenwoirdiger oirlogen in Augusto lestleden gemaeckt, sekere middelen opde consumptie gedresseert ende int leste bladt der selver listen gespecificeert, tot noch toe nyet en syn in train gestelt geweest, overmidts dyen daertoe noch nyemandt en was gecommitteert, ende opdat deselve middelen soowel als dandere, souden mogen worden geexecuteert ende in trayne gebrocht, Soo is, van wegen de Staten van Brabandt gecommitteert Coenraert de Brier, borger deser stadt, tot Collecteur vande voors. middelen generael over allen die goeden, waren ende coopmanschappen die binnen deser stadt van Antwerpen gesleten selen wordden, vuytgenomen nochtans vande wynen, bieren, sout, visch ende andere, daeraff de collectatie alreede in treyne is, welcken achtervolgende, ende ten eynde eenyegelyck soude mogen weten waer hy de voors. middelen heeft te betalen, Soo eest datmen gebiet, van sHeeren ende der stadt wegen, eenenyegelycken die subject is te betalene de generale middelen vande consumptien, binnen Antwerpen gesleten ende noch te slytene, dat deselve schuldich ende gehouden selen wesen die te commen betalen in handen vanden voors. Coenraert de Brier, te weten van alle saeyen gemaect tot Bergen, etc. Welcken middelen eenyegelycken, des subject zynde, sal schuldich syn te brengen ten huyse vanden Welsers genaempt *de Roose*, in de Kerchoffstrate alhier gestaen, aldaer de voors. Gecommitteerde dagelycx sal sitten, omme die aldaer te ontfangen, opde pene die deselve daer nyet en comme betalen, tot synen gesetten tyde, daervoere reelycken ende metter daet geexecuteert te wordden, ende deselve verstekende ofte verswygende ende naemaels achterhaelt wesende, tot verbuerte van alle alsulcke verswegen partyen ende vande weerde van dyen te moeten betalen in handen vanden Officier omme gecondideert te wordden in dryen : deen deel den Heere, dander den stadt ende het derde den aenbrengher.

Liste vande goeden ende coopmanschappen, den segel subject zynde, ende hier binnen deser voorseyder stadt gesleten worden.

Van alle sayen, gemaeckt tot Bergen, Ryssele, Douay, Atrecht, Brugge, Ypere, Hontschoten ende dyergelycke in dese landen gemaect, trype ende van gelycken weerde, segel hebbende, van elck stuck, deen deur dandere.

Van elck osset, sattyn, cangeanten, boratthen, mocaden, camelotten, gewatert oft ongewatert, ende gelycke.

Ende de halve ende dobbelen stucken nae advenant.

Ende van alle andere cremerye ende saeytteren, weerdich wesende onder de III ponden stuck oft de douzaine van elck. . . . . I Schellinc, VI grooten.

De cangeanten, canefas, gestreept oft ongestreept, fustain, bombasyn, geenen segel van verwe hebbende, ende gelycke wercken, voor stuck . . . . I schellinc.

Te betalen als de coopmanschap deur den lesten segel passeren sal:

Van alle saecken, soo wel van Engelandt als van dese landen, passerende XXXVI pont, sal betaelt wordden als deselve gesegelt sullen wesen. XV schellingen.

Ende passerende boven de LXXII pondt. . XXX schellingen.

Ende van baeyckens, hebbende goede verwe, commende inden segel. . . . . VI schellingen.

Ende baeyckens, nyet hebbende goede verwe. IIII schellingen.

Te betalen byden coopman, die tselve gecocht sal hebben van den genen diet gemaect heeft, oft alsmen den segel vande verwe gheeft, nae dat elcke stadt tselve gerieffelyck bevinden sal ende dit sonder verminderinge van trecht opde vuytgaende geset.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 185.)

N° 273.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelise van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten VIen dach Aprilis, anno XVc LXXIX.

Alzoo, byden lantluyden, binnen deser stadt zyn gevlucht geweest groote menichte van vee ende andere beesten, mits

welcken opter straten ende in andere plaatsen liggen vergadert groote hoopen van messe ende andere vuylicheyt, waerdeure de huysen vande goeden luyden souden lichtelycken worden geinfecteert vande contagieuse sieckten, ten waere by tyts daerinne worde versien, Soo is datmen gebiedt, van sHeeren ende der stadt wegen, wel scerpelyck, allen persoonen die tvoors. messe toebehoirt, dat zy tselve doen vueren vuyter stadt, binnen den tyt van sesse dagen, opte pene, dat tvoors. mes den mosmeyer deser stadt sal mogen tot zynen proffyte aenslaen ende wechvueren, sonder dat hem iemant daerinne sal mogen eenich beletsel oft stoornisse doen, in eeniger manieren, op arbitrale correctie.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 187.)

N° 374.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borgermeesteren, Schepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten VIIen dach Aprilis, anno XVc LXXIX.

Alsoe het crysvolck dienende tot beschermenisse vanden vaderlande, jegenwoordelyck is liggende tot Rumpst, Waelem ende Duffel, Soe eest datmen versueckt allen vivandiers ende soeteleers, totten voors. crysvolck toe te vueren alderhande vivres ende fouragien, ende sal den voors. persoonen, die de voors. vivres selen willen doen vueren, alle behulp, voorderinge ende bystandt gedaen worden, byden Coronellen, Capiteynen ende Bevelhebberen vanden voors. crysvolcke, tot versekeringe van henne persoonen, peerden, kerren, dienaers ende comanschapen, ende voorts van henne waeren ende provisien wel betaelt worden.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 187.)

N° 375.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelisse van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten IXen Aprilis XVc LXXIX.

Alsoe dagelycx meer ende meer, aenden Heer ende der stadt, clachten syn commende, hoe dat de kinderen ende jongers syn

groote vergaderinge maeckende ende tegens malcanderen met steenen ende oock besundere met slingeren worpende, ende onder henliedene slaende ende vechtende, ende hout van huys tot huys syn halende om sinte Martensvier te stokene, waerdeur nyet alleen groote inconvenienten en syn commende onder de voors. kinderen, maer oock aende passanten, ende om tzelve te verhueden ende te beletten, Soe eest datmen, van sHeeren ende der stadt wegen, wel scherpelyck ge(ver)biedt de voors. vergaderinge ende met steenen oft anderssints met slingeren te worpen ofte onder malcanderen te vechtene, te slaene ofte te ballingen, ende dat opde pene van ses guldenen tappliceren naer ouder costuymen, ende datmen deselve pene, telcke reyse, sonder eenige dissimulatie, sal verhaelen opde ouders oft meesters vande voors. jongers oft kinderen.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 188.)

N° 376.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelisse van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XXVIIen Aprilis 1579.

Alsoe de Heer ende de stadt volcomelyck geinformeert syn datter dagelycx groote schade geschiet buyten int affhouden van linden ende andere boomen, ende int berooven vanden cruythoven, soe van roosmarynboomen als andere cruyt, ende om tzelve te verhueden, Soe eest datmen, wel scherpelyck, van wegen als voor, gebiedt, dat nyemant, van wat condicie hy soude moegen syn, hem en vervoordere nu voordaene ende besundere dese toecomende maendt van Meye eenige boomen, meyen oft tacken aff te houden noch in dese stadt te brengen, tsy om die te planten oft te doen planten, oft de cruythoven eenichsints te berooven. Verbiedende voorts generalyck eenige meyen oft boomen te planten, tzy voorden huysen vanden Colonelz, Capitaynen, Lieutenanten, Vendragers, Sergeanten, oft voor eenige andere persoonenhuysen, van wat qualiteyt oft conditien die souden moegen syne, in eeniger manieren, opde pene van vyftich Carolusguldenen, ende daer en boven arbitralyck gecorrigeert te worden, eenen ander ten exemple,

te bekeeren de voors. pene, in dryen, deen deel den Heer, dander de stadt, ende het derde den aenbrenger.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 188.)

N° 377.

Gheboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vander Werve, Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXVIII dach April 1579.

Alsoe diversche ende menichfuldige clachten ende doleantien dagelycx gedaen wordden aende Borgermeesteren ende Schepenen deser stadt, vande groote ende excessive lasten ende costen die de Deurweerders vanden Hove den goeden borgeren ende inwoonderen deser stadt syn aendoende, int exploicteren van eenige saecken, ende de groote ende ombehoirlycke excessien die de selve voortsstellen, int executeren van simple bevelen, nemende tot heur vier oft vyff Deurweerders, tgene sy met een oft twee gevuechelycken souden cunnen gedoen, al tot grooten cost, schade ende verdriete vander goeder gemeynten, boven noch de ombehoirlyckheden die sy voortskeeren in den selven heuren dienste, commende tot dyen eynde alhier heur residentie houden omme tot alle lichte occurrentien gereet te wesen de schamele lieden te quellen, vexeren ende verveeren, ende gemerckt byder ordonnancie vanden Raede van Brabandt opde Deurweerders, Executeurs ende Boden, te peerde ende te voete, gemaeckt den XXI Meerte, inden jaere 1557, inde III^c ende LXXIX article, wel expresselycken is gestatueert ende geordonneert dat de Deurweerdere-ordinaris, met die andere Deurweerderen-extraordinaris, Boden-ordinaris ende extraordinaris, te peerde ende te voete, souden heure residentie moeten houden daer den Raedt van Brabandt is residerende, opde verbeurte van heure officien, Soe eest dat, in conformiteyt vander selve ordonnancien vanden Raede van Brabandt, men gebiet, van sHeeren ende der stadt wegen, dat allen de Deurweerders vanden Rade van Brabandt, die binnen deser stadt heur residentie syn houdende, selen schuldich ende gehouden wesen, binnen XIIII dagen naestcommende, heur met heure residentie van hier te vertrecken, binnen der stede van

Bruessele, daer den Raedt van Brabandt alnoch is residerende, (vuytgenomen de twee Deurweerders vanden selven Rade die by consent van Borgermeesters ende Schepenen deser stadt alhier sal toegelaten wordden heur residentie te mogen continueren, omme te exploicteren dordonnancie vanden voors. Rade binnen deser stadt,) opte pene van hondert guldenen die bevonden sal worden den voors. tyt overstreken synde, van hier metter residentie nyet te wesen vertrocken, ende daer en boven binnen deser stadt nyet meer te mogen eenige exploicten doen.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 192.)

N° 378.

Geboden ende wtgeroepen by ende van wegen Schouteth, Borgermeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten sesten May 1579.

Alsoo de Leden deser stadt, Breedenraetsgewyse vergadert synde, hebben, den XXVen dach van Aprille ende den eersten May lestleden, geconsenteert eenen hondertsten penninck van alle onruerende goeden, gelegen bynnen deser stadt ende vryheyt der selver, om promptelick gelicht ende opgebrocht te wordene volgende de leste oude cohieren, ende opde voirwaerden ende conditien by de voors. Leden ondersproken, ten lancxten voirden sesthiensten May naestcomende, ende de penningen dairaf comende geemployeert te wordene in voldoeninge vande stadtsquote, tot onderstante vander stadt van Maestricht, Soo eest datmen, van sHeeren ende der stadt wegen, gebiet eeneniegelicken, borgeren ende innewoondere, tsy proprietaris oft huerlinck van eenige huysen oft gronden van erven, gelegen bynnen deser stadt ende vryheyt der selver, ten lancxten voirden voirs. sesthiensten May naestcomende, tè betalen ende over te brengen, in handen vanden Wyckmeesters vanden Wycke, daeronder hy resorteert, den honderstenpenninck, dye hy, wt crachte vanden voirs. consente, van synen huysen ende gronden van erven schuldich is, ende mits tselve betalende vanden voirs. sesthienden May, sal genyeten quytscheldinge van twee guldens op sesthiene, ende voirts naer advenant, ende wesende des in

gebreke, sal deselve quytscheldinge verliesen, ende daertoe, naer het overstrycken van een maent, reelick ende metter daet voir den voirs. hondersten penninck geexecuteert worden.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 189.)

N° 379.

*Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth ; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden XI*en *dach May*, *anno* 1579.

Alsoe, tot diversche reysen, geboden is geweest dat alle karlieden, wagenlieden ende andere treckpeert oft peerden, binnen deser stadt oft den byvanck der selver, houdende, van wat qualiteyt oft conditie die soude mogen syn, gehouden souden syn, ten minsten eenen heelen dach ter weke, te commen dienen, tzy aen het afbreken vanden Casteele oft aen de fortificatie deser stadt, ende dat het voors. gebot nyet en wordt onderhouden, Soo eest datmen, wederom wel scherpelycken gebiedt, van sHeeren ende vander stadt wegen, dat alle degene die als vooren eenige treckpeert oft peerden binnen deser stadt zyn houdende, van nou voortane gehouden ende schuldich zelen syn, eens ter weken, voor elck peert, elck op den dach volgende de cavelinge hen by de gedeputeerde totter fortificatien gegeven, te comen wercken aende voors. fortificatien, ter plaetsen, diemen hen ordonneren sal, opde pene datmen den gebrekerlycken byde gesworen dienaers deser stadt syn peert sal doen vuytspannen, ende, voor elcken dach die hy in gebreke sal zyn geweest, dry dagen continuelycken sal doen wercken aende voors. fortificatie, sonder eenige dissimulatie oft verdrach, ende daer en boven de strate nyet meer en selen mogen met heure peerden gebruycken, totter tyt toe sy heure faulten ende tachterheyt van kerren selen hebben voldaen ofte metten gedeputeerden vande fortificatien wesen overcommen ende voorde voldoeninge behoirlycke borge gestelt, voor welcke faulten ende tachterheyt men deselve reelycken by apprehensie van persoonen ende vuytspanninge van peerden zal moegen executeren. Gebiedende allen wachten aende poorten ende binnen deser stadt, dat sy den dienaers, die de

voors. executie selen doen, des versocht zynde, doen alle bystandt ende assistencie.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 189.)

N° 380.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XIen dach der maendt van Mey, anno XVc LXXIX.

Alsoe, nyettegenstaende diversche minnelycke aensoecken ende eerlycke presentatien gedaen, sekeren rentieren, residerende tot Bruesselen, omme denselven alle redelyck vernuegen ende contentement te geven, aengaende de achterstellen van renten, heur competerende ten laste deser stadt, voor soe vele de ongelegentheyt van desen tyt ende overlastige beswaernissen van deser stadt eenichsints toelaet, eenige van dyen nochtans heur nyet en hebben willen begeven noch vuegen totter redelyckheyt, maer dyen nyettegenstaende hen hebben vervoirdert diversche borgers deser stadt aen te houden, vangen, spannen, ende zeer qualycken tracteren ende mishandelen, heure goeden te arresteren, dezelve vuyt te winnen ende te vercoopen, ondersoeckende oyck mede de schulden ende crediten, die de borgers deser stadt aldaer souden mogen hebben vuytstaende, om daerop van gelycken te doene, ende dit al sonder eenichsins te letten ofte te respecteren de ordonnantien ende bevelen van Zynder Hoocheyt ende Raedt van Staten, zulcke rigoureuse proceduren ende feytelycke wegen verboden hebbende, daerdeure sy dese goede borgers ende oyck deser stadt in grooten cost, last ende verdriet alreede hebben gebrocht ende noch meer brengen souden, soe verre daerinne nyet en wordde goets tyts versien, Soo eest datmen, om gelycke inconvenienten in toecommenden tyden te verhueden, ende dat de stadt geen ander genoechsaem middel en heeft om hierinne anders te versiene, van sHeeren ende der stadts wegen, eenenyegelycken waerschout, dat egeen borger ende innegesetene deser stadt hem meer en vinde oft en transportere binnen der stadt van Bruessele, noch zyne waren ofte coopmanschappen daer seynde noch geloove ofte credit geven aen eenige borgers oft

innegesetene aldaer, daerdeure hy hem soude mogen stellen in hasart ende pericle van beschadicht te wordden, wel wetende dat dezelve schade toecommende, hy by der stadt daervan nyet en sal cunnen wordden gegarandeert ofte ontlast; dat daeromme eenyegelyck hen wachte van schade.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 190.)

N° 381.

Gheboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vande Werve, Schouteth; Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, den XXIII May 1579.

Alzoe diverse regimenten van crychsvolck, dienende den Generaele Staten, soe te voete als te peerde, sullen vergaderen tot Hoochstraten ende daer ontrent, de welcke, by faulte van victualie, souden oirsake nemen den buytelieden fortsse ende gewelt aen te doene, henne granen, beesten ende meublen te nemen oft te rantsoenneren, ende omme tzelve te verhueden, Soe eest datmen versueckt allen vivandiers, soetelaers ende andere, die hen des plagen oft begheren te gheneren, dat se hen willen gereet houden omme tot hetzelve crychsvolck aen te vueren alderhande victualie van aet, dranck ende andere nootsakelicheden, ende sal henlieden alle behulp, voirderinghe, ende bystandt ghedaen wordden by mynen Heeren van Frezin, Generael vande vivres, die dezelve zal verleenen passepoorte tot verzekeringhe van henne persoonen, wagenen, peerden, waeren ende coopmanschapen, de welcke henlieden zal insgelycx convoy van soldaten tot meerdere versekerheyt verleenen, zoe verre des noot sy.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 191.)

N° 382.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Boirgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten elfsten July 1579.

Alzoe de Leden deser stadt, Breedenraetsgewyse vergadert zynde, hebben den vyfsten deser loopende maendt, omme te

besetten ende versekeren de frontiersteden, geconsenteert eenen vyften penninck te lichten op alle huysen ende gronde van erven, gelegen binnen deser stadt ende vryheyt der selver, te verschietene byden heurlynck, ende te draghene halff byden selven huerlynck ende halff byden proprietaris, die dezelve helft sal mogen corten den rentier, ende dat by maniere vande leeninge ende om te streckene metten anderen penninck by dese stadt verschoten, in betalinge vande Beden ende Settingen, die byde Geunieerde Provincien voirtaene generalycken sullen word-den geconsenteert, naer vuytwysen vande acte daeraff synde, Soe eest datmen, van sHeeren ende stadt wegen, gebiet dat eenyegelyck borger en innegesetenen gehouden sal syn, van stonden aene, te bringen in handen van Aert Borremans, Jan van Roo, Peeter Molin, Robrecht Cools, Anthoni Ancelmus, Dierick de Moy, Pauwels Rattan, Jan Celosse, als byde Leden daertoe gecommitteert oft henne gesubstitueerden, tgene elck, vuyt oirsaken vanden selven vyftenpenninck, heeft te geldene; ende tzelve doende, binnen de acht naestcommende dagen, naer den sitdach vande voors. Gecommitteerden, sal proffiteren den thiendenpenninck oft een opde thien die hy tellen sal.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 196.)

N° 383.

*Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vande Werve, Schouteth; Boirgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXX*en *July* 1579.

Alsoe, tot vorderinge vande fortificatie deser stadt ende versekeringe der selver, is eertyden, inden jare XLII, geordonneert geweest, by sekeren placcate vander Keyserlycke Majesteyt, dat alle de ghene die eenige huysen, edificien oft woonsteden, boomen ende wassende houten hadden, staende rontsomme deser stadt, binnen de lengde van vyff hondert passen, souden gehouden wesen deselve te doen affbreken ende affhouden gelyck oick gebuerde, hebbende oick byden selven placcate wel scherpelyck geboden dat nyemant van dan voordane, tot egeenen dagen, hem en soude vervoirderen te maken eenige huysen oft edificien, boomen oft levende hagen te planten, oft wallen

te maken, binnen de voors. limiten, in egeender manieren, op groote pene daertoe gestelt, welcken nyettegenstaende diversche hem hebben sedert vervoirdert contrarie van dien te doene ende noch dagelycx zyn doende, tot grooten achterstelle ende merckelycke onsterckinghe van deser stadt, ende want nu tertyt meerderen noot ons is vermanende ende bedwingende omme tvoors. placcaet te achtervolghen ende ter executie te stellen, tot versekeringe van deser stadt, waerane ganselyck onse ende de gemeyne welvaert is hangende, besundere geconsidereert den machtigen leger die den gemeynen vyant te velde is hebbende, ende soude geraken dese stadt te willen belegeren, gelyck hy alreede met zyne heircracht hem onlancx heeft alhier vertoont, Soo eest datmen, van sHeeren ende der stadt weghen, bevelt ende ordonneert eenenyegelycken, die eenige huysen oft woonsteden, boomen ende wassende houten staende hebben rontsomme deser stadt, het Casteel ende de nyeuwe gordynen, tusschen de lengde van vyff hondert passen, elcken pas tot vyff voeten, makende tsamen twee duysent vyffhondert voeten beginnende aenden buytencant vande wateren, zoowel vanden Casteele als van dander veste, rontsomme der zelver stadt, dat sy sullen gehouden syn deselve terstont te doen affbreken ende affhouden, ende soe veele doen dat tselve sy volbracht binnen den tyt van vierthien dagen naer de publicatie van dese, opte pene, dat mynen Heeren de Wethouderen alhier sullen mogen consenteren tgene dat, den voors. tyt overstreken synde, nyet aff gebroken ende affgehouden en sal wesen, geappliceert sal wordden tot prouffyt vande genen die dat sullen willen doen affbreken ende houwen. Item men gebiedt insgelycx dat alle eygenaers ende proprietarisen de oude stoffen van alle huerlieden affgebroken oft affgebrande huysen sullen gehouden syn deselve wech te doene ende te vervueren, binnen de voors. tyt, opte pene, als voere. Ordonnerende voirts de fortificatiemeesters deser stadt, van terstont te procederen tot demolitie vanden huyse ende hove van Ballaert, mitsgaders het vullen ende slichten vande grechten vanden huyse ter Beke. Item dat nyemant voirtaene tot egeenen dage en sal mogen binnen de voors. limiten maken eenige huysen oft edificien, schutselen, affheymingen noch wallen, noch oyck planten eenyghe boomen oft levende hagen, in eenigerhande manieren, maer wel platte ende slechte grachten, opte pene datmen de selve, ten costen vande proprietarisen, affbreken sal, ende dat sylieden daerenboven verbueren sullen een hondert guldenen voer elck huys

oft edificie, ende thien guldenen voer elcke plante, levende hage, walle, schutsele oft affheyminghe. Item datmen binnen twee hondert passen, buyten die voors. limiten, nyet en sal mogen maken eenige steenen huysen oft eenige opgaende boomen planten, dan alleenlyck hoveniershoven ende fruytboomen planten ende huyskens maken oft cleyne woonsteden dienende tot bewaernisse vande selve hoven, opte pene als vore (1).

(*Gebodboeck vol. D, fol.* 197.)

N° 384.

Gheboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vande Werve, Schoutet; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden III dach Augusti XVc LXXIX.

Alsoomen bevindt dat binnen deser stadt syn confluerende ende hen begevende alderhande sorte van volcke, zonder hen te presenteren aenden Officier deser stadt, achtervolgende de politicque ordonnantien derselver, waerdeure lichtelycken eenige quade aenslagen souden mogen gepractiseert worden, ende omme dese stadt te badt mogen versekeren, in stilte ende eendracht te houden, Soo eest datmen gebiet, van sHeeren ende der stadt weghen, dat alle persoonen, van wat qualiteyt ende conditie die zyn, die welcke heur binnen deser stadt zyn houdende ende zedert sesse maenden herwaerts hier ierst zyn gecommen, dat deselve zelen schuldich ende gehouden zyn hen te vertrecken vuyter stadt ende mercgrefschap deser stadt, binnen drye daghen, ten waere sy eenighe redenen hadden ter contrarien, dye zy den Schouteth, Coronnellen ofte heure gedeputeerde binnen den derden daghe selen schuldich zyn te kennen te geven, opte pene van dry jaeren gebannen te worden.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 198.)

---

(1) Renovatum secunda Maii 1581.

N° 385.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vanden Werve, Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten derden dach Augusti XV^c LXXIX.

Alsoomen by experiencie bevonden heeft, soe inde voirleden als oick desen jegenwoordigen jaere, dat de huyslieden vande omliggende dorpen van heure vruchten ende graenen, die sy met soo grooter moyeten ende aerbeyt hadden gewonnen ende inne gedaen, gansschelicken syn berooft ende gespolieert geweest ende dat het waerschynlicken te beduchten is dat inden aenstaenden saisoene, nopende de vruchten nu onlancx ierst innegedaen oft alnoch inne te doene, sy daeraff meer dan oyt souden moghen berooft ende gespolieert wordden, besundere hem nu den vyant heeft beginnen te verthoonen in diverssche omliggende dorpen, hebben daeromme, in desen turbulenten ende sorghelicken tyt, grootelicx van noode bevonden alle graenen te doen dorsschen ende in besloten steden te doen vueren ende transporteren, opdat de goede huyslieden vande omliggende dorpen nyet en commen deselve te verliesen byden volcke van oorloghe vande contrarie partye, die nyet alleenlick het plat lant en pretenderen aff te loopen ende daermede hem te behelpen, maer oick hem openbaerlick vanteren al in brand te steken, soo om daermede hetselve graen ons volck van oirloghe tontgoede te maecken, als oick om het lant te verarmen, daerdoere de goede huyslieden geschapen souden syn ganschelick bedorven te wordden ende grooten dieren tyt ende andere inconvenienten daer vuyt te spruyten ende rysen, die namaels qualick souden wesen te remedieren. Ende omme hetselve te verhueden ende den goeden huyslieden, soo vele te assisteren ende behulpsaem te wesen als ons mogelick van doene, Soo eest datmen, van sHeeren ende der stadt weghen, ordonneert ende beveelt wel scherpelick allen Prelaten, geestelicke persoonen, edelluyden poirters, borghers, huyslieden, lantlieden, pachteneers, hoveniers ende alle andere, van wat qualiteyt die mogen wesen, dat sy, van stonden ane, alle hunne terwe, coren, havere ende andere granen, die sy ten platten lande mogen hebben,

doen vuytdorsschen ende deselve vueren ende brengen oft doen vueren ende brengen binnen deser stadt oft ter naester besloten stede, onse partye houdende, ende dien tselve nyet en is gelegen oft en cunnen heure graenen soe terstont doen vuytdorschen, dat dezelve selen gehouden syn het stroy metten granen binnen deselve steden terstont te doen transporteren, ten eynde hetselve, als boven, van deene oft dandere partye nyet en comme hen affhendich gemaect te wordene. Ende ten eynde de voors. huyslieden te bat souden mogen geassisteert wordden, is geordonneert, van weghen als boven, datmen deselve sal doen versien van goede ende bequaeme plaetsen, binnen deser stadt, alwaer sy de voors. vuytgedorsschen granen oft oick hen stroy metten granen, tot heuren proffyte ende oirboire, selen mogen stellen, stapelen, tassen ende sekerlick bewaert wordden, sonder hennen coste. Versekerende oick de selve huyslieden, mits desen, dat alsulcke granen, als sy, desen achtervolgende, sullen gebrocht hebben, hen sullen volgen alle stonden ende tyden, tsy in tgeheele oft in deele, als sy tselve van doene sullen hebben. Waerschouwende voirts eenenyegelicken, dat deghene die heure voors. graen, tsy vuytgedorscht oft in stroy, nyet en selen binnen den selven steden gebrocht hebben, binnen twelff dagen naer de publicatie van desen, datmen, denselven tyt overstreken synde, deselve granen sal hierinne doen bringen theuren coste (1).

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 199.)

N° 386.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vande Werve, Schouteth; Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten vyffden Augusti 1579.

Alsoo de Heeren ende dese stadt volcomelick syn geinformeert vande nootelicheit diemen binnen dese stadt behoeft van alderhande provisie van ammonitie, als poeder, salpeeter,

(1) Renovatum Secunda Maii 1581.

G. Kieffel.

lonten, scherpen ende anderssins, om dese stadt tegens alle invasien te houden behoirlick voersien, ende dat dagelicx diversche sorten van ammonitien vuyt deser stadt worden gevuert, sonder volcomen kennisse waer ende tot wat plaetsen deselve wordden gedestineert, mitsgaders oick dat diversche persoonen, salpeeter ende buscruyt binnen deser stadt brengende, omme te vercoopen, soo bereyt als onbereyt, ende leggen tselve in packhuysen ende andere secrete plaetsen, daer de stadt in groot perickel door soude mogen commen, ende maken diverssche monopolien, userende oick van valscheit, bedroch ende onbehoirlicke practycken, omme deselve ammonitien ten hoochsten te vercoopen ende te penninckweerden, tot grooter schade ende naedeel, nyet alleenlick vande borgeren ende ingesetenen deser stadt, maer oick tot grooten achterdeele van allen anderen die tselve binnen deser stadt commen coopen om onder de gemeynte gesleten oft inde garnisoene bewaert te wordene, mits datmen vande deucht ende oprechticheyt van dien nyet en is versekert met meer ander swaricheden den Heeren ende deser stadt dien aengaende voirgecommen;

Soo eest dat myne Heeren, begeerende op d'bedroch ende inconvenienten behoirlicke ordre ende remedie te stellen, soo veele binnen deser stadt eenichsins doenlick soude mogen wesen, ende ten eynde dese stadt gevuechlicker ende met meerder kennisse soude mogen worden geprovideert van tgene deselve in dese periculeuse tyden meest van noode soude commen te hebbene, naerdien sylieden daerop hadden gehadt het advys vande Colonnellen deser stadt, mitsgaders vande Gecommitteerde totter ammonitien ende ander met ammonitien ommegaende, hebben geordineert ende gestatueert, ordineren ende statueren mits desen, de poincten ende articulen hiernaer volgende, ende dit al by provisien ende geduerende desen tegenwoirdigen tyt van oirloge, oft tot dat anderssins by mynen voers. Heeren sal wesen geordineert.

Ende ierst alsoo de lieden deser stadt goet hebben gevonden te committeren sekere persoonen, onder de Leden respective sorterende, dewelcke souden hebben de toezicht ende administratie, soo over tgeschut als incoop ende distributie vander ammonitien van oirloge deser stadt, volgende de instructie henlieden tot dyen eynde gegeven, Soo eest datmen wel scherpelicken, van weghen als voere, gebiedt dat eenenyegelicken die eenighe buspoederen, salpeeteren, lonten, scherpen ende diergelycke ammonitien binnen deser stadt syn tegenwoordelick

hebbende, 't selve, binnen acht dagen nae de publicatie van desen, sullen moeten aende voors. Gecommitteerde te kennen geven, om daeraff note gehouden te worden ende van nu voirdaene alle inwoonders ende vuytlantsche cooplieden, die eenighe poyer, salpeeter ende lonten alhier sal willen brengen, om te vercoopen, te venten oft anderssins op te settene oft door te voerene, sullen ierst ende alvoren, eer zy alsulcken ammonitien sullen moghen huysen oft opsetten, vercopen, loven oft venten, moeten aengeven de quantiteyt ende qualiteyt vande selve ammonitien aen de voors. Gecommitteerde om ter cameren vande ammonitien, daeraff note gehouden te worden als vore, eensamentlicken vande plaetsen oft packhuysen daermen alsulcke ammonitie soude willen opsetten, opte pene ende verbeurte van deselve poederen oft ammonitien tot behoeve van deser stadt, ende dat al boven den brueck vanden ouden tyden tot behoeve vande Brandtmeesters derselver stadt, daertoe gestelt.

Ende ten eynde men mach voercommen den voers. frauden ende bedrogen nopende de qualiteyt vanden ammonitien, hebben myn Heeren voers. geauctoriseert de voors. Gecommitteerde dat zylieden mogen nemen, tot haerder assistencie, eenen oft twee geloofbaar persoonen, verstandt daeraff hebbende, omme als Cuermeesters ende weerdeerders te visiteren de poederen, salpeeteren, lonten, scherpen ende ander munitien binnen deser stadt gebrocht oft eenichsins te venten gestelt te wordene, om, volgende deselve visitatie, de duecht van deselve aende Gecommitteerde vercleert te wordene, ten eynde zylieden int coopen vande provisien deser stadt, hun daernaer mogen reguleren.

Gelyck oick de voors. Gecommitteerde worden geauthoriseert dat zylieden tsamen oft ten minsten yemant van hunlieden, geassisteert metten voors. weerdeerders, sullen tallen uren ende tyden mogen visitatie doen over al ende in alle borgershuysen, hun met coopen oft vercoopen van buspoeder oft ammonitie geneerende, mitsgaders in alle plaetsen, hun suspect van datmen aldaer eenige ammonitie soude houden verborgen, daeraff de kennisse den Gecommitteerden nyet en waere gedaen noch de qualiteyt vandien daeraff aengegeven, soo ende gelyck de Brantmeesters over veele jaeren syn geauthoriseert geweest, ten eynde dese stadt volcomelick mach wesen geinformeert wat quantiteyt van poederen, salpeeteren ende andere munitien binnen deser stadt zyn berustende.

Ordonnerende den voers. Gecommitteerden ende authoriserende

mits desen, dat zylieden alle poederen ende nunitien, die sylieden sullen becommen, binnen deser stadt nyet aengegeven zynde, als voers. is, zullen aenslaen tot behoeve deser stadt, behoudelick dat eenenyegelick, hem geneerende met poeder te vercoopene aende borgeren ende ingeseten deser stadt, sullen tot gerieve derselver, binnen hunnen huysen mogen hebbén de quantiteyt van vyventwintich ponden buspoeders, sonder meer.

Ordinerende voirts dat nyemant eenich poyer noch ander diergelycke ammonitie vercoopen en sal, sonder aleerst te commen by de Gecommitteerde, om haere namen opgeteeckent te wordden, mitsgaders hare woonplaetsen, ende sullen alsdan gehouden wesen een seker teecken vuyt te hangen; ende allen tpoyer dat se vercoopen sullen, daeraff sullen se de tonnekens moeten mercken met een brandteecken ende tselve teecken de voors. Gecommitteerde te kennen geven, sulcx als zy daerop sullen willen stellen, om te eviteren ende te schouwen allen bedroch.

Ende opdat dese stadt tallen tyden mach wesen versekert wat quantiteyt van poeder ende ander munitie binnen deser stadt onder particuliere persoonen is berustende, zullen voirdaen alle persoonen, die eenich buspoeder, lonten, salpeeter ende andere instrumenten van ammonitie willen transporteren buyten deser stadt, tsy in omliggende plaetsen met deser stadt geuniert oft elders buyten dese landen, de behoirlicke pasporten van myn Heere de Marcgrave ende de Colonnellen deser stadt moeten thoonen den voors. Gecommitteerden oft yemande van hunlieden, die vande qualiteyt ende quantiteyt van tgene men, vuyt crachte vanden selven paspoorte, soude willen vuytvueren, sal note houden ten eynde dese stadt mach wesen versekert als voors. is.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 201.)

Nº 387.

*Gheboden ende vuytgheroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth, Burghemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden VIII*en *dach Augusti* 1579.

Alsoo opden vijfden dach vander maent van Julio lestleden, byde Leden deser stadt, Breedenraetsghewyse vergadert zijnde,

eendrachtelijck is geconsenteert te lichten eenen vijfden penninck van alle huysen ende erven binnen der stadt ende vryheyt derselver ghestaen ende gheleghen, volghende d'acte van consente daer af zijnde, Ende dat tsedert opde voldoeninghe ende administracie van denselven, eenighe swaricheyden zijn gheresen, sulcx dat de publicatie tot dien eynde ghedaen den elfsten Julij daer naer, tot noch toe is gebleven onvruchtbaer, Ende dat de Leden voors. op alle de voorseyde swaricheyden hebben finalijck gheresolveert inde vergaderinghe vanden Breedenraedt, ghehouden vierden deser maent Augusti, Soo eest datmen van weghen mijnen Heeren Schouteth, Burghemeesteren, Schepenen ende Raedt deser stadt voorseydt, wederomme wel expresselijck beveelt ende gebiedt, dat eenyeghelijck borgher ende ingheseten proprietaris oft huerlinck terstondt ende promptelijck coeme betaelen ende opbrenghen in handen vanden Ghecommitteerden, sittende, tot dien eynde, int huys vanden Welsers, gheheeten *de Roose*, ghestaen inde Kerckhofstraete alhier, tgeene sy respectivelijck ter causen vanden selven vijfden penninck schuldich zijn, ende opden conditien inden voorseyden consente ende voorgaende publicatie begrepen : Te weten, dat den huerlinck denselven vijfden pennick sal verschieten, ende d'een helft den proprietaris afcorten inde betalinghe van zijnder huere, ende dander helft tot zijnen laste draghen. Welcke helft staende tot laste vanden proprietaris sal oock moghen ghecort worden aenden rentier voor de helft vanden vijfden penninck. Ende omme te voorderen het opbringhen vanden penninghen noodich totten voorsiene vanden frontiersteden ende andere nootsaeckelijcheden daertoe tselve consent is ghegaen, is by deselve Leden gheconsenteert, dat alle diegheene die binnen deser loopender maent hunne voorseyde betalinghe sullen doen, sullen ghestaen midts betalende achthien guldens voor twintich, ende naer advenant. Op pene nochtans dat deselve maent overstreken zijnde, men ieghens den defaillanten sal procederen ter behoorlijcker executie voorden gheheelen vijfden pennick, sonder eenighe gracie.

G. Kieffel.

(*Gedrukt plakkaatboek* 1542-99.)

N° 388.

(*Zonder dagteekening, in het* Gedrukt Plakkaatboek *geplakt, achter het hiervoorstaande gebod.*)

Instructie voorde Capiteynen, ten eynde sy sekerlijcxste ende met minste bedroch inrolleren de Borgerije deser stadt, om deselve alsoo gheinrolleert wesende, byden Wacht-meesters, nae beste vermueghen onder den Vendelen verdeylt ende verleecken te worden, volghende den teneur vander acten opden Wacht-meesters ghedepesscheert.

Inden eersten, datter vier Regimenten t'seffens t'eenen seeckeren ghedenomineerden tyde byden Wacht-meesters daertoe te ordonneren, sullen worden ghevisiteert ende gheinrolleert, met adjunctie ende bywesen vanden Sargianten-majors ende ettelycke Capiteynen vanden vier stillestaende Regimenten, volghende de acten van adiunctien diemen elck visiterende Capiteyn daervan sal leveren.

Item dat alle Capiteynen in hunne quartieren sullen schuldich ende ghehouden zyn te inrolleren alle de manspersoonen boven achthien iaren oudt wesende, sonder eenighen voorderen ouderdom te exempteren : Maer ingevalle yemant te seer oudt soude moghen zyn, oft onbequaem totter waecken, sullen t'selve inde overbrenghende rollen moeten stellen, met annotacie ende verclaeringhe der redenen vander indispositien : Opde peene van twelff Carolus guldens voor elcken persoon die versweghen soude moghen worden, te verbeuren byden Capiteyn onder wiens vendel t'selve soude gheschieden oft bevonden sal moghen worden, syn regres altyt opden ghenen daer hy 't sal meynen te verhalen.

En sullen oock niet laten te inrolleren alle Magistraten, Officieren, Natien, dienaers vanden Hove, Gulde-broeders, ofte vanden Vendele der Jonghe-gesellen, maer sullen elcken sulcksdanighen persoon oft persoonen inrolleren tusschen syne ghebueren ende commercken, met denominatie, wie ende van wat Natie, oft Gulde deselve soude moghen wesen, eensamentlycken wie schippers, waghe-lieden, slapers, brouwers ofte verwersgasten zyn, etc.

Item sullen ooc inde rollen denomineren de straten, affpalinghe doende vanden hoeck-huysen, destinguerende de syden vanden straten, weder die ghelegen zyn Oost, Zuydt, West, oft Noort, vercleerende ende noemende oock de cleyn straetkens, ganghen oft pletsen die onder elck vendel zyn gheleghen, metten affpalingen ende aennoeminghe welcken persoon int leste huys is woonende vande principale strate, om int straetken, ganck oft pletse te gaen, ende welck oock d'inwoonder is van d'eerste huys alsmen wederom inde principale strate vuyte voorseyde cleyn plaetsen is commende.

Alle welcke lysten alsoo gheinrolleert wesende, sullen promtelycken by elcken Capiteyn worden ghebrocht in handen vanden Wacht-meesters, om alsdan voorts ten besten vermueghen verdeylt ende verleecken te worden nae behooren.

Ter ordonnancie vande Colonellen der stadt van Antwerpen.

Onderteeckent : Baccart.

Ghesien by myne Heeren Borghemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen dese instructie, hebben deselve geapprobeert, ende gheordonneert dat deselve wordde ghedruckt.

Onderteeckent : van Uffelle.

(*Gedrukt plakkaatboek* 1542-99.)

N° 389.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vande Werve, Schouteth; Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XIen Augusti 1579.

Alsoo ter kennisse vanden Heer ende de stadt gecomen is dat eenen Lambrecht van Eygenbil, Luyckener, soude den vyandt deser Nederlanden voer Maestricht geassisteert ende

gevictuailleert hebben, ende alsoe volgende de placcaten jegens alsulcke favoriten ende assistenten vande vyanden, de goeden derselver syn gedeclareert ende opentlick verclaert geconfisqueert, Soe heeft de voors. Schouteth aengeslagen seker vier zacken met vlas den voors. Lambrecht toebehoorende, dewelcke stonden inde herberghe vande *Sterre* inde Cammerstrate alhier, ende die hy Schouteth alnoch in state ende wesen is houdende, Waeromme soo eest datmen den voors. Lambrecht oft dengenen die eenige actie totte voors. sacken willen pretenderen, voortsroept te compareren, binnen veerthien daghen naestcommende, goets tyt voer den noene, voer mynen Heeren Borgmeester ende Schepenen deser stadt, omme hem des voors. is te comen antwoorden oft anderssints, ende by gebreken van comparitie, zullen de voors. sacken vlas verclaert wordden tot behoeff van Syne Majesteyt geconfisqueert ende den voors. Lambrecht gebannen syn ende blyven, volgende de voors. placaten (1).

(*Gebodboeck*, *vol. D.*, *fol.* 204.)

N° 390.

Gheboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vande Werve, Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XII dach Augusti XVc LXXIX.

Alsoe Syn Excellencie, midtsgaders de Gedeputeerde tot synder assistentien geassumeert, verstaen hebben dat binnen deser stadt alreede geladen es ende noch dagelycx geladen wordt

(1) Evocatus XXVa Augusti et nemo comparuit.

G. Martini.

Proclamatus, pro secunda vice, ad quindenam vorden noene XXIXa Augusti 1579.

Proclamatus, pro tertia vice, XIIma Septembris, ut compareat ad 5denam, als dat het vlas, alhier gementionneert, alsnu voer alsdan wordt verclaert geconfisqueert.

G. Kieffel.

groote quantiteyt van grane, om vuyt den lande gevuert te worden, synde groote apparentie dat tselve soude moghen gevuert worden nae eenighe vrempde landen, tot grooten ende irreparablen achterdeel van deser stadt ende den gemeynen lande, Soo eest datmen gebiet wel scherpelycken, van sHeeren ende der stadtwegen, dat nyemandt, wy dat hy sy, eenich graen en doe vuytvueren oft transporteren buyten deser stadt, tsy tselve alreede is geladen ofte noch soude moghen geladen worden zonder ierst ende alvoorens d'insinuatie ende kennisse daeraff gedaen te hebben aen Syne Excellencie ende den Gedeputeerden tot synder assistentien, ende vanden selven verworven behoirlycke passepoort, opde pene van confiscatie van denselven graenen ende daertoe noch arbitralyck gecorrigeert te worden naer gelegentheyt vander saecken.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 205.)

N° 391.

*Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vande Werve, Schouteth; Borgmeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XX*en *Augusti* 1579.

Alsoe de Heer ende stadt volcomelyck geinformert is dat eenen genaempt Hans de Poortere, geboren van Brugge, hem vervoordert heeft, nu den XVIIIen deser tegenwoordiger maendt, in onsse Lieve Vrouwen kercke, naerder noenen, syn rappier vuyt te trecken ende zeer insolentelyck te smyten nae deghene die inde kercke waren, dwelck nyet alleen en is tegens alle polityckelycke ordonnantien, maer oock directelyck tegens den Religions-Vrede, die soe solempnelyck is besworen, ende gemerckt men den voors. Hans de Poortere nyet en can becommen, maer hem is verstekende, soe eest dat men, van wegen als voor, denselven voortsroept, ten eynde hy hem van tgene voors. is, come verantwoorden voor mynen Heer Borgmeesteren ende Scepenen deser stadt, op morgen, voor den noene, ten negen uren, in Collegio, oft

ingeval van non comparitie, soe salmen tegens denselven procederen gelyckmen naer recht sal bevinden te behooren, interdicerende eenenyegelycken denselven Hans te herbergen, logeren oft eenichsints te versteken, opde pene van gehouden te zyne als fauteur vanden selven delict. Ende zoe wie denselven can geleveren, sulcx dat hy in handen vande justitie come, sal denselven, van stadts wegen, gegeven ende vuytgereyct worden vyftich guldenen eens (1).

(*Gebodboeck vol. D, fol.* 206.)

N° 392.

Gheboden ende vuytgheroepen by Joncker Simon vande Werve, Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden XXVIen Augusti, XVc LXXIX.

Alsoo om te vervallen de groote ende nootelicke onkosten die ter causen vande versekeringhe ende bewaringhe deser stadt, ende de frontieren derselver zijn gherequireert, in alder diligentien te doene, ende dat het van node is om die selve te becostighen terstondt, ende sonder dilay sekere merckelijcke quantiteyt van ghereedt gelt op te brenghen ende te furneren, tot welcken eynde Sijne Excellencie metten advijse vanden Raedt neffens haer wesende den leden deser stadt hadden aenghegheven sekere middelen omme daer op gereedt gelt te moghen becommen, waerop de leden voors. Breedenraetsghewijse vergadert zijnde, hebben onder ander goet ghevonden ende gheadviseert opden XVII ende XXIIII deser maendt, datmen

(1) Evocatus XXIa Augusti 1579, et nemo comparuit.

G. Martini.

Proclamatus, pro secunda vice, XXIXa Augusti 1579, op en Deistdaghe vorden noene.

Evocatus die Ia Septembris 1579, pro 2a vice.

D. vander Neesen.

Proclamatus secunda Septembris, pro tertia vice, ut compareat ad biduum als etc.

G. Kieffel.

soude opstellen sekere leeninghe te doene by de inwoonders vande huysen binnen deser stadt gheleghen, inder manieren naerbeschreven : te weten, dat alle huysen ende erven binnen deser stadt geleghen geldende vyftich guldens, ende daerboven volgende de cohieren vanden lesten Hondersten-penninck, selen leenen van elcken gulden eenen halven stuyver ter weken, ende dat voor den tijt van vier weken, vervolghende ende niet langher, ende dat op reele executie, van weke te weke, by faulte van betalinge, met conditie, dat die inwoonderen tsy huerlinck ofte proprietaris, tselve weeckgelt selen verschieten, daeraff, in respecte vande verhuerde huysen, de helft sal draghen den huerlinck, ende dander helft zal die huerlinck brenghen ten laste vanden proprietaris, de welcke sijne rentieren zal moghen corten die helft van sijne helft. Ende in respecte vande huysen, by proprietarissen bewoont ofte leech staende, zal die proprietaris het voors. weeckgelt moeten verschieten, ende zal den rentieren daeraff moghen corten een vierendeel, met conditie, soo wie inde ierste weeke naer de publicatie tseffens comptant wilt betalen de gheheele ende volle vier weken, zal daer ane moghen corten den XX^en^ penninck : van welcke contributie niemandt en zal vry noch exempt zijn, van wat qualiteyt oft natie hy zy, dan de huysen geldende min dan vyfftich gulden tsjaers, ende daerenboven die proprietarissen vanden verbranden huysen, woonende in heure eyghen verbrande ende weder opgeboude huysen, conform heuren verleeninghen, ende niet de huerlingen. Ende soo wie eenighe camers, kelders, oft solders in eenighen huysen is huerende, zal ghehouden wesen den principalen huerlinck te goede te comen, nae rate van heurder hueren, van welcker leeninghen elck zal gerembourseert worden vanden iersten penninck, commende vande middelen ten selven daghe gheaccordeert. Welcken achtereenvolghende, Soo eest datmen ghebiet, van sHeeren ende der stadt weghen, dat allen huerlingen ende proprietarissen, huysen ende erven hebbende binnen deser stadt, selen schuldich ende ghehouden wesen, terstondt, op te brenghen, ofte ten minsten alle weken inde vier naestvolghende weken, het weeckgelt, inder manieren hierboven verhaelt, inden handen vanden Commissarissen die tot dien eynde in alle Wijcken selen alle weeken ommegaen. Op de pene, soo wie alsdan den voors. Commissarissen het voors. weeckgelt niet en zal betalen, datmen de defaillanten ende ghebreckelijcken daervoore metter daet ende reelijcken zal executeren. Ende soo wie oick sijn

weeckgelt ter ierster reysen al tsamen zal betalen, zal ghenieten het profijt van den XX. penninck, als voors. is.

H. DE MOY.

(*Gedrukt plakkaatboek* 1542-99. Zie ook *Gebodboek*, *vol. D*, *fol.* 206 waarin de onderstaande aanteekening op den rand geschreven staat (1).

N° 393.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgmeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opden iersten Septembris, anno 1579.

Alzoe Joncker Jan van Hoirne, onlancx geleden, van hier nae Cuelen gesonden heeft metten bode sekere twee obligatien, deen luydende ten laste van Janne Pellicoren, vander sommen van twee duysent vier hondert tachentich guldenen van date des .... (*sic*) Augusti lestleden, ende dandere luydende ten laste van Adriaen de la Barre, vander sommen van tweelff hondert guldenen oock van date des .... (*sic*) Augusti lestleden, ende beyde tot prouffyte vanden voors. van Hoirne, welcke twee obligatien met meer andere brieven den voors. bode opden wech affgenomen zyn geweest vanden Spaengieerden, Soe eest datmen gebiet van sHeeren ende der stadt weghen, eenenyegelycke wie dezelve obligatien in handen soude moeghen hebben oft cryghen, die van stonden ane te brengene in handen van Meesteren Pauwelse Schuermans, Scepene dezer stadt. Verbiedende ende interdicerende eenenyegelycken dezelve aen yemanden te vercoopene, cederen, transporteren, vermangelen, in betalinge te gevene oft andersints te veralieneren noch oock de betalinge aen yemanden anders te doene dan aenden voors. van Hoirne, wetende dat zoeverre ter contrarien gedaen werde, dat hetzelve in rechte

(1) Renovatum die 29 Octobris 1579; ut solvant ten iersten ommegaen vande Commissarissen, sub pena daervoer thueren coste reelycken geexecuteert te worden.

ende daerbuyten geacht ende gehouden zal worden voor nul, machteloos ende van onweerden.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 211.)

N° 394.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten Ven Septembris 1579.

Alsoo Hans de Poirtere, alhier ter puyen aff, tot twee diversche reysen, is voortsgeroepen geweest, ten eynde hy hem soude commen verantwoirden van zekere quaede feyten ende insolentien in Onser Liever Vrouwen kercke gedaen, ende nochtans nyet en is gecompareert, Soo eest datmen denselven als nu voor de derde ende leste reyse, van sHeeren ende der stadt weghen, is voortsroepende, ten eynde hy hem daeraff comme verantwoirden, van op heden bynnen eender maendt, wesende den vyffden Octobris naestcommende, goets tyts voor der noenen, voor mynen Heeren Schouteth, Borgermeesteren ende Schepenen deser stadt. Ende ingevalle denselven alsdan nyet en compareert, Soo wordt denselven, by mynen Heeren voors., van nu voort alsdan gebannen vuyter stadt ende Marcgraefschap van Antwerpen ende sal, dyen achtervolghende, porren, bynnen sonneschyn, vuyter stadt ende vryheyt ende, bynnen den derden daghe, vuyten Marckgraefschap van Antwerpen, ende blyven daer continuelycken vuyte syn leeffdage lanck geduerende, zonder daerinne weder te commen, op synen hals.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 209).

N° 395.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vande Werve, Schouteth; Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXIen Septembris 1579.

Alsoo eenen genaempt Henryck Wynants, oudecleercooper, hem heeft vervoirdert, ghister avont, opte wachte van levenden

lyve ter doot te brengen Benedictus Langascus, poirtere deser stadt, Sergeant-maior vanden Colonnel Doncher, Soe eest datmen denselven voortsroept te compareren tsyne verantwoirde op morghen voir den noenen, voer mynen Heeren den Wethouderen deser stadt. Verbiedende eenenyegelycken, van wat state oft conditie hy zy, denselven Henryck Wynants te logeren, herbergen oft versteken, op pene van gestraft te wordene als fauteurs van dusdanige delinquanten, waerschouwende eenenyegelycken dat denghene die den voors, Wynant sal aenbrengen, zal hebben de somme van hondert guldens eens (1).

(*Gebodboeck vol. D, fol.* 209).

N° 396.

*Gheboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XIIII*en *dach Octobris anno* 1579.

Alsoo den vierden Novembris XVc LXXVI, int miserabel zacq deser stadt, mede opt stadthuys, onder ander boecken, pampieren ende stucken, verbrant syn geweest de cleyne Chynsboecken deser stadt, inhoudende tgene eenyegelyck jaerlicx schuldich is ter saecken van het maecken van riolen, oversprongheu, kelderdueren ende vaulten, daeraff Peeter Nys den ontfanck heeft gehadt ende noch is hebbende, ende dat, over sekeren tyt geleden, Tresoriers ende Rentmeestere, met diversche ander Gecommitteerden hebben ommegegaen ende met grooter moeyten gemaect nyeuwe Chynsboecken ende die gelevert in handen vanden voors. Peeter Nys, om den achterstel te ontfanghen, gelyck men van outs gewoon is geweest te doene, desen nyettegenstaende, soo en isser nyemandt oft emmers seer weynich die hen achterstel comen betalen, tot groote

(1) Evocatus, pro prima vice, XXIIIIma hujus et non comparuit.
G. Kieffel.

Proclamatus, pro 2a vice, ut compareat ad lunæ proximo. Actum den XXVI Septembris 1579.
H. de Moy.

prejudicie ende achterdeel deser stadt ende, om daerinne te versiene, hebben geordonneert dat alle deghene die, ter saecken voors., eenighen achterstel schuldich zyn, denselven comen betalen, opt stadthuys, aenden voornoemden Peeter Nys, ende dat bynnen ses weken naestcommende, oft by gebreke van dyen, ende denselven tyt overstreken zynde, datmen hen daer vooren, tot hennen coste, sal sommeren en executeren. Ende ofter eenighe waeren die pretenderen wilden in egheenen chyns gehouden te syne oft dyen gequeten te hebbene, dat zy tselve, bynnen den voors. tyde, aen Tresoriers ende Rentmeestere comen te kennen geven, ende daeraff genouch doen, oft anderssints ende by gebreke van dyen, salmen, naerden overstrycken vande voors. ses weken, houden al oft sy dien noch schuldich waren ende voor sulcx hen dyen oyck doen betalen.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 211.)

N° 307.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vande Werve, Schouteth; Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XIXen Octobris 1579.

Alsoo ter kennissen vanden Heeren is gecomen als dat eenighe oproerighe gheesten hen hebben vervoordert onder de gemeynte te stroyen seker briefkens, inhoudende dese woorden:

> Den Breeden Raedt consenteert wat haer belieft,
> Nochtans en ist nyet dat haer Godt gebiedt,
> Want sy lauderen te suypen het bloed vanden armen,
> Maer Godt sal haer wercken met eē peckstock ontfermen.

Ende alsoe de voors. briefkens tenderen om de voors. gemeynte oproerich te maken teghens dOverheyt, tot seer quaden exemple ende ontstichtinghe derselver, ten ware daerinne werde versien. Soo ist datmen gebiet, wel scherpelycken eenenjegelycken, van sHeeren ende der stadts weghen, soe wye vanden inventeur, scryver oft plecker vande voors. briefkens weet te spreken, dat hy dat come, binnen vierentwintich uren, te kennen gheven mynen Heere den Marckgrave oft Borgermeesteren, opte pene

van faulteur ende mede handadich gehouden te syne als de voors. oproerighe persoonen die de voors. briefkens hebben onder de gemeynte gestroyt, ende voor sulcx, achtervolgende dordonnantien ende placcaten, gestraft te wordden.
(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 214.)

N° 398.

*Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opden XXX*en *October* 1579.

Alsoe ter kennisse vanden Heeren ende de stadt gecomen is dat diversche buytenlieden hen vervoorderen de cloosters aldaer te occuperen, bewoonende ende gebruyckende de huysingen, cellen ende goeden der voors. cloosteren, waerdoer deselve, nyet alleen bedorven en worden, maer worden geheelick geinfecteert doer sieckten ende anderssints, ende bovendyen dat oock groot peryckel van brande is, gemerckt de voors. cellen gheen schouwen oft hersteen en syn hebbende, Soe ist datmen, van wegen als voor, wel scherpelyck gebiedt dat alle deghene die de voors. plaetsen syn bewoonende oft eenichsints occuperende, hen daer vuyt te vertrecken, binnen den derden dage, nae datum van deser, oft anderssints, dyen tyt overstreken synde, salmen deselve feytelyck doen vertrecken ende haren huysraet op straet setten.
(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 215.)

N° 399.

*Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten VII*en *dach Novembris* 1579.

Alsoe, opden tweeden deser maent van Novembris lestleden, van wegen den Staten slants van Brabant ende Borgermeesteren

ende Scepenen der stadt van Antwerpen, verpacht is den impost vanden veede, binnen derselver stadt, voor den termyn van acht maenden, innegegaen synde den iersten Octobris lestleden, ende expirerende den lesten May, naestcommende, al achtervolgende dordonnantie ende instructie opden poincte vanden veede gemaect; te wetene: van elcken osse oft stier, van III jaer oft daerboven, XXX schellingen Artois; van elcke koe oft veersse XX schellingen Artois; van elcken hamel oft kalf V schellingen Artois; van elck schaep ende ram IIII schellingen, ende van elck vercken VIII schellingen Artois; Soo ist datmen gebiedt ende laet weten, van wegen als vore, dat eenyegelyck sal schuldich syn hem nade selve te reguleren, opde pene daer inne begrepen, ende oock dat de vleeschouwers deser stadt sullen gehouden syn, tusschen dit ende woonsdage naestcommende, den pachtere by goede specificatie over te brengene alle het vee dwelck sy zedert den voors. iersten Octobris geslagen ende gesteken sullen hebben oft hebben doen slaen oft steken. Verbiedende oock alle slagers voortaen, achtervolgende der voors. ordonnantie ende instructie, eenige beesten te slagen, voor ende aleer den behoorlycken impost sy betaelt, oft den pachter te vreden gestelt, dwelck hen sal moeten blycken by twee verscheyde billietten, midts denselven impost ende de accyse verscheydelyck syn verpacht ende op verscheyden comptoiren worden ontfangen, latende daeromme eenyegelycken weten datmen, tot gerieve vande borgeren ende vleeschouwers, den voors. impost sal ontfangen seer naeby der voors. assyse, te wetene, achter onder het verbrant stadthuys, daermen eertyts heeft ontfangen dassyse vanden terwe.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 215.)

N° 400.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten IXen Novembris 1579.

Alsoo de Leden deser stadt, Breedenraetsgewyse vergadert geweest synde, opten XVIIen ende XXIIIIen dach der maent

van Augusto, lestleden, ende andere navolgende dagen, namentlyck opten XXIIII[en] Octobris, lestleden, deur heure goede affectie ende genegentheyt, die deselve syn toedragende totte gemeyne saecken, ende int particulier ende besundere tot de bewaringe ende versekeringe deser stadt ende frontiere derselver, hebben goet gevonden, geadviseert ende geconsenteert gehadt, diversche middelen daermede men soude moegen becomen ende opbrengen de penningen nootelyck wesende tot de beschermenisse deser stadt ende de frontieren derselver, ende hoewel eenenyegelyck wel geaffectioneert wesende tot het welvaren vanden lande ende besundere tot den voorspoet deser stadt, deur eenen sunderlingen yever ende liefde wel behoorde deselve consenten te voorderen ende helpen diligenteren, Soo is nochtans, datmen, by experientie, bevonden heeft dat eenighe, tsy deur verweentheyt, ombevreestheyt, quaetwillicheyt, oproericheyt oft secrete correspondentie ende faveur van wederpartye, soo stout ende vermetende syn, dat sy heur nyet en vermyden de Commissarissen, gedeputeert tot avancemente ende voorderinge van deselve consenten, rouwelycken naer te spreken, grootelyck te injurieren ende oock met dreygementen ende affdragende woorden ende wercken te quellen, vexeren ende moyelycken te vallen, ende dat erger is eenige andere, ongewillich synde, en vreesen heur nyet andere goewillige borgers ende ingesetenen deser stadt, deur heur instigatie ende quaet innegeven, te vervremden ende ongewillich maecken, om deselve middelen te betaelen onder valsche vuytgeven als oft deselve middelen nyet en waren behoorlycken geconsenteert, oft anderssints, deselve opruyende dat sy goetwillige consenten vande Leden deser stadt nyet en souden achtervolgen noch betaelen, nyettegenstaende dat boven de hypotecque, des aengaende gegeven, de Leden deser stadt geloeft hebben de penningen, ter causen van dyen, opte brengene, met behoorlycken interest van dyen te restitueren, al tenderende tot verachtinge vande selve consenten, versmadenisse vander justicien ende ordonnantien Breedenraetsgewyse gesloten synde, deselve bederffenisse van alle oude ende gewoonlycke politie die mede tot oproericheyt, twist ende tweedracht, onder de goetwillige borgers te maecken, wesende eenich voetsel om den gemeynen vyant te versteroken ende mede om de gemeyne fortificatie beseth ende onderhout deser stadt ende frontieren derselver te beletten ende schadelycken te wesen, alle het welcke noch meer soude moegen geschieden, soe verre

in tyts tegens alsulcke quaetwillige ende oproerige gheesten in tyt en wirde versien, waeromme, Soe eest datmen, ordonneert ende beveelt, van wegen Syne Hoocheyt, Excellencie, Schouteth, Borgermeesten ende Scepenen ende Raidt deser stadt, eenenyegelycken, dat nyemant van wat qualiteyt, conditie, natie of religie hy sy, hem en vervoordere, tegens die Leden deser stadt ofte Breedenraet derselver, eenige affdragende woirden te spreken, de voorgaende consenten te lasteren oft te mesprysen, de Commissarissen, byden Leden deser stadt gedeputeert tot voorderinge oft advancemente vanden selven consenten, tsy in ommegaen oft oock anderssints, naer te spreken, smadelycke woorden naer te seggen, noch oock in eenigerhande manieren te injurieren oft quellen, met woerden oft met wercken, tsy int exploicteren van heurder commissien ofte daer buyten, insgelycx dat nyemant hem en vermete eenige goetwillige borgers ongewillich te maeckene, ofte op te ruyene, ofte persuaderene, dat sy de goetwillige consenten vanden Breedenraet nyet en souden voldoen, ofte die souden dilayeren oft te vertrecken, te betaelen tgene byden voors. Leden is gelyckelyck overdragen, al tselve op de pene van arbitralycken gecorrigeert te worden als oproerige ende pertubateurs vander gemeynder ruste, oft faulteurs derselver, nae gelegentheyt vander saken. Gebiedende voorts eenenyegelycken, dat hy promptelyck opbringe, voldoe ende betale tgene by gemeynten consente vande Leden deser stadt Breedenraetsgewyse is geaccordeert ende gesloten geweest, op pene van, naer behoorlycke sommatie ende insinuatie, daervoor ende het dobbel van dyen feytelyck ende metter daet geexecuteert te worden.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 219.)

N° 401.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vanden Werve, Schouteth; Borghermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden dryentwintichsten Novembris XVc LXXIX.

Alsoe verscheyden publicatien, van sHeeren ende der stadts weghen, by voorleden tyden, ghedaen zyn geweest, teghens denghenen die hen vervoorderen onder de gemeynte vuyt te

gheven oft te stroyen eenighe seditieuse boecxkens oft briefkens, tenderende tot oproer onder de gemeynte te maecken, oft yemants name ende fame te vercortten, teghens den placcaten ons Ghenadichs Heeren des Conincx ende dordonnancien deser stadt, de welcke tot noch toe qualyck syn geobserveert gheweest, mits dyen men bevindt dat daghelycx, soo meer ende meer, eenighe quade ende oproerighe gheesten hen vervoorderen in drucke te laten vuytgaen, ende onder tvolck te stroyen, sekere boecxkens ende briefkens, sonder name vanden autheur oft vanden printer, oft oock denselven abusivelyck stellen, contrarie der waerheyt, inhoudende vrempte proposten ende seditieuse redenen ende motyven, tenderende tot onstichtinghe der ghemeynten, ende om den inghesetenen ende goede borgheren tot oproer ende verbitteringhe teghens den anderen te verwecken, waerdeure gheschapen waren groote inconvenienten te gheschien, ten waere daerinne wordde versien, Soo ist datmen wel scherpelyck, van sHeeren ende der stadts weghen, ghebiedt eenenyegelycken, van wat condicie oft qualiteyt hy zy, dat nyemandt hem en vervoordere eenighe boecxkens, briefkens oft billetten te drucken oft doen drucken sonder tyt, name ende wooninghe vanden drucker, noch van buyten binnen deser stadt te brenghen, vuyt te gheven, te venten oft vercoopen, oft onder de ghemeynte te stroyen, van wat saecken oft materie deselve oock souden moghen tracteren, sonder behoorlyck consent ofte bescheet vanden Officier oft der Wethouderen deser stadt verworven te hebben, opte pene, zoo wie sulcx contrarie deser ordonnancien sal feytelyck bevonden wordden, sonder eenighe dissimulatie, faveur oft support van rechtvoorderinghe, sal ghebannen werden vuyt deser stadts vryheyt ende den Marckgraefschappe, oft anderssins aen lyff ende goet ghecorrigeert, naer gheleghentheyt vander saecken.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 218.)

N° 402.

*Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XII*en *Decembris* 1579.

Alsoomen bevindt dat diversche persoonen, genommeert byde Leden deser stadt, opden XXIIIIen Octobris, lestleden, Breeden-

raetsgewyse vergadert synde, tot het promptelyck opbrengen vande tweenvyftich duysent guldenen ter maent, aluoch syn weygerende, nyettegenstaende alle debvoiren ende goede middelen gebruyckt tot minnelycke inductie ende persuasie, ende den diverschen nairdere geloeften ende accoorden by mynen Heeren Borgermeesteren ende Scepenen aenden selven gedaen, ende den bescheeden dyen volgende hen gepresenteert, hunne quote ende contingent, daer sylieden op syn gestelt, op te brengen nyet alleenlyck in prejuditie ende verachtinge vande voors. consenten ende accoorden ende anderssints, in vilipendentie ende versmadenis van Syne Hoocheyt ende Excellencie, de welcke tot defensie ende onderstant vande omliggende steden Liere, Herentals, Westerloo ende ander frontiersteden oft plaetsen, dese leeninge den Leden deser stadt hebben aengegeven, maer oock tot merckelycke interest vanden gemeynen sake, ende principalycken deser stadt int particulier, alsoe by faulte van dyen de stadt van Herentals alreede in apparentie ende state is te vallen in handen vanden vyant, dwelck, boven het groot verlies voors. ende interest, soude met groote reden oock causeren groote alteratie onder de gemeynte alhier, om al dwelck te verhueden, ende ten eynde de gemeynte ende goede ingeseten deser stadt gewaerschouwt ende geinformeert worden van het debvoir by de Wethouderen gedaen, ende om hen by de gemeynte dyen aengaende te ontschuldigen, Soe ist datmen, van tsHeeren ende vander stadts wegen, wel scherpelyck, voor dese ende de leste reyse, gebiedt, dat eenyegelyck vande voors. genommeerde persoonen, die hen contingent noch ter tyt nyet en hebben opgebracht, dat sy tselve terstont ende sonder voorder vuytstel comen betalen in handen vande persoonen, totten ontvanck by den Leden gecommitteert, oft by gebreke van dyen, datmen tegens de gebreckelycke sal procederen, tot reele executie, in hunne persoonen oft gereetste goeden, sonder eenige dissimulatie, midts dyen den extremen noot sulcx is verheysschende, met expresse inthimatie, voor nu ende alsdan, datmen den interest ende inconvenienten vuyt oorsaecke van dilay eenichsints te commene perticulierlyck sal verhalen opde weygerers ende deghene die in gebreke sullen bevonden te wesen, protesterende, midts desen, de Wethouderen alhier, wel expresselyck, dat ingeval, in respecte vande voors. frontiersteden, eenige inconvenient geraeckt te rysen (dwelck apparentelyck voor handen is,) tselve nyet en is toegecomen te syne by faulte van goed debvoir ende

neersticheyt, desen aengaende gebruyckt, maer alleenlyck byden ghenen die tot noch toe, aengaende de voors. leeninge in faulte syn geweest oft voorder soude moegen wesen.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 221.)

N° 403.

Gheboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vande Werve, Schouteth; Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXIIII Decembris 1579.

Men vermaendt eenenyegelycken die zyn jaerlycx verloop vanden hondersten chyspenninck schuldich is, dat die tselve naer ouder costuyme, comme betaelen, nu sondach, maendach ende dysendach naestcommende, wesende den XXVIIen, XXVIIIen ende XXIXen der loopender maendt van December, opt stadthuys alhier, neffens de Rentmeesterscamer. Wel wetende datmen deghene die in gebreke sullen wesen, daervoere reelycken ende metter daet zal executeren, mette pene van het dobbel, al naer vermoeghen der acte van consente vanden Breedenraede daervan zynde.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 223.)

N° 404.

Gheboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vande Werve, Schouteth; Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXIIII Decembris 1579.

Alzoe, by mynen Heeren Borgmeesteren ende Scepenen deser stadt, zyn gecommitteert sekere persoonen omme te inventarieren ende benificieren de goeden vande drye biddende ordenen, metten cloostere vande Bogaerde, in welcke commissie deselve persoonen dagelycx zyn besoingnerende, maer want zy nyet sekerlyck en cunnen geweten wie ende wat persoonen denselven cloosteren schuldich, tachter oft in gebreke zyn, ende hoe vele,

noch oock wie vande selve cloosteren yet hebben te heysschen oft daeraene ten achtere zyn, noch de precise sommen van dien, inder vuegen dat de voirs. Commissarisen heure commissie nyet gevuechlyck en cunnen volbrengen noch volvueren, zoo dat behoort, te meer datmen verstaet datter zyn diverse persoonen die eenighe goeden van deselve cloosteren hebben vervrempt, versteken oft verdragen ; ende omme daerinne ende op als dien aengaende te versiene, Soe eest datmen, van sHeeren ende der stadt wegen, ordonneert ende bevelt alle persoonen, soo wel deghene die hen als crediteuren houden ende aende voirs. cloosteren pretenderen ten achter te syne, als oock reciproce deghene die den voirs. cloosteren souden mogen schuldich zyn oft eenige goeden van hen mogen onderhebben, het waere eenige renten, hueringen, pachten, obligatien oft andere schulden oft goeden, hoedanich die wesen moghen, ende waer vuyt oock de schult zoude mogen spruyten, oft die eenige vande voirs. cloosteren goeden zyn onthoudende, dat allen deselve persoonen, soe wel debiteuren als crediteuren, selen schuldich ende gehouden wesen, allen hetzelve te commen aengeven aende voirs. Commissarysen, houdende heure vergaderinghe in het huys genaempt *de Roose* inde Kerckhoffstraete, ende dat tusschen dit ende XIIII daghen naestcommende, opde pene, van die bevonden wordden tzelve ten geprefigeerden ende voirs. termyne nyet gedaen te hebben, te verbeuren, te wetene : de crediteurs heure schulden ende tachterheyt, ende de debiteuren van te moeten betaelen het dobbel van heurder schult, ende daerenboven arbitralycken gecorrigeert te worddene, naer gelegentheyt vander saken.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 223.)

N° 405.

Additien ende ampliatien by mijnen Heeren Schouteth, Borghemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, met advijse vande Coronnellen derselver stede, bygevoecht ende toegedaen totte generale Ordonnantie, gemaect ende gepubliceert op tstuck vander Wacht, den XII dach Decembris, anno 1577 (1).

Hieronder is oock mede beghrepen, allet ghene des byde voorghenoemde Heeren vander Weth, belangende eennichssints de Wacht ghepubliceert is, zedert de voorghenoemde generale ordonnantie vander Wacht.

Ende is hier noch byghevoecht d'instructie voor de overste Chargeanten, wesende onder de acht Coronnellen.

Inden eersten : Dat alle diegene die hen met eenige saken binnen deser stadt sijn generende, inwoonders deser stadt, van wat conditie, qualiteyt, religie oft professie die sijn, egeen vuytghenomen, schuldich sullen wesen hen voortane te reguleren, volgende d'ordonnancie opt feyt vander wachte gemaect, ende oversulcx met den anderen borgeren op heuren tour te waecken, oft anderssins daeraf te hebbene tgemoet vanden Capiteyn ende Coronnel, onder dewelcke sy sijn resorterende, vuytgesundert deghene die thoff volgen, ende alhier heur sijn vindende om eenige heure saecken te voorderen, ende oversulcx egeen fixe domicilie en sijn houdende.

II.

Item deghene die van hier binnen vuyter stadt hun absenteren, in fraude vander wacht, oft oock omme de generale lasten deser stadt, ende de contributien vande wacht te ontvlieden, ende nochtans dat deselve hier binnen sijn eenige meubele goeden houdende, oft oock eenighe ledige huysen op heuren naem houden, sullen alsulcke niettegenstaende heurlieder affwesen,

(1) Deze ordonnantie werd gedrukt bij Willem Silvius, in het jaar 1579. De inleiding der ordonnantie van 4 October 1580 bestatigt ook dat zij eerst in 1579 werd afgekondigd.

gehouden sijn te gelden deselve hunne belaste contributien, gemerct de borgeren die hier binnen der stadt blijven ende der wacht subject sijn, oock mede waeken, tot bewaringhe ende versekerheyt vande goeden der absenten.

III.

Item en sal niemandt vande Borgeren ende ingesetenen deser stadt, wie hy sij, yemanden in sijnen huyse ontfangen oft logeren, als slaper oft anderssins, ten sy eerst ende alvooren (sooverre de voors. persoon binnen deser stadt noch heeft gewoont) hem blijcke van behoorlijcke passepoorte ende consente vanden Capiteyn daeronder hy te vooren heeft gheresideert, dat hy het Vendele heeft genoech gedaen, ende soo verre de voirs. persoon oft slapere, eerst van buyten binnen deser stadt is commen woonen, sal alsdan de meester oft meestersse vanden huyse, daer denselven sal willen logeren, schuldich zijn binnen vierentwintich uren nae dat deselve tsijnen huyse sal gecommen zijn, den Capiteyn van zijnen Wijcke aen te geven, dat hy alsulcken persoon in zijnen huyse heeft ontfanghen. Opde pene van telcker reyse ende voor elcken persoon te verbeuren twee guldenen.

IIII.

Item sullen alle Borgeren ende inghesetenen deser stadt tsy slapers oft andere, die van het een huys in d'andere vertrecken, gehouden zijn deerste reyse eer het vendel (daeronder zij zijn commen resideren) ter wachte sal trecken, ofte ten lancxsten voorde tweede wacht, hun den Capiteyn van tselve Vendele, te presenteren ende heuren name over te geven, ende alsdan hen onder tselve Vendele met behoorlijcke wapenen te vinden, sonder dat het van noode wesen sal, daertoe byden Capiteyn oft andere vermaent te worden : opde pene van XX stuyvers (1).

V.

Item sullen alle borgeren ende ingesetenen deser stadt, van wat qualiteyt oft conditie die sijn, tsy Guldebroeders oft andere, ende

(1) Breeder blijckende bijden gheboden ghedaen den 9[en] Meij 1578.
(Bijgeschrevene nota van dien tijd.)

besunder die heur sijn generende met herbergen oft tafel te houdene, oft gasten om gelt te decken, gehouden wesen alle avonden aenden Capiteyn vanden quartiere daeronder zy geseten sijn, over te brengen de persoonen die van buyten binnen heuren huyse sullen comen logeren ende vernachten, ende daerby te vueghen den alsdan iegenwoordighen dach, maendt ende jare: Opde pene van voor elcken persoon te verbeuren sesse guldenen, ende dit al boven het ordinaris overbrengen aenden Marckgrave oft Schouteth deser stadt, ende indien den misbruycker ware een Guldebroeder, soo sal den Capiteyn vanden quartiere daeronder denselven geseten is, denselven Guldebroeder beclagen voor sijnen Deken, ende sal alsdan de Deken oft Guldebroeder het derdendeel vande vervallen breucke betalen aenden voors. Capiteyn, laetende dander twee derdendeelen tot behoeve vande selve Gulde.

VI.

Item soo wie vande wacht sieck zijnde hem absenteert ende niet gecomen en can, sal telcker wachte moeten contribueren VI stuyvers, min oft meer ter discretien vanden Capiteyn, naer qualiteyt van persoonen oft stellen een in zijn plaetse.

VII.

Item die op zijn te kennen gheven van sieck te zijn ontbiedt vande wacht te moeten blijven, ende ter contrarien welvarende bevonden wordt, sal telcker reyse verbeuren drije guldenen, oft min naer ghelegentheyt ende qualiteyt vande persoonen.

VIII.

Item die hem niet en vindt voor het logement van sijnen Vaendrager nae dat den derden trommelslach sal gedaen wesen, sal verbeuren twee stuyvers, ende die naer dattet vendel begint te trecken bycomt, sal voor breucke betalen drije stuyvers.

IX.

Item soo wie int afftrecken vanden vendele, hem versteeckt oft onderweghen affbreect ende naer huys gaet, eer tselve ter ghewoonlijcker plaetsen sal gecommen wesen, sal verbeuren sesse stuyvers.

X.

Item dat eenyegelijck gehouden sal wesen hem te vinden op zijne dagelijxe wachte, ende generale nachtronden met alsulcken wapenen als hem zijnen Capiteyn belast ende bevolen heeft, ende daer hy mede gemonstert is, sonder dat yemant deselve sal mogen veranderen, ten sij by expressen voergaende consente van zijnen Capiteyn, op pene van twintich stuyvers.

XI.

Item nopende de voorgenoemde nachtronden, salmen deselve altijdts beginnen (sonder te mogen affloten) een ure naer dat de poortclocke verlaten is. Ende smorgens sal deselve ronde blijven in haer ronthuys tot dat de poortclocke verlaten zal wesen. Oick soo sal snachts elck Thiendeman zijn Ronthuys altijts met een schiltwacht beseten houden, opde breucke van X stuyvers voorde Thiendelieden, ende voor de ghemeyne gesellen van sesse stuyvers, ende sullen deselve breucken worden gheemployeert tot vier ende keerssen ten behoeve vande selve ronde.

XII.

Item dat alle officieren vanden vendelen deser stadt inde voorgenoemde Ronde niet gehouden zijnde (wtghenomen den Capiteyn ende Vaendragher) sullen schuldich wesen by behoorte, eerst smorgens te waerschouwen den Thiendelieden die tegen tsavonts moeten de nachtronde houden, ende voorts dat de voorgenoemde Officieren, alle avont de voorgenoemde Ronde sullen behoorlijcken besetten, sonder dat oock opde selve Ronde anders yemandt het woordt oft de lose sal hebben dan alleenlijck de Thiendelieden, die deselve by hun sullen houden, ende niemanden vande gemeyne rotgesellen mogen voortsgeven. Ende oock insgelijcx sullen de voorgenoemde Officieren, smorgens voor het afftrecken vande Ronde, deselve besichtigen, omme den misbruyckeren de breucken, dier souden mogen gevallen wesen te doen betalen, ende indien eenige der voorgenoemder Officieren, in tgene des voorseydt is, ghebreckelijcken bevonden werde, sal betalen voor elcke reyse twintich stuyvers.

XIII.

Item als de wacht opgecommen sal wesen, dat eenyegelijck vande selve wacht zijnde, sal schuldich wesen zijn wapenen

bijde handt te blijven houden (de Buschutters met bernende lonten) ende daervan niet te scheyden, tot dat de poorten deser stadt gesloten sullen zijn, dwelc zal geschieden terstont nae dat de poortclocke verlaeten sal wesen, sonder yemanden langher van buyten te vertoeven, ende dat oversulc oock eeniegelijck sal blijven by oft ontrent der poorten staende over elcke zijde vant innecommen derselver teghens malcanderen over, van ghelijcken salmen oock tselve smorghens int opdoen vander poorten achtervolgen. Op pene van XX stuyvers telcker reyse te verbeurene.

XIIII.

Item sullen alle de ondersaten van eenich corporaelschap, wiens behoorte dattet is schiltwachten vuyt te setten, soo langhe als hun voorgenoemde beurte ende behoorte duert, blijven stede vast int Corps de garde sonder daervan te gaen tsy om eten, drincken oft anderssints, ende dat die vande naestvolghende Rotten met hunnen Thiendeman sullen gereet wesen in hunne wapenen, ende heure lonten ten minsten tot thiene toe, houden brandende, soo langhe tot dat zij opde schiltwachte ghestaen sullen hebben, ende dit op verbeurte alleenelijck van thien stuyvers. Sullen dese breucke oock betalen die sonder oorloff van hun bevelhebbers, in eeniger manieren gaen ende verlaten hun Corps de guarde.

XV.

Item dat alle de trommelslaghers sullen gehouden wesen, stede vast op der wacht ende int Corps de guarde te blijven, op verbeurte van twintich stuyvers, ten ware by consente van heuren Capiteyn, Lieutenant oft Vaendrager, ende voorts hen oock reguleren ghelijck andere suppoesten vanden vendele.

XVI.

Item sullen de Capiteynen ende Bevelhebbers goede toesicht nemen ende besorgen, datse de landtpoorten stede vast ende continuelijcken beseten houden, elcke ten minsten met dertich mannen, denwelcken de Officieren oock sullen by blijven. Ende voorts nopende de waterpoorten ende andere binnen plaetsen, sullen deselve naer advenant naerden eysch ende exigentie vander plaetsen, met sekeren ghetale van vastblijvende mannen bewaert worden. Ende voorts dat gheduerende den tijdt vander

wachte, ten hoochsten niet meer dan het vierendeel vant Corps de guarde teenemael daer vuyt en vertrecke, om te ontbijten ofte drincken, ende dat inde naeste plaetse oft herberghe, maer dat deen den anderen met behoorten sublevere ende verschare. Opde pene van twintich stuyvers.

XVII.

Item dat nyemant van alle de herbergiers, tafelhouders ende andere dyerghelijcke en sullen moghen yemant vander wacht wesende te drincken tappen, teten oft ontbijten voorsetten, dan alleenelijck des morgens vanden acht tot ontrent den negen uren, ende vanden twelffven tot ontrent den een uren, ende des achternoens vanden vier uren tot ontrent den vijff uren, noch oock yemanden vande wacht sijnde, binnen heuren huyse met teerlinghen, quaertspelen, op de closbaen, oft anderssints te laten spelen, opde pene dat de herbergiers verbeuren sullen drij guldenen, te bekeeren in dryen, een deel voor den aenbrenger, het tweede deel den vendele ende tderde deel tot behoeff vanden armen.

XVIII.

Item en sal niemant tsij mans oft vrouwe persoon hoedanich hy sy, in eenige Corps de guarde te gheenen tijde mogen vercoopen oft brenghen eenigen ghebranden wijn, opde pene van te verbeuren voor elcke reyse twee guldenen.

XIX.

Item dat alle Capiteynen vander wacht wesende, sullen eenen sekeren persoon vuyt heuren vendele ordonneren, telcker reysen voor drije maenden, die smorgens terstont naer het opdoen vander poorten, sal besorgen dat eenyegelijck zijn busse sal lossen, ende daer naer alle de bussen ondersoecken, oft eenighe vande selve soude mogen alnoch met scherp geladen wesen. Ende indien den ondersoeckere zijnen last versuymde oft qualijcken dede, sal alsdan deselve vervallen inde breucke van twee guldenen: Maer daer teghens sal alsulcken ondersoeckere hebben voor zijnen arbeyt, de helft vande breucken die ter saken vande selve bussen met scherp als voren bevonden zijnde, sullen moghen vallen, ende dander helfft sal wesen tot behoeff vanden Vendele.

XX.

Item en sal niemant vande Capiteynen oft Officieren eenighe Trommelslagers hoogher maer wel min mogen aennemen sonder consent vande leden vanden Vendele, dan voor vier guldenen ter maendt. Ende en sal niemandt de Trommelslaghers malcanderen onderhueren oft aennemen, voor hem en zal gebleken zijn vande passepoorte oft bescheet, dat hy van zijnen dienste behoorlijcken is ghescheyden. Op pene van sesse guldenen.

XXI.

Item dat niemant vande suppoosten van eenighe Vendelen deser stadt, hem sal mogen begeven in dienste van eenige Prince oft Heere als soldaet, sonder wete oft consente van zijnen Coronnel oft Capiteyn, op arbitrale correctie.

XXII.

Item sullen alle Capiteynen gehouden sijn hunne contributien die sij onder hunne vendelen hebben, ende oock de accoorden ende affcoopen die zij met henne suppoosten souden mogen gemaect hebben, elck hunnen Coronnel aen te brengen, ende voirts en sullen deselve niet mogen nu voortaen, nopende eenige nieuwe contributien met hunne suppoosten eenich accoort maken sonder wete ende consente van heure Coronnellen, op de pene van vier guldenen.

XXIII.

Item sullen de Capiteynen schuldich wesen de penen onder hunne vendelen gevallen, te doen executeren ende innevoorderen, sonder eenighe dissimulatie voor hunne naestcommende wacht. Op de pene indien zy in gebreke bevonden worden, oft oock heure Officieren van tdobbel te betalen wt hunne eygen borsse.

XXIIII.

Item dat de Capiteynen alle drye maenden rekeninghe doen zal van alle de contributien, breucken ende ontfangen die onder elck vendele dien tijdt duerende ingecommen zullen zijn, ende dat aenden genen die daer toe bijden Coronnellen gheordonneert

sullen worden, op verbeurte telcker reyse van twintich Carolusguldenen.

XXV.

Item en zal niemant vande Capiteynen hem vuyter stadt mogen vertrecken, sonder consent van zijnen Coronnel, ende behoorlijcke ordene aen zijnen Lieutenant gelaten te hebben, op de pene van XII guldenen.

XXVI.

Item dat alle suppoesten ende oock alle Bevelhebbers oft Officieren bij hunnen Capiteyn, ende alle Capiteynen bij heuren Coronnel, tot eenige ure ontboden zijnde, ende niet comparerende sonder wettige redene oft anderssints denselven wederspannich oft onghehoorsaem zijnde, sullen verbeuren twee Carolusguldenen.

FINIS.

Instructie voor de overste Chargeanten, wesende onder de acht Coronellen.

Inden iersten sal elck der voors. Chargeanten schuldich ende ghehouden zijn dese stadt van Antwerpen ende de Borcht ghetrouwelijck ende in alder vroomicheyt te dienen, ende deselve naer zyn vermogen te helpen hoeden ende te beschermen tegens alle hare ende des Lants vyanden, wien die oock zouden moghen syn. Ende tot dien eynde altijt vlijtich zyn ende arbeyden te ondersoecken oft hij yet mochte hooren ofte vernemen, dwelc deser stadt voors., der gemeynen Landen, der Hoocheyt des Eertshertoghen als Gouverneur ende Capiteyn generael, der Exellentien des Princen van Orangien als Lieutenant generael, den generalen Staten, de Magistraet der voors. stede, oft oock den Coronnellen soude mogen eenichsins schadelijck, contrarie, oft hinderlijck wesen, om tselve heuren Coronnellen terstont ende sonder dilay, oft opt staende voet te kennen te geven, omme in tijts daer in versien te moghen worden.

Item sullen alle de voors. Chargeanten schuldich wesen, henne Coronnellen te respecteren, midsgaders denselven in alle redelijcke saecken, ende ten dienste der voors. Coronnellen staende, te obedieren als hen overhooft, ende hen oock zoo dicwills tselve mogelijck wesen sal, vinden ontrent ende neffens den voors. Coronnellen.

Item oft ghebeurde dat iemant vande Borgeren oft ingesetenen, onder den voors. Coronellen resorterende, de ordonnantie alhier gemaeckt overtrade, oft hem in syn debvoirvergate, sal elck der voors. Chargeanten onder zijn Coronelschap gehouden syn, de voors. mesusen metter boeten daertoe staende ende anderssints naer ghelegentheyt vander saecken te doen straffen, midsgaders oock eest noot, den delinquant tot dijen eynde met den Provoost doen apprehenderen, ende in ghevanghenis doen stellen, op verbeurte van de vervallen breucke selve te betalen.

Ende sooverre yemant derselver Chargeanten, eenighe swaerder, gewichtiger oft periculeuser saecken ende van quader consequentien, gelijck de saecken die oproer ende scheuringhe onder eenich vendel souden moghen met brengen, ghewaer wierde onder die van zijnen reghemente : Sal hy ghehouden wesen binnen XXIIII uren tzelve sijnen Coronnel te kennen te geven omme daerinne versien te wordene. Op de pene soo verre hy sulckx sal achtergelaten hebben, oock gecorrigeert te worden naer gelegentheyt vander saecken.

Sullen insgelijckx de voors. Chargeanten ende elck van hen ghehouden wesen, soo verre eenich different oft twist quame te gerijsen, tsy tusschen eenighe vande Hoofden, Capiteynen ende Bevelhebbers onder tregiment van zynen Coronnel resorterende, oft onderlinghe tusschen eenighe vande vendelen oft regimenten binnen deser stadt, tzelve met alle goede middelen ende wegen van inductien ende vereeningen, soecken te slissen ende neder te legghen, ende daertoe ghebruycken allen arbeyt ende neersticheyt, ende sooverre hem tzelve niet moghelijck wesen en sal, sullen tselve henne Coronnellen schuldich wesen, sonder dilay ende binnen den voors. tijt van XXIIII uren te remonstreren ende te kennen geven, omme promtelijck daerinne te moghen versien worden, naer ghelegentheyt vander saecken.

Item oft ghebeurde datter eenighen alarme oft oproer in dese stadt quame, sullen de voors. Chargeanten schuldig syn terstont ende met alle vlijticheyt den Capiteynen zijns regiments, midsgaders heuren Officiers ende allen anderen onder hen wesende, met den trommelslach ende andersints, in wapene te doen stellen

ende gereet te wesen, ende met zynen Coronnel respective, die voeren op haeren loop oft alarmplaetse, oft in alsulcken quartier oft quartieren als gheordonneert is oft soude mogen geordonneert worden, besetten met volck van wapenen, alle die plaetsen oft sterckten deser stadt dier beset behooren te zyn, stellende de reste haers regiments in alsulcken oorden, tocht oft slachoorden als de gheleghentheyt der plaetsen ende der saecken souden mogen verheyschen.

Item sullen de voors. Chargeanten schuldich zyn alle avonden het vendel oft vendelen van hennen regimente die wacht hebbende : eer tselve begint te trecken by te commen ende tselve op zyne bescheydene plaetsen te accompaigneren, assisteren ende ordre te stellene, midsgaders tselve te verdeylen in alsulcken schaerwachten als de ordonnantien ende gelegentheyt vander saecken zal verheyschen, verthoonen den Corporalen, Lantpassaten ende Thiendemannen, waer ende hoevele schiltwachten zij selen moeten wtsetten. Ende voorts sullen deselve Chergeanten elck onder hen regiment, schuldich wesen alle avont henne nachtronden te visiteren, oftse oock, binnen den behoorlijcken tijt byden ordonnantien vander wacht geordonneet, opder ronden zijn ghecommen.

Item sullen alle nachten twee der voors. Chargeanten ghehouden wesen de ghenerael ronde te doen, tot welcken eynde elck der voors. Chargeanten sal schuldich syn alle vier nachten als voren te waken oft (zooverre hy sieck oft qualijck gedisponeert ware) eenen anderen vanden anderen Coronnelschap tot zyn plaetse te verwilligen, ende geduerende den voors. tijt, vande wacht niet scheyden, soo omme de voors. ronden te doene, als omme te besorgen dat op alle schaer ende schiltwachten goede ordonnantie ghehouden worde, ende de fauten die by hen dien aenghaende sullen bevonden worden, den Coronnellen des anderendaechs over te geven, ende oock dat elck van hen besorghen selen, smorgens tegens het opdoen vande poorten, te vinden aen de principaelste Lantpoorten deser stadt, om regardt te nemen ende toesichte, dat eenyegelijck int opdoen vander selver, hem regulere naervolghende d'Ordonnantie vander wacht, ende oock dat zy sdaechs over ende weder gaen sullen ende hen meesten deel vanden tijt vinden ontrent den voors. twee principaelste poorten.

Sullen insgelijckx de voors. Chargeanten ghehouden wesen, den oversten wachtmeestere binnen deser stadt, alle bystant ende assistentie te doene int bedienen van zynder officitien, tzy

voor de vyanden oft anderssints daer den noot tzelve soude moghen vereysschen.

Item sal elck derzelver Chargheanten ghehouden ende schuldich zijn den suppoosten onder heuren Coronnellen met goede manieren tonderwijsen, hoe zy hen op tochte ende wachte voor ende vanden vijanden behooren te draghen, ende haer geweer te gebruycken ende te handelen, ende oock dicwils den musquettiers ende schutters te visiteren oft zij met cruyt, loot ende lonten achtervolghende d'ordonnantie behoorlijck versien zyn, ende oock toe te sien ende hen te vermanen dat sy hare wapenen ende gheweeren schoon ende net onderhouden.

Sullen oock opsicht hebben dat eenenyeghelijcken onder hen regiment wesende tzy lanck oft cort gheweer voerende, hare volle ende behoorlijcke wapenen sullen hebben ende wel geequipeert ter wachte commen.

Item sullen hen verdragen met iemanden tzy vande gheinrolleerde Borgeren ende Inghesetenen oft yemanden anders, wie tselve soude moghen wesen te composeren int heymelijck oft anderssints noch oock eenige oochluyckinghe te doene, van niet ter wacht te commen, opde pene van ghehouden te wesen vier dobbel te restitueren, tghene sij alsoo souden moghen ontfangen hebben ende voorts oock op verbeurte van een maent gagie, sullen oock de voorgenoemde Chargeanten goet regart nemen dat niemant vande Capiteynen oft Officieren hem onnacxaem houde int vervolghen vande vervallen breucken, ende indien zy sulckx voornemen van eenigen Capiteyn oft Officier, sullen terstont schuldich wesen tselve den Coronnellen in henne camere aen te gheven.

Sullen oock schuldich zijn alle avonden aen heure Coronnellen ende aende Capiteynen oft Lieutenanten der selver Coronnelschap, tot behoeve vande ghenerale nachtronden respectivelijck het woort te dragen met oock aenden genen diet hen byden Coronnellen belast soude moghen worden.

Ende voorts gheneralijck sullen de voors. Chargeanten gehouden wesen, overal te doene ende te handelen, zoo ende ghelijck eenen goeden ende ghetrouwen Chargheant generael schuldich is ende behoort te doene, ende in alle poincten ende articulen, tzelve hen voors. ampt eenichssints soude moghen raken, te onderhouden ende doen onderhouden naer henne vermogen, d'ordonnantie vander wacht opden tweelffden Decembris alhier ghepubliceert, ende allen anderen insgelijckx ghepubliceert oft alnoch te publiceren ; Ende ghemerckt sij tot toesichte vande

ghemeyne supposten vande voors. wachte sijn ghestelt, sullen, deselve dienen ende besunder tot toesicht van het droncken drincken, deselve doen de breucke betalen, tot een goet exempel van eenen anderen, al op de correctie dat sooverre sy in eenighe fauten, inde voors. ordonnantie vermelt, commen te vallen, te wesen breuckachtich in dobbele breucken.

Item sal elck der voors. Chargeanten ontfangen voor zijn gagie gedurende den tyt van sijnen dienst alle maenden de somme van XXX guldenen.

Sullen oock de Wachtmeesters schuldich wesen den Coronnellen als hen overhooft te respecteren, ende oock hen te reguleren volgende dese voorgaende articulen, voor soovele als deselve eenichssints connen ghetrocken oft verstaen worden te concerneren tot het officie, ampt ende debvoir van eenen Wachtmeester, ende principalijcken dat zy dagelijckx sullen de stadt omme rijden, soowel by daghe als bij avonde, ende besichtighen de poorten, mueren ende wachten derzelver.

H. DE MOY.

(*Gedrukt plakkaatboek*, 1542-99.)

N° 406.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth ; Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden XIIIIen January XVc LXXX.

Alsoe de Heeren ende stadt verstaen hebben, dat diverse persoonen hen dagelycx vervoirderen alhier opter straten te staen singhen, eenige seditieuse ende schandaleuse liedekens oft refereynen, waerdoere daenhoirders ende ommestaenders worden grootelycx opgeroeyt, ontsticht oft geschandalizeert, ende omme daerinne te versiene, als wesende tegens de ruste ende goede policie deser stadt, Soo eest datmen, van sHeeren ende der stadtweghen, gebiedt dat voirtane nyemant, wie hy zy, man oft vrouwe, knechtken oft meysken, hem en vervoirdere, binnen deser stadt, opter straten oft andere openbare plaetsen te staen singhen oft refereynen, op arbitrale correctie.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 225.)

N° 407.

Geboden ende vuytgeroepen by mynen Heere den Schouteth, Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden XXX^en January, anno XV^c LXXX.

Alsoomen dagelycx siet, naementlycken op sondaghen ende vierdaghen, groote vergaderinghe van jonghers ende kinderen achter straten ende omtrent de vesten, bedryvende groote ongeregeltheyt ende foulen, deen teghens dandere, met stocken, schilden van wymen ende steenen, commende smytende ende worpende, roepende ende sprekende diversche onschickelycke woorden, daer deure groote inconvenienten souden geraecken te comene : ten ware daerinne werde versien ende tzelve belet. Ende overmits doorsaecke daeraff zyn, voor den meestendeel derzelver kinderen ende jongeren ouders ende meesters, omdat zyse nyet thuys oft vander straten en houden, Soe eest datmen, van sHeeren, ende der stadts weghen, wel scherpelyck ghebiet den voors. ouders ende meesters, wy oft van wat qualiteyt die zyn, dat se heure kinders ende jonghers in hun subjectie wesende, thuys ende vander straten oft vesten houden, opdat zy hun vermyden de voors. ongeregeltheden voort te stellen, oft anders salmen tgene byden zelven kinders oft jongers misdaen wordt, opde ouders ende meesters verhaelen, ende zullen daerenboven vallen inde pene van drye Karolus guldenen eens, voor elcke reyse : voor dewelcke selen promptelyck ende metter daet geexecuteert wordden, voor ende aleer zy deshalven in rechte zullen gehoort werdden, te bekeeren de voors. drye Carolusgulden in dryen, deen deel tot profyte vanden Heere, dandere vanden Officier die dapprehensie doen sal, ende tderde voorden huysarmen deser stadt, ende daerenboven sullen de voors. jongers ende kinders verbeuren hen opperste cleet, ende werden gegeesselt oft anderssints gecorrigeert, naer gelegentheyt vander saken.

(Gebodboeck, vol. D, fol. 226.)

N° 408.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Burgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten iersten February XVc LXXX.

Alsoe nu onlancx den Breedenraedt deser stadt, tot versekeringe vande forten ende frontiersteden der selver, genootsaect is geweest te ramen ende sluyten, dat de principaelste ende vermaertste borgeren ende cooplieden alhier residerende oft frequenterende, souden worden getaxeert voir drye maenden vervolgens ter maendt optebrengen LIIm gulden, omme daermede te betalene de soldaten opte frontiersteden ende forten hier rontsomme liggende, ende dat, dien volgende, vele ende diverse persoonen tot grooten getale syn getaxeert geweest, dewelcke de sommen van penningen, daerop sy respective waren gestelt hebben opgebrocht, vuytgenomen eenighe, seer luttel in getale, als te wetene: Adriaen Tacquet, Adam Wouters, de weduwe Dierickx de Visschre, Jacob Lange ende synen sone, Anthoni Speeck ende Gheeraert Hessels, dewelcke vuyterlick weygeren henne quote optebrengene, gelyck andere goede borgeren ende cooplieden hebben gedaen, onder tdexsel dat sy alhier stedevast nyet en syn wonende, sonder te aensiene desen tegenwoirdigen noot, nyet tegenstaende nochtans den grooten tegenwoirdigen noot, daer zy alhier syn frequenterende ende oick ryck ende machtich genoch syn, als eenenyegelicken is bekent, sulcx dat zy tzelve syn doende meer doer quaetwillicheyt ende affgunsticheyt van het welvaren deser stadt ende voirderinge vander gemeyne saecken, dan anderssins, Waeromme soe eest, datmen, van sHeeren ende der stadt weghen, ordonneert ende beveelt eenenyegelycken, poirter ende ingesetene der selver, die weet eenige goeden oft schulden, hoedanich die wesen mogen aengaende oft toecomende yemandt vande voirs. defaillanten, tzelve binnen XXIIII uren na de publicatie van desen, te comen aengeven ende vercleeren mynen Heere den Mercgrave, opte pene van selve te moeten opbrengen de sommen daerop de voirs. defaillanten respective syn gestelt ende daerenboven alnoch arbitralick gecorrigeert te wordene.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 226.)

N° 409.

Gheboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, opten iersten February 1580.

Alsoe opten Breedenraedt, den XXIIII Octobris lestleden, by de Leden deser stadt van Antwerpen, is geconsenteert sekere sommen van penningen, voerden tyt van drie maenden, alle maenden promptelyck opte brengene, by maniere van leeninghe, onder diverse borgeren ende ingesetenen deser stadt, volgende de liste ende taxatie by den voors. Breedenraedt daeraff ghemaect; Ende gemerct de tweede paeye oft maendt alreede van in Decembri lestleden is verschenen, ende dat den vuytersten noot requireert dat deselve tweede oock sonder vuytstel promptelyck wordde opgebrocht opte versekeringe ende hypoteque, soo vanden voors. XXIIII Octobris, als de naerdere asseurancie byde Staten van Brabant, den XIXen January lestleden, verleendt, ende byde Leden deser voors. stadt den XXVen derselver maendt, tot meerdere versekeringe vande voirs. leenders geaccepteert, volgende den bescheede daeraff zynde, ende berustende onder den Gecommitteerden vanden selven ontfanck; Soe eest, datmen, van weghen alsboven, gebiedt ende ordonneert eenenyegelycken die tot het opbrenghen vande LIIm guldenen ter maendt is ghetaxeert, dat zy dezelve sommen respective, binnen XXIIII uren naer de publicatie van desen, opbrenghen ende tellen in handen vande gheenen die daertoe zyn gheordonneert, opte pene van reelycken gheexecuteert te worddene.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 228.)

N° 410.

Gheboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgmeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, den Ven February 1580.

Alsoe diversche borgeren ende innegesetenen, dewelcke by ordonnantie vanden Breeden rade syn gestelt op eenighe sommen

van penningen, zyn in faulte ende vuyterlyck weygeren, doer oproedinge vande eenighe quaetwillighe, hunne quote voir den tweeden maent promptelyck optebrengen, gelyck dat by myne Heeren Schouteth, Burgmeesteren ende Schepenen, opden iersten deser maent, is geboden ende geordonneert geweest, nyet tegenstaende dat hun daeraff int particulier wettelycke sommatie is gedaen, al in versmadenisse vande voirs. resolutie vanden Breedenrade ende den voirs. geboden, tenderende tot grooten achterdeele van deser stadt ende vande gemeyne saecken; Waeromme, soo eest, datmen, van weghen alsboven, anderwerven gebiet ende ordonneert eenenyegelycken, die op eenige somme van penningen syn gestelt, dat sy deselve terstonts opbrengen ende tellen in handen vande ghenen die daertoe geordonneert syn, opte pene van reelycken in synen persoone ende goeden te doene, waerschouwende alle deselve, datmen goede note ende register sal houden vande ghene die ierst syne somme sal hebben opgebrocht, omme hem daeraff by ordre rembour-sement ende betalinge te doene.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 228.)

N° 411.

Gheboden ende vuytgeroepen by mynen Heere den Schouteth, Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten VIIIen February 1580.

Alsoo Herman (1) van Hamme, coopman van tapisseryen, woonachtich tot Sintruyden, inde maent van Novembri lestleden, zyne tapisseryen vercocht hebbende Philipsen van Mettecoven, coopman, inwoondere deser stadt, deselve Philips hem zyne obligatie gegeven heeft vande reste vande selve tapisseryen, bedragende negenentnegentich ponden XV schellingen Vlaems eens, te betalen binnen eenre maent daernae, ende dat de voors. obligatie met meer goeden denzelven Jannen van Hamme,

(1) Eerst stond er *Jan*, doch die voornaam is uitgeschrabt en daar boven *Herman* geschreven. In den achtsten regel dezer ordonnantie is die verandering evenwel vergeten.

(vervolgende syne reyse naer Sintruyden), byden Spaengnarts ontweldicht ende berooft is, Soo eest datmen gebiet, van sHeeren ende der stadt wegen, eenen yegelicken zoo wye de voors. obligatie in handen heeft, oft noch namaels soude mogen cryghen, deselve van stonden ane brenge in handen vanden Binnen-Borgermeestere deser stadt, verbiedende, etc.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 227.)

N° 412.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vande Werve, Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XIX dach February 1580.

Alsoe het gemeyn plat landt van alderhande gedierte van vee ende gevochelt, deur de continuele ende lanckduerige tochten, soe wel vande ruyteren als andere soldaten, gelegen hebbende ten platten lande ende besundere ontrent deser stadt, is grootelycken vernielt ende ganselycken vermindert geworden; dat oyck den saisoen van het jonck gedierte ende vee op te voeden ende te genereren is aenstaende ende voor der hant, inder vuegen dat, achtervolgende alle goede politie ende om te voorcommen die groote dierte vanden vleesche, die apparentelycken soude overcommen desen aenstaenden Paesschen, het van noode is goede ordre ende regel te stellen dat hetselve soo over hoop ende sonder noot, besundere in desen jegenwoirdighen groeyende saisoene, nyet en worde gedoot, geslagen ofte vernielt, Soo eest datmen, van sHeeren ende der stadt wegen, gebiet wel scherpelycken dat, in desen jegenwoirdighen vasten, nyemandt, tzy buyten- ofte binnenvleeschoudere, en sal mogen slaen noch vercoopen eenich vleesch, tsy binnen heuren huyse oft daer buyten, dan de *sesse* (1) gesworen vleeschouwers die by mynen Heeren voors. toegelaten is, by expresse ordonnancie, tot gerieff vande crancken ende andere behoefflycke persoonen, te mogen slaen ende vleesch vercoopen, alleenlycken tot drye plaetsen ofte in drye

(1) Bij de vernieuwing dezer ordonnantie in 1581 werd het woord *sesse* veranderd in XII.

huysen, behoudelycken dat deselve egeen ander vleesch en selen mogen slaen dan hamelen ende calffvleesch, sonder oeyen ofte koeyen : Ende eest noot inde voors. drye huysen tsamen eenen os ter weken, sonder meer, ende in elcke vande voors. drye huysen ter weken alleen sesse lammeren, sesse hamelen ende sesse calveren, opte verbuerte van XII guldenen, telcker reysen te verbueren by dengenen diemen bevinden sal, contrarie van eenige van desen poincten gedaen te hebbene, te bekeerne naer ouder costuymen. Ende gemerct het slaghen ende vercoopen vanden vleesche voors. alleenlycken wordt toegelaten voor de crancke, miserabile ende sickachtige persoonen ende egheenssins om die te vernielen, deur overdaet ofte broedroncheyt, Soo eest datmen gebiet, van wegen als boven, allen herbergiers, taverniers, pasteybackers, taffelhouders, cabarettiers ende gastweerders, soo binnen als buyten, egheenderhant vleesch voorts te stellen, te slagen ofte doen slaghen, noch oyck te vercoopene, op gelycke pene, ende te bekeeren als boven : Verbiedende van gelycken allen pouliers ende anderen, met gevoechelt te vercoopen ommegaende, daermede voorts te stane ofte te vercoopene, dan by denghenen die zulcx by d'Overheyt is toegelaten ende dat alleenlycken omme hetselve gedierte, poullagie ende gevochelt binnen heuren huyse vercocht te worden aenden ghenen die bevonden selen worden zulcx, deur cranckheyt ofte vuyt anderen redenen, te moegen eten ende genieten, hebbende daeraff bescheet ende consent vanden Officier ofte Oppercuermeesters ende Politiemeesters deser stadt, opte verbuerte, soo wanneer men bevinden sal dat yemandt vleesch ofte pollerye vercocht sal hebben aen yemanden gheen bescheet hebbende, als boven vanden vercochte vleesche ende poullagie ende daerenboven opde pene van XII guldenen ; Ordonnerende den voors. Officier, Oppercuermeesters ende Politiemeesters wel scherpelycken, hierinne goede toesicht ende regardt te nemen ende d'overtreders te calengieren ende corrigeren met affneminghe vande voors. penen, wederroepende ende casserende alle andere acten ofte appostillen, desen aengaende, yemanden gegeven ofte gegundt (1).

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 229.)

---

(1) Renovatum XVIII Februarii 1581.

G. Martiny.

N° 413.

Gheboden ende vuytgeroepen by Joncker Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt deser stadt van Antwerpen, opten lesten February 1580.

Alzoe ter kennissen vanden Heere ende stadt is ghecommen, dat sommighe persoonen, vuyt deser stadt geseet zynde, hen hebben vervoirdert, in versmadenissen van dien, weder te keeren binnen deser stadt, sonder oirloff ende consent vande ghene die henlieden hebben vuytgeseet, Soe eest, datmen, van weghen alsboven, gebiedt ende ordonneert alle dezelve persoonen te vertrecken vuyt deser stadt, binnen sonneschyn, op arbitrale correctie.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 230.)

N° 414.

Gheboden ende vuytgeroepen by Joncker Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt deser stadt van Antwerpen, opten lesten February 1580.

Alzoomen verstaet dat vele ende diverse persoonen binnen deser stadt zyn commen gevlucht ende woonen, dewelcke vuyt andere steden ende plaetssen zyn gebannen ende vuytgeseet, vuyt dien sy hen aldaer hebben misdraghen teghen de welvaert vanden vaderlande, ende omme alle deselve persoonen te moghen kennen ende weten, ende dese stadt te beter moghen versekeren van alle quade aenslaghen van onse vyanden, Soo eest datmen van sHeeren ende der stadt weghen, bevelt ende ordonneert wel scherpelyck, allen poorteren ende ingesetenen deser, dat sy, binnen XXIIII uren naer de publicatie deser, by gescrifte overbringhen alle manspersoonen, in handen van hennen Capiteyn, met name ende toenaeme, mitsgaders met verclaren van waer deselve persoonen syn ghecommen oft gheboren, dewelcke binnen henne huysen syn woonende oft logerende, omme dezelve persoonen byde Capiteynen voirts overgebrocht te worddene in handen vande Ghecommitteerde neffens zyne Excellencien, opt feyt van oirloghe, welcke Ghecommitteerde mynen voors. Heeren Borgmeesteren ende Schepenen hebben geauctorizeert ende auctoriseren mits desen, om alle suspecte ende vuytgesede persoonen,

naer precedente informatien, vuyt deser stadt te doen vertrecken, op alsulcke penen als zy sullen vinden te behoirene.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 230.)

N° 415.

Geboden ende vuytgeroepen by mynen Heere den Schouteth; Burgermeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten vyffden Meerte, anno XV^c LXXX^tich.

Alzoo Matheeus van Deurne, in Novembri anno XV^c achtentzeventich, reysende naer Bruessel, is geapprehendeert gewordden byden Spaignaerden ende gevanckelycken gevuert binnen der stadt van Loeven, ende aldaer gevanghen zynde, berooft ende gespolieert is gewordden van allen zynen brieven, titulen ende munimenten binnen deser stadt, ende onder andere van zekeren rentbrieff van dryenvyftich Karolusguldenen, XVI stuyvers, eenen grooten brabants erflyck, die byden voors. Matheeus van Deurne is gequeten met zyne penningen aen Jan Tielmans ende deselve doen stellen heeft op Jan Jacques, waerdoere de voors. Matheeus zyne gerechticheyt nyet en can vervolghen, Soo eest datmen gebiet, van sHeeren ende der stadt weghen, eenenyegelycken, dat alle deghene die de voors. brieven, titulen ende munimenten onder hebben, oft eenighe van dyen oft daeraff weten te spreken oft vanden hebber derzelver, dezelve overbrenghe oft come anonceren aen mynen Heere den Binnen-Borgermeestere, binnen veerthien daghen naer datum van desen. Verbiedende ende interdicerende eenenyegelycken die aen yemanden te vercoopen, cederen, transporteren, vermangelen, in betalinghe te ghevene oft anderssins te veralieneren, wetende dat alle tghene contrarie van desen gehouden ende gehacht sal wordden voor nul, machteloos ende van onweerden.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 233.)

N° 416.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten VIII^en Meerte XV^c LXXX.

Alsoemen verstaet dat vele geestelicke personen hen vervoirderen dagelycx henne goeden te vercoopen ende veralieneren,

naemelyck tot seer vilen prise ende vele by simulate contracten, onder tdecxsel van Octroy vanden Pauws oft andere, daerdeur groot prejudicie soude gescieden de goeden, daeraff tgebruyck, byden Religionsvrede, is geassigneert die vande Gereformeerde Religie oft Ausburch Confession, Soe eest dat daeromme, ende gemerct nyet en betaempt dat de goeden, geestelicke personen aengaende, tsy binnen deser stadt oft hertoochdom van Brabant, (daeraff dese stadt een principael leth is,) gelegen, werden vercocht, sonder hen consent oft weet, van weghen den Heeren ende stadt, wordt eenyegelyck verboden, eenige geestelicke goeden te vercoopen oft inne te coopen, op pene vande nulliteyt ende vande verbeurte vanden goeden. Verbiedende de Secretarisen, daeraff eenige brieven te depescheren oft te laten vuytgaen, mitsgaders de voirs. Secrtarisen, Notarisen ende alle andere te passeren eenige contracten, procuratien oft anderen bescheede daermede de voirs. goeden in eeniger manieren souden worden vercocht, verandert, vermindert, op arbitrale correctie, ter tyt toe daerinne anderssints sal worden versien.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 233.)

N° 417.

Gheboden ende vuytgheroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt deser stadt van Antwerpen, opden VIII^{sten} Martii XV^{c} LXXX.

Van weghen der Heeren ende vander stadt wordt eenenyegelijck gheboden ende geordonnert, dat alle de huyslieden die binnen dese stadt zijn gheweken, selen ten lancxten binnen acht dagen vertrecken vuyt deser stadt met henne vrouwen, kinderen, familie ende beesten, soo vuyt dien datmen verhoept, dat ten platten lande sulck ordre is ghestelt dat sy voirdane niet en selen worden aldaer beswaert oft ghefoulleert, ende dat sy vredelijck hen landt selen moghen bouwen ende hen vruchten genieten, als oick vuyt dien vele vande voirs. huyslieden hen begheven tot de ledicheyt ende tot aelmoessen te bidden, ende dat sy boven andere inconvenienten de stadt infecteren: opde pene, dat deghene die naer de acht daghen binnen dese stadt selen bevonden worden, selen ghepunieert ende gestraft worden

als vagabonden, ter arbitraige vander Weth, na gheleghentheyt vande saecken.

Onderteeckent : G. Kieffel.

(*Gedrukt plakkaatboek*, 1542-99. Zie ook : *Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 234.)

N° 418.

*Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten VIII*en *Meerte XV*c *LXXX.*

Men beveelt eenyegelyck, van sHeeren ende der stadt weghen, dat alle ende yegelycke persoonen, die binnen twee jaren herwaerts van buyten alhier syn commen woonen, binnen dry dagen naer de publicatie van desen, selen schuldich wesen aenden Capiteyn in elcken quartiere te kennen te geven synen naem, van waer hy gecommen is, oft hy van selffs vertrocken oft vuytgeseecht is, ende de plaetsse van syne woninge, tsy dat hy alhier huys houwt, synen cost coopt oft inde herberge gelogeert oft in ander manieren alhier binnen dese stadt is oft schuylt. Ende dat alle proprietarissen van huysen oft bewoonderen van dyen, selen schuldich wesen aen te brenghen alle alsulcke persoonen die sy henne huysen binnen den voirs. tyde hebben verhuert ende die sy weten dat in henne huysen woonen oft schuylen, dat van gelycke die huerlingen oick selen aenbrengen de voirs. persoonen die by hen in huys woonen, opde pene van dat de voirs. persoonen die alsoe overgecommen syn oft proprietarissen ende huerlingen respective, die, binnen drye daghen na de publicatie van desen, nyet en selen hebben overgebrocht, selen arbitralyck gecorrigeert worden, na gelegentheyt vander saecken ende discretie vander Weth. Welcke Capiteynen daeraff selen rapport doen ende behoirlycke declaratie overgeven aen mynen Heere den Buyten-Borgmeestere ende andere Heeren gedeputeert totter kennissen dan dese saecken. Bevelende dyesnyettemin ende ordonnerende eenenyegelycken, dat alle deghene die vertrocken oft vuytgeseecht syn vuyte steden houdende alnoch mette generaliteyt ende die alhier resideren oft syn, tsy in herbergen, poirters- oft innegesetenenhuysen oft anderssins, om eenige quaet-

willicheyt, die sy gepleecht hebben tegen de gemeyne landen oft steden, daer vuyt die vertrocken oft vuytgeseecht syn, binnen den derdden dage naer dese publicatie, selen vuyt dese stadt ende Marcgraefscap vertrecken, opde pene van aen lyff ende goet gestraft te worden, nae gelegentheyt vander saecke ende discretie vanden Heeren. Ende sooverre de voirs. ordonnantie nyet en wordt voldaen ende dat de voirs persoonen die gehouden syn over te brengen oft te vertrecken, tselve alsoe nyet en doen, binnen den voirs. derden dage, dat dieghene, tsy Capiteyn oft andere, die weet aen te geven eenige vande contraventeurs selen hebben, van elcken persoon, vyftich Carolusguldenen, te verhaelen aende gereetste goeden vande selve, ordonnerende de Coronels dese ordonnantie te condigen, by trommelslach, in elcken quartiere van dese stadt.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 234.)

N° 419.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XXVIen Aprilis, anno 1580.

Alsoomen bevindt datter vele ende diversche partyen tot groote ende merckelycke sommen van penningen alnoch staen open ende onbetaelt inden ongelden ende impositien, tzedert den jare LXXVIItich lestleden byde Leden deser stadt geconsenteert, namentlyck vanden Xen, IIIIen, hondersten ende vyffden penninck, den weeckgelde vanden halven stuver opden gulden, midtsgaders den dyckaigie ende fluweele gelden, waerdoer nyet alleenlyck en wordt gefrusteert ende verachtert het beneficie vande gemeyne zaecke, gebrekende de middelen die totter oirloge ende andere nootsaeckelyckheden opden voors. ongelden ende impositien syn gedestineert ende geassigneert, maer tenderende tzelve oock tot confusie vande voors. impositien alreede geconsenteert ende diemen alnoch soude moegen consenteren, ende meer tot achterdeele ende prejudicie vanden goeden ende goetwilligen borgeren ende inwoonderen, die in alsulcker vuegen alleene de lasten souden dragen, daer vande onwillige souden blyven exempt ende onlast, waeromme mynen Heer Schouteth, Borgermeesteren ende Scepenen van noode gedocht heeft promptelyck

daerinne te versien, ende alsulcken openstaende ende onbetaelde partyen oft restanten, met alder vlichticheyt, te doen innen ende ontfangen, doende daertoe gebruycken alle gevuegelycke wegen van executie, tot welcken eynde zy van nyeuvs gecommitteert hebben sekere persoonen, die totter inninge ende ontfange voors., sullen van nu voortaen sitten int huys vande Welsers, genaempt *de Roose*, staende inde Kerckhoffstrate alhier; ende opdat nyemant daeraff en pretendere ignorancie, Soe eest datmen, van wegen mynen Heeren Schouteth, Borgermeesteren ende Scepenen voors., wel expresselyck beveelt ende gebiedt allen borgeren, inwoonderen ende ingesetenen deser stadt voors., van wat qualiteyt oft conditie die zyn, ende die alnoch schuldich ende ten achteren syn hunne quote ende contingent inden voors. ongelden ende impositien vanden Thienden, Vierden, Hondersten ende Vyffden penninck, Weeckgelde vanden halven stuver opden gulden, midtsgaders den Dyckaigie ende Fluweele gelden, oft in eenigen van dyen, dat sy terstont ende sonder voorder vertreck deselve hunne quote ende contingent respectivelyck commen overbrengen ende betalen, in handen vanden voors. Gecommitteerden, sittende int Welsershuys, alsvoren, opde pene dat alle die ghene, die binnen XIIII dagen nae de publicatie van deser, de voors. betalinge nyet en sullen gedaen hebben, sullen daervoren, midtsgaders voor de costen daertoe alreede gedaen ende alnoch te doene, reelyck ende metter daet, by affpandinge van hunne meubelen, geexecuteert worden, sonder verdrach oft dissimulatie.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 242.)

N° 420.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XXVIen Aprilis 1580.

Men condicht ende laet weten eenenyegelycken datmen het hoochsel vande terwe, te wetene ses stuvers op elcke veertele, onlancx byde Leden deser stadt geconsenteert ende op ghisteren verpacht, ontfangen sal achter het verbernt stadthuys, inden winckele daermen jegenwoordelyck is ontfangende de veeaccyse deser stadt.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 243.)

N° 421.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vande Werve, Schouteth; Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten lesten dach Aprilis 1580.

Alsoe onlancx vuyt deser stadt syn geseeght geweest diversche geestelycke persoonen, die hen meest houden byde vyanden, ende dat anderssins noodich is, tot welvaren vanden gemeyne landen ende van deser stadt, den staet ende gelegentheyt te wetene vande gheestelycke goeden, dewelcke men sekerlick verstaet dat dagelycx in groote menichte worden vercocht, verhuert ende veralieneert, onder pretext van octroy vanden Pauws ende anderssins, simulatelick ende onbehoirlick, Soe eest datmen gebiet ende ordonneert alle gheestelycke persoonen ende alle Thresoriers, Rentmeesters ende onderwinders van henne goeden, dat sy nyet en selen vercoopen, verhueren, vermangelen oft anderssins disponeren van eenige derselver geestelycke goeden, meublen ende immeublen, sonder consent ende advoy vande Gedeputeerde tot het benificieren vande selve geestelicke goeden gestelt, blyvende tvoorn. verbot vande geestelicke goeden nyet te mogen vercoopen oft verthieren in syne cracht ende weerde. Ende voir soevele als aengaet de vuytgeseeghde persoonen, soe vande dry Biddende Ordenen ende vande Bogaerden als alle andere, dat zy nyet en selen mogen ontfanghen eenige henne renten oft innecommene oft hen eenichssins de goeden, meublen oft immeublen, acten oft crediten, in eeniger manieren, onderwinden, ende datmen aen hen noch yemant van hennen twegen egheen betalinge en sal mogen doen, opde pene van twee dobbel anderwerff te restitueren. Gebiedende voirts alle de voirs. geestelicke persoonen, Thresoriers, Rentmeesters ende onderwinders van henne goeden, dat sy selen schuldich wesen over te brengen, in handen vande voirs. Gedeputeerde, den staet van alle de geestelicke goeden, meublen ende immeublen, huysen, renten, chysen, innecomene, actien ende crediten, die sy besitten, kercken, cloosteren, gasthuysen, godshuysen, cappitelen oft ander gheestelicke particuliere persoenen toecomende, vuyt wat tytule dattet zy, ende dat ten lancxtsten binnen acht dagen na de publicatie van desen, sonder prejudicie vanden Religions-Vrede ende naerder Verbont, tot Vuytrecht gemaect, daer tegen men nyet en verstaet te doen, maer eenenyegelycken vande gheestelicke persoonen

presente ende absente, vuytgeseeghde, die nyet en syn byden vyant noch in suspecte plaetssen, contentement te geven, gelyck dat volgende den voirs. Religions-Vrede ende naerderen Verbonde behoirt.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 241.)

N° 422.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Simon vande Werve, Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten lesten dach van Aprille XVc LXXX.

Alsoo, opten XXIII dach deser maendt van Aprille, byden Leden deser stadt, Breedenraetgewyse vergadert wesende, is geconsenteert geweest sesse stuvers op elcke veertele terwen, boven tgene dat se belast is, ende dat voor den tyt van sesse maenden naestcommende, omme de penningen daeraffcommende daermede te helpen betaelen de garnisoenen van Liere ende Herentals, ende omme het voors. hoochsele, vande voors. terwenmeel, terstont te mogen stellen in treyn, om sonder dilay gelicht ende betaelt te worden, Soo eest datmen cundicht ende laet weten eenenyegelycken, datmen, op en Dysendaghe naestcommende, wesende den derden dach van Mey toecommende, sal sitten opter stadthuyse alhier, opde Tresorierscamere, des achternoens, ten dry uren, omme aldaer te verpachten het hoochsel vanden voors. terwenmeel, van sesse stuvers op elcke veertele, ende dat voor den tyt van sesse maenden, innegaende den vyfden dach derselver maendt, ende dat op alsulcke conditien ende voirwaerden alsmen aldaer eenenyegelycken openbaerlycken sal voorlesen.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 242.)

N° 423.

Gheboden ende vuytgheroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borghemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XIIIsten May XVc LXXX.

Nae dien, den lesten Aprilis lestleden, onder andere gheboden is geweest, alle gheestelycke persoonen, Tresoriers, Rentmees-

ters ende bewinders van henne goeden, dat sy selen schuldich wesen te kennen te geven ende over te brenghen, in handen vande Ghedeputeerde, byden Breedenraedt deser stadt ghecommitteert tot het beneficieren vande geestelycke goeden, alle de meublen ende immeublen, huysen, renten, chysen, cloosteren, gasthuysen, godtshuysen, capittelen oft eenighe gheestelycke particuliere persoonen toecommende, vuyt wat titule dattet zy, ten lancxsten binnen acht daghen naer de publicatie van dien, Ende dat seer luttel persoonen dien volghende tot noch toe zyn ghecompareert tot verachtinghe vande voors. ordonnantie ende gheboden : Soo eest datmen, anderwerff ghebiedt ende ordonneert, dat de voors. gheestelycke persoonen, van wat state, qualiteyt oft conditie hy zy, het zy Abt, Prior, Supprior, Pater, Canonick, Priester, oft andere, sal schuldich wesen de voors. declaratie te doene, ende den staet vande voors. gheestelycke goeden, soowel vrouwecloosters ende conventen aengaende, als anderssints, egheene overal vuytghenomen, van wat nature deselve goeden moghen wesen, over te brenghen, in handen vande voors. Ghedeputeerde, die tot dien eynde sullen daghelycx compareren inde *Roose* by het Kerckhoff, van smorgens ten acht uren tot elff uren, ende des achternoens van twee uren tot vijff uren, ende dat binnen vierthien daghen naestcommende : Op de pene vande gheene die in ghebreke sal zyn, binnen denselven tydt den voors. staet overghebracht oft syne neersticheyt ende devoir daertoe ghedaen te hebben, te verbeuren syn recht ende actie d'welck hy totte voors. goeden mach hebben oft pretenderen, t'waere vuyt crachte van beneficie, prouve, huere oft eenyghen anderen hoedanighen titule dat het zy. Verbiedende ende interdicerende, binnen middelen tyde ende tot dat anders sal wesen gheordonneert, eenighe betalinghe te doene aen eenighe vande voors. gheestelycke persoonen, henne Tresoriers, Rentmeesters oft bewinders van henne goeden, dan degheene die last ende commissie sullen hebben by gheschrifte vande voors. Ghedeputeerde : Op de pene van anderwerff te moeten betaelen, blyvende de voorgaende gheboden, nopende de voors. gheestelycke goeden, in haer viguer ende macht.

G. Kieffel.

(*Gedrukt plakkaatboek*, 1542-99. Zie ook : *Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 243.)

N° 424.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vande Werve, Schouteth ; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opden XVIIIen May 1580.

Alsoe diversche persoonen, soe poorters als ingesetenen, hen vervoorderen tot vilen pryse ende anderssints, tot grooten achterdeele van deser stadt ende gemeyne saecke, in te coopene het yser, coper, loot, then, clocken ende clockspyse, byden soldaten tot Mechelen ende elders gerooft, ende binnen deser stadt by particulier persoonen gebrocht, soe te wagen als te schepe, pretenderende tzelfde (zoe te presumeren is,) te retransporteren buyten dese stadt ende geunieerde Provincien, al contrarie den placcaten daeraff zynde, ende de welvaert vanden selven Provincien, midts datmen alle minerallien nu tegenwoordelycken van noode heeft om gebruyckt te wordene totte gemeyne defensie van dyen. Ende alsoe mynen Heeren Borgermeesters ende Scepenen, met advyse vande Gecommitteerde totten crysraet, hebben geordonneert den Gecommitteerden totter ammonitien deser stadt alle alsulcke mineralien, tot eenen sekeren pryse, ten behoeve als boven, in te coopene, ten dienste van deser stadt ende gemeyne zaecke, Soe ist datmen, van wegen mynen Heeren Schouteth, Borgermeesters, Scepenen ende Raidt, wel scherpelyck gebiedt dat alle cooplieden, tzy poorters, ingesetenen oft anders, resorterende onder eenige vande Natien, die eenich coper, metael, yser, loot, then, clocken, clockspyse, oft ander minerallien, geprocedeert vanden rooff ende pillagie van Mechelen ende elders, onder syn hebbende, twaer by coope, mangelinge, verpandinge oft anderssints, onder wat titule dattet zy, alle deselve commen aengheven inde Camer vande Gecommitteerde totter ammonitien, gestaen inde *Roose*, inde Kerckhoffstrate, ende dat binnen den derden dage nae de publicatie van desen, op de pene van confiscatie van allen deselve mineralien, deen derdendeel ten behoeve vanden Heere, dander totter Cameren vander ammonitien ende het derde derdendeel voorden aenbrenger, ende boven dyen als ongehoorsame gestraft te wordene, eenen anderen ten exemple.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 244.)

N° 425.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XIIII Juny, anno XV^c *LXXX.*

Alsoo, opten XVIII dach van Meye lestleden, byden Leden deser stadt, is geconsenteert geweest XII stuvers op elcken sack souts, omme daer mede te betaelen ende te rembourseren die ghene die daerop hadden genegotieert ende gehandelt, ende ten eynde hetselve ongelt van XII stuvers op elcken sack souts te beter ende gevuechlycker soude mogen worden ontfanghen ende gecollecteert, ter minster schaden vande gemeynte: Ende omme te obvenieren ende voorcommen alle frauden ende datter inne soude mogen worden gecommitteert, Soo is by mynen Heeren voors. geordonneert ende gestatueert, dat alle soutvercoopers, soutzieders, grossiers ofte winckelhouders van soute, zullen gehouden syn, binnen den derden daghe naer de publicatie van desen, over te brengen, in handen van mynen Heer de Mercgrave, de quantiteyt van allen den soute dat zyluyden by hen zyn hebbende, omme daervan betaelt te worddene aenden Gecommitteerde het recht voors., op de verbuerte van het verswegen sout oft de weerde daervore, ende anderssins arbitralycken gecorrigeert te wordene. Insgelycx ordonneert men alle soutmeters, datzy hen trouwelycken selen draghen achtervolghende heuren eedt int meten vanden soute, ende dat zy egheen sout meten en selen sonder billet te hebben vande Gecommitteerde totten ontfanghe vanden voors. ongelde. Dat oock de soutdragers ofte arbeyders vanden soute egeen sout en selen mogen dragen ofte arbeyden, voor ende aleer hen sal wesen gebleken hetselve sout byde soutmeters gemeten te zyne, op pene van diegene, die in gebreke zyn tselve te doen, arbitralycken gecorrigheert te worddene ende daerenboven van heure officie ofte dienst verlaeten te wordene. Selen insgelycx alle soutmeters schuldich zyn over te brengen, aende Gecommitteerde voors., de quantiteyt vanden soute diese, vuyt elck schip, schuyt ofte keete, gelost zynde, gemeten selen hebben, om tselve te confronteren met de quantiteyt vanden soute hen aengegeven byden schippers ofte coopluyden. Ende en selen oyck geen cooplieden, hier commende met sout, tzelve moghen doen lossen, sonder aleerst aende

voors. Gecommitteerde te hebben verthoont henne certificatie ofte soutbrieff, op de verbeurte vanden selven soute. Selen daerenboven alle soutzieders ende grossiers vanden soute gehouden wesen heur sout te doen meten met die gesworen soutmeters ende nyemandt anders, op pene voors. Ende salmen allen tsout, dwelckmen alhier sal willen doen lossen, moeten lossen in sint Jansvliet, op pene als vorens. Ende midts dyen die Gecommitteerde voors. heur residentie selen houden opden Brabant-Thol, soo wordt denselven belast heur des morgens terselver plaetsen te laten vinden, van seven uren totten elven, ende des achternoens vanden II uren totten sessen, om eeneniegelycken te gerieven. Binnen welcken tyde eenyegelyck sal schuldich wesen syn sout te lossen, laden ende vuytvueren diet begeert ende nyet daerbuyten, op pene als voren, te bekeeren in dryen, deen deel den Heer, dander der stadt ende het derde den aenbrengher.

(*Gebodboeck vol. D, fol.* 246.)

N° 426.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vanden Werve, Schouteth; Borgmeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XVIen Juny 1580.

Alsoe dagelycx, binnen deser stadt, worden gecommitteert groote abusen int brengen ende vercoopen van alderhande meubelen ende huysraet, dewelcke meestendeel gestolen ende gerooft zyn, welck innebrengen, coopen ende vercoopen nyet alleen en wordt gedaen ende gecommitteert by eenige vanden Oudecleercoopersambachte alhier, maer oock mede by andere persoonen, die buyten deser stadt somwylen met sommige oudecleercoopers alhier verstandt ende compaignie hebben, welcke voors. innegebrochte goeden alhier vercocht worden metten oproep, al contrarie der ordonnantien ende goede policie deser stadt, Soe eest datmen, van wegen des Schouteth, Borgmeesters ende Scepenen deser stadt, wel scherpelyck, gebiedt, dat nyemant van buyten, van wat qualiteyt oft conditie hy sy, hem en vervoordere eenige meublen oft huysraet, die hy buyten deser stadt heeft gecocht, anders dan tot syne eygen gebruycke, in wat steden, dorpen oft plaetsen tzelve soude moegen wesen, te brengen oft doen

brengen binnen deser stadt ende deselve by eenige oudecleercoopers, metten oproep, doen oft laten vercoopen, in eeniger manieren, ende dat opde pene van ses Carolusguldenen, te verbeuren voor elck stuck dwelck alsoe innegebrocht ende vercocht sal worden, te verbeuren in dryen, deen deel den Heere, het IIe de stadt, ende het derde tot behoeff vanden voors. Ambachte.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 247.)

N° 427.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borghmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Andtwerpen, opden XXIIIsten Juny MDLXXX.

Alzoo diversche gheboden zijn gedaen ende gepubliceert geweest, ten eynde de geestelijcke persoonen henne Rentmeesters, huerlingen, besitters oft onderwinders vande geestelijcke goeden souden schuldich zijn over te brengen, den staet vande voors. goeden, in handen vande Ghedeputeerde, byden Breeden-Raedt deser Stadt gecommitteert tot beneficien vande geestelijcke goeden, die bevonden soude worden, dat dese Stadt tot ontlastinghe van haere tachterheyt ende anderssints tot haeren proffijte soude moghen aenveerden. Ende dat de geestelijcke persoonen oft henne Rentmeesters, huerlingen, besitters oft onderwinders vande geestelijcke goeden, egheen redene ter wereldt en hebben om te weigeren het verclaeren vanden staet vande goeden, die hen int besonder niet aen en gaen, emmers niet langer dan zy en leven, sonderlinge nae dien deselve geestelijcke persoonen, naevolgende de natuerlijcke redenen ende alle gemeyne wetten, ende oick volgende den Religions-Vrede, zijn onderworpen den Magistraet, die daeromme behoort wel particuliere kennisse te hebben van alle de voors. goeden. Ende dat dien al niettegenstaende zylieden respective voor het meestendeel zijn alnoch in gebreke de voors. staet over te brengen ende verclaeren te doen tot groote verachtinge vande geboden van deser stadt, ende tot grooten naedeel ende prejudice vande selve : Soo eest dat, voor de derdemael, wordt geordonneert, dat de voors. persoonen geestelijck, ende weerlijck, die eenige geestelijcke

goeden besitten, naerder inde voorgaende publicatien gedeclareert, vuyt wat titele dattet zy, selen schuldich zijn hennen staet over te brengen binnen acht dagen na de publicatie van desen, in behoorlijcke forme ende sulcken als zy selen willen verantwoorden, opde pene inde voorgaende publicatien begrepen, ende sonder prejudice vande selve. Ende dat zy daer en boven tot het overgheven vanden staet ende behoorlijcke verclaeringe selen bedwongen worden by alle middelen van bedwanck ende naemelick by apprehensie van henne persoonen (1).

G. Kieffel.

(*Gedrukt plakkaatboek*, 1542-99.) Zie ook : *Gebodboeck vol D, fol.* 248).

---

(1) Extract uit de *Stadsprotocollen* van Antwerpen, der jaren 1581-1584 vol. 11.

Alsoo, byden Breeden Raedt deser stadt, is geordineert datmen sal procederen tot het vercoopen vande *geestelycke goeden*, hebbende tot denselven eynde gecomitteert sekere Gedeputeerde, soo tot administratie ende verhandelinge van dyen, Soo ist dat mynne Heeren de Wethouderen deser stadt van Antwerpen, om teffectueren de selve resolutie, hebben gecommitteert ende geauthoriseert, committeren ende authoriseren, mits desen, Cornelis Daems ende Valerius Van Dale, Schepenen, om te goeden ende te vestigen, van wegen derselver Leden, in behoorlycke formen, voor Wethouderen deser stadt, allen ende iegelycke die vuyt crachte vander selve resolutie alreede eenige goeden, huysen erffven ende gronden, toecomende derselver geestelycheyt, ter vryer vrydaegsmerct, hebben gecocht, vande Gecommitteerde tot het benificieren vande selve goeden; Syn voorts deselve geauthoriseert, om, met advyse van hunnen medegecommitteerde, te coopen alle alsulcke huysen, erven, ende gronden, vande penningen te procederen vande selve geestelycke goeden, als van noode sal wesen, omde straten te maecken, ende den behoorlycken doorganck ende passagien van dyen, te betalen, tsy met gelde oft rente, soo tselve sal gevueglyck moigen geschieden, de goedinge ende bevestinge, die daertoe van noode sal wesen, tot behoeve deser stadt, te ontfangen. Gelovende den selven, van tgene voors. is, te ontheffen ende te indempneren, ordonnerende den Secretarisen deser stadt hen te passeren procuratie, ten fyne voors., in behoorlycke forme, onder den segel deser stadt. Ende salmen denselven Gecomitteerde nae heure moeyte ende arbeyt behoorlyck contenteren. Actum IX[a] Decembris, anno XV[c] tachentich.

N° 428.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelise van Mansdale, Onder-Schouteth; Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten dryentwintichsten dach July, anno XVc LXXX.

Alsoo de Heer ende de stadt is geinformeert alsdat Roeloff Aertsone, van tSertoghen Bossche, ende Jan vanden Heuvele, insgelycx van Shertoghen Bossche, heur hebben vervoirdert te onderwinnen diversche saecken, schadelycken wesende der gemeynder saecken, ende vele quade diensten der selver te doene, Soo eest datmen, van sHeeren ende der stadt wegen, de selve is voortsroepende, ten eynde zy daeraff commen tot heuren verantwoirden, voor mynen Heeren Borgermeesteren ende Schepenen deser stadt, op en Dysendage naestcommende, in Collegio, goetstyts voor der noenen, wel wetende, dat, heurder absentie nyettegenstaende, men tegens de selve voorts procederen sal gelyckmen sal bevinden te behoirene. Verbiedende ende interdicerende eeneniegelycken de selve persoonen oft heure goeden te logeren, herbergen ofte verborgen, ende die tegenwoirlyck daeraff weten te spreken, selen gehouden worden de selve te denuncieren ende aen te brengen aenden Officier, oft anderssints salmen deselve houden ende straffen als fauteurs van alsulcken quaetwilligen. Vercundigen ende laeten weten eenenyegelycken, die de voors. persoonen oft eenighen van hen sal cunnen becommen ofte denuncieren, zulcx dat deselve commen in handen van justicien, salmen den selven, van stadtwegen, vuytreycken ende betaelen de somme van IIc. guldens eens. (1).

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 253.)

---

(1) Proclamati pro secunda vice, die 28 Julii, ut compareant 6 Augusti et evocati eodem die, non comparuerunt.

Die XIIIa Augusti proclamati pro tertia vice, ut compareant ad Martium proximum. Opte pene van gebannen te worddene, etc.

N° 429.

Gheboden ende vuytgeroepen by Cornelise van Mansdael, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten achtentwintichsten dach July, anno XVe LXXX.

Alsoo, tot diverse reysen, is geordonneert en gepubliceert geweest, namentlycken den lesten February lestleden, dat alle persoonen vuyt deser stadt geseet zynde, nyet en souden wederomme keeren, op arbitrale correctie, ende dat, dien nyettegenstaende, sommighe hen hebben vervoirdert alhier weder te keeren, Soo eest datmen, van weghen alsboven, anderwerven wel scherpelycken gebiedt ende ordonneert alle dezelve persoonen te vertrecken vuyt deser stadt, binnen den derden daghe naer de publicatie van deser, op pene van metter daet vuytgeleydt te wordene, ende daerenboven noch, naer gelegentheyt ende qualiteyt vanden persoonen, arbitralycken gestraft te worden, waervan dexecutie sullen doen de Colonnellen mette Capitainen deser stadt. Ordonnerende ende gebiedende oyck dat alle andere vremde persoonen, die vuyt onse bontsgenotige steden ende plaetssen, om huere quade affectie die sy tegen de gemeyne saken souden mogen hebben gethoont, vuytgeseet zyn, binnen deser stadt hun houdende, binnen den derdden dage hen sullen daer vuyt vertrecken, op pene van drie daghen opten Backerstoren gestelt te worddene, ten waere sylieden bescheet vande Colonnellen binnen den selven tyde cregen van hier te moghen blyven, ende sullen oyck middeler tyt moeten overbrengen het bescheet, vuyt crachte vande welcken sy alhier binnen zyn gebleven.

Alsoomen oock verstaet dat alderleye persoonen, vuyt allen quartieren ende landen, hun in deser stadt zyn begevende, onder den schijn ende decxsel gelyck oft sy cooplieden, cremers, ambachtsluyden oft soldaten waeren, ende oock soldaten zynde ende in egeenen dienst wesende, oft oock in dienst zynde, tzy onder pretext van sollicitatien oft anderssints, heure garnisoenen zyn verlatende, anders nyet wesende dan vagabonden ende ledichgangers van quaden regimente, sommighe hen generende met dobbelen, spelen, botten ende met diergelycke hanteringen ommegaende, (ende andere oock, die vuyt andere

steden ende plaetssen syn gevloden, om heure quade affectie, die sy tegen de gemeyne sake zyn dragende, nyettegenstaende dat sy alhier souden moghen huyshouden, alles tot groote murmuratie, opspraecke, onruste, ende oock perykel deser stadt, ende vanden goeden poorteren ende innegesetenen der zelver, ende omme alle soodanighe persoonen te mogen kennen ende weten ende dese stadt te beter te moghen versekeren tegen alle quade aenslaghen van onse vyanden. Soo eest dat men, van sHeeren ende der stadt wegen, bevelt ende ordonneert, wel scherpelycken, eenenyegélycken, opte pene van twaleff guldenen, binnen vierentwintich uren naer de publicatie van deser, over te brengen, by gescrifte, alle manspersoonen, tzy geestelyck oft weerlyck, binnen hunne huysen woonende oft logerende, in handen van heuren Capitain, met naeme ende toename, mitsgaders met verclaringe van waer deselve persoonen syn gecommen oft geboren ende wat heure hanteringe oft neringhe is, ende tot wat eynde sy hier syn gecommen, om de selve persoonen by de Capitainen voirts overgebrocht te worddene in handen vanden Colonnellen, de welcke myne voors. Heeren, Borgmeesteren ende Schepenen hebben geauctorizeert, ende auctorizeren mits desen, om alle de voers. suspecte, vuytgeseyde ende vagabonden ende andere persoonen van quaden regimente, ende diergelycke, hier boven verhaelt, naer precedente informatie, byden selven Colonnellen ende den seven Gedeputeerde van wegen der Weth, ten eynde voers. oft den meestendeel van henlieden, te nemene, vuyt deser stadt promptelycken te doen verstrecken, op alsulcke pene als sy zullen vinden te behoirene.

Item alsoo oock de gheestelycke persoonen deser stadt, die, achtervolgende het tractaet met hen, opten twaelffsten July anno negenentzeventich, gemaect, in deser stadt, moghen blyven woonen, hen vervoirderen te gaene met weerlycke cleederen ende hen cruynen ongeschoren syn dragende, daer dore sy vuyt den poorteren ende cooplieden nyet gekent oft onderscheyden en cunnen wordden, gelyck oock doen vele vremde gheestelycke persoonen, vuyt andere quartieren ende steden, hier op ende nedergaende, daer dore oyck alderley opspraecke ende murmuratie onder de poorterie is opstaende, Soo eest datmen, van sHeeren ende der stadt weghen, bevelt ende ordonneert dat alle gheestelycke persoonen, die, vuyt crachte vanden voergenoemden tractaete oft anderssints, by oirloff vande Colonnellen, hier binnen syn woonende, sullen dragen heure

langhe gheestelycke cleederen ende habyten, met viercante bonnetten ende heure cruynen geschoren draghen, ende houden, naer ouder gewoonten ende costumen, op pene van teghen de selve alsdan geprocedeert te worddene, als voren, bij arbitrale correctie ende deser stadt vuytgeleydt te worddene.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 253.)

N° 430.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten negensten dach Augusti, XVc LXXXtich.

Alsoo de Leden deser stadt, omme te becommen ende promptelyck op te brengen sekere merckelycke somme van penningen, tot betalinge vande garnisoenen van Liere, Herentals, Westerloo ende andere omliggende plaetsen, hebben, Breedenraetsgewyse vergadert zynde, respective, opden XVIIIen XXen ende XXIIen der maendt van November negentseventich lestleden, geconsenteert eenen Hondersten penninck opden huysen ende erven, gestaen ende gelegen binnen deser voors. stadt ende vryheyt der selver, omme den voors. Hondersten penninck opgelicht ende geint te worden Sint Jansmisse daernaestvolgende ende oyck lestleden, alles volgende d'acte vanden voors. consente. Ende dat den voors. dach alreeden sekeren tyt overstreken synde, mynen Heeren Borgermeesteren ende Schepenen bevinden geheel noodich, tot conservatie vanden geloove ende credite vanden voors. Leden, terstont ende metter vliet te doen procederen totter voors. inninghe, hebbende daertoe gecommitteert sekere persoonen, die tot dyen eynde op huyden sullen beginnen te sitten inden huyse vanden Welsers, genaempt *de Roose*, gestaen inde Kerckhofstrate alhier, Soo eest dat men, van wegen mynen Heeren Schouteth, Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt deser stad voors., wel expresselyck beveelt ende gebiet allen proprietarissen ende huerlingen vanden huyse ende erve binnen der voors. stadt ende vryheyt gestaen ende gelegen, alsboven, dat sy terstont ende sonder voirder vertreck, in handen vanden voors. Ge-

committeerden, commen betaelen ende opbringen tgene sy respectivelyck, ter causen vanden voors. Hondersten penninck van hunne huysen, schuldich zyn, welverstaende dat de huerlingen gehouden sullen syn den voors. Hondersten penninck vanden huysen, die zy bewoonende syn oft bewoonen sullen ten tyde vande executie, voorden proprietaris te betaelen oft te verschieten, neyttegenstaende oyck dat zy de selve huysen ende erven, ten tyde vanden consente oft voor date vande voors. executie, nyet en hebben gebruyckt, ende dat zy de vyff deelen vanden voors. Hondersten penninck sullen afcorten aenden proprietaris int betaelen van hunne huere ende tot hunne laste dragen het sestendeel, op pene datmen den defaillanten, die binnen vierthien dagen naer de publicatie, tselve nyet en sullen volcoemen hebben, reelyck ende metter daet sal doen executeren, by affpandinge van hunne meublen oft anderssints, alsoomen bevinden sal te behoiren. Interdicerende ende verbiedende voorts allen ende eenenyegelycken, met woorden oft wercken, den voors. Gecommitteerden, hunne collecteurs, insinuateurs oft executeurs, ter causen van dese administratie, te injurieren oft misdoen, op pene datmen den contraventeurs exemplarelyck sal straffen, by bannissemente oft anderssins, arbitralyck, als perturbateurs vande gemeene ruste, sonder fraulde oft dissimulatie.

(*Gebodboeck*, *vol D*, *fol.* 268.)

N° 431.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXIIIIen Septembris 1580.

Alsoe diverse persoonen binnen deser stadt vervoirderen te stellen groote quantiteyten van mutsaerden ofte houtmyten, seer naer der gebueren huysinge, schouwen, mueren, oevens ende anderssins, ende want daerinne, doer onnaxaemheyt oft eenige andere accidenten, den brant soude mogen geraken te commen, tot groote ende onsprekelycke schade vander stadt ende innegesetenen der selver, ende omme tselve te verhueden ende daerinne te versiene, Soo eest datmen gebiet, van sHeeren

ende vander stadt weghen, alle ende yeghelicke persoonen, hebbende eenige houtmyten, tsy van mutsaert oft ander hout, egheen vuytgescheyden, bynnen deser stadt staende oft liggende neffens eenige huysen, schouwen, mueren, oft schutsels, deselve binnen sesse daghen naestcomende te doen verleggen, ten minsten sesse voeten vande gebueren huysinge, oft oick van huer eyghen huysinge, mueren oft andersins, ende voirdane deselve myten nyet naerdere te moghen leggen, opde pene van drye ponden Vlems, deen derdendeel daeraff tapplicerene tot behoeff vanden Officier, dander derdendeel totter stadt, ende tderde derdendeel tot behoeff vande Brantmeesters, die daeraff selen gehouden syn te doen visitatie, soo den noot vander saken is requirerende.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 269.)

N° 432.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XXXen Septembris XVc LXXX.

Alsoe mynen Heeren den Amptman, Borgermeesteren, Scepenen, Rentmeestere ende Raidt der stadt van Bruessel, by voorgaende resolutie vande Drye Leden der selver stadt, geordonneert ende den XXIIIen deser tegenwoirdiger maent lestleden ter puyen aff gepubliceert, dat eenenyegelyck, hebbende eenige bosschen oft houdtwassen, liggende lancx oft omtrent de dycken vander schepvaert, soude schuldich syn deselve van houte te ruymene ende geruympt te houden, ende de bosschen ende houtwassen aff te doen houden, ende den gront daeraff te doen blooten, inde lingde van twee bunderen, vanden dycken aff vande voors. stadt, ende dat binnen drye weken naede voors. publicatie, hebbende vanden Magistraat alhier versocht ende gerequireert, dat sy gelycke publicatie alhier souden willen doen doen, gemerckt dat doer deselve bosschen ende houtwassen gans onveyl worden gehouden ende gemaeckt, nyet alleen de schipvaert, maer oock alle wegen van passagien daerontrent gelegen, ende dat die sunderlinge oock waren dienende tot grooten voordeel vanden

vyanden des lants, ende onsprekelycken achterdeel vande ingesetenen der voors. ende dese stadt, Mechelen, Vilvoorden ende meer andere steden ende plaetsen, soe dat daerdoer men dickwils heeft gesien de scepen ende verschuyten over ende weder, doer de schipvaert treckende, metten cooplieden ende passanten daerop wesende, dat, lancx de wegen daerontrent gelegen, treckende, affgeworpen, berooft ende vermoort wordden. Ende want tzelve nyet en can gebetert wordden, ten waer de voors. publicatie volcomelyck wordde geeffectueert, ende dat teenemale buyten reden is dat alle de voors. steden ende heure ingesetenen, doer tgebreck ende ten aensiene van eenige particulieren, souden blyven in sulcke onverwinnelycke scade ende achterdeel, Soe eest datmen, van sHeeren ende stadt wegen, gebiedt ende ordonneert, midts desen, dat eenyegelyck sal schuldich syn syne bosschen ende houtwasschen, gelegen lancx ende omtrent de voors. vaert, aff te doen houden ende den gront daeraf te blooten, inde lengde van twee bunderen, vanden dycken aff vande voors. vaert, ende dat binnen drye weken naestcommende, oft emmers binnen denselven tyt te doen beginnen ende continueren int affhouden, opde pene dat, denselven tyt overstreken synde, de houtwassen sullen worden gehouden voor geconfisqueert. Ende deghene die hen bosschen hebben liggende naest de voors. bosschen ende houtwassen, dat die sullen schuldich syn, inde weydde van een roede, hunne bosschen naest de vaert, by vellinge, van houte te bevryen, soe dat daer deur gheen passagien en syn over de syde vande vaert, ende dat oock binnen den tyde als voor, opde pene, dat die vande Fortificatie der stadt van Bruessel hetselve sullen moegen doen, naede expiratie vanden voors. tyde, tot coste ende laste vande ghene die des sullen worden bevonden in gebreke.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 272.)

N° 433.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten IIII^en^ Octobris, anno XVe LXXX.

Men gebiedt, van sHeeren ende der stadt weghen, alle Capiteynen, Lieutenanten, Vaendragers andere Officieren,

borgheren ende ingesetenen, egheen vuytgenomen, van wat natie die syn, dat sy, int feyt vander wachten, onderhouden ende hen reguleren volghende dordonnantie daerop gemaect ende op heden gedruct by Christoffel Plantin, op te verbuerte ende penen inde selve ordonnancie begrepen.

(*Gebodboeck vol. D, fol.* 275.)

N° 134.

*Ordonnancie vande Wachte, gepubliceert den IIII*en *Octobris XV*e *LXXX.*

Alsoe den XIIen Decembris XVe LXXVII, by mynen Heeren Schouteth, Borgmeesteren ende Schepenen, geconcipieert waren sekere poincten ende artikelen, dienende tot versekeringe vander stadt van Antwerpen ende tot onderhoudt van goede discipline onder de borgeren, die binnen der selver stadt der wachten onderworpen syn, geintituleert : *de ordonnancie vande Wachte*, hebbende ierst de voornoempde Heeren nopende de selve ordonnancie int langhe gecommuniceert met mynen Heere den Prince van Oraengien, Erfborchgrave der voirseyder stadt, ende daertoe oick alsdoen gehadt hebbende het advys vande Dry Leden der selver stadt, tot dyen eynde Breedenraetsgewyse vergadert geweest zynde, Soe syn alsdoen, omme in alles beter ordre ende gesach te houden, gestelt acht Hoofden, gecosen vuyte treffelicste ende bequaemste vande selve borgerye ende ingesetene, genoempt Colonnellen, ende heeft men elcken der selver onderworpen thien Vendelen, soe datter acht Regimenten gemaect syn, maeckende tsamen tachtentich Vendelen, ende dat noch behalven de sesse Gesworen Gulden der selver stadt, ende is elck der voors. Vendelen toegeschict geweest, als Hoofden ende Officieren, eenen Capiteyn, Lieutenant, Vendrich, Corporaels, twee Bevelshebbers, Voerder, Schryver oft Tresorier ende Provoost, alle welcke tsamen moesten ende moeten alnoch wesen van goeden name ende fame ende wel ter talen, dewelcke hun ampt oick bedienen souden sonder eenige gagie, ende nopende het maecken ende kiesen vanden Capiteynen is oick geordonneert, dat de supposten van elck Vendele souden mogen noemen ende overge-

ven, aen mynen Heere den Borgmeestere, dry persoonen, die sy onder henlieden daertoe nutste ende bequaemste souden vynden, vuyt dewelcke dry den Borgmeester, by advyse vanden Colonnel vanden selven Regimente, eenen kiest tot Capiteyn vanden selven Vendele. Voirder alsoe daerna, deur verloop ende veranderinge van tyde ende gelegentheyt, der voornoempde stadt noodich bevonden wordt, tot beter ruste ende bescherminge der voirgenoempde borgeren, dat die voorgenoempde ordinancie vander Wacht diende verbreydt ende vermeerdert te worden met eenighe andere poincten ende artikelen, Soo is by mijne voirgenoempde Heeren, met advyse vande voorgenoempde acht Colonnellen, by gevoecht ende toegedaen tot de generale voirgenoempde ordonnancie, seker stuck, geintituleert : *Additien ende ampliatien* etc., gedateert XV^{c} LXXIX. Ende al ist sake, dat die voirgenoempde generale ordonnantien ende de voirgenoempde additien daernae gevolcht, wel waren innehoudende seer veele, jae bycans alle wat tot goeder discipline ende ruste der voirgenoempde stadt soude mogen dienen, nochtans vuyt dien daernae noch eenige andere faulten ende gebreken bevonden syn in tstuck van voirgenoempde Wacht, daer te voren nyet op geleth en conste worden, deur de nyeuwicheyt vander voirgenoempde Wacht, mitsgaders oick, dat die voirgenoempde ordonnancien ende additien te seer ampel ende prolix waren, dwelck causeerde een vergetentheyt ende onnaexaemheyt der selver, Soo hebben de voirgenoempde Heeren, omme alles wes de voornoempde Wacht soude mogen aengaen te brengen tot beteren ende vasteren voet dan tot noch toe geweest is, goet gevonden, in stede vande voornoempde ordonnantien ende additien daernae gevolcht, naerder te ordonneren ende statueren, tot onderhoudinge der voornoempde Wachten binnen deser voirgenoempde stadt, dese navolgende poincten ende artikelen :

I.

Inden iersten, dat een yeghelyck, van wat religie oft qualiteyt hy sy, oudt 18 jaren ende bequaem synde totter Wachten, sal schuldich syn de Wacht te houden ende daertoe hem te versien van alsulcke wapenen oft geweer als hem by synen Capiteyn geordineert sal wesen ende daer hy op gemonstert sal syn, alles opde pene van twee Carolusguldenen, welcke wapenen schoon ende net sullen moeten gehou-

den worden , op de verbuerte , telcker reysen, van dry stuvers, ende en salmen de selve wapenen oick nyet moghen veranderen , versetten , vercoopen oft vermanghelen , ten waer om beter te coopen , op de verbuerte , telcker reysen , van thien stuvers.

II.

Ende en sal van deser ordonnancien ende Wacht nyemant vry wesen , dan Schouteth , Amman , Borgmeesteren , Schepenen , Pensionarisen , Secretarisen , Greffiers deser stadt , mitsgaders Gulde-Dekens , Oudermans vander Hallen , President ende Schepenen vander Weescamere , Schepenen vanden Peyse , Tresoriers ende Rentmeesteren , tsamen met hunne Greffiers respective , ende tot desen alle Wyckmeesteren , Keurmeesters , Onder-Schouteth , die Gecommitteerde totte Fortificatie , de Gecommitteerde totter Policyen , Munitiemeesteren , de negen mannen gestelt tot onderhout vanden Religions-Vrede ende de sesse mannen gestelt tot het benificieren vander gheestelicker goederen , ende elck vande voirgenoempde Officieren , die snacht , by behoirte , opt stadthuys heure wacht houden , ende anders ghene , sal noch vry hebben vander voornoempder Wacht eenen clerck oft huysknecht. Ende aengaende den Dekens ende Oudermans vanden Ambachten , totten Breedenraede gaende , sullen de selve vry wesen vande ordinarise Wacht ende nachtronde , den voirgaenden nacht vanden daghe als sy inden Breedenraedt sullen moeten vaceren , ende oick dyen geheelen dach ende den nacht daernaer , van gelycken oick soo langhe als den Achterraet gedueren sal , behoudelyck dat hy gheen acht daghen en excedere ; sullen de selve oick exempt wesen vande selve Wacht , de andere daghen alsy op heure Cameren sullen te doen hebben , des soo sullen sy respectivelyck heuren Capiteyn moeten vande voirgenoempde heure occupatien , goetstyts te voren , adverteren ; ende voirts nopende de dagen alsy nyet geoccupeert en sullen wesen in eenige der voirs. saecken , sullen alsdan moeten ter wacht commen oft daer voir een redelycke contributie geven , soe ende gelyck sy ten besten met heuren Capiteyn oft Wyckmeesters respective sullen connen overcommen. Oick soe sullen de Raetslieden ende de knapen vande dry Hooftambachten heel vry wesen vande Wachten ende ronden voirs.

III.

Item aengaende de Natien sullen vry wesen vander Wacht, te weten : alleenlyck Oisterlingen, Engelsche ende Portegiesen, alles achtervolgende heure privilegien, behoudelyck dat heure knechten, van heure Natie nyet zynde, sullen schuldich syn mede ter wacht te commen. Ende soe vele als dandere Natien aengaet, sullen die selve contribueren ter discretien vanden Collonel ende Capiteyn daer sy onder geseten syn.

IIII.

Voir soe vele als aengaet tHoff, sullen daeraff maer vry wesen de Edelluyden, Guarde ende familie van Zyne Alteze, als oick van Syne Excellencie. Maer de persoonen vande Heeren vanden Raedt van State, Secreten Raedt, Financie-Raedt van Brabant ende Rekencamer, met hunne Secretarisen ende Greffiers, sullen vande ordinarise Wacht vry syn ende eenen knecht met haer, maer alle andere, die in hunne diensten syn, soe clercken als dienaers. sullen gehouden wesen ter wacht te commen, wel verstaende, dat hier onder nyet begrepen en worden de vremdelingen, die hun binnen deser stadt nootelyck vinden, om heure saken te vorderen, ende nyet stedevast woonende syn. Aengaende de persoonen nyet bequaem synde totter Wacht, als de ghene die boven die tsestich jaren oudt syn, mitsgaders oick de weduwen, sullen contribueren, ter discretie als vore, ten behoeve ende tot onderhoudt vande Vendelen. Ende indien eenige questie oft swaricheyt gereese ter saken van eenige persoonen die, mits redenen, souden vander wacht bevrydt moghen worden, sal tselve geslist worden byden Colonnellen ende Capiteynen.

V.

Soe vele aengaet de brouwers, verwers ende zeepsieders, sullen gehouden syn selfs in persoone, ende oick heure knechten, ter wacht ende op de ronde te commen, behoudelyck, dat de brouwers, nopende heure knechten, maer het vierendeel van dyen en sullen schuldich syn ter wacht te seynden.

VI.

Nopende dAdvocaten ende Procureurs sullen des smorghens, nade openinghe der poorten, met consente vanden Capiteyn, moghen affgaen, dies soo sal den Advocaet contribueren twelff stuvers, ende den Procureur acht stuvers, voir den geheelen dach, den halven naer advenant, ende sullen daerenboven noch schuldich syn tVendel aff te halen.

VII.

Aengaende dAccysmeesters, Tollenaers ende Collecteurs vande generale middelen, Waegmeesters, sullen deselve insgelycx vry syn vander dachwacht, mits contribuerende elck persoon thien stuvers, dies sullen de selve oick schuldich wesen het Vendel mede aff te halen, insgelyckx oick de Schoolmeesters, de welcke nochtans maer en sullen contribueren volgende de discretie van heure Capiteynen. Aengaende de Speellieden die sullen oick moeten ter wacht commen oft anderssins, met consent vanden Capiteyn, contribueren acht stuvers, voir elcken wacht, desgelycx vande ronde, ende nyettemin het Vendel op ende aff leyden.

VIII.

Ende sullen voordaen egheen persoonen, van wat qualiteit oft conditie sy syn, verhuysen, sonder bescheet dat se behoirlyck affgescheyden syn vanden Capiteyn, daer onder sy geresorteert hebben, dwelck bescheet sy schuldich sullen syn terstont te verthoonen aenden Capiteyn daer sy onder gaen woonen, opde pene van vier Carolusguldenen. Voirts nyemandt en sal eenighe slapers, ende andere, die maer camers en bewoonen, in synen huyse moghen aenveerden, ten sy hy de selve eerst in persoone verthoont hebbe aen synen Capiteyn oft in absentie desselffs aen synen Lieutenant, opde pene van twee Carolusguldenen ende arbitrale correctie.

IX.

Ende tot beter onderhout van dese twee pointen en sal gheenen Capiteyn yemanden mogen accepteren in syn quartier, dan inder manieren hier vore verhaelt, opde pene van dry

Carolusguldenen eens; te verbeuren ten prouffyte vanden Capiteyn die hem van diesweghen sal hebben gecalengiert. Ende sullen de selve slapers ter naester wacht mede optrecken, sonder eenige dissimulatie, opde pene als vore.

X.

Item de ghene die hen van hier binnen vuyt der stadt absenteren, in fraulde vander Wacht oft anderssins, omme tontvlieden de generale lasten deser stadt oft de contributien vander Wacht, ende nochtans alhier eenige meublegoeden syn houdende, oft oick eenige ledige huysen oft cameren, sullen alsulcke, nyet tegenstaende huerlieder affwesen, schuldich syn te gelden de selve hunne belaste contributien, gemerct die borgeren hier blyvende ende der Wacht subject synde, oick mede waecken tot bewaringe ende versekertheyt vande goeden der absenten.

XI.

Item en sal egheen Capiteyn vuyt der stadt moghen trecken, sonder consente van synen Colonnel ende behoirlycke ordre aen synen Lieutenant gelaten te hebbene, telcken opde pene van twelff Carolusguldenen; insgelycx en sal oick gheen suppost, tsy schippere, visschere, bootsgeselle oft yemandt anders, moghen vuyt der stadt reysen ende alsoo vande wacht blyven, sonder consente van synen Capiteyn oft in absentie van dien vanden Lieutenant, telcken opde pene van twintich stuvers. Ende soe wie met consent van synen Capiteyn oft Lieutenant vuyt der stadt reyst, indien hy schipper is, sal telcker wachten moeten contribueren ses stuvers, ende de bootsgesellen dry stuvers, ende de wagelieden, met heure knechten, naer advenant, oft elck man ter discretien van heuren Capiteyn, maer oft yemant op syn te kennen geven oirlof cryght vuyter stadt te reysen ende daerenboven noch blyft, ende hem vander Wachte absenteert, sal verbueren elcken dry guldenen.

XII.

Item soe wie sieck is sal, duerende syn siecte, vande Wacht ende Ronden wesen ontsleghen, des soo sal de kennisse vander

siecte staen int seggen vanden Capiteyn ende syne Officiers, Maer soe wie hem sieck maect ende nyet sieck en is, sal telcker reysen verbueren dry Carolusguldenen, oick ter discretien als vore.

XIII.

Item selen, onder elck Vendele moeten wesen twee trommelslaghers, wonachtich onder tselve Vendele, de welcke altyt selen moeten gereet syn, soo wel tot het optrecken vande Wachte, als oick anders, byde Wachtmeesters oft hunnen Sergeant-maiors versocht wesende, tot eenigen omslach oft vercondinge metten trommelslach te doene, opde pene van twelff stuvers; sullen oick gehouden syn stedevast opde wacht ende in corps de guarde te blyven, opde verbuerte van twintich stuvers, sonder van daer te gaen, ten ware by consente van heuren Capiteyn, Lieutenant oft Vendragher, ende voirts hen te reguleren gelyck andere supposten vanden Vendelen, latende, ten afftrecken vanden Vendele, deen trommele ten huyse vanden Capiteyn ende dander ten huyse vanden Vendragher, sonder meer te moghen dan eens Capiteyns soldye verdienen, opde pene van een maent soldye telcker reysen te verbueren.

XIIII.

Item en sal nyemandt vande Capiteynen, voir elcken van syne trommelslagers, van salaris, yet meer, maer wel min, moghen in rekeninghe, ten laste van synen Vendele, brenghen, dan vier guldenen ter maendt. Ende en sal nyemant de trommelslagers malcanderen onderhueren, ten sy hem blycke, by pasporte oft bescheet, dat hy van synen voirgaenden dienst behoirlyck is gescheyden, opde pene van ses Carolusguldenen.

XV.

Item men sal binnen deser stadt over al gebruycken sulcken trommelslach als den Colonnellen ende Capiteynen, mitsgaders die vander Gulden, gelieven zal te ordonneren, opde pene van thien stuvers, voir elcke reyse, byden trommelslagher te verbueren, die anderen slach slaet, dan

geordineert is. Des soo sullen de Colonnellen eenen bequamen persoon, die in het trommelslaen wel vervaren is, kiesen, die dander trommelslagers, int generale, sal wysen ende onderrichten, welcken generalen trommelslager zal schuldich wesen, daertoe vanden voornoempden Colonnellen versocht zynde, soe wanneer men eenighe publicatie sal moeten doen seker trommelslagers daertoe op te roepene ende gereet te hebben. Ende indyen daerinne eenige versuymenisse geschiede, salmen tselve verhalen opden voirs. generalen trommelslager, ende sal die selve generale trommelslager voir gagie hebben, ter maent, van elcken trommelslager, II stuvers.

XVI.

Item sullen alle daghe ter wacht moeten trecken soe vele Vendelen als deur den Wachtmeester, by ordonnantie vanden Colonnels, naer noot ende gelegentheyt vanden tyde, sullen worden geordonneert, de welcke schuldich sullen syn te trecken ter plaetssen daer sy by lotinge sullen syn gevallen, ende dat ter sulcker gesetter uren als hun, na gelegentheyt vanden tyde, byden selven Wachtmeester, deur bevel vanden Colonnellen, sal worden geordonneert, opde pene van byde Capiteynen, telcker reysen, te verbueren zes Carolusguldenen, deen helft daer van te bekeeren tot behoeff vanden huysarmen deser stadt, ende dander helft tot behoeff vanden Vendele dat binnen den selven tyde vander wacht nyet verlost en sal syn, des soe salmen hem wachten deur yemants anders geleden oft Vendele, dwelck aen tvoortrecken is te traverseren, op gelycke amende.

XVII.

Van welcke Vendelen, om de selve lotinge te doene, hem maer eenen persoon tseffens, vande viere, als Capiteyn, Lieutenant, Vaendragher oft Tresorier en sal moghen inde Wachtmeesters-Camere vinden, opde pene van ses stuvers.

XVIII.

Item en sullen, die als vore geloot hebben, de plaetse van heure oft andere Capiteynen wacht aen nyemanden moghen openbaren, dan aende andere bovengenoempde Officiers, ende

recht voir het optrecken aende Sergeanten, op de pene van te verbueren ses stuvers, voir elcken persoon die syt voirder verclaert sullen hebben, welcke penen sullen commen tot behoeff vanden Vendele.

XIX.

Item soe wie hem selven in persoone, onder syn Vendele, ter gerechter uren, nyet en laet vinden, maer eerst comt terwylen alst Vendele optrect, sal telcker reysen verbueren twee stuvers. Ende commende naer dyen het Vendele in het corps de guarde gestelt is, sal verbueren ses stuvers. Ende die compt naer het setten vande sentinellen, dwoordt gegeven synde, sal betalen voir amende XV stuvers; soe wie oick verbeyt tot middernacht, sal verbueren dertich stuvers, ende die den geheelen nacht achterblyft sal telcken verbueren twee guldenen. Ende indien tselve eenen Thiendeman, sonder consent van synen Capiteyn, gebeurde, sal van alles vervallen in dobbele pene, ende sal den Scryver van tVendele oick nyet versuymen met het Vendele op te trecken, om de Thiendelieden op te roepen, telcker reysen, opde verbuerte van thien stuvers.

XX.

Item soe eenich haeckschut ter wacht comt, sonder by hem te hebben vier ellen lonten, een halff pont poeder ende twelff loeyen, sal telcken verbueren vier stuvers; ende en salmen gheen roer moghen los schieten geduerende den tyde dat den Capiteyn sal staen in den Rinck, opde pene van II stuvers. Ende soe wie op de wacht eens anders roer in absentie oft sonder syn consent affschiet, sal verbueren vyff stuvers, ende en sal men oick int op ende aff marcheren stille staen, oft anderssins, gheen scheuten moghen schieten, dan boven mans lengde hoghe, op gelycke pene.

XXI.

Item soe wie syn roer, int op- oft afftrecken vander Wacht laeyde oft geladen houdt, anders dan met enckel poeder, sal telcker reysen verbueren XX stuvers. Ende oftet gebuerde dat daerdeure yemant, tware int op- oft afftrecken vander

wacht, oft anderssins, quame gequetst oft geschoten te worden, ende dat de gequetste daeraff afflyvich worde, hoe ende in wat manieren tselve gebuerde, sal den delinquant met gelycke pene, sonder eenighe dissimulatie, gestraft worden, ende die int gelidt oft omtrent den selven trecken, sullen schuldich syn den selven delinquant te houden ende te leveren in bewaernisse ende gevangender handt, ende te verhoeden dat de selve nyet versteken oft verborghen en worde, opde pene vanden ban oft anderssins, eenen anderen ten exempel, gestraft te worden, naer gelegentheyt vander saecken; verbiedende oick naer yemandt vuyt boerden te schieten, opde pene van thien stuvers.

XXII.

Item sal eenenyeghelyck, opde wacht wesende, syn lanck geweer buyten het waechuys setten, op de verbuerte van eenen stuver; verbiedende te dyen eynde dat nyemant yemants wapene, mantele oft cleet, opde wacht synde, berghe, gebruycke of ontsette van deen plaetse in dander, het sy in spel, schimp oft anderssins, noch oick malcanderen inde wapenen oft cleederen beschadighen, op de verbuerte van thien stuvers, ende des nyettemin de schade te beteren.

XXIII.

Item dat de Capiteynen oft Lieutenants, Vaendragers ende andere Officieren, sullen int corps de guarde blyven, ten ware omme de ronde te gaene, soe verre hun wacht is streckende oft eenich exploit te doene, ende alsdan sal altydt een vande dry opperste Officieren moeten stedevast inde voornoempde corps de guarde blyven, op de pene van dry guldenen, ter discretien vanden Colonnellen. Voirts, ingevalle eenige Capiteynen, Lieutenanten oft Bevelhebberen yemanden van haren volcke, tsavonts voir tsluyten oft smorghens voir dopenen vander porten, laten affgaen, sullen daervoren selffs verbueren dry Carolusguldenen. Ende soe wie, naer tsluyten oft openen voors., met consent affgaet vander wacht, die sal gehouden werden syn wapenen ter plaetsen van synder wachten te laten, behalvens die nader ronden gaen oft elders, van weghen heuren Capiteyn, gesonden worden ende sullen deghene die alleenlick met consent als vore naer

huys affgaen schuldich syn, tot sulcker uren hen weder aldaer te laten vinden als hem by synen Capiteyn, Lieutenant oft andere Hooft bevolen sal syn, op de pene voir elcke ure, die hy langher aff blyft, te betalen twee stuvers, ten ware hy oick versuymde het Vendel aff te halen ende te verselschappen tsynder behoirlicker plaetsen, in welcken gevalle den defaillant, noch boven tghene voirs is, verbueren sal thien stuvers. Wel verstaende, dat ofter midlertydt eenich rumoer oft teecken van allarme opstonde, soe sullen de selve terstondt wederkeeren op hun wacht, daer sy van gescheyden syn, op de pene van dertich stuvers. Maer soe wie afftrect, sonder consent van eenigen vande Oversten voirgeruert, sal telcker reysen verbueren XX stuvers, ende ingevalle eenich allarme overquame, sal arbitralyck gecorrigeert worden.

XXIIII.

Item soe wanneer die wacht opgecommen is, sal eenyeghelyck vande selve wacht schuldich wesen in syne rustinge te blyven, ende die haeckschutten te houden heure bernende lonten, soo langhe tot dat de poorten deser stadt gesloten sullen syn, ende dat oick eenyeghelyck sal blyven by oft omtrent der poorten, staende over elcke syde vant innecommen der selver, tegens malcanderen over, van gelycken salmen oick smorghens, int opdoen vander poorten, doen soe haest die sleutels vander poorten daer gebrocht sullen syn, op de pene van XX stuvers, te verbeuren byden genen die affgaet ende vyff stuvers byden genen die, als voirs. is, syn geweer inde handt nyet en heeft, oft minder, ter discretien vanden Capiteyn.

XXV.

Item dat alle poorten deser stadt sullen moeten worden gesloten terstondt naer tverlaten vander poortclocke, sonder yemanden te respecteren, op de pene van te verbeuren een pont Vlems, te gelden byden ghenen die des in gebreke sal wesen.

XXVI.

Item dat nyemandt, weder hy vande wacht sy oft nyet, inde stadt, naerde poortclocke, tsavonts, de wacht gestelt

synde, noch oick voir de poortclocke smorgens, affschieten sal eenighe bussen oft roeren, maer salmen alleene wel moghen de matinee metten trommel slaen, tot sulcker uren als byde Wachtmeesters ter ordonnantien van Colonnellen sal geordonneert worden, sonder datmen voirder eenich ander teecken sal moghen doen van allarme, ten ware by wettighe orsaecke. Ende salmen oick achterstrate nyet moghen droncken loopen, danssen, singen, russchen oft eenich rumoer oft gerucht maecken, alles opde pene van dry Rinsguldens ende arbitrale correctie, naer gelegentheyt vander saecken, behoudelick dat eerlicke borgeren ende andere nootsaecke hebbende, sullen heurs wech mogen gaen daert hen belieft, met licht, sonder datmen hen sal mogen vragen naer de lose oft eenich belet doen.

XXVII.

Item en sal nyemant des avonts, naer dyen de stadtpoorten gesloten syn, tot smorgens dat die weder syn geopent, over de stadtwallen mogen gaen, dan deghene die de wacht hebben, elck soe verre als hen quartier strect, vuytgesondert de Magistraet, Collonnels, Dekenen vander Gulden, Wachtmeesters, Sergeant-maiors, Munitiemeesters ende de generale Ronden.

XXVIII.

Item dat elck Colonnel ende Dekenen vander Gulde, weder hy vander wacht is oft nyet, sal moghen de lose hebben, om by syn volck te comen ende te trecken in tyde van noode. Ende en sal voirts nyemant de lose mogen hebben opde nacht ende wachtronden, dan de Capiteynen, Lieutenanten, Vaendragers, ende andere diergelycke Officieren, mitsgaders oick de Thiendelieden, maer andere egeene.

XXIX.

Item dat nyemant en sal moghen ronden int generael, dan de Magistraet metter Gulden, Colonnels, Dekenen, Wachtmeesters ende Sergeanten-maiors, welcke Ronde nyet stercker en sal mogen wesen dan van thien persoonen, ten hoochsten, maer de Capiteynen elck nyet voirdere dan soe verre de wacht van hun Vendel strect. Ende sullen de voor-

seyde gedenomineerde totte generale Ronden mogen overal reprehenderen alle de faulten diese bevinden sullen, int ommegaen, soo wel by daghe als by nachte, tsy onder de Gulden oft onder de Wycken, sonder yemants tegenseggen, opde pene dat eenyeghelick vande misbruyckeren oft tegensprekeren sal gestraft worden, ter discretien vande Hoofden oft Officieren daer hy onder staende is.

XXX.

Item eenyeghelick vander wacht sal synen Capiteyn, Lieutenant ende andere Officiers moeten onderdanich wesen ende gaen op alsulcken schiltwacht oft in sulcken gelith ende ronde als hem bevolen sal wesen, oick met syn Vendel op- ende afftrecken, opte pene van dry guldenen ende arbritrale correctie, sonder dat hem oick yemant sal mogen excuseren oft weygeringe doen opte schiltwachten oft ronden te gaen, onder tdexsele van dat hy de lose nyet en heeft, maer sal hem moeten vuegen ende reguleren naer tbevel vanden Capiteyn oft synen Gecommitteerden; ende ingevalle yemant eenen anderen de lose affheyscht sonder die selffs te hebbene, sal verbueren dry guldens ende noch arbitralicken gecorrigeert worden; sal oick vallen in gelycke amende die de lose vergeet oft oick van hem gheeft.

XXXI.

Item soe wie naer de schiltwacht gaet, sal syn busse scherp moghen laden ende alsoo geladen houden, soo langhe den tyt synder schiltwachte gedueren sal, opde verbuerte van thien stuvers, voir elcke reyse, sonder nochtans die langer met scherp geladen te houdene, dan tot dat smorgens de stadtpoorten geopent sullen syn, op de pene, dat soe yemandts busse naer dyen tyt met scherp bevonden wordt, sal telcker reysen verbueren ses Carolusguldenen, tot welcken eynde sal worden gestelt eenen persoon vuyt elcke compaignie, die smorgens, terstont naer het opdoen vander poorten, sal besorgen dat eenyeghelick syn busse losse ende daernae alle de bussen ondersoecken oft eenige vande selve souden moghen alnoch met scherp geladen syn, met restricte, dat indyen den ondersoecker synen last versuymde oft qualicken dede, dat hy alsdan vervallen sal inde breucke van twee Carolusguldenen, waer

tegens sal alsulcken ondersoecker hebben, voir synen aerbeyt, de helft vande breucken die ter saecken vande selve bussen, met scherp, als voren, bevonden synde, sullen moghen vallen, ende dander helft tot behoeff vanden Vendele.

XXXII.

Item alle Thiendelieden sullen heur schiltwachten ten lancxsten alle uren, onbegrepen, versetten, opde pene van telcken te verbueren ses stuvers; ende sal eenyeghelick gehouden wesen die schiltwacht te houden in persone met syn volle rustinghe, sonder yemandts anders geweer dan met consent mede te dragen, opde verbuerte van twintich stuvers, voir deerste reyse, de tweede reyse op dobbel amende, ende de derdemael op arbitrale correctie; noch en sal oick de schiltwacht nyet heymelick moghen verlaten, om naer huys oft elders te moghen gaen, al quaem hy terstondt weder, opde pene van dry guldens ende arbitralick gestraft te worden. Ende soo wie opde schiltwacht slaept oft syn geweer verlaet, soe, datmen hem tselve sonder syne wete can affnemen, sal verbeuren, voir amende, dry guldenen, indient snachts gebeurt, ende sdaechs dertich stuvers, ende noch abitralick gecorrigeert worden; dies sal dexecuteur deselve plaetse terstont met een ander schiltwacht doen versien, opde pene van selffs te vallen in gelycke amenden; sullen oick de schiltwachten hen stille moeten dragen, sonder geruchte te maecken, oft bier oft wyn te doen halen, oft oick eenige andere ongeregeltheyt voirts te stellen, opde pene van dry guldenen. Verbiedende tot dyen eynde, eenighe vande selve wachte oft oick andere byde schiltwachten commen couten, clappen oft eenighe communicatie te houden, telcken opde pene van thien stuvers.

XXXIII.

Item sullen de helft vande persoonen van elck corps de guarde oft ronde wacker blyven, gereet met heurlieder geweer ende brandende lonten, soe die van elck corps de guarde tselfste gevueghelicste sullen bevinden, beginnende van dvuytsetten der voller schiltwacht tot dat des smorgens de poorten sullen worden geopent, opde pene van dry stuvers, te verbeuren by elcken persoon die slapende sal syn bevonden ende

nochtans vanden wackeren behoirde te wesen, ende gemerct dicmael gebuert, dat soo wanneer eenige schiltwachten roepen, nyemant vuyt de corps de guarde en compt, nyet willende deen voir dander vuytgaen, soe sullen voirtaen alle de persoonen, die de affgaende schiltwachten moeten verlossen, terstont, ter eerster roepinge dat de schiltwachte, voirt corps de guarde staende, teeniger uren vander wacht roept, schuldich ende gehouden syn, met hun geweer, veerdich metten Officier, Rotmeester oft hunnen gesubstitueerden, vuyt te commene in sulcken getale als van elck corps de guarde, naer advenant, alle uren schiltwachten vuytgestelt worden, op gelycke amende voir elcken persoone die sulcx versuymde.

XXXIIII.

Item dat egheen herbergiers, tafelhouders oft andere diergelycke, te geender tyt, en zullen moghen binnen hunnen huysen yemanden, vander wacht wesende, te drincken, tappen, teeten oft ontbyten voorsetten, oft oick yemanden met teerlingen, caertspelen, closbaenen, rosbanen oft anderssins, laten spelen, opde pene, dat die herbergiers verbeuren zullen, voir elcken persoon, dry Carolusguldenen. Verbiedende oick alle mans oft vrouwen persoonen eenighen gebranden wyn inde wachthuysen te coope te brenghen, opde pene van twee guldenen. Ende soe wie droncken opde wacht compt oft hem, opde wacht wesende, droncken drinct, sal, alle reyse, verbueren twee guldenen.

XXXV.

Item nyemandt en sal moghen opde wacht ander spel met terlingen spelen, dan verkeeren oft ticktacken, op de verbuerte van eenen gulden, ende elck spel oick nyet hoogher moghen spelen, dan eenen halven stuver, opde pene, telcker reysen, van dry stuvers, ende en salmen oick nyet moghen spelen op credit, opde verbuerte van dertich stuvers. Ende indyen yemandt meer wint dan twee gulden zal het surplus verbueren voir amende, ende die oick meer dan twee guldens verliest, sal noch daerenboven verbeuren eenen gulden.

XXXVI.

Item nyemandt en sal opde wachte, tsy deur oirsaecke van spelen oft anderssins, moghen vloecken, bannen, zweeren oft oneerbaer, schandaleuse woorden spreecken, opde verbuerte van thien stuyvers, telcker reyse.

XXXVII.

Item soe wie, vande wacht wesende, eenighe twiste oft querelle beghint, teghen eenen anderen vander wacht, oft den selven byvalt oft met hem houdt, sal verbeuren ses guldenen, ende indien tselve geschiet tegen eenen Capiteyn, Lieutenant oft Vendrich oft andere Officiers, zal verbeuren twelff Carolusguldenen ende daerenboven noch arbitralick gecorrigeert worden.

XXXVIII.

Item daer twee oft meer, vande wacht wesende, malcanderen willen slaen, tsy buyten oft binnen der wachten, daer en sal hem nyemandt byvoeghen, om quaet te stoocken, maer wel om vrede te maken, ende hen vrede bevolen wesende voor deerste, tweede ende derde maele, sonder die te willen aennemen, sullen verbeuren, soe wel den stoockere als den twistighen, ses Carolusguldenen ende noch arbitralick gestaft worden.

XXXIX.

Item soe wie naerde wacht gaende oft op de wacht synde, oft oick daervan commende, syn geweer velde oft sweert, pongnaert oft opsteker trocke, in evelen moede, teghen eenen anderen, vander wacht synde oft nyet, ende oick de ghene vander wacht nyet zynde, sulcx dede teghens eenen vander wacht, sal verbeuren twelff Carolusguldenen ende daerenboven noch arbitralick gecorrigeert worden.

XL.

Item dat nyemandt, vander wacht nyet synde, hem en sal vervoorderen de wacht, soe inde wycken als in de poorten

oft oock in het op- oft afftrecken, eenichssins te turberen oft de selve oft yemandt van dyen, met woorden te injurieren oft provoceren, dat oick nyemandt vander wacht tselve en sal moghen doen teghens een ander die vander wacht nyet en is, op de pene van ses Carolusguldenen ende daerenboven noch arbitralick gecorrigeert te wordene, naer gelegentheyt vander saecken.

XLI.

Item indien eenighen Collonnel, Capiteyn oft Bevelhebbere, deur eenighe andere wacht passerende, daer twist vonde ende hy den twistighen bevole vrede te houden, salmen den selven gehoirsaem syn als synen eygen Capiteyn oft Bevelhebber, op de verbuerte van dry Carolusguldenen ende arbitrale correctie.

XLII.

Item oft eenich rumoer quame, en salmen nyet teffens overhoop loopen, maer salmen alleene tselve laten besichtighen den Capiteyn, Lieutenant oft Gecommitteerde, ende sullen de ghene die tot sulcx nyet gecommitteert en syn by haere wachte sonder eenich rumoer te maecken stille blyven, opte pene van seven stuvers, sonder dat oick yemandt, van wat qualiteyt ofte conditie hy sy, weder vander wacht oft nyet, hem vervoordere eenige vergaderinge op eenige plaetse te maken, tsy aende Merct, poorten, Borse oft aen eenige hoecken vander straten, oft anders egheen plaetsen, hoedanighe die selve souden moghen wesen, maer dat eenyeghelick sal gehouden syn, synder veerden deur te gaen, soe dat behoirt. Ende soe verre daer eenich rumoer, geruclit oft gevecht gebuerde, ende dat dOfficier, Magistraet, Colonnels, Capiteynen, die vander Gulden oft andere vander wacht, besich oft sorchvuldich syn om het selve te slissen ende ter neder te leggen, dat alsdan nyemandt, nyet wesende vande Magistraet, Colonnels, Capiteynen, vander Gulde oft der wacht, hem en sal vervoorderen daerby te staen gapen oft overhoop te loopen, maer dat eenyeghelick sal gehouden syn, ter maninghe vanden Officier, Magistraet, Collonnels, Capiteynen ende die vander Gulden oft der Wachten, daer omtrent wesende, terstont van daer te vertrecken, ende synder veerden te gaene, op de pene

dat die sulcx vermaendt zynde nyet terstont en vertrecke, sal gehouden worden als opruerich persoon ende als perturbateur vande ghemeene ruste ende over sulcx aen lyff gestraft ende arbitralick gecorrigeert worden, eenen anderen ten exemple, naer gelegentheyt vander saecken. Item alsmen yemandt aender stadtpoorten, binnen der stadt oft elders, ondersoect, soe sullen de supposten vander wacht, op beyde de syden, in heure wapenen staen, ende goede toesicht hebben, dat, duerende de visitatie, nyemandt en passere, met gescriften oft anderssins, sonder overhoop te loopen ende de behoirlicke toesicht te verlaten, opde de pene van seven stuvers, by elcken die contrarie doende te verbueren; ende ingevalle daer oft oick yevers elders binnen deser stadt, eenige goeden, actien oft andere dingen bevonden worden, die eenighen schyn van confiscatie souden moghen hebben, soe en sullen die by egheene persoonen, wie die oick syn moghen, aenveert oft tot prys gemaect worden, dan sullen tselve moeten brenghen inde Camere vanden Collonnellen, de welcke sullen ordelen oft verbuert is oft nyet, ende voirts daervan statueren soe ende gelyck sy naer recht ende redene sullen vinden te behoiren.

XLIII.

Item dat nyemandt, wie oft van wat qualiteyt hy zy, nyet wesende vander wacht, en sal binnen deser stadt, by avont oft by nacht, achter straten gaende, by hem moghen hebben oft draghen eenich verboden wapene, als cincroeren, bussen, hellebaerden, swynsprieten oft ander diergelycken verboden geweer, opte pene ende verbuerte vande selve wapenen, ende noch daerenboven van dry Carolusguldenen ende arbitrale correctie, behoudelick dat dOfficier vande Hoocheyt, Excellencie ende deser stadt hierinne syn gereserveert.

XLIIII.

Item nyemandt en sal moghen sonder merckelicke commissie met syn busse, spiesse oft hellebaerde, ter Borsetyt, over de Borse treeken, opde pene van dry guldenen, soe dicmaels alst gebuerde.

XLV.

Item dat nyemant syn corps de guarde en sal moghen verlaten voir dat dandere wacht daerop gecommen en is, opde pene van vier Carolusguldenen, te verbeuren byden Capiteyn ende elcken Officier, gelyck oock egheen schiltwachten en sullen moghen affgaen voir daer en syn, van weghen het nyeuw opgecommen Vendele, andere inde plaetsse gestelt, dwelck terstont, ten opcommen vanden selven Vendele, sal moeten geschieden, opde amende van thien stuvers.

XLVI.

Item dat nyemandt hem en sal vervoirderen eenighe wacht-h(u)ysen, bancken, ligsteden, deuren, vensteren oft andere dinghen, totter wacht dienende, te schenden oft aff te breken, om te verbranden, wech te dragen oft anderssins te vernyelen, opde pene, van die sulcx doet, dat hyt wederom, op synen cost, sal doen hermaken, met der amende van vier Carolusguldenen ende daerenboven noch arbitralick gestraft te worden, naer de gelegentheyt vander saecken. Ende om tselve te beter te doen onderhouden, soe sullen alle avonde de afftreckende Capiteynen, oft yemandt van heuren tweghen, schuldich ende gehouden syn de opcommende Capiteynen oft heure Gecommitteerde de wachthuysen van waer elck scheydet, by designatie, geheel te leveren, opde pene van dry Carolusguldenen, soe wie sulcx versuymde. Ende oft gebeurde dat yemandt vande Collonnellen, Wachtmeesters, Sergeant-maiors oft Gecommitteerde totter reparatien vande wachthuysen, alhier, int ommegaen, teenigen tyden quamen te bevinden, dat yet vande wachthuysen oft toebehoirten der selver, waere gebroken oft gecrenct, sullen tselve promptelick, met de amende voirs., moghen verhalen opden Capiteyn, Lieutenant, Sergeant, Corporael oft andere gecommitteerde, wesende vander wacht daer de faulte bevonden sal worden, weder tselve by syne supposten is geschiedt oft nyet, behoudelick den selven altyt syn regres daer hyt zal meynen te verhalen. Insgelycx en sal hem oick nyemandt van allen den ghenen, onder den Vendelen deser stadt resorterende, de wacht houdenden op Onser Liever Vrouwen thoren alhier, vervoirderen, op den selven thoren, sonder eenige merckelicke oirsaecke ende nootsaecke, syn busse aff te schieten, eenighe clocken

te trecken oft te slaen opde selve, op eenighe canteelen vanden voorseyden thoren te climmen oft eenich onbehoirlick getier ende rumoer aldaer te maecken, op de pene van twelff Carolusguldenen, voir deerste reyse, ende voir de tweede reyse, boven andere twelff guldenen, noch arbitralick gecorrigeert te worden. Verbiedende oick naer eenighe wallen vander stadt nyeuwe wercken, gevels, canteelen, ciraten, hangberden van huysen oft andere teeckenen, te schieten, mitsgaders van eenige waghenen, deser stadtpoorten incommende, eenich hout, mutsaert, torff oft andere dinghen te nemen, opde pene van thien stuvers ende daerenboven te repareren de schade die daer deure sal geschiet zyn.

XLVII.

Item salmen alle nachten vuyt elck Vendel, weder tselve de wacht heeft oft nyet, een wacht stellen van een Rot mannen, die elck respective de wacht zullen houden inde Ronthuysen, daertoe geordonneert in hun quartier, waertoe eenyeghelick rotgeselle sal terstont moeten gereet wesen, met het geweer daer hy op gemonstert is, des by synen Thiendeman versocht zynde, op de pene van ses stuvers, ende die vuytblyft tot dat de sentinelle gestelt is, sal verbeuren, voor amende, thien stuvers, ende die tot middernacht verbeyde van twintich stuvers, ende die den geheelen nacht vuytblyft van twee guldenen.

XLVIII.

Item sullen de voorseyde Rotten alle avonden schuldich ende gehouden wesen, een ure naer tverlaten vander poortclocke, hun met behoirlick geweer, als vore, te vindene in hunne ronthuysen ende aldaer sonder afloten te blyven, tot dat smorgens de poorten geopent zyn. Oick soe sal elck Thiendeman, vant opcommen tot het affgaen der Ronden, continuelick syn Ronthuys met een schiltwacht beset moeten houden, opde verbuerte van thien stuvers, de welcke geemployeert zullen worden tot vier ende keerssen, ten behoeve vande selve Ronde, den Thiendeman altyt zyn verhael opden ongehoirsamen; daertoe wordt elck Thiendeman, de nachtronde gehadt hebbende, noch belast sdaechs, voir middach, den navolgenden Thiendeman den sleutel van tronthuys te leveren,

ende den selven de wete te doene van synder naestvolgende Ronde, alles op gelycke pene, byden Thiendeman te verbueren.

XLIX.

Voirts zullen alle avonden de Officieren vande Vendelen die inde voirgenoempde Ronden nyet gehouden en zyn vuytgenomen die Capiteynen, Lieutenanten ende Vaendraghers behoirlick de voirgenoempde Ronde visiteren, te weten tsavonts ter gesetter uren als sy behoiren op te commen, ende wederomme smorgens ter uren als sy behoiren aff te gaen, om den misbruyckeren te breucken, dier souden moghen gevallen wesen, te doen betaelen. Ende indien de voirgenoempde Officieren, in tgene des voirseyt is, ghebreckelick bevonden worden, sullen betaelen, voir elcke reyse, thien stuvers. Om dwelck beter te doen onderhouden, soo en zullen gheen Ronden in absentien vanden selven Officieren moghen affgaen, sonder voirgaenden consente van hunnen Capiteyn oft Lieutenant, opde pene, als vore, byden Thiendeman te verbeuren.

L.

Salmen oick dachronde houden, des sondaechs ende opde heylighe daghen, inden Religions-Vrede begrepen, ende de selve beghinnen des morghens ten acht uren precis, ende daer continuelicken blyven, tot dat die clocke vier geslagen is, nae noene, op de pene van twee guldenen, byden Thiendeman te verbeuren.

LI.

Item zullen in tyde van allarme, op alle sarcken, terstont de ketenen ende draeyboomen gespannen ende met maelsloten gesloten ende vast gemaect worden, byde ghene daer de ketenen ofte draeyboomen binnen ende aende huysen gevetert worden, oft anderssints byde Ronden vanden selven quartiere, op de pene van vyftich Carolusguldenen ende noch op arbitrale correctie, behoudelick datmen op deen syde vande ketenen eenen cleynen doorganck zal laten voir de Collonnellen ende andere Bevelhebberen die te peerde daer voirby souden moghen passeren, om te Ronden.

LII.

Item sullen oick alle Capiteynen schuldich ende gehouden wesen, elck onder hen Vendele, eenen te deputeren die den last zal hebben de voors. ketenen ende draeyboomen los ende bequaem veerdich te doen onderhoudene, om in allen toecommenden noot te gebruyckene, op de pene van twelff Carolusguldenen, te verbeuren by elcken Capiteyn.

LIII.

Item in tyden van eenighen allarme zal eenyeghelick schuldich syn hem met zyne rustinge ende geweer terstont te vindene by synen Thiendeman ende met hem te gaene naer het Vendele, die terstont zullen ketenen spannen ende haer quartier besetten, eenyeghelick hem gereet houdende met syne wapenen, binnen syn quartier, in slachordene, ter tyt toe dat den Capiteyn by synen Collonnel oft byden Sergeant-maior vanden selven Collonnel zal geordonneert worden voirder te trecken.

LIIII.

Item dat, ten tyde van eenigen allarme, nyemant, het sy Capiteyn oft Guldebroers, wie hy zy, en sal moghen commen by oft op de vesten deser stadt, sonder wettige oirsaecke, dan de ghene die met henne wapenen onder hen Vendelen wesende, aldaer zyn bescheyden oft bevolen te gaene; maer zullen moeten blyven elck in hun quartier op de pene van ses Carolusguldenen, ende dat tot behoeve vanden calengierder, mitsgaders dat oick nyemandt, vande wacht zynde oft nyet, en zal moghen het geschut, op de veste staende, handelen, oft aff doen schieten, sonder oirloff vanden Borgmeesteren oft de Colonnellen deser stadt, op de pene, telcker reysen, van twintich stuvers; dan indien den noot eyscht te schieten, sal den Connestabel oft Bombardier, met advyse vanden Capiteyn, Lieutenant, Vaendragher, ende anders egeene, vande plaetsse daer deselve Capiteyn de wacht heeft, moghen schieten, soe verre daer alsdan geenen Collonnel present en ware. Sullen oick de Guldebroeders, de wacht hebbende, in tyde van alarme, mogen haer behoirlicke Ronde doen. Ende voirts, op dat de

voirgenoempde Guldebroeders, in tyde van alarme, gevueghelick moghen respective elck op heure loopplaetsse vergaderen, soe salmen de selve laten passeren, mits thoonende heuren gulden penninck, daer toe expresselick gemunt zynde.

LV.

Item eenyeghelick, Capiteyn, Lieutenant ende Vaendragher, gaende sonder rappier achter straten oft binnen deser stadt, sal verbeuren, telcker reyse, drye Carolusguldenen, ende de Sergeanten, Corporaels ende andere Officiers zullen verbueren eenen gulden, ende de Thiendelieden thien stuvers, ende de supposten drye stuvers; voor welcke penen sullen moghen calengieren te wetene, die Capiteynen, Lieutenanten, Vaendraghers, onder malcanderen, ende oick eenen yeghelicken anderen supposten, van wat Vendelen hy zy; ende de Sergeanten, Corporaels, Thiendelieden ende andere supposten zullen moghen onderlinge malcanderen, elck in syn Vendele, calengieren. Wel verstaende, dat hierinne nyet begrepen en worden alle ambachtslieden ende aerbeyders, draghende den voorschoot ende gaende sonder mantele oft cappe.

LVI.

Item dat voirts alle de ghene die nyet geinrolleert en syn, ende over zulcx nyet ter wacht en commen, en zullen moghen met eenich geweer lancx der straten gaen, sonder consent vande Collonnellen, op de pene van te verbeuren tselve geweer, van welcke penen alleenlick sullen wesen dexecuteurs die Schouteth ende Onder-Schouteth, Collonnels, Capiteynen, Lieutenanten, Vaendragers ende Sergeanten.

LVII.

Item zullen alle borgheren ende ingesetenen deser stadt, van wat qualiteyt oft conditie die zyn, tsy Guldebroers oft andere, ende besundere die heur syn generende met herbergen oft tafel te houdene, oft ghasten om ghelt te deckene, gehouden wesen, alle avonden, een ure nae de poortclocke, aenden Capiteyn vanden quartiere daer sy onder geseten syn, over te brenghen de persoonen die van buyten binnen heure huysen comen logeren ende vernachten, ende dat geduerende den tyt

dat de selve daer blyven logeren, vuegende daerby den alsdan tegenwoirdighen dach, maent ende jare, op de pene van voir elcken persoone te verbeurene ses Carolusguldenen, ende dit al boven het ordinaris overbrengen aenden Marckgrave oft Schouteth deser stadt. Wel verstaende, dat indien de misbruyckere een Guldebroeder waere, soo sal den Capiteyn vanden quartiere daer onder den selven geseten is, den selven Guldebroeder beclaghen voir synen Deken ende sal alsdan de Deken oft Guldebroeder het derdendeel vanden vervallen breucke betalen aenden voirs. Capiteyn, laetende dander twee derdendeelen ten behoeve vande selve Gulde. Ende oft eenigen Capiteyn, maer gheen andere in synen quartiere, ten selven eynde, vuyt merckelicke suspicie quame visitatie te doene, sullen alle ingesetenen schuldich ende gehouden wesen openinghe van hunne huysen te doene, ten eersten versoecke, op de pene van vyventwintich Carolusguldenen, sonder dat nochtans eenich Capiteyn wordt toegelaeten in yemant anders quartiere eenighe huyssueckinghe te doene, sonder voirgaende advertencie gedaen te hebben aenden Capiteyn van dyen quartiere oft anderen expres bevel vanden Collonnel.

LVIII.

Item alle Officiers oft Rotmeesteren sullen schuldich syn alle de penen, binnen hun Vendele vallende, heuren Capiteyn te kennen te geven, binnen vierentwintich uren naer dyen de selve gecommen sullen syn tot heure kennisse, op gelycke pene als syt verswegen ende nyet aengegeven en hebben, als wanneer de Capiteynen schuldich ende gehouden sullen wesen de selve penen voir hunne naestcommende wacht te doen invorderen, sonder dat den Capiteyn, nopende de gevallene breucken, sal mogen accorderen, dan ten bysyne ende met advyse van synen Officialen oft emmers den meestendeel der selver, ende sullen de selve penen worden geemployeert ter discretien vanden Colonnellen, Capiteyn, Lieutenant, Vendrich ende andere Officiers, tot behoeff van elck Vendele daer onder de breucken gevallen sullen syn, van welcke penen executeurs zullen wesen den Provoost metten Scryvere oft Tresorier; ende en sal nyemant de selve executeurs, int executeren vande penen, eenich belet oft hinder moghen doen, maer alle hulpe ende assistentie, des versocht synde, op gelycke pene als daer vore executie gedaen oft versocht sal

wesen, mits dat hen die voirs. executeurs oick in heure exploicten ende apprehensien civilick ende met discretie gouverneren, opde pene van gestraft te worden ter discretien vanden Collonnellen ende Capiteynen.

LIX.

Item indien yemant wederspennich ware de penen hem opgeleyt te betalen sal gehouden syn boven de vervallen amende noch te betalen de somme van twelff stuvers ende daerenboven noch hartneckich blyvende sal den Provoost den selven moghen stellen in gevanckenisse, te watere ende te broode, naer gelegentheyt vander saecken, wel verstaende nochtans, dat de Provoosten sullen moeten hebben consent vanden Collonnellen oft Capiteynen eer sy yemanden sullen moghen setten te water ende te broode oft in stricter gevanckenisse, ingevalle oick eenige apprehensie gebeurde, om saecken criem smaeckende, sal de Provoost schuldich ende gehouden syn den gevangenen binnen den derden dage, met behoirlicke informatie, te leveren in handen vanden Schouteth alhier.

LX.

Item sullen de Capiteynen, alle drye maenden, rekeninge doen aenden genen die van weghen heuren Collonellen daer toe zal worden geordonneert in presentie van heure Officieren, op pene van twintich Carolusguldenen.

LXI.

Item dat alle supposten ende oick alle Bevelhebbers oft Officieren by hunnen Capiteyn, ende alle Capiteynen van heuren Collonel, tot eeniger uren ontboden zynde, ende nyet comparerende, sonder wettige redene oft anderssins, den selven wederspannich oft ongehoirsaem synde, zullen verbeuren twee Carolusguldenen, authoriserende den Capiteynen alle hunne Officieren aff te mogen setten, veranderen oft continueren met advys vanden Collonellen, ende van dander Officieren vanden selven Vendele, sonder datter oick meer dan vier Adelborsten onder elck Vendele sullen moghen wesen, de

welcke gehouden sullen syn, altyt het Vendele op ende aff te leydene, ende noch daerenboven te betalene alsulcken contributie, als de Capiteyn met syne Officiers redelick sal bevinden, op de pene van vyventwintich Carolusguldenen voir elcke reyse dat eenich Capiteyn hierinne overtrade, deen helft daer van tot behoeve vanden armen, ende dander helft tot behoeve vanden Vendele.

LXII.

Item elck Vendele sal opbrengen ende becostigen twelff leren eemers, die zullen blyven ten huyse vanden Capiteyn, tot behoeff van het quartier van tselve Vendele, teghen allen noot van brande, ende soe wanneer sulcx ongheluck quaeme, sal eenyegelick ingeseten, voir syn deure gereet stellen, een tobbe met watere ende een leere, volghende dordonnantien eertyden vanden brande daerop gemaect, ende op de penen daertoe staende. Insgelicx sal hem eenyeghelick met syn geweer terstont gereet vinden aen syn deure. Ende sullen die van het Vendele, daeronder den brandt soude moghen wesen, met hen geweer de straten, tot ofte omtrent den brandt leydende, vry ende veylich houden voir den assistenten, latende tot den brandt acces hebben die van oudts daertoe syn geordonneert. Sullen oick ter sulcker tyt vuyter wacht met consent van heuren Capiteyn mogen gaen metsers, tymmerlieden, schaliedeckers ende schippers, om den brandt te helpen blusschen, vuytgenomen die onder eenige vande Gulden syn.

LXIII.

Item dat nyemant vande supposten van eenige Vendelen deser stadt hem sal moghen begheven, in dienste van eenighe Prince oft Heere, als soldaet, sonder wete oft consent van synen Collonnel oft Capiteyn, op arbitrale correctie.

LXIIII.

Item sal eenyeghelick poortere ende ingesetene deser stadt schuldich syn, alle tgene dwelck soude wesen tegens de welvaert deser stadt ende lande, tot heurder kennisse gecommen

synde, terstont te waerschouwen aen mynen Heere den Borchgrave, Borgmeesteren ende Schepenen, voirgenoempt, oft aen henen Colonel, Capiteyn, ende tselve weren naer haer vermogen, opde verbuerte van gestraft te worden naer gelegentheyt vander saecken.

Welverstaende, dat de ses Gesworen Gulden, ende oick het Vendel vande Jongesellen, sullen in heuren respecte de penen, in dese ordonnantie begrepen, mogen vermeerderen, maer geenssins verminderen.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 278.)

N° 435.

Geboden ende vuytgeroepen by . . . .

Aengesien datmen diversche advertentien heeft dat de vyanden binnen deser stadt groot verstandt ende correspondentie hebben, ende alreede soe verre meynen ende gecommen te syn dat sy hun vermeten diversche persoonen tot henne devotie gewonnen te hebben, om in dese stadt een verraderye vuyt te rechten, ende te staen nae tleven vanden persoone van Syne Vorstelycke Genade mynen Heere den Prince van Orangien, Lieutenant-Generael van Syne Hoocheyt ende Gouverneur perticulier van Brabant, oft om eenige andere saecken vuyt te richten, daermede de gemeyne geunieerde provincien oft dese stadt, oft ingesetenen vande selve, soude moegen geinteresseert ende beschadicht wordden, in eeniger manieren, tegen debvoir daerinne eenyegelyck borger ende ingesetene de voors. Syne Vorstelycke Genade, den gemeynen Vaderlant ende dese stadt, gehouden syn, Soo eest datmen, eenyegelyck, borger ende ingesetenen deser stadt oft oock vrempde, wie dattet sy, ende waer dat hy mach geseten syn, gebiedt ende ordonneert, dat sy selen schuldich wesen, terstondt ende sonder eenich vertreck, te comen verclaren, aenden Borgermeestere oft Coronellen deser stadt, allen tgene wes sy weten oft vernomen hebben, oft vernemen selen mogen van alsulcke aenslagen. Ende de ghene die correspondentie ende verstandt hebben gehadt met den vyant, ende van alsulcke aenslagen

culpabel soude syn, midts tselve aengevende ende verclarende, selen daeraff ten eeuwigen dagen ontlast ende ontslagen wesen, sonder dat hen ter cause van dyen yet, nu oft in toecomenden tyde, sal worden opgeleght oft geheyscht. Ende de ghene die alsulcke advertentie selen comen doen, tsy die culpabel syn oft nyet, selen secreet gehouden ende daerenboven gerecompenseert wordden met de somme van ses hondert Rinsgulden eens gereet, boven ende behalven dat den Vaderlant ende dese stadt daerinne sunderlinge gedienst geschieden sal, tot bevrydinge van eenyegelycx synen persoone, vrouwe, kinderen ende goet, tegen de onlydelycke tyrannie vanden Spaengiaerden ende henne aenhangen, die nyet anders en soecken dan dlant inde vuyterste slavernie te brengen ende wederomme te branden, vermoerden ende verjagen van groote menichte van persoonen, gelyck sy in voorledene tyde gedaen hebben. Ende oversulcx deghene, die des voors. is, oft ennige ander aenslagen de landen schadelyck, weten oft moegen weten ende simuleren oft verswygen, selen daerover aen hen goet ende lyff, met alle rigeur, gestraft worden ende tselve verbeuren sonder ennige genade, dissimulatie oft vertreck.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 273.)

N° 436.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vanden Werve, Schouteth; Borgmeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten VIIIen Novembris 1580.

Alsoo, eergisteren, opten VIen deser, int optrecken vander wacht, eenen genaemt Hans Palms, musquettier onder tVendel vanden Cappiteyn Massys, hem heeft vervoordert, met syn voors. musquet, te schieten, twee suppoesten van het Vendel van Franchois Fagele, Capiteyn vanden Oevere ende Steenhouders-veste, soe dat deselve persoonen syn in dangier van te commen van levenden lyve ter doot, ende gemerckt het selve feyt is tegens de gemeyne ruste deser stadt, tegens de expresse ordonnantie opde Wacht gestatueert ende anderssints van seer quader consequentie, Soe ist datmen, van sHeeren ende der stadt wegen, den voors. Hans Palms voortsroept ende procla-

meert, ten eynde hy hem van tfeyt voors. comme verantwoerden voor mynen Heeren Borgermeesteren ende Scepenen deser stadt, bynnen acht dagen naestcommende, voorde noene, int Collegio alhier, wetende dat synder absentie nyet tegenstaende men tegens den selven sal procederen gelyckmen tegens sulcken quaetdoenders schuldich is van doene. Gebiedende voorts eenenyegelyck die vanden voors. Hans Palms weet te spreken, waer deselve soude moegen wesen, dat hy sal schuldich wesen het selve den Heer te denuncieren, ende hem nyet te logeren, nyet te herbergen oft helpen versteken, op pene van gestraft te wordden als facteurs van sulcken delicte (1).

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 276.)

N° 437.

(Brief welke het Gebod n° 438 voorafgaat.)

EDELE EERWERDIGE, WYSE ENDE SEER VOORSIENIGE HEEREN.

Wy hebben noodich gevonden om eens te weten de gelegentheyt van het innecommen vanden Lande van Brabant, ende omme te achterhaelen de ghene die penningen vanden Lande onderhouden ende diverteren, tot groote schade ende prejudicie vanden gemeynen Lande, dyen aengaende sekere publicatie te doen, daeraff de copye hierby leeght. Soo dat desen dient, om aen uw Eerweerde te begeeren ende te versuecken, dat uw Eerweerde believe de selve goet te vinden ende te doen publiceren, gelyck die oyck in alle andere steden ende plaetsen, daermen gewoon is gelycke publicatien te doen, sal worden gepubliceert. Ende, want desen nergens anders toe en dient; ons recommanderende in uw Eerweerde goede gracie. Bidden Godt almachtich, Edele, Eerwerdige, Wyse ende seer Voorsienige Heeren, uw Eerweerde te willen gesparen in gesontheyt. Vuyt Antwerpen, den IIen Decembris 1580, ende onderschreven : Uw Eerweerdige,

(1) Gheproclameert den XXIIIIen Novembris voer de tweede reyse. Ut compareat ad octo.

Geproclamert den VIIen January 1581 vorde derde reyse. Ut compareat ad octo.

Goetwillige, die vanden Raede der Staten van Brabant. Ende noch on(der)schreven :

Ter ordonnantie vanden voors. Raedt,
ende onderteeckent :
Zuerius.

(*Gebodboeck vol. D, fol.* 299.)

N° 438.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten vyffden dach Decembris XVc LXXX tich. Ende daernae opter Borssen, opten VIIIen der selver maendt.

Alsoo die vanden Raede vanden Staten van Brabant hebben bevonden noodich, omme den jegenwoirdigen noot vanden Lande, promptelyck te innen allen de penningen, die van wegen de Generale Staten ende de Staten van Brabant, syn in Brabant gecollecteert oft behoirden gecollecteert te wesen, by verpachtinge oft anderssins. Ende dat vele persoonen noch rekeninge syn gehouden te doen vande maniance ende administratie die zy hebben gehadt over de selve penninghen, de Generaliteyt vanden Lande ende tHertdochdomme van Brabant toecommende ende anderssins, penningen onder hebben, de voors. Generaliteyt ende die van Brabant vuyt andere oirsaecken concernerende, Soo ist, van sHeeren ende van deser stadtswegen, wordt eenenyegelycken geboden ende geordonneert, die eenige rekeninghe schuldich syn te doen oft penningen onder hebben, dat sy tselve commen aengeven, binnen vierthien dagen naer de publicatie van dese, aen die vanden voors. Raede, met overleveringe vanden voors. rekeninghe ende penningen, die zy schuldich syn oft verclaeringe vanden redenen die zy ter contrarien hebben. Opde pene, dat de ghene die in gebreke is tselve te doen sal worden aengesproken, als de ghene die onderhouden, verswegen ende diverteren de penninghen die de gemeyne saecken aengaen, etc.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 299.)

N° 439.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten thiensten Decembris XV^c LXXX.

Alsoe openbaerlick, ten aensiene van vele vande gemeynte deser stadt, opt kerckhoff van Onser Liever Vrouwen alhier, is bevonden liggende seker doode vrouwepersoon, diemen verstaet dat ghister avont omtrent den ses oft seven uren aldaer is gebrocht geweest, in eenen sack genaeyt, sonder datmen alnoch weet hoe de selve ter doot gecommen is, oft oick wie de ghene syn die tselve doot lichaem aldaer gebrocht ende schandaleuselyck hebben laten liggen, wesende een saecke van seer quaden exemple ende seer quade consequentie, Soe eest datmen gebiedt, van des Heeren ende der stadt weghen, dat de ghene die de selve doode vrouwepersoone kent oft weet te seggene wie de selve daer gebrocht heeft, tselve commen, van stonden ane, aengeven mynen voirs. Heere den Schouteth oft yemandt vande Wethouderen deser stadt, wetende, dat de ghene die tselve int openbaer connen brenghen ende bekent maken, datmen hun van deser stadt weghen schencken ende geven sal XXV gul-denen eens.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 299.)

N° 440.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten thiensten Decembris XV^c LXXX.

Alsoe, opten III^en dach van November, lestleden, by mynen Heere den Schouteth deser stadt syn achterhaelt ende bevonden geweest, inde herberghe genaempt *de Trouwe*, opten Dries alhier, een lederen coffer ende noch een cleyn viercant cofferken, met sekere meublen, toebehoirende eenen Laurent Douwez, sydelakenvercooper ende leveraer van zydelakenen des Prince van Parma, wonende tot Berghen, in Henegouwe, by onse vyanden,

Soe eest datmen, van weghen des voirs. Schoutets Borgmeesteren ende Scepenen deser stadt, voortsroept den voirs. Laurent Douwez ende alle andere, die eenich recht oft actie aende voirs. meublen souden willen pretenderen, ten eynde sy, binnen acht daghen naestcommende, goets tyts voir der noenen, compareren voir mynen Heeren Borgmeesteren ende Schepenen voirs., oft by faulte van comparitie, salmen tegens de selve respective procederen, soemen in gelycke saecken gewoonlyck is te doene ende nae recht sal bevonden worden te behoiren (1).

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol*, 300.)

N° 441.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXVIII Decembris 1580.

Alsoe ter kennissen vanden Heeren ende stadt is gecommen, dat eenighe quaetwillighe hen hebben vervoirdert, op sommige plaetsen, te stroyen ende plecken diverse injurieuse ende leelicke fameuse ende affdraghende billetten oft pasquillen, tot grooter infamien ende verachtinge van eenige Officieren, goede borgheren ende innegezetenen deser stadt, daerinne genoempt ende gedescribeert staende, onder andere, een pasquille int franchoys gemaect op mynen Heere den Marcgrave, Amptman, Borgmeesteren ende Collonnellen deser stadt. Item eene geintituleert: *De thien geboden*, tot spot ende verachtinge vande voirs. Collonnellen, ende noch eene op Jacques Jongelinck, Wardein vande Munte, ende want tselve is een saecke van quaden exemple ende consequencie, tenderende tot oproer ende tweedracht vander gemeynten, ende omme daerinne te versiene, Soe eest datmen, van sHeeren ende der stadt weghen, cundicht ende laet weten, eenenyeghelycken, die weet oft kent eenighe vande ghene die de selve

(1) Geproclamert VII January 1581, pro secunda vice, ut compareant. Gheproclameert den XVIII[en] January, pro tertia vice, ut compareant ad octo.

G. Kieffel.

Evocatus die XXXI[a] Januarii 1581, et non comparuit.

D. vander Neesen.

billetten heeft gescreven, gemaect, gestroyt oft geplect, doen maken, schryven, stroyen oft plecken, ende de selve soude cunnen wysen oft aenbrenghen den Officier deser stadt, sal, in recompense van dyen, hebben hondert guldenen eens, voir elcken auteur vande voirs. fameuse libellen, die hy sal aenbrengen. Ende ingevalle yemandt vande ghene die daermede gemoeyt is geweest, tselve wilt commen verclaeren ende den autheur oft complicen denuncieren oft aengeven, sal hy van het selve feyt syn ende blyven geabsolveert. Ende soe verre dat de autheurs oft andere vande complicen, door syn aengeven, mogen geraken in handen vanden Officier, sal, boven de voirs. absolutie, alnoch hebben ende genyeten de voirs. somme van hondert guldenen, alsvore; gebiedende eenenyegelycken, wel scherpelyck, dat nyemant hem en vervoirdere dusdanige oft gelycke billetten, gedruct oft ongedruct, te stroyen, plecken, venten oft vuytgeven, in eeniger manieren, opte pene van gestraft te worden, eenen anderen ten exemple, aen lyff ende goet als seditieuse ende oproerige personen. Ende de ghene die de voirs. pasquillen oft copyen daeraff syn hebbende, selen de selve moeten verbranden, sonder die yemanden te thonen, opte pene van L guldenen ende arbitrale correctie.

(*Gebodboeck vol. D, fol.* 300.)

N° 442.

Gheboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XVIIIen January 1581.

Alzoo eenen Hans Palms, musquettier onder het Vendel vanden Capiteyn Massys, opten sesten der maendt Novembris lestleden, hem heeft vervoirdert, met syn musquet, te schieten twee andere borgers vander wachten, sulcx dat den eenen daeraff van levenden lyve ter doot is gecommen; ende want hy tot drie diverse reysen is voirtsgeroepen geweest, ten eynde hy hem dien aengaende soude commen verantwoerden, ende nyet en is gecompareert, Soo eest datmen den selven, voer de vierde ende leste reyse, van sHeeren ende der stadt weghen, is voirtsroepende, ten eynde hy hem daeraff comme verantwoerden, van heden

en veerthien daghen, wesende den eersten February naestcommende. Ende ingevalle de voers. Hans Palms alsdan nyet en compareert, soe wordt den selven, alsnu voeralsdan, gebannen vuyt deser stadt ende het Merckgraeffschap der zelver. Ende sal dien volgende alsdan porren, binnen sonneschyn, vuyt deser stadt ende, binnen den derdden daghe, vuyt het Merckgraeffschap der selver, ende daer vuyte blyven syn leeffdaghe lanck, sonder weder binnen deser stadt te keeren, opten hals.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 301.)

N° 443.

*Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opden XXIIII*en *January* 1581.

Men gebiedt, van sHeeren ende der stadt wegen, dat nyemandt, wie hy sy, hem voortaen en voordere des avonts in mommeryen gedeguiseert oft in massele te gane, op de pene van syn opperste cleet te verbeuren, ende daerenboven noch arbitralyck gecorrigeert te worden. Item dat oock nyemandt, wie hy sy, van nu voortaen, op eenige sondagen oft heyligedagen oft oock op werckdagen, opter straten, kerckhoven oft elders binnen deser stadt en sal singen oft lesen eenige liedekens oft diergelycke refereynen, oft eenige ryffeltafels houden; ende soe wie contrarie dade, dat die daer aen sal verbeuren drye Carolusguldenen, ende daerenboven noch arbitralyck gecorrigeert te worden. Item dat nyemant oock hem en sal pynen eenige duyven, conynen oft ander gevochgelt te vercoopen, op sondagen oft heyligedagen, tot wat plaetsen dattet soude moegen wesen, voor ende aleer de clocke elf uren sal geslagen syn, opde verbeurte vande selve duyven, conynen oft gevochgelt, ende daerenboven noch arbitralyck, gecorrigeert te worden.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 302.)

N° 444.

(*Gebod van* 3 *Februari* 1581, *zonder de gewone formule van afkondiging*.)

Myne Heeren Borghemeesteren ende Schepenen der stadt van Antwerpen, aenghemerckt hebbende de langhe ende continuele

goede diensten deser stadt in haere Fortificatie ghedaen, byden ghenen die hen met heure peerdt oft peerden daertoe hebben gheemployeert, ende noch daghelycks van nu voortaene, in ghelycke Fortificatie oft andere deser stadtswercken, hun sullen employeren, hebben vuyt sulcke ende meer andere consideratien mynen Heeren moverende, vuyt sunderlinghe gratie, ghegunt ende gunnen by desen, vrydom van waecken allen ende yeghelycke persoonen, die welcke, achtervolghende den voorgaenden consent van Borghemeesteren ende Schepenen, by kennisse vande Ghedeputeerde totter Fortificatien, tot noch toe vry ende exempt vande wacht syn ghehouden gheweest, niet teghenstaende dat de wercken oft het ordinaris kerren, ter ordonnantien hier voore ghenoempt, sekeren tydt herwaerder ghecesseert heeft, ende cesseren sal, blyvende dese stadt ongeprejudicieert in haer gheheel, teghens eeneniegelycken respective nopende syne faulten oft t'achterheden, ende met expresse conditie, dat sy hun wederomme totten wercken employeren sullen, soo wanneer sy daertoe versocht ende belast sullen wesen van weghen de Ghedeputeerde. Actum IIIen Februarij, anno 1581.

Onderteeckent :
MARTINY.

(*Gedrukt plakkaatboek* 1542-99.)

No 145.

(*Gebod zonder datum en zonder de gewone formule van afkondiging.*)

Alsoo de Heere ende de stadt volcommelyck syn geinformeert hoe dat diversche kinderen, jongeren ende knechten heur syn vervoirderende ende besundere des sondaechs ende heylichdaechs, met grooten hoopen, te vergaderen, soo wel op het kerckhoff ende inden bogaert vande Minnebruederen, als oyck op het kerckhoff van Onser Vrouwen ende andere kerckhoven, ende aldaer tegens malcanderen te vechten, te worpen, met steenen, met slingeren, te tuysschen met terelingen oft ander spel, ende anderssins te spelen, ketsen oft te vechten, waer deure sy groote vergaderinge syn maeckende, oyck vanden anderen volcke aldaer

passerende, nyet dienende toegelaten te worden, in desen dangereusen tyt, bovendyen, dat sy daerdore de vensteren, gelasen ende tacken, daer ontrent, vande goede lieden huysen syn bedervende ende heur de huysen tongoede maeckende. Ende omme daerinne te versiene, Soo eest dat mynen Heeren voors., van wegen als vorens, hebben geordonneert ende gestatueert, dat voirdane egeene kinderen, jongers oft knechten, oft oyck andere persoonen, hen en selen mogen vervoirderen, op het kerckhoff oft inden bogaert vande Minnebroederen, noch oyck op het kerckhoff van Onser Vrouwen oft andere kerckhoven deser stadt, te kaetsen, den bal te slaen, met steenen, tsy met slingeren oft anderssints, te worpen, aldaer te vechten oft te spelen met teerlingen, ofte te ryffelen, ofte andere spelen, causerende vergaderinghe. Op de pene van te verbueren heur opperste cleet oft sesse guldenen daer vorens te moeten betaelen. Welcke pene men sal promptelyck executeren oft affnemen vande ouders oft meesters vande voors. kinderen ofte jongers, sonder verdrach ofte dissimulatie, ende diegene men bevinden sal syn opperste cleet egeene ses guldenen weert te syne, dat die selen worden gestelt aen sekeren staeck, tot dyen eynde te stellen opde kerckhoven, ende die daer ane te laeten staen een ure lanck.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 303.)

N° 446.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vanden Werve, Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opden XIIII^en February 1581.

Alsoe, tot drye distincte reysen, alhier, ter puyen aff, syn voorts geroepen alle deghene die eenige actie oft recht pretenderen tot sekere leeren coffer, ende noch een cleyn viercant cofferken, met sekere meubelegoeden, toebehoirende eenen Laureys Douwez, sydelaeckenvercooper ende leveraer van sydelaeckenen des Princen van Parma, woonende tot Bergen Henegouwe, ende nyemandt en is gecompareert, Soo eest datmen, van wegen myns Heeren Borgermeesters ende Scepenen der stadt van Antwerpen, verclaert deselve goeden verbeurt ende geconfisqueert, tot behoeff van Syne Majesteyt, als Hertoch van Brabant.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 303.)

N° 447.

Geboden ende vuytgeroepen by Joncker Symon vanden Werve, Borgermeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden XIIen Aprilis 1581.

Alsoe eenen genaempt Henrich vander Oudermeulen, weerdt *Int Colffhoudt*, by Herman Haecxbrugge, hem vervoordert heeft wynen vuyt de scepe, aldaer, in syn huys taenveerden, sonder te betalen daccyse deser stadt ende imposten daerop gestelt, stelende alsoe de stadt- ende den Staten-accyse ende impost, ende dat de selve noch daerenboven, nu den XIen deser maendt, hen vervoordert heeft, in versmadenisse vander Justitie, den Onder-Schouteth deser stadt, de welck, int feyt vander Justitie, vuyt des voors. Henrick huys commende mette Gecommitteerde vanden wynaccysse, feytelyck, met synen blooten rappier ende poingnart, te invaderen, doende syn vuyterste beste, ten aensien van eenenyegelyck, om hem te doersteken, ende den Schouteth den selven van hem keerende, op de voors. Herman Haecxbrugge ende aldaer vande borgers synde gehouden, ende de voors. Schouteth wechgaende naer het stadthuys, is den selven, terstondt, met een groote furie, wederom naegeloopen, metten blooten rappier ende poingnaert, den selven seer furieuselyck invallende, meynde hem van achter te deursteken en hadde tselve, soe byden Onder-Schouteth in hen te verweeren als doer middel vande borgers nyet belet geweest, ende gemerckt de voors. Henrick is latiterende, sulcx datmen hem nyet en can becomen, Soe eest datmen, van tsHeeren ende der stadt wegen, den selven Henrick voortsroept, ten eynde dat hy hem, van tgene voors. is, come verantwoorden voor mynen Heeren Borgermeesteren ende Scepenen deser stadt, den XIIIIen dach deser tegenwoirdiger maent van April, goettyts voorden noene, ten negen uren, in Collegio, oft anderssints ende by gebreke van dyen salmen tegens den selven procederen, gelyckmen bevinden sal naer recht te behoiren (1).

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 313.)

(1) Proclamatus XV Aprilis 1581 ad Mercurii, pro secunda vice, et nemo comparuit. G. Martiny.

Proclamatus, pro 3a vice, die XIXa Aprilis anno 1581, ut compareat die XXIIa Aprilis. D. vander Neesen.

N° 448.

Gheboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXVIen Aprilis 1581.

Alsoe, opten XXen February lestleden, by de Leden deser stadt, Breedenraetsgewyse vergadert synde, tot onderstant vande gemeyne saecken ende omme te vervallen de notelycke oncosten vanden oirlogen, is geconsenteert dat in dese stadt soude worden geheven eenen Vyffdenpenninck van alle onruerlycke goeden, te betalen in twelff deelen, te wetene alle maende een gerechte twelfste gedeelte, den tyt van sesse maenden geduerende, waeraff een derdedeel soude staen ten laste vanden huerlinck, ende de twee derdedeelen ten laste vanden proprietaris, die tselve sal moghen corten aende rentieren, Soo eest datmen, dyen volgende, van sHeeren ende der stadt weghen, gebiedt, dat eenyeghelyck borger ende innegesetenen gehouden sal syn, in handen vanden Wyckmeester van synen Wycke, die tot dyen eynde sal ommegaen, te tellen ende te betalen den Vyfdenpenninck, inder manieren voirs., waerschouwende eenenyeghelicken, dat wie in gebreke soude moghen vallen syn deel opte bringhen, dat deselve, naer deerste insinuatie byden Wyckmeester gedaen oft te doene, sonder eenighe dissimulatie oft dilay, daervore, van weghen als boven, worden geexecuteert.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 314.)

N° 449.

Geboden ende vuytgeroepen van weghen des Schoutets, Borgemeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXVII dach Aprilis 1581.

Alsoo de coopluyden deser stadt van Antwerpen, op Engelant handelende, ende met hen gevuecht de Dekens vande Schippersambachte, inde selve stadt, by requeste, te kennen gegeven hebben, hoe dat, alsoo in Augusto inden jare XVc negenentseventich, sekere ordonnantie oft placcaet opt feyt vande navigatie

gemaect is, ende ten diversche reysen binnen der selver stadt gepubliceert, ten eynde de schippers ende zeevarende luyden van dese landen, souden worden gheadvanceert ende te wercke geset voor de vrempde schippers, soo is, by de coopluyden ende de voors. schippers, tot beter onderhout vanden selven placcate, gemaect geweest sekere ordonnantie opde vrachten van alle goeden ende coopmanschappen, op Engelant voors. gaende, in de welcke de voors. schippers hebben geaccordeert, belovende hunne heuden ende smackseylen te veranderen in cruyszeylen, tot deffensie tegens het dangier vande roovers ende andere vyanden van dese voors. landen. Ende alsoo eenige derselver schippers, nyettegenstaende hunne eygen ordonnantie met hunne hueden ende ongearmeerde scepen noch syn varende, contrarie hunne geloefte, ende dat andere gearmeerde scepen, deur faulte van hoppe ende andere groove waeren, lange blyven liggen inde ladinge, tot hunne groote schade ende verachteringe vande voorseyde supplianten, ende in sunderheyt oyck geconsidereert, dat alle coopluyden, op Engelant negotierende, hun selven by contracte hebben verbonden te stane tot alsulcken ordonnantien ende policien als by de Gedeputeerde vande selve coopluyden soude worden gemaect, hebbende tot dyen eynde verworven brieven van Octroye, vuyt crachte vande welcke, tot de voorseyde Gedeputeerde is gecosen eenen Hooftman, ter decisien ende ordonnantien vanden welcken alle coopluyden hun souden submitteren, soo vele aengaet de voorseyde trafficque op Engelant, Soo hebben de voorgenoemde supplianten oitmoedelyck gebeden, datmen den voornoemden coopluyden wilde interdiceren ende verbieden nyet te laden dan op alsulcke schepen als byden Hooftman ende Gesworen van deselve coopluyden, tot de ladinge sullen worden geadmitteert, als tselve vanden anderen gearmeerden scepen wort geobserveert, ende daerenboven te verbieden de voors. smackseylen oft hueden nyet meer te laden op Engelant ende hen daerop te verleenen behoirlyck bescheet daertoe dienende, Soo eest dat Schouteth, Borgemeesteren ende Scepenen deser stadt, tgene voors. is overgemerct, ende eerst hier op hebbende gehadt tadvys vande coopluyden deser stadt, op Engelant handelende, mitsgaders de Dekens vanden voors. Schippersambachte, hebben, by advyse ende deliberatie als vorens, by provisie, verboden ende geinterdiceert, verbieden ende interdiceren midts desen, allen hueden oft smackzeylen eenich goet innetenemene oft te ladene op Engelant. Verbiedende ende interdicerende, allen ende eenenyegelycken, coopluyden oft andere, te laden

op eenige andere schepen dan alsulcke die byden Hooftman ende Gesworene vande voors. coopluyden, op Engelant handelende, sullen totte ladinge worden geordonneert ende geadmitteert, opde pene van hondert gouden realen voor dierste reyse, ende daerenboven, naer gelegentheyt vander saecken, ter arbitraige vanden rechtere, te betalene, soo byden coopman als byden schipper; ende voorde tweede reyse vande helft vanden coopmanschappe, in respecte vanden coopman, ende van de helft vanden scepe, in respecte vanden schipper; ende voorde derde reyse respectivelyck van alle de coopmanschappen ende den geheelen scepe, met arbitrale correctie, te applicerene, deen derdendeel den Heere, d'ander tot behoeff vander stadt, ende tderde derdendeel tot behoeff vanden Officier ende denuntiateurs respectivelyck. Ordonnerende ende bevelende, van sHeeren ende der stadtwegen, allen coopluyden, schippers ende alle andere, hun, na tgene voors. is, te reguleren, ende dat by provisien ende ter tyt toe anders daer inne sal wesen geordonneert, naer gelegentheyt vander saecken, selen vinden te behoirene.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 315.)

N° 450.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XXVen Maij 1581.

Alsoe, nu en Saturdage, naeder noenen, tusschen dry ende vier uren, Peeter de Briere, jonckgeselle, woonende inde brouwerye genaempt *De Trouwe*, hem vervoirdert heeft, ontrent Sint Jacobs kercke, inde Lange Nyeustrate, verradelyck te invaderen eenen genaempt Jan Aertsen, gecommitteert vander stadt wegen, om toesicht te nemen op de bieren, ten eynde de stadt van haer accyse nyet en soude gefrustreert worden, ende den selven met eenen opsteker in syn kele te steken, met sulcken furie ende gewelt, dat het stuck vanden opsteker daer in is blyven steken, sulcx dat de selve Jan Aertssen in groot peryckel leyt van sterven. Ende want tzelve een saecke is van seer quader consequentie, ende dat men den voors. Peeter nyet en can becomen ende hem is absenterende, Soe eest datmen,

van sHeeren ende stadt wegen, den voors. Peeter de Briere voortsroept, ten eynde hy hem in persoon come verantwoorden, nu en Saterdage naestcomende, goetstyts voorden noene, in Collegio alhier, voor mynen Heeren den Schouteth, Borgermeesteren ende Scepenen deser stadt, oft by gebreke van dyen, salmen tegens den selven procederen, gelyckmen naer recht sal bevinden te behoirene (1).

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 318.)

N° 451.

Geboden ende vuytgeroepen by Borgemeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XVIIen Juny 1581.

Alsoe de Heere ende Stadt verstaet dat diversche borgeren ende ingesetenen deser stadt in faulte syn ende weygeren den Ven penninck, opten XXen February lestleden, byden Breeden Raidt geconsenteert, op te brengen, ende te betalen, tot grooten achterdeele van deser stadt ende den gemeyne saecken, Soe eest datmen, van wegen als boven, gebiedt, eenenyegelyck, wye hy sy, den Ven penninck, te wetene tgene daeraff is alreede verschenen, promptelyck op te brengen ende te commen betalen, ten huyse van hunne Wyckmeesters, tusschen dit ende en Woonsdage naestcommende, oft dat anderssints, alle de ghene die in gebreke sullen worden gevonden, metter daet sullen worden geexecuteert tot haren coste, sonder langer dilay oft vertreck.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 319.)

N° 452.

Gheboden ende vuytgeroepen byden Schouteth, Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden XXen Juny XVc LXXXI.

Alzoo, den XVen deser maendt van Juny, is achterhaelt ende ontdeckt geweest, zeeckeren brieff ende missyve, vuytten welcken men bevindt, datter soude op handen zyn zeecker verraet

(1) Publicatum pro tertia vice sexta Junii 1581.

ende aenslach tegens deser stadt, ende want men heeft vermoyen ende achterdencken, als dat den voers. brieff soude mogen geversiert ende gemaeckt zyn, contrarie der waerheyt, by eenige quaetwillige persoonen, tot desolatie vander stadt, ende diversie vanden coopmanshandel. Ende want grootelyck daerane is gelegen, dat de zaecke ontdeckt worde, ende de waerheyt int openbaer comme, tzy nopende den aenslach vande voers. verraderye oft tontdecken vande valscheyt vanden voers. brieff, Soo ist datmen, van sHeeren ende der stadts weghen, laet weten eenenjegelycken, als datmen dese zesse naestcommende daghen, den voers. brieff zal opter Borssen openbaerlycken hanghen, ter presentien ende in bewaernisse van sHeeren dienaers, opdat hy van eenenjegelycken mach gesien worden. Ghebiedende allen alsulcken persoonen, van wat conditie oft qualiteyt die zy(n), de welcke selen mogen kennisse hebben, wy(e) den voers. brieff geschreven heeft, dat zy tselve van stonden aene selen gehouden wesen te kennen gheven ende comen verclairen, aen mynen Heeren den Schouteth, Borgemeesteren oft yemanden vanden Heeren vander Weth. Ende ingevalle, doer alsulcken persoonen toedoen, de waerheyt werde achterhaelt, zoo nopende den voers. aenslach vander verraderyen, als tontdecken der valscheyt vanden voers. brieff, zoo zalmen alsulcken persoon ofte persoonen vander stadts wegen beghiften metter somme van zesse hondert Carolusguldenen eens, ende voirts, tot heurlieder verzeeckerheydt, hen verclairen houden secreet.

Men ghebiedt voorts, van weghen alsvoeren, wel scherpelycken, eenenjegelycken, van wat conditie oft qualiteyt hy zy, dat zoo wy(e) weet, oft kennelyck soude mogen wesen, waer, by wien, tot wat plaetse, ter presentien van wat persoonen, den voers. brieff soude mogen geschreven, geordonneert oft beworpen wesen, by wat mannieren tselve oyck soude mogen geschiet zyn, dat alsulcken persoon oft persoonen oft yemandt van dyen, van stonden aene, oft ten lancxten binnen XXIIII uren, selen moeten dat te kennen gheven ende verclairen den voers. Heeren den Schouteth, Borgemeesteren oft den anderen Heeren vander Weth, opte pene, zoo wy(e) naerderhandt zal bevonden worden dat verswegen te hebben, van gestraft te worden aen lyff ende ghoet. Ende zoo wie, ter contrarien de waerheyt, zal ontdecken ende bekennen nopende tgene des voers. is, al waert by alzoo dat hy waer hantdadich geweest van het voers. verraet oft vande valscheyt vanden voers. brieff, dat hem tselve feyt ende delict zal vergheven zyn ende daertoe noch beghift

worden van deser stadts wegen met twee hondert Carolusgulden eens, ende, tot verzeeckerheyt van zynen persoon, zyn verclairen ende bekentenisse secreet gehouden te worden, als voore.

Onderteeckent : G. Martiny.

(Gebodboeck, vol. D, fol. 319).

N° 453.

Gheboden ende wtgeroepen by mynen Heeren den Schouteth, Borghemeesteren, Schepenen ende Raedt deser stadt van Antwerpen, opten eersten Julij M.D.LXXXI.

Alsoo Borgemeesteren, ende Schepenen deser stadt van Antwerpen, met voorgaenden advyse vanden Collonellen, Capiteynen, ende Dekens vande sesse gesworen gulden der selver stadt, tot ruste ende versekeringe vande voorghenoemde stadt (welcke versekeringhe den selven Heeren by den Breedenraet is gherecommandeert) geraden ende nootelijck bevonden hebben by provisien te doen schorssen, ende ophouden alle exercitie vande Roomsche Religie. Soo ist datmen, van wegen des Schoutets, Borgemeesteren ende Schepenen voors. ghebiedt, dat niemandt, wie hy zy, hem en vervordere, binnen deser stadt, vryheyt, oft 't gebiet der selver, eenighe Misse int secreet oft openbaer te doen, laeten doen, oft te hooren, noch eenighe andere exercitie vande voors. Roomsche Religie dan alleenelijck van Doopen, Trouwen, ende siecken te besoecken, ende dat sonder merckelijcke vergaderinghe : oock dat sy heur dooden sonder ceremonien zullen begraven : ende dat alleene in respecte vanden Borgeren, ende Inghesetenen deser stadt ende vryheyt der selver, sonder dat den vrembdelinghen eenichsints tot dien eynde alhier te commen zal wesen toegelaeten, waer oppe elcken Capiteyn in sijn quartier zal toesicht nemen. Ende tot sulcke exercitie van Doopen ende Trouwen zullen den voors. vande Roomsche Religie toegestelt worden twee plaetsen, te weten de Capelle van gratie, ende de Capelle van onse vrouwe Godtshuys inde Kerckhofstraete : ende zullen tot bedieninghe des voors. toegelaeten exercitie ghecosen worden sesse vreedsamighe geestelicke persoonen, de welcke den Magistraet eedt van ghetrouwicheyt, ende van dese

Ordonantie in alles onverbreckelijck t'onderhouden, doen zullen: ende dit alles opde pene van hondert croonen, tot profijt vanden armen, te verbeuren by den genen die enichsints contrarie van desen hem zal vervordert hebben te doene, oft anders arbitralijcken ghecorrigeert te worden. Item voorts dat alle persoonen, soo Geestelicke als Werelijcke eertijts ende bysondere den XXVIII Junij lestleden, ende daer naer wt deser, ofte andere onse mede Bontgenotige plaetsen wtgeseght zijnde, al waert oock datse by ghedooge, oft andersints hier ghebleven oft wederomme ghecomen waeren, zullen binnen XXIIII uren hen vertrecken, buyten deser stadt, vryheyt ende Maercgraefschap derselver, sonder wederomme te keeren, ten zy met expressen oorlof, ende consente vanden voors. Heeren, ende andere tot kennisse van dien ghedeputeert, opde pene ende te bekeeren als boven.

Item dat van ghelijcken zullen vertrecken, wtgenomen de Natien, alle de gene die sedert vier jaren herrewaerts binnen deser stadt zijn commen resideren, wt eenighe van onse bontgenotige, oft wthemsche steden, oft plaetsen, te waere sy binnen XIIII daghen naestcommende, oft meer, naer advenant vander distantien vande plaetsen, brochten wettelijcke ende loffelijcke ghetuygenisse van henne persoonen, hen verleent by de weth oft consistorie daer sy lest gheresideert hebben, welck bescheet sy zullen schuldich zijn te thoonen, eerst aenden Capiteyn ende Wyckmeesteren vanden quartiere, daeronder sy zullen gaen woonen: Ende ingevalle van swaricheyt, zullen hen addresseren aende voors. Weth ende Colonnellen deser stadt, op de pene als boven.

Verbiedende oock eenenjegelijcken op ghelijcke pene, dusdanighe persoonen binnen sijnen huyse te logeren oft te herberghen.

Item men verbiedt oock alle de gene die onder de Spaensche oft Italiaensche Natien resorteren, wtgenomen die mede de Wachte deser stadt subiect zijn, eenighe langhe wapenen, oft corte roeren binnen heure huysen te hebben, maer de selve te vercoopen, oft anderssints die te stellen onder behoorlijcke recepisse, ende ghelofte van restitutie in handen vanden Capiteynen vanden quartieren, daer onder sy respectivelijcken zijn resorterende, wtghenomen henne rappieren ende poignaerden, die sy oock over straten niet en zullen moghen draeghen, op verbeurte vande selve wapenen de welcke alleenlijck zullen mogen afgenomen worden byden Capiteyn, oft Officier daer onder sy respectivelijck zijn woonende.

Item dat egeene vrembde, oft reysende lieden en zullen moghen

achter straten eenich lanck gheweer oft pistoletten draeghen, maer zullen tselve moeten laeten in heure herberghe, totter tijt toe van hen vertreck, ten waere met consent vanden Capiteyne daeronder sy logeren, op verbeurte vande selve wapenen.

Ghearresteert in Collegio, als voore,
my daerby sijnde,

HOBOKEN.

Ghepubliceert ten voors. daghe doer expresse Ordonantie van mijnen voors. Heeren, Borgemeesteren ende Schepenen.

G. KIEFFEL.

(*Gedrukt plakkaatboek*, 1542-99.) Zie ook : *Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 322.

N° 454.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opden XIIIen July 1581.

Men cundicht ende gebiedt wel scherpelyck, van sHeeren ende der stadt wegen, dat nyemant, wy(e) hy sy, man noch vrouwe, oudt noch jonck, hem en vervoordere, van nu voortaene, des avonts achterstraten te gaen, naer den thien uren, in meerdere getale dan boven de twee oft dry persoonen tseffens, vuytgenomen de ghene die, van eedts ende officie wegen, lancx ter straten in meerder getale gaen, ende dat alleenlyck met een lanteerne, met licht, sonder te moegen gaen met fackelen, tortsen oft ander groot licht, ende dat opde pene van ses Carolusguldenen ende bovendyen, soe verre sy gheen kennisse gedoen en cunnen, van gevangen gestelt oft arbitralyck gecorrigeert te worden, ter discretien vanden Heer ende de stadt. Verbiedende voorts, eenenyegelyck, van wat qualiteyt hy sy, overmidts desen dangereusen tyt, tsavonts eenige bruyloften oft bancketten te houden dan smiddaechs, ende dit alleenlyck by provisie ende ter tyt toe anders byde voors. Heeren sal wesen geordonneert, op de pene van arbitralyck gecorrigeert te wordden.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 321.)

N° 455.

*Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XVIII*en *July, anno XV*c *LXXXI*tich.

Alsoo, by de ordonnantie vanden iersten deser maendt July, onder ander is gestatueert ende geordonneert, dat alle persoonen, vuytgenomen de gene die subject syn de Natien die gheen vier jaren binnen deser stadt en hebben gewoont, soude moeten vertrecken, ten ware dat sy binnen veerthien daghen daernae brochten wettelycke ende loflycke getuygenisse van hennen persoonen, hen verleent by de Weth oft Consistorie daer sy lest geresideert hebben, ende datmen naerderhant is onderricht, dat diversche steden ende plaetsen hebben geresolveert egeen attestatien hen te verleenen, dat oyck in diversche plaetsen de Wethouderen syn voorvluchtich ende verloopen, indervueghen dat diversche persoonen, hier wesende gecommen binnen den tydt vande voors. vier jaren, staende tot goeden naem ende faem ende wesende van goede politicque conversatie, de voors. attestatien nyet en souden cunnen becommen, Soo eest dat de Heer ende de stadt geinformeert wesende van tgene boven is verhaelt, interpreterende de voors. ordonnantie, hebben verclaert ende verclaren midts desen de voors. ordonnantie heur nyet te strecken tot alsulcken persoonen die heur binnen deser stadt hebben vertrocken, staende tot goeden naem ende faem, ende wesende van goede politicque conversatie, ende daeraff sy promptelyck alhier by goede ende geloofverdighe persoonen selen cunnen doen blycken aende Wethouderen deser stadt oft hennen Gecommitteerde.

(*Gebodboeck*, *vol D*, *fol.* 322.)

N° 456.

Geboden ende vuytgeroepen by mynen Heeren Schouteth, Borgermeeteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden XXI July, anno 1581.

Men condicht ende gebiet welscherpelyck, van sHeeren ende stadtsweghen, dat geen manspersoonen, out noch jonck, hen

en vervoirdere, van nu voirdane, des avonts, achter straten te gaen, naer den thien uren, met licht oft sonder licht, dan alleenlyck die van eedts ende officie wegen over straten, naer de selve ure, te doen hebben, vuytgenomen oyck die kercken-dienaers, medecynen, cirurgynen ende andere die midts de siecte oft ongeval van eenige heure vrienden genootsaect sullen syn de selve vrienden te besoecken oft by te staen. Wel verstaende, dat deselve alleenlyck met lanterne ende licht ende met eenighe vande Officieren vanden Vendele, daer onder sy syn resorterende, sullen geleyt wordden tot de naeste ronde, om alsoo, van ronde tot ronde, voorts gebrocht te wordden, ter plaetsen daer sy gaen willen. Op pene die contrarie dede van sesse Carolusguldenen, ende bovendyen noch van gevanghen gestelt of arbitralyck gecorrigeert te wordene. Verbiedende voorts eeneniegelycken, van wat qualiteyt hy sy, overmidts desen sorchlycken tydt, tsavonts eenighe bruylofften oft banquetten te houdene ende dit alleenlyck by provisie ende ter tyt toe anders by de voors. Heeren sal wesen geordonneert. Opde pene van arbitralyck gecorrigeert te wordden.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 332.)

N° 457.

Geboden ende vuytgeroepen by mynen Heeren Schouteth, Borgmeestere, Schepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XXIXen July, anno 1581.

Alsoo de Heere ende de stadt syn geinformeert alsdat Cristoffel Spoelberch, alias Quaypype, schippere, tot Mechelen, hem heeft vervoirdert, nu onlancx, met zeeckere quaetwillighe hem te begeven ende met heur tot Heffen te houden seeckere communicatie metten vyandt, ende met hen onderlinghe te conspirerene, om seeckere beesten (vuyt seecker dorp genaempt Holen *(sic)* ontrent Mechelen ghelegen) te stelene, ende die den vyandt toe te dryven, ende den zelven vyandt te assisterene met vierbussen, al contrarie den placcaten ende ordonnantie deser stadt.

Soe eest datmen, van sHeeren ende der stadt wegen, den voors. Cristoffel Spoelberch voorts roept, binnen den derden daghe, ten eynde hy hem vanden voors. dilicte comme verantwoirden, voor mynen Heeren Burgmeesteren ende Schepenen deser stadt,

in Collegio alhier. Wetende, dat (men) zynder nyet comparitie nyettegenstaende, ten selven daeghe, tegens den voors. Cristoffel absent voorts zal procederen, soo men zal vinden te behoirene (1).
(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 332.)

N° 458.

Geboden ende vuytgeroepen by mynen Heeren den Schouteth, Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten vyffden dach Augusti, anno XVᶜ LXXXI[tich].

Alzoo, tot conservatie ende prosperiteyt deser stadt, voor alle dingen, nootwendich is goede unie, ongeveynsde vrientscappe, ende correspondentie, tusschen den borgeren ende innegesetenen der zelver; Ende dat deshalven die vander Confessie van Ausborch, alhier residerende, hen hadden beclaecht vanden quaden roepen, die by eenige, tot heurlieder achterdeele, gestroeyt ende verbreyt wirdden, versueckende, tot dyen eynde, dat mynen Heeren Burgermeesteren ende Scepenen soude gelieven te doene verclaringe ende versekeringe, soo vele het vry gebruyck heurder religien, persoonen ende goeden, waere aengaende ende concernerende, als die, egeene zake meer voor gerecommandeert en waeren houdende, dan tot conservatie van heure liberteyt, in goede unie, eendrachticheyt, ende gehoorsaemheyt den gemeynen vyant, met lyff, goet, ende bloet, wederstandt te doene; Burgermeesteren ende Scepenen, aenschouwende, dat die vander Confessie, eenderley conditien ende periculen, met die vande Gereformeerde Religie, onderworpen zyn, gemerckt den gemeynen vyant deene ende dander Religie is vervolgende ende de supposten van beyde met alle vreedtheyt soeckt in vuyterste ruine te brengen, hebben opentlyck verclaert ende verclaeren by desen, dat zy van egeene andere meyninge en zyn geweest, ende alnoch meijnen ende willen, die vander voors. Confessie, te houden ende mainteneren, ende doen houden ende mainteneren in heure vryheyt ende sekerheyt van Religie, persoonen ende goeden, gelyck alle voorgaende edicten ende

(1) Voortsgeroepen, voer de II reyse, opten III Augusti 1581, ut compareat ad Lunæ VII hujus.
Voer de IIIe reyse, op en maendach den VII[en] der voers. maendt.

ordonnantien, by Zyne Hoocheyt, Raide van Staten, Excellencie ende Leden deser stadt verleent, eendrachtelyck gestatueert ende gepubliceert, tselve medebrengende zyn; ende hebben oock overzulcx, die vande voors. Confessien, genomen ende nemen, mits desen, in heure protectie ende beschermenisse, zoo zy die vande Gereformeerde Religie aengenomen ende toegeseegt hebben; welverstaende dat zy als goede vrome borgeren ende ingesetenen continueren zullen, met alle getrouwicheyt, onderdanicheyt, ende gemeyne vrientscap, in al tgene wes tot prosperiteyt deser stadt, wederstant des gemeyne vyants ende Spaensche tyrannie dienen zal; gebiedende voorts allen Coronellen, Capiteynen, borgeren ende innegesetenen deser stadt dat zy hen naer innehouden van desen reguleren.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 334.)

N° 459.

Geboden ende vuytgeroepen by mynen Heeren Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden Ven Augusti XVc LXXXI.

Alsoe de Heeren ende stadt verstaet, dat, by de Synode Generael deser Nederlanden, onlancx binnen der stadt van Middelborch gehouden, is goet gevonden ende by de Staten des Hertochdoms van Brabant, ten versuecke van Syne Excellencie, geordonneert, volghende de brieven (1) aende zelve Weth, ten selven eynde

(1) Edele, Eerentfeste, Eersaeme, Voirsienige, Discrete, besundere goede Vrienden.

Aenmerckende ende by ons selven overleggende den jegenwoirdigen standt ende gesteltenisse van dese Nederlanden, bevinden wy dat tselve met recht allen den inwoonderen vande voirs. landen wel behoirt te verwecken, om soe met vierige gebeden als doer warachtich berouw onser sonden, met oprechte bekeeringe, onse toevlucht tot God almachtich te nemen, die groote swaere oirloghe nu ettelicke jaren binnen dese Nederlanden geduert hebbende, wort eenenyederen, van wat staet, conditie oft qualiteyt die sy, gevoelt ende oick beclaecht; nyemant en can oick ignoreren tgewelt ende de listighe practycken ende boose aenslagen vanden vyanden ende hoe dat sy daghelicx, soe lancx soe meer, syn pogende alle cracht, macht ende gewelt, des hen moghelick is, te weghe te brenghen teghens dese landen, om tot grontlicke bederffenisse vanden geheelen lande allen den inwoonderen desselffs onder

gesonden, dat by allen den kercken deser landen voirs., opten IXen deser maent, soude worden gehouden ende gecelebreert eenen vastendach ende extraordinaris biddach, Soe eest dat, dyenvolgende, van weghen als boven, wordt geordonneert eenenyeghelycken, ten selven daghe, God almachtich met viériger herten te bidden ende taenroepen, ende voirts nyet alleenlicken dyen dach met alsulcke gheestelycke exercitien te heyligen maer principalick (opdat van nu voirtaen elck vanden slaep der sonden ontweckende ende tot beteringe des levens hem bekeerende ende begevende) vastelick voornemen ende ganschelyck resolveren van alle ongheregeltheden, boosheden, dissolutien ende van allen tgene daer Godes gramschap eenichssins by verwect wordt,

het onverdrachelick jock heurder tyrannien ende slavernien te brenghen ende ten eeuwigen dage te houden. Nu alsoe wy van alsulcke oirloghe ende plaghen (als synde de vruchten van onse sonden ende ondancbaerheyt) nyet en moeten noch en connen eenige verlichtinge verwachten dan ons tot God den Heere in warachtige penitencie ende geloove bekeerende, soe en moeten wy oick van eenigen onsen voirnemen oft aenslagen hoe wel ons soude mogen duncken de selve in alle goede redene ende recht gefundeert te syn, sonder die eenige genade Godes egheenen gelucksaligen voortganck hopen oft verwachten. Dese redenen hebben ons veroirsaect goet ende expedient te vinden, ten eynde, achtervolgende de goede meyninge ende intentie vande Synode Generael deser Nederlanden seer onlancx binnen der stede van Middelburch gehouden, dat by allen den kercken deser landen voirs. alomme eenen vastendach ende extraordinaris gebedendach gehouden ende gecelebreert worde, opten negensten dach der maent van Augusto naestcommende, omme, ten selven dage, by eenyder der voirgenoemde kercken, God almachtich, met vieriger herten, te bidden ende taenroepen, ende voirts nyet alleenlick dien dach met alsulcke geestelicke exercitien te heyligen, maer oick sunderlingen, opdat van nu voirtaene eenyder vanden slaep der sonden ontweckende ende ons tot beteringe des levens bekeerende ende begevende, wy vastelicken voirnemen ende ons ganschelicken resolveren van alle ongeregeltheden, boosheden, dissolutien, ende in somma van alle tgene daer de gramscappe Gods eenichssints by verwect wordt, affstandt te doene ende de selve geheelicken naer te laten. Ende ter contrarien wandelende in alle gerechticheyt ende soberheyt wy naer den bevele Godes almachtich, ons sulcx tot vasten ende bidden bereyden, dat wy daer doer vastelicken moghen verhopen ende oick metter daet daer naer spoeren ende genyeten die goede ende nootwendighe vruchten vande geheele verlossinge van deser oirlogen, mitsgaders het ongemack der selver ende wat sy voirders gemeenelicken quaets is medebrengende, ende in plaetse van dyen becoemen eenen vasten ende heylsamen vrede, binnen dese landen, tot welcken fyne ende op dat alsulcke voirnemen ende goede resolutie te weghe gebracht ende oick met hulpe des Almachtigen ten effecte gestelt mach worden, is doirsaecke deses ons scryvens begerende, ende des nyettemin ampts halven versoeckende, dat ghylieden alle de kercken van Ulieder Provincie ende onder Ulieder gebiedt staende, goets tyts, van

afstandt te doene ende de selve geheelick naer te laeten, ende ter contrarien, wandelende in alle gerechticheyt ende soberheyt naer den bevele Godes almachtich, hem sulcx tot vasten ende bidden bereyden, datmen vastelick mach verhopen ende oick metter daet daernae spoeren ende genyeten die goede ende nootwendighe vruchten vande geheele verlossinge van deser oirlogen ende van alle inconvenienten daer vuyt spruytende, ende in plaetsse van dyen becommen eenen vasten ende heylsamen vrede, binnen dese landen. Gebiedende voirts, eenenyeghelicken, dat nyemant, van wat qualiteyt hy sy, hem en vervoirdere ten selven dage te wercken, synen winckel open te setten oft met cramen voirts te staene, ende eenighe goeden te venten, opte

dese des bovengenoemde Synodus resolutie ende onse meyninge ende intentie, verwittiget, opdat eenyder vande selve heur daernaer hebben te reguleren. Ende vastelicken verhopende dat by Ulieden allen goeden ernst ende vlyt in desen aengewendt sal worden, willen wy dese eyndighen ende God almachtich bidden.

Edele, Eerentfeste, Eersaeme, Voirsienige, Discrete, besundere goede Vrienden, Ulieden te hebben in syne heylige hoede. Inden Haeghen, den XVIII[en] July 1581. Onder stondt gescreven die Prince van Oraengien, Grave van Nassau, etc. Lieutenant-Generael. U. L. seer goede vriendt tot uwen dienst. Onderteeckent : GUILLAUME DE NASSAU. Het opscrift was : Den Edelen, Eerentfesten, Eersaemen, Voirsienigen, Discreten, onse besundere goede Vrienden Staten sLants ende Hertoochdoms van Brabant oft heure Gedeputeerde Raeden. Receptum 23 Julij 1581.

Edele, Eerweerdige, Wyse, Voirsienige Heeren. Vuyt den byliggenden brief sullen Uwe Eerweerden kunnen bemercken de goede intentie ende meyninge van syne Vorstelicke Genade nopende het houden van eenen generalen vastende biddach, opden negensten deser maent, vuyt oirsaecke daerinne verhaelt, welcken volghende, wy aen allen kercken van Brabant hebben brieven gedepescheert, ten eynde datse hun naer de voirs. begheerte van Syne Vorstelicke Genade souden reguleren. Ende opdat de selve beter ende volcomelicker mochte worden geeffectueert, hebben wy wel willen Uwe Eerweerde dese tegenwoirdige scryven, ten eynde de selve by openbaere publicatie de gemeynte tselve souden te kennen geven, ende ordre stellen dat den selven dach overal worde geheylicht, met schorssinge van wercke ende exercitie vande generale gebeden. Ende dienende dese tot egeenen anderen eynde, bidden wy den almogenden Heere,

Edele, Eerweerdige, Wyse, Voirsienige Heeren, Uw Eerweerde te willen gespaeren in voirspoet ende gesontheyt. tAntwerpen den V[en] Augusti XV[c] LXXXI. Onder stondt : Uw Eerweerde seer goede Vrienden, die vanden Raede van Staten van Brabant. Ter ordonnantie vanden voirs. Rade. Onderteeckent : ZUERIUS. Het opscrift was : Edelen, Eerweerdigen, Wysen, Voirsienigen Heeren, Borgmeesteren, Schepenen, Rentmeesteren ende Raedt der stadt van Antwerpen, onsen besunderen goeden Heeren ende Vrienden.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 335.)

pene van ses guldens, te bekeeren deen helft tot behoeve vanden Heere ende dander vanden armen.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 337.)

N° 160.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth, *Borgermeesteren*, *Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen*, *opten Ven Septembris*, *anno* 1581.

Alsoo Peeter de Briere, jonckgeselle, gewoont hebbende inde brouwerye genaempt *De Trouwe*, hem heeft vervoirdert gehadt, in Maio lestleden, inde Lange Nyeuwstrate, ontrent Sint Jacobskercke, verradelycken te invaderen eenen genaempt Jan Aertsen, gecommitteert vander stadt wegen om toesicht te nemen op de bieren, ten eynde de stadt van haer accyse nyet en soude gefrustreert wordden, ende den selven stadts Officier met eenen opsteker in syne keele te stekene, met sulcken gewelt ende furie, dat het stuck vanden opsteker inde keele is blyven stekende, daeraff de Heer ende de stadt te vollen is geinformeert. Ende gemerct de voors. Peeter de Briere daeraff, tot dry diversche reysen, is, alhier, voortsgeroepen geweest, ten eynde hy hem vanden selven delicte soude commen verantwoirden, ende tselve nyet en heeft gedaen, in grooter versmadenisse vander Justicien, Soo eest datmen den selven alnoch, voor de leste reyse, is voortsroepende, ten eynde hy hem vanden voors. delicte comme verantwoirden voor mynen Heeren Borgermeesteren ende Schepenen deser stadt, op en Dysendaghe naestcommende, voor der noenen, in Collegio, ende ingevalle van egheender comparatien, Soo eest datmen, van sHeeren ende der stadts wegen, den voors. Peeter de Briere, van nu voor alsdan, bandt vuyter stadt ende vryheyt, ende, binnen den derden daghe daernaer, vuyt het Mercgraeffschap deser stadt, syne leeffdage lanck, sonder daer weder binnen te mogen commen, opden hals.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 342.)

N° 461.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten Ven Septembris, anno 1581.

Alsoo Christoffel Spoelberch, Alias Quaeypype, schipper tot Mechelen, hem heeft vervoirdert, met sekere quaetwillige te hanteren ende met de selve communicatie te houden, metten vyant ende onderlinge te conspireren om sekere beesten vuyt seker dorp, genaempt Heele *(sic)* ontrent Mechelen, te nemen ende den vyand toe te dryven ende den selven met vierroeren te assisteren, ende deshalven voortsgeroepen wesende, tot dry reysen, om hem vanden voors. delicte te commen verantwoirden, tselve nyet en heeft gedaen in grooter versmadenisse vander justicien, Soo eest datmen den selven alnoch, voor de leste reyse, is voortsroepende, ten eynde hy hem vanden voors. delicte comme verantwoirden voor mynen Heeren Borgermeesteren ende Schepenen deser stadt, op en Dysendage naestcommende, voor der noenen, in Collegio. Ende ingevalle van egheender comparitien, Soo eest datmen, van sHeeren ende der stadt wegen, den voors. Christoffel Spoelberch, van nu voor alsdan, bant vuyter stadt ende vryheyt, ende, binnen den derden dage daer naer, vuyten Mercgraeffschap deser stadt, syne leeffdage lanck, sonder daer weder binnen te moghen commen, op de galge.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 342.)

N° 462.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opden XIIIIen Septembris 1581.

Soomen dagelycx bevindt dat, geduerende de gebeden ende predicken, alle soorten van volcke hen vervoorderen te wandelen inde tempels ende kercken, ende namentlycke de kinders aldaer spelende, causerende groot getier ende rumoer, ende turberende

den aenhoorders in henne gehoor ende gebeden, Soe eest datmen vercundicht, van tsHeeren ende der stadt wegen, dat hen nyemant en vervoordere, geduerende den selven dienst, te wandelen, eenich rumoer oft getier te maeckene, opde pene van twintich stuvers, te bekeerene deen helft tot behoeve vanden armen ende dander tot behoeff vanden exploicteur, soe dickmael yemant sal bevonden wordden dese publicatie te contrarieren, met verstande datmen over de ouders oft meesters sal verhalen de penen daerinne de kinderen oft jongers, dese contrarierende, sullen gevallen zyn. Ende ten eynde tselve behoirlyck worde geexploiteert salmen stellen eenige toesienders die de voors. penen vande overtreders sullen moegen heysschen, ende by faulte van betalinge, daervore het opperste cleet moegen affnemen.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 345.)

N° 463.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Burgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XXII Septembris, anno XV^c LXXXI^tich.

Alsoo de Heere ende stadt verstaet dat eenige persoonen weygeren tontfangene, zoo zilveren, gouden als cooperen penningen, wesende vanden slaege vanden Coninck van Spaengnien, onder tdecxele, dat byde publicatie vanden placcaete, onlancx binnen deser stadt gepubliceert, daerby de voors. Coninck van Spaengnien wordde verclaert vervallen te zyne vande overicheyt ende heerschappye van deser Nederlanden, soude zyn geseet ende geordonneert dat voordane des Conincx van Spaengien munte nyet meer en soude worden geslagen, hoe wel nochtans daeromme de meyninge vande Generale Staten geenssints en is geweest, gelyck oock tvoors. placcaet nyet en is vermeldende, dat de zelve munte soude zyn verboden, Soo eest datmen, van wegen alsboven, om alle confusie, swaericheyt ende twyffelinge te schouwen ende voor te commen, verclaert ende geordonneert, dat eeniegelyck zal schuldich zyn de voors. gouden, silveren ende cooperen munte tontfangen, met zulcken verstande nochtans, dat de voors. coopere munte alleenlyck zal worden vuytgegeven ende gebruyct voor

passegelt ende opden voet gelyck tzelve coperen gelt by de voors. Staeten is toegelaten gemunt te wordene. Ende dit al totter tyt toe anders byden voors. Staeten daerop zal zyn geordonneert.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 345.)

N° 464.

*Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth, Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XXII*en *Septembris, anno XV*c *LXXXI*tich.

Alsoe ter kennissen vande Heeren ende stadt is gecommen, dat diverse geestelycke persoonen oft hunne bewinders, sedert hun vertreck, den IIIIen May, inden jare LXXIX geschiet, hun hebben vervoirdert te verhueren, vercoopen oft anderssints te veralieneren, eenighe geestelicke goeden, binnen deser stadt ende vryheyt gelegen, welcke contracten sy pretenderen voir goet te mainteneren ende te houden staende, onder het decxsel dat de selve souden syn geschiet voir date vande publicatie den lesten Aprilis, inden jare tachtentich, alhier gedaen, waerby alle geestelycke persoonen verboden is geweest eenige goeden te verhueren, vercoopen oft alieneren volghende dinhoudt der selver. Ende want daerdore de Staten van Brabant ende principalyck dese stadt van Antwerpen grootelycx soude worden geprejudicieert ende beschadicht, ende dat daerdore diverse questien, processen ende geschillen syn geresen ende noch meer souden geraken te rysen, soe verre daerinne nyet en worde versien, Soe eest datmen, van weghen als boven, verclaert, cundicht ende laet weten, eenenyeghelicken, dat alle contracten van hueren oft coopen, sedert den voirs. IIIIen May LXXIX geschiet, syn ende gehouden worden voir nul, machteloos ende van onweerden. Ordonnerende alle dusdanige huerlingen ende coopers van hunnen coop oft huere, dyenvolghende, affstandt te doene, besundere soe verre hun dat byde Gecommitteerde vande geestelycke goeden is, oft goets tyts sal worden bevolen, ende de verschenen hueren in hunnen handen te betaelen, opte pene van daervorens geexecuteert te wordene.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 346.)

N° 465.

Gheboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XXIII Septembris 1581.

Men cundicht ende laet weten eenenyegelycken, hoe dat den impost vanden vleesche, van weghen den Staten van Brabant verpacht, sal innegaen opten dach van heden, ende dat den selven impost sal wordden gecollecteert ende ontfangen opte Groote Merct, opten hoeck onder het nyeuw stadthuys. Ghebiedende voirts. dat nyemandt hem en vervoirdere eenyge beesten oft vee te slaene, den voors. impost subject zynde, sonder eerst ende voer al den impost daertoe staende betaelt ende daeraff een behoirlyck teeken gehaelt te hebbene, opte pene daertoe staende.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 347.)

N° 466.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XXIII dach Septembris anno 1581.

Alsoo mynen Heeren Schouteth, Borgermeesteren ende Schepenen syn geinformeert vande groote bedrogen, abusen ende mishandelingen, die dagelycx geinventeert ende voortsgestelt worden, by diversche persoonen, soo innewoonderen als andere, hen generende met wyn ende bier te tappene, woonende inde Vyfthienste Wyck, wesende Sinte Willeboortsvelt, Pothoeck ende ontrent den Rolwagen, ende andere plaetsen daer by liggende, dagelycx hunne wynen ende bieren inneleggende, sonder daeraff betaelt te hebbene deser stadt accysen ende impost, grootelycx ten achterdeele vander selver stadt, ende alsoo d'innecommen vander selver accysen, opden XXVII^en Aprilis lestleden, by den Leden deser stadt, Breedenraetsgewyse vergadert synde, is geaffecteert aende Gecommitteerde tot het opmaecken vanden buytenschanssen ende drye advenuen, om by hunlieden, opde hypoteecke der selver,

te moghen lichten eene merckelycke somme van penninghen, om terstont ende sonder dilay geemployeert te worddene tot het opmaecken vanden selven schanssen, maer alsoo, midts den voors. fraulden ende bedroghen, de voornoemde accysen ware geschapen seer luttel vuyt te brengene, daerdore ende by consequentie de buytenschanssen ende advenuen tot beschermenisse (soo seer nootelyck) vande persoonen binnen der selver woonende, souden geraecken te blyvene ongemaect oft emmers ten minsten nyet en souden connen opgemaect wordden, met sulcker haesten ende promptitude, als den tegenwoirdighen noot tselfde is verheysschende, ten ware daeroppe met alle mogelycke ordre ende beter toesicht, van nu voirdane, worde versien, ende omme de voors. fraulden te beter te moghen voorcommen, ende ten eynde opde tappers eenige wyn oft bier willende inneleggen, binnen de voors. plaetsen, te betere regardt soude genomen wordden, ende int besundere omme te meer te voorderen de voors. advenuen ende buytenschanse, ten eynde die met alder neersticheyt mochten wordden volmaect, Soo eest dat myne Heeren Schouteth, Borgermeesteren ende Schepenen hebben geordonneert ende gestatueert, ordonneren ende statueren midts desen, dat alle persoonen (tsy de selfde hen syn generende met tappen oft nyet) woonende bynnen den voors. Vyfthienden Wyck, namentlycken Sinte Willeboortsvelt, Pothoeck, Pinthoeck, Rolwagen oft daer ontrent, willende eenige wynen oft bieren inneleggen binnen hunne huysen oft kelders, selen, aleer sy tselfde sullen vermoghen te doene, d'accyse metten impost ende hoochzele daer aff moeten betalen op d'accyse van Borgerhoudt, in handen van Symon Zannen oft den ghenen die aldaer van stadts wegen de Collectatie hebben sal, die hem daeraff zal geven een billet daerby blycken sal vande voors. betalinghe, ende dat in respecte vande wynen ende bieren buyten deser stadt gecocht oft gebrouwen. Ende aengaende de wynen ende bieren die de voors. innegesetenen oft tappers sullen halen oft doen brouwen binnen deser stadt, selen insgelycx daeraff de biletten moeten halen aenden voors. Symon Zannen oft den Controrolleur op d'accyse int Borgerhoudt oft Dambrugge, welck billet de voors. inwoonders oft tappers, int betalen van henne accysen, selen schuldich syn te thoonen aenden Accysmeesters respective, soo vande wyn- als bier-accyse, binnen deser stadt, die onder tselfde billet sullen note stellen van daccyse betaelt te zyne, ende voorts laten deselfde billetten in handen vanden poortier vander poorten daerdore sy sulcken wynen oft bieren selen willen vuytvueren. Welcke

poortier gehouden sal syn, alle Saterdage, de selfde billetten over te leveren in handen van Jooris van Bouckle, Contrerolleur int Borgerhoudt oft van Peeter Doriaens, Contrerolleur op d'accyse in Dambrugge. Welcke Contrerolleurs, alle Maendaghen daernae, schuldich selen zyn de selfde billetten wederomme over te leveren in handen vanden Schouteth, Drossaert van Borgerhoudt, oft synen Stadthoudere, oft vande Provosten vande wercken byden Gecommitteerden vanden buitenschansen daertoe geauthoriseert, sonder welcke billetten, alsoo geverificeert ende overgegeven, egheene ingesetenen oft tappers eenige wynen oft bieren en sullen mogen vuyter stadt voeren, opde verbuerte vande selve wynen oft bieren ende daerenboven de pene van oudts daertoe staende, soo van arbitrale correctie als andere. Ordonnerende ende bevelende, wel ernstelycken, den poortiers van deser stadtspoorten egeene wynen oft bieren te laten passeren, ten sy hunlieden eerst ende voor al sy gebleken vanden voors. billette vanden Accysmeestere int Borgerhoudt oft Dambrugge, mitsgaders de notitie vande Accysmeesters respective deser stadt daeroppe gestelt, ende tselfde gelevert sy in hennen handen. Ende want mynen Heeren volcommelyck syn geinformeert van diversche bedroghen, ten effecte voors. geperpetreert, soo by eenige brouwers als andere persoonen deser stadt accyse fraulderende, onder dyen sy diversche wynen ende bieren buyten deser stadt syn transporterende, onder tvercleren by hunlieden opde accysen deser stadt respective gedaen, van dat de selve wynen oft bieren syn gedestineert tot eenige dorpen ontrent deser stadt geleghen, die nochtans, wanneer de selve eenighe corte spatie buyten deser stadt syn gevuert, wordden gebrocht binnen de huysen vande tappers oft ander particuliere, waerdore men deser stadts-accysen ende imposten is fraulderende, met meer andere dyergelycke valscheden, (tot achterdeele deser stadt) dagelycx voortsgekeert, Soo eest dat mynen Heeren voors. van nyeuws hebben geauthoriseert den Onder-Schouteth deser stadt ende alle andere Officieren, mitsgaders den Drossaert van Borgerhoudt oft synen Stadthoudere, eensamentlyck de Prevoosten vanden wercken ende andere Officialen dienende totten wercken van het opmaecken vanden voors. advenuen ende buytenschanssen, geassisteert met yemandt vande voors. Officieren, om te mogen doen de visitatien in alle huysen ende kelders aldaermen sal eenige suspicie hebben van fraulde oft bedroge, sulcx als voors. is, oft eenichssins tegens deser ordonnantie te hebben gecontravenieert, opde pene van hondert Carolusguldenen, soo wie bevonden werde daer tegens t'opponerene,

oft anderssints den voors. Officialen eenigh opstaeckel te doene, met woorden oft met wercken, ende daerenboven arbitralyck gecorrigeert te wordene by bannissemente oft anderssints, naer gelegentheyt vander saecken.

(*Gebodboeck*, *vol.* *D*, *fol.* 347.)

N° 467.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opden XXVIIen Septembris 1581.

Alsoe de Dekens ende Oudermans vanden Cleermakersambachte deser stadt, by requeste, verthoont hadden, hoe dat sy dagelycx bevindende syn groote desordre ende inconvenienten, die welck geschieden tot verachtinge vanden voors. Ambachte ende tot grooten ongerieve vande gemeyne poorteren ende ingesetenen alhier, doer dyen dat de werckgesellen op hen dachwercken syn comende ende daeraffgaende nae hun eygen goetduncken, sonder eenigen regel oft ordonnantie oft sonder den supplianten die hun te wercke syn stellende aen te siene oft te respecteren, met meer andere abuysen, waer inne behoorde versien te syne, opdat de gemeynte deser stadt beter gedient ende gerieft moechten wordden, hebben daeromme versocht datmen hierinne soude versien, ende naedyen hier op informatie is genomen ende rapport gedaen, Soe hebben myn Heeren Borgermeesters, Scepenen ende Raidt deser stadt geordonneert ende gestatueert, ordonneren ende statueren midts desen, dat alle werckgesellen sullen, van Paesschen tot Sinte Michielsmisse, moeten op hun werck wesen smorgens ten ses uren tot snoenens ten twelff uren, ende van een ure tot tsavonts, alsoe lange alse sien connen. Ende voorts, van Sinte Michielsmisse tot Paesschen toe, moeten smorgens, metten dage, soe haest alst licht is, te wercke comen ende wercken tot XII uren, ende van een ure tot IX uren toe metter keerssen, ende sullen de meesters hunne werckgesellen metter keerssen, totten negen uren toe, houden werckende opde verbeurte van twee Carolusguldenen telcker reysen te verbeuren. Item dat gheen meesters hunne werckgesellen die hun nae dese ordonnantie nyet en begeeren te reguleren oft die te observerene en sullen langer

moegen te wercke gheven, hoe lange sy oock by hun sullen gewrocht hebben. Ende oft gebeurde dat eenige vande werckgesellen, om alsulcke oorsaecke wille, van hunne meesters wilden scheyden, en sullen ander meesters een maendt daernae denselven werckgesellen, sulcx doende, moegen te wercke stellen, int heymelyck oft int openbaer, opde verbeurte, soe dickmael alsmen tselve bevinden conste, van ses Carolusguldenen, byden voors. meesters te verbeurene, te bekeeren in dryen, deen deel daeraff der stadt, dander den voors. Ambacht ende tderde derdendeel den aenbrengere. Item dat oock alle gesellen die werck hebben ende op eenen winckel smorgens geseten hebben, oft eenige die nyet en willen wercken, sullen gehouden syn voor den een uren vander Borssen te moeten gaen, opde verbeurte van hun opperste cleet, tot behoeff vanden Officier die hun sal calengieren. Ten fyne, dat de meesters vande neeringe ende ambachte aldaer gereet sullen vinden die werckgesellen die naer den een uren naer werck sullen staen wachten. Item dat van nu voortaen gheen gesellen hun en sullen vervoorderen by eenige onvrye, nyet vry synde, int Cleermaeckers ambachte te snyden oft naeyen eenige nyeuwe cleerderen opde verbeurte van elck stuck wercx negen Carolusguldenen, te bekeeren in dryen, naevolgende doude previlegie, den voors. Ambacht verleent, soe dickmael alst geschieden sal, te verbeuren. Reserverende altyts ons minderen ende meerderen soe ende gelyck wy nae gelegentheyt vander zaecken ende tyde sullen bevinden te behoiren.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 349.)

N° 468.

*Geboden ende vuytgeroepen by Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten XXX*en *dach Septembris* 1581.

Alsoe de Heer ende de stadt volcomelyck geinformeert syn, datter vele ende menichfuldige frauden dagelycx geschieden inden accyse endei mpost vanden vleessche, vuyt dyen de buytenslagers weygeren den eedt te doen gelyck de binnenslagers, van dat sy gheen beesten en souden slaen sonder alvorens vanden pachters te hebben een teecken oft slachbrieffken; ende om de selve fraude te

eviteren, Soe eest datmen gebiedt, van tsHeeren ende der stadt wegen, dat de buytenslagers soe wel als de binnenslagers sullen schuldich syn, aleer sy eenige beesten sullen moegen slaen, den eedt te doene in handen vanden Schouteth deser stadt, van dat sy gheenderley beesten en sullen slaen sonder alvoren vanden pachters te hebben een teecken oft slachbrieffken, ende dat opde pene van oudts daertoe staende.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 349.)

N° 469.

Geboden ende vuytyeroepen by Cornelis van Mansdael, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden Ven dach Septembris (October) XVc LXXXI.

Alsoe nu onlancx eenige quaetwillige hen vervoordert hebben sekere seditieux ende oproerich billieth vuyt te gheven ende tselve te plecken, opde Borse alhier, onder sekere publicatie ende ordonnantie van wegen myn Heeren Borgermeesters, Scepenen ende Raidt deser stadt gepubliceert, concernerende den Ambachte vanden cleermakers alhier, waeraff den teneur is aldus :

Die de Inquisitie over de cleermakersgasten wel wilt aenschouwen,
Die comme opde Borsse, want daer staetse op bleck gescreven om wel tonthouwen.
Gepubliceert den elffendertichsten Septembris 1581.

Ende want tselve is een saecke tenderende tot seditie ende oproer ende besondere tot derisie ende spottinge vanden voors. geboden ende ordinantie, Soe eest datmen, van tsHeeren ende der stadt wegen, cundicht ende laet weten, eenenyegelyck, dat soe wie iemanden weet vanden ghenen die het voors. billiet gemaeckt oft gepleckt heeft ende denuntiere den Officier deser stadt, ende soe veel doe dat alsulcke in handen vander Justicie come, datmen dyen sal geven, van stadts wegen, vyftich Carolusguldenen eens. Ende ingevalle men naemaels bevondt, metter waerheyt, datter iemandt kennis metten selven hadde gehadt ende daeraff geweten ende nyet, als voor, te kennen gegeven en hadde, datmen dyen sal corrigeren al oft hy daer mede handadich hadde geweest ende al oft hy daer inne consent hadde gedragen.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 350.)

N° 430.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borgmeesteren, Schepenen ende Raedt deser stadt, opten IXen Novembris 1581.

Alsoe de Gecommitteerde tot het benificieren vande Geestelycke goeden, byde Leden deser stadt gestelt, mynen Heeren Borgermeesteren ende Schepenen hebben veradverteert, hoe qualycken dat zy cunnen geraken tot kennisse ende notitie vande voers. Geestelycke goeden, ende besundere vande renten ende chynsen, ende dat doer de crygelheyt ende obstinaetheyt vande gheenen. die, ter saken vande selve, zouden in gebreke wesen, waer doer de gemeyne stadts saken groote merckelycke schade ende achterdeel zyn lydende ende dagelycx meer schaeden geschapen zyn te lydene, ten waere hier inne promptelyck werde versien, waertoe, om op als ordre te stelle, Soe eest dat men, van sHeeren ende der stadts weghen, ordonneert ende belast, alle ende yegelycke persoonen die eenighe renten ende chynsen schuldich ende gehouden zyn jaerlycx vuyttereyckene, soe binnen als buyten deser stadt respecterende eenighe vande vyff prochien kercken vande Autaeren ende Cappelryen der selver, mitsgaders vanden Cappittele van Onser Vrouwen ende alle cloosteren alhier, dat alle de selve persoonen, die tot noch toe in gebreke syn geweest, sullen schuldich wesen allen het selve te comen aengeven ende de tachterheyt vande selve overbrengen aende voers. Gecommitteerde, op heurlieden Camere alhier, ende dat tusschen dit ende XIIIIe daghen naer de publicatie van desen, opde pene, van die bevonden worden tselve voer den geprefigeerden ende voers. daghen nyet gedaen te hebbene, te moeten betalen het dobbel van heurlieder voers. tachterheyt, ende daer en boven van arbitralyck gecorrigeert te worden, naer de gelegentheyt vander saecken.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 351.)

N° 431.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Burgermeesteren, Schepenen ende Raedt deser stadt, opten XVIIIen Novembris XVc LXXXI.

Alsoo Meester Cornelis Baccaert, Secretaris vande Collonnellen deser stadt, over sekeren tydt geleden, verloren heeft oft hem

ontvrempt ende afflendich gemaect is, eenen lessenaer met wat gelts ende met diversche pampieren, onder andere oyck neghen oft thien blanchen, by hem ondergeteeckent, op voordeele, om in syn absentie by synen clerck tot paspoorten, nae costuyme, gesuppleert ende bescreven te worddene. Ende want de voors. Baccaert te kennen gegeven heeft, dat hy den voergeruerden lessenaer, pampieren ende blanchen, in al oft in deele, tot noch toe nyet en heeft weten te vinden oft becomen. wat diligentie ende moeyte hy daer toe heeft gedaen, Soo eest datmen gebiedt, van sHeeren ende vander stadts wegen, dat nyemandt hem de voors. pampieren ende blanchen en onderwinde oft en vervoordere daerinne te scryven, te veranderen, noch oyck die aen yemanden over te setten, overgeven oft anderssins verhandelen in eeniger manieren. Op pene van arbitralyck gecorrigeert te worddene. Ende soo wie de selve gevonden oft in handen mach hebben, dat hy de selve van stonden aene brenghe ende levere in handen van mynen Heere den Binnen-Burgermeestere deser stadt. Wetende soo verre contrarie van dyen gedaen werdde, dat al tselve in rechte ende daer buyten geacht ende gehouden sal wordden voor nul, machteloos ende van onweerden. Ende dat sulcdanighe onderteeckeninge des voors. Baccaerts gheen geloove gheven, oft prejudiciabel wesen en sal, dan daer oyck het inhoudt oft concept der billetten oft obligatien met des voors. Baccaerts oft syns clercx handen selff gescreven, ende gesuppleert sal wesen.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 352.)

N° 472.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opden XIX^en January XV^c ende LXXXII.

Alsoe vele persoonen tot noch toe in gebreke zyn geweest op te brengen den halven tweeden Vyffdenpenninck, byden Leden deser stadt geconsenteert, Soe eest datmen, van tsHeeren ende der stadts wegen, condicht ende laet weten, dat eenenyegelyck die in faulte is geweest den selven op te brengen, hy, binnen acht dagen nae datum van desen, den selven halven Vyffdenpenninck brenge in handen vande Wyckmeesters deser stadt, oft by gebreke van

dyen, datmen die defaillanten sal realyck ende metter daet, sonder eenige dissimulatie, executeren, ende sullen daerenboven moeten betalen de costen vande executie.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 354.)

N° 473.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borgermeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten VII^{en} February anno XV^{c} LXXXII^{tich}.

Alsoo, om alle swaricheyt ende tweedracht tusschen den borgheren ende innegesetenen deser stadt te verhueden, meer dan noodich is, dat, zoo vele als mogelyck zy, alle vuytwendighe ongelyckheyt ende partialiteyt geweert ende ewech genomen werden, ende datmen bevindt, dat ter contrarien vele borgeren ende innegesetenen henne deuren ende winckelen openen ende oock toe houden ende sluyten, op sulcke daghen als hen belieft, tot groote ontstichtinghe van alle de weerelt, namentlyck nae dyen de borgeren ende innegesetenen henne winckelen gesloten houden, dyen nyet tegenstaende nyet en laten henne neeringhe te doen, sulcx dat tzelve maer en wordt voortsgekeert tot een superstitie, tenderende tot seditieuse tweedrachten, Soo eest dat mynen Heeren den Schouteth, Borgermeesteren ende Schepenen hebben geordonneert ende ordonneren mits desen, dat alle borgheren ende innegesetenen deser stadt selen gehouden zyn henne winckels ende huysen te openen op werckdaghen, ende die te sluyten alleenlyck op Sondaghen, Kersmisse, Paesschen ende Sinxen, ende op alle andere daeghen die van weghen mynen Heere den Schouteth, Borgermeesteren ende Schepenen selen geboden worden met vasten ende bidden te eeren ende te vieren, (verbiedende voorts dat nyemant, wie hy sy, en zal moghen opde voors. daghen ryden met straetwagens, bierwagens oft andere meulekerren, oft andere kerren, ende dat op de verbeurte van tweelff Carolusguldenen eens, soo dickmaels men contrarie van dien bevindt gedaen te worddene) (1). Ende dat oyck op alle daghen hier voren nyet vuytgesteken, de justitie zal wordden geadministreert, greffie, secretarie

(1) De woorden hier, van regel acht-en-twintig tot regel drij-en-dertig, tusschen haakjes gesteld, zijn op den rand geschreven en doorgehaald.

ende examinatie geopent, de tollen, convoyen, licenten, accysen ende imposten betaelt, ende de cameren daertoe gedestineert oft alnoch te destineren, tot dyen eynde oock open gehouden. Ende alle saecken gehandelt gelyck men op ordinarise werckdaghen plach oft gewoon is te doen, opde pene van *ses* (1) Rynsgulden, te verbeuren byde ghene die ter contrarien zal bevonden worden gedaen te hebben, *Ende op voordere arbitrale correctie* (2).

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 354.)

N° 474.

Gheboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten negensten dach February, anno XV^c LXXXII^tich.

Men gebiet, van sHeeren ende der stadt wegen, dat allen die gene die eenighe peck ofte tertonnen zyn hebbende, dat zy zelen schuldich ende gehouden wesen de quantiteyt der zelver tonnen, binnen den derden daghe, aen te ghevene aende Commissarissen van weghen de Heer ende der stadt daer toe gecommitteert, die tot dyen eynde zelen sitten, en Saterdaghe ende en Maendaghe naestcommende, opter stadthuys, inde groote camere oft staetcamere, met inthimatie, dat zoo wie in gebreke zelen bevonden worden tzelve ten voors. daghe nyet gedaen te hebben, men alle de zelve tonnen, onder hen ofte heure macht berustende, sal de facto doen vuythaelen, sonder yet daer vore te betaelen, ende salmen voor elcke tonne noch den verswygers affnemen tweelff stuyvers eens.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 355 *v/o*.)

N° 475.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten negensten dach February, anno XV^c LXXXII^tich.

Men gebiet, van sHeeren ende der stadtwegen, dat alle persoonen, peerden ende kerren houdende, zelen schuldich syn, op en Saterdage

(1) *Ses* gesteld in de plaats van het doorgehaalde woord *vyftich*.
(2) De laatste in cursief gedrukte zin is doorgehaald.

naestcommende, met heure peerden ende kerren te commen savel halen, onder het Casteel, buyten de Croonenborchpoorte, opden pleyn aldaer, daer de Fortificatiemeesters heur designeren selen, ende den selven savel voeren in het Clooster van Sinte Michiels voor het Pallays. Wel verstaende, dat eenygelyck maer en zal gehouden wesen acht reysen te doene, daermede hy sal gestaen ende van voirder kerren wesen ontsleghen, ten ware den noot anders verheyschte, daeraff men eenenyegelycken sal contenteren, naer behoiren, met inthimatie, dat zoo wie des inne gebreke sal bevonden wordden, sal verbueren, voor elcke vande acht reysen, twintich stuyvers, ende sal daerenboven noch gehouden wesen, en Maendaghe naestcommende, syn gebreckelycke reysen te voldoene, op pene van dobbele, soo vande pene pecuniare als vande acht reysen, te moeten commen kerren ende boven dyen als ongehoirsaem gestraft te wordden, aucthoriserende de Fortificatiemeesters deser stadt om de voors. ordonnantie te doen effectueren ende tot behoirlycker executien te stellen.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 355 *v*/°.)

N° 476.

Gheboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdael, Onder-Schouteth, Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XII^en^ *dach February, anno XV*^c^ *LXXXII*^tich^.

Alzoo men bevindt dat de jongers oft kinderen opde straten dagelycx, ende besundere des Sondaechs oft heyligendaechs, hen vervoirderen met groote hoopen te vergaderen, ende met vaentkens, stocken ende oyck mede met buskens van sluetels ofte coten, onder malcanderen lancxter straten te schieten, smyten ende vechten, waer deur groote inconvenienten souden moghen overcommen, besundere in desen jegenwoirdighen tyt, ende omme alle tzelve te verhueden, Soo eest datmen, van sHeeren ende stadts weghen, gebiedt ende beveelt, wel scherpelycken, allen ouders ende meesters die eenige jongers oft kinders oft dieneers in heure huysinge zyn hebbende, dat zy van nu voordane heure kinders ende jongers, indyen hebben, dat zy nyet meer en vervoirderen, opter straten oft eenighe andere openbare oft publicque plaetssen, eenige vergaderinge te maecken, smyten ende vechten,

oft maniere te maecken van vechten ofte smyten, met buskens van sluetels coten oft andere, tzy lancxter straten oft anderssins te scieten oft met vaentkens ende stocken achter straten te gaene, opde pene vande geesselinghe oft XII guldenen eens daer voor, te bekeeren, in dryen, deen deel den Heere, dander der stadt ende het derde den aenbrenger; te verbueren byden ghenen die contrarie van tgene voors. is bevonden zelen syn gedaen te hebbene; welcke pene men zal promptelyck executeren ofte affnemen vande ouders oft meesters vanden voors. jongers oft kinderen.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 356.)

N° 437.

Gheboden ende vuytgeroepen by den Schouteth, Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opten XIII dach February, anno XVc LXXXIItich.

Men cundicht ende laet weten eenenyegelycken, van sHeeren ende der stadt weghen, hoe datmen, voirdane, allen avonden, zal luyden een clocke, beginnende de selve by provisien te luyden ten thien uren, verlatende ten halver elfven. Ordonnerende ende beveelende eenenjegelycken, hem, voor het verlaten der zelver clocken, binnen huys te laten vinden ende achter straten nyet te gaene, opte pene inde voorgaende ordonnantie gestatueert ende begrepen.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 356.)

N° 438.

Geboden ende vuytgeroepen by mynen Heeren den Schouteth, Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, op den XVIIIen February XVc LXXXII.

Men gebiet, van weghen als boven, alle herbergiers, weerden, borgeren ende ingesetenen, dat zy voortane schuldich sullen zyn, alle avonden, soo opten stadthuyse als aen hunnen Capiteyn, over te brenghen de persoonen met naem ende toenaem binnen hunnen huyse geforiert oft gelogeert wesende, wie oft van wat natie deselve moghen wesen, opte pene van outs daer toe staende, mitsgaders dat eenyegelyck sal goede acht ende toesicht nemen op

syne knechten, dienaren oft andere persoonen, binnen zynen huyse woonende, oft aldaer vuyt zynen vryen wille logerende, ten eynde de selve voor henne doren, opter straten, egheen rumoer oft ongestichticheyt voorts en stellen, opte pene van tselve voor hun te verantwoorden ende gecorrigeert te wordden, naer gelegentheyt vander zaken.

Item dat eenyegelyck sal schuldich zyn de strate voor zyn doere te reynighen ende schoon te maecken, sonder deselve met eenige vuylnisse belemmert te laten, opte pene van ses guldens.

Ende dat eenyegelyck int vieren sulcken rega(r)dt ende toesicht op zyn huys zal nemen, ten eynde daerinne egheenen brant en come, opte pene van oudts daertoe staende, ende daerenboven alle beschadicheyt, daervuyt spruytende, op hem te verhalen.

Oick dat alle Putmeesters sullen schuldich zyn, ten eynde van het vieren, te blyven binnen hunnen huyse oft quartiere, ende opten brandt goede toesicht nemen, ende de leeren, mitsgaders de heemers ende andere gereetschap, vierdich houden, om alle ongeluck van brant te blussen ende weder te stane, op arbitrale corectie.

Men gebiet voorts dat niemandt hem en vervoordere, binnen noch buyten deser stadt, eenighe roeren oft bussen int innecomen van Zynder Hoocheyt aff te schieten, ten sy dat deselve in zyn Hoff zal zyn getreden, op lyffstraffinghe.

(Gebodboeck, vol. D, fol. 356 *v/°).*

N° 479.

Geboden ende vuytgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Burgermeesteren, Scepenen ende Raidt der stadt van Antwerpen, opten Ven Marty 1582.

Alsoe de gemeyne gegoyde, binnen Deuren ende Borgerhoudt, hebben aen Burgermeesteren ende Scepenen deser stadt, met claechgelyck requesten, verthoont dat die vander Wacht van sinte Willeboortsvelt ende van Borgerhoudt hebben, te meer reysen, hen supplianten, groote schade aengedaen, int affbreken, wechdragen ende verbranden van verscheyden huysingen, tymmeraigie, schutsels ende wagenen, inder goeder luyden speelhoven ende andere huysen staende, midtsgaders int affhouden van henne opgaende boomen ende int rucken ende plucken vander goeder luyden vruechten ende gewas opte ackers, velden ende hoven, soe wel binnen als buyten de schansen deser stadt, causserende de

voors. quaetdoenders dat sy tselve souden hebben gedaen ende syn doende doer last ende consent vande Colonellen deser stadt, ende want by precedente volcomene informatie daeroppe genomen zynde, ès bevonden dat de voors. supplianten, innewoonders ende gegoeyde binnen onse voors. Heerlyckheden van Deurne ende Dambrugge, met goede redenen zyn clachtich-gevallen, ende dat de voors. quaetdoenders tonrechte hebben theurder excuse ende verschoonen gebruyct den naem ende aucthoriteyt vanden voors. Colonellen, ende dat Borgermeesteren ende Scepenen deser stadt nyet toe en staet, datmen henne ondersaten sulcx meer soude overlasten, rooven, stelen, fortseren ende verongelycken, Soo eest dat wy, van tsHeeren ende der stadt wegen, scherpelycken die vander voors. Wacht van Deurne, Borgerhout ende sinte Willeboortsvelt verbieden, iemanden vande voors. gegoeyden in Deurne, Borgerhoudt oft Willeboortsvelt, in henne goeden, have oft erve eenichsints te misdoene oft verongelycken, in wat manieren dattet sy, opte pene van in lyff ende goet, naer gelegentheyt vander saecken, gecastyt ende gepunieert te worden, anderen ten exemple. Men beveelt insgelycx den Capiteynen over de voors. Wachten van Deurne, Borgerhout ende sinte Willeboortsvelt, ende allen anderen, datse henne suppoesten, indyen hebben, datter egeene meer dyergelycke clachten en commen, oft anders datmen de schade aende voors. Capiteynen ende hun Officialen sal moegen verhalen, als aenhouders ende beschermers van sulcke quaetdoenders; ordonnerende oock onsen Drossaert vande voors. onse Jurisdictie van Deurne ende Borgerhout voors., ende syne Stedehoudere, dat sy dese insgelycx aldaer doen cundingen ende publiceren, ende de double van dyen over al doen plecken daert van noode wesen sal, opdat nyemant daeraff ignorantie en pretendere.

(Gebodboeck, vol. D, fol. 357 *v/o.)*

N° 480.

Geboden ende vuytgeroepen by Schouteth, Borgermeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden XIIen Marty 1582.

Alzoo daeghelycx diversche clachten gedaen wordden, beruerende de ombehoorlycke partyschap de welcke by vele borgeren

ende innegesetenen deser stadt wordt voortsgekeert, tegen het logeren vande ghene die van weghen Syne Hoocheyt, Excellencie oft anderssints gewoon zyn oft behooren geforiert te wordden, tot groote disreputatie ende ondienste van deser stadt, Soo eest, dat mynen Heere den Schouteth, Borgermeesteren ende Scepenen, ordonneren ende gebieden, dat eenyegelyck zal schuldich zyn te ontfanghen alsulcke persoonen als byde Fouriers ende Gecommitteerde deser stadt, by billette behoorlyck by hen geteeckent, gefouriert zelen wordden, ende dat zy tot dyen eynde zelen gehouden zyn te doen openinghe van henne huysinghen, om de commoditeyt vanden zelven huyse ende familie vanden voors. borgeren ende innegesetenen int fourieren sulcken regard te hebben als het behoort, op de pene, vande ghene die in gebreke zoude wesen van hen daer nae te reguleren, vander somme van vyfentwintich Rinsgulden. Ende oft iemant vande voors. borgeren oft innegesetenen hem vervoorderde tegen de voors. Fouriers oft Gecommitteerde deser stadt, oft teghen de gelogeerde persoonen, te gebruycken eenighe onbehoorlycke woorden oft weghen van feyte, selen boven de voors. pene van vyffentwintich Rinsgulden, de welcke zy in allen gevalle zelen promptelyck moeten furneren, aleer zy in rechte zelen wordden gehoort, noch arbitralyck wordden gestraft ende gepunieert, nae gelegentheyt vander saecke; ende oft eenighe borgeren oft innegesetenen hen over tvoors. logeren wilden beclaghen, selen hen addresseren aen een vande Borgermeesteren deser stadt, die daerinne zelen versien, gelyck zy naer recht ende redene zelen vinden te behooren.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 358 *v/o*.)

N° 481.

Gheboden ende vuytgheroepen by mijnen Heeren den Schouteth, Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden XV dach van Meerte M.D.LXXXII.

Alsoo Sijne Hoocheyt is gheopent de kercke van S. Michiels, tot het exercitie vande Roomsche Religie, voor hem, die van sijnen Hove ende ghevolgh, ende de gheene die Sijne Hoocheyt soude

believen daer toe te laten : Soo eest dat mijnen Heeren den Schouteth, Borgemeesteren ende Schepenen, hebben gheordonneert ende ghestatueert, statueren ende ordonneren bij desen, om te verhueden alle confusie ende disordre, ende dese stadt ende borgeren ende innegeseten vande selve te onderhouden in eendrachticheyt ende vrede : dat de voors. borgeren ende innegesetenen, begherende t'voors. exercitie te volghen, midsgaders de priesters by Sijne Hoocheyt daer toe te kiesen, selen gehouden zijn af te sweeren den Coninck van Spagnien ende alle sijne aenhangeren, ende respective te doen den eedt, soo aen Sijne Hoocheyt als aen dese stadt, in handen vande Commissarisen daer toe te ordonneren, die tot dien eynde hen selen vinden in S. Michiels clooster, int Capittelhuys aldaer : Ende dat voor ende aleer sy inde voors. kercke selen moghen gaen, opde pene inde voorgaende Ordonnantien begrepen. Ende op dat daer dore niet alle vremden, der voors. Religie toe gedaen zijnde, occasie gegeven en werde binnen deser stadt te commen woonen, ende te verhueden d'opspraecke ende d'inconvenienten, die daer wt andersints souden mogen rijsen, Soo is oock geordonneert, van wegen alsvore, dat niemandt t'voors. exercitie en sal moghen gebruycken, dan de ghene die de drye lestgheleden jaren hebben binnen dese stadt henne residentie ghehouden : Ende dat de ghene die gheen wapenen en zijn ghewoon, noch ghehouden te draghen, selen moeten commen inde voors. kercke sonder wapenen : Ende behoudelick datmen nergens el binnen dese stadt t'voors. exercitie en sal moghen doen, dan nae luydt vande voorseyde voorgaende Ordonnantien, opde pene daerinne begrepen : Verbiedende voorts, wel scherpelijck, eenenyegelijcken, van wat qualiteyt, conditie oft natie hy zy, d'een den anderen, ter cause vande diversiteyt vande Religie, opde wachte oft elders, te injurieren, misseghen ofte misdoen, met woorden oft met wercken, in geender manieren, opde pene van dat deghene die ter contrarien doet sal aen lyf ende goedt worden ghestraft, naer ghelegentheyt vander saecken.

G. Kieffel.

(*Gedrukt plakkaatboek*, 1542-99. Zie ook : *Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 358.)

N° 482.

Geboden ende wtgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouthet; Borgermeesteren, Schepenen ende Raet der stadt van Antwerpen, opden XIXen dach Marty 1582.

Also gisteren eenen Joan Jauregui, geboren van Buscain, hem vervoordert heeft, seer moordadelycken, den persoon van Syner Excellencie, in syn Palleys, te willen evelen van synen lyve ende feytelyck met een pistolet te schieten ende wonden : (1) So eest

(1) De vierschaarboeken der stad Antwerpen bevatten over deze moordpoging het volgende :

MARTIS XXVIIa MARTII 1582.

De Schouteth, nomine officii, aenleggere, contra Anthonio de Venero, Spaengnaert, gevangene ende verweerdere. Overmits de verweerdere, woonende met Gaspar de Anastro, spaenschcoopman, heeft geweten hoe dat de zelve, doer de correspondencie die hy hadde metten Coninck van Spaengnien, by middel van eenen Jehan de Yssunca, tot zynen laste hadde ghenomen omme zelve verradelycken te vermoorden ende van het leven te berooven oft te doen berooven, den persoon van mynen Heere de Prince van Oraengnien, volgens den brieven die de voers. Anastro dien aengaende vanden voers. de Yssunca ontfangen hadde, ende aenden verweerdere gecommuniceert heeft, mitsgaders oyck gecommuniceert groote gelofte die de voers. Yssunca, van weghen Zynder Majesteyt, volgende seker accord by den Coninck onderteeckent, den voers. Annastro hadde toegeseet omme tvoers. feyt teffectueren, te wetene tachtentich dusent ducaten, een crusaet van sint Jacques, ende noch andere eerlycke staten ende officien. Dat oyck de verweerdere wel heeft geweten, dat de voers. Annastro, om tselve mordadich feyt te effectueren, daertoe verwillicht hadde Jehan de Gaureguy, Spaingnaert van Biscayen, die den last aengenomen hadde omme tzelve feyt te doene, heeft insgelycx de verweerdere wel geweten dat de voers. Annastro oversulcx vuyt deser stadt vertrocken is, onder tdecxsel van om syn affairen naer Brugge, Duynkercke ende Calaix te reysene, omme, ter saken van desen, nyet achterhaelt te worddene. Bovendyen heeft hy verweerdere wel geweten, dat dienvolgende de voers. Jaureguy geresolveert hadde, na dat hy gebicht was, en Sondage den XVIIIen deser maendt het voers. feyt te gaen effectueren ende volbrengen, des noenens, na dat Syne Excellencie vander tafel opgestaen zoude wesen, indervuegen, dat de voers. Jaureguy, volgende de voers. resolutie, is gecommen op tHoff van Zyne Excellencie, int Casteel alhier, aldaer gewacht hebbende tot dat Syne Excellencie gheeten hadde, ende meynende in syne camer te vertrecken, heeft hy, met een cleyn pistoletken, verradelycken Zynder Excellencien doer het hooft geschoten, daeraff Zyne Excellencie ontwyffelycken soude moeten sterven hebben, indyen God tzelve

datmen, van sHeeren wegen ende der stadt, wel scherpelyck beveelt eenenygelycken, van wat qualiteyt, oft conditie hy sy,

nyet en hadde verhuedt; ende gemerct hy verweerdere (soe voren geseyt is) den voers. aenslach aengaende, metten voers. Añastro ende Jaureguy verscheyden communicatien heeft gehadt, ende hem verweerdere ende den voers. Jaureguy in respecte van tvoers. feyt geloeft heeft te houden voer syne kinderen, ende dat hy nyet eygens en zoude hebben, soe verre zylieden tselve feyt tot effect consten gebrengen. Boven den welcken is hy verweerdere geweest den ghenen die de brieven vanden voers. Añastro, nae zyn vertreck van hier gescreven, zoe van Brugge als elders, ontfangen heeft, daer mede den voers. Añastro aenden verweerdere recommandeert dat deffect vanden voers. aenslach te wercke soude gebrocht wordden byden voers. Jaureguy, hem adviserende dat tsekerste soude wesen tzelve te volbrengen met een pistolet; alle welcke brieven hy verweerdere den voers. Jaureguy heeft gecommuniceert gehadt, ende den selven Jaureguy alsoe verwect, om zyne resolutie van tvoers. mordadich feyt te volbrengen, waerdore de voers. Jaureguy heeft gecontinueert in syne voers. detestable resolutie, ende dyenvolgende hem verweerdere vercleert dat hy hem hadde gebiecht aen Anthonis Tymmerman, ende oversulcx gedelibereert was tvoers. feyt te gaen volbrengen; allen het welck hy verweerdere nyet en heeft aengegeven oft geopenbaert, gelyck hy gehouden was ende behoirde gedaen te hebben, opdat sulck enorm, scrickelyck ende affgrysselyck feyt hadde mogen verhuedt wordden, daeraene de welvaert deser stadt ende vande gemeyne sake was hangende, maer als mede autheur, fauteur ende participant heeft versweghen, zynde alsoe vervallen in het crimen assasinatus, zoe ende gelyck den ghenen die tvoers. feyt metter daet nae zyn vuyterste beste volbracht heeft, Concludit de voers. aenleggere capitaliter. Reus geantwoordt hebbende by ontkennen, in vuegen ende maten, is daenleggere geruympt ten thoone. Daernae gelesen des voers. verweerders confessie, opte Borchtbrugge, onder den blauwen hemel alhier, ongehacht ende ongehouden, gedaen, is de voers. aenleggere gewesen volcommen van zynen vermete. *(Op den bladrand:* Executio.)

De zelve aenleggere tegen heer Anthonis Tymmerman, verweerdere, gevangene. Overmits de voers. verweerdere, gehadt hebbende diversche communicatien met Gaspar d'Añastro, Spaingnaert, desen aengaende, te wetene, oft geoirloft soude zyn den persoon van mynen Heere den Prince van Oraengien, sonder misdoen, om den hals te brengen oft nyet, hem heeft vervoirdert te vercleren sulcx geoirloft te zyne, behoudelyck dat sulcx soude wordden gedaen by eenen publicqen persoon oft by Justicie, waerop de voers. Añastro antwoerde dat den Coninck een publicq persoon was ende vermochte eenen anderen tzelve bevelen te doene, heeft hy verweerdere geseet dat nyemandt geoirloft en was yemants leven met gelde te vercoopen oft coopen ende oversulcx tzelve feyt anderssints was advoyerende, hebbende bovendyen hy verweerdere wel geweten dat eenen Jehan de Jaureguy, Spaignart, van Biscaeye, hadde aengenomen ende geresolveert, ter begeerte vanden voers. Anastro, zynen meester, Zyne Excellencie vanden leven te berooven, ende met een pistolet, aende tafel oft elders, te doerschieten, gelyck hy naderhandt heeft gedaen, waertoe oyck hy verweerdere den voers. Jaureguy heeft verwect, vuyt dien hy hem heeft geseet sulcx geoirloft te zyne, soe verre hy tselve nyet en dede om gelt noch om goet, maer ter eeren Goidts ende vuyt zele vander Religie, hebbende daerover den

die eenige kennisse oft wetenschap syn hebbende van eenige persoonen die den voors. Joan tot tvoors. feyt eenige assistentie,

zelven Jaureguy in zyn bichte gheabsolveert. Dwelck hy verweerdere nyet en heeft aengegeven noch geopenbaert, soe hy wel behoirde ende gehouden was te doene, ten eynde sulck enorm ende vreesselyck stuck soude moghen hebben verhuedt wordden, daeraene de welvaert deser stadt ende vande gemeyne zaken was hangende, maer, ter contrarien, tzelve heeft versweghen, zulcx dat het voers. feyt byden voers. Jaureguy is alzoe geeffectueert geweest, voer zoe vele emmers in hen was, waer dore de voers. verweerdere is vervallen in crimen assasinatus, min noch meer, gelyck de ghene die metterdaet tzelve heeft volbracht oft zyn vuyterste beste daertoe gedaen.

Concludit de voers. aenleggere capitaliter. Reus antwoerdende by ontkennen in vuegen ende maten, is daenleggere geruympt ten thoone de welcke in forme van dyen heeft geemployeert desselffs verweerders eyghen confessie onder den blauwen, ongehacht ende ongehouden, opte Borchtbrugghe alhier, ghedaen in presentie van Schepenen, ende de zelve confessie gelesen zynde, is de voers. aenleggere gewesen volcommen van zynen vermete met gevolgde van Schepenen. *(Op den bladrand :* Executio.)

. . . .

Veneris 1a Junii 1582.

Cornelius Tops neemt leveringe aende goeden van Jaspar Danastro.

. . . .

Veneris XXIIa Junii 1582.

Valentyn de Meurs heeft leveringe genomen aende goeden van wylen Anthonio de Venero.

De zelve heeft leveringe genomen opte goeden van Jaspar d'Annastro.

Veneris Quarta Februarii 1583.

Jenyn Boot heeft leveringe genomen aen Jaspar d'Annastro.

Volgens Sweertius, schreef Pater Antonius Timmermans, met den punt van den ijzeren gesphaak zijns gordels, op den muur zijner gevangenis, het volgende :

Pape

Ego frater Antoninus Faber, Dunckerkanus
Ord. D. Dominici fui hic incarceratus die
18 Martii, anno 1582. ob auditam et non reve
latam confessionem cuiusdam, zelo Religionis
Catholicæ tentantis Principem Auriacum
interficere, sed post læso duntaxat Principe,
statim interfecti, eadem et nocte, tormentis
duris fui subactus, sed nihil fassus. Capto
autem ex consciis Antonio Finero, cui
defunctus confessionem narraverat,
tum ex proprio quodam scripto, conatus
fui eandem revelare (1).

(1) Sweertius, *Mon. Sepulchr. et Inscript. Duc. Brab.* pp. 195 et 196.

behulp, raet oft daet hebben gegeven, oft met den selven eenichsins daer aff hebben gecommuniceert, dat sy tselve, binnen

De zes volgende brieven raken insgelijks den aanslag op den Prins. De eerste is overgedrukt uit de *Bijdragen voor Vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidskunde, verzameld en uitgegeven door den heer Is. An. Nijhoff, te Arnhem, deel VI, bl.* 50. De andere vijf zijn naar de oorspronkelijken, welke berusten ter stadsarchieven van Antwerpen.

Brief van het Antwerpsch Magistraat aan de Regeering van Deventer.

Edelen, Erntfesten, Hoochgeleerden, Wijsen ende zeer Voorsienige Heeren.

Wy en cunnen nyet laten, besundere hebbende de commoditeyt vanden brenger van desen, eenen van uwe borgeren, uwe E. te adverteren vanden moordadigen aenslach op myn G. Heere den Prince van Oraengen aengeleecht Sondage lestleden, wesende desen XVIII deser maent, tot onspreeckelijcke leetweesen, verdriete ende bedroefftheyt van dese stadt. Want alzoo Zijne Vorstelycke Genade ten voors. dage opden noene was opgestaen van die tafele, zoo heeft eenen Spaengniaerdt met een cort roer hem buygende by Zijne Vorstelycke Genade op hem geschoten ende getreft, beginnende dese scheute omtrent de rechte oore inden hals ende eyndende op de slincker sijde op de wangen, welcken Spaengniaert terstont by de hellebardiers van Zijne Vorstelycke Genade in de hitte is omme gebracht, ende daeraff gecommen wesende de fame bynnen de stadt, hebben de borgeren terstont hen allomme gemaect in wapenen, de ketenen doen spannen ende over al goede wachte gestelt, met zulcken misbaer ende bedroefftheyt, min of meer, dan oft zulcx een jegelijck van hen geschiet waere aen hen eygen vader, ende aende ghene, die zy noch liever behooren te hebben, als namelijck die naest Godt is d'oorsaecke dat dese Landen zijn gestelt in hun ouwde vrijheyt, besundere van hun gemoet ende conscientie, dwelck is den costelijcxsten pandt, die de menschen op deser werrelt hebben, ende die tot noch toe de Landen met allen mogelijcken middel tegen de Spaengniaerden ende heure aenhangeren heeft bewaert ende beschermpt. Wy en hebben nyet nagelaten terstont te ondersoecken, omme te weten wie den misdadigen was, mitsgaders syne adherenten, ende bevonden dat hy was (als voren is geseeght) een Spaengniaert, geboren van Bilbao in Biscayen, genoempt Jehan de Jaureguy, vanden ouderdom van omtrent vijveëntwintich jaren, boeckhouder oft assistent int comptoir van eenen Spaengniaert, genoempt Jaspar de Anagastro, alhier geresideert hebbende; ende en hebben noch ter tijt, nyettegenstaende alle mogelijcke neersticheyt daer toe gedaen, egeen ander complicen connen achterhalen dan eenen jongen man van omtrent twintich jaren, genoempt Antonio de Venero, oock eenen Spaengniaert, insgelijcx van Bilbao, ende mede dienaer geweest hebbende in den voors. comptoire, mitsgaders eenen predicaren munnick, genoempt Anthuen Tymmerman, die den voors. Jauregui heeft gebiecht Vrijdaechs te voren, ende vuyt hem zijnen aenslach verstaen ende hem

XXIIII uren na dese publicatie, comen aengeven aen eenige vande Borgermeesters deser stadt, ende dat opde pene van

daer aff geabsolveert, sonder tzelve te kennen te geven; dewelcke beyde gevangen zijnde ende gepijnnich wesende ende oock deursien alle de pampieren die in heure huysen zijn geweest, en connen nyet bevinden datter jemant anders mede besmet is, dan dat alleenlijck is het feyt vanden Coninck van Spaengnien, die deur Jan Ysunsa ende deur den voors. Jaspar de Anastro, die vijff oft sesse dagen te voren naer Grevelingen was vertrocken, tvoors. verraders ende moorders stuck heeft aengerecht, hoe wel, Godt almachtich zij in der eeuwicheyt gelooft, de moorder tot zijne intentie nyet en is gecommen; want hoe wel den scheut is gevallen op zulcken plaetse dat het onmogelijck schijnt te wesen dat de wonde nyet doodelijck en soude sijn, soo heeft de goetheyt Godts de scheut zoo geleyt datter noch ader noch tonge noch iet anders is gequetst dat ennich dangier mede brengt; maer nae het oordeel van alle medecijns ende chirurgijne zoo en sal Zijne Vorstelycke Genade daer aff geen letsel behouden, vele min in ennich pericul commen van zijn leven, maer is de quetsure van dage tot dage beterende, zulcx dat men nyet en twijffelt Zijne Vorstelycke Genade en sal, metter hulpe Godts, haest wederomme geheel genesen zijn. Ende alzoo Zijne Vorstelycke Genade geschoten wesende nyet anders en meynde, dan dat de wonde dootelijck was ende dat hy terstont vande werelt verscheyden zoude, soo heeft hy belast de Borgermeisteren der stadt, die by Zijne Vorstelycke Genade gecommen waeren, dat zij de Hoocheyt vanden Hertoge van Alenchon, Berri, Tourraine, etc., eenich broeder des Conincx van Vranckryck, corts daer te voren vuyt Engelant alhier gearriveert ende voor Hertoge van Brabant ende Heer van dese stadt, etc., Marcgrave 's Heyligen Rijcx aengenomen, voor haren Heer ende Prince behouden soude ende over zulcx eeren ende onderdanich wesen, als wesende een zeer goet ende wijs Prince ende den geenen, die den wil ende affectie ende oock den middel hadde, om dese Landen wel te gouverneren ende tegen de Spaengniaerden ende andere gemeyne lants vyanden te beschermen; ende dat men tzelve oock de Staten-Generael zoude te kennen geven ende van zijnent wegen begeeren, wel bewijsende dat hy altijt meer sorge heeft gedragen ende was dragende voor het welvaren vande Landen, dan voor zijn particulier, allen dwelck wy uwe E. wel hebben willen scrijven, op dat de zelve vande gelegentheyt wel soude onderricht zijn, wetende dat in saecken van zoo grooten consequentie veel valsche nijeussmaeren worden gestroyt ende dat den gemeynen lants vyant nijet nalaten en zal daer toe den voet te geven, om sijne valsche aenslagen te bedecken ende eenige steden oft landen te bedriegen. Ende want dese nergentz el toe en dient, ons zeer dienstlijck recommanderende in uwe E. goede gratie, bidden Godt almachtich,

Edelen, Erntfesten, Hooghgeleerden, Eersamen, Wijsen ende zeer Voorziennige Heeren, uwe E. te verleenen uwe salige begeerten. Vuyt Antwerpen desen . . . . dach Meerte, anno XV^{c} LXXXII^{tich}.

Uwe E. goetwillige
Borgermeisteren, Scepenen ende Raidt
der stadt van Antwerpen.

gehouden te worden als medecomplicen, ende dien volgende aen lyff ende goet gestraft te worden.

(*Gebodboeck, vol. D, fol.* 359.)

A Messieurs,

Messieurs les Bourgmestres, Eschevins et Magistrat de la ville d'Anvers.

Messieurs,

J'ay entendu par lettres de voz Seigneuries le désastre advenu à Son Excellence Monseigneur et maistre, avecq un regret et mescontentement indicible; mais ainsy que par les dites j'entends la playe n'estre mortelle, j'espère, par la grace du bon Dieu, que Son Excellence reccuvrera bientost sa guérison, scachant ce que dépend de sa personne aux affaires communes. Touchant les advertences de voz Seigneuries, ne fauldray m'y employer, selon l'exigence de l'acquict de mon debvoir. Je n'ay encores communiqué la lettre à Messieurs du Magistrat de ceste ville, pour l'avoir receu de nuict, mais ce matin en adviserons par ensemble. Que sera l'endroict que je prie le Seigneur

Messieurs, maintenir vos Seigneuries en santé, longue et heureuse vie. De Bruxelles ce XIXe de Mars XVc IIII vingt II, à cincq heures de matin.

De voz Seigneuries très humble serviteur,

Olivier van den Tympel.

Edelé, Weerde ende zeer Voorsienighe Heeren, Myn Heeren Burgmeesteren, Scepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, Onse ghejonsteghe Vrienden.

Edele, Weerde ende zeer voorsienighe Heeren,

Wy hebben desen morghenstondt, tusschen zesse ende zeven hueren, in topendoen vander poorten, ontfaen Ulieden missive, by de welcke wy verstaen het ongheluck, als ghisteren naer noene, overcommen ende gheschiet zynde inden persoon van mynen Genadigen Heere den Prince van Oraengien, tonser alder grooter droufheyt ende leetwesen, bedanckende Ulieden niet min vander advertentie, ende en zullen nyet laeten goeden scherpen toesicht te nemen ende op ons hoede te wesen, om alle vyants anslaghen te precaveren ende den subalterne steden van onsen quartiere daertoe oick te vermanen, opdat zylieden henlieden nyet en laeten suborneren van eenich valsch vutgheven, behendicheden ende practycquen die onsen alder ghemeenen vyandt

N° 483.

Geboden ende wtgeroepen by Cornelis van Mansdale, Onder-Schouteth; Borgermeesteren, Schepenen ende Raet der stadt van Antwerpen, op den XIXen dach van Meerte M.CCCC.LXXXII.

Also op gisteren, nader noenen, Syn Excellencie seer verradelyck in syn hooft is geschoten ende gewont, niet sonder

hemlieden zoude pooghen vooren te houden. Hiermede ons jonstelyck ghebiedende in de goede gracie van uwer Eerweerde, bidden God almachtich, Edele, Weerde ende zeer Voorsienighe Heeren, uwer Eerweerde te behouden ende conserveren in zynen schuts ende scherm.

Tot Ghendt den XIXn van Maerte XVc LXXXII.

Van Uwer Eerweerde ghejonsteghe Vrienden, Hoochbaillu ende Scepenen van beede Bancken vanden stede van Ghendt.

S. Heylive.

Recepta op den XIX Martii, anno 1582.

Edelen, Weerden, Wysen, zeer Voersienige Heeren, Borgermeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen.

Edele, Weerde, Wyse, zeer Voersienige Heeren,

Wy hebben uwen Eerweerden brieven vander daten den XIXen deser maent van Meerte, ten zelven dage, des avonts, omtrent den thien uren, ontfangen ende volgende dinhoudt vande zelve, terstont alle neerstich ondersoeck gedaen, om te mogen achterhalen den persoen van Hendrick van Bueck, die zoude wesen maeghschap van eenen Heer Anthonis Tymmerman, uwen Eerweerden gevangene, ende daeraff uwen Eerweerden ons zyn scryvende, om doer middel van dyen, te meer int claer te mogen bringen den mordadigen boosen aenslach, gesciet inden persoen vande Vorstelycke Doorlucht des Heeren Princen van Oraingien, die wy verstaen, Godt hebbe loff ende danck, te wesen in zeer goede hope van te becommen ende genesen. Maer wat neerstich ondersoeck wy tot noch toe hebben gedaen, en hebben noch den voers. Hendrick, noch eenige andere persoenen connen becommen; des nyettemin en sullen alnoch nyet naelaten allen mogelycken toesicht daerop te nemen ende doen nemen, om tselve te becommen, indyen eenichssins mogelyck sal wesen; daertoe ons wel nootelyck zoude dienen, te wetene die qualiteyt ende conditien vanden voers. Henrick, ende waer hy zoude mogen woonachtig zyn en met wat handele hy hem es generende, dwelck vuyten voers. gevangene zoude mogen verstaen wordden. Sal alsoe uwen Eerweerden gelieven daerinne te doen nae henne goede discretie ende

dangier van synen lyve, ten ware God almachtich, door syn Goddelycke gratie, hem gelieve te preserveren, ende vande

ons daeraff te adverterene, indyen des noot zy, ende wy sullen ons daernae zeer gewillichlycken reguleren, dat kenne Godt die Heere, die uwen Eerweerden, nae onse goetgunstige recommandatie in uwen Eerweerden goede gratie, Edele, Weerde, Wyse, zeer Voersinige Heeren, wille gesparen in eene voerspoedige Regeringe.

Vuyt Bruessele, desen XX^en Meerte XV^c LXXXII.

Die uwen Eerweerden goede Vrinden ende naebueren,
Borgermeesteren, Scepenen, Rentmeesteren ende Raedt
der stadt van Bruessele.

J. de Smet.

Edele, Welgeborene, Wyse ende seer Voersienige Heeren, Mynen Heeren Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, onse Weerde Heeren.

Edele, Welgeboren, Weerde, Wyse ende seer Voersienige Heeren,

Naer onse oytmoedige recommandatie tot U.E., sal der selver gelieven te weten dat wy op heden, date van desen, hebben ontfangen U.E. missive, aen ons geschreven den XIX^en deser loopender maendt, innehoudende naerdere advertentie dan wy tot noch toe hebben gehadt, vande moortdadige enterprinse opden persoon van Syne Vorstelycke Genade toegelegt, ende daeraff de tydinge mondelinge ende sommarie, op en Sondage laestleden, naerder noenen, alhier inder stadt, gebrocht synde, Syn wy ende eenyegelycken daeromme vuyter mathen seere bedroeft ende perplex gewordden. Ende daeraff wy (verstaen hebbende dinhouden van U.E. missive) nu wat verlicht syn, ierst deurdyen de auctheurs vanden feyte syn bevonden, ten anderen deur de groote apparente hope vande convalescentie vande voers. Syne Vorstelycke Genade, verhopende ende toebetrouwende Godt almachtich dat Hem gelieven sal, deur syne grondeloose bermherticheyt, deselve Syne Excellencie te conserveren in een lanck leven, tot soulaigemente van dese miserable gedesoleerde landen, U.E. grootelycken bedanckende vande advertentie ende correspondentie die der selver gelieft heeft ons te doen, biddende ende begeerende dat U.E. daer inne, mitsgaders in alle occurente saecken, gelieve te continueren, daer mede U.E. ons sunderlinge vrientschap sal doen, die wy oyc, naer onse cleyne faculteyt ende macht, begeeren tot alle stonden te herkennen. Edele, Welgeborene, Weerde, Wyse ende seer Voersienige Heeren, tot U.E. ons midts dezen tanderwerven recommanderende, bidden

voorseyde wonde te genesen. So eest, dat dien volgende, van wegen mynen Heeren den Schouteth, Borgemeestren, Schepenen

Godt almachtich der selver te hebbene in Syne goddelycke gratie. Geschreven dezen XX^en^ Meerte, int jaer XV^c^ ende tweentachentich.

U.E. dieneren, die Gouverneur, Schouteth, Burgemeestere, Schepenen ende Raedt der stad van Lyere.

Ter ordonnancie der selver,

J. Courtois.

Recepta 21 *Martii* 1582.

Edele, Weerde, Wyse ende Discreten Heeren, Burchmeesteren ende Scepenen der stede van Antwerpen.

Edele, Erenfeste, Wyse ende seer Voorsienighe Heeren.

Edele Heeren, wy hebben ontfaen uwe lieden missive, daerby wy wel connen verstaen, tonsen groot leedtwesen, de onfortune anghecommen an onsen Genadigen Heere den Prince van Oraignen ende dat eenen Jaspar de Anastro, Spaens coopman, zoude ghelogiert hebben den persoon die tfaict heeft ghecomitteert, de welcke alhier deur onse stadt ghepasseert es naer Grevelyne, ende zullen voorts debvoir doen ende onderzouck oft hy zoude moghen vertrocken wesen naer Calis, scrivende an Monsieur de Gourdan, Gouverneur der stadt van Calis.

Edele ende Weerde Heeren, zyt den almoghende Heere ende Godt bevolen. Te Dunckercke, den XXI^en^ Maerte XV^c^ LXXXII.

Uwe goedtwilleghe, gheaffectioneerde Vrienden, Burchmeesteren, Scepenen ende Raeden der stede van Dunckercke.

P. Saysoen.

De volgende vertoogen uit de Rekwestboeken der stad Antwerpen, hebben betrekking met de medeplichtigen van Jauregui :

Aen Myne Heeren...

Geeft te kennen Willem Willemssone van Taterbeke, hoe dat hy, den XIII^n^ Marty 1582, heeft aen Diego Dosma, inden naem van Jasper Dangastro, gelevert LXXII stucken gerolt lywaets, dwelck de voers. Dosma, van hem suppliant, van wegen des voors. Danastro gecocht hadde, voer de somme van IIII^c^ XXXIIII ℔, XVI schellingen, VIII deniers Vlems. Ende alsoo

ende Raet deser stadt, wort geordonneert eenenygelycken op overmorgen te houden ende celebreren eenen vastendach ende

de voors. Danastro, zanderendaegs, naer de leveringhe van tvoors. goet, van hier vertrocken ende gevlucht is, zonder den suppliant betaelt oft anderssins versekert te hebbene, ende datmen midts de cortheyt vanden tyde tusschen den voors. coop ende leveringhe ende de voors. voervluchticheyt ende faillissemente des voors. Denastro, bevindt dat de voors. Danastro, ten tyde vanden coope ende leveringe, de wille gehadt heeft om den suppliant te bedriegen, in welcken gevallen den cooper ende leveringhe naer rechte zyn nul ende van onweerden, ende te houdene voer nyet gedaen, noch *fides de pretio* gehadt te zyne, zoe dat de vercoopere daeromme tselve goet vermach te vervolgen ende te vendiceren, L. *Si quasi; de pignoratitia actione et late Carolus Molineus ad Consuetudines Parisienses* § *XXIII IIII. XVII post Baldum, Angelicum Castrensem et Alexandrum ad L. Si cum dotem* § *f: soluto matrimonio.* Soe heeft hy suppliant daeromme terstont naer date dat de voors. fraude tot zyne kennisse gecomen is geweest, te weetene opten XVIII[en] der voors. maendt van Meerte, zyn voors. goet over al gesocht ende doen zuecken ende tselve eyntelyck, ontrent den X uren inden avont, achterhaelt ten huyse van Pedro de la Pena, in vier balen gepackt, achter in eenen verborgen hoeck versteken zynde, daeraff de marcken oick affgesneden waeren, ten eynde men de selve nyet en zoude kennen, dwelck de suppliant alsoo in presentie van vier getuygen gevonden hebbende, heeft den voors. Pedro de la Pena van tgeene des voors. is geadverteert ende versocht hem suppliant tvoors. goet, als hem suppleant toebehoorende, te laeten volgen ende hoewel dat de voors. de la Pigna dyer tyt hem suppliant gelooffde de voors. goeden van daer nyet te vueren, noch te laeten vueren, zoe heeft hy nochtans geheel de contrarie gedaen, ende de voors. goeden wederomme elders versteken ende alsoo de suppliant zeer insisteerde, ten eynde dat de voors. Pedro hem zyne voors. goeden wederomme zoude thoonen ende laten volgen, heeft hem ten langen lesten in zeker packhuys geleydt ende hem suppliant gethoont vier balen, de welcke ongelyck cleynder ende egeen lywaet en waeren innehoudende, dan wel Rysselsche sayen. Ende midts dyen de suppliant vuyterlyck begeerden dat de voors. Pedro de la Pena zyn voors. lywaet wederomme ten voerschyne brengen zoude, heeft deselve Pedro eyntelyck, in presentie van getuygen, vercleert ende bekent dat hy de vier balen lywaets in questien, inder nacht elders gedaen ende versteken hadde, ende heeft de suppliant daeromme de voors. vier balen lywaets, onder den voors. Pedro de la Pena, opten XIX[en] deser maendt van Meerte, doen arresteren, de welcke oick darrest geaccepteert ende pandt gegeven heeft. Bidt daeromme tordonneren den voors. Pedro de la Pena den voors. suppliant, zyne voors. LXXII stucken lywaets in vier balen gepackt, te doen ende laten volgen, ten minsten onder cautie *nisi eam.* Ende opdat de suppliant om deser oorsake in egeen lanck proces en come, bidt daeromme yemande vande Heeren vuyter Weth te committeren, die partyen overhooren ende vereenighen zullen, opdat zy connen. Ende ingevalle dat noot is, sommierlyck vande gelegentheyt deser sake informatie nemen zullen, ende van als rapport doen om, etc.

Syn by myne Heeren Burgemeesteren ende Schepenen gecommitteert

extraordonnarisen biddach, om Godt almachtich, met vieriger hertten, te bidden, dat hem gelieve, tot welvaert vanden lande

Joncker Jacob van Wachtendonck ende Joncker Govart Montens, Schepenen, om met den Secretaris Kieffelt hen desen aengaende sommierlyck te informeren, om, tselve gedaen ende heurlieder rapport gehoort, geordonneert te wordene naer behooren. Actum XX[a] Martii 1582.

HOBOKEN.

(Requestboeck, 1582, *fol.* 29 *v/o.)*

Aen Myne Heeren...

De gemeyne crediteuren van Gasper Dinastro, byden ootmoedelycke hen te consenteren dat zy mogen acces hebben totte gevangenen vanden huysen des voors. Dinastro, om te vernemene waer dat de goeden van haeren meester mogen versteken zyn, want zy nyet en twyffelen oft zy en hebben daeraff goede wetenschap, en dat in presentie van eenighe commissarissen by uwen Eerweerde daertoe te committeren, opdat de goeden desselffs nyet en wordden verdonckert, dwelck doende...

Mynen Heeren Burgemeesteren en Schepenen committeeren Meester Jacob Suerius, Schepene, ten eynde de supplianten in zyne presentie zelen mogen acces hebben totten gevangenen vanden huyse van Gaspar Dinastro, naevolgende hen versueck. Actum XX[a] Martii 1582.

UFFELE.

(Requestboeck, 1582, *fol.* 30.)

Aen Myne Heeren...

Verthoont ootmoedelyck Fernando Nagera hoe dat hy, gelyck blyckt byde procuratie hieraen gehecht, vuyten name van Jouffrouwe Margreta Goyvaerts, heeft in handen van Gaspar Danastro, onlancx voer zyn vertreck vuyt deser stadt, gelevert zekeren wisselbrief van III[c] XXXIX ducaten en halff, tot C grooten den ducaet, die in Sivilien den XI[n] January lestleden, van zyns suppliants constituante wegen, getelt waeren aen Pedro Martines ende Comp[ie], welcken voirs. wisselbrief by den voirs. Danastro oick is geaccepteert, maer ombetaelt gebleven. Ende want deselve Danastro, midts het delict dwelck hy onlancx heeft geperpetreert ende anderssins genouch ende openbaerlyck als gefailleert gehouden wordt, zulks dat daeromme geen hope en is voer hem remonstrant van eenighe betalinghe vanden selven wisselbriefs hier van wegen den voors. Danastro te becomen, maer dat hy den zelven met protest oft certificatie van Anthonio Venero, desselfs Danastro boeckhoudere, die vande voors. nyet betalinge weet te spreken, zoude weder naer Spaengien seynden, om aldaer tytelyck de voors. penningen te salveren, dwelck hy nochtans nyet doen en can, midts dyen uwen Eerweerde believen,

ende deser stadt, Synder Excellentie te gesparen, ende van het voorseyde ongeval te genesen : Gebiedende voorts eenenyge-

in faveur vanden coophandel ende om zyns voors. constituante schade te verhueden, hem suppliant den voors. wisselbrief terstont leveren, tzy van mynen Heere de Marckgrave oft anderen, die de voors. pampieren mogen onder hebben. Dwelck doende...

Sy gestelt in handen van Cornelis Pruynen, Schepene, ende Steven Requet, Colonel, om desen aengaende te doen naer behooren. Actum XXII Martii 1582.

HOBOKEN.

Daerna is by mynen Heeren geordonneert dat den suppliant den wisselbrieff in desen geruert zal volgen. Actum X^a Aprilis 1582.

UFFELE.

(*Requestboeck*, 1582, *fol.* 30.)

Aen Mynen Heeren...

Geeft te kennen Franchois de Wolff hoe dat hy de XIII[en] deser maendt Marty, ontrent den avont, aen Jaspar Danastro vercocht ende gelevert heeft XXVI stucken lywaet, voer de somme van I[c] XCVI ℔ schellingen ende penningen Vlaems, ende hoewel dat hy suppliant ter goeder trouwen procederende meynende vanden voirs. Danastro, volgende henne convencie gecontenteert te wordene, heeft daernaer bevonden dat de selve Danastro sanderdaegs smorgens heymelyck van hier vertrocken is, ende hem voervluchtich gemaeckt heeft, zonder hem suppliant gecontenteert te hebben, zoo dat hy suppliant in alderneersticheyt naer zyn voors. goet vernomen hebbende, heeft bevonden dat tselve versteken was ten huyse van Pedro de la Pena, noch min noch meer, dan de voors. Danastro ende de la Pena gedaen hadden aengaende seker LXXII stucken lywaerts by hem Danastro, opten voors. XIII[en] Martii, van eenen Guillaume van Taterbeke insgelycx gecocht ende ontfangen. Ende want nu, midts de voors. fraude byden voors. cooper daerinne gecommitteert den coop naer recht nul zy ende van onweerde, ende dat hem suppliant daeromme geoorloft is zyn voors. goet te vervolgen ende te vendichueren, den welcken hy overzulcx, onder den voors. de la Pena heeft doen arresteren, welcken Pedro tselve arrest geaccepteert heeft ende dat uwen Eerweerde inde voors. andere zake des voors. Taterbeke, zeker Heeren vuyter Weth hebben gecommitteert om volgende het dispositiff der voors. requeste te besoigneren ende dat in gelycke zake gelycke remedie behoort gestelt te wordene. Bidt daeromme, gelieve de voors. Commissarissen, in respecte des suppliants ende van zyne goeden, insgelycx te committeren, om dyen aengaende gedaen te wordene alsmen in de zake vanden voors. Taterbeke, waeraff de copye, metten appoinctemente daerop gestelt, daeraen gehecht is. Dwelck doende...

Sy gestelt in handen van Meester Jacob Suerius, Schepene, ende Meester

lycken, van wat qualiteyt dat hy sy, dat niemant hem en vervoordere op overmorgen, den geheelen dach, te wercken,

Goris Kieffelt, Secretaris, om te doene ende te besoigneren nae inhoudt van desen. Actum XXII Martii 1582.

MARTINI.

(Requestboeck, 1582, *fol.* 30 *v/°.)*

Aen Mynen Heeren...

Gheven te kennen Jeronimus Coymans, Willem Municx, Loys de Boys ende andere crediteuren van Jaspar Danastro, hoe dat de voors. Danastro hem van hier heeft voervluchtich gemaeckt, zonder zyne crediteuren te betalen oft versekert te hebben, hebbende zy supplianten eenige goeden achterhaelt ende deselve in arreste doen leggen, maer alsoe het credit van hen supplianten is bedragende tot vele groote merckelycke sommen ende dat zy supplianten nyet sekerlyck en weeten tachterhalen eenige andere goeden, schulden, actien ende crediten vanden voors. Danastro. Bidden daeromme dat uwen Eerweerde gelieve publicatie te doen doene, zoo ter puyen aff als opter Borsse alhier, dat alle de geene die eenige goeden, schulden, actien oft crediten zyn onder hebbende, oft weeten den voors. Jasper Danastro competerende, die selve zullen schuldich zyn binnen den III^en dage toecomende vercleeren ende te kennen geven aen eenige vande Secretarissen deser stadt oft anderen by uwen Eerweerde daertoe tordonneren, op zeker pene by uwen Eerweerde daertoe tordonneren. Dwelck doende...

GHEUMS.

Fiat publicatio in forma prædicta ut hic petitur. Actum XXIIII Martii 1582.

HOBOKEN.

Dies zal de denunciatie geschieden aen mynen Heere den Amptman oft zynen clerck. Actum ut supra.

HOBOKEN.

(Requestboeck, 1582, *fol.* 34 *v/°.)*

Aen Mynen Heeren...

Gheven te kennen Jeronimus Coymans, Willem Meunicx, Adriaen de Wale, Loys Duboys, Jan van Sumbeke ende andere crediteuren van Jasper Danastro, hoe dat zy supplianten respective zeker merckelycke sommen van penningen ten achteren zyn aenden voors. Danastro, ter causen zoe van vercochte ende geleverde lywaeten als andere goeden, daeraff zy supplianten alnoch

synen winckel open te setten, ende met cramen voorts te stane, ende eenige goeden te veilen, op de pene van ses Carolus-

ombetaelt zyn. Ende alsoo de voors. Jaspar Danastro hem van hier is absenterende ende voervluchtich gewordden, dwelck nyet eer int openbaer en is gecomen dan op een Maendage lestleden hebbende, zy supplianten, tselve vernomen hebbende, arrest doen doene op seker balen lywaets, wesende in handen van Peter de la Pigne, hetwelcke oick is geaccepteert gewordden, welck goet over zulcx behoorde te comen ende gebrocht te wordden in sequester hant, tot behooff van alle de crediteuren, om dyen aengaende te comen in concurrencie, desen nochtans nyettegenstaende, zoe hebben Willem Willemssone van Taterbeke ende Franchois de Wolff, respective, requeste overgegeven aen uwen Eerweerde, pretenderende zeker lywaten den voors. Danastro, opten XIII[en] Marty, vercocht te hebben, de welcke zouden wesen in handen des voors. Peters de la Pigne, hebbende presentelyck te kennen gegeven, dat de voors. Danastro henlieden zoude hebben bedrogen, midts dat de voors. Danastro tsanderdaegs, des naer de leveringhe vande voors. lywaten, zoude zyn vertrocken ende hem voervluchtich gemaeckt, hebbende daeromme versocht gehadt dat den voors. de la Pigne zoude wordden geordonneert den voors. van Taterbeke de voors. lywaten te laeten volgen, onder cautie, *nisi eam*, en om geen lanck proces te hebben, zoe heeft hy versocht gehadt Commissarissen by uwen Eerweerde geordonneert te worddene, waer oppe oick opten XX[en] ende XXII Marty respective, zyn gecommitteerd Joncker Jacob van Wachtendonck, Joncker Govart Montens, Meester Jacob Suerius ende Meester Joris Kieffelt, Secretaris, om henlieden sommerlyck tinformeren, om tselve gedaen ende henlieder rappoert gehoort, voorts geordonneert te worddene, etc. Ende hoe wel de voors. Willem van Taterbeke presentelyck te kennen geeft van het bedroch des voors. Danastro ende dat hy zoude zyn vertrocken zonder zynen weete, met meer andere dyergelycke redenen, zoe is al tselve onwaerachtich, want voer zoevele den coop vande voors. goeden aengaet, zoe is waerachtich, dat de voors. Taterbeke den voors. Danastro zyn goet heeft vercocht gehadt op VI ende VI maenden dach, hebbende alsoe het geloove desselfs Danastro gevolcht ende opt tselve geloove hen oick tgoet gelevert, gelyck deselve Taterbeke alnoch ten tyde vanden zelven coop aenden voors. Danastro ten achter was wel IIII oft V[c] ℔ Vlaems, hebbende hy overzulcx geen achterdencken ter weerelt gehadt van dat hy vanden voors. Danastro zoude wordden bedrogen, jae dat meer is, zoe is deselve Taterbeke geadverteert geweest van tvertreck desselfs Danastro, hebbende oick wel bly geweest, dat hy alsulcken coopman tot zyn goet hadde gevonden, zynde oick waerachtich dat tvoors. goet is gestelt geweest ten huyse van Diego Dosma, makelaer, al waer de voors. Danastro tselve heeft comen coopen, gelyck al tselve de voors. Taterbeke onder eet de calumnia nyet en zal derven ontkennen, ende voer zoe vele de voors. Taterbeke in zyne requeste allegeert dat, midts het vertreck ende voervluchticheyt des voors. Danastro, gehouden zoude moeten wordden al oft hy zyn geloove nyet en hadde gevolcht, *aut quod fides non fuisset habita de pretio*, allegerende tot dyen L *si quasi* § *de pignor. act.* met andere decisien, zeggen daer tegens de supplianten, dat de voors. Taterbeke hem alnoch grootelycx is abuserende

guldenen, te bekeeren deen helft tot behoeve vanden Heere ende dander den armen.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 359.)

---

als wesende de voors. decisie alhier impertinent, midts dat deselve alleenlyck spreeckt alwaar den debiteur terstont gelooffde gelt te geven ende te betalen, ende op dyen voet werdde aldaer den pant gerestitueert, gelyck dat den text vande voors. L. *si quasi* is medebrengende, het welcke alhier cesseert, overmidts, als voors. is, dat de voors. Taterbeke expresselyck het goet des voors. Danastro heeft vercocht op dach, te weeten, van zes ende zes maenden, ende dat hy overzulcx het geloove desselfs expresselyck heeft gevolcht gelyck hy hem noch te voren hadde gelooft ander merckelycke sommen ende ten zelven tyde alnoch de voors. IIII^c oft V^c ₰ Vlaems aen hem ten achteren was, zynde oick overzulcx de voors. Taterbeke ende Franchois de Wolff gescheyden geweest van het dominie van henne goeden gelyck zij supplianten al tselve noch naerder in tyden ende wylen zullen weeten te deducheren, maer gemerckt de voors. Commissarissen alleenlyck zyn geordonneert tusschen den voors. Taterbeke, Wolff ende de la Pigne, ende dat nochtans zy supplianten in meyninge zyn tegens henlieden te comen in concurrencie, als hebbende oick tvoors. goet in arrest doen leggen. Bidden daeromme, etc., tordonneren dat de voors. goeden zullen wordden gebracht in handen van eenigen neutralen persoon, als sequester, om daerop te mogen procederen, zoe zy supplianten tot hennen rade zullen bevinden te behooren, tsy in cas van preferencie oft concurrencie, oft emmers, dat de voors. Commissarissen zullen wordden geauctoriseert, om hen supplianten te hooren in henne appositie ende voer de selve sommerlyck te mogen procederen in cas van concurrencie, om tselve gedaen, aen uwen Eerweerde rapport gedaen te worddene, ende voorts geordonneert te worddene. Pr..... Dwelck doende...

GHEUMS.

Selen de supplianten dit hen versueck doen in rechte voer mynen Heeren den Amptman ende Commissarissen presentelyc daertoe geordonneert zynde. Actum XXIIII Martii 1582.

HOBOKEN.

(*Requestboeck*, 1582, *fol.* 34 *v/o*.)

Aen Myne Heeren...

Gheven te kennen Jaques Lombardis, Mathys de Fossche ende Anthoni Surneotti, ingesetenen van Brugge, hoe dat zy, binnen deser stadt, gesonden hebben aen eenen Valentyn de Meur, diversche partyen van goeden, naerder gedeclareert ende gespecificeert inde attestatie ende confessie dyenaengaende by den voors. Valentyn, onder eet, in handen vande Commissarissen gedaen, hier aen geattacheert, behalvens noch eene camere

N° 484.

Geboden ende vuytgeroepen by mynen Heeren Schouteth, Borgemeestren, Schepenen ende Raedt der stadt van Antwerpen, opden XXII dach Marty, anno 1582.

Alsoo mynen Heeren Borgemeesteren ende Schepenen bevindende hoochnoodich datmen met alder vlyt procedere tot

tapysserye, met seker tapissery cussens ende andere percheelen van huysraet, die de voors. Jaques Lombardis aenden selven Valentyn alhier gesonden heeft, om te bewaren, ende dat naer het overgeven der stadt van Dornick, ten tyde als men tot Brugge in vreese was dat de stadt vanden vyanden zoude wordden belegert, ende want de supplianten tot Brugge opde voors. goeden van coopmanschappen by hem gesonden, zoe voors. is, om te vercoopen ende andere goeden die by den voors. Valentyn van hennen twegen vercocht waeren, gelicht hebben diversche sommen van penningen ende de selve opten voors. Valentyn geassigneert, om alhier te betalen, zoe bevinden zy dat het helfste by hem nyet en is gedaen, midts zyne tegenwoerdighe gevanckenisse, inder vuegen dat de voors. wisselbrieven tot Brugge met protest wederomme gesonden zyn, waer deure zy hen vinden grootelycx beschadicht ende geinteresseert ende noch meer beschadicht zullen wordden, ten zy dat hen daerinne werdde voorsien. Bidden daeromme dat uwen Eerweerde, achtervolgende de requisitorium vande Weth van Brugge aen uwen Eerweerde gedirigeert ende hier aen gehecht, hen supplianten te permitteren, dat zy, in presentie van Commissarissen by mynen Heeren tordonneren, zullen mogen acces hebben totte camer van Valentyn de Meur, van wegen myns Heeren de Margrave gedesigneert, ende aldaer mogen lichten alle ende elcke heure partyen van coopmanschappen die aldaer noch onvercocht gebleven zyn, ende eensdeels noch gepackt staen, midtsgaders oick alle ende elcke de parcheelen van goeden die zy, zoe voors. is, gesonden hebben om te bewaeren, ende dat midts by hen stellende sufficente cautie van indenpniteyt tegens eenenyegelycke die eenich recht tot de voors. goeden zoude willen pretenderen, (hoe wel zy nochtans verhopen datter geen becommeringhe op en is gedaen,) ende doende van allen tgeene zy lichten maken behoorlyck inventaris. Dwelck doende...

Anthoni Sorgnoti ende Mathys de Fosse.

Syn by mynen Heeren Burgemeesteren ende Schepenen gecommitteert de zelve Commissarissen inde zake van Danastro te vorens gedeputeert om te doene ende in desen te versiene zoe zy zullen vinden te behooren. Actum XXIX[a] Martii 1582.

Martini.

Gehoort het rapport vande voors. Commissarissen, is by mynen Heeren voors. geseeght ende geordonneert, dat de supplianten zal volgen de bayoul oft maelcoffer mette goeden daerinne wesende, alhier vermelt. Ende nopende

inninge vande weeckelycke quotisatie byden Leden deser stadt, opden derden Decembris lestleden, geconsenteert voorden tyt van

heure coopmanschappen, dat de selve alnoch zullen blyven ten huyse ende plaetsse daer de selve zyn, ter tyt toe dat naer dry voorgaende publicatien anders zal zyn geordonneert. Actum IIa Aprilis 1582.

A. Dyck.

(*Requestboeck*, 1582, *fol.* 41.)

Aen Myne Heeren...

Gheven ootmoedelyck Diego ende Pedro de la Penna, cooplieden, binnen deser stadt residerende, hoe dat Francisco Dagrada, coopman, tot Burgos residerende, in de maendt van Februari LXXXII, heeft, tot Burgos voers., diversche zyne wisselbrieven aen Diego Pardo ende andere respectivelyck geschreven, bedragende IXm croonen, addresserende aen Gaspar Danastro, zynen debiteur, ten eynde hy de somme, in de zelve wisselbrieven begrepen, zoude aende voors. cooplieden betalen, conform deselve brieven, hebbende met eenen oick twee advysbrieven, deene aenden voors. Danastro ende dander aende supplianten in desen gesonden, ten eynde de voors. Danastro zyne voors. wisselbrieven zoude betalen oft, by gebreke van dyen, den supplianten in desen, van zyns Dagrada wegen, transporteren alsulcke XCIII balen Spaensche wolle als hy van, over een jaer daer te voren, aenden voors. Danastro gesonden hadde, om, van zyn Dagrada wegen, gebeneficieert te wordden, ende binnen der stadt van Brugge noch onvercocht lagen, zoo de voors. Dagrada anders nyet en wiste hem Dragada toebehoorende oft het procedu ende obligatie daeraff gecomen ingevalle die in al oft in deele vercocht waeren, opdat de supplianten, by gebreke des voors. Danastro, zyne voors. wisselbrieven zouden, van zynentwegen accepteren ende betalen, conform zeker andere missive by hem Dragada aende supplianten alhier gesonden. Ende alsoo de voors. Jaspar Danastro de voors. wisselbrieven des voors. Francisco nyet en begeerde taccepteren, de supplianten, volgende de commissie des voors. Dragada, de voors. XCIII balen wolle oft obligacien ende procedu, voer Meester Gillis vanden Bossche, notaris, ende zeker getuygen getransporteert ende hebben de supplianten ter eeren vande voors. wisselbrieven dezelve geaccepteert ende aen diversche persoonen respectivelyck geloft te betalen, nyettegenstaende dat de voors. Danastro daer te voren de zelve balen op XII naer vercocht ende tprocedu voer den meestendeel alreede ontfangen hadde, dwelck hy, int passeren van tvoors. transpoert, den supplianten verswegen hadden. Ende hoewel dat de voors. resterende XII balen Spaensche wolle, te Brugge wesende, ende ter reste van tprocedu der voors. vercochte balen noch in wesen zynde, de voors. Gaspar Danastro nyet en heeft toebehoort noch en is toebehoorende, maer wel den voors. Francisco Dagadra ende nu de supplianten, vuyt crachte vanden voors. transporte, om daermede de voors. wisselbrieven des voors. Dagrada by hen supplianten geaccepteert, te mogen betalen, soo verstaen de supplianten nochtans datter, van wegen uwen Eerweerde, opt voors. transport, in

drye maenden oft tweelff weken, hebben tot de voors. inninge gecommitteert zekere persoonen, die tot dyen eynde sitten ende

handen vanden notaris Gillis vanden Bossche, arrest ende verboth zoude zyn gedaen, al oft de selve goede den voors. Danastro hadden toebehoort, maer want de contrarie waerachtich is, gelyck de supplianten bereet zyn zoo mette boecken des voors. Danastro, in handen vande justitie alhier berustende, als vuyte voors. missiven ende andere bescheet, die de supplianten daeraff hopen genouchsamelyck te crygen, den rechte genouch zynde te doen blycken. Bidden daerom yemande vande Heeren vuyter Weth te committeren, om vande waerheyt der voors. zake informatie te nemene ende aen uwen Eerweerde rapport te doene, ende bevindende de zake zulcx inder waerheyt te zyne alst voors. staet, het voors. arrest ende verboth aff te doene ende hen supplianten te consenteren van het voors. transpoert auctentiecque bescheet vanden voors. notaris, tzynen redelycken coste, te lichtene omme hen daermede te mogen behelpen, gelyck recht ende redenen vuytheysschen. Dwelck doende, etc.

MALLERY.

Sy gestelt in handen van Joncker Govart Montens ende Meester Jacob Suerius, Schepenen, om naer voorgaende informatie vanden inhoudt van desen, henlieder rapport gehoort, geordonneert te worddene zoo behooren zal. Actum Va Aprilis 1582.

UFFELE.

(Requestboeck, 1582, *fol.* 54 *v/o.)*

Aen Myne Heeren.

Verthoonen ootmoedelyck Adolff Beyts ende Jaques de Beste, ingezetenen van Brugge, hoe dat alsoo Valentyn de Meur alhier wordt gehouden ende gedetineerd in strickter gevanckenisse, zonder dat yemant wordt gepermitteert tot hem acces te hebben, zonder ordonnancie van uwen Eerweerde, zy supplianten, die desselfs swagers zyn, nochtans geerne met hem zouden spreken ende communiceren vander zaken ende affairen die zy tsamen hebben vuytstaende. Bidden daeromme ende besunder dat hy Jaques de Beste voornoempt geerne zoude van hier naer Brugge vertrecken ende orloff aen hem nemen, dat uwen Eerweerde gelieve den supplianten ende elcken van hen, op de marge van desen, te permitteren, dat zy zelen mogen acces hebben totten den voors. Valentyn ende hem besoecken inder gevanckenisse, ende dit, by provisie, totter tyt toe anders by uwen Eerweerde zal wesen geordonneert. Dwelck doende...

Sy gestelt in handen vande Commissarissen, inde zaken aengaende de crediteuren van Jaspar Danastro geordonneert, om in dese te versien zoo zy zullen vinden te behooren. Actum VIa Aprilis 1582.

MARTINI.

(Requestboeck, 1582, *fol.* 55.)

vergaderen inde Staetcamere vanden stadthuyse, hebben den zelven Gecommitteerden belast, dat sy terstondt den gequoti-

Aen Mynen Heeren...

Gheven te kennen Valentyn de Meurs, cassier geweest hebbende van Jaspar Danastro, ende Andries de la Mark, aldaer gelogeert geweest zynde, alsoo zy, zedert den XVIII[en] Meerte lestleden, alhier in strickter gevanckenisse opten Steen gestelt zyn geweest ende alnoch gehouden wordden, onder tdecxsele gelyck uwen Eerweerde kennelyck is, daeraff zy onnoosel zyn, ende metter waerheyt oick zulcx bevonden zal wordden, gelyck zy oick nyet en twyffelen anderssins gebleken te zyne oft blycken zal, ende dat zy remonstranten, alsoo uwen Eerweerde oick kennelyck is, zeer strict ende benauwt van reucke ende anderssins gehouden wordden. Bidden daeromme hen te gunnen, omme hennen adem te verscheppen, te mogen acces hebben totte ceucken, neercamere ende plaetsse vanden Steene, behoudelyck dat den Steenweerdere hem van hennen persoone versekere, zoo hem dat goed duncken sal. Dwelck doende...

Sy gestelt in handen van Joncker Govart Montens ende Meester Jacob Suerius, Schepenen, om, hen rapport hierop gehoirt, geordonneert te worddene naer behooren. Actum VII Aprilis 1582.

UFFELEN.

(Requestboeck, 1582, *fol.* 55 *v/o.*)

Aen Mynen Heeren...

Gheven te kennen Jaques Lombaerdes, Mathys de Fosse ende Anthoni Surniotti hoe dat zy aen Uwen Eerweerde requeste hebben gepresenteert om te hebben restitutie van alle ende elcke de percheelen van goeden naerder gedeclareert ende gespecificeert inde attestatie dyen aengaende by Valentyn de Meurs gedaen; met noch eene cameretapisseryen ende tapisserye-cussens, op welcke requeste zyn by mynen Heeren gecommitteert Meester Jacob Suerius ende Meester Gregorius Kieffelt, om den supplianten in dezen te versiene, zoo zy zouden bevinden te behoorene, blyckende tselve by der appostille gestelt opte voors. requeste vanden daten XXIX[a] Martii lestleden. Ende alsoo daernaer gehoort het rapport vande voors. Commissarissen opten II[a] Aprilis lestleden, by uwen Eerweerde hen supplianten is gepermitteert te mogen lichten het maelcoffer mette goeden daerinne wesende, ende geseeght dat de coopmanschappen ende andere goeden, daeraff de lichtinghe by hen oick versocht wordt, alnoch zouden blyven ten huyse ende plaetssen daer die nu ter tyt zyn, tot dat, naer drye voorgaende publicatien, anders zoude wesen geordonneert, zoo hebben zy supplianten, dyenvolgende, last gegeven vande voors. publicatien te doene; maer gemerckt datter nyemant en is gecompareert die eenich recht oft actie totte versochte goeden ende coopmanschappen zouden willen pretenderen ende zy supplianten, tot groote

seerden borgeren ende inwoonderen ende elcken van hen souden doen vercondigen ende verwittigen de wekelyckxe somme daer

excessive costen ende tot grooter onsprekelycke schade, alhier moeten blyven liggen in persoone, Biddende daeromme den supplianten te permitteren de lichtinge vande voors. goeden ende coopmanschappen, als wesende henne eygene goeden, by hen alhier aen Valentyn de Meurs gesonden, eensdeels om te vercoopen ende eensdeels om te bewaren. Dwelck doende...

Selen de supplianten hen versueck doen voer Joncker Govart Montens ende Meester Jacob Suerius, Schepenen, als Commissarissen tot dese ende gelycke zaken geordonneert, ter presentien van partyen geinteresseerde oft den crediteuren van Jaspar Danastro, om tselve gedaen ende der voors. Commissarissen rapport gehoort, geordonneert te worddene zoo behooren zal. Actum X[a] Aprilis 1582.

UFFELE.

(*Requestboeck*, 1582, *fol.* 60 *v/°*.)

Aen Mynen Heeren...

Verthoonen ootmoedelyck Jaques Lombaerdes, Mathys de Fossche ende Anthoni de Surniotti, van Brugge, hoe dat zy aen uwen Eerweerde alhier, opten XXIX[en] Meerte lestleden, hebben gepresenteert zeker requeste, om te hebben restitutie van zeker goeden ende coopmanschappen, die zy respective gesonden hadden aen Valentyn Meurs, om eensdeels by hem bewaert ende eensdeels vercocht ende geemployeert te wordene tot henlieder behoeven, volgende den dispositive vande selve requeste, daerop by uwen Eerweerde, gehoort hebbende het rapport vande Commissarissen inde voors. zake geordonneert, opten II[en] deser maendt April, is geappostilleert dat de supplianten zouden volgen den bayoul oft maelcoffer metten goeden daerinne wesende, aldaer vermelt. Ende nopende dander coopmanschappen, dat de selve alnoch zouden blyven ten huyse ende plaetssen daer die zelve waeren ende alnoch zyn, tot dat, naer dry voorgaende publicatien, anders by uwen Eerweerde zoude wesen geordonneert; nu eest zoo dat de voors. dry publicatien alhier ter puyen aff zyn gedaen ende den tyt daerinne geprefigeert geexpireert, hem dyen aengaende de supplianten refererende totten voors. Commissarissen ende datter nyemant, binnen middelen tyde, en is gecomen die eenige stoorenisse oft beleth op de voors. goeden ende coopmanschappen en heeft gedaen, gelyck oick zulcx nyet en zoude connen geschieden, als den supplianten onverlooft ende onvercocht toebehoorende. Biddende daeromme tappoincterene, dat de supplianten zullen volgen henne voors. goeden ende coopmanschappen inde voors. requeste hier aengehecht begrepen. Dwelck doende...

Fiat midts redenen hierinne geruert. Actum XII Aprilis 1582.

MARTINI.

(*Requestboeck*, 1582, *fol.* 66 *r/°*.)

op sy respectivelyck syn getauxeert ende gequotiseert, met inthimatie dat zy van stonden aen in handen vanden voors.

Aen Mynen Heeren...

Gheeft te kennen Anthoni Spinola, woonende alhier, hoe dat hy suppliant, onlancx geleden, heeft geteeckent gehadt zeker wisselbrieff als borge principael voer Jaspar Danastro, ter sommen toe van V^{c} croenen, aen Marcques de Bousel te betaelen, te Rouanen, aenden genomineerden inden voors. wisselbrieff, zoo de voors. Marcus de Bousel pretendeert, tot Rouanen nyet en is geaccepteert geworden byden Commis vanden voors. Danastro, waer deure den zelven zoude mogen met protest weer gekeert zyn, zoo heeft de voors. Marcus, den suppliant in desen doen dagen gehadt extraordinair, tegens den XII^{en} Aprilis deser maendt, ende aldaer tegens hem comparant genomen, tot betaling vander sommen inden voors. wisselbrieff begrepen, pretenderende den zelven verschenen te zyne ende metten voors. proteste weder gesonden te zyne, ten welcken dage des suppliants procurate naer costuyme van doene heeft versocht gehadt copye vanden voors. proteste ende dach om tantwoorden, het welcke hem is affgeslagen geweest, ende geordonneert, *Dominis sedentibus*, te moeten antwoorden oft anderssins namptiseren, hoe wel tselve versueck zeer wel was gefundeert, midts dyen hy suppliant alleenlyck werdde geconvenieert als borge principale ende dat het voors. gepretendeert protest nyet en is gedaen geweest tegens yemanden van zyns supliants wegen, waer deure hem daeraff eenige insinuatie oft weete zoude mogen gedaen zyn geweest; dat oick anderssins hy suppliant, ten principalen, wel zal weeten te bewysen dat den voors. aenleggere te vroech op is, om den voors. verweerdere, vuyt crachte vanden voors. wisselbrieff, tot betalinge te willen compelleren, die oick anders egeen en is voortbrengende dan den III^{en} wisselbrieff, zulcx datter presumptie is tegens den aenleggere, datter ander inder zaken zoude mogen gehandelt zyn geweest, gelyck daeraff oick in tyden ende wylen wel naerder deductie gedaen zal wordden. Bidt daeromme, omme vanden voors. appointemente te mogen provoceren, om anderwerff in Collegio gehoort te mogen wordden. Dwelck doende...

GHEERTS.

Sal de suppliant vanden vonnisse hierinne geruert, mogen cruycen, midts inneleggende, volgende dordonnantien, salvo dat hy zyne redenen van provocatie zal proponeren *ad proximam*, partye anderssins weer doen, oft anderssins sal tvonnis *a quo* effect hebben. Actum XII Aprilis 1582.

A. DYCK.

(*Requestboeck*, 1582, *fol.* 67.)

Opte requeste van Valentyn Meurs, overgegeven aende Weth alhier, om te hebben quytscheldinghe vande II^{c} guldenen begrepen in dacte oft

Gecommitteerden souden opbrengen ende betaelen hen contingent, Soo eest datmen, van weghen mynen Heeren den Schouteth

vonnisse daeraff zynde, is geappostilleert dat deselve suppliant hem zal reguleren volgende den voorgaenden vonnisse. Actum XIII Aprilis 1582.

UFFELE.

(*Requestboeck*, 1582, *fol.* 69.)

Aen Mynen Heeren...

Verthoont met reverencie de huysvrouwe van Loys Baseur, concerge vanden huyse der Natie van Biscayen, binnen Brugge, hoe dat haeren man haer binnen deser stadt gesonden heeft om te comen halen zeker twee coffers ende een wit vat met cleederen, lywaet ende andere meublen, breeder gementionneert inde attestatie hier aen gehecht, die de zelve Loys alhier in bewaringe gesonden heeft gehadt, ten huyse van Gaspar Danastro, aen Valentyn de Meur, ende hoe wel zy suppliante openinge gedaen heeft vande voors. coffers ende vat, in presentie van mynen Heere de Marckgrave ende eenige vande gemeyne crediteuren des voors. Danastro, daer toe specialyck geroepen ende gecommitteert, ende dat de voors. goeden bevonden zyn taccorderene mette voors. attestatie, zoo en can zy de voors. partyen vuyt handen vanden voors. Marckgrave, nyet weder gecrygen, zonder ierst daertoe te hebben ordonnancie van uwen Eerweerde. Bidt daeromme tordonneren mynen Heere de Marckgrave dat hy der suppliante de voors. heure goeden restituere ende late volgen. Dwelck doende...

FLORENCE VANDEN BERGE.

Myne Heeren Burgemeesteren ende Schepenen appoincteren ende ordonneren midts desen dat de suppliante volgen zelen de goeden in desen geruert. Actum XIIII Aprilis 1582.

UFFELE.

(*Requestboeck*, 1582, *fol.* 69 *v/°*.)

Aen Mynen Heeren...

Gheeft te kennen Andries de la Massa *(sic)*, hoe dat hy suppliant diversche processen heeft moeten sustineren tegens derffgenamen vande moederlycke zyde van wylen Jouffrouwe Joanna de la Massa, waerinne de suppliant heeft gestelt gehadt cautie fidejussoir, ende daertoe eedt van hem vuyt deser stadt nyet tabsenteren, etc., ende is voorts in der zaken zoo verre geprocedeert, dat opten XXVII^en^ January lestleden, onder andere, is geseeght dat de supplianten effectuerende de presentatien by hem gedaen inden VI^en^ article zyner replicque, dezelve zal mogen reysen naer Brugge om

ende Borgemeesteren ende Schepenen voors., wel expresselyck beveelt ende belast allen ende yegelycken den voors. gequoti-

aldaer, metten voors. erffgenamen, te verstaen tot scheydinge ende deylinge vande goeden hem by de voors. Jouffrouwe Joanna de la Massa achtergelaten, dwelck de suppliant heeft voldaen, volgende den bescheede hier aen gehecht. Ende gemerckt, zoo mynen Heeren kennelyck is, hy suppliant, als gewoont hebbende ten huyse van Jaspar Danastro, is van wege mynen Heere de Marckgrave gevanckelyck gestelt geweest, ende dat hy vuyten zelven gevanckenisse nyet en heeft connen geraken, dan onder eet ende geloofte van hem vuyt deser stadt nyet tabsenteren, maer tallen tyden hem te presenteren, zoo en ist hem suppliant nyet mogelyck metten voors. erffgenamen te verstaene tot voors. scheydinge ende deylinge, waerdeure hy grootelycx is geinteresseert. Bidt daeromme hem te consenteren, dat hy vuyt deser stadt zal mogen reysen naer Brugge, om aldaer te besoigneren, volgende den voors. vonnisse, om deselve scheydinge ende deylinge gedaen zynde, hy suppliant wederomme zal comen binnen deser stadt. Dwelck doende...

ANDRIES DE LA MARK. *(sic.)*

De suppliant doende eet dat hy, des by mynen Heere de Marckgrave versocht zynde, binnen deser stadt wederomme zal comen, wordt den selven gepermitteert te mogen reysen naer Brugge, ten eynde in desen versocht. Actum XXa Aprilis 1582.

UFFELE.

Welcken achtervolgende heeft de suppliant eet gedaen. Actum ut supra.

UFFELE.

(Requestboeck, 1582, *fol.* 73 *v/o*.)

Aen Mynen Heere...

Opte requeste, overgegeven by Johan van Vladeracken, Heere tot Geffen, aenden Hertog van Brabant, ten eynde hy zoude mogen blyven bewoonen het huys van Jeronimo del Rio, is byden Wethouderen deser stadt geadviseert ende op zyne requeste gestelt aldus : Mynen Heeren Burgemeesteren en Schepenen, gezien hebbende desen requeste metten appostillen ende dadvysen, vercleeren, gemerckt hen nyet en is gebleken dat de goeden van Jeronimo del Rio zouden zyn geconfisqueert, dat zy alzoo geen redenen en vinden waeromme de zelve van zyne goeden zoude behooren gedeposseert te worddene. Actum XVa Junii 1582.

UFFELE.

(Requestboeck, 1582, *fol.* 156.)

Aen Mynen Heeren...

Gheven te kennen de curateurs over de goeden van Jaspar Danastro, hoe dat zy supplianten zyn hebbende zeker proces tegen de Baillu van

seerden borgeren ende ingesetenen, dat sy, nadyen de voors. insinuatie hen sal gedaen wordden, in handen als boven, hen

Vlissingen, voer de Weth aldaer, ter causen vande lichtinge vanden penningen geprocedeert van zeker quantiteyt was ende andere goeden, byden voors. Baillu aldaer gearresteert ende aengehouden, vuyt oorsake dat hy pretendeert tselve nyet behoorlyck vertholt oft de generale middelen betaelt geweest te zyne, in welcker zaken zy supplianten van noode hebben zeker extract vuyter boecken vande generale middelen alhier, dwelck hen supplianten wordt geweygert zonder te hebben ordonnantie oft consent van uwen Eerweerde. Bidden daeromme hen te consenteren copye auctenticque te mogen hebben vuyte voors. boecken nopende de voors. goeden, ende de Gecommitteerde totte zelve middelen tordonneren hen supplianten de voors. copye ende extract authenticque te geven. Dwelck doende, etc. Fiat actum XVI Junii 1582.

Martini.

(Requestboeck, 1582, *fol.* 154.)

Aen Mynen Heeren...

Johan Vladeracken, gezien hebbende dappostille van mynen Heeren hier aen gevuecht, inhoudende dat alsoo nyet en blyckt van confiscatien der goeden van del Rio, dat hy daeromme nyet en behoort gedeposseert te wordene, etc., zeeght met behoorlycke reverentie, dat hy suppliant geenssins en begeert noch heeft begeert den zelven te priveren vande possessie, maer alleenlyck voer eenen tyt gelogeert te mogen blyven, om doer alzulcke middelen eenichsins te mogen ontgaen die groote dreygementen ende onbeschaemde injurien, die den suppliant van eenen Abraham met zyne huysvrouwe is lydende, als hebbende doer heymelycke collusie dat huys gehuert van haeren broeder, cassier van Panhuyse, ende vanden cassier van Danastro, die welcke, zoo tschynt, den huerlinck in zyn quaet voornemen styven ende provoceren den suppliant geheelyck vuyt zyn quartier te verdryven, daer de suppliant van dat heel huys niet meer en heeft dan een keldercoecken, met die camer daer boven tot het dack, ende hoe wel de huerlinck vier plaetssen beneden lancx der eerden voer hem behoudende is ende zoo veel boven, heeft nochtans met gewelt de keldercoken opgebroken, springende doer een gelas inde voors. keucken, drygende voorts met alzulcke gewelt de reste van dat logys opte brekene ende den suppliant daervuyt te smyten, nyettegenstaende hem geinjungeert is den XIIII Juny van mynen Heeren, zoo hy eenige actie heeft totten huyse dat hy met recht zoude spreken ende om alle confusie ende schandael te mogen eviteren. Bidt daeromme tordonneren den voors. Abraham, op zeker penen, dat hy den suppliant zyn quartier van zynen huyse ombehindert ende ongemolesteert late gebruycken, emmers ter tyt ende wylen toe hy suppliant by mynen Heeren Burgemeesteren zal wesen voorsien van eenich ander

voors. contingent ende aendeel respectivelyck comen opbrengen ende betaelen, op pene datmen jegens den ghenen, die in gebreke sullen blyven, tselve binnen acht daghen naestcommende, te volcomen sal procederen, by executie, sonder faveur oft simulatie.

(*Gebodboeck*, *vol. D*, *fol.* 361.)

---

logemente, gevende, tot dyen eynde, bevel aen eenige vande Corteroyen omme de voors. bevelen van wegen mynen Heeren hem te doene. Dwelck doende...

Mynen Heeren Burgemeesteren ende Schepenen hebben geordonneert ende ordonneren midts desen Abraham, den remonstrant int quartier vanden huyse, daerinne dezelve jegenwoerdelyck is gelogeert, nyet te verhinderen oft beletten, *nisi causam*, waervan hy zal gehouden zyn mynen Heeren binnen den III[e] dagen te veradverteren, om daerop zulcken regardt genomen te wordden zoo behooren zal. Actum IIII[a] Julii 1582.

MARTINI.

(*Requestboeck*, 1582, *fol.* 188 *v/o*.)

(Het vervolg dezer vertoogen in het 4de Deel.)

EINDE VAN HET 3de DEEL. — FIN DU 3me VOLUME.

ERRATA.

Blz. 127 *r.* 15 : Op 17 December 1577 *l.* Op 18 December 1576.

